

HRVATSKI SABOR

Klasa: 021-12/09-09/08

Urbroj: 65-09-02

Zagreb, 10. travnja 2009.

**ZASTUPNICAMA I ZASTUPNICIMA
HRVATSKOGA SABORA**

**PREDSJEDNICAMA I PREDSJEDNICIMA
RADNIH TIJELA**

Na temelju članka 32. stavak 1. podstavak 3. Poslovnika Hrvatskoga sabora u prilogu upućujem *Godišnje izvješće Hrvatske narodne banke za 2008. godinu*, koje je predsjedniku Hrvatskoga sabora, dostavila Hrvatska narodna banka, aktom od 9. travnja 2009. godine.

PREDSJEDNIK

Luka Bebić

HNB

GUVERNER

Trg hrvatskih velikana 3, 10002 Zagreb
tel.: 01 45 64 781, 45 64 555 / faks: 01 45 50 598, 46 10 551
teleks: 22 569 / www.hnb.hr

REPUBLIKA HRVATSKA
61 - HRVATSKI SABOR
ZAGREB, Trg Sv. Marka 6

Primijeno: 10-04-2009		
Klasifikacijska oznaka:	Org. jed.	
021-12/09-09/08	65	
Urudžbeni broj:	Prii	Vrij.
324-09-01	1	-

Ur.broj:720 -020/09-04-09/ŽR

Zagreb, 09. travnja 2009.

gosp. Luka Bebić
predsjednik

Hrvatski sabor
Trg Sv. Marka 6 i 7
10 000 Zagreb

Poštovani gospodine Bebić,

U smislu odredbi članka 62. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci (Narodne novine broj 75 od 1. srpnja 2008. godine), a prema kojem "Hrvatska narodna banka dva puta godišnje obavještava Hrvatski sabor o financijskom stanju, stupnju ostvarenja stabilnosti cijena i provedbi monetarne politike", u prilogu Vam dostavljam Godišnje izvješće Hrvatske narodne banke za 2008. godine. Navedeno izvješće također Vam dostavljam i u elektroničkom formatu.

Ukoliko su Vam potrebne bilo kakve dodatne informacije stojim Vam na raspolaganju.

S poštovanjem,

Željko Rohatinski
guverner

PRILOG

Na znanje:

- dr. sc. Goran Marić, predsjednik Odbora za financije i državni proračun

Godišnje izvješće 2008.

HRVATSKA NARODNA BANKA

Sadržaj

Sažetak.....	5
1. Makroekonomska kretanja	11
1.1. Međunarodno okružje	13
Europska unija i zemlje eurozone.....	13
Sjedinjene Američke Države.....	15
Japan.....	16
Zemlje u razvoju i zemlje s tržištima u nastajanju	17
Kretanja cijena sirovina	18
1.2. Gospodarska aktivnost	19
1.2.1. Potražnja.....	20
1.2.2. Proizvodnja	22
Industrija i građevinarstvo.....	23
Nefinancijske usluge	24
1.2.3. Tržište rada	25
Zaposlenost i nezaposlenost.....	25
Plaće i troškovi rada.....	27
1.2.4. Cijene i tečaj.....	29
Cijene	29
Potrošačke cijene	30
Cijene industrijskih proizvoda pri proizvođačima	33
Cijene nekretnina	34
Tečaj.....	35
1.2.5. Novčana kretanja i monetarna politika	38
Monetarna politika i tokovi formiranja i povlačenja primarnog novca	38
Primarni novac i međunarodne pričuve.....	42
Kretanje monetarnih i kreditnih agregata	44
Nemonetarni kunski i devizni depoziti	46
Plasmani banaka	47
Neto potraživanja banaka od središnje države	48
Kretanje inozemne aktive i pasive.....	49
1.2.6. Tržište novca.....	49
Kamatne stope na novčanom tržištu.....	50
Kamatne stope na tržištu kratkoročnih vrijednosnih papira	52
Kamatne stope poslovnih banaka	53
1.2.7. Tržište kapitala.....	58
Tržište vlasničkih vrijednosnih papira	60
Tržište dužničkih vrijednosnih papira	61
1.2.8. Platna bilanca	66
Račun tekućih transakcija	67
Robna razmjena	69
Račun kapitalnih i financijskih transakcija.....	72
Inozemni dug.....	75
Likvidnost u međunarodnim plaćanjima	78
1.2.9. Državne financije	79
Obilježja fiskalne politike u 2008.	79
Prihodi i rashodi konsolidirane opće države	80
Saldo konsolidirane opće države i transakcije u nefinancijskoj imovini te financijskoj imovini i obvezama.....	82
Državni dug.....	83
2. Instrumenti monetarne politike i upravljanje međunarodnim pričuvama	85
2.1. Instrumenti monetarne politike u 2008.....	87
2.1.1. Operacije na otvorenom tržištu	88

Redovite operacije.....	90
Operacije fine prilagodbe	91
Strukturne operacije	91
2.1.2. Stalno raspoložive mogućnosti	92
Lombardni kredit.....	92
Novčani depozit.....	93
2.1.3. Obvezna pričuva.....	95
Kunski i devizni dio obvezne pričuve.....	95
2.1.4. Mjere za ograničavanje rasta plasmana i inozemnog zaduživanja	97
Granična obvezna pričuva	97
Posebna obvezna pričuva	99
Upis obveznih blagajničkih zapisa HNB-a.....	99
2.1.5. Ostali instrumenti.....	100
Minimalno potrebna devizna potraživanja	100
Blagajnički zapisi HNB-a u kunama.....	101
Kratkoročni kredit za likvidnost.....	101
Unutardnevni kredit.....	102
2.1.6. Kamatne stope i naknade Hrvatske narodne banke	103
2.2. Upravljanje međunarodnim pričuvama	104
2.2.1. Institucionalni i organizacijski okvir, načela upravljanja, rizici i načini upravljanja međunarodnim pričuvama	104
Institucionalni i organizacijski okvir upravljanja međunarodnim pričuvama	104
Načela upravljanja međunarodnim pričuvama te rizici u upravljanju međunarodnim pričuvama ..	104
Način upravljanja međunarodnim pričuvama	105
2.2.2. Međunarodne pričuve u 2008.	105
Ukupan promet HNB-a na deviznom tržištu u 2008.....	107
Rizici u upravljanju međunarodnim pričuvama i struktura ulaganja međunarodnih pričuva u 2008.	108
Rezultati i analiza upravljanja deviznim portfeljima HNB-a u 2008.....	110
3. Bankarski sektor	113
3.1. Poslovanje banaka	115
3.1.1. Struktura bilance banaka.....	118
Struktura aktive banaka	118
Struktura pasive banaka.....	121
3.1.2. Kapital banaka	124
3.1.3. Kvaliteta aktive banaka	128
3.1.4. Kvaliteta zarade banaka.....	134
3.1.5. Likvidnost banaka	138
3.2. Poslovanje stambenih štedionica	141
3.2.1. Struktura bilance stambenih štedionica	141
3.2.2. Kapital stambenih štedionica	143
3.2.3. Kvaliteta aktive stambenih štedionica.....	145
3.2.4. Kvaliteta zarade stambenih štedionica	146
3.3. Izvješće o poslovima bonitetne regulative i nadzora bankovnog sustava	147
3.3.1. Izravni nadzor	147
3.3.2. Bonitetna analiza	148
3.3.3. Licenciranje i tržišno natjecanje	149
3.3.4. Novi propisi iz područja poslovanja i nadzora kreditnih institucija i kreditnih unija.....	150
4. Platni promet.....	153
4.1. Međubankovni platni sustavi.....	155
Hrvatski sustav velikih plaćanja	155
Nacionalni klirinški sustav.....	156
4.2. Međubankovna/međuinstitucionalna suradnja u području platnog prometa	159
4.3. Statistička izvješća o podacima iz platnog prometa	159

4.4. Usklađivanje domaće regulative platnog prometa s pravnom stečevinom Europske unije.....	162
5. Poslovanje trezora	163
5.1. Stanje i kretanje gotovog novca izvan banaka	165
5.2. Opskrba gotovim novcem	167
5.3. Povlačenje i obrada dotrajalih novčanica.....	169
5.4. Vještačenje novčanica	170
5.5. Izdavanje prigodnoga kovanog novca	170
6. Javnost rada.....	173
7. Međunarodna suradnja.....	177
7.1. Aktivnosti HNB-a u okviru odnosa Republike Hrvatske s Europskom unijom	179
7.2. Međunarodni monetarni fond (MMF)	181
7.3. Banka za međunarodne namire (BIS).....	183
7.4. Suradnja s ostalim međunarodnim financijskim institucijama	183
7.5. Devizni sustav i mjere devizne politike Republike Hrvatske	184
7.5.1. Sloboda kretanja kapitala	184
7.5.2. Poslovanje s ovlaštenim mjenjačima	184
7.5.3. Aktivnosti u vezi sa sprječavanjem pranja novca, financiranja terorizma i krivotvorenja strane gotovine	185
Financijska izvješća Hrvatske narodne banke	
Rukovodstvo i unutrašnji ustroj Hrvatske narodne banke	
Popis banaka i štedionica	
Statistički pregled	

Sažetak

Godina koja je iza nas po mnogo je čemu bila neuobičajena. Iznimno snažan rast opće razine cijena obilježio je njezino prvo polugodište, dok su se u nastavku godine sve više počeli osjećati negativni učinci prelijevanja svjetske financijske krize u realnu sferu gospodarstva. Porast i visoka razina cijena ključnih uvoznih sirovina produbili su neravnotežu na tekućem računu platne bilance, a izražena i stalna ovisnost domaćih sektora o štednji nerezidenata dodatno je pogoršala pokazatelje inozemne zaduženosti. U uvjetima kad je vanjska izloženost Hrvatske postajala sve naglašenija, krajem godine pojavljuju se prve naznake da se priljevi kapitala u budućnosti više neće kretati po ustaljenim obrascima, što je otvorilo pitanje pokrivanja akumuliranih manjkova. U takvim okolnostima Hrvatska narodna banka svojim pravodobnim djelovanjem omogućuje da gospodarski sustav što bezbolnije prebrodi nastale poteškoće. Promjenom cijelog niza mjera HNB pridonosi zaustavljanju povlačenja depozita iz domaćih poslovnih banaka i osigurava nesmetano financiranje države na domaćem tržištu. Tijekom godine, svjestan negativnih učinaka što ih mogu prouzročiti nagla i brza kolebanja tečaja u visokoeuroziranom gospodarstvu, HNB ublažava najprije aprecijacijske, a krajem godine izražene deprecijacijske pritiske. Pomoću učinkovitih intervencija središnja je banka i tijekom turbulentne 2008. očuvala stabilnost tečaja i time pridonijela ostvarivanju svoga osnovnog cilja – održavanja stabilnosti cijena.

Prosječna godišnja stopa inflacije potrošačkih cijena porasla je u 2008. na 6,1%, što je za 3,2 postotna boda više nego godinu dana prije. Bilo je to posljedica zamjetnog prijenosa inflacije iz 2007. godine (3,3 postotna boda), ali i znatnog rasta cijena energije i prehrane ostvarenog tijekom prvih sedam mjeseci 2008. u uvjetima visokih cijena sirovina na svjetskim tržištima. Istodobno su domaći inflatorni pritisci dolazili i od odgođenog učinka jačanja domaće potražnje u prethodnoj godini te od povećanih jediničnih troškova rada. Sredinom godine nastaje preokret pa zajedno s padom cijena sirovina na svjetskom tržištu i znatnim usporavanjem osobne potrošnje u drugom polugodištu počinje primjetno usporavanje inflacije potrošačkih cijena, koja se u prosincu spustila na 2,9%.

Slična kretanja zabilježena su i kod ostalih važnih pokazatelja cijena u Hrvatskoj. Tako je prosječna godišnja stopa temeljne inflacije, u čiji se izračun ne uključuju cijene poljoprivrednih proizvoda i administrativno regulirane cijene, porasla s 3,0% u 2007. na 5,7% u 2008. Najveći utjecaj na ubrzanje temeljne inflacije tijekom prvih sedam mjeseci 2008. imao je rast cijena industrijskih prehrambenih proizvoda, koji je ostvaren u uvjetima rasta cijena poljoprivrednih sirovina i energije na svjetskom tržištu, a s njihovim padom nakon srpnja usporila se i temeljna inflacija. Među agregatnim pokazateljima kretanja cijena najizrazitiji je bio rast cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima, koji se povećao s 3,4% u 2007. na 8,4% u 2008. Snažan rast tih cijena u prvih sedam mjeseci također je posljedica poskupljenja sirove nafte i drugih sirovina na svjetskom tržištu.

Tijekom nekoliko proteklih godina u Hrvatskoj je bio prisutan izrazito snažan rast cijena nekretnina, koji se počeo usporavati već krajem 2007., a u 2008. spustio se na 5,8% godišnje. Na usporavanje je najviše utjecala oslabjela potražnja za nekretninama, koju je odredilo usporavanje rasta realnoga raspoloživog dohotka stanovništva, ali i slabija potražnja stanovništva za stambenim kreditima. Tome su pridonijeli rast nominalnih kamatnih stopa na stambene kredite, pooštreni uvjeti za odobravanje kredita i povećana neizvjesnost glede budućih gospodarskih kretanja, koja je djelovala na pad potrošačkog optimizma. Isto tako, kućanstva su

u očekivanju daljnjeg usporavanja rasta cijena nekretnina odgađala odluku o kupnji stambenog prostora.

U 2008. je godini, prema privremenim podacima DZS-a, zabilježena najniža stopa gospodarskog rasta nakon 1999., te se bruto domaći proizvod realno povećao samo za 2,4%. Pritom je tijekom godine zabilježeno neprekidno usporavanje gospodarske aktivnosti, pri čemu sezonski prilagođeni podaci za treće i četvrto tromjesečje upućuju na to kako je u tom razdoblju ostvarena negativna stopa promjene gospodarske aktivnosti.

Analiza komponenata agregatne potražnje pokazuje da je kretanju ukupnoga realnog rasta najviše pridonijelo usporavanje rasta osobne potrošnje. Do slabljenja potrošnje kućanstava došlo je zbog nepovoljnih promjena realnoga raspoloživog dohotka stanovništva, kao i zbog sve izraženijega potrošačkog pesimizma. Osim toga, lošiji rezultati izvoznog sektora uz stabilan rast uvoza rezultirali su visokim negativnim doprinosom neto inozemne potražnje realnom rastu gospodarstva. S druge strane, u 2008. se godini rast investicijske aktivnosti javnog i privatnog sektora ubrzao i tako su bar djelomično ublažena negativna kretanja ostalih komponenata agregatne potražnje.

Visok rast cijena važnih sirovina na svjetskom tržištu, kao i porast domaćih cijena energije i prehrane te rast troškova financiranja poduzeća utjecali su na znatno povećanje cijena finalnih roba i usluga proizvedenih u Hrvatskoj tijekom protekle godine. Opća se razina cijena, mjerena implicitnim deflatorom BDP-a, u 2008. povećala za 6,4% i time znatno pridonijela prirastu nominalnog BDP-a, koji je u 2008. dosegnuo iznos od 342,2 mlrd. kuna.

Tržište su rada u 2008. obilježila razmjerno pozitivna kretanja. Prosječan broj nezaposlenih bio je manji nego u 2007., pri čemu je prosječna stopa nezaposlenosti spuštena na 13,4%. Istodobno je broj zaposlenih osoba prema privremenim podacima DZS-a u prosjeku bio za 1% veći nego godinu prije. Ipak, valja napomenuti da se, u skladu sa slabljenjem ukupne gospodarske aktivnosti, dinamika smanjivanja nezaposlenosti i rasta zaposlenosti postupno usporavala kako se bližio kraj godine.

Nominalne bruto i neto plaće zamjetno su se u 2008. godini povećale, što je, između ostalog, rezultat potpisivanja sporazuma o osnovici za plaće u javnim i državnim službama, izmjene pojedinih zakonskih regulativa i prilagodbe cijene rada rastućoj inflaciji provedene u dijelu gospodarstva. Pritom je dinamika nominalnih plaća bila dovoljna da poništi negativan utjecaj ubrzane inflacije na dinamiku realnih plaća, koje su blago porasle.

U uvjetima pojačanih inflatornih pritisaka, koji su bili vidljivi tijekom prvih sedam mjeseci 2008. godine, održavanje stabilnosti nominalnog tečaja domaće valute bilo je jedan od glavnih načina antiinflacijskog djelovanja monetarne politike. Tečaj kune prema euru u prvih devet mjeseci uglavnom je bio izložen blagim aprecijacijskim pritiscima, a nakon toga počeli su djelovati pritisci na slabljenje domaće valute. Ipak, u 2008. godini HNB je na deviznom tržištu intervenirao samo dva puta, od čega je jedna aukcija održana u siječnju, kad su zbog smanjene kunske likvidnosti ojačali aprecijacijski pritisci, a druga u listopadu, kad je u uvjetima pojačane potražnje za devizama došlo do jačanja deprecijacijskih pritiska. Na razini godine utjecaj deviznih transakcija s poslovnim bankama na ponudu novca bio je gotovo neutralan, dok su, naprotiv, u deviznim transakcijama sa središnjom državom emitirane 1,2 mlrd. kuna. Nominalni dnevni tečaj kune prema euru tijekom godine kretao se u malom rasponu (od -1,6% do 1,8%) oko ostvarenoga prosječnoga dnevnog tečaja (7,22 HRK/EUR).

Osim što je blago aprecirao prema euru, prosječni tečaj kune u prvih je sedam mjeseci izrazito ojačao i prema američkom dolaru, što je rezultiralo aprecijacijom nominalnoga efektivnog tečaja kune u prosjeku za 3,5% u odnosu na prethodnu godinu. Navedeno kretanje, uz činjenicu da je rast domaćih cijena bio brži od rasta cijena u inozemstvu, upućuje na to da su se u 2008. godini pogoršali pokazatelji cjenovne konkurentnosti izvoza.

HNB je 2008. pri korištenju instrumenata monetarne politike, ali i donošenju njihovih izmjena, i nadalje bio prvenstveno usmjeren na održavanje stabilnosti tečaja, a time i na ostvarivanje svoga osnovnog cilja – održavanja stabilnosti cijena. Zajedno s restriktivnijom ponudom novca ograničavanje kreditne aktivnosti banaka također je bilo u funkciji antiinflacijskog djelovanja monetarne politike. Istodobno se zaduživanje banaka u inozemstvu, sve do pred kraj godine, penaliziralo instrumentom granične obvezne pričuve, što je poslovne banke potaknulo na supstituciju inozemnih obveza domaćim depozitima i kapitalom.

Glavni instrument kreiranja i povlačenja primarnog novca u 2008. godini bile su obratne repo aukcije. Njihovo se korištenje smanjilo u odnosu na prethodnu godinu, a niži promet pratio je i porast kamatnih stopa. Na taj su se način stabilizirale i prekomjerne fluktuacije tečaja te smanjila deprecijacijska očekivanja potkraj godine.

Krajem godine HNB je u uvjetima usporavanja gospodarskog rasta i ograničenog neto priljeva kapitala iz inozemstva u većoj mjeri bio usmjeren na osiguravanje dostatne likvidnosti za financiranje domaćih sektora pomoću odgovarajućih promjena instrumenata monetarne politike. Propast investicijske banke Lehman Brothers i s time povezan značajan pad cijena dionica pojedinih europskih banaka tijekom listopada rezultirali su padom povjerenja domaćih štediša i povlačenjem dijela depozita iz domaćih poslovnih banaka. Središnja je banka pravodobno i odlučno reagirala ukidanjem granične obvezne pričuve, čime je oslobodila znatna devizna sredstva, koja su bankama olakšala nesmetanu isplatu deviznih štednih uloga. Uz podršku MF-a, koji je povećao osigurani iznos štednje sa 100.000 na 400.000 kuna, povlačenje depozita zaustavljeno je brzo i uspješno. Proaktivno djelovanje HNB-a produžilo se i u nastavku godine: u prosincu je radi ublažavanja nestabilnosti na novčanom tržištu i olakšavanja financiranja potreba države na domaćem tržištu bez istiskivanja privatnog sektora spuštена stopa obvezne pričuve sa 17% na 14%.

Tijekom 2008. godine zabilježeno je ubrzanje rasta neto domaće aktive, ali i snažan pad neto inozemne aktive monetarnog sustava. To je rezultiralo usporavanjem rasta ukupnih likvidnih sredstava (M4). Istodobno se novčana masa (M1) smanjila, na što je utjecalo slabljenje realne gospodarske aktivnosti i usporavanje rasta bankovnih kredita, ali i restriktivnije upravljanje ukupnom ponudom novca središnje banke. Štedni i oročeni depoziti domaćih sektora rasli su tijekom godine, no ostvareno povećanje bilo je upola manje nego u 2007. godini. Pritom su pasivne kamatne stope na oročene depozite stanovništva neprekidno rastle, dok su se kamatne stope na oročene depozite trgovačkih društava uglavnom smanjivale.

Rast plasmana banaka nebankarskom sektoru u 2008. bio je umjeren, odnosno niži od propisanog 12%-tnog ograničenja središnje banke. Na sporiji rast plasmana u odnosu na prethodne godine utjecalo je slabljenje potražnje za kreditima zbog pooštrenih uvjeta financiranja i rasta aktivnih kamatnih stopa banaka, ali i zbog usporavanja ukupne gospodarske aktivnosti te pesimističnih očekivanja glede budućih ekonomskih kretanja. Kretanja plasmana potvrđuju da mjere HNB-a nisu bile zapreka kreditiranju domaćega privatnog sektora.

Kad je riječ o nadzoru bankovnog sustava, valja istaknuti da je središnja banka i na tom području bila iznimno aktivna, odnosno da je svojim izravnim nadzorima obuhvatila 24 banke i 10 štedno-kreditnih zadruga, a za utvrđene nezakonitosti i nepravilnosti naložila mjere kojima će se one otkloniti. Radi adekvatnog praćenja i pravodobne informiranosti HNB je u drugoj polovini 2008. intenzivirao praćenje rizika likvidnosti na razini pojedinačne banke i sustava u cjelini. Tijekom godine intenzivirala se i suradnja sa stranim supervizorima bankarskih grupacija kojima pripadaju domaće poslovne banke. Značajan napredak ostvaren je i u području zakonske regulative. HNB je tako sastavio Zakon o kreditnim institucijama, čime je domaća bankarska regulativa u cijelosti usklađena s relevantnim direktivama EU i osigurani su uvjeti za primjenu standarda Basel II.

Središnja se država i u 2008. godini nastavila financirati na domaćem tržištu, što je zbog otežanog pristupa inozemnom kapitalu posebice bilo izraženo u posljednjem tromjesečju. Nastojanju države da sredstva za pokrivanje proračunskog manjka osigura na domaćem tržištu pripomogla je i središnja banka prilagodbom mjera monetarne politike. U tom je smislu HNB u svibnju spustio propisanu stopu minimalne devizne likvidnosti i time oslobodio sredstva koja su poslovne banke iskoristile za odobravanje sindiciranoga deviznoga kredita. Osim toga, ukidanje granične obvezne pričuve i sniženje stope obvezne pričuve također su pridonijeli osiguravanju likvidnosti dovoljne za financiranje velikih plasmana državi.

Veći dio 2008. godine obilježila je dobra likvidnost bankovnog sustava pa su se kamatne stope u prekonoćnoj trgovini novcem u razdoblju od siječnja do rujna zadržavale na relativno niskim razinama. No, početkom četvrtog tromjesečja uslijedio je njihov nagli skok praćen visokom kolebljivošću. Nestabilnosti u tom razdoblju potaknula je isplata dioničara Ine vezana uz transakciju preuzimanja dijela dionica od strane MOL-a, što je osim povećane kunske potražnje uzrokovalo i segmentaciju međubankovnog tržišta na banke s izraženim viškovima odnosno manjkovima likvidnih sredstava. Takva struktura novčanog tržišta bila je plodno tlo za nagli rast kamatnih stopa. Kamatne su se stope na tržištu novca u uobičajene okvire vratile početkom prosinca, na što je djelovalo donošenje HNB-ove odluke o smanjenju stope obvezne pričuve.

Domaće tržište kapitala bilo je pod snažnim utjecajem negativnih kretanja na svjetskim financijskim tržištima pa je tijekom 2008. zabilježen znatno manji godišnji promet dionica praćen zamjetnim padom cijena većine dionica uvrštenih na Zagrebačku burzu. Silazna su kretanja obilježila i hrvatsko tržište dužničkih vrijednosnih papira, pri čemu je također značajno smanjen promet i vrijednost obvezničkog indeksa CROBIS. Na inozemnim tržištima kapitala, zbog povećane nesklonosti globalnih ulagača rizičnim ulaganjima, zahtijevani prinosi na hrvatske euroobveznice znatno su porasli, što je, uz pad zahtijevanih prinosa na njemačke obveznice, rezultiralo intenzivnim povećanjem razlika između spomenutih prinosa.

I nadalje relativno jaka domaća potražnja u većem dijelu godine utjecala je na produblјivanje manjka na tekućem računu platne bilance, koje je zaustavljeno tek u posljednjem tromjesečju, kad je zabilježen manjak na razini iz istog razdoblja godinu prije. Ipak, u cijeloj 2008. godini manjak na tekućem računu iznosio je 4,5 mlrd. EUR ili 9,4% BDP-a, što je za 1,2 mlrd. EUR ili 1,8 postotnih bodova BDP-a više nego u prethodnoj godini. Značajno pogoršanje salda tekućeg računa u velikoj se mjeri može pripisati produblјivanju manjka u razmjeni robe, što je bilo pod znatnim utjecajem visokih cijena nafte, a prilično se pogoršao i saldo na računu faktorskih dohodaka, i to zbog visokih vlasničkih i kamatnih rashoda. Pozitivna ostvarenja zabilježena su jedino u međunarodnoj razmjeni usluga, poglavito u turizmu, dok na računu tekućih transfera nije bilo većih promjena u odnosu na 2007.

Saldo u međunarodnoj robnoj razmjeni (izraženoj u američkim dolarima prema stalnom tečaju) pogoršao se tijekom 2008. za petinu, pri čemu je uvoz rastao gotovo istom dinamikom kao i prethodne godine, dok se izvoz primjetno usporio. Tome je pridonijelo i pogoršanje konkurentnosti jer se u 2008., u uvjetima aprecijacije efektivnog tečaja kune, pojačao rast bruto plaća, dok je proizvodnost rada usporena u odnosu na prethodnu godinu. Rast izvoza u 2008. bio je potaknut dobrim izvoznim rezultatima u razmjeni ostale transportne opreme te zemnog i industrijskog plina. Međutim, isključe li se navedena dva odsjeka, kao i nafta i naftni derivati, izvoz je tek neznatno porastao. Nastavku snažnog rasta robnog uvoza tijekom 2008. u prvom je redu pridonio uvoz energenata (nafte i plina) te ostale transportne opreme, dok je rast uvoza ostale robe bio znatno slabiji, na što je uvelike utjecao pad uvoza cestovnih vozila krajem godine.

Manjak na tekućem računu financirao se snažnim priljevom kapitala, koji je, isključujući promjenu međunarodnih pričuva, iznosio 5,3 mlrd. EUR ili za 9,1% više nego u 2007. godini. Najveći rast neto priljeva ostvaren je na osnovi povećanja inozemnog duga domaćih sektora po ugovorenim kreditima i trgovinskim kreditima te gotovini i depozitima nerezidenata. Osim toga, značajni priljevi bili su također rezultat izravnih ulaganja, i na osnovi izravnih vlasničkih ulaganja te zadržane dobiti, i na osnovi porasta duga prema vlasnički povezanim poduzećima u inozemstvu. S druge strane, na računu portfeljnih ulaganja zabilježen je odljev sredstava, čemu je, osim otplate samurajskih obveznica središnje države, pridonijelo i povlačenje dijela sredstava koje su nerezidenti uložili na domaće tržište kapitala te pojačano ulaganje domaćih investitora na inozemnim tržištima kapitala.

Pojačani tokovi dužničkoga kapitala doveli su tijekom 2008. do povećanja bruto inozemnog duga Republike Hrvatske za 5,9 mlrd. EUR, te je on na kraju prosinca dosegnuo 39,1 mlrd. EUR. Rast inozemnog duga ubrzao se u odnosu na prethodnu godinu, što je ponovo najviše pospješilo intenzivno zaduživanje trgovačkih društava. Dug sektora država nije se znatnije promijenio tijekom godine, tj. tek se neznatno smanjio. Banke su, za razliku od 2007., povećale svoje inozemne obveze, no pritom valja istaknuti da su tijekom većeg dijela godine smanjivale svoj dug, a da je glavnina prirasta ostvarena u posljednjem tromjesečju, kad su zaduživanjem u inozemstvu nadoknadile odljev depozita domaćih sektora i namirile velike potrebe za financiranjem središnje države. Najveći dio sredstava u tom je razdoblju bio prikupljen od banaka majki, a to potvrđuje da su se domaće banke unatoč krizi na svjetskom financijskom tržištu mogle uspješno financirati kod svojih inozemnih vlasnika. Rast inozemnog duga tijekom 2008. nadmašio je rast nominalnog BDP-a pa je došlo i do primjetnog pogoršanja relativnih pokazatelja inozemne zaduženosti: bruto inozemni dug, iskazan kao udio u BDP-u, na kraju 2008. iznosio je 82,6%, a neto dug 44,2%.

Većim dijelom 2008. proračun konsolidirane opće države bio je obilježen snažnim rastom prihoda, dok se rast rashoda nakon prva tri mjeseca godine, kad je na snazi bilo privremeno financiranje koje zakonski ograničava državnu potrošnju, ubrzao. Međutim, kako se bližio kraj godine, sve nepovoljnija kretanja na tržištu rada te pad opće razine cijena i robnog uvoza rezultirali su podbačajem ukupnoga godišnjeg iznosa prihoda u odnosu na iznos planiran rebalansom proračuna. Zbog ostvarenih ušteda na rashodnoj strani proračuna takva se kretanja nisu negativno odrazila na planirani manjak.

Neto zaduživanje konsolidirane opće države (na gotovinskom načelu, prema metodologiji GFS 2001) u 2008. je godini iznosilo 2,6 mlrd. kuna ili 0,8% BDP-a. Treba istaknuti da su u 2008. izostali veći prihodi od prodaje financijske imovine. Istodobno je država povećala imovinu u obliku novca i depozita na računima pa je naposljetku dug opće države u 2008. porastao za 7,9

mlrd. kuna i dosegnoo iznos od 100,2 mlrd. kuna ili 29,3% nominalnog BDP-a. Pritom su niža razina duga i manji udio duga u nominalnom BDP-u posljedica isključenja HAC-a iz obuhvata konsolidirane opće države i DZS-ove revizije podataka kojom je BDP povišen.

1. Makroekonomska kretanja

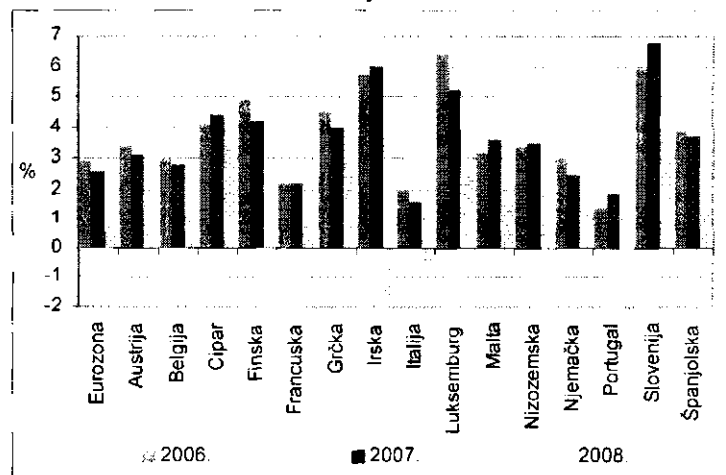
1.1. Međunarodno okruženje

Prvu polovinu 2008. godine obilježili su snažni inflatorni pritisci, a drugu polovinu produbljivanje financijske krize i slabljenje globalne gospodarske aktivnosti, prvo u razvijenim zemljama, a potom i u zemljama u razvoju. Zbog negativnih kretanja usporio se realni rast svjetskoga gospodarstva na samo 3,2%¹, dok je u 2007., za usporedbu, bilo ostvareno 5,2%. Unatoč intervencijama na financijskim tržištima kojima se bankama nastojalo osigurati dodatni kapital i smanjiti kreditne rizike, te unatoč ekspanzivnim monetarnim i fiskalnim politikama usmjerenima na poticanje gospodarske aktivnosti, financijska se tržišta nisu oporavila, a velik broj zemalja već je tijekom 2008. ušao u recesiju.

Europska unija i zemlje eurozone

U 2008. godini realni gospodarski rast u Europskoj uniji iznosio je 0,9%, a u eurozoni² neznatno manje, 0,8%. Nakon što je blaga kontrakcija BDP-a u eurozoni zabilježena već tijekom drugog i trećeg tromjesečja 2008., u posljednjem je tromjesečju došlo do njegova izrazitog pada, što je rezultiralo značajnim usporavanjem u odnosu na gospodarski rast u prethodnoj godini (2,6%). Iako su sve zemlje eurozone ostvarile slabiji rast nego u 2007., samo Italija i Irska bilježe kontrakciju BDP-a na godišnjoj razini. Najveći doprinos usporavanju rasta BDP-a dao je pad domaće, ali i inozemne potražnje, koji je posebice bio izražen krajem godine. Usporavanje osobne potrošnje određeno je kretanjem realnoga raspoloživog dohotka, na koji je tijekom prve polovine godine negativno utjecao porast inflacije, ali i padom vrijednosti financijske i nefinancijske imovine kućanstava. Rast investicija također se usporio, između ostaloga i zbog ograničenog pristupa izvorima financiranja. S opadanjem gospodarske aktivnosti zaustavio se trend rasta zaposlenosti prisutan posljednjih godina, a zabilježen je i neznatan rast prosječne godišnje stope nezaposlenosti, koja je u 2008. dosegla 7,5%.

1.1. Realni rast BDP-a u zemljama eurozone

Napomena: Podaci za eurozonu za 2007. uključuju i Sloveniju, a za 2008. Maltu i Cipar.

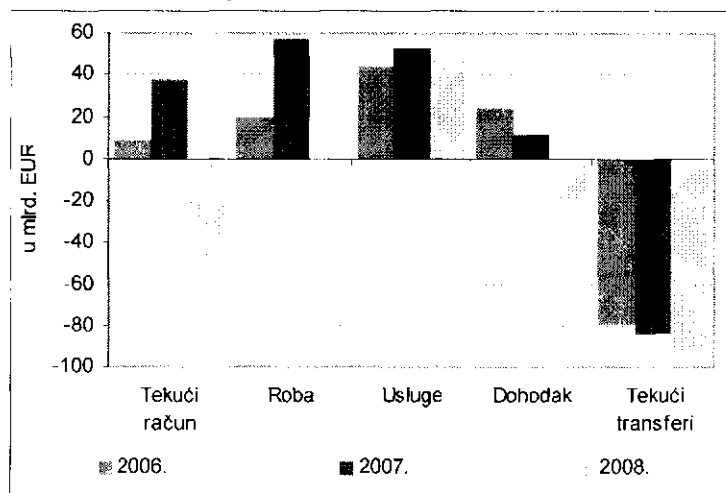
Izvor: Eurostat

¹ Ocijenjena vrijednost, MMF, ožujak 2009.

² Eurozona je u 2006. obuhvaćala 12 zemalja, od 2007. godine 13 (proširenje na Sloveniju), a od 2008. godine 15 zemalja (proširenje eurozone na Maltu i Cipar).

Slabljenje gospodarske aktivnosti u razvijenim zemljama, a tijekom drugog polugodišta i sve primjetniji učinci krize na zemlje u razvoju, rezultirali su padom potražnje za izvozom robe i usluga iz eurozone. Tome je pridonijela i otežana dostupnost trgovinskih kredita i drugih instrumenata financiranja međunarodne razmjene. Stoga je, za razliku od pozitivnih rezultata prethodnih godina, na tekućem računu platne bilance eurozone ostvaren manjak od čak 61,1 mlrd. EUR, i to u velikoj mjeri zbog izostanka uobičajenoga znatnog viška u robnoj razmjeni, a manjim dijelom i zbog neto odljeva s računa faktorskih dohodaka.

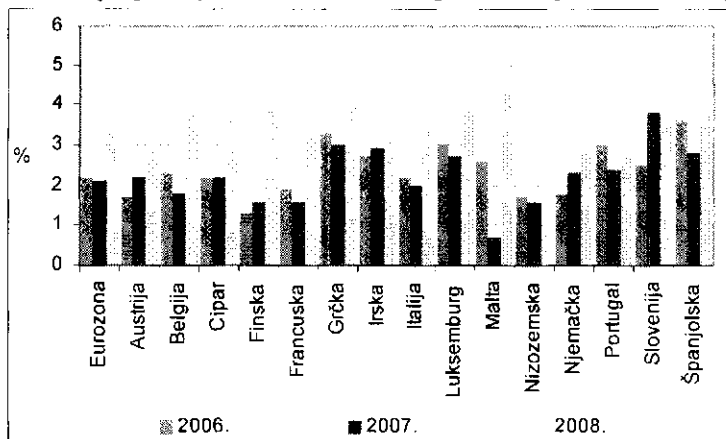
1.2. Tekući račun platne bilance eurozone

Napomena: Podaci za 2007. uključuju i Sloveniju, a za 2008. Maltu i Cipar.
Izvor: Eurostat

Inflacija u eurozoni premašila je u 2008. ciljanu razinu od 2% te je harmonizirani indeks potrošačkih cijena prosječno porastao za 3,3% u odnosu na prethodnu godinu. Inflatorni pritisci bili su posebice prisutni u prvoj polovini godine, i to prije svega zbog porasta cijena energenata i hrane, pa je Europska središnja banka u srpnju 2008. povišala ključnu kamatnu stopu za 0,25 postotnih bodova, odnosno na 4,25%. Nakon toga je, u situaciji slabljenja cjenovnih pritisaka, monetarna politika bila usmjerena na ublažavanje posljedica svjetske financijske krize i mogućeg usporavanja gospodarskog rasta. Zato je u razdoblju nakon srpnja ESB u tri navrata smanjio ključnu kamatnu stopu, te je ona na kraju godine iznosila 2,50%.

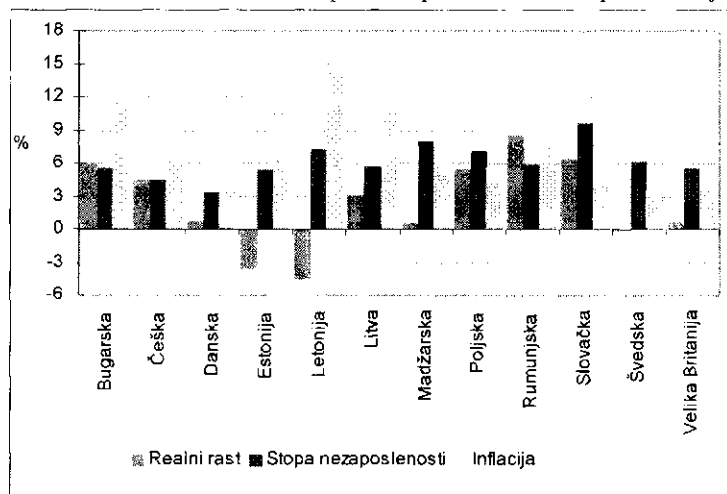
1.3. Stopa promjene harmoniziranog indeksa potrošačkih cijena u zemljama eurozone

Izvor: Eurostat

Kretanja slična onima u eurozoni zabilježena su i u ostalim članicama EU te su sve zemlje, osim Rumunjske, ostvarile niže stope realnog rasta nego u prethodnoj godini. Gospodarska su kretanja bila najnepovoljnija u baltičkim zemljama pa Letonija i Estonija bilježe pad BDP-a u odnosu na 2007. (–4,6% odnosno –3,6%). Osim navedenih dviju zemalja kontrakciju BDP-a na godišnjoj razini bilježi i Švedska, iako u znatno blažoj mjeri (–0,2%). Međutim, većina ostalih država članica EU na godišnjoj razini i dalje ima relativno visoke stope rasta (posebice Rumunjska i Slovačka) jer su učinci prelijevanja gospodarske krize uglavnom postali vidljivi tek krajem godine. Oni se prvenstveno ogledaju u pogoršanju percepcije rizika zemalja ovc skupine od strane ulagača, što je dovelo do pooštavanja uvjeta financiranja, kao i u slabljenju potražnje za izvozom. Tako se gospodarska aktivnost u većini spomenutih zemalja u četvrtom tromjesečju znatno usporila, a pojedine zemlje (Mađarska, Slovenija i Malta) bilježe kontrakciju BDP-a u odnosu na isto razdoblje 2007. U svim zemljama nepovoljna kretanja gospodarske aktivnosti nisu imala značajniji učinak na zaposlenost, stoga je prosječna stopa nezaposlenosti tek neznatno smanjena u usporedbi s prethodnom godinom.

1.4. Realni rast BDP-a, stopa nezaposlenosti i stopa inflacije u odabranim zemljama EU u 2008.

Izvor: Eurostat

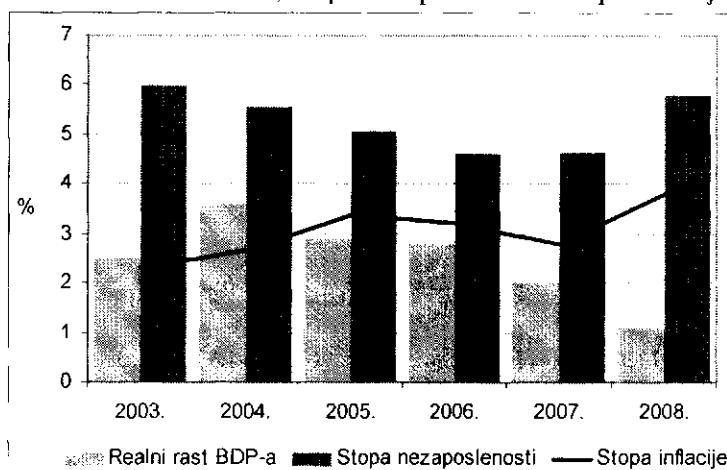
Rast cijena hrane i energenata utjecao je i na jačanje inflacije u ostalim članicama EU koje se ne nalaze u eurozoni. Pritom se inflacija u starim članicama EU kretala oko prosjeka one u eurozoni, uz najnižu stopu zabilježenu u Švedskoj (3,3%), dok je inflacija u novim članicama EU bila znatno viša. Najvišu stopu inflacije, kao i u prethodnoj godini, imala je Letonija (15,3%), a s inflacijom višom od 10% godišnje pratile su je Bugarska, Litva i Estonija.

Sjedinjene Američke Države

Produbljivanje krize koja je započela još 2007. na tržištu nekretnina i njezino prelijevanje s financijskih tržišta na realni sektor dovelo je u 2008. do znatnog usporavanja stope realnog gospodarskog rasta u SAD-u, i to s 2,0% u prethodnoj godini na tek 1,1% u 2008. Tijekom prvog polugodišta ostvarene su pozitivne stope gospodarskog rasta, što je u priličnoj mjeri posljedica pojačane potrošnje potaknute jednokratnim fiskalnim mjerama donesenima u ožujku 2008. Međutim, učinci državnih poticaja već su u trećem tromjesečju oslabjeli pa su daljnje intenziviranje krize na financijskim tržištima, ograničenost kreditiranja i pad inozemne potražnje prouzročili pad BDP-a u drugom polugodištu. To je posebice bilo izraženo u četvrtom

tromjesečju 2008., tijekom kojeg se bilježi izraziti pad osobne potrošnje i investicija. Pozitivni učinci izvoza, koji je u prethodnim razdobljima znatno pridonosio gospodarskom rastu, izostali su krajem godine nakon što je u većini zemalja američkih trgovinskih partnera potražnja pala zbog usporavanja gospodarske aktivnosti, ali i aprecijacije dolara u odnosu na njihove valute.

1.5. Realni rast BDP-a, stopa nezaposlenosti i stopa inflacije u SAD-u

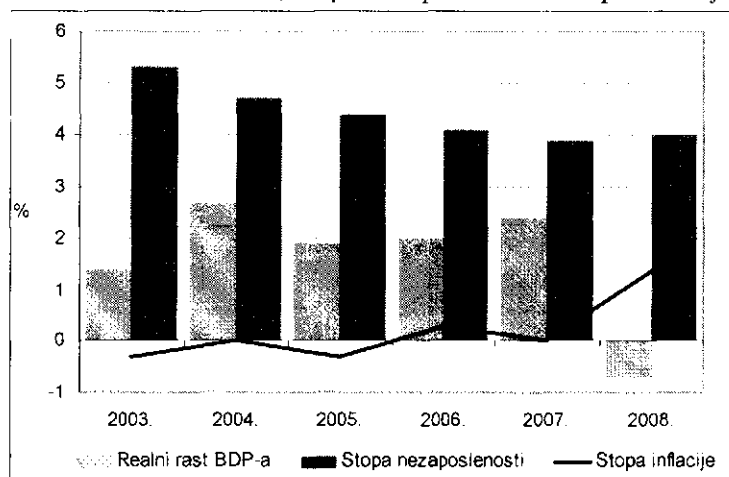
Izvori: Bureau of Economic Analysis; Department of Labor

Tijekom drugog polugodišta, u skladu s usporavanjem gospodarske aktivnosti, bilježi se pad zaposlenosti, a stopa nezaposlenosti na razini cijele 2008. primjetno je povećana u odnosu na prethodnu godinu, te je iznosila 5,8%. U nastojanju da se ublaže učinci gospodarske krize i potakne aktivnost na tržištu kredita, Fed je tijekom 2008. smanjio ključnu kamatnu stopu (engl. *Federal Funds Target Rate*) sedam puta, s 4,25% na raspon od 0,0% do 0,25%. Ekspanzivnija monetarna politika nego u eurozoni razlog je i nešto više stope rasta potrošačkih cijena u 2008. godini (3,8%). Nakon izraženih inflatornih pritisa u prvih sedam mjeseci, koji su bili posljedica snažnog rasta cijena nafte i hrane, došlo je do njihova značajnog opadanja s približavanjem kraja 2008.

Japan

Japansko je gospodarstvo tijekom prvog polugodišta bilježilo pozitivne stope rasta, a potom je slabljenje gospodarske aktivnosti rezultiralo kontrakcijom BDP-a u drugoj polovini 2008. Pad u posljednjem tromjesečju od čak 4,6% pridonio je i smanjenju realnog BDP-a na godišnjoj razini za 0,7%. Ključni činitelj koji je pridonosio rastu japanskoga gospodarstva prethodnih godina bio je neto izvoz te je njegov pad u četvrtom tromjesečju, uzrokovan padom inozemne potražnje, dao najveći doprinos spomenutim kretanjima. Primjetan je i pad investicija, poglavito u stanogradnju, dok se rast osobne potrošnje blago usporio. Pojačani inflatorni pritisci na svjetskoj razini pridonijeli su i rastu cijena u Japanu, pa je rast indeksa potrošačkih cijena na godišnjoj razini prvi put nakon 1997. bio veći od 1%.

1.6. Realni rast BDP-a, stopa nezaposlenosti i stopa inflacije u Japanu

Izvori: Statistics Bureau of Japan; MMF

Zemlje u razvoju i zemlje s tržištima u nastajanju

Nakon što su, za razliku od razvijenih gospodarstva, tijekom prve polovine 2008. odolijevale gospodarskoj krizi, ostvarujući i dalje visoke stope realnog rasta, u zemljama u razvoju tijekom drugog polugodišta došlo je do usporavanja gospodarske aktivnosti. Tako je prosječni ostvareni realni rast u ovoj skupini zemalja u 2008. iznosio 6,1%³, što je primjetno niže od 8,3% u 2007. Izrazito usporavanje bilježi se u posljednjem tromjesečju, i to uvelike zbog učinaka pada obujma svjetske trgovine. Pad izvoza u velikom je broju zemalja djelovao i na slabljenje investicija, a usporila se i osobna potrošnja pod utjecajem rastuće nezaposlenosti i pooštrenih uvjeta financiranja.

Kinesko je gospodarstvo u 2008. raslo po stopi od 9%⁴, što je za 4,0 postotna boda niže nego u 2007. Uzrok su tome u prvom redu lošiji izvozni rezultati i nepovoljna kretanja na tržištu nekretnina te s njima povezan pad investicija u građevinarstvu. Negativan je utjecaj na rast imalo i slabljenje industrijske proizvodnje zbog privremenog zatvaranja velikog broja tvornica prije i tijekom Olimpijskih igara. Unatoč lošijim izvoznim rezultatima neto izvoz je povećan zahvaljujući još većem smanjenju uvoza, do kojeg je došlo zbog slabljenja domaće potražnje, pada cijena sirovina i visoke uvozne zavisnosti izvoza. Popuštanje inflatornih pritisaka u drugom polugodištu omogućilo je korištenje ekspanzivne monetarne politike kako bi se potaknula gospodarska aktivnost, a to je pridonijelo i zaustavljanju već dulje vrijeme prisutnog trenda aprecijacije juana.

U Indiji je također došlo do primjetnog usporavanja realnoga gospodarskog rasta (s 9,3% u 2007. na 7,3%⁵ u 2008.), na što je utjecalo slabljenje prethodno izraženog rasta industrijske proizvodnje, kao i osobne potrošnje. Istodobno je zabilježeno povećanje vanjske neravnoteže povezano s rastom manjka na tekućem računu, a to je poglavito posljedica rastućeg manjka u robnoj razmjeni, dok su priljevi inozemnih investicija, unatoč blagom usporavanju, i nadalje razmjerno snažni.

³ Ocijenjena vrijednost, MMF, ožujak 2009.

⁴ Ocijenjena vrijednost, WEO Update, siječanj 2009.

⁵ Ocijenjena vrijednost, WEO Update, siječanj 2009.

Gospodarski je rast u Ruskoj Federaciji u prvom polugodištu nadmašio očekivanja, uglavnom zahvaljujući visokim cijenama sirove nafte i pojedinih sirovina koje čine znatan dio ruskog izvoza, kao i vrlo snažnoj domaćoj potražnji. Međutim, druga je polovina godine s padom cijena spomenute robe na svjetskim tržištima te slabljenjem inozemne potražnje donijela i usporavanje stope gospodarskog rasta, koja se na razini cijele godine smanjila s 8,1% u 2007. na 5,6%. Dodatan je negativan učinak na rast imao pad povjerenja stranih ulagača i posljedično slabljenje priljeva kapitala.

Nakon što je u zemljama jugoistočne Europe⁶ u 2007. zabilježeno uočljivo ubrzanje realnog rasta gospodarstva, u 2008. ostvareni su razmjerno nepovoljniji rezultati, pri čemu se u nekim zemljama stopa rasta znatno smanjila, dok druge bilježe tek neznatno povećanje (Albanija i Makedonija). Cijelu je regiju obilježio porast inflacije na godišnjoj razini, i to posebice u Srbiji, gdje je iznosila 11,6%⁷, čemu je velikim dijelom pridonijela deprecijacija srpskog dinara. Jačanje domaće potražnje u većini spomenutih zemalja potaknulo je nastavak snažnog rasta uvoza, što je rezultiralo daljnjim produbljivanjem vanjske neravnoteže, posebno izražene u Crnoj Gori, dok se istodobno bilježi slabljenje inozemnih investicija.

Zemlje Latinske Amerike u 2008. su ostvarile visoke stope rasta, iako u prosjeku nešto niže nego u prethodnoj godini, na što je znatno utjecalo zamjetno usporavanje gospodarske aktivnosti krajem godine. Slabljenje inozemne, a potkraj godine i domaće potražnje, dalo je najveći doprinos takvom kretanju. Nepovoljan učinak na kretanje vrijednosti izvoza imao je i pad cijena pojedinih vrsta robe koje su važni izvozni proizvodi ove skupine zemalja (sirova nafta, pojedine poljoprivredne kulture).

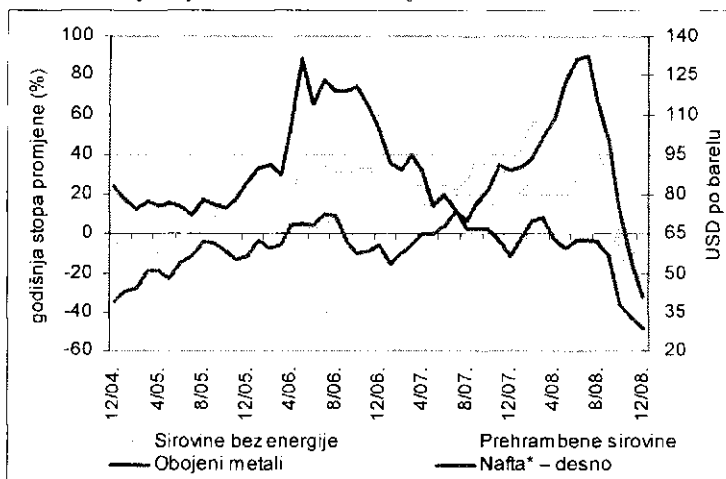
Kretanja cijena sirovina

Prosječna cijena barela sirove nafte porasla je u 2008. godini za 36,4% (sa 71,1 USD u 2007. na 97,0 USD), što je više nego trostruko snažniji rast od onoga zabilježenog u prethodnoj godini (10,6%). Intenzivan rast cijena sirove nafte na svjetskim tržištima započeo je još u 2007. godini, a sredinom srpnja 2008. cijena nafte tipa Brent dosegla je svoj maksimum od 144 USD po barelu. Nakon toga započeo je pad cijena nafte, te se krajem prosinca cijena barela nafte spustila na 41,8 USD. Razlozi izrazitog ubrzanja rasta cijena nafte tijekom prve polovine godine mogu se naći u povećanoj potražnji, posebice zemalja u razvoju, ali i u različitim činiteljima na strani ponude, prije svega geopolitičkim napetostima u područjima bogatima naftom, kao i činjenici da, unatoč izrazitom rastu cijena nafte, OPEC nije povećavao svoju proizvodnju. Na rast cijena dodatno su utjecali pad vrijednosti američkog dolara prema euru, špekulacije na terminskim tržištima i niske zalihe nafte u SAD-u. Trend rasta cijena sirove nafte zaustavljen je u srpnju zbog nepovoljnih kretanja u realnom sektoru i posljedičnog smanjenja potražnje za naftom, posebice u SAD-u kao najvećem svjetskom potrošaču nafte, ali i zbog oporavka američkog dolara. Budući da je krajem godine došlo do ozbiljnog usporavanja gospodarske aktivnosti na svjetskoj razini, cijene nafte nastavile su sturmoglavno padati, što su potpomogle i očekivanja daljnjeg slabljenja potražnje za sirovom naftom tijekom 2009. Ističući zabrinutost zbog snažnog pada cijena nafte, zemlje članice OPEC-a u dva su navrata krajem godine odlučile smanjiti proizvodnju sirove nafte, a to je početkom 2009. utjecalo na stabilizaciju cijene ovog energenta.

⁶ Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Makedonija i Srbija

⁷ Consensus, veljača 2009.

1.7. Kretanje cijena sirovina na svjetskom tržištu

* Prosjek cijena nafte Dubai Fateh, U.K. Brent i West Texas Intermediate
Izvori: Bloomberg; HWWI

Rast cijena ostalih sirovina (isključujući energente) u 2008. bio je i dalje snažan, iako slabiji nego u prethodnoj godini. Godišnja stopa promjene agregatnog HWWI indeksa, koji oslikava kretanje cijena sirovina na svjetskom tržištu (bez energije, izraženih u američkim dolarima), iznosila je u 2008. godini 12,5%, za razliku od 17,6% zabilježenih godinu prije. Kao i u slučaju nafte te ostalih energenata, cijene su ostalih sirovina, nakon intenzivnog rasta u prvom polugodištu i dosezanja maksimuma sredinom godine, počele padati, što se posebno intenziviralo posljednjih mjeseci u godini. Među promatranima najizrazitiji je bio skok cijena prehrambenih sirovina, i to posebice u prvom polugodištu (u odnosu na prvih šest mjeseci 2007. porasle su za 56,6%, izraženo u američkim dolarima). Pritom se najveći dio tog povećanja može pripisati izrazitom rastu cijena nekoliko najvažnijih poljoprivrednih kultura poput pšenice, kukuruza, riže, soje i uljane repice. Takvo kretanje cijena posljedica je međudjelovanja nekoliko činitelja, od kojih su na povećanje potražnje utjecali visok gospodarski rast u zemljama u razvoju, kao i potražnja od strane proizvođača biogoriva, dok je na strani ponude došlo do prijenosa visokih cijena energije koje su djelovale na povećanje troškova poljoprivredne proizvodnje, a dodatan pritisak stvorili su i nepovoljni vremenski uvjeti. U razdoblju nakon srpnja došlo je pak do zamjetnog pada cijena hrane na svjetskom tržištu, na što su znatno utjecali rekordni prinosi žetve. Za razliku od cijena hrane, cijene metala na svjetskom su tržištu rasle samo tijekom prvog tromjesečja 2008., nakon čega je smanjena potražnja, uzrokovana usporavanjem svjetske gospodarske aktivnosti, dovela do njihova pada, koji je krajem godine bio izrazito snažan.

1.2. Gospodarska aktivnost

Bruto domaći proizvod hrvatskoga gospodarstva prema privremenim je podacima DZS-a⁸ u 2008. realno povećan za 2,4%, što je najniža stopa rasta još od 1999. Pritom je cijelu godinu obilježilo kontinuirano usporavanje gospodarske aktivnosti, pri čemu sezonski prilagođeni podaci za treće i četvrto tromjesečje pokazuju da je u tom razdoblju ostvarena negativna stopa promjene BDP-a.

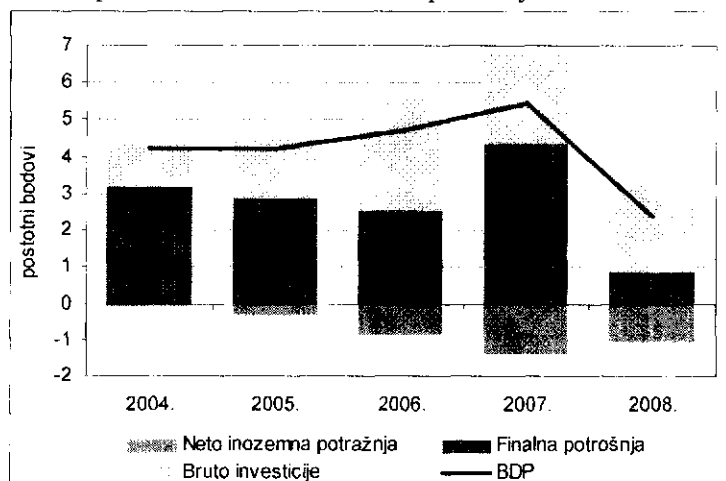
⁸ Podaci DZS-a o BDP-u za 2006., 2007. i 2008. zasnivaju se na procjeni tromjesečnog obračuna i kao takvi privremenog su karaktera.

Valja istaknuti da je na početku 2009. godine DZS revidirao podatke o BDP-u za razdoblje od 1995. do 2008. Novi je obračun usklađen s metodologijom Europskog sustava nacionalnih računa (ESA 95) pa BDP sada uključuje procjenu sive ekonomije, novu procjenu stambene rente te novu procjenu i raspodjelu usluga financijskog posredovanja indirektno mjerenih (UFPIM). Te su promjene rezultirale povećanjem godišnje razine nominalnog BDP-a u cijelom razdoblju za prosječno nešto više od 15%, no nisu se znatnije odrazile na stope realnog rasta.

1.2.1. Potražnja

Nepovoljna kretanja u realnom sektoru gospodarstva odraz su zamjetnog usporavanja osobne potrošnje zbog stagnacije realnoga raspoloživog dohotka stanovništva i rastućeg pesimizma potrošača. Osim toga, lošiji rezultati izvoznog sektora uz stabilan rast uvoza rezultirali su visokim negativnim doprinosom neto inozemne potražnje realnom rastu gospodarstva. S druge strane, u 2008. se godini ubrzao rast investicijske aktivnosti privatnog sektora i djelomice ublažio nepovoljna kretanja ostalih komponenata agregatne potražnje.

1.8. Doprinosi domaće i inozemne potražnje realnom rastu BDP-a

Izvor: DZS

Proteklu godinu obilježilo je i znatno ubrzanje inflacije. Tako su visok rast cijena energije i prehrane tijekom 2008. utjecali na povećanje deflatora osobne potrošnje, dok su porast cijena važnih sirovina na svjetskom tržištu i rast troškova financiranja poduzeća doveli do zamjetnog ubrzanja rasta deflatora bruto investicija u fiksni kapital. Opća razina cijena, mjerena implicitnim deflatorom BDP-a, u 2008. godini povećala se za 6,4% i time znatno pridonijela prirastu nominalnog BDP-a, koji je u 2008. dosegao iznos od 342,2 mlrd. kuna.

Nakon izrazitog rasta u 2007., potaknutog povoljnim kretanjima na tržištu rada, kao i visokim rastom državnih transfera stanovništvu, dinamika potrošnje kućanstava u 2008. zamjetno se usporila. Ostvarena godišnja stopa rasta osobne potrošnje bila je niska, tj. iznosila je 0,8% (za usporedbu, u 2007. porast je iznosio 6,2%), stoga je i njezin doprinos ukupnom gospodarskom rastu bio znatno niži nego prethodne godine. Takva kretanja u skladu su sa stagnacijom raspoloživoga realnog dohotka stanovništva, što je uglavnom rezultat smanjenih realnih transfernih plaćanja stanovništvu i usporavanja rasta realne mase neto plaća. Naime, zbog ubrzanja inflacije u 2008. godini realni se rast tekućih dohodaka osjetno usporio, unatoč relativno stabilnom rastu zaposlenosti, blagom ubrzanju rasta nominalnih neto plaća i povećanju

osnovnoga osobnog odbitka u oporezivanju dohotka od rada. Uz to, u promatranom je razdoblju značajno usporen nominalni rast državnih transfera stanovništvu, u čemu se ogledaju znatno manji iznosi rata povrata duga umirovljenicima (1,1 mlrd. kuna naprama 3,4 mlrd. kuna u 2007.). Inozemni izvori financiranja potrošnje kućanstava (realni neto dohoci i neto transferna plaćanja iz inozemstva) blago su smanjeni, a usporavanje realnog rasta bankovnih plasmana stanovništvu dodatno je ograničilo privatnu potrošnju. Nadalje, negativna kretanja na tržištu kapitala koja su obilježila cijelu 2008., zajedno s općim ekonomskim kretanjima u zemlji i inozemstvu, utjecala su na rastući pesimizam potrošača i rezultirala njihovim sustezanjem od potrošnje, posebice u posljednjem tromjesečju. U obzir također treba uzeti deprecijaciju kune prema švicarskom franku i podizanje aktivnih kamatnih stopa poslovnih banka, što je povećalo teret otplata postojećih kredita i na taj način u određenoj mjeri ograničilo mogućnosti potrošnje u promatranom razdoblju.

Rast potrošnje države, kao druge sastavnice finalne potrošnje, u 2008. se godini također znatno usporio. Tako je, nakon realnog povećanja od 3,4% u 2007., u protekloj godini zabilježen porast tekućih izdataka sektora države od 1,9%. Podaci Ministarstva financija o rashodima konsolidirane opće države pokazuju kako je, unatoč visokoj inflaciji mjerenoj indeksom potrošačkih cijena, realni rast državne potrošnje u 2008. bio određen prvenstveno ubrzanim rastom plaćanja države za korištenje dobara i usluga, osobito na samom kraju godine. S druge strane, nešto umjerenije zapošljavanje u javnoj upravi usporilo je realnu dinamiku isplaćenih nadnica i plaća. Međutim, nominalni rast ove kategorije državnih izdataka tijekom prošle godine bio je viši, i to poglavito zbog reguliranog povećanja osnovice za izračun plaća korisnika proračuna u 2007. i rasta isplata otpremnina u 2008., što se odrazilo na snažan porast implicitnog deflatora državne potrošnje.

Iako se u drugoj polovini godine investicijska aktivnost domaćih subjekata znatno usporila u usporedbi s prvim polugodištem, ova je sastavnica agregatne potražnje u 2008. ipak bila glavni pokretač gospodarskog rasta. Pritom se njezin realni rast ubrzao s 6,5%, koliko je iznosio u 2007., na 8,2% u 2008. godini. Budući da se na osnovi podataka MF-a može zaključiti kako su kapitalna ulaganja opće države u 2008. blago smanjena, spomenuti rast investicijske aktivnosti generirao je privatni sektor. Takva kretanja uvelike odražavaju snažnu građevinsku aktivnost na nestambenim objektima, iako je i stanogradnja zadržana na visokim razinama. S druge strane, čini se da je usporavanje investicijske aktivnosti, koje je obilježilo drugu polovinu godine, rezultat slabljenja ulaganja privatnog sektora u postrojenja i opremu. U prilog tome govori smanjenje proizvodnje i stagnacija uvoza investicijskih dobara, ali i zabilježeno opadanje kupnje motornih vozila od strane pravnih osoba.

Razmjena robe i usluga hrvatskoga gospodarstva s inozemstvom u 2008. je godini bila obilježena stabilnim rastom uvoza i istodobnim zamjetnim usporavanjem rasta izvoza. Kretanja na izvoznjoj strani (uz ostvarenu godišnju stopu realnog rasta od 1,7%) bila su u velikoj mjeri određena smanjenom inozemnom potražnjom za robom domaćeg podrijetla pod utjecajem usporavanja gospodarskog rasta vanjskotrgovinskih partnera i posljedičnoga kontinuiranog smanjivanja poslovnog i potrošačkog optimizma u tim zemljama u posljednjih godinu dana. Osim toga, nepovoljne promjene zabilježene su i kod realnog izvoza usluga. Naime, umjerena realna potrošnja stranih gostiju rezultirala je stagnacijom realnog izvoza usluga tijekom glavne turističke sezone, što se nepovoljno odrazilo i na realni izvoz usluga na razini cijele 2008. godine. S druge strane, realni rast uvoza robe i usluga, iako smanjen u odnosu na 2007., bio je dvostruko viši od rasta izvoza robe i usluga (ostvarena je godišnja stopa rasta od 3,6%). Takva su kretanja velikim dijelom posljedica snažne investicijske aktivnosti u prvoj polovini godine, s

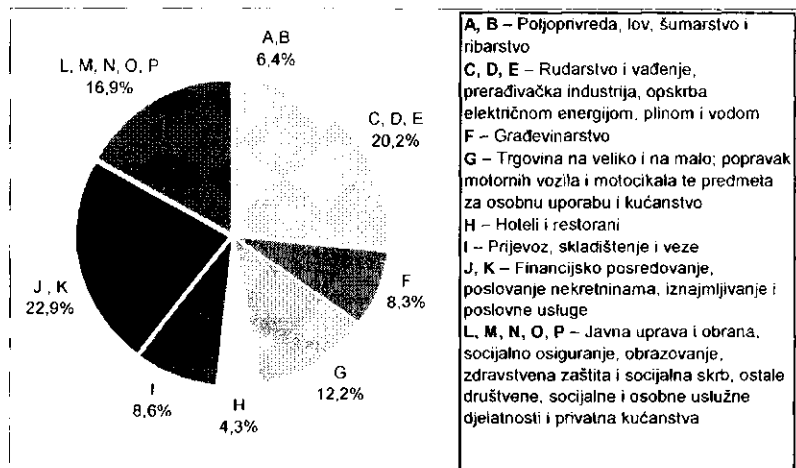
obzirom na to da više od 60% opreme i postrojenja potječe iz inozemstva. Osim toga, uvoznici trajnih proizvoda za široku potrošnju i automobila reagirali su na pad potražnje s određenim vremenskim odmakom, stoga je smanjenje uvoza bilo nešto naglašenije tek u posljednjem tromjesečju 2008. Navedena kretanja uvoza i izvoza robe i usluga rezultirala su većim negativnim doprinosom neto inozemne potražnje realnom rastu BDP-a u 2008. u odnosu na prethodnu godinu (negativan 1,1 postotni bod naprama negativnih 0,8 postotnih bodova u 2007.).

1.2.2. Proizvodnja

Što se tiče proizvodne strane obračuna BDP-a, bruto dodana vrijednost (BDV)⁹ stvorena u domaćem gospodarstvu tijekom 2008. bila je za 2,8% veća u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. U usporedbi s 2007. dodana je vrijednost gospodarstva u 2008. rasla znatno sporije, što je posljedica snažnog usporavanja rasta u industriji, ali i slabljenja dinamike primjetnog kod većine uslužnih djelatnosti (osim usluga javnog sektora). Takva su kretanja rezultat negativnih promjena domaće i inozemne potražnje, u kojima su se s jedne strane ogledali rastuća inflacija i nizak potrošački optimizam u domaćem gospodarstvu, a s druge strane počeci prelijevanja svjetske financijske krize u realnu sferu gospodarstva.

Analiza po područjima djelatnosti otkriva da je u 2008. najsnažnije ubrzanje rasta BDV-a u odnosu na prethodnu godinu zabilježeno u građevinarstvu. Pozitivne promjene u skladu su s visokim rastom indeksa fizičkog obujma građevinskih radova, ali i dinamiziranjem investicijske aktivnosti privatnog sektora. Nasuprot tome, kod industrije i svih tržišnih usluga zabilježeno je usporeno formiranje dodane vrijednosti, pri čemu je kod djelatnosti trgovine ostvarena negativna godišnja stopa promjene BDV-a, dok se dodana vrijednost hotela i restorana tek blago povećala, što se može povezati s kretanjem realnog izvoza turističkih usluga.

1.9. Bruto dodana vrijednost po djelatnostima u 2008., tekuće cijene

Izvor: DZS

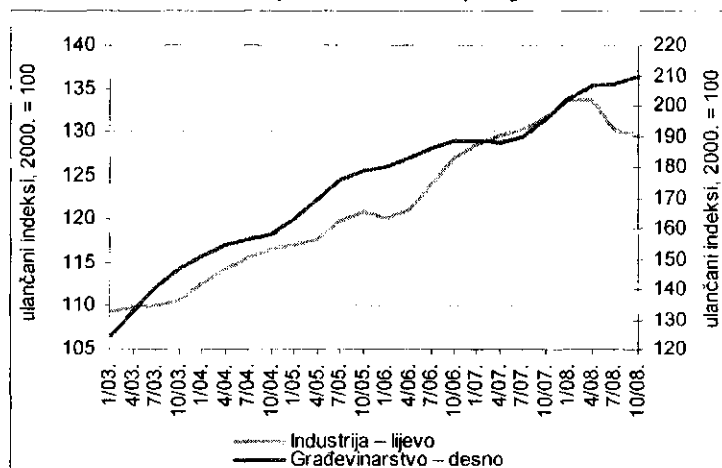
⁹ U nacionalnim računima bruto dodana vrijednost gospodarstva (BDV) izražava se u tzv. bazičnim cijenama, a bruto domaći proizvod (BDP) izražava se u tržišnim cijenama. Razlika između tih dviju vrijednosti jest ukupan iznos poreza na proizvode umanjen za subvencije (neto indirektni porezi). Kako DZS u sklopu obračuna BDP-a u cijenama iz prethodne godine ne objavljuje kategoriju neto indirektnih poreza, ta se vrijednost može izračunati kao rezidual BDP-a i BDV-a izraženih u cijenama iz prethodne godine.

Industrija i građevinarstvo

Bruto dodana vrijednost područja industrija u 2008. je bila tek za 1,4% veća nego godinu prije. Pritom su, nakon blagog oporavka dinamike dodane vrijednosti na početku godine, u drugoj polovini 2008. u ovom području gospodarstva zabilježene negativne godišnje stope promjene, što je posljedica zamjetnog slabljenja domaće i inozemne potražnje. Stoga je doprinos industrije, koja je prema najnovijim podacima DZS-a druga najvažnija gospodarska grana, u protekloj godini spušten na neznatna 0,3 postotna boda.

Rast ukupne industrijske proizvodnje pretežno je potaknula proizvodnja netrajnih potrošačkih dobara, a u znatno manjoj mjeri i proizvodnja kapitalnih dobara. Povećana proizvodnja netrajnih dobara, čija je potražnja cjenovno i dohodovno razmjerno neelastična, bila je apsorbirana na domaćem tržištu putem finalne potrošnje, ali i povećanja zaliha, s obzirom na to da podaci o robnoj razmjeni s inozemstvom pokazuju kako je u istom razdoblju izvoz netrajnih dobara smanjen. S druge strane, kretanje proizvodnje kapitalnih dobara pratilo je dinamiku investicijske aktivnosti domaćega privatnog sektora, ali i inozemne potražnje za domaćim dobrima namijenjenima ulaganjima. Tako je u prvom polugodištu zabilježena umjerena pozitivna stopa rasta, no s ulaskom domaćega gospodarstva i gospodarstava glavnih vanjskotrgovinskih partnera u recesiju u drugoj polovini godine zabilježena je kontrakcija proizvodnje ove grupacije proizvoda.

1.10. Bruto dodana vrijednost industrije i građevinarstva (trend-ciklus)

Izvor: DZS

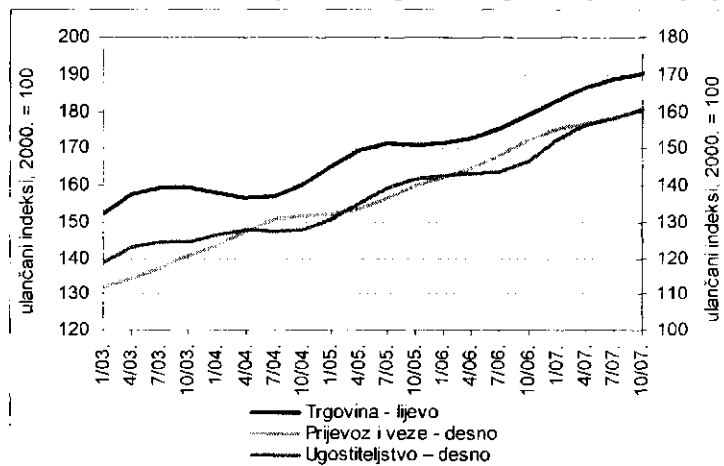
Prerađivačka industrija, koja čini više od četiri petine industrijske proizvodnje, rasla je lani po stopi od 1,5% (5,0 postotnih bodova manje nego godinu prije), što je rezultat povećanja proizvodnje farmaceutskih proizvoda, proizvoda tiskarske djelatnosti, gotovih metalnih proizvoda i prehrambenih proizvoda. Nasuprot tome, rast proizvodnje u području opskrbe energentima u 2008. zamjetno se ubrzao, što se velikim dijelom može objasniti pozitivnim baznim učinkom. Sporiji rast proizvodnje u području rudarstva i vađenja u potpunosti je posljedica smanjivanja proizvodne aktivnosti kod djelatnosti vađenja sirove nafte i zemnog plina. S druge strane, proizvodnja ostalih ruda i kamena na godišnjoj je razini porasla, u skladu s kretanjem građevinske aktivnosti.

Rast BDV-a djelatnosti građevinarstva (8,5%) snažno se ubrzao u usporedbi s 2007. Zato je doprinos građevinarstva rastu ukupnog BDV-a (0,7 postotnih bodova) bio dvostruko veći nego godinu prije. Dostupni podaci MF-a o javnim investicijama tijekom 2008. pokazuju kako je jačanje djelatnosti građevinarstva prvenstveno potaknuto aktivnošću privatnog sektora jer je građevinska aktivnost javnog sektora, pretežno povezana s izgradnjom cestovne infrastrukture, u protekloj godini blago smanjena. Privatni je sektor u 2008. snažno povećao svoju aktivnost povezanu s građevinskim radovima na nestambenim zgradama, odnosno zgradama namijenjenima turističkim, sportskim i trgovačkim sadržajima. Pritom su se i građevinski radovi na stambenim zgradama zadržali na visokoj razini, no u znatno su manjoj mjeri pridonijeli dinamiziranju aktivnosti u ovom području djelatnosti.

Nefinancijske usluge

Zamjetno usporavanje rasta osobne potrošnje, kao i realna stagnacija prosječne potrošnje inozemnih putnika tijekom glavne turističke sezone, negativno su se odrazili na formiranje dodane vrijednosti u trgovini na veliko i malo. Tako je BDV ovog područja djelatnosti u 2008. blago smanjen (ostvarena je negativna godišnja stopa promjene od 0,3%), pri čemu su negativna kretanja s približavanjem kraja godine postupno jačala. Nominalni podaci DZS-a o distributivnoj trgovini pokazuju da su nepovoljne promjene prometa ostvarene u maloprodaji i u veleprodaji, a istodobno su povećane i zalihe trgovačke robe.

1.1.1. Bruto dodana vrijednost trgovine, ugostiteljstva te prijevoza i veza (trend-ciklus)

Izvor: DZS

BDV djelatnosti hotela i restorana u 2008. tek se blago povećao. Nakon rasta od 9,0% u 2007., protekle je godine BDV ovog područja djelatnosti porastao samo za 2,2%. Ta su kretanja u skladu s fizičkim pokazateljima potražnje za uslugama u turizmu, koji upućuju na neznatan porast dolazaka turista (0,9%) i nešto snažniji rast noćenja u komercijalnim smještajnim kapacitetima (2,0%). Za razliku od toga, zamjetan rast nominalne prosječne potrošnje stranih gostiju, a time i porast prihoda od putovanja koji se bilježe u platnoj bilanci, bio je pretežno rezultat povećanja cijena ugostiteljskih usluga, prehrane i bezalkoholnih pića. S obzirom na opisana kretanja doprinos ugostiteljstva ukupnom rastu dodane vrijednosti gospodarstva u 2008. znatno je smanjen u odnosu na godinu prije (0,1 postotni bod naprama 0,4 postotna boda u 2007.). Ipak, važno je naglasiti da veličina doprinosa ove djelatnosti donekle podcjenjuje

izravne i neizravne učinke turističke potrošnje na realna kretanja u gospodarstvu koje je, zbog izražene međuovisnosti turizma s ostalim područjima gospodarstva, iznimno teško kvantificirati.

U skladu sa slabljenjem intenziteta međunarodne razmjene, kao i nepovoljnim kretanjima u industriji i trgovini, u 2008. je godini zabilježeno zamjetno usporavanje rasta BDV-a djelatnosti prijevoza, skladištenja i veza (5,2%). To je, čini se, u većoj mjeri posljedica slabijeg rasta robnog prijevoza, ali i znatnog usporavanja rasta putničkog prometa, mjenog brojem prevezenih putnika i putničkim kilometrima. Kod telekomunikacijskih usluga zaustavljen je trend smanjivanja utrošenih minuta u nepokretnoj mreži (u 2008. zabilježen je porast od 2,4%), dok je rast utrošenih minuta u pokretnoj mreži i dalje bio snažan, no ipak nešto niži nego u 2007.

1.2.3. Tržište rada

Tržište rada obilježila su u 2008. godini razmjerno pozitivna kretanja, na što upućuju fizički i financijski pokazatelji. Tako je prosječan broj nezaposlenih bio manji nego u 2007., a istodobno je zabilježen porast prosječnog broja zaposlenih osoba. Ipak, dinamika smanjivanja nezaposlenosti i rasta zaposlenosti s približavanjem kraja godine postupno se usporavala, u čemu se uvelike ogledao utjecaj neprekidnog slabljenja gospodarske aktivnosti, koji je obilježio 2008., kao i jačanja utjecaja svjetske ekonomske krize na hrvatsko gospodarstvo.

Prosječne nominalne bruto i neto plaće u 2008. su godini zamjetno porasle, što je, među ostalim, rezultat potpisivanja sporazuma o osnovici za plaće u javnim i državnim službama, prilagodbe cijene rada ubrzanom rastu opće razine cijena provedene u dijelu gospodarstva i izmjene pojedinih zakonskih propisa. Pritom je rast nominalnih plaća bio dovoljan da poništi negativan utjecaj povećane inflacije na dinamiku prosječnih realnih plaća, koje su se stoga na godišnjoj razini ipak blago povećale.

Zaposlenost i nezaposlenost

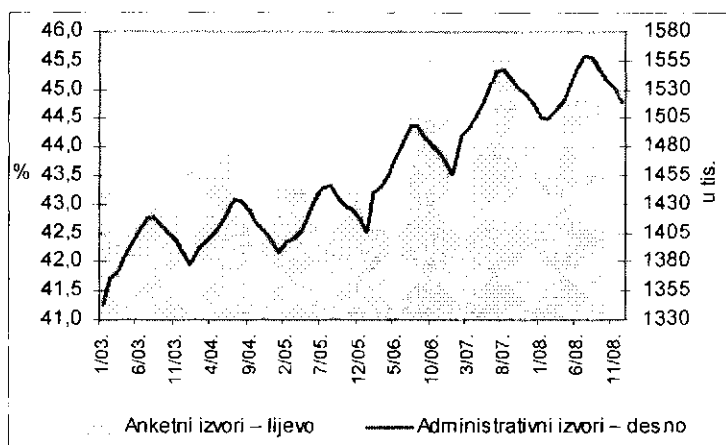
Nakon visokoga godišnjeg rasta zaposlenosti tijekom 2006. i 2007. (3,3%), privremeni podaci DZS-a¹⁰ pokazuju da je prosječan broj zaposlenih osoba u 2008. bio tek za 1% veći nego godinu prije. Pritom je godišnja dinamika broja zaposlenih postupno slabjela tijekom godine, što je pretežno posljedica kretanja zaposlenih u pravnim osobama, a u manjoj mjeri i zaposlenih u obrtu i slobodnim profesijama. Istodobno se broj individualnih poljoprivrednika nastavio smanjivati.

Promotre li se promjene u prosječnoj zaposlenosti, vidljivo je kako je u gotovo svim djelatnostima gospodarstva (prema klasifikaciji NKD 2002.) zabilježeno usporavanje ili čak pad broja zaposlenih osoba, izuzevši užu javnu upravu i djelatnosti opskrbe električnom energijom, plinom i vodom. Najnepovoljnija su bila kretanja kod prerađivačke industrije. Tako je godišnja dinamika zapošljavanja u ovoj djelatnosti tijekom 2008. postupno slabjela, a krajem godine bilo je zabilježeno smanjenje broja zaposlenih u odnosu na isto razdoblje 2007. To se može povezati sa slabljenjem domaće i inozemne potražnje za industrijskim proizvodima, koje je rezultiralo smanjivanjem tekuće proizvodnje i posljedično manjom potrebom poduzeća za radnom snagom. Osim toga, visoka razina pesimizma u prerađivačkoj industriji vjerojatno je potaknula neka

¹⁰ Podaci o broju zaposlenih za razdoblje od veljače do prosinca 2008. privremeni su. Konačni podaci bit će objavljeni 10. travnja 2009.

poduzeća na otkazivanje ugovora na određeno vrijeme i odgodu novih zapošljavanja. Budući da u prerađivačkoj industriji radi gotovo petina ukupnog broja zaposlenih osoba, opisana su kretanja uvelike pridonijela i nepovoljnim promjenama dinamike agregatnog pokazatelja zaposlenosti. Nadalje, u skladu s opadanjem realnog prometa od trgovine, koje je obilježilo veći dio 2008., godišnji je rast broja zaposlenih osoba u ovom području gospodarstva također neprekidno slabio kako se bližio kraj godine. Ipak, na isteku 2008. u trgovini je bilo više zaposlenih osoba nego na kraju 2007. Slično je bilo i sa zaposlenošću u građevinarstvu, unatoč snažnom rastu gospodarske aktivnosti u tom području.

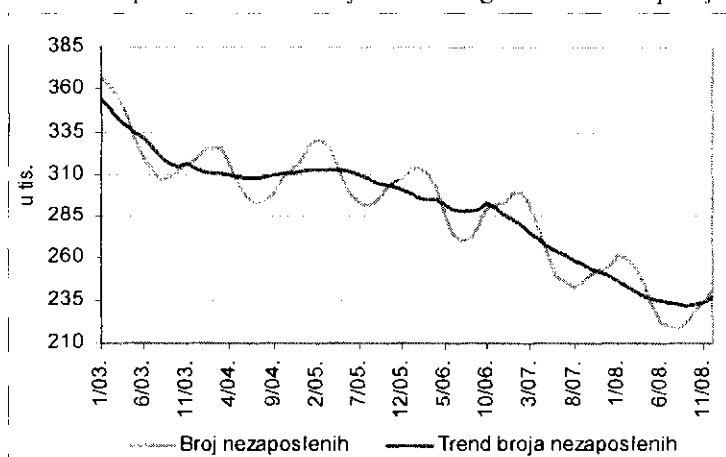
1.12. Ukupno zaposleni prema administrativnim izvorima i stopa zaposlenosti prema anketnim izvorima

Izvor: DZS

Prema evidenciji HZZ-a na kraju 2008. bilo je registrirano 240.455 nezaposlenih osoba, odnosno za 14.029 osoba manje nego na kraju prethodne godine, a prosječna se stopa registrirane nezaposlenosti spustila s 14,8% u 2007. na 13,4% u 2008. Međutim, analiza mjesečnih podataka iz kojih su isključeni sezonski učinci pokazuje da se tijekom prvih devet mjeseci 2008. broj nezaposlenih postupno smanjivao, no sve slabijim intenzitetom, a početkom posljednjeg tromjesečja nezaposlenost je počela rasti. Time je ujedno zaustavljen i preokrenut trend smanjivanja broja nezaposlenih osoba, koji je započeo početkom 2005.

1.13. Nezaposleni u evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje

Izvor: HZZ

Iako se tijekom 2008. smanjio ukupan priljev u evidenciju nezaposlenih HZZ-a u usporedbi s prethodnom godinom, valja spomenuti da je u drugoj polovini godine zabilježen zamjetan godišnji porast prijava u evidenciju osoba koje su pristigle izravno iz radnog odnosa. Takva kretanja dodatno idu u prilog ocjeni o nepovoljnim promjenama na tržištu rada s približavanjem kraja 2008. Istodobno, kod odljeva iz evidencije HZZ-a tijekom cijele 2008. bile su vidljive negativne promjene, pri čemu je smanjen intenzitet zapošljavanja iz evidencije.

Tablica 1.1. Priljevi u evidenciju nezaposlenih HZZ-a i odljevi iz evidencije stopa promjene u usporedbi s istim razdobljem prethodne godine, u postocima

	2007.	I. – VI. 2008.	VII. – XII. 2008.	2008.	Udio u ukupnom roku		
	2006.	I. – VI. 2007.	VII. – XII. 2007.	2007.	I. – VI. 2008.	VII. – XII. 2008.	2008.
1. Novoprijavljeni							
1.1. Prema vrsti ulaska u nezaposlenost:	-11,5	-6,9	-0,1	-3,1	100,0	100,0	100,0
– izravno iz radnog odnosa	-9,3	-2,7	8,5	3,3	64,8	64,6	64,7
– iz individualne poljoprivrede ili nekoga drugog oblika rada	-27,7	-35,3	-15,6	-25,7	0,7	0,4	0,5
– izravno iz redovitog školovanja	-19,3	2,5	-6,3	-4,6	4,7	15,4	9,7
– iz neaktivnosti	-12,3	-15,3	-15,7	-15,5	29,9	21,6	25,1
1.2. Prema prethodnom radnom iskustvu:	-11,5	-6,9	-0,1	-3,1	100,0	100,0	100,0
– prvi put traže zaposlenje	-19,6	-14,4	-12,2	-13,0	17,9	22,7	20,7
– bili zaposleni	-8,7	-5,1	4,1	-0,1	82,1	77,3	79,3
2. Odljevi iz evidencije	-1,1	-13,2	-12,1	-12,7	100,0	100,0	100,0
– zaposleni iz evidencije	-1,9	-11,3	14,4	-12,6	64,9	55,9	59,9
– brisani iz evidencije iz drugih razloga osim zapošljavanja	0,0	-16,4	-9,2	-12,8	35,1	46,1	40,1

Izvor: HZZ

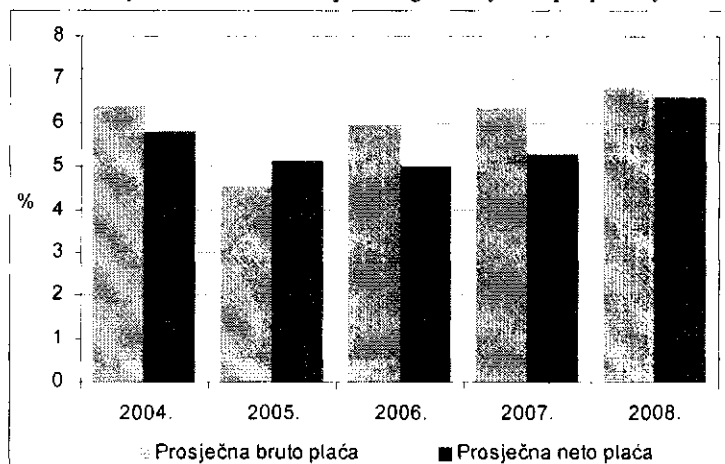
Podaci o veličini radne snage te broju zaposlenih i nezaposlenih osoba dobiveni iz Ankete o radnoj snazi koju provodi DZS, pokazuju da je u prvih devet mjeseci 2008. bez posla u prosjeku bilo 147 tisuća osoba te je pritom prosječna stopa nezaposlenosti iznosila 8,3%. Ujedno, u istom je razdoblju prosječna zaposlenost na godišnjoj razini povećana za 1,6%, odnosno za 26 tisuća osoba, a stopa zaposlenosti iznosila je 44,6%¹¹. Potrebno je napomenuti da se zbog metodoloških razlika podaci o zaposlenosti i nezaposlenosti dobiveni Anketom o radnoj snazi razlikuju od onih izračunatih na temelju podataka iz administrativnih izvora.

Plaće i troškovi rada

Proteklu godinu, slično kao i 2007., obilježio je snažan porast prosječnih nominalnih bruto i neto plaća, pa je tako godišnja stopa rasta nominalnih bruto plaća iznosila 6,8%, dok su isplaćene neto plaće u prosjeku bile za 6,6% veće nego godinu prije. Uzroke snažnog rasta prosječnih bruto i neto plaća valja potražiti u porastu osnovice za obračun plaća u javnim službama, prilagođivanju plaća ubrzanom rastu opće razine cijena provedenom u dijelu gospodarstva te u izmjeni Zakona o minimalnoj plaći. Na dinamiku neto plaća u drugom je polugodištu 2008. povoljno utjecalo i povećanje osobnog odbitka zbog izmjene Zakona o porezu na dohodak, pa je njihov rast u tom razdoblju premašio onaj zabilježen kod bruto plaća.

¹¹ Rezultati Ankete o radnoj snazi dostupni su sa znatnim vremenskim odmakom u odnosu na razdoblje na koje se odnose pa će podaci za cijelu 2008. biti objavljeni u svibnju 2009.

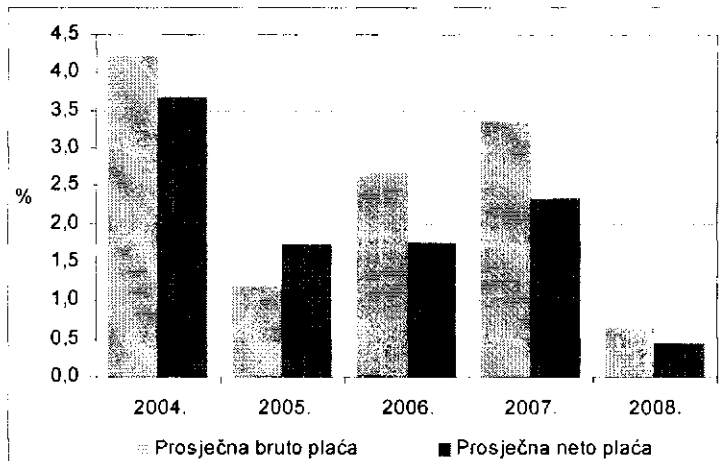
1.14. Prosječne nominalne plaće, godišnje stope promjene

Izvor: DZS

Snažan rast nominalnih plaća zabilježen tijekom 2008. uspio je nadoknaditi negativne učinke koje je na dinamiku realnih bruto i neto plaća imao ubrzan rast inflacije. Tako je realna bruto plaća u prosjeku bila za 0,7%, a isplaćena realna neto plaća za 0,4% veća nego u 2007. godini. Pridoda li se tome i zabilježeni rast prosječnog broja zaposlenih osoba, realna masa isplaćenih plaća bila je u 2008. veća u usporedbi s masom plaća za 2007.

1.15. Prosječne realne plaće, godišnje stope promjene

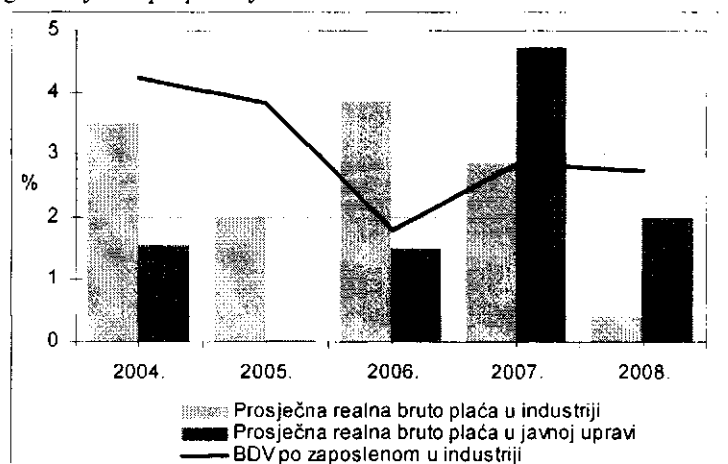

Izvor: DZS

Promatraju li se pojedina područja djelatnosti, najviši rast prosječnih realnih bruto plaća u 2008. zabilježen je u javnoj upravi i državnim službama, što je rezultat spomenutog sporazuma o godišnjem povećanju osnovice za izračun plaća u javnim službama. Uz javnu upravu i državne službe, najznačajniji je pozitivan doprinos rastu prosječne realne bruto plaće u 2008. dala trgovina na veliko i malo. S druge strane, u odnosu na prethodnu godinu negativne su bile stope promjene prosječne realne bruto plaće u djelatnostima hotela i restorana te financijskog posredovanja. Produktivnost rada u industriji, mjerena dinamikom realnog BDV-a po zaposlenom, imala je neznatno sporiji rast u odnosu na 2007. godinu. U takvim se kretanjima ogledalo i usporavanje proizvodnje i smanjenje prosječne godišnje zaposlenosti u ovom području gospodarstva. Valja naglasiti da je rast realnih bruto plaća bio znatno niži od rasta proizvodnosti

rada u industriji pa su tijekom 2008. godine, kao i u 2007., izostali izraženiji pritisci tog sektora na inflaciju s potražne strane.

1.16. Bruto plaća i BDV po zaposlenom godišnje stope promjene

Izvor: Izračun na temelju podataka DZS-a

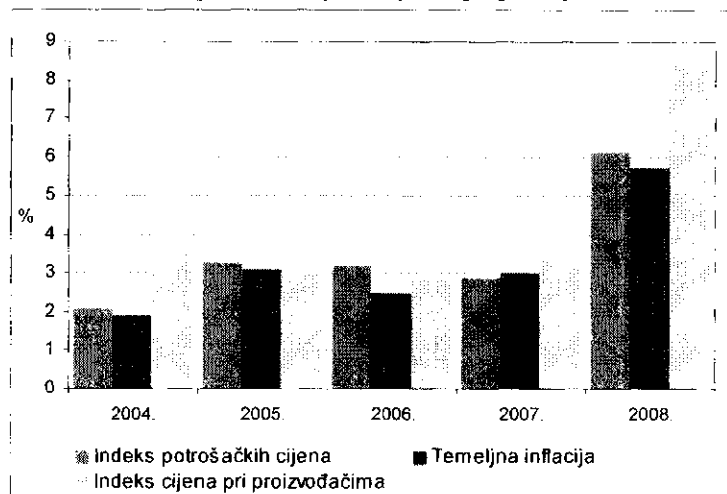
1.2.4. Cijene i tečaj

Cijene

U 2008. godini došlo je do zamjetnog jačanja inflacije te je prosječna godišnja stopa inflacije potrošačkih cijena porasla na 6,1%, odnosno bila je za 3,2 postotna boda viša u usporedbi s pokazateljem za 2007. Porast opće razine cijena posljedica je znatnog rasta potrošačkih cijena energije i prehrane tijekom prvih sedam mjeseci 2008., ali i zamjetnog prijenosa inflacije iz 2007. godine¹². Nepovoljne promjene zabilježene su i kod ostalih važnih pokazatelja kretanja cijena u Hrvatskoj. Tako je prosječna godišnja stopa temeljne inflacije, pri čijem se izračunu ne uključuju cijene poljoprivrednih proizvoda i administrativno regulirane cijene, porasla s 3,0% u 2007. na 5,7% u 2008. Cijene industrijskih proizvoda pri proizvođačima najizrazitije su porasle među agregatnim pokazateljima kretanja cijena, a prosječna godišnja stopa promjene tih cijena povećala se s 3,4% u 2007. na 8,4% u 2008.

¹² Prijenos inflacije iz 2007. u 2008. godinu iznosio je 3,3 postotna boda.

1.17. Indeks potrošačkih cijena, temeljna inflacija i indeks cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima, prosječne godišnje stope promjene

Izvor: DZS

Potrošačke cijene

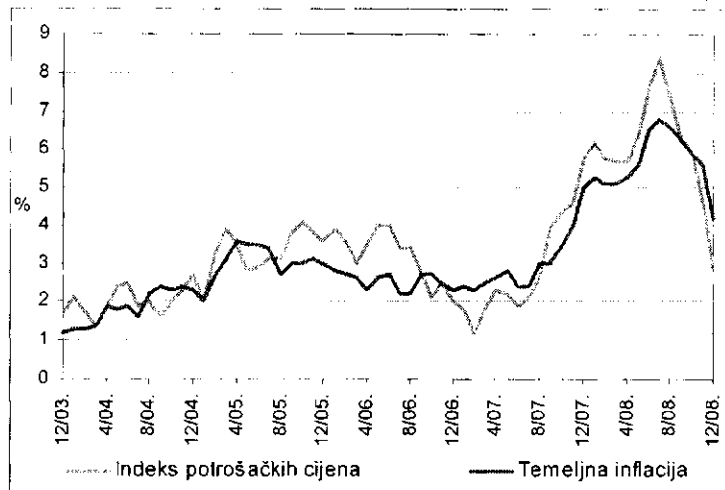
Visok rast potrošačkih cijena prisutan u drugoj polovini 2007. godine nastavio se i tijekom prvih sedam mjeseci 2008., a nakon toga inflacija se počela usporavati. Godišnja stopa inflacije potrošačkih cijena porasla je tako s 5,8% u prosincu 2007. na 8,4% u srpnju 2008., a u prosincu 2008. spustila se na 2,9%. Vanjski pritisci na rast inflacije početkom godine većinom su dolazili od znatnog poskupljenja sirovina na svjetskom tržištu, posebice sirove nafte i prehrambenih sirovina. Među domaćim činiteljima koji su potaknuli jačanje inflacije valja izdvojiti znatno ubrzanje realnog rasta agregatne potražnje u 2007. godini, osobito osobne potrošnje, čiji se odgođeni učinak na inflaciju osjetio i tijekom prve polovine 2008. Uz to, domaći inflatorni pritisci dolazili su i od povećanih jediničnih troškova rada, i to u uvjetima usporavanja rasta proizvodnosti rada, uz nastavak trenda relativno velikog povećanja prosječne nominalne bruto plaće. Na ublažavanje inflatornih pritisaka u domaćem gospodarstvu povoljno je utjecala blaga aprecijacija tečaja kune prema euru¹³, koja stabilizira inflacijska očekivanja i cijene dobara koja se uvoze iz zemalja eurozone.

Na zamjetno usporavanje inflacije potrošačkih cijena u razdoblju nakon srpnja 2008. najviše je utjecalo smanjenje uvezenih inflatornih pritisaka, koje je bilo posljedica znatnog pada cijena sirove nafte, prehrambenih sirovina i metala na svjetskom tržištu, potaknutog očekivanjima glede smanjenja potražnje za sirovinama zbog usporavanja globalnoga gospodarskog rasta. Usporavanje rasta osobne potrošnje bilo je najvažniji domaći činitelj koji je djelovao na smanjivanje inflatornih pritisaka. Do slabljenja potrošnje kućanstava došlo je zbog sve izraženijega potrošačkog pesimizma i usporavanja rasta realnoga raspoloživog dohotka stanovništva, prije svega zato što je porasla inflacija te se usporio rast zaposlenosti. Osim toga, u 2008. godini znatno su smanjeni transferi stanovništvu s osnove isplate duga umirovljenicima, a poslovne su banke usporile i rast kredita stanovništvu. Na to je utjecala i slabija potražnja

¹³ U 2008. godini zabilježena je blaga nominalna aprecijacija prosječnog tečaja kune prema euru od 1,5% u odnosu na 2007.

stanovništva zbog rasta kamatnih stopa, pooštrenih uvjeta za odobravanje kredita i povećane neizvjesnosti što se tiče budućih gospodarskih kretanja.

1.18. Indeks potrošačkih cijena i temeljna inflacija^a godišnje stope promjene

^a Temeljna inflacija izračunava se tako da se iz košarice dobara i usluga za izračunavanje indeksa potrošačkih cijena isključuje cijene poljoprivrednih proizvoda i cijene proizvoda koje su administrativno regulirane (među ostalim, tu su svrstane cijene električne struje i naftnih derivata).

Izvor: DZS

Premda su činitelji koji su utjecali na smanjivanje inflatornih pritisaka u drugoj polovini 2008. bili dominantni, valja napomenuti da su s druge strane u određenoj mjeri djelovali i činitelji koji te pritiske pojačavaju. Tako je trend znatne deprecijacije tečaja kune prema američkom dolaru, zabilježen u drugom polugodištu 2008., pojačavao pritiske na rast cijena uvoznih sirovina i finalnih proizvoda koji se plaćaju u američkim dolarima. Uz to, domaći inflatorni pritisci i dalje su dolazili s tržišta rada, gdje se nastavio trend ubrzanja rasta jediničnih troškova rada koji je započeo u drugoj polovini 2007. Naime, budući da se smanjila gospodarska aktivnost, usporio se rast proizvodnosti rada, a to je, uz nastavak trenda relativno visokog rasta bruto plaća, dovelo do izrazitog ubrzanja rasta jediničnih troškova, i to posebice u drugoj polovini 2008. Osim toga, poduzećima su porasli i troškovi financiranja zbog rasta kamatnih stopa na kredite, na što je znatno utjecala kriza na svjetskome financijskom tržištu, čija je posljedica bio slabiji priljev kapitala, ali i rast kamatnih stopa na novo zaduživanje. Međutim, procjenjuje se da poduzeća u uvjetima usporavanja potražnje samo manjim dijelom prelijevaju svoje rastuće troškove na potrošače.

Temeljna je inflacija pratila kretanje ukupne inflacije potrošačkih cijena. Tako se u prvih sedam mjeseci 2008. temeljna inflacija zamjetno ubrzala, a nakon toga počela se usporavati. Godišnja stopa promjene temeljnog indeksa potrošačkih cijena porasla je s 5,0% u prosincu 2007. na 6,8% u srpnju 2008., a u prosincu 2008. spustila se na 4,2%. Najveći utjecaj na ubrzanje temeljne inflacije tijekom prvih sedam mjeseci 2008. imao je rast cijena industrijskih prehrambenih proizvoda budući da su porasle cijene poljoprivrednih sirovina i energije na svjetskom tržištu, ali i domaća osobna potrošnja, pa su se proizvođači, odnosno trgovci, nalazili u povoljnoj situaciji u kojoj su mogli povećane troškove u velikoj mjeri prelići na potrošače. Taj je trend prekinut u kolovozu 2008., kad je zbog pada cijena prehrambenih sirovina i sirove nafte na svjetskom tržištu te usporavanja domaće potrošnje došlo do stabilizacije cijena prehrambenih proizvoda na domaćem tržištu, što je uz povoljan učinak baznog razdoblja dovelo do usporavanja godišnje stope rasta temeljne inflacije.

Tablica 1.2. Indeks potrošačkih cijena, klasifikacija u pet glavnih kategorija proizvoda, godišnje stope promjene

	Ponder 08.	XII.07.	III.08.	VI.08.	IX.08.	XII.08.
Ukupno	100,0	5,8	5,7	7,6	6,4	2,9
Energija	13,6	5,2	6,3	11,6	10,5	-1,7
Svježi prehrambeni proizvodi	14,6	9,3	5,9	10,8	5,2	3,7
Prerađeni prehrambeni proizvodi (uključujući alkoholna)	22,8	10,5	11,4	12,6	10,8	4,7
Industrijski neprehrambeni proizvodi bez energije	28,5	2,8	3,2	2,7	3,2	2,2
Usluge	20,5	2,8	3,1	4,4	4,2	4,2

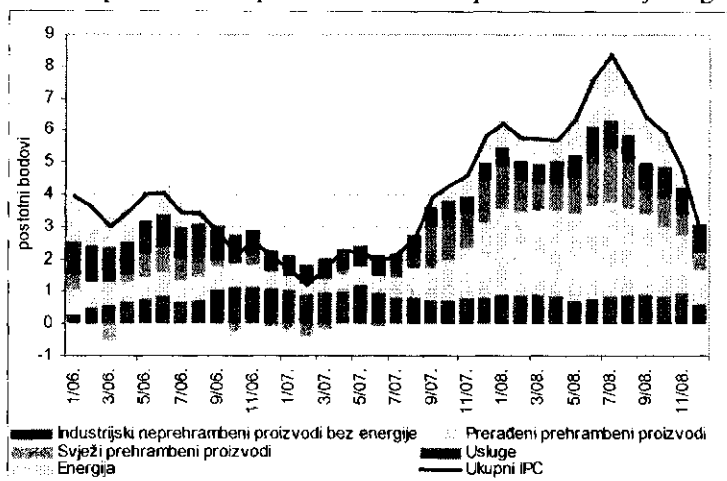
Napomena: Klasifikacijom koja ukupnu košaricu proizvoda dijeli u pet glavnih kategorija proizvoda koristi se Europska središnja banka pri analizi kretanja inflacije potrošačkih cijena. U toj se klasifikaciji grupiranje proizvoda donekle razlikuje od onog u klasifikaciji osobne potrošnje prema namjeni. Tako, primjerice, u indeks cijena usluga prema klasifikaciji koja ukupnu košaricu proizvoda dijeli u pet glavnih kategorija proizvoda ne ulaze cijene vode, već se one uključuju u indeks cijena dobara.

Izvor: DZS

Između pet glavnih kategorija proizvoda koje čine indeks potrošačkih cijena (prema klasifikaciji kojom se koristi Europska središnja banka) najviše su porasle cijene prerađenih prehrambenih proizvoda u većem dijelu 2008. godine. Godišnja stopa promjene tih cijena porasla je s 10,5% u prosincu 2007. na 12,7% u srpnju 2008., a u prosincu 2008. spustila se na 4,7%. Ukupno gledajući, usporevanju godišnje stope rasta cijena te skupine proizvoda tijekom 2008. najviše je pridonijelo usporavanje rasta cijena mlijeka i mliječnih preradevina te cijena ulja i masti. Nadalje, cijene svježih prehrambenih proizvoda rastle su nešto slabije, uz također izrazito usporavanje u drugom polugodištu, na što je najveći utjecaj imao pad cijena povrća i voća. Suprotan učinak na kretanja cijena svježih prehrambenih proizvoda imalo je poskupljenje mesa pa se može primijetiti da je u određenoj mjeri prijašnje poskupljenje stočne hrane (primjerice kukuruza) imalo neizravan utjecaj na rast cijena mesa na domaćem tržištu.

Cijene energije znatno su porasle u prvoj polovini godine te su u srpnju dosegnule maksimum, nakon čega se taj trend promijenio. Godišnja stopa promjene cijena energije porasla je s 5,2% u prosincu 2007. na 16,5% u srpnju 2008., a u prosincu 2008. pala je na -1,7%. Porastu cijena energije tijekom prvih sedam mjeseci 2008. najviše je pridonio rast cijena naftnih derivata do kojeg je došlo zbog izrazitog poskupljenja sirove nafte na svjetskom tržištu. U istom je razdoblju na kretanje cijena energije na domaćem tržištu djelovao i rast cijena električne energije. Naime, cijene su električne energije u srpnju u odnosu na lipanj prosječno porasle za 16,1%, što je bilo prvo poskupljenje te skupine proizvoda nakon rujna 2005., kad su cijene električne energije mjesečno porasle za 4,9%. Poskupljenje električne energije na domaćem tržištu posljedica je rasta cijena energenata na svjetskom tržištu (nafte, plina i ugljena), koji su važna ulazna komponenta u proizvodnji električne energije. Nakon srpnja 2008. došlo je do promjene u kretanju važnih činitelja koji utječu na domaće cijene energije, prije svega do prekida trenda rasta cijena sirove nafte na svjetskom tržištu. To je povoljno utjecalo na maloprodajne cijene naftnih derivata na domaćem tržištu pa je u razdoblju nakon srpnja cijena energije pala.

1.19. Doprinosi^a komponenata indeksa potrošačkih cijena godišnjoj stopi inflacije

^a Doprinos se definira kao relativna važnost određene komponente indeksa potrošačkih cijena u ukupnoj inflaciji. Zbroj doprinosa svih komponenata izraženih u postotnim bodovima u određenom mjesecu daje iznos godišnje stope inflacije potrošačkih cijena (određena odstupanja moguća su zbog zaokruživanja).
Izvori: DZS; izračuni HNB-a

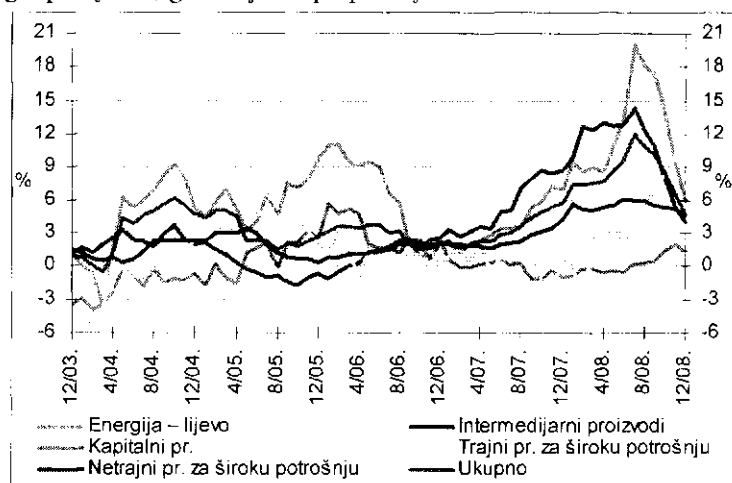
Rast cijena usluga je, za razliku od ostalih glavnih kategorija indeksa potrošačkih cijena, bio veći u drugoj polovini godine te je njihova godišnja stopa promjene porasla s 2,8% u prosincu 2007. na 4,2% u prosincu 2008. Promatramo li po komponentama indeksa cijena usluga, može se primijetiti da je došlo do određenog prelijevanja poskupljenja prehrambenih proizvoda na rast cijena usluga u čijoj su proizvodnji oni važna sastavnica. Rastu cijena usluga tako je najviše pridonijelo poskupljenje ugostiteljskih usluga, ponajprije hrane i pića u restoranima. Nadalje, poskupljenje naftnih derivata ima i neizravne učinke na rast potrošačkih cijena budući da su poskupila ona dobra i usluge u čijoj su proizvodnji naftni derivati važna ulazna komponenta. Ti neizravni učinci posebice su vidljivi u kretanju cijena prijevoznih usluga, a u pravilu se očituju s određenim vremenskim pomakom. Tako su tijekom drugog i početkom trećeg tromjesečja zamjetno porasle cijene prometnih usluga, ponajprije zbog toga što su se povećale cijene u cestovnom putničkom prometu.

Kretanje cijena industrijskih neprehrambenih proizvoda bez energije bilo je stabilno, tako da nema naznaka znatnijeg prelijevanja troškova zbog poskupljenja energije, sirovina i rada na potrošačke cijene finalnih proizvoda. Stoga se godišnja stopa rasta cijena industrijskih neprehrambenih proizvoda bez energije kretala, slično kao i u 2007., oko razine od 3,0%, a tek se prosincu 2008. spustila na 2,2%. Tome je najviše pridonijelo sezonsko sniženje cijena odjeće i obuće u prosincu, koje je bilo izrazitije nego proteklih godina.

Cijene industrijskih proizvoda pri proizvođačima

Nakon što su tijekom prvih sedam mjeseci 2008. snažno porasle, domaće cijene industrijskih proizvoda pri proizvođačima u nastavku su se godine kontinuirano smanjivale. Tako je njihova godišnja stopa promjene porasla s 5,8% u prosincu 2007. na 12,0% u srpnju 2008., a u prosincu 2008. spustila se na 4,7%. U skupini cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima u prvih sedam mjeseci 2008. najviše su porasle cijene energije i intermedijarnih proizvoda. Takva kretanja bila su posljedica poskupljenja sirove nafte i drugih sirovina na svjetskom tržištu.

1.20. Indeks cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima po glavnim industrijskim grupacijama, godišnje stope promjene

Izvor: DZS

Međutim, sredinom srpnja počeli su se smanjivati uvezeni inflatorni pritisci, što je bilo posljedica prekida trenda rasta cijena sirovina na svjetskom tržištu. To se povoljno odrazilo na kretanje cijena energije i intermedijarnih proizvoda na domaćem tržištu, pa je u razdoblju nakon srpnja došlo i do usporavanja ukupne domaće inflacije cijena pri proizvođačima. Nadalje, cijene trajnih i netrajnih proizvoda za široku potrošnju povećavale su se tijekom 2008. godine, pri čemu je rast cijena trajnih proizvoda bio posebno izražen u drugom polugodištu. Takva kretanja upućuju na određeno prelijevanje troškova zbog prijašnjih poskupljenja energije i intermedijarnih proizvoda na rast cijena proizvoda namijenjenih finalnoj potrošnji. Nasuprot spomenutim kretanjima, tijekom 2008. tek su blago porasle cijene u proizvodnji kapitalnih proizvoda.

Cijene nekretnina

U razdoblju od 2004. do 2007. godine snažno su rasle cijene nekretnina u Hrvatskoj, u prosjeku za 12,8% godišnje. Taj su porast poticali ograničena ponuda stambenih nekretnina, pad kamatnih stopa i veća dostupnost stambenih kredita, rast raspoloživog dohotka stanovništva te povoljna makroekonomska kretanja koja su podržavala optimistična očekivanja stanovništva vezana uz budući dohodak. Godišnji rast cijena nekretnina u Hrvatskoj počeo se usporavati u drugoj polovini 2007., što se nastavilo i tijekom 2008., pa je rast cijena iznosio 5,8% (nakon 13,0% u 2007.). Posebno je vidljivo bilo usporavanje rasta cijena nekretnina u Zagrebu, i to s 11,7% u 2007. na samo 2,2% u 2008.

Na usporavanje rasta cijena nekretnina utjecala je oslabjela potražnja za nekretninama, koju je u 2008. godini ponajprije odredilo usporavanje rasta realnoga raspoloživog dohotka stanovništva. Usporila se i potražnja stanovništva za stambenim kreditima pa se godišnja realna¹⁴ stopa promjene novoodobrenih stambenih kredita u Hrvatskoj smanjila s 1,9% u 2007. godini na –18,1% u 2008. Na slabljenje potražnje stanovništva za stambenim kreditima utjecali su rast nominalnih kamatnih stopa na stambene kredite, pooštreni uvjeti za odobravanje kredita te povećana neizvjesnost glede budućih gospodarskih kretanja, koja je utjecala na pad potrošačkog

¹⁴ Deflacionirano hedonističkim indeksom cijena nekretnina

optimizma. Osim toga, kućanstva odgađaju odluku o kupnji stambenog prostora u očekivanju daljnjeg usporavanja rasta cijena nekretnina. Dok se potražnja za nekretninama znatno smanjila, njihova je ponuda ostala relativno stabilna, na što upućuje broj izdanih građevinskih dozvola za stanove.

Tablica 1.3 Indeks cijena stambenog prostora u Hrvatskoj, godišnje stope promjene

	Ponder	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2006.		2007.		2008.	
										1. pol.	2. pol.	1. pol.	2. pol.	1. pol.	2. pol.
Hrvatska	100,0	6,8	1,8	0,5	12,9	8,8	16,6	13,0	5,8	15,4	17,7	17,6	8,8	5,8	5,8
Zagreb	65,3	-5,1	6,5	0,6	11,5	10,0	17,0	11,7	2,2	16,1	17,8	14,4	9,2	1,8	2,6
Jadran	22,0	26,7	5,7	8,6	9,1	17,2	15,9	16,3	10,5	15,0	16,8	23,0	10,2	13,5	7,5

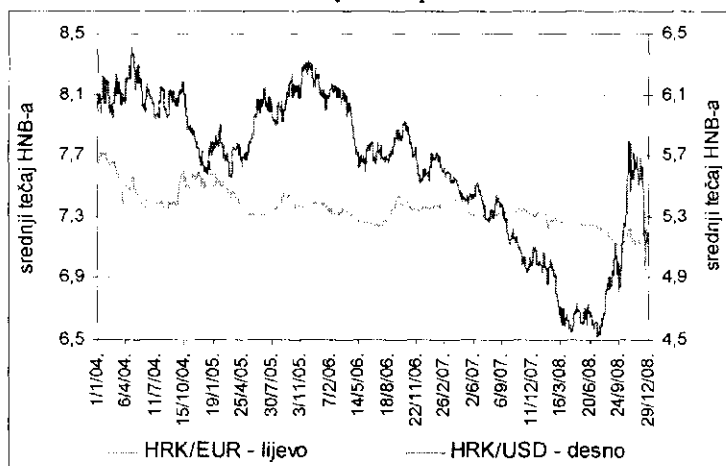
Napomena: Metodologija izrade hedonističkog indeksa cijena nekretnina u Hrvatskoj jest takva da se pri svakom izračunavanju nove vrijednosti indeksa (nakon isteka pojedinog polugodišta) ponovno procjenjuju svi parametri u pojedinim jednadžbama postignutih cijena nekretnina, što uzrokuje reviziju indeksa cijena nekretnina za prijašnja polugodišta odnosno godine. Svako ažuriranje, dakle, mijenja indekse ostvarene u prethodnim godinama, no oni su svaki put sve preciznije izmjereni jer su izračunati pomoću većeg broja podataka.

Izvori: Burza nekretnina; izračuni HNB-a

Tečaj

U uvjetima pojačanih inflatornih pritisaka, koji su bili izraženi tijekom prvih sedam mjeseci 2008. godine, održavanje stabilnosti nominalnog tečaja domaće valute bilo je jedan od glavnih načina antiinflacijskog djelovanja monetarne politike. Tečaj kune prema euru u prvih devet mjeseci uglavnom je bio izložen blagim aprecijacijskim pritiscima, a nakon toga počeli su djelovati pritisci na slabljenje domaće valute. U 2008. godini HNB je na deviznom tržištu intervenirao samo dva puta, od čega je jedna aukcija održana u siječnju, kad su zbog smanjene kunske likvidnosti ojačali aprecijacijski pritisci, a druga u listopadu, kad su ojačali deprecijacijski pritisci jer se povećala potražnja za devizama. Prosječni dnevni tečaj kune prema euru u 2008. godini iznosio je 7,22 HRK/EUR te je bio za 1,5% niži nego u 2007. godini, kad je iznosio 7,34 HRK/EUR. Intervencijama na deviznom tržištu i primjenom drugih instrumenata i mjera monetarne politike održala se stabilnost tečaja kune prema euru. Nominalni dnevni tečaj kretao se između 7,11 HRK/EUR i 7,35 HRK/EUR, odnosno u rasponu od -1,6% do 1,8% oko prosječnoga dnevnog tečaja ostvarenog u 2008. godini.

1.21. Nominalni dnevni tečaj kune prema euru i američkom dolaru

Izvor: HNB

Kretanja na domaćem deviznom tržištu početkom godine obilježili su nešto izrazitiji aprecijacijski pritisci na tečaj, koji su ostvareni u uvjetima smanjene kunske likvidnosti financijskog sustava. Stoga je HNB, nastojeći ublažiti intenzitet nominalnog jačanja kune, intervenirao otkupom 189,1 mil. EUR od poslovnih banaka na dan 31. siječnja 2008., te je na taj način emitirao ukupno 1,4 mlrd. kuna. U sljedećih osam mjeseci tečaj kune prema euru bio je relativno stabilan. Sezonsko jačanje nominalnog tečaja kune prema euru tijekom ljetnih mjeseci bilo je izrazitije nego proteklih godina jer zbog pojačanih inflatornih pritisaka središnja banka nije otkupljivala devize od banaka na deviznim aukcijama te je time nastojala izbjeći dodatno kreiranje kunske likvidnosti. Nakon aukcije u siječnju, u sljedećih osam mjeseci središnja banka nije održala nijednu deviznu aukciju, a banke su potrebe za kunskom likvidnošću podmirivale na redovitim obratnim repo aukcijama. Blagi aprecijacijski pritisci prisutni u promatranom razdoblju uglavnom su bili rezultat priljeva deviza od turizma, a djelomice i od zaduživanja poduzeća u inozemstvu. Osim toga, aprecijacijski pritisci na tečaj kune prema euru bili su potaknuti i očekivanjima vezanima uz priljev inozemnoga kapitala namijenjenoga kupnji dionica Ine.

Kretanja na deviznom tržištu u četvrtom tromjesečju 2008. uglavnom su obilježili deprecijacijski pritisci na tečaj kune prema euru, koji su se pojavili istodobno s viješću o mogućim problemima u nekim europskim bankama, nakon što je otvoren stečajni postupak nad investicijskom bankom Lehman Brothers. Ipak, tijekom prvih desetak dana listopada tečaj kune prema euru kretao se na relativno niskoj razini, tj. prosječno oko 7,11 HRK/EUR, budući da je preuzimanje Ine od strane inozemnog ulagača u tom razdoblju rezultiralo znatnim deviznim priljevom za čiju je konverziju središnja banka na obratnim repo aukcijama osigurala dovoljnu razinu kunske likvidnosti. U uvjetima povećane kunske likvidnosti, nakon što je dovršeno preuzimanje Ine, u drugoj polovini listopada povećala se potražnja za devizama, između ostalog i zbog povlačenja deviznih depozita stanovništva iz domaćih poslovnih banaka te zbog povećane potražnje institucionalnih investitora koji su se koristili devizama za ulaganja u inozemne vrijednosne papire. To je dovelo do razmjerno brze deprecijacije tečaja pa je središnja banka, nastojeći održati stabilnost nominalnog tečaja kune prema euru, ukinula graničnu obveznu pričuvu i intervenirala na deviznom tržištu prodajom poslovnim bankama 27. listopada 2008. ukupno 270,6 mil. EUR, pri čemu je iz optjecaja povučeno 2,0 mlrd. kuna. Uz to, HNB nije prihvatio nijednu ponudu banaka na posljednjoj repo aukciji održanoj u listopadu. U nastalim uvjetima smanjene kunske likvidnosti tečaj kune prema euru potkraj je listopada i tijekom studenoga blago aprecirao. U posljednjoj dekadi prosinca, nakon spuštanja stope obvezne pričuve sa 17% na 14%, ponovno je došlo do snažnijeg povećanja potražnje za devizama. To je dovelo do jačanja deprecijacijskih pritisaka pa je HNB, nastojeći ublažiti intenzitet slabljenja kune prema euru, na samom početku 2009. donio odluku kojom se obračunati devizni dio obvezne pričuve koji se izvršava u kunama povećava s 50% na 75%. Na kraju 2008. godine nominalni tečaj kune prema euru iznosio je 7,32 HRK/EUR te je bio tek neznatno niži nego na kraju 2007., kad je iznosio 7,33 HRK/EUR.

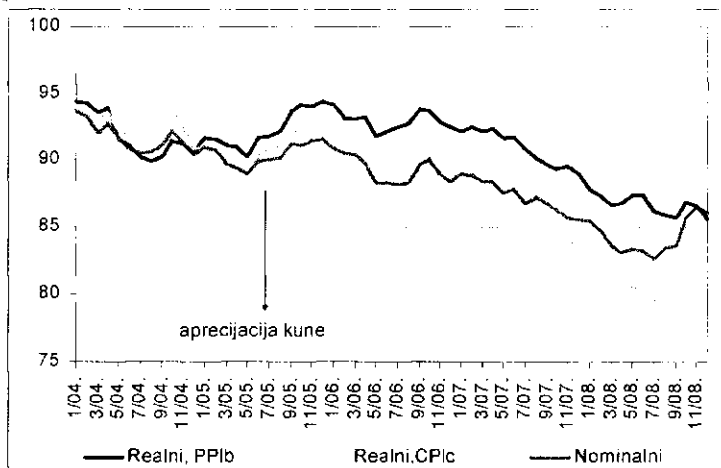
U 2008. godini središnja je banka neto prodala ukupno 11,5 mil. EUR poslovnim bankama te je tako iz prometa povučeno ukupno 90,6 mil. kuna¹⁵. S druge strane, središnja je banka tijekom 2008. godine od Ministarstva financija neto otkupila deviza u ukupnoj vrijednosti od 185,9 mil.

¹⁵ Deviznim intervencijama u siječnju i listopadu središnja je banka poslovnim bankama neto prodala 81,5 mil. EUR, te je tako iz prometa povučeno ukupno 585,4 mil. kuna. Ostalim deviznim transakcijama s poslovnim bankama središnja je banka izravno neto otkupila 70,0 mil. EUR, pa je na taj način emitirala ukupno 494,8 mil. kuna.

EUR, pa je time emitirano ukupno 1,3 mlrd. kuna. Ukupno gledajući, HNB je putem transakcija na deviznom tržištu u 2008. godini emitirao 1,2 mlrd. kuna, što je za 3,7 mlrd. kuna manje nego u 2007.

Trend deprecijacije tečaja američkog dolara prema euru, koji je bio izražen u 2007. godini, nastavio se i tijekom prvih šest mjeseci 2008., a nakon toga počeli su djelovati pritisci na njegovo jačanje. Na kraju 2008. godine tečaj američkog dolara prema euru iznosio je 1,42 USD/EUR te je bio za 3,3% niži od onog na kraju 2007. Slabljenje američkog dolara u odnosu na euro, prisutno u većem dijelu prve polovine 2008., ponajviše se pripisuje nepovoljnim gospodarskim pokazateljima vezanima uz slabljenje osobne potrošnje u SAD-u, nepovoljnim kretanjima na američkom tržištu nekretnina te očekivanjima glede ublažavanja monetarne politike u SAD-u. Kretanja na međunarodnom deviznom tržištu u drugom polugodištu 2008. obilježila je aprecijacija tečaja američkog dolara prema euru. Tome su najviše pridonijeli nepovoljni gospodarski pokazatelji u eurozoni, očekivanja da će se ublažiti monetarna politika u eurozoni, pad cijena sirovina na svjetskom tržištu i promijenjena percepcija rizika ulaganja koja je potaknula veće zanimanje ulagača za sigurnija ulaganja (američke državne obveznice i američki dolar). Kretanja na svjetskom deviznom tržištu odrazila su se i na kretanje tečaja kune prema američkom dolaru, koji je na kraju 2008. iznosio 5,16 HRK/USD, što je za 3,4% više od tečaja na kraju 2007., kad je on iznosio 4,99 HRK/USD.

1.22. Indeks^a nominalnoga i realnoga efektivnog tečaja kune uz potrošačke cijene i cijene pri proizvođačima, 2001. = 100

^a Pad indeksa upućuje na aprecijaciju kune.

^b Engl. PPI, Producer Price Index = indeks cijena pri proizvođačima

^c Engl. CPI, Consumer Price Index = indeks potrošačkih cijena

Izvor: HNB

Podaci o kretanju indeksa realnoga efektivnog tečaja kune upućuju na pogoršanje pokazatelja cjenovne konkurentnosti izvoza u 2008. godini. Indeks realnoga efektivnog tečaja kune deflacioniran potrošačkim cijenama aprecirao je u 2008. u odnosu na prethodnu godinu prosječno za 6,0%, dok je indeks deflacioniran proizvođačkim cijenama aprecirao za 4,7%. Pogoršanje cjenovne konkurentnosti domaćih izvoznika ponajprije je posljedica aprecijacije nominalnoga efektivnog tečaja kune, a manjim dijelom i bržeg rasta domaćih cijena od rasta cijena u inozemstvu. Nominalni efektivni tečaj kune aprecirao je u 2008. u odnosu na prethodnu godinu prosječno za 3,5%, što je poglavito rezultat nominalne aprecijacije prosječnog tečaja kune prema američkom dolaru (od 8,0%).

1.2.5. Novčana kretanja i monetarna politika

Provođenje politike stabilnog tečaja domaće valute i u 2008. godini bilo je temelj za ostvarivanje osnovnog cilja središnje banke – održavanja stabilnosti cijena, a time i očuvanja ukupne financijske stabilnosti u zemlji. Pritom se korištenje dosadašnjih instrumenata monetarne politike uskladilo s novim okolnostima i izazovima koji su obilježili 2008. U prva tri tromjesečja HNB je djelovao u okružju pojačanih inflatornih i aprecijacijskih pritisaka, dok se potkraj godine na domaća kretanja prenio utjecaj globalne financijske i gospodarske krize u obliku usporavanja gospodarskog rasta i ograničenog neto priljeva kapitala iz inozemstva, koji je rezultirao pritiscima na slabljenje domaće valute.

Kreditnu aktivnost poslovnih banaka u 2008. HNB je i nadalje regulirao Odlukom o upisu obveznih blagajničkih zapisa, pri čemu se, kao i prethodne godine, prekomjernim smatrao rast plasmana veći od 12%. Zajedno s restriktivnijom ponudom novca, ograničavanje kreditne aktivnosti banaka također je bilo u funkciji antiinflacijskog djelovanja monetarne politike. Istodobno se zaduživanje banaka u inozemstvu, sve do pred kraj godine, penaliziralo instrumentom granične obvezne pričuve, što je poslovne banke potaknulo na supstituciju inozemnih obveza domaćim depozitima i kapitalom. Rast se plasmana banaka usporio, čime se donekle ublažio utjecaj kreditne ekspanzije na produblivanje manjka na tekućem računu platne bilance.

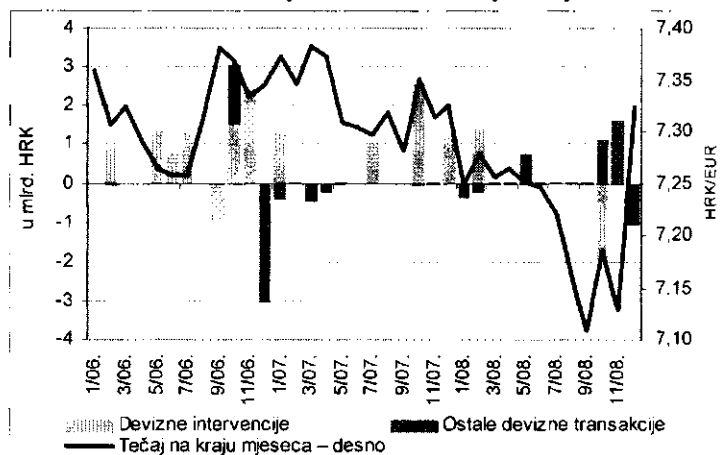
Krajem godine HNB je u većoj mjeri bio usmjeren na osiguravanje dostatne likvidnosti za financiranje domaćih sektora, pri čemu su poslovne banke značajan dio oslobođenih sredstava usmjerile sektoru države. Središnja banka olabavila je instrumente monetarne politike, a poseban naglasak stavljen je na oslobađanje devizne likvidnosti kako se ne bi narušila vanjska likvidnost zemlje. Osim toga, svjetska financijska kriza izazvala je privremeni odljev deviznih depozita stanovništva iz poslovnih banaka u listopadu, koji je promptnom reakcijom HNB-a i MF-a uspješno zaustavljen. Središnja banka ukinula je graničnu obveznu pričuvu i tako oslobodila devizna sredstva banaka, koja su olakšala isplatu deviznih štednih uloga potaknutu nepovjerenjem dijela štediša. Dodatnim oslobađanjem deviznih pričuva u idućim mjesecima također su uspješno zaustavljeni pritisci na slabljenje tečaja domaće valute. Tako se formiranje pričuva u uvjetima snažnog dotoka kapitala iz inozemstva tijekom proteklih godina pokazalo opravdanim jer je središnjoj banci znatno povećalo prostor djelovanja kako bi u uvjetima otežanog priljeva kapitala održala stabilnost tečaja domaće valute i omogućila neometano financiranje domaćih sektora.

Monetarna politika i tokovi formiranja i povlačenja primarnog novca

Početak 2008. bio je obilježen ubrzanjem inflacije koje je započelo sredinom 2007. godine. Kako bi suzbila inflacijska očekivanja, ali i spriječila daljnji rast cijena, središnja je banka stegnula kunsku likvidnost. Osim što su na početku godine bili izraženi aprecijacijski pritisci, koje je HNB ublažio otkupom deviza od banaka (189,1 mil. EUR), stabilno kretanje tečaja kune prema euru u nastavku godine nije zahtijevalo intervenciju središnje banke sve do četvrtog tromjesečja. Tada su se intenzivirali deprecijacijski pritisci pa je u listopadu zabilježena jedna prodaja deviza poslovnim bankama (270,6 mil. EUR). Tako je središnja banka u cijeloj 2008. samo dva puta intervenirala na deviznim tržištu, što je manje nego prethodnih godina (12 intervencija u 2006. i pet intervencija u 2007.). Ako se deviznim intervencijama pridoda jedna

izravna kupnja deviza od banaka u studenome (70,0 mil. EUR), tada je na razini godinc neto deviznim transakcijama poslovnim bankama prodano tek 11,5 mil. EUR, čime je iz sustava povučeno 90,6 mil. kuna. Znatno manje oslanjanje na devizne intervencije nego u prethodnim godinama posljedica je ograničenoga kreiranja kunske likvidnosti u uvjetima pojačanih inflacijskih pritisaka u prvom dijelu godine i manjeg priljeva kapitala u posljednjem tromjesečju, pa je neto monetarni učinak tih transakcija s poslovnim bankama na ukupnu ponudu novca u 2008. bio gotovo neutralan.

1.23. Devizne transakcije HNB-a i srednji tečaj HRK/EUR

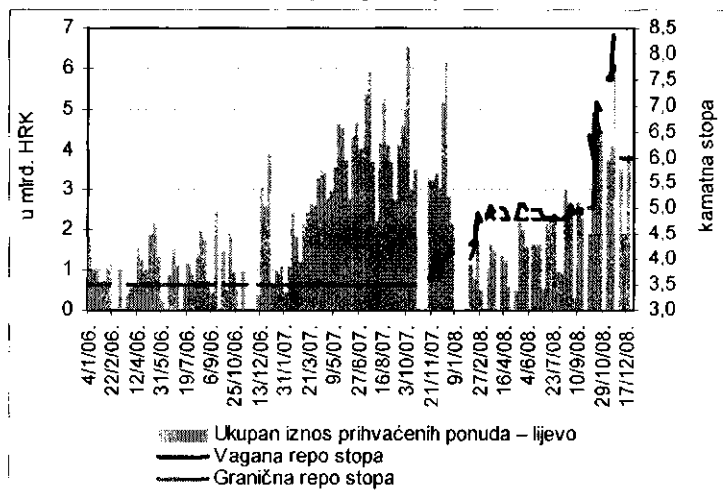
Napomena: Pozitivne vrijednosti deviznih intervencija i deviznih transakcija odnose se na otkupe deviza od strane HNB-a. U ostale devizne transakcije ubrajaju se kupoprodaje deviza s MF-om i ugovori o razmjeni (devizni *swapovi*) s poslovnim bankama.

Izvor: HNB

U deviznim transakcijama sa središnjom državom zabilježen je veći promet, a time i veći neto učinak na kunsku likvidnost monetarnog sustava. U 2008. godini HNB je bio neto kupac deviza od središnje države, što se također razlikuje od prethodnih godina, kad je HNB u većoj mjeri prodavao devize središnjoj državi. Ukupno je neto deviznim transakcijama s MF-om u 2008. otkupljeno 185,9 mil. EUR, čime je kreirano 1,3 mlrd. kuna.

Glavni instrument kratkoročnoga kreiranja i povlačenja primarnog novca u 2008. bile su redovite tjedne obratne repo aukcije. Njihovo korištenje bilo je smanjeno u odnosu na prethodnu godinu, a niži promet pratio je i porast kamatnih stopa. U skladu s antiinflacijskim djelovanjem monetarne politike HNB je povećavao graničnu repo stopu s 4,10%, koliko je iznosila na kraju 2007., do najviše 7,75% sredinom studenoga. Nakon toga, zbog neravnoteža na domaćem novčanom tržištu koje su se ogledale u velikoj kolebljivosti kamatnih stopa, središnja je banka do kraja godine aukcije održavala isključivo uz fiksnu kamatnu stopu od 6,00%, što je povoljno djelovalo na kretanja na tržištu novca. Prema procjeni uvjeta na domaćem novčanom i deviznom tržištu HNB je na pojedinim aukcijama odbijao dio pristiglih ponuda banaka, a neke aukcije nisu održane. Na taj su se način također stabilizirale prekomjerne fluktuacije tečaja i smanjila deprecijacijska očekivanja krajem godine.

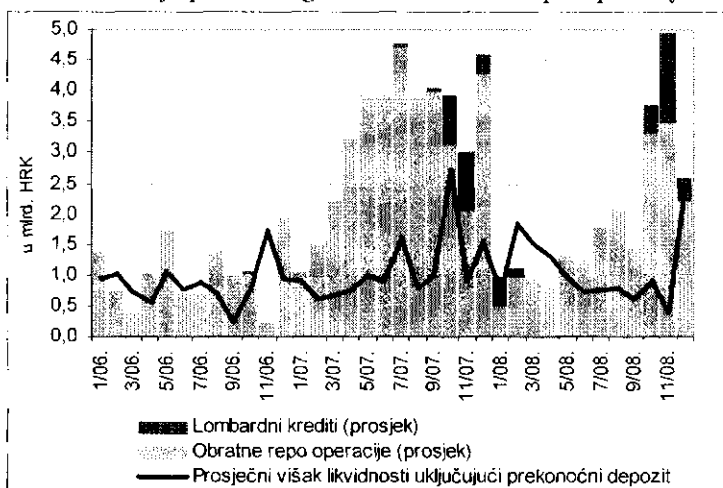
1.24. Redovite obratne repo operacije

Izvor: HNB

Prosječno stanje plasiranih sredstava na obratnim repo aukcijama u 2008. iznosilo je 1,7 mlrd. kuna, što je gotovo upola niže nego godinu prije. Banke su na aukcijama iskazivale veću potražnju za sredstvima početkom razdoblja održavanja obvezne pričuve, a na veći promet unutar godine utjecaj su imali i sezonski činitelji, kao što je pojačana potražnja za kunama tijekom ljetnih mjeseci. U posljednjem tromjesečju potražnja banaka na aukcijama dodatno se intenzivirala, djelomično zbog potrebe konverzije priljeva deviznih sredstava za kupnju dionica Ine od strateškoga inozemnog ulagača, a djelomično zbog stegnutijeg upravljanja HNB-a kunkskom likvidnošću koje su prouzročili pritisci na slabljenje tečaja domaće valute.

1.25. Kreiranje primarnog novca obratnim repo operacijama i lombardnim kreditima

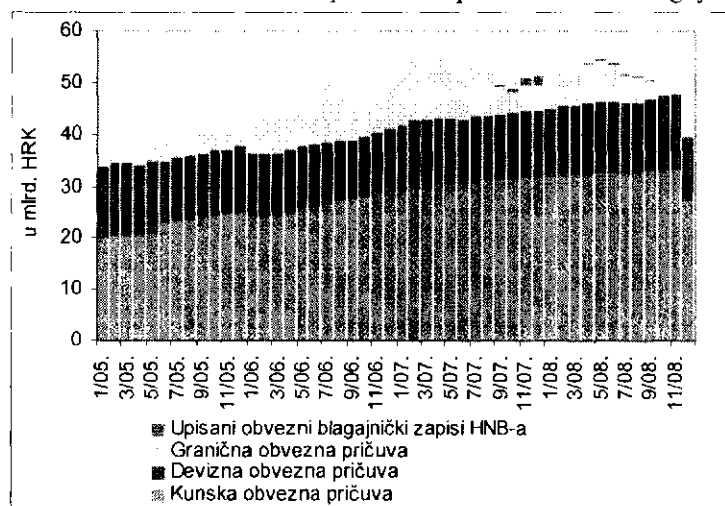
Izvor: HNB

Osim operacijama na otvorenom tržištu HNB-a banke su kunksku likvidnost tijekom prvog te posebice četvrtog tromjesečja 2008. pribavljale i putem lombardnih kredita. Kamatna stopa na lombardne kredite u 2008. godini također je povećana: sa 7,5% na 9,0%, pa je porasla gornja granica kamatnog raspona središnje banke, čiju donju granicu čini kamatna stopa na prekonoćne depozite kod HNB-a od 0,5%. Uz to, krajem godine HNB je u skladu s restriktivnijim upravljanjem ponudom novca pooštrio propise vezane uz količinu kolaterala na osnovi kojeg banke mogu zapravo automatski osigurati dodatnu kunksku likvidnost. Tako je

iznos lombardnoga i unutar dnevnoga kredita kojim banke mogu raspolagati smanjen s 90% na 50% nominalne vrijednosti kolaterala (trezorskih zapisa) na osnovi kojih se ti krediti odobravaju. Isto tako, smanjen je obuhvat vrijednosnih papira koji su prihvatljivi kao kolateral, na one s ročnošću isključivo do godine dana. Lombardni je kredit u 2008. godini bio ukupno korišten 46 radnih dana, u prosječnom iznosu od 1,3 mlrd. kuna.

Osim lombardnim kreditima banke su se u okviru stalno raspoloživih mogućnosti u 2008. godini koristile i unutar dnevnim kreditima, i to obično za povećanje limita na računima za namiru, te prekonoćnim depozitima kod HNB-a, gdje su privremeno deponirale viškove likvidnosti. Prekonoćnim depozitom banke su se koristile 90 radnih dana, u prosječnom iznosu od 0,8 mlrd. kuna.

1.26. Obračunata obvezna pričuva i upisani obvezni blagajnički zapisi HNB-a

Izvor: HNB

Sve do samog kraja godine obvezna je pričuva bila glavni instrument povlačenja primarnog novca. Naime, stabilan rast izvora sredstava poslovnih banaka tijekom većeg dijela 2008. utjecao je na povećanje osnovice za obračun kunske i devizne obvezne pričuve. No, u prosincu je radi ublažavanja nestabilnosti na novčanom tržištu i olakšavanja financiranja potreba države na domaćem tržištu bez istiskivanja privatnog sektora izmjenom Odluke o obveznoj pričuvi stopa obračuna spuštena sa 17% na 14%. Zbog toga je i na godišnjoj razini ostvaren pad obračunate obvezne pričuve, pri čemu je njezin kunski dio smanjen za 13,6%, te je u prosincu iznosio 27,4 mlrd. kuna, dok je devizni dio obvezne pričuve dosegnuo 11,6 mlrd. kuna uz godišnji pad od 8,7%. Osim što je spomenutom izmjenom značajno poboljšana likvidnost sustava, ova je odluka ujedno daljnji korak prilagodbe instrumenata monetarne politike u procesu usklađivanja sa standardima Europske središnje banke.

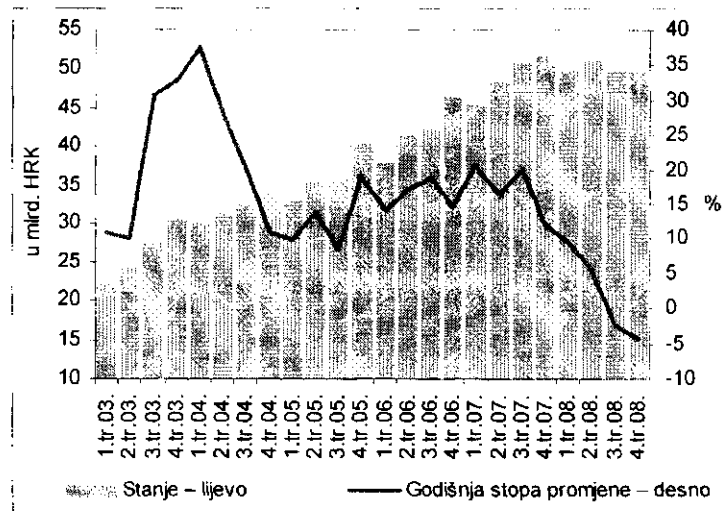
Kad je riječ o upisanim obveznim blagajničkim zapisima HNB-a, poslovne su se banke tijekom godine u pravilu držale propisanog ograničenja o dopuštenom rastu plasmana, pa u 2008. godini nije zabilježeno znatno povlačenje novca na osnovi upisanih blagajničkih zapisa. Primjenom nove odluke kojom se regulira rast plasmana banaka u 2008. na početku godine ispisani su obvezni blagajnički zapisi iz 2007. (2,0 mlrd. kuna), a tijekom godine iznos upisanih zapisa narastao je na 0,5 mlrd. kuna.

S prestankom važenja Odluke o graničnoj obveznoj pričuvu u listopadu je poslovnim bankama vraćen ukupan iznos sredstava koja su bila izdvojena kod HNB-a od 532 mil. EUR. Ukidanje granične obvezne pričuve u jeku povlačenja deviznih depozita stanovništva iz banaka pridonijelo je trenutačnom poboljšanju devizne likvidnosti banaka i urednom ispunjavanju obveza prema klijentima. Nakon toga banke više nisu morale izdvajati graničnu obveznu pričuvu kod HNB-a na sredstva povučena iz inozemstva, koja su bila neophodna za supstituciju odljeva domaćih depozita. Taj je instrument monetarne politike od svoga uvođenja sredinom 2004. godine uvelike pridonio smanjenju prirasta inozemnog duga poslovnih banaka. Pokazao se i kao učinkovit instrument sterilizacije kapitalnih priljeva kojima se putem kreditne ekspanzije banaka financirala osobna potrošnja, koja je utjecala na produblјivanje manjka na tekućem računu platne bilance.

Primarni novac i međunarodne pričuve

Primarni novac (M0) u 2008. godini smanjio se za 4,2% ili za 2,2 mlrd. kuna, čime je prekinut višegodišnji rast ovoga osnovnoga monetarnog agregata. Na pad primarnog novca najveći utjecaj imala je promjena obvezne pričuve, odnosno spuštanje njezine stope obračuna na samom kraju godine. Sve do prosinca primarni novac rastao je zbog autonomnog porasta kunske obvezne pričuve, iako je taj rast bio bitno sporiji nego prethodnih godina, što je posljedica stegnutijeg upravljanja HNB-a ponudom novca.

1.27. Primarni novac

Izvor: HNB

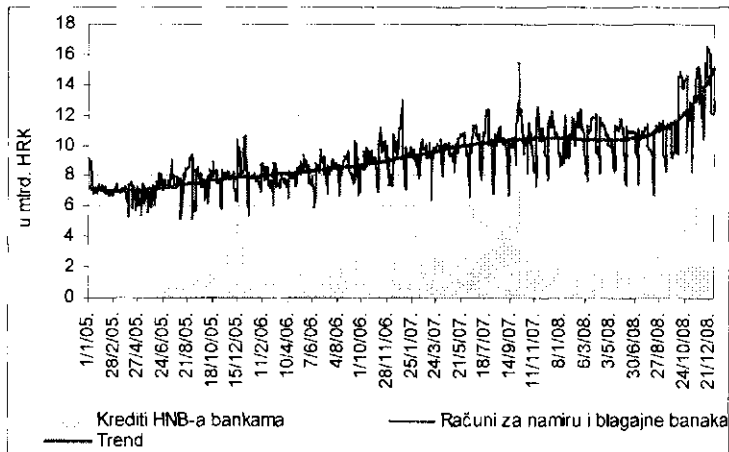
Isključivanje blagajne banaka iz održavanja obvezne pričuve u listopadu imalo je jednokratni učinak na porast primarnog novca od 2,6 mlrd. kuna. Tom promjenom središnja je banka sterilizirala višak sredstava kreiranih operacijama na otvorenom tržištu. Naime, postupak preuzimanja Ine rezultirao je priličnim deviznim priljevom iz inozemstva, za čiju je konverziju trebalo osigurati dovoljnu kunsku likvidnost. Opisana promjena instrumenta obvezne pričuve također je dio procesa usklađivanja instrumenata monetarne politike s regulacijama ESB-a.

Promatra li se struktura primarnog novca u 2008. godini, depoziti banaka kod HNB-a smanjeni su za 3,2 mlrd. kuna ili za 9,0%, na što su najviše utjecali pad izdvojenec kunske obvezne pričuve i smanjenje upisanih obveznih blagajničkih zapisa. Istodobno se druga glavna komponenta

primarnog novca, gotov novac, uz uobičajena sezonska kretanja povećala za 1,0 mlrd. kuna ili 6,5%.

Najkolebljivija stavka depozita banaka kod HNB-a u 2008. godini uobičajeno su bili transakcijski računi banaka, odnosno računi za namiru. Stanja na tim računima pod snažnim su sezonskim utjecajem razdoblja održavanja obvezne pričuve, odnosno kreditiranja banaka od HNB-a. Tako banke početkom razdoblja održavanja na računima za namiru obično raspolažu velikim viškovima likvidnosti, dok potkraj razdoblja, kad su već ispunile obvezu održavanja obvezne pričuve, viškove likvidnosti privremeno deponiraju kod HNB-a (prekonoćni depozit). Na porast stanja na računima za namiru u 2008. utjecalo je i isključivanje blagajne banaka iz održavanja obvezne pričuve u listopadu. Stoga je iznos sredstava koji banke obično drže u blagajni morao biti nadoknađen dodatnim povećanjem likvidnosti na računima za namiru.

1.28. Računi za namiru banaka kod HNB-a i posudbe za održavanje likvidnosti

Napomena: Kreditirani HNB-a bankama uključuju lombardne kredite, redovite repo operacije i operacije fine prilagodbe.
Izvor: HNB

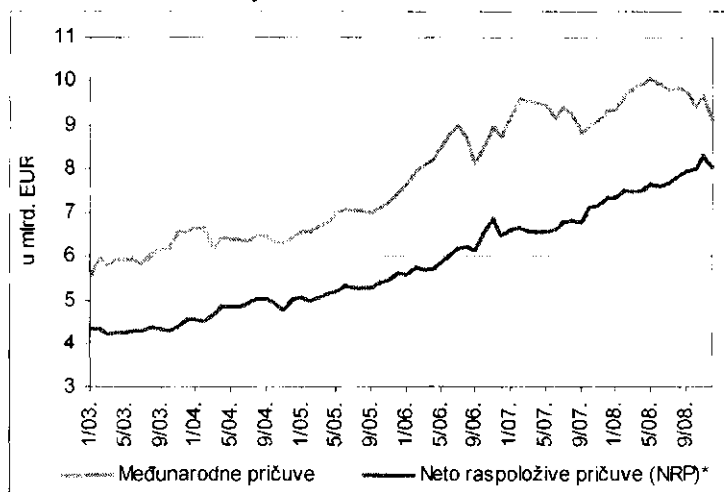
Depoziti središnje države kod HNB-a tijekom 2008. nisu imali izrazitog utjecaja na ukupnu likvidnost sustava. Iako je njihova prosječna razina bila nešto viša nego u prethodnoj godini (0,5 mlrd. kuna u odnosu na 0,3 mlrd. kuna u 2007.), stanje depozita države bilo je stabilno, a izostali su značajni odljevi ili priljevi. Jedini privremeni skok zabilježen je za devizne depozite države u svibnju, kad je zbog priljeva sredstava na osnovi deviznoga kredita u sklopu PAI. programa (engl. *Programmatic Adjustment Loan*) središnja država privremeno deponirala 100 mil. EUR. U ostalom dijelu godine najveći dio sredstava države kod HNB-a odnosio se na kunske depozite.

Nakon razdoblja neprekidnog rasta, od trećeg tromjesečja 2008. bruto međunarodne pričuve HNB-a postupno se smanjuju, što je utjecalo na pad bruto pričuva na godišnjoj razini. To je prvenstveno bilo posljedica opisanih korištenja instrumentima monetarne politike za poboljšanje devizne likvidnosti banaka i stabilizaciju tečaja. Naime, u promijenjenim vanjskim okolnostima kapitalni su se priljevi usporili, a uvjeti inozemnog financiranja uvelike otežali, pa je uz značajnu potrebu financiranja inozemnih dugova trošenje pričuva bilo nužno upravo radi podupiranja devizne likvidnosti i tečaja domaće valute. Najviše je na smanjenje bruto pričuva djelovalo ukidanje granične obvezne pričuve u listopadu i smanjenje stope obvezne pričuve u prosincu¹⁶.

¹⁶ Detaljnije je opisano u poglavlju 2.2. Upravljanje međunarodnim pričuvama.

Na kraju godine bruto međunarodne pričuve iznosile su 9.121 mil. EUR, te su bile za 186 mil. EUR manje nego godinu prije.

1.29. Međunarodne pričuve HNB-a

*NRP = međunarodne pričuve – inozemna pasiva – devizni blagajnički zapisi – devizni dio obvezne pričuve – devizni depoziti države

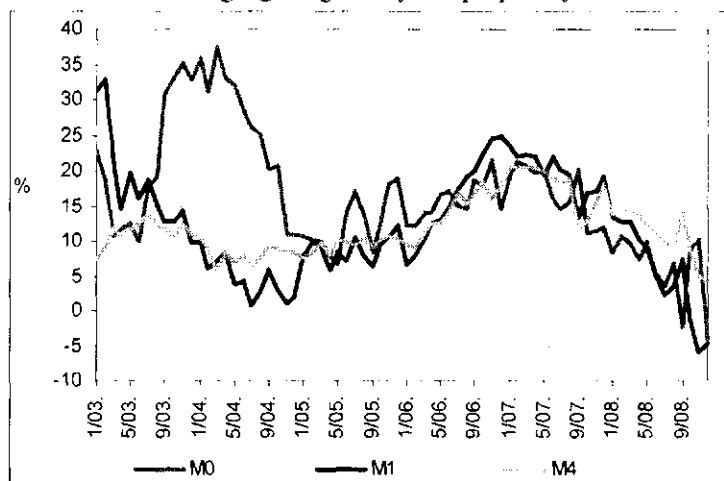
Izvor: HNB

Za razliku od toga, neto raspoložive međunarodne pričuve nastavile su rasti tijekom cijele 2008. Na njihovo povećanje utjecali su otkup deviza od središnje države, ostvareni prihod od ulaganja međunarodnih pričuva i tečajne razlike. Krajem godine neto međunarodne pričuve iznosile su 8.020 mil. EUR, što je za 672 mil. EUR ili za 9,1% više nego na kraju 2007.

Kretanje monetarnih i kreditnih agregata

U 2008. zabilježeno je ubrzanje rasta neto domaće aktive, ali i snažan pad neto inozemne aktive monetarnog sustava, što je rezultiralo usporavanjem rasta ukupnih likvidnih sredstava (M4). Ukupna likvidna sredstva u 2008. godini povećala su se za 9,2 mlrd. kuna, a to je više nego trostruko manje od prirasta iz 2007. Slabljenju rasta toga najširega monetarnog agregata podjednako su pridonijela kretanja obiju njegovih komponenata: zabilježeni su zamjetno slabljenje godišnjeg rasta nemonetarnih depozita i pad novčane mase u odnosu na prethodnu godinu. Na kraju 2008. godine M4 je iznosio 225,0 mlrd. kuna, a njegova godišnja stopa rasta smanjila se na 4,3%.

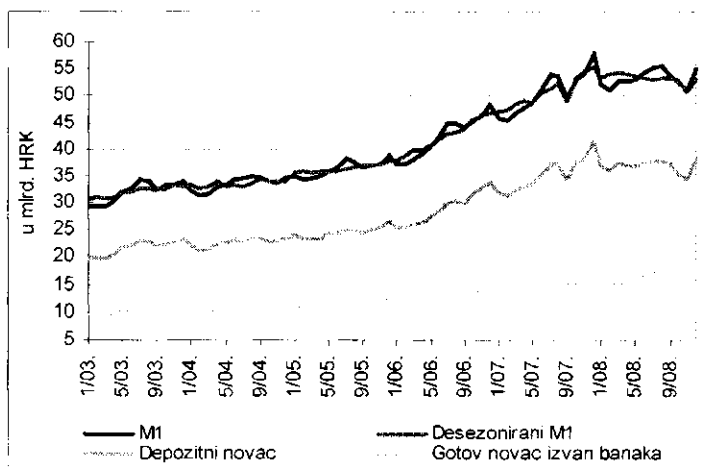
1.30. Monetarni agregati, godišnje stope promjene

Izvor: HNB

Na kretanje novčane mase (M1), koja se sastoji od depozitnog novca i gotovog novca u optjecaju, u 2008. utjecalo je slabljenje realne gospodarske aktivnosti i usporen rast bankovnih kredita, ali i restriktivnije upravljanje središnje banke ukupnom ponudom novca. U takvim se uvjetima rast novčane mase stalno usporavao, a u posljednjem je tromjesečju postao negativan. Na kraju 2008. novčana masa iznosila je 55,2 mlrd. kuna, što je za 4,6% manje nego na kraju 2007.

1.31. Novčana masa

Izvor: HNB

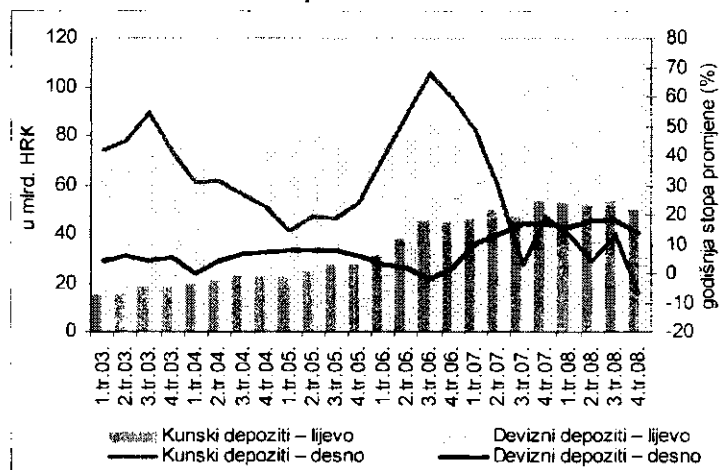
Smanjenje M1 u najvećoj je mjeri prouzročio pad depozitnog novca, koji čini dvije trećine toga monetarnog agregata. Unatoč sezonskom rastu u ljetnim mjesecima i na kraju godine sredstva na tekućim računima i žiroračunima domaćih sektora na godišnjoj su se razini smanjila za 8,8%. Pad depozitnog novca zabilježen je kod svih domaćih sektora, a ponajviše kod sektora poduzeća. Druga komponenta novčane mase, gotov novac izvan banaka, u 2008. zadržala je trend rasta, no sporijim intenzitetom nego prethodnih godina. Na kraju 2008. taj je monetarni agregat iznosio 17,1 mlrd. kuna, a njegova godišnja stopa rasta 6,5%.

Nemonetarni kunski i devizni depoziti

U 2008. štedni i oročeni depoziti domaćih sektora povećali su se za 10,5 mlrd. kuna, što je upola manje nego prethodne godine. Slabiji rast depozita posljedica je smanjenja štednje na godišnjoj razini gotovo svih domaćih sektora osim stanovništva. Usporavanju rasta depozita pridonijelo je i povlačenje štednje stanovništva početkom listopada, kad je zbog nepovoljnih kretanja na svjetskom financijskom tržištu došlo do gubitka povjerenja dijela štediša u bankovni sustav. Međutim, zahvaljujući mjerama središnje banke i Vlade RH te pojačanom zaduživanju poslovnih banaka u inozemstvu, odljev depozita brzo je zaustavljen. Naime, HNB je ukidanjem granične obvezne pričuve oslobodio likvidnost dostatnu za urednu isplatu depozita, a Vlada RH zakonom je povećala osigurani iznos štednje sa 100.000 na 400.000 kuna. Tim je mjerama ubrzo vraćeno povjerenje građana u bankovni sustav, pa se štednja stanovništva u poslovnim bankama od sredine listopada nastavila povećavati.

U strukturi nemonetarnih depozita na godišnjoj je razini najznačajnije povećanje bilo ono depozita stanovništva, čija je godišnja stopa rasta, unatoč odljevu u listopadu, bila gotovo dvostruko viša nego u 2007. te je iznosila 14,0%. Priljev depozita stanovništva bio je dodatno potaknut višim kamatnim stopama, ali i nepovoljnim kretanjima na tržištu kapitala, zbog kojih se štednja u poslovnim bankama pokazala sigurnijim oblikom investiranja. S druge strane, ostali domaći sektori, i to posebice poduzeća, neprekidno su tijekom godine (izuzevši turističku sezonu) smanjivali svoje štedne i oročene depozite, a to se može povezati sa slabljenjem ukupne gospodarske aktivnosti u zemlji.

1.32. Kunski i devizni depoziti

Izvor: HNB

Devizni su depoziti i dalje bili najdinamičnija stavka domaćih izvora sredstava banaka. Oni su se u 2008. povećali za 14,1 mlrd. kuna, što je tek neznatno manje od prirasta iz prethodne godine. Rastu deviznih depozita najviše je pridonio snažan priljev devizne štednje stanovništva u prvom polugodištu i za vrijeme ljetnih mjeseci, a privremeni pad u listopadu i studenome gotovo je u cijelosti nadoknađen snažnim rastom deviznih štednih uloga u prosincu. Na kraju 2008. devizni depoziti dosegli su 117,2 mlrd. kuna, a njihova godišnja stopa rasta iznosila je 13,7%.

Za razliku od deviznih, kunski štedni i oročeni depoziti u 2008. su se godini smanjili za 3,6 mlrd. kuna ili 6,7%. Na kraju 2008. kunski depoziti iznosili su 50,1 mlrd. kuna, a njihov je udio u ukupnim nemonetarnim depozitima pao na manje od jedne trećine (29,9%). Takva kretanja i

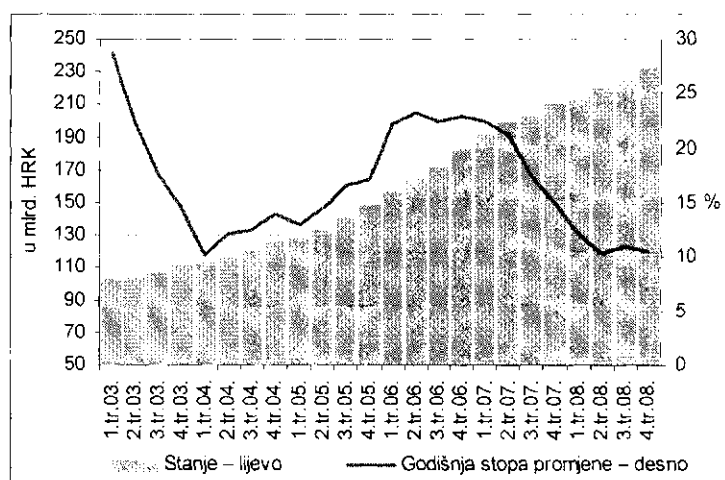
nadalje potvrđuju visoku razinu euroizacije bankovnog sustava i sklonost domaćih sektora da se unatoč povoljnijim uvjetima štednje i dalje u većoj mjeri odlučuju na štednju u stranoj valuti.

Plasmani banaka

Rast plasmana banaka nebankarskom sektoru u 2008. godini bio je umjeren i kretao se u okviru ograničenja središnje banke. Na sporiji rast plasmana u odnosu na prethodne godine utjecalo je slabljenje potražnje za kreditima zbog pooštrenih uvjeta financiranja i rasta aktivnih kamatnih stopa banaka, ali i zbog usporavanja ukupne gospodarske aktivnosti i pesimističnih očekivanja glede budućih ekonomskih kretanja.

U 2008. godišnji rast plasmana banaka nebankarskom sektoru iznosio je 10,5%, što je za 4,4 postotna boda manje nego godinu prije. Međutim, nominalnom rastu kunske protuvrijednosti plasmana znatno je pridonijela deprecijacija kune u odnosu na švicarski franak, budući da je značajan dio ukupnih kredita banaka indeksiran uz tu valutu. Isključi li se utjecaj promjene tečaja, tada je godišnja stopa rasta plasmana u 2008. bila niža za dva postotna boda i iznosila je oko 8,5%, a to potvrđuje da mjere HNB-a nisu bile zapreka kreditiranju domaćega privatnog sektora.

1.33. Plasmani banaka nebankarskom sektoru

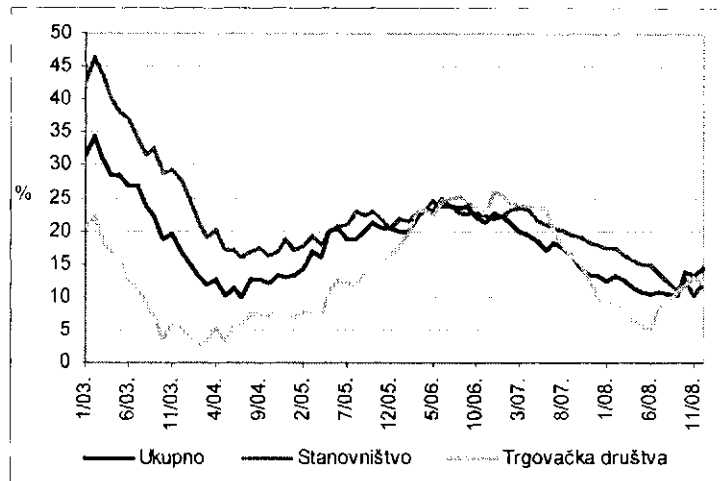
Izvor: HNB

Usporavanje rasta plasmana banaka najviše se ogledalo u umjerenijem kreditiranju stanovništva. Godišnji prirast kredita odobrenih stanovništvu u 2008. iznosio je 13,6 mlrd. kuna, što je za 3,6 mlrd. kuna manje nego u 2007. U strukturi kredita stanovništvu zabilježeno je usporavanje rasta gotovo svih kategorija kredita, a posebice stambenih kredita i ostalih nenamjenskih kredita, koji su prethodnih godina bili glavni pokretači rasta ukupnih plasmana. Takva su kretanja između ostalog posljedica slabljenja osobne potrošnje i pada potrošačkog optimizma, ali i zaustavljanja trenda rasta cijena nekretnina, koji je u posljednjih nekoliko godina znatno pridonosio ubrzanom rastu iznosa stambenih kredita. Na kraju 2008. ukupni krediti banaka odobreni stanovništvu iznosili su 126,6 mlrd. kuna, a njihova godišnja stopa rasta smanjena je na 12,1%.

Za razliku od kreditiranja stanovništva, koje je tijekom godine neprekidno slabjelo, kreditiranje poduzeća u 2008. bilo je snažnije nego godinu prije. Ubrzanje rasta kredita odobrenih poduzećima bilo je posebno izraženo u drugom polugodištu, kad su se domaća poduzeća zbog

nepovoljnih uvjeta na svjetskom financijskom tržištu više usmjerila na financiranje kod domaćih poslovnih banaka. Tako je godišnja stopa rasta kredita banaka poduzećima na kraju 2008. dosegla 11,4%, odnosno za 0,8 postotnih bodova više nego u 2007.

1.34. Krediti poslovnih banaka, godišnje stope promjene

Izvor: HNB

Ukupna zaduženost poduzeća i stanovništva može se procijeniti kao zbroj njihovih obveza izraženih u eurima prema domaćim bankama i društvima za lizing te prema inozemstvu. Zaduzenost stanovništva i dalje je u prvom redu određena kreditima domaćih banaka, stoga je usporavanje rasta kredita banaka stanovništvu rezultiralo smanjenjem stope rasta ukupne zaduzenosti stanovništva s 19,8% u 2007. na 12,6% u 2008. I kod poduzeća je zabilježeno usporavanje rasta ukupne zaduzenosti, koje je bilo praćeno znatnim promjenama u strukturi zaduzivanja. Naime, zbog otežanog pristupa stranom kapitalu, posebice izraženog u posljednjem tromjesečju, poduzeća su se u većoj mjeri okrenula domaćim bankama, koje su pojačanim kreditiranjem uspjele tek djelomično nadoknaditi smanjene mogućnosti za zaduzivanje u inozemstvu. Tako je, unatoč ubrzanju rasta domaćih bankovnih kredita, stopa rasta ukupne zaduzenosti poduzeća pala s 24,4% u 2007. na 18,2% u 2008. godini.

Neto potraživanja banaka od središnje države

Središnja se država i u 2008. nastavila financirati na domaćem tržištu. Ukupna potraživanja poslovnih banaka od središnje države povećala su se u prošloj godini za 8,8 mlrd. kuna. Rast potraživanja od države bio je posebno izražen u posljednjem tromjesečju, kad je zbog otežanog pristupa inozemnom kapitalu država svoje povećane potrebe za financijskim sredstvima isključivo namirivala kod domaćih poslovnih banaka.

Nastojanju države da sredstva za pokrivanje proračunskog manjka osigura na domaćem tržištu pripomogla je i središnja banka prilagodbom mjera monetarne politike. U tom je smislu HNB u svibnju spustio propisanu stopu minimalne devizne likvidnosti i tako oslobodio sredstva koja su poslovne banke iskoristile za odobravanje sindiciranoga deviznog kredita državi u iznosu od 760 mil. EUR. Osim toga, HNB je ukidanjem granične obvezne pričuve u listopadu i spuštanjem obvezne pričuve sa 17% na 14% u prosincu bankama osigurao likvidnost dostatnu za financiranje velikih plasmana državi bez opasnosti od istiskivanja privatnog sektora.

Depoziti središnje države kod banaka tijekom 2008. također su se povećali, no znatno manje nego plasmani. Ostvarena su kretanja stoga rezultirala povećanjem neto potraživanja banaka od države ukupno za 6,3 mlrd. kuna. Na kraju 2008. godine neto plasmani banaka središnjoj državi iznosili su 21,6 mlrd. kuna.

Kretanje inozemne aktive i pasive

U 2008. poslovne su banke povećale svoje obveze prema inozemstvu za 10,1 mlrd. kuna, što je poglavito rezultat njihova snažnoga inozemnog zaduživanja u posljednjem tromjesečju. Naime, sve do kraja rujna banke su smanjivale svoje inozemne obveze zahvaljujući priljevima sredstava od dokapitalizacija u prvoj polovini godine i zbog snažnog prirasta deviznih depozita za vrijeme turističke sezone. Smanjivanju inozemnog duga banaka pridonijelo je i učinkovito djelovanje granične obvezne pričuve, koja je bila na snazi do listopada 2008. Nasuprot tome, u posljednjem tromjesečju banke su zaduživanjem u inozemstvu nadoknadile odljev depozita domaćih sektora i namirile velike potrebe za financiranjem središnje države. Valja istaknuti da je najveći dio sredstava u tom razdoblju bio prikupljen od banaka majki, a to potvrđuje da su se domaće banke unatoč krizi na svjetskom financijskom tržištu mogle uspješno financirati kod svojih inozemnih vlasnika.

Zbog propisa o minimalnoj deviznoj likvidnosti domaće su banke, nakon smanjenja u prvih devet mjeseci, u posljednjem tromjesečju znatno povećale i svoja inozemna potraživanja, što je rezultiralo ukupnim rastom inozemne aktive banaka u 2008. od 3,8 mlrd. kuna. Unatoč tome, neto inozemna aktiva poslovnih banaka u 2008. smanjena je za 6,3 mlrd. kuna ili 33,6%, te je na kraju godine iznosila –25,0 mlrd. kuna.

1.2.6. Tržište novca

Veći dio 2008. godine obilježila je dobra likvidnost bankovnog sustava. Kamatne stope u prekonoćnoj trgovini novcem stoga su se u razdoblju od siječnja do rujna zadržavale na relativno niskim razinama. No, početkom četvrtog tromjesečja uslijedio je njihov skok praćen visokom kolebljivosti. Nestabilnosti u tom razdoblju potaknula je isplata dioničara Ine vezana uz transakciju preuzimanja dijela dionica od strane MOL-a, što je, osim povećane kunske potražnje, uzrokovalo i segmentaciju međubankovnog tržišta na banke s izrazitim višcima odnosno manjcima likvidnih sredstava. Takva struktura novčanog tržišta bila je plodno tlo za nagli rast kamatnih stopa. K tome, povlačenje depozita iz poslovnih banaka zabilježeno u listopadu potaknulo je banke na držanje imovine u likvidnijim oblicima te je dovelo do porasta potražnje za deviznim sredstvima, koju je HNB zadovoljio ukidanjem granične obvezne pričuve. Kamatne stope na tržištu novca vratile su se na nisku razinu početkom prosinca, neposredno prije stupanja na snagu HNB-ove odluke o smanjenju stope obvezne pričuve sa 17% na 14%. Ostali instrumenti provođenja monetarne politike bili su mahom restriktivni u kreiranju kunske likvidnosti. Tako je zbog inflacijskih pritisaka u prvoj polovini 2008. i pritisaka na slabljenje tečaja domaće valute krajem godine središnja banka putem redovitih obratnih repo aukcija prosječno plasirala 1,7 mlrd. kuna, što je za 1,4 mlrd. kuna manje u odnosu na 2007. godinu. Značajno su se promijenili i učinci deviznih intervencija, instrumenta kojim je proteklih godina kreirana neto ponuda novca, dok je tijekom 2008. njihov učinak na ponudu novca bio neutralan.

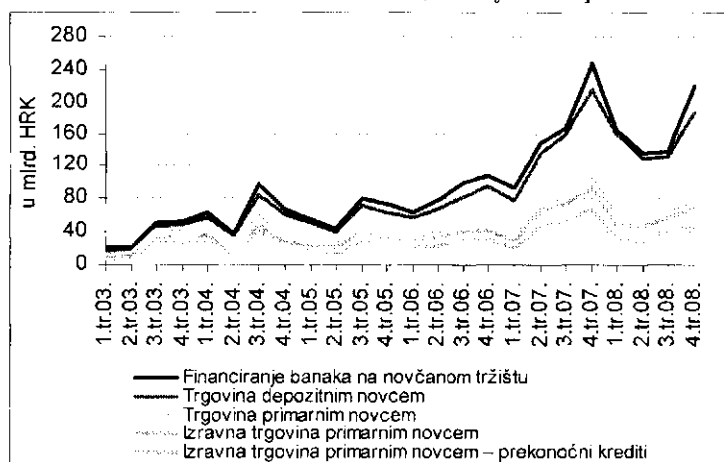
Na aukcijama trezorskih zapisa MF-a tijekom 2008. zabilježeno je slabije zanimanje ulagača, a krajem godine i izrazito usmjeravanje države na kratkoročno domaće zaduživanje radi financiranja manjka proračuna. Posljedica visokih iznosa emisija u posljednjem tromjesečju bio je snažan rast stanja ukupno upisanih trezorskih zapisa, s 11,7 mlrd. kuna krajem prosinca 2007. na 15,2 mlrd. kuna krajem prosinca 2008. Potreba za privlačenjem ulagača uzrokovala je nagli porast kamatnih stopa na aukcijama trezorskih zapisa, koje su dosegnule svoje najviše razine još od 2001. godine.

Aktivne kamatne stope poslovnih banaka znatno su porasle tijekom 2008. godine. Kamatne stope na dugoročne kredite pratile su ubrzanje rasta EURIBOR-a te pritom prednjačile intenzitetom rasta sve do četvrtog tromjesečja, kad su zamjetno porasle pojedine kamatne stope na kratkoročne kredite trgovačkim društvima. Pasivne kamatne stope na oročene depozite stanovništva kontinuirano su rasle tijekom 2008. Nasuprot tome, kamatne stope na oročene depozite trgovačkih društava uglavnom su se smanjivale, a iznimku od takvih kretanja činila je kamatna stopa na kunske depozite oročene do mjesec dana, koja je bila iznimno kolebljiva te je slijedila dinamiku kamatnih stopa na tržištu novca.

Kamatne stope na novčanom tržištu

Dobra likvidnost bankovnog sustava tijekom većeg dijela 2008. pogodovala je smanjenju razine prometa na novčanom tržištu, no jačanjem segmentacije likvidnosti krajem godine on je znatno porastao. Banke su se pritom financirale na novčanom tržištu u prosječnome dnevnom iznosu od 2,6 mlrd. kuna (ukupno 660,8 mlrd. kuna u cijeloj godini), što je jednako prosječnome dnevnom prometu iz prethodne godine. Kudikamo se najveći dio primljenih kredita uobičajeno odnosio na kredite u trgovini depozitnim novcem (606,2 mlrd. kuna), dok su kupnjom repo ugovora i prodajom vrijednosnih papira prikupljeni iznosi sredstava od 50,3 mlrd. kuna odnosno 4,3 mlrd. kuna. U trgovini depozitnim novcem nastavio se trend smanjivanja udjela kredita primljenih od banaka, s 50,7% u 2007. na 41,8% u 2008. godini. Nasuprot tome, rekordnih 31,8% odnosno 26,4% činili su krediti primljeni od drugih financijskih institucija i ostalih pravnih osoba.

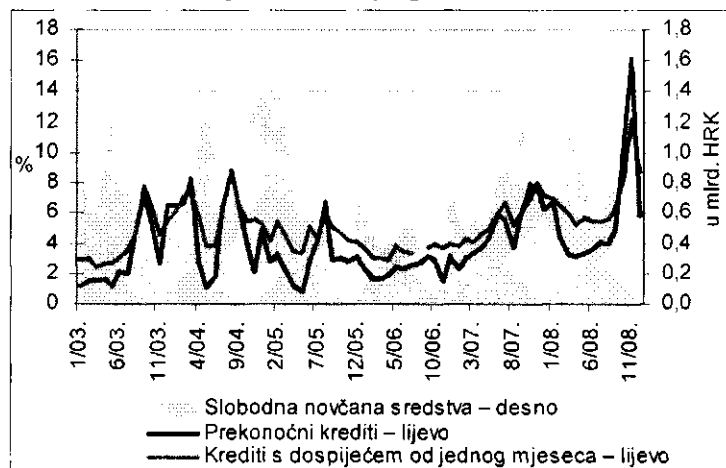
1.35. Promet na novčanom tržištu, tromjesečni podaci

Izvor: HNB

U međubankovnoj trgovini primarnim novcem tijekom 2008. godine nastavila se dominacija izravne trgovine između banaka s 222,3 mlrd. kuna, dok su uz posredovanje Tržišta novca Zagreb banke ukupno trgovale s 31,2 mlrd. kuna. Najlikvidniji instrument u izravnoj međubankovnoj trgovini primarnim novcem i dalje su bili prekonoćni krediti, na koje se u 2008. odnosilo 146,1 mlrd. kuna (odnosno 65,7% prometa u izravnoj trgovini između banaka), što je za 43,6 mlrd. kuna manje nego u 2007. godini. Prosječni dnevni promet tih kredita smanjio se sa 758,9 mil. kuna u 2007. na 579,7 mil. kuna u 2008. godini.

1.36. Kamatne stope u izravnoj trgovini među bankama i slobodna novčana sredstva banaka

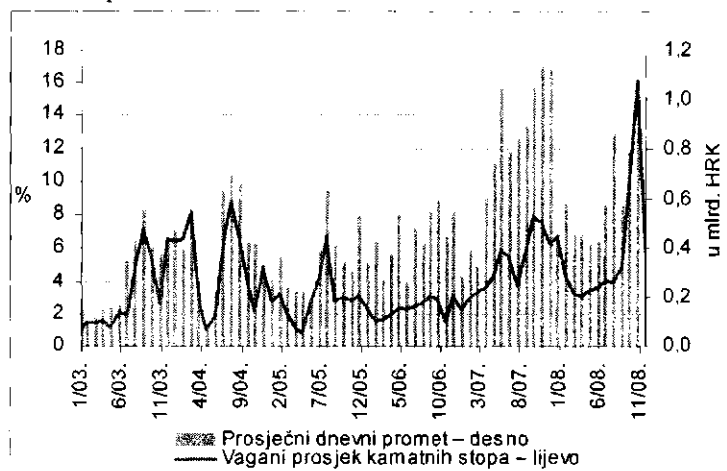

Izvor: HNB

Nakon što su razdoblje od siječnja do rujna 2008. obilježile stabilne i relativno niske kamatne stope na novčanom tržištu, pojačana segmentacija likvidnosti u bankarskom sektoru praćena nešto nižom razinom slobodnih kunskih novčanih sredstava uzrokovala je njihov snažan rast i izrazitu kolebljivost u posljednjem tromjesečju. Vagana mjesečna kamatna stopa na prekonoćne kredite u izravnoj međubankovnoj trgovini primarnim novcem tako se sa 6,23% u prosincu 2007. spustila na prosječnu razinu od 4,00%, na kojoj se zadržavala do rujna 2008. Nakon toga uslijedio je njezin skok na 11,07% u listopadu odnosno na 16,10% u studenome, a to je najviša razina još od kraja 1990-ih. U prosincu se ta kamatna stopa ponovno smanjila, na 5,77%, što je bilo posljedica smanjenja stope obvezne pričuve sa 17% na 14%, čime je značajno povećana razina likvidnosti bankovnog sustava. U usporedbi s 2007., kad se dnevna kamatna stopa na prekonoćne kredite u izravnoj međubankovnoj trgovini kretala u rasponu od 0,92% do 14,67%, kolebljivost te stope dodatno se povećala u 2008., jer se stopa kretala u rasponu od 0,66% do 20,00%.

Prosječni dnevni promet prekonoćnih kredita između banaka uz posredovanje TNZ-a smanjen je sa 130,7 mil. kuna u 2007. na 109,3 mil. kuna u 2008. Vagana mjesečna kamatna stopa na te kredite također je snažno porasla u četvrtom tromjesečju, nakon što je u prvih devet mjeseci 2008. godine bila razmjerno stabilna. Maksimum je dosegnula u studenome (17,40%), a u prosincu se smanjila na 5,18%, što je za 15 baznih bodova manje od razine iz prosinca 2007.

1.37. Izravna međubankovna trgovina prekonoćnim kreditima, mjesečni prosjeci na osnovi dnevnih podataka

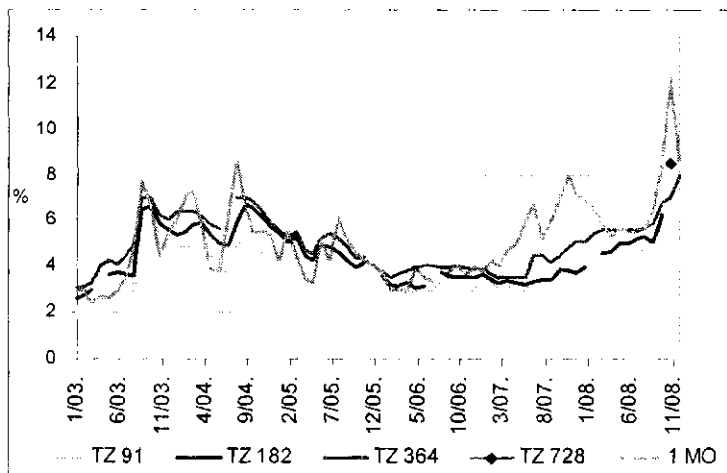

Izvor: HNB

Kamatne stope na tržištu kratkoročnih vrijednosnih papira

Nakon što su kamatne stope na aukcijama trezorskih zapisa MF-a postupno rasle tijekom prvih devet mjeseci 2008. godine, njihovo iznimno povećanje uslijedilo je u četvrtom tromjesečju, a bilo je povezano i s izrazitim usmjeravanjem države na kratkoročno domaće zaduživanje. Vagane kamatne stope na trezorske zapise s rokovima dospelja od 182 te 364 dana tako su porasle s 3,95% i 5,10% u siječnju na 7,45% i 7,95% u prosincu 2008., tj. na najviše razine još od 2001. godine. Isto tako, vagana kamatna stopa na trezorske zapise s rokom dospelja od 91 dana, koji nisu upisivani u prosincu 2008., porasla je s 3,65% u siječnju na 6,00% u studenome 2008. Na aukciji novouvedenih trezorskih zapisa s rokom dospelja od dvije godine provedenoj krajem studenoga ostvarena je kamatna stopa od 8,50%, što očito pokazuje potrebu za dodatnim stimuliranjem ulagača.

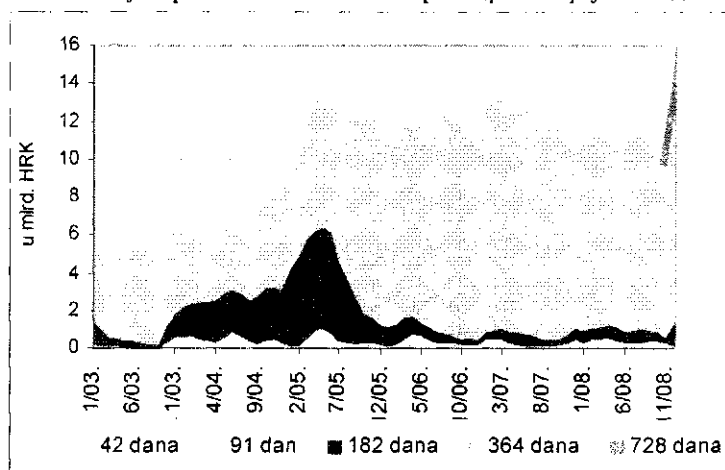
1.38. Kamatne stope na trezorske zapise MF-a i u izravnoj trgovini među bankama, ročna struktura

Izvori: MF; HNB

U 2008. godini MF je održao 41 aukciju trezorskih zapisa (sedam aukcija više nego u 2007.), koje je uglavnom obilježilo slabije zanimanje ulagača, ali i veća potreba države za zaduživanjem kako se približavao kraj godine. Prosječan iznos pristiglih ponuda po aukciji bio je tako za 178,5 mil. kuna manji nego u prethodnoj godini te je iznosio 472,4 mil. kuna. S druge strane, na aukcijama je u prosjeku prihvaćeno čak 91,3% pristiglih ponuda, pri čemu je upisano trezorskih zapisa u vrijednosti čak od 17,7 mlrd. kuna, odnosno za 430,3 mil. kuna više od planiranih iznosa emisija. Stanje upisanih trezorskih zapisa MF-a posljedično je snažno poraslo, s 11,7 mlrd. kuna krajem prosinca 2007. na 15,2 mlrd. kuna krajem prosinca 2008. godine. U strukturi ukupno upisanih trezorskih zapisa udio novouvedenih vrijednosnih papira s rokom dospijeca od dvije godine potkraj prosinca 2008. iznosio je 17,4%. Time su se oni po važnosti smjestili iza jednogodišnjih zapisa, čiji je udio smanjen s 91,1% krajem prosinca 2007. na 73,1% krajem prosinca 2008. Udio trezorskih zapisa s rokovima dospijeca od 91 i 182 dana potkraj prosinca 2008. iznosio je 0,3% i 9,2%.

1.39. Stanje upisanih trezorskih zapisa (po dospijecima), na kraju mjeseca

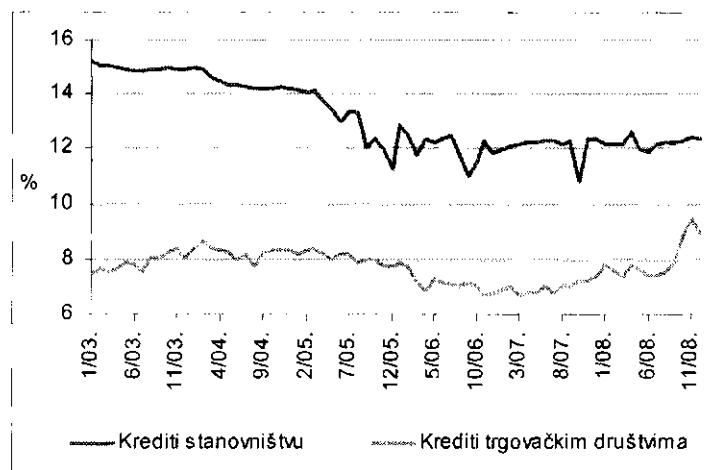

Izvori: MF; HNB

Kamatne stope poslovnih banaka

Aktivne kamatne stope poslovnih banaka snažno su porasle tijekom 2008. godine. Kamatne su stope na dugoročne kredite pratile ubrzanje rasta EURIBOR-a te pritom prednjačile intenzitetom rasta sve do četvrtog tromjesečja. S približavanjem kraja godine znatnije su pak porasle pojedine kamatne stope na kratkoročne kredite trgovačkim društvima. Tako je ubrzan trend rasta vagane kamatne stope na kratkoročne kredite trgovačkim društvima bez valutne klauzule, koji je bio prisutan u posljednje dvije godine. Izrazit porast te vagane kamatne stope, sa 7,39% u prosincu 2007. na 8,98% u prosincu 2008. posljedica je naglog skoka kamatnih stopa na najzastupljeniju potkategoriju – okvirne kredite. Nasuprot tome, vagana kamatna stopa na kratkoročne kredite stanovništvu bez valutne klauzule bila je stabilna te se smanjila u odnosu na prosinac 2007. godine tek za 1 bazni bod, pa je u prosincu 2008. iznosila 12,33%.

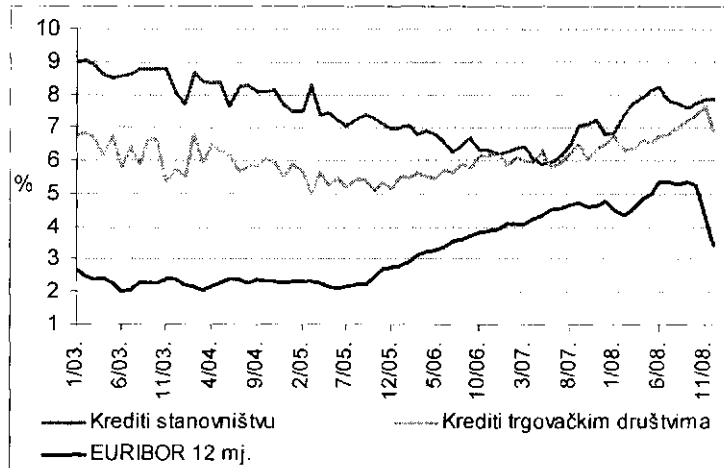
1.40. Prosječne aktivne kamatne stope^a poslovnih banaka na kratkoročne kredite bez valutne klauzule

^a Prosječna vagana kamatna stopa na novoodobrene kredite u izvještajnom razdoblju
Izvor: HNB

U segmentu dugoročnih kredita rast je isprva bio osobito izražen kod kamatnih stopa na kredite stanovništvu, međutim u drugoj polovini godine snažno su rasle kamatne stope na kredite trgovačkim društvima. Krajem godine prekinuo se trend rasta aktivnih kamatnih stopa banaka na dugoročne kredite trgovačkim društvima, dok su kamatne stope na dugoročne kredite stanovništvu s valutnom klauzulom ponovo rasle, nakon blagog smanjenja sredinom 2008. Vagana kamatna stopa na dugoročne kredite trgovačkim društvima s valutnom klauzulom nastavila je s rastom započetim 2006. godine te se povećala sa 6,51% u prosincu 2007. na 7,65% u studenome 2008., nakon čega se u prosincu naglo smanjila, na 6,92%. Porastom sa 6,80% u prosincu 2007. na 8,25% u lipnju 2008. vagana kamatna stopa na dugoročne kredite stanovništvu s valutnom klauzulom dosegla je najvišu razinu od početka 2005. Njezinu intenzivnom rastu u prvom polugodištu znatno je pridonijela promjena strukture novoodobrenih dugoročnih kredita stanovništvu zbog povećanja udjela skupljih – ostalih dugoročnih kredita na račun najjeftinijih – stambenih te kredita za kupnju automobila, kao i zbog smanjenja udjela tradicionalno najpovoljnijih kredita vezanih uz švicarski franak. Sredinom godine ta se vagana kamatna stopa blago smanjila pa je u prosincu iznosila 7,89%.

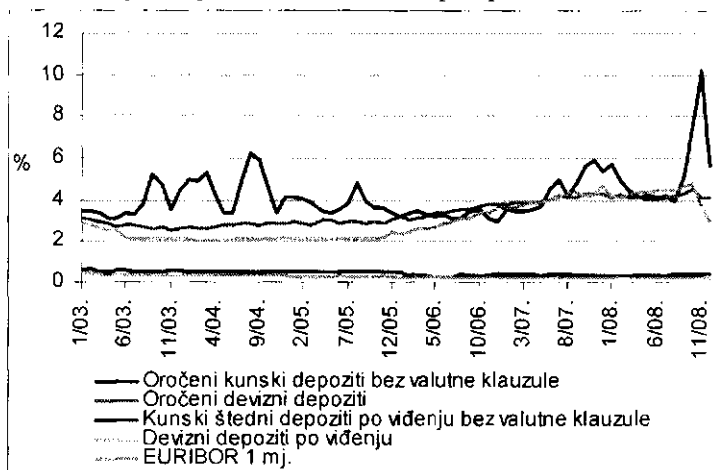
1.41. Prosječne aktivne kamatne stope^a poslovnih banaka na dugoročne kredite s valutnom klauzulom

^a Prosječna vagana kamatna stopa na novoodobrene kredite u izvještajnom razdoblju
Izvor: HNB

Pasivne kamatne stope na oročene depozite stanovništva kontinuirano su rasle tijekom 2008. Nasuprot tome, kamatne stope na oročene depozite trgovačkih društava uglavnom su se smanjivale. Vagana kamatna stopa na oročene kunske depozite bez valutne klauzule bila je iznimno kolebljiva, pri čemu se nakon dostizanja visoke razine od 10,24% u studcnome naglo smanjila, na 5,65% u prosincu 2008., što je za 23 bazna boda više od njezine razine iz prosinca 2007. godine. Na opisano kretanje najviše je utjecala kolebljivost kamatne stope na najzastupljenije, kunske depozite poduzeća oročene do mjesec dana, koja tijesno prati dinamiku kamatnih stopa na tržištu novca. Unatoč rastu kamatnih stopa na oročene devizne depozite stanovništva, vagana kamatna stopa na oročene devizne depozite blago se smanjila, s 4,32% u prosincu 2007. na 4,14% u prosincu 2008., pod utjecajem smanjenja kamatnih stopa na devizne depozite trgovačkih društava. Kamatne stope na depozite po viđenju bile su razmjerno stabilne. Vagana kamatna stopa na kunske štedne depozite po viđenju bez valutne klauzule porasla je s 0,36% u prosincu 2007. na 0,41% u prosincu 2008., dok je vagana kamatna stopa na devizne depozite po viđenju u prosincu 2008. iznosila 0,20%, što je za 5 baznih bodova manje nego u prosincu 2007. godine.

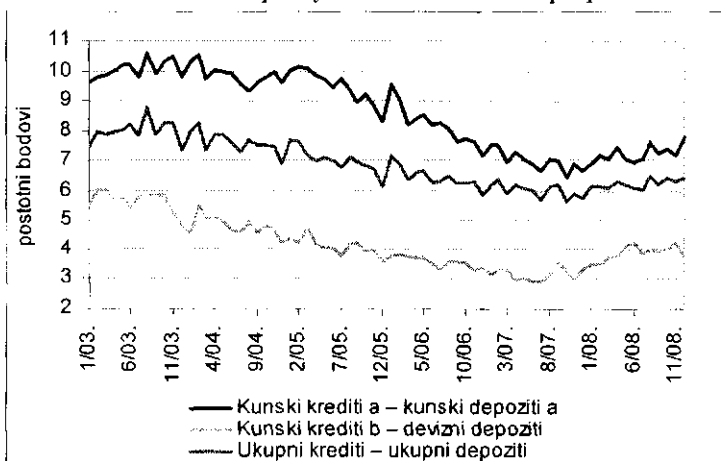
1.42. Prosječne pasivne kamatne stope poslovnih banaka

^a Prosječna vagana kamatna stopa na novozaprimljene depozite u izvještajnom razdoblju
Izvor: HNB

Nakon što je potkraj 2007. preokrenut višegodišnji trend smanjivanja razlika između kamatnih stopa na usporedive kredite i depozite, razlike su se nastavile kontinuirano povećavati tijekom 2008., premda se njihov rast primjetno usporavao s približavanjem kraja godine. Razlika između kamatne stope na ukupne kredite i kamatne stope na ukupne depozite tako je porasla s 5,78 postotnih bodova u prosincu 2007. na 6,43 postotna boda u prosincu 2008. godine. Rast razlike između vagane kamatne stope na kunske kredite bez valutne klauzule i vagane kamatne stope na kunske depozite bez valutne klauzule bio je izrazitiji, sa 6,65 postotnih bodova u prosincu 2007. na 7,79 postotnih bodova u prosincu 2008. Razlika između vagane kamatne stope na kunske kredite s valutnom klauzulom i vagane kamatne stope na devizne depozite prednjačila je u rastu do sredine godine, otkad traje njezina stagnacija, te je ona u prosincu 2008. iznosila 3,76 postotnih bodova, što je za 47 baznih bodova više nego u prosincu 2007.

1.43. Razlike između prosječnih kamatnih stopa poslovnih banaka na kredite i na depozite

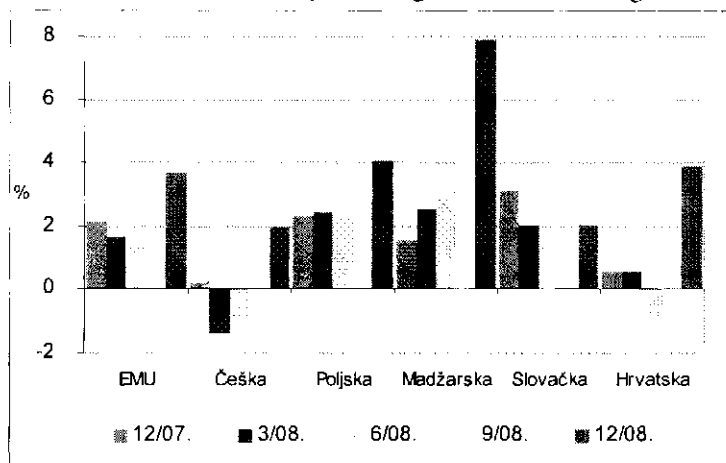

^a Bez valutne klauzule; ^b S valutnom klauzulom
Izvor: HNB

Iako su u najvećem dijelu godine realne kamatne stope na dugoročne kredite trgovačkim društvima u Hrvatskoj bile razmjerno niske, a sredinom godine čak i negativne, krajem 2008. godine osjetno su porasle zbog istodobnog rasta nominalnih kamatnih stopa i pada stope

inflacije. Izrazito usporavanje stope inflacije ujedno je bilo glavni razlog rasta realne kamatne stope na dugoročne kredite trgovačkim društvima u većini odabranih zemalja Srednje i Istočne Europe, kao i u državama članicama Ekonomske i monetarne unije. Smanjenje te kamatne stope u odnosu na prosinac 2007. zabilježeno je jedino u Slovačkoj.

1.44. Realne kamatne stope na dugoročne kredite trgovačkim društvima u odabranim zemljama

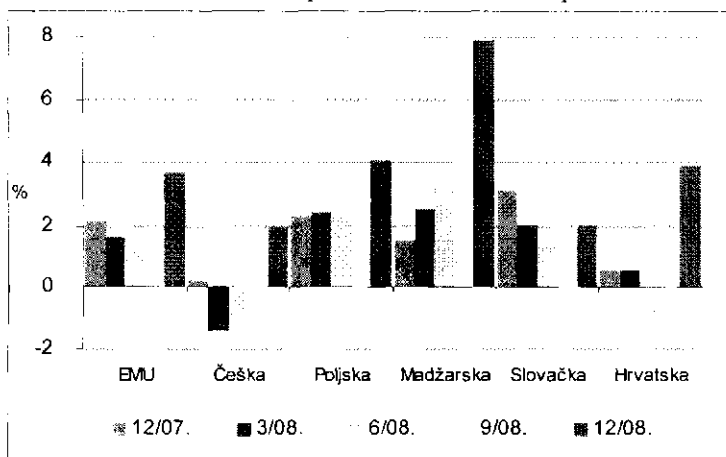

Napomena: Zbog različitoga statističkog obuhvata u pojedinim zemljama kamatne stope nisu izravno usporedive, ali može se analizirati njihov razvoj u vremenu.

Izvori: Bilteni središnjih banaka; HNB

Zbog usporavanja stope inflacije realna je kamatna stopa na tromjesečne depozite stanovništva u Hrvatskoj krajem 2008. godine ponovno postala pozitivna. Povećanje realne kamatne stope na depozite stanovništva u odnosu na kraj 2007. zabilježeno je i u većini promatranih zemalja, pri čemu je ono bilo najizrazitije u Mađarskoj. Ta se kamatna stopa pritom smanjila samo u Slovačkoj.

1.45. Realne kamatne stope na kratkoročne depozite stanovništva u odabranim zemljama

Napomena: Zbog različitoga statističkog obuhvata u pojedinim zemljama kamatne stope nisu izravno usporedive, ali može se analizirati njihov razvoj u vremenu.

Izvori: Bilteni središnjih banaka; HNB

1.2.7. Tržište kapitala

Tijekom 2008. godine domaće tržište kapitala bilo je pod snažnim utjecajem negativnih kretanja na svjetskim financijskim tržištima, a nepovoljno su na njega djelovali i neki domaći činitelji. Tako je u 2008. zabilježen znatno manji godišnji promet dionica nego prethodne godine (16,8 mlrd. kuna u odnosu na 22,0 mlrd. kuna u 2007.), koji je bio praćen snažnim padom cijena većine dionica uvrštenih na Zagrebačku burzu. Nakon intenzivnog rasta u prethodne dvije godine, vrijednost dioničkoga indeksa Zagrebačke burze CROBEX u 2008. smanjila se čak za 67,1%, te je potkraj prosinca iznosila 1722 boda. Cjenovni balon na domaćem tržištu kapitala očitovao se sredinom 2007. godine u iznimno visokom omjeru cijena i zarada po dionici za dionice u sastavu CROBEX-a. Njegovu ispuhivanju u 2008. pripomogli su jačanje inflatornih pritisaka u Hrvatskoj i većini drugih zemalja tijekom prvog polugodišta, produbljivanje krize na svjetskim financijskim tržištima koje je dovelo do propasti nekih od najvećih svjetskih financijskih institucija te pogoršanja percepcije rizika ulagača, kao i prelijevanje negativnih učinaka financijske krize na realni sektor u drugom polugodištu 2008.

Osim tržište vlasničkih vrijednosnih papira, silazna su kretanja tijekom 2008. obilježila i hrvatsko tržište dužničkih vrijednosnih papira. Tako je u 2008. promet obveznica iznosio 13,2 mlrd. kuna, što je najniži godišnji promet na tržištu dužničkih vrijednosnih papira još od 2003. godine. To je djelomice posljedica relativno malog broja novih dužničkih izdanja u 2008. Vrijednost obvezničkog indeksa Zagrebačke burze CROBIS smanjila se tijekom 2008. godine za 5,9 bodova.

Tijekom 2008. na gotovo svim tržištima kapitala zemalja Srednje i Istočne Europe zabilježeno je smanjenje prometa dionica te rast prometa obveznica. Tako je prosječni dnevni promet u trgovini dionicama (u 2008. godini u odnosu na 2007.) pao na svim glavnim burzama zemalja Srednje i Istočne Europe, dok se prosječni dnevni promet obveznica povećao u svim promatranim zemljama osim u Hrvatskoj. Zagrebačka je burza i u 2008. ostvarivala vrlo slab promet u trgovini dionica, mjeren omjerom prometa dionica i BDP-a (manji je promet zabilježen jedino na Bratislavskoj i Ljubljanskoj burzi).

Pad trgovanja dionicama i njihovih cijena doveo je do smanjenja tržišne kapitalizacije dionica (na kraju prosinca 2008. u odnosu na kraj prethodne godine) na svim promatranim burzama. Smanjenje je zabilježeno i kod tržišne kapitalizacije obveznica, koja se u promatranom razdoblju povećala samo na Ljubljanskoj i Bratislavskoj burzi. Na kraju 2008. godine Zagrebačka se burza prema omjeru tržišne kapitalizacije dionica i BDP-a i dalje nalazi ispred ostalih promatranih burza u regiji, dok prema omjeru tržišne kapitalizacije obveznica i BDP-a zaostaje za kretanjima na burzama usporedivih zemalja Srednje i Istočne Europe.

Tablica 1.4. Usporedba pokazatelja tržišta kapitala

2008.	Braislava	Budimpešta	Ljubljana	Prag	Varšava	Zagreb
Prosječni dnevni promet dionica (u mil. EUR)	0,06	83,5	3,8	135,6	375,4	9,4
Prosječni dnevni promet obveznica (u mil. EUR)	96,4	6,5	1,0	102,3	5,7	7,3
Promet dionica/BDP, godišnja razina (%)	0,02	20,0	2,6	23,0	26,2	5,0
Promet obveznica/BDP, godišnja razina (%)	37,4	1,6	0,7	17,3	0,4	3,9
Brzina prometa ^a	0,4	156,8	11,2	3,1	20,3	12,2
Tržišna kapitalizacija dionica (u mil. EUR), na kraju godine	3.881	13.421	8.468	40.540	111.474	19.396
Tržišna kapitalizacija obveznica (u mil. EUR), na kraju godine	16.716	37.674	6.795	86.987	4.728
Tržišna kapitalizacija dionica/BDP, na kraju godine (%)	6,0	12,7	22,8	27,3	50,9	41,5
Tržišna kapitalizacija obveznica/BDP, na kraju godine (%)	25,7	35,8	38,3	24,1	10,1
Kretanje indeksa dionica od početka godine (%)	-19,4	-53,3	-67,5	-52,7	-51,1	-67,1

^a Anualizirani mjesečni promet dionica × 100 / tržišna kapitalizacija dionica

Izvori: Bloomberg; Eurostat; izvješća s BSSE, BSE, PSE, LJSE, WSE i Zagrebačke burze

Na domaćem tržištu dužničkih vrijednosnih papira tijekom 2008. godine izdane su tri nove obveznice i jedna nova tranša već postojećega dužničkog izdanja, čija je ukupna nominalna vrijednost iznosila oko 56,4 mil. EUR. To je znatno smanjenje u odnosu na 2007., kad je izdano deset novih obveznica i tri tranše već izdanih obveznica ukupne nominalne vrijednosti od oko 1,25 mlrd. EUR. Tako je na kraju 2008. na domaćem tržištu kapitala kotiralo ukupno 35 obveznica, tj. jedna manje nego na kraju 2007. godine. Tijekom 2008. nije bilo novih izdanja državnih obveznica na domaćem tržištu dužničkih vrijednosnih papira. Osim toga, izdane su tek dvije korporacijske obveznice relativno male nominalne vrijednosti, koje su činile najveći dio ukupne vrijednosti novoizdanih obveznica na domaćem tržištu. Ipak, one su i dalje imale nizak udio u ukupnom prometu i tržišnoj kapitalizaciji obveznica na domaćem tržištu.

Tablica 1.5. Emisija dionica inicijalnom javnom ponudom, u milijunima kuna

Godina	Broj uspješnih emisija	Ukupna vrijednost emisija
1997.	17	839,4
1998.	6	247,1
1999.	3	29,0
2000.	1	20,0
2001.	1	13,0
2002.	1	11,8
2003.	1	1,2
2004.	2	11,0
2005.	4	231,0
2006.	0	0,0
2007.	4	46,9
2008.	2	24,2

Napomena: Javne ponude evidentiraju se prema datumu rješenja Hanfe.

Izvor: Hanfa

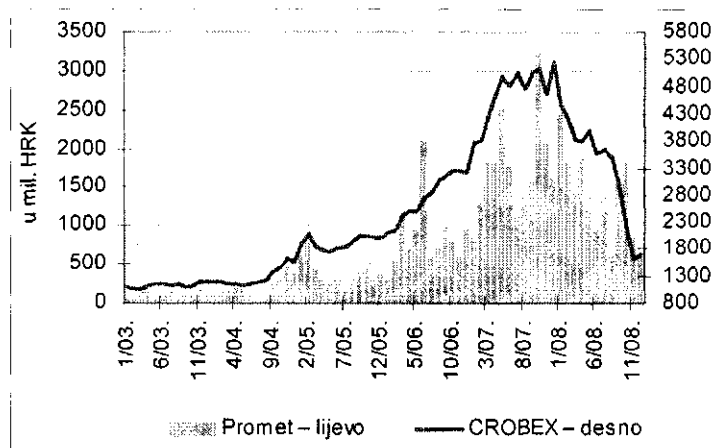
Pod utjecajem daljnjeg produbljanja svjetske financijske krize uzrokovane problemima na američkom hipotekarnom tržištu, te s njom povezane povećane nesklonosti globalnih ulagača rizičnim ulaganjima, zahtijevani prinosi na hrvatske euroobveznice znatno su porasli u 2008., što je rezultiralo intenzivnim povećanjem razlika između prinosa na hrvatske euroobveznice i onih na referentne njemačke obveznice.

Tržište vlasničkih vrijednosnih papira

Na domaćem tržištu vlasničkih vrijednosnih papira u 2008. zabilježeno je znatno smanjenje godišnjeg prometa dionica¹⁷, koji je iznosio 16,8 mlrd. kuna, odnosno bio je za 23,4% manji nego u 2007. Broj uvrštenih dionica na Zagrebačkoj se burzi tijekom godine smanjio s 383 na 377. Smanjenje potražnje za vlasničkim vrijednosnim papirima posljedica je pesimističnih očekivanja, koja su uzrokovana nepovoljnim trendovima na svjetskim financijskim tržištima i znatnim gubicima nekih od najvećih svjetskih financijskih institucija. Osim toga, pojačani inflatorni pritisci u većini zemalja tijekom prvog polugodišta te znatno usporavanje vodećih svjetskih gospodarstava u drugom polugodištu 2008. pridonijeli su padu potražnje na domaćem tržištu kapitala. Budući da je velik broj neiskusnih malih ulagača izlazio s tržišta kapitala, pale su cijene većine dionica. Tako se vrijednost dioničkog indeksa Zagrebačke burze, CROBEX-a¹⁸, gotovo kontinuirano smanjivala tijekom cijele 2008., pa je na kraju prosinca 2008. iznosila 1722 bodova, što je za 67,1% manje nego na kraju prosinca 2007.

Zbog znatnog pada cijena i vrlo niske likvidnosti¹⁹ vlasničkih vrijednosnih papira, tržišna kapitalizacija dionica na Zagrebačkoj je burzi na kraju prosinca 2008. godine iznosila 142,1 mlrd. kuna, odnosno 41,5% BDP-a za 2008. U usporedbi s krajem prosinca 2007. tržišna kapitalizacija dionica smanjila se za 210,2 mlrd. kuna, odnosno 59,7%.

1.46. Mjesečni promet dionica na Zagrebačkoj burzi i vrijednost indeksa CROBEX na kraju mjeseca

¹⁷ Za razdoblje od siječnja 2002. do veljače 2007. podaci o ukupnom prometu dionica dobiveni su kao zbroj pojedinačnih prometa dionica na Varaždinskoj i Zagrebačkoj burzi, a od ožujka 2007. i pripajanja Varaždinske burze Zagrebačkoj upotrebljavaju se podaci s jedinstvene Zagrebačke burze.

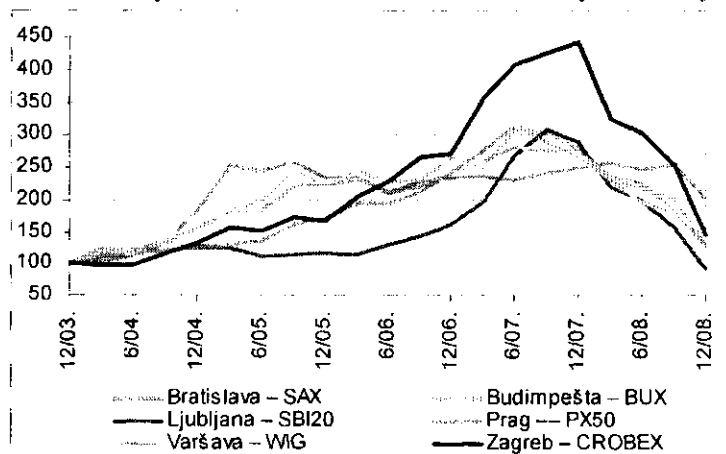
¹⁸ Od 21. listopada 2008. sastav indeksa CROBEX čine dionice 28 izdavatelja. U odnosu na rujna 2007. iz sastava CROBEX-a izvršene su dionice sljedećih dioničkih društava: AD Plastika, Arenaturista, Badela 1862, Croatia osiguranja, HUP-a Zagreb, Luke Rijeka, Magma, Riviere Poreč i Slatinske banke, a uvrštene su dionice dioničkih društava: Atlantic grupe, Đuro Đaković Holdinga, Diokija, T-HT-a, Konzuma, Leda i Luke Ploče.

¹⁹ Pri izračunu tržišne kapitalizacije Zagrebačke burze za svaku se dionicu računa umnožak njezine posljednje cijene i broja izdanih dionica. Međutim, u izračun se uključuje i likvidnost dionice pa se dobivena tržišna kapitalizacija dionica s kojima se u prethodnom mjesecu nije trgovalo prepolovljuje. Ako se nekom dionicom nije trgovalo u prethodna tri mjeseca, u zbroj tržišne kapitalizacije ulazi samo jedna četvrtina tržišne kapitalizacije te dionice.

Na Zagrebačkoj burzi u 2008. godini dionicama se trgovalo u sklopu četiriju tržišta: službenog tržišta, tržišta dionica zatvorenih investicijskih fondova, tržišta javnih dioničkih društava i usporednog tržišta. Tijekom godine na službeno su tržište, uz redovne dionice Ine, Istraturista d.d., Medike d.d., Plive d.d., Podravke d.d., Viro tvornice šećera d.d., Atlantic grupe d.d., T-HT-a, Ingre d.d., Magme d.d., Varteksa d.d., Veterine d.d. te redovne i povlaštene dionice Croatia osiguranja d.d., uvrštene i redovne dionice Instituta građevinarstva Hrvatske d.d. i Optima telekoma d.d. Tijekom 2008. najviše se trgovalo dionicama T-HT-a, kojima je ostvaren promet od 2,4 mlrd. kuna, odnosno 13,5% ukupnoga godišnjeg prometa dionica. Prema udjelu u ukupnome ostvarenom prometu slijede dionice Ine (10,0%), Atlantske plovidbe d.d. (9,1%), Instituta građevinarstva Hrvatske d.d. (5,8%) i Ericsson Nikole Tesle d.d. (5,4%).

Tijekom 2008. godine većina vodećih svjetskih burzovnih dioničkih indeksa znatno je pala, a slična kretanja dioničkih indeksa obilježila su i tržišta zemalja Srednje i Istočne Europe. Među njima najveći je na kraju prosinca 2008. u odnosu na kraj prosinca 2007. bio pad indeksa Ljubljanske burze (-67,5%), a slijedili su ga indeksi Zagrebačke (-67,1%), Budimpeštanske (-53,3%), Praške (-52,7%) i Varšavske burze (-51,1%). Najmanji je bio pad indeksa Bratislavske burze (-19,4%).

1.47. Kretanje indeksa odabranih burza , na kraju razdoblja; prosinac 2003. = 100

Izvori: Bloomberg; izvješća s B SSE, BSE, PSE, LJSE, WSE i Zagrebačke burze

Tržište dužničkih vrijednosnih papira

Na domaćem tržištu dužničkih vrijednosnih papira u 2008. godini izdane su tri nove obveznice²⁰, od čega jedna municipalna i dvije korporacijske te druga tranša jednog već postojećega municipalnog izdanja. Tako je na domaćem tržištu dužničkih vrijednosnih papira na kraju prosinca 2008. kotiralo 35 izdanja obveznica²¹, od čega osam državnih, jedna obveznica državnih agencija (HBOR-a), osam obveznica jedinica lokalne samouprave i osamnaest

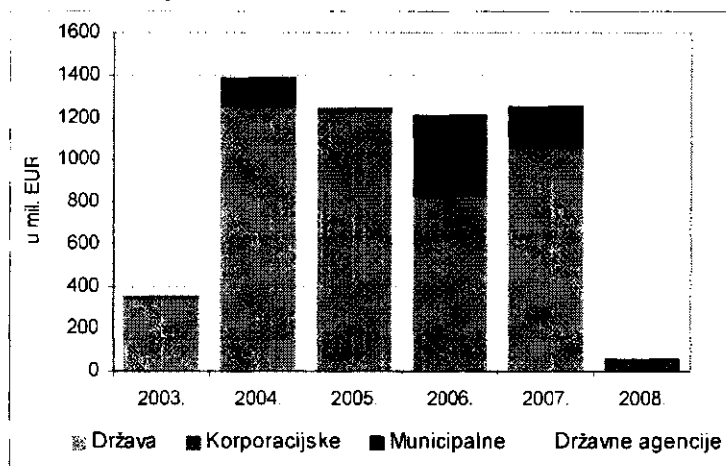
²⁰ Osim novoizdanih obveznica, na domaće tržište dužničkih vrijednosnih papira u 2008. uvrštena je i korporacijska obveznica Linijske nacionalne plovidbe d.d., koja je izdana početkom 2007. godine.

²¹ U ovu brojku, kao ni u izračune tržišne kapitalizacije, nisu uključene obveznice Fonda za naknadu oduzete imovine.

korporacijskih obveznica, što je za dvije državne obveznice manje i jednu municipalnu obveznicu više nego na kraju prosinca 2007. godine.

Tijekom 2008. na domaćem tržištu dužničkih vrijednosnih papira nije bilo novih izdanja državnih obveznica. Međutim, krajem svibnja dospjela je državna kunska obveznica nominalne vrijednosti 1,0 mlrd. kuna, dok je sredinom prosinca dospjela kunska obveznica s valutnom klauzulom nominalne vrijednosti 200,0 mil. EUR. Osim njih, tijekom 2008. dospjele su i korporacijske obveznice Hypo Alpe-Adria-Bank d.d. i Medike d.d., dok je uvrštenje dužničkog izdanja Plive d.d. na Zagrebačku burzu ukinuto krajem travnja zbog prijevremenog otkupa.

1.48. Izdavanje obveznica na domaćem tržištu

Izvor: Zagrebačka burza

Na domaćem tržištu kapitala tijekom 2008. izdane su dvije nove korporacijske obveznice, četiri manje nego 2007. godine. Tako je krajem siječnja 2008. društvo Rijeka promet d.d. izdalo kunsku desetogodišnju obveznicu nominalne vrijednosti 192 mil. kuna i s prinosom do dospijeca na dan izdavanja od 6,85%, dok su Plodine d.d. početkom ožujka izdale kunsku petogodišnju obveznicu nominalne vrijednosti 100 mil. kuna i s prinosom do dospijeca na dan izdavanja od 9,08%. Ukupna nominalna vrijednost novoizdanih korporacijskih obveznica iznosi 292,0 mil. kuna, što je za više od milijardu kuna manje u odnosu na vrijednosti izdanja korporacijskih obveznica u prethodnoj godini. Osim novoizdanih korporacijskih dužničkih vrijednosnih papira, potkraj kolovoza 2008. na Zagrebačku je burzu uvrštena i kunska trogodišnja korporacijska obveznica Linijske nacionalne plovidbe d.d., izdana sredinom siječnja 2007., čija nominalna vrijednost iznosi 15 mil. kuna.

Tijekom 2008. godine zabilježeno je i jedno novo izdanje obveznice jedinica lokalne samouprave i jedna tranša već postojećega municipalnog izdanja. Krajem travnja 2008. Grad Rijeka izdao je treću tranšu svoje eurske desetogodišnje obveznice nominalne vrijednosti 8,2 mil. EUR, čime se ukupna vrijednost tog izdanja povećala na 24,6 mil. EUR. Početkom srpnja Grad Split izdao je novu eursku devetogodišnju obveznicu nominalne vrijednosti 8,2 mil. EUR i s prinosom do dospijeca na dan izdavanja od 6,0%.

Tablica 1.6. Izdanja obveznica na domaćem tržištu na kraju prosinca 2008.

Simbol	Izdavatelj	Datum izdavanja	Dospijće	Valuta	Nominalna vrijednost izdanja	Nominalna kamatna stopa	Posljednja cijena ^a	Tekući prinos 31.12.2008.
RHMF-O-125A	Republika Hrvatska	23.5.2002.	23.5.2012.	EUR	500.000.000	6,875%	102,50	6,707%
RHMF-O-142A	Republika Hrvatska	10.2.2004.	10.2.2014.	EUR	650.000.000	5,500%	98,00	5,612%
RHMF-O-19BA	Republika Hrvatska	29.11.2004.	29.11.2019.	EUR	500.000.000	5,375%	98,05	5,482%
RHMF-O-103A	Republika Hrvatska	8.3.2005.	8.3.2010.	HRK	3.000.000.000	6,750%	100,00	6,750%
RHMF-O-157A	Republika Hrvatska	14.7.2005.	14.7.2015.	EUR	350.000.000	4,250%	87,10	4,879%
RHMF-O-15CA	Republika Hrvatska	15.12.2005.	15.12.2015.	HRK	5.500.000.000	5,250%	88,50	5,952%
RHMF-O-157A	Republika Hrvatska	11.7.2006.	11.7.2015.	HRK	4.000.000.000	4,500%	91,00	4,945%
RHMF-O-172A	Republika Hrvatska	8.2.2007.	8.2.2017.	HRK	5.500.000.000	4,750%	88,00	5,598%
GDKC-O-116A	Grad Koprivnica	29.6.2004.	29.6.2011.	HRK	60.000.000	6,500%	101,50	6,417%
GDZD-O-119A	Grad Zadar	1.9.2004.	1.9.2011.	EUR	18.500.000	5,500%	98,00	5,612%
GDRI-O-167A	Grad Rijeka	18.7.2006.	18.7.2016.	EUR	24.574.515	4,125%	-	-
GDST-O-137A	Grad Split	24.7.2006.	24.7.2015.	EUR	8.000.000	4,565%	100,50	4,549%
GRVI-O-17AA	Grad Vinkovci	25.10.2007.	25.10.2017.	HRK	42.000.000	5,500%	-	-
GR0S-O-17AA	Grad Osijek	30.10.2007.	30.10.2017.	HRK	25.000.000	5,500%	-	-
GDST-O-15BA	Grad Split	27.11.2007.	27.11.2015.	EUR	8.100.000	4,750%	-	-
GDST-O-177A	Grad Split	8.7.2008.	8.7.2017.	EUR	8.200.000	6,000%	-	-
HBOR-O-112A	Hrvatska banka za obnovu i razvitak	11.2.2004.	11.2.2011.	EUR	500.000.000	4,875%	-	-
BLSC-O-091A	Belišće d.d.	14.1.2005.	14.1.2009.	EUR	8.000.000	5,500%	101,60	5,415%
RBA-O-112A	Raiffeisenbank Austria d.d.	10.2.2006.	10.2.2011.	HRK	600.000.000	4,125%	97,50	4,251%
PODR-O-115A	Podravka d.d.	17.5.2006.	17.5.2011.	HRK	375.000.000	5,125%	85,00	6,029%
NEXE-O-116A	Nexe grupa d.d.	14.6.2006.	14.6.2015.	HRK	750.000.000	5,500%	96,00	5,729%
MTEL-O-097A	Metronet telekomunikacije d.d.	28.7.2006.	28.7.2009.	HRK	120.000.000	8,500%	101,90	8,342%
HOTR-O-941A	Hospitalija trgovina d.o.o.	5.10.2006.	5.10.2009.	HRK	75.000.000	8,250%	99,00	8,353%
HEP-O-13BA	Hrvatska elektroprivreda d.d.	29.11.2006.	29.11.2015.	HRK	500.000.000	5,000%	91,70	5,455%
ATGR-O-11CA	Atlantic grupa d.d.	6.12.2006.	6.12.2011.	HRK	115.000.000	5,750%	89,00	6,461%
INGR-O-11CA	Ingra d.d.	6.12.2006.	6.12.2011.	HRK	200.000.000	6,125%	94,00	6,516%
OPTE-O-142A	Optima telekom d.o.o.	1.2.2007.	1.2.2014.	HRK	250.000.000	9,125%	70,00	15,056%
JDGL-O-126A	Jadran Galenski laboratorij d.d.	11.6.2007.	11.6.2012.	HRK	125.000.000	5,650%	-	-
JDRA-O-129A	Jadranka d.d.	13.9.2007.	13.9.2012.	HRK	75.000.000	6,475%	-	-
JRI.N-O-12AA	Jadrolinija d.d.	25.10.2007.	25.10.2012.	HRK	70.000.000	6,500%	99,50	-
OIV-O-14BA	Odašiljači i veze d.o.o.	20.11.2007.	20.11.2014.	HRK	100.000.000	7,250%	84,00	-
HEP-O-17CA	Hrvatska elektroprivreda d.d.	7.12.2007.	7.12.2017.	HRK	700.000.000	6,500%	-	-
RPRO-O-181A	Rijeka promet d.d.	25.1.2008.	25.1.2018.	HRK	192.000.000	6,815%	-	-
PLOR-O-153A	Plodine d.d.	4.3.2008.	4.3.2015.	HRK	100.000.000	9,000%	-	-
SEM-O-101A	Linjska nacionalna plovidba d.d.	12.1.2007.	12.1.2010.	HRK	15.000.000	7,000%	93,63	7,476%

^a U redovitom prometu

Izvor: Zagrebačka burza, mjesečno izvješće za prosinac 2008.

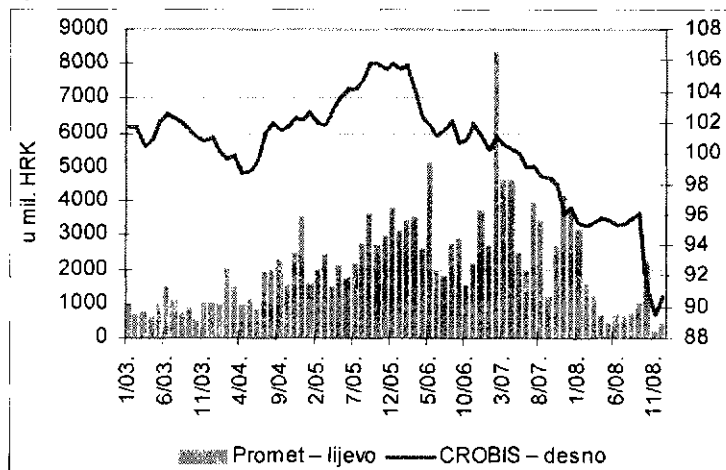
Promet obveznica²² u 2008. iznosio je 13,2 mlrd. kuna, što je za 70,0% manje nego u 2007. godini. U promatranom razdoblju najlikvidnija je bila kunska obveznica Republike Hrvatske s valutnom klauzulom koja dospijeva 2019. godine, a kojom je ostvareno 18% ukupnog prometa (2,3 mlrd. kuna). Relativno velik promet ostvaren je i u trgovanju obveznicama Republike Hrvatske koje dospijevaju 2017. (14%, odnosno 1,9 mlrd. kuna), 2014. (13%, odnosno 1,7 mlrd. kuna) i 2015. godine (13%, odnosno 1,6 mlrd. kuna). Premda tijekom 2008. nije zabilježen veći broj novoizdanih korporacijskih obveznica, njihov se udio u ukupnome godišnjem prometu obveznica u 2008. povećao u odnosu na prethodnu godinu te je iznosio 7,9% ukupnoga godišnjeg prometa obveznica na Zagrebačkoj burzi.

Tržišna kapitalizacija svih obveznica²³ na domaćem tržištu kapitala na kraju prosinca 2008. iznosila je 34,6 mlrd. kuna (4,7 mlrd. EUR), odnosno 10,1% BDP-a za 2008. godinu. Tržišna kapitalizacija državnih obveznica, obveznica lokalne samouprave i HBOR-a iznosila je 30,6 mlrd. kuna (4,2 mlrd. EUR), odnosno 8,9% BDP-a, dok je tržišna kapitalizacija korporacijskih obveznica iznosila 4,0 mlrd. kuna (549 mil. EUR), što čini 1,2% BDP-a.

²² Za razdoblje od siječnja 2004. do veljače 2007. podaci o ukupnom prometu obveznica dobiveni su kao zbroj pojedinačnih prometa obveznica na Varaždinskoj i Zagrebačkoj burzi, a od ožujka 2007. i pripajanja Varaždinske burze Zagrebačkoj upotrebljavaju se podaci s jedinstvene Zagrebačke burze. Treba naglasiti da je promet obveznica na Varaždinskoj burzi bio zanemariv jer njegov udio u ukupnom prometu obveznica ni u jednoj promatranj godini nije bio veći od 0,4%.

²³ Osim obveznica Fonda za naknadu oduzete imovine

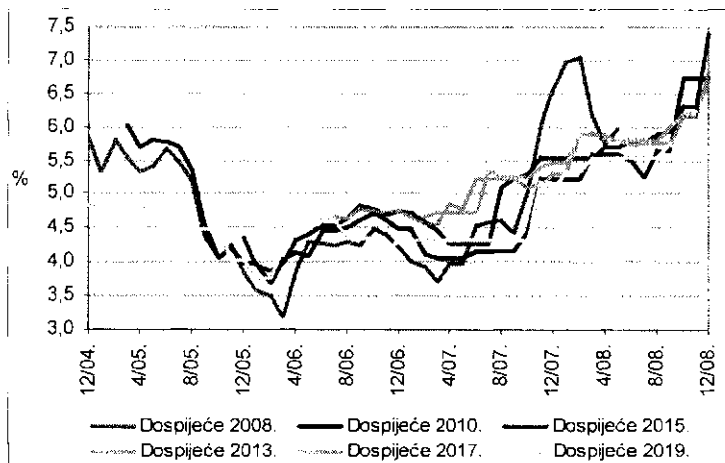
1.49. Mjesečni promet obveznica na Zagrebačkoj burzi i vrijednost indeksa CROBIS na kraju mjeseca

Izvor: Zagrebačka burza

Znatan porast kamatnih stopa na domaćem novčanom tržištu, posebno u drugom polugodištu 2008., učinio je ulaganja u dužničke vrijednosne papire manje privlačnima, a što se odrazilo na rast njihovih zahtijevanih prinosa, odnosno smanjenje cijena. Stoga se vrijednost obvezničkog indeksa CROBIS²⁴ smanjivala tijekom većeg dijela 2008. godine te je na kraju prosinca iznosila 90,6 bodova, odnosno bila je za 5,9 bodova manja nego na kraju prosinca 2007.

1.50. Kretanje prinosa do dospeljeća državnih obveznica na domaćem tržištu

Izvor: Zagrebačka burza

Budući da su krajem lipnja 2008. dospjele samurajske obveznice iz 2002. godine nominalne vrijednosti 25 mlrd. JPY, odnosno oko 1,1 mlrd. kuna, te da Republika Hrvatska tijekom cijele 2008. godine nije izdavala nove obveznice, na kraju prosinca 2008. na inozemnim je tržištima kapitala kotiralo ukupno šest izdanja hrvatskih državnih obveznica, odnosno jedno manje nego na kraju prosinca 2007. godine. Od preostalih međunarodnih obveznica RH četiri su nominirane u eurima, jedna u jenima i jedna u američkim dolarima. Ukupna nominalna vrijednost svih šest izdanja hrvatskih obveznica na inozemnim tržištima na kraju 2008. iznosila

²⁴ Na kraju 2008. godine u sastav indeksa CROBIS ulazilo je osam obveznica Republike Hrvatske.

je 22,3 mlrd. kuna (odnosno 3,0 mlrd. EUR) i bila je za 634,8 mil. kuna (86,4 mil. EUR) manja nego na kraju prethodne godine.

Tablica 1.7. Izdanja hrvatskih euroobveznica na kraju 2008.

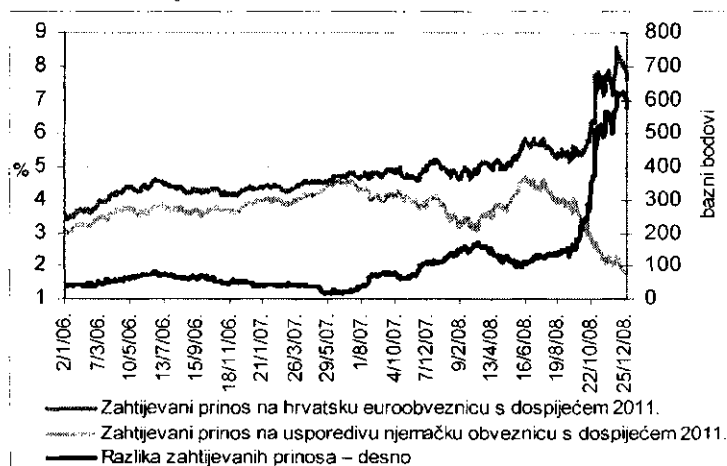
Obveznica	Datum izdavanja	Valuta	Iznos	Nominalna kamatna stopa	Prinos pri izdavanju	Razlika prinosa pri izdavanju	Razlika prinosa* 31.3.2008.	Razlika prinosa* 30.6.2008.	Razlika prinosa* 30.9.2008.	Razlika prinosa* 31.12.2008.
Londonski klub A, 2010	31.7.1996	USD	857.796.000	6-mj. LIBOR + 81,25 b.b.			176	200	286	827
Euroobveznica, 2011.	14.3.2001	EUR	750.000.000	6,75%	6,90%	215	157	115	195	379
Euroobveznica, 2009.	11.2.2002	EUR	500.000.000	6,25%	6,43%	158	154	106	196	...
Euroobveznica, 2014.	14.2.2003	EUR	500.000.000	4,625%	4,65%	102	126	85	175	610
Euroobveznica, 2014.	15.4.2004	EUR	500.000.000	5,000%	5,11%	101	178	116	186	445
Samurajske obveznice, 2008	26.6.2002	JPY	25.000.000.000	2,15%	2,15%	144	101
Samurajske obveznice, 2008	26.6.2003	JPY	25.000.000.000	1,23%	1,23%	99	96	60	176	388

* Prema usporedivoj obveznici

Izvor: Bloomberg

Promijenjena percepcija rizika ulaganja globalnih ulagača na svim svjetskim tržištima kapitala, a posebno na tržištima zemalja u razvoju, pogodovala je većem zanimanju ulagača za sigurnija ulaganja i porastu potražnje za državnim obveznicama najrazvijenijih zemalja. To je, uz višekratno smanjenje ključne kamatne stope ESB-a u 2008., rezultiralo padom zahtijevanih prinosa na referentne njemačke obveznice tijekom većeg dijela 2008. Istodobno su zahtijevani prinosi na hrvatske euroobveznice uglavnom rasli, posebno intenzivno tijekom posljednjeg tromjesečja 2008. Tako su se do kraja prosinca 2008. razlike između zahtijevanih prinosa na hrvatske euroobveznice s rokovima dospijeća 2011. i 2014. godine i prinosa na usporedive njemačke obveznice povećale čak na 576 i 445 baznih bodova, što je znatno više nego na kraju 2007., kad su te razlike iznosile 112 i 147 baznih bodova.

1.51. Zahtijevani prinos na hrvatsku euroobveznicu s dospijećem 2011. i usporedivu njemačku obveznicu te njihova razlika

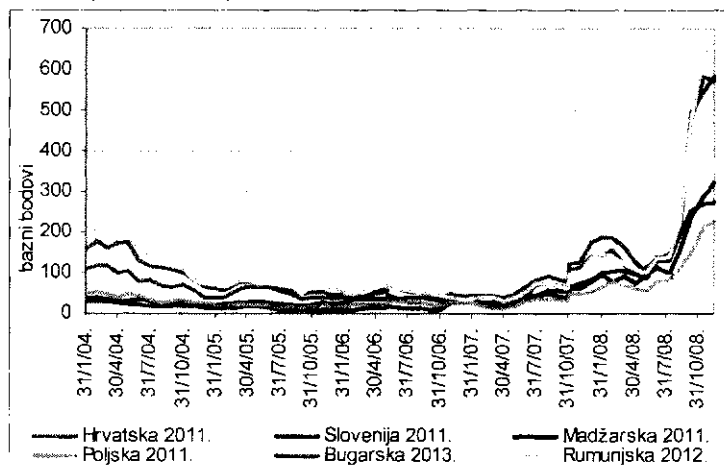

Izvor: Bloomberg

U skladu s kretanjem prinosa na hrvatske euroobveznice kretali su se tijekom 2008. i prinosi na euroobveznice novih država članica EU. Nakon blagog pada u prvom tromjesečju 2008. zahtijevani prinos na hrvatsku euroobveznicu i prinosi na usporedive euroobveznice novih država članica EU do kraja prvog polugodišta 2008. ponovno su rasli. No, zbog znatno intenzivnijeg pada zahtijevanog prinosa na usporedivu njemačku obveznicu tijekom prvog tromjesečja, njihove su se razlike do kraja lipnja 2008. dodatno povećale u odnosu na kraj prethodne godine. Zaoštavanje svjetske financijske krize u drugom polugodištu 2008., posebno tijekom posljednja tri mjeseca, dovelo je do intenzivnog rasta zahtijevanih prinosa na euroobveznice svih promatranih zemalja osim Poljske i Slovenije, što je uz istodobno smanjenje

prinosu na usporedivu njemačku obveznicu rezultiralo znatnim povećanjem razlika između njihovih prinosa. Najveći porast razlike prinosa pritom su ostvarile rumunjska, bugarska i hrvatska euroobveznica.

1.52. Usporedba razlike prinosa hrvatske euroobveznice i sličnih obveznica odabranih tranzicijskih zemalja nominiranih u eurima u odnosu na referentnu njemačku obveznicu

Izvor: Bloomberg

1.2.8. Platna bilanca

Prema preliminarnim podacima manjak na tekućem računu platne bilance u 2008. iznosio je 4,5 mlrd. EUR ili 9,4% BDP-a, što je za 1,2 mlrd. EUR ili 1,8 postotnih bodova više nego u prethodnoj godini. Značajno pogoršanje salda tekućeg računa u velikoj se mjeri može pripisati produbljivanju manjka u razmjeni robe, u čemu su dominantnu ulogu imale cijene sirove nafte, koje su bile visoke tijekom većeg dijela 2008. Osim robne razmjene znatno se pogoršao i saldo na računu faktorskih dohodaka, poglavito zbog znatnih vlasničkih i kamatnih rashoda. Pozitivna ostvarenja zabilježena su jedino u međunarodnoj razmjeni usluga, ponajprije u turizmu, dok na računu tekućih transfera nije bilo većih promjena u odnosu na 2007.

Tablica 1.8. Struktura salda tekućeg računa platne bilance, u postocima BDP-a

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008. ^a
Saldo tekućih transakcija	-4,4	-5,5	-6,9	-7,6	-9,4
Roba	-20,5	-21,0	-21,3	-22,0	-22,9
Nafta i naftni derivati	-2,0	-2,9	-3,2	-3,2	-3,9
Ostala transportna oprema	1,3	0,7	1,1	0,8	0,6
Ostale robe	-20,3	-20,0	-20,5	-20,6	-20,4
Prilagodbe	0,5	1,0	1,3	0,9	0,8
Usluge	14,6	14,9	14,6	14,6	14,7
Dohodak	-2,0	-2,7	-3,0	-2,6	-3,4
Tekući transferi	3,6	3,3	2,8	2,4	2,2

^a Preliminarni podaci

Izvor: HNB

Bruto inozemni dug Republike Hrvatske povećao se tijekom 2008. godine za 5,9 mlrd. EUR, te je na kraju prosinca dosegnuo 39,1 mlrd. EUR (82,6% BDP-a). Rast inozemnog duga ubrzao se u usporedbi s 2007., čemu je ponovo najviše pridonijelo intenzivno zaduživanje trgovačkih društava. Osim toga, za razliku od prethodne godine, u 2008. prilično je porastao i inozemni dug banaka, osobito u posljednjem tromjesečju, čime su banke nastojale nadomjestiti privremeno povučene depozite iz bankovnog sustava. Nasuprot bankama, država je i tijekom 2008. nastavila smanjivati svoj inozemni dug.

Račun tekućih transakcija

Izrazito visok rast manjka na tekućem računu platne bilance u 2008. godini (37,6%) velikim je dijelom posljedica pogoršanja salda u robnoj razmjeni s inozemstvom. U strukturi robne razmjene najlošija ostvarenja zabilježena su u razmjeni nafte i naftnih derivata, te se manjak u razmjeni tog energenta u 2008. povećao za 0,5 mlrd. EUR. Smanjio se i pozitivan saldo u razmjeni brodova (ostala transportna oprema) za 0,1 mlrd. EUR, što je uglavnom rezultat metodološki uvjetovanog²⁵ snažnog rasta uvoza brodova u prvom polugodištu. Negativan saldo u razmjeni ostale robe pogoršao se u odnosu na 2007. za dodatnih 0,9 mlrd. EUR, pri čemu je povećanje izvoza bilo upola sporije nego godinu prije, dok se rast uvoza usporio u nešto manjoj mjeri.

Tablica 1.9. Račun tekućih transakcija, u milijunima eura i postocima

	2006.	2007.	2008. ^a	Stopa promjene 2008./2007.
A. TEKUĆE TRANSAKCIJE	-2.715	-3.237	-4.454	37,6
1. Roba	-8.344	-9.434	-10.866	15,2
1.1. Prihodi	8.464	9.193	9.743	6,0
1.2. Rashodi	-16.808	-18.626	-20.610	10,6
2. Usluge	5.705	6.266	6.962	11,1
2.1. Prihodi	8.529	9.125	10.091	10,6
2.2. Rashodi	-2.824	-2.859	-3.130	9,5
3. Dohodak	-1.183	-1.112	-1.590	43,0
3.1. Prihodi	893	1.296	1.346	3,9
3.2. Rashodi	-2.076	-2.407	-2.936	22,0
4. Tekući transferi	1.107	1.043	1.040	-0,3
4.1. Prihodi	1.640	1.576	1.689	7,2
4.2. Rashodi	-532	-533	-649	21,7

^a Preliminarni podaci

Izvor: HNB

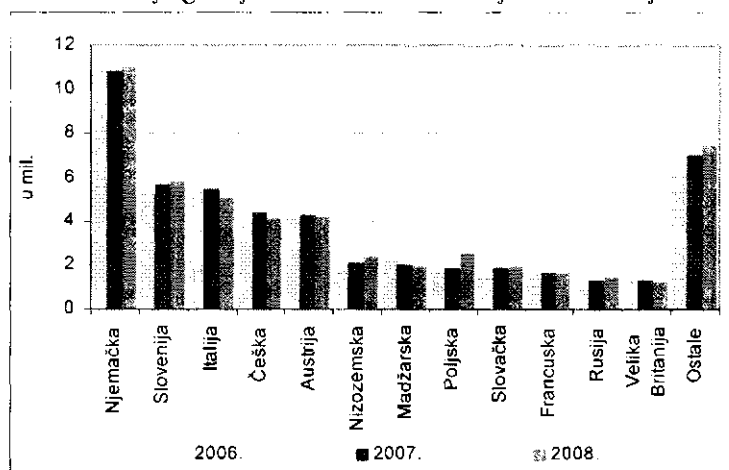
Međunarodna razmjena usluga bila je važan činitelj ublažavanja manjka koji se generirao u razmjeni robe. U 2008. pozitivan saldo na ovom računu povećao se za 11,1% u odnosu na godinu prije, uglavnom zahvaljujući rastu prihoda od turizma (10,3%). Određeno poboljšanje u usporedbi s 2007. ostvareno je i u razmjeni usluga prijevoza, poglavito u pomorskom prijevozu tereta. U razmjeni ostalih usluga ubrzano su rasli i prihodi i rashodi, pri čemu se saldo poboljšao za 9,1% na godišnjoj razini. Među pojedinim vrstama usluga saldo se vidljivo poboljšao u

²⁵ Brodovi koji se izvoze na doradu ili uvoze s dorade u stranim brodogradilištima knjiže se na bruto načelu, što uvećava vrijednosti izvoza i uvoza brodova te uzrokuje značajne međugodišnje oscilacije u robnoj razmjeni u segmentu ostale transportne opreme.

razmjeni raznih poslovnih usluga (poglavito arhitektonskih te usluga istraživanja i razvoja), kao i građevinskih usluga, dok su najlošiji rezultati ostvareni u razmjeni telekomunikacijskih usluga.

Prilično snažan rast prihoda od turizma u 2008. godini većim je dijelom posljedica povećane prosječne potrošnje stranih gostiju, a manjim dijelom većeg broja njihovih dolazaka odnosno ostvarenih noćenja. Naime, prema podacima DZS-a koji obuhvaćaju komercijalne smještajne kapacitete, broj dolazaka i noćenja stranih gostiju povećao se za 1,2% odnosno 2,1% u odnosu na godinu prije. Rastu prosječne potrošnje stranih gostiju svakako je pridonijelo poskupljenje proizvoda koji su zastupljeni u njihovoj potrošnji, najviše goriva i hrane u jeku turističke sezone. Isto tako, znatno brži nego 2007. bio je i rast cijena ugostiteljskih usluga, uključujući i usluge smještaja. U strukturi gostiju prema zemlji prebivališta najviše je porastao broj noćenja gostiju iz zemalja Srednje i Istočne Europe, osobito iz Poljske i Slovenije, dok se prilično smanjio broj noćenja gostiju iz Češke. Gosti iz starih članica Europske unije ostvarili su podjednak broj noćenja kao i prethodne godine, pri čemu je manji broj noćenja gostiju iz Italije nadomješten povećanim brojem noćenja gostiju iz Nizozemske i Njemačke.

1.53. Noćenja gostiju iz odabranih zemalja u komercijalnim smještajnim kapacitetima

Izvor: DZS

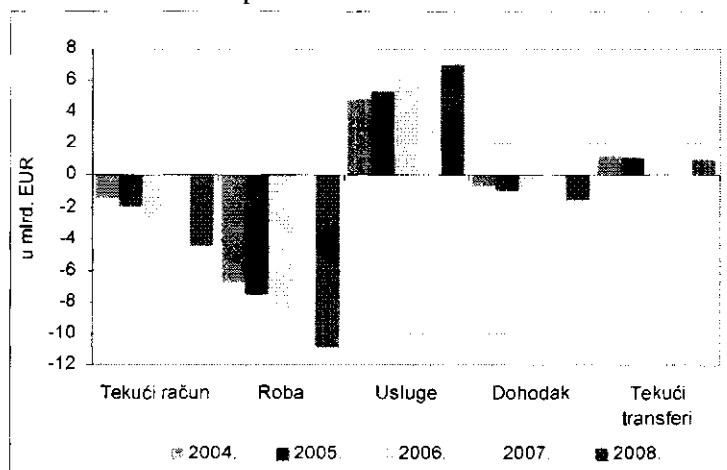
Unatoč dobrim rezultatima u turizmu ukupno je u međunarodnoj razmjeni robe i usluga u 2008. ostvaren visok rast manjka: na godišnjoj razini manjak se povećao za 23,2%, što je nešto brži rast nego u 2007. Pritom se i relativni pokazatelj manjka u razmjeni robe i usluga pogoršao sa 7,4% BDP-a u 2007. na 8,2% BDP-a u 2008., a pokazatelj pokrivenosti uvoza robe i usluga njihovim izvozom smanjio se s 85,3% na 83,6%.

Osim robnog manjka, drugi važan činitelj pogoršanja salda tekućeg računa platne bilance bilo je pogoršanje bilance računa faktorskih dohodaka. U 2008. negativan saldo na ovome računu povećao se čak za 43,0%, nakon što se u prethodnoj godini, pod utjecajem izdašnog rasta prihoda, smanjio za 6,0%. U 2008. je, naime, izostao snažniji rast prihoda (iznosio je samo 3,9%), dok je istodobno zabilježen iznimno visok rast rashoda (22,0%). Slabljenje rasta prihoda osjetilo se kod većine stavki, pri čemu je značajnije bilo usporavanje prihoda od naknada zaposlenima, prihoda od izravnih ulaganja rezidenata u inozemstvu, kao i prihoda koje poslovne banke ostvaruju na osnovi svoje inozemne imovine. Kad je riječ o rashodima, njihovu snažnom rastu u 2008. najviše su pridonijela plaćanja kamata na akumulirani inozemni dug, a u određenoj mjeri i rastući rashodi od vlasničkih ulaganja (isplaćene dividende i zadržana dobit stranih vlasnika domaćih poduzeća i banaka). Pritom su strani vlasnici, slično kao i u 2007., tek

nešto više od polovine dobiti ostvarene u prethodnoj godini isplatili putem dividenda, a ostatak reinvestirali. Glede kamatnih rashoda njihovom i dalje razmjerno snažnom rastu (25,2%) uglavnom pridonose poduzeća (ostali domaći sektori), koja bilježe najbrži rast kamata s osnove inozemnog zaduživanja.²⁶

Na računu tekućih transfera u 2008. nisu zabilježene značajnije promjene salda u odnosu na godinu prije, pri čemu su i prihodi i rashodi rasli razmjerno brzo. Ukupni su prihodi porasli najviše zahvaljujući prihodima sektora države s osnove međudržavnih davanja, a u manjoj mjeri povećali su se i prihodi ostalih domaćih sektora. Na strani rashoda najveći rast također je zabilježen kod sektora država, i to na osnovi isplaćenih mirovina, poreza i sudskih naknada. Ukupno promatrano, s obzirom na rast rashoda brži od rasta prihoda, bilanca tekućih transfera sektora država blago se pogoršala, dok se bilanca ostalih domaćih sektora u podjednakoj mjeri poboljšala.

1.54. Tekući račun platne bilance

Izvor: HNB

Robna razmjena

Manjak u robnoj razmjeni s inozemstvom nastavio se pogoršavati i u 2008. godini te se, prema platnobilančnim podacima izraženim u eurima, povećao za 15,2%, a to je za 2,1 postotni bod viši rast manjka nego u 2007. Produbljivanje neravnoteže u međunarodnoj robnoj razmjeni u prvom je redu posljedica znatnog pogoršanja u razmjeni nafte i naftnih derivata, što se objašnjava izrazito visokim rastom cijena sirove nafte na svjetskom tržištu, posebice u prvih sedam mjeseci. Slabija ostvarenja u razmjeni ostale transportne opreme (uglavnom brodova), velikim dijelom prouzročena metodologijom knjiženja dorade brodova na bruto načelu koja se odrazila na rast uvoza, također su utjecala na pogoršanje salda robne razmjene.

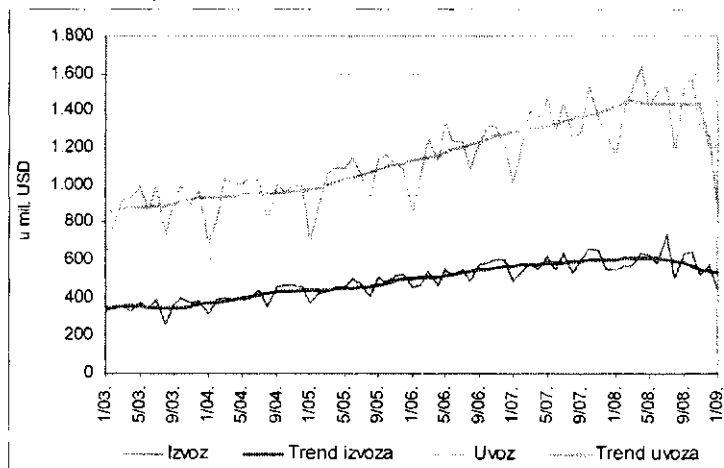
Ukupan robni izvoz, prema podacima DZS-a, u 2008. dosegnuo je 14,1 mlrd. USD (9,6 mlrd. EUR), pri čemu je njegova godišnja stopa rasta iznosila 7,8% (izraženo u američkim dolarima po stalnom tečaju) ili za 3,7 postotnih bodova manje nego u 2007. Na usporavanje izvoza

²⁶ Spomenuti pokazatelji djelomično odražavaju učinke reklasifikacije duga, među kojima i činjenicu da je HAC s početkom 2008. premješten iz sektora države u ostale domaće sektore.

znatan je negativni utjecaj imao pad izvoza žitarica i proizvoda od žitarica, koji je posljedica visoke vrijednosti iz baznog razdoblja, odnosno iznimno snažnog rasta izvoza uoči uvođenja izvoznih carina na pojedine poljoprivredne kulture u rujnu 2007. Zabilježen je i pad izvoza raznih gotovih proizvoda, dok je znatno usporen izvoz pokućstva i dijelova pokućstva te industrijskih strojeva za opću upotrebu.

S druge strane, na povećanje izvoza najviše je utjecalo ubrzanje rasta izvoza ostale transportne opreme te zemnog i industrijskog plina. Treba istaknuti da je na zabilježeno ubrzanje rasta izvoza plina znatan utjecaj imala vrlo niska vrijednost iz baznog razdoblja, točnije pad izvoza tog energenta u 2007. nakon završetka izgradnje plinovoda u sjevernom Jadranu. Izvoz nafte i naftnih derivata, koji je u prethodnim razdobljima znatno pridonosio rastu ukupnog izvoza, u 2008. zamjetno se usporio, i to posebno u drugom dijelu godine, što se djelomično može objasniti padom cijena tog energenta na svjetskim tržištima. Isključujući brodove i spomenuti energenti iz ukupnog izvoza, bilježi se rast od tek 1,3% u odnosu na 2007. Unatoč relativno lošim rezultatima u određenim je odsjecima zabilježen značajniji rast izvoza (kava, čaj, kakao i začini, električna energije te razni proizvodi za hranu).

1.55. Robni izvoz (fob) i uvoz (cif) bez ostale transportne opreme te nafte i naftnih derivata po stalnom tečaju iz 2002.

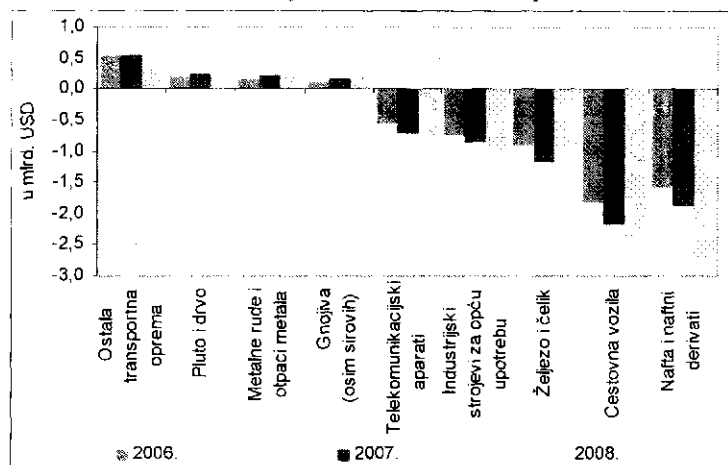

Izvori: DZS; izračun HNB-a

Prema podacima DZS-a u 2008. ukupno je uvezeno robe u vrijednosti od 30,7 mlrd. USD (20,8 mlrd. EUR). Pritom se godišnja stopa rasta uvoza, izražena po stalnom tečaju, nije značajnije promijenila u usporedbi s prethodnom godinom (13,6% u 2008. naprama 13,0% u 2007.). Kretanje uvoza uvelike je određeno ubrzanjem rasta uvoza energenata, točnije nafte i naftnih derivata te zemnog i industrijskog plina. Na vrijednost uvoza plina djelovali su činitelji spomenuti kod izvoza istog odsjeka, dok su na uvezenu vrijednost nafte velik utjecaj imale visoke razine cijena sirove nafte na svjetskim tržištima. Rast ukupnog uvoza bio je potaknut i porastom uvoza ostale transportne opreme, odnosno pojačanim uvozom brodova te zrakoplovne i srodne opreme. Ipak, treba napomenuti da rast uvoza brodova djelomično proizlazi iz metodologije knjiženja poslova njihove dorade na bruto načelu. Spomenuti rast uvoza zrakoplovne opreme vezan je uz isporuke helikoptera iz Rusije u okviru ispunjenja dijela ruskih obveza po klirinškom dugu i uvoz zrakoplova iz Kanade kojima je proširena zračna flota domaće zrakoplovne tvrtke.

Izuzme li se doprinos spomenutih triju odsjeka SMTK, rast uvoza u 2008. iznosio je znatno niže, 6,0%, što je upola manje nego u 2007. Na takvo je kretanje znatno utjecalo usporavanje uvoza cestovnih vozila, čiji je intenzivan rast u prethodnim razdobljima znatno pridonosio rastu ukupnog uvoza. Vidljivo sporiji rast uvoza ovog odsjeka na godišnjoj razini u odnosu na 2007. posljedica je izrazitog pada uvoza cestovnih vozila tijekom posljednjeg tromjesečja 2008. Istovjetna su kretanja zabilježena i kod uvoza raznih gotovih proizvoda, odjeće te telekomunikacijskih aparata.

1.56. Saldo robne razmjene s inozemstvom prema odabranim odsjecima SMTK

Izvor: DZS

U zemljopisnoj strukturi robne razmjene nastavio se već dulje prisutan trend povećanja udjela zemalja u razvoju, pri čemu je on izraženiji na strani izvoza. Promatra li se robna razmjena sa zemljama u razvoju, glavni poticaj rastu izvoza davao je i dalje snažan izvoz u susjedne zemlje, posebice Bosnu i Hercegovinu (nafta i naftni derivati te električna energija), Srbiju i Crnu Goru (proizvodi od nemetalnih minerala te električni strojevi, aparati i uređaji). Uvoz iz navedene skupine zemalja uvelike je određen uvozom iz Rusije, čije se povećanje gotovo u cijelosti odnosi na uvoz energenata (nafte i naftnih derivata te zemnog i industrijskog plina). Kad je riječ o robnoj razmjeni s razvijenim zemljama, valja spomenuti dvostruko brži rast izvoza u stare članice EU nego u prethodnoj godini, što je u velikoj mjeri odraz metodologije knjiženja brodova koja je uvećala vrijednosti izvoza u Italiju i Njemačku. Nasuprot tome, izvoz u nove članice EU bio je u 2008. gotovo upola sporiji nego godinu prije.

Tablica 1.10. Robni izvoz i uvoz RH prema ekonomskim grupacijama zemalja udjeli u postocima

Izvoz			Ekonomske grupacije	Uvoz		
2006.	2007.	2008. ^a		2006.	2007.	2008. ^a
71,7	69,3	68,1	Razvijene zemlje	72,6	71,8	71,4
63,2	59,1	59,7	EU-25	65,0	63,3	63,0
8,2	8,3	7,8	Slovenija	6,3	5,9	5,6
1,7	2,2	2,4	Mađarska	3,0	2,9	3,2
48,8	43,6	44,1	EU-15	50,1	48,7	48,5
6,0	6,1	5,8	Austrija	5,4	5,3	4,9
23,1	19,1	19,1	Italija	16,7	16,0	17,1
10,3	10,0	10,8	Njemačka	14,5	14,4	13,4
1,5	1,2	1,2	Efta	1,7	1,9	1,7
28,3	30,7	31,9	Zemlje u razvoju	27,4	28,2	28,6
12,6	14,4	15,4	Bosna i Hercegovina	2,8	2,8	2,7
5,4	6,6	6,8	Srbija, Crna Gora	1,1	1,3	1,4
1,2	1,3	1,3	Rusija	10,1	10,2	10,4
0,2	0,2	0,2	Kina	5,3	6,2	6,1

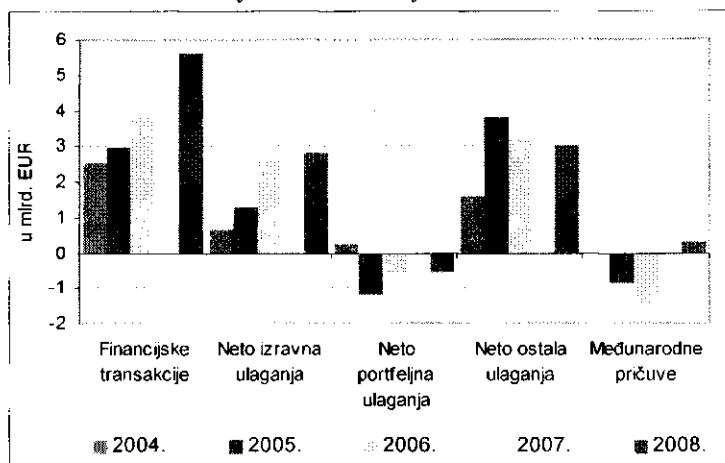
^a Privremeni podaci

Izvor: DZS

Račun kapitalnih i financijskih transakcija

Na računu kapitalnih i financijskih transakcija u 2008. zabilježen je nešto veći neto priljev kapitala nego prethodne godine (isključujući promjenu međunarodnih pričuva, neto priljev kapitala na računu kapitalnih i financijskih transakcija iznosio je 5,3 mlrd. EUR, što je za 9,1% više nego u 2007.). Najveći rast neto priljeva ostvaren je s osnove ostalih ulaganja, odnosno porasta inozemnog duga domaćih sektora po ugovorenim kreditima i trgovinskim kreditima te gotovini i depozitima nerezidenata. Znatni priljevi ostvareni su također putem izravnih ulaganja, i na osnovi izravnih vlasničkih ulaganja te zadržane dobiti, i na osnovi porasta duga vlasnički povezanim poduzećima u inozemstvu. Na računu portfeljnih ulaganja zabilježen je odljev sredstava, čemu je osim otplate samurajskih obveznica središnje države pridonijelo i povlačenje dijela sredstava koja su nerezidenti uložili na domaće tržište kapitala. Osim toga, domaći su ulagači pojačano ulagali na inozemnim tržištima kapitala pa je to također pospješilo odljev kapitala s računa portfeljnih ulaganja. Bruto međunarodne pričuve su se, nakon rasta u prethodnih nekoliko godina, u 2008. smanjile, što je većinom rezultat promjena u instrumentima monetarne politike.

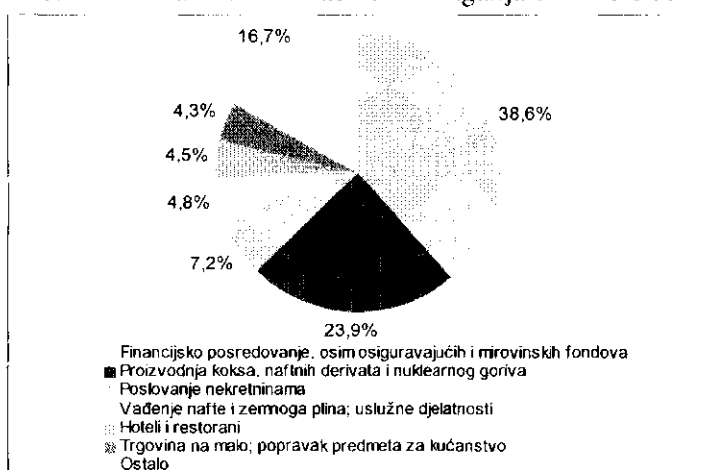
1.57. Račun financijskih transakcija

Izvor: HNB

Inozemna izravna ulaganja u Hrvatsku u 2008. iznosila su 2,9 mlrd. EUR, odnosno za petinu manje nego u 2007. godini, koju su, osim iznimno visokih dokapitalizacija banaka, obilježile i prodaje tvrtki Tifon d.o.o., Diners Club Adriatic d.d. i Osiguranje Zagreb d.d. Slično kao i u 2007., u strukturi izravnih ulaganja prema djelatnostima u 2008. prednjačila su ulaganja u banke. Pritom su inozemni vlasnici domaće banke dokapitalizirali s 0,4 mlrd. EUR svježega kapitala, a to je znatno manje nego u 2007. godini (1,2 mlrd. EUR). Pridoda li se tome i iznos zadržane dobiti, ukupna izravna ulaganja u banke u 2008. dosegla su 1,1 mlrd. EUR ili 38,6% ukupnih izravnih ulaganja. Veličinom ulaganja slijedi djelatnost proizvodnje koksa, naftnih derivata i nuklearnoga goriva, što se uglavnom odnosi na ulaganje mađarske naftne kompanije MOL, koja je u listopadu putem javne ponude za preuzimanje otkupila 22,15% dionica Ine. Značajan iznos ulaganja realiziran je i na osnovi kupovine udjela u hotelskom poduzeću Sunce koncern d.d. U zemljopisnoj strukturi ulaganja najveći dio realizirali su ulagači iz Austrije, uglavnom vlasnici domaćih banaka, a zamjetan udio pripao je i ulagačima iz Mađarske koji su ulagali u Inu.

1.58. Struktura izravnih vlasničkih ulaganja u RH u 2008.

Izvor: HNB

Glede ulaganja hrvatskih rezidenata u inozemstvo, u 2008. ostvaren je za trećinu manji iznos nego u prethodnoj godini, što se uglavnom odnosi na smanjena potraživanja s osnove kredita

koje su rezidenti odobrili inozemnim tvrtkama u svom vlasništvu. Iznos realiziranih izravnih ulaganja i zadržane dobiti domaćih vlasnika poduzeća u inozemstvu, podjednako je velik kao i u 2007.

Na računu portfeljnih ulaganja zabilježen je neto odljev financijskih sredstava u iznosu od 0,6 mlrd. EUR kao rezultat istodobnog smanjenja obveza i rasta portfeljne imovine rezidenata. Rast inozemne imovine uglavnom se odnosi na povećana ulaganja banaka i investicijskih fondova u obveznice inozemnih izdavatelja, dok su se njihova ulaganja u znatno rizičnije dionice i vlasničke udjele smanjila. Smanjenje obveza domaćih sektora pretežno vrijedi za središnju državu, koja je, uz redovitu godišnju otplatu obveze Londonskom klubu, u lipnju otplatila i samurajske obveznice vrijedne 25 mlrd. JPY (oko 150 mil. EUR). Osim smanjenja obveza na osnovi dužničkih portfeljnih ulaganja, odljevu kapitala pridonijelo je i povlačenje sredstava nerezidenata s domaćeg tržišta kapitala, posebno u posljednjem tromjesečju, kad se pojačala neizvjesnost na financijskim tržištima. Usporedbe radi, inozemni su investitori u dionice i vlasničke udjele na domaćem tržištu kapitala u 2007. uložili dodatne 0,3 mlrd. EUR, dok su u 2008. godini s tržišta povukli 0,1 mlrd. EUR.

Na računu ostalih ulaganja (koja obuhvaćaju kredite, trgovinske kredite te gotovinu i depozite) neto priljev inozemnih sredstava u 2008. iznosio je 3,0 mlrd. EUR, odnosno znatno više nego godinu prije (1,3 mlrd. EUR). Pritom je povećanje inozemne imovine, što se uglavnom odnosi na gotovinu i depozite, bilo podjednako izraženo kao u 2007. godini (1,6 mlrd. EUR), ali je bilo bitno drugačije sektorski raspodijeljeno. Naime, za razliku od 2007., kad se rast inozemne gotovine i depozita pretežno odnosio na banke, u 2008. taj se rast većinom generirao kod stanovništva, koje je u posljednjem tromjesečju, pod pritiskom svjetske financijske krize, dio depozita povuklo iz banaka. Banke su novonastali manjak nastojale nadomjestiti zaduživanjem u inozemstvu, što je i bilo glavni činitelj rasta njihovih obveza od 1,0 mlrd. EUR na razini cijele godine. Rast obveza domaćih poduzeća na računu ostalih ulaganja iznosio je znatno više, 3,5 mlrd. EUR, pri čemu se potkraj godine, zbog slabljenja gospodarske aktivnosti i smanjene dostupnosti inozemnih izvora financiranja, rast njihova duga bitno usporio. Rast inozemnih obveza države na tom računu u 2008. razmjerno je malen, slično kao i u prethodnoj godini.

Prema platnobilančnim podacima (koji ne uključuju međuvalutne promjene) međunarodne su se pričuve tijekom 2008. smanjile za 0,3 mlrd. EUR. Smanjenje pričuva bilježilo se isključivo u drugom polugodištu, osobito u posljednjem tromjesečju kad je ukinuta granična obvezna pričuva i smanjena stopa devizne obvezne pričuve poslovnih banaka. Osim smanjenih izdvajanja poslovnih banaka po tim osnovama, padu pričuva u 2008. pridonijele su i devizne intervencije središnje banke (u siječnju je od banaka otkupljeno 189 mil. EUR, a u listopadu im je prodano 271 mil. EUR). Suprotno tome, učinak transakcija središnje banke sa središnjom državom bio je pozitivan. Uključujući tečajne promjene, čiji je učinak također bio pozitivan, međunarodne su pričuve, prema podacima monetarne statistike, na kraju 2008. iznosile 9,1 mlrd. EUR, što je dovoljno za pokriće 4,6 mjeseci uvoza robe i usluga.

Tablica 1.11. Struktura međunarodnih pričuva HNB-a, na kraju razdoblja, u milijunima eura

	2005.	2006.	2007.	2008.
Ukupno	7.438	8.725	9.307	9.121
1. Devizne pričuve	7.337	8.163	8.911	8.625
1.1. Dužnički vrijednosni papiri	3.603	4.198	4.773	7.118
1.2. Ukupno gotovina i depoziti	3.735	3.965	4.138	1.507
– kod ostalih središnjih banaka, BIS-a i MMF-a	407	199	191	1.397
– kod banaka sa sjedištem izvan Hrvatske	3.327	3.767	3.948	109
2. Pričuvna pozicija u MMF-u	0	0	0	0
3. Posebna prava vučenja (SDR)	1	1	1	1
4. Zlato	–	–	–	–
5. Obratni repo poslovi	100	562	395	495

Napomena: Izraženo prema približnoj tržišnoj vrijednosti.

Izvor: HNB

U strukturi međunarodnih pričuva na kraju 2008. godine i dalje prevladavaju dužnički vrijednosni papiri, no njihov se udio značajno povećao u usporedbi s krajem 2007. (s 51,3% na 78,0%). To je posljedica odluke da se u uvjetima krize na svjetskim financijskim tržištima smanji izloženost kreditnom riziku pa se znatan dio pričuva uloženi u obliku gotovine i depozita kod inozemnih komercijalnih banaka preusmjerio u sigurnije oblike imovine poput državnih obveznica i depozita kod drugih središnjih banaka, Banke za međunarodne namire i MMF-a. Istodobno se udio obratnih repo poslova nije izrazitije promijenio.

Inozemni dug

Rast bruto inozemnog duga RH nastavio se tijekom 2008., i to nešto jačim intenzitetom nego prethodne godine. Tako je stanje inozemnog duga na kraju prosinca 2008. bilo za 5,9 mlrd. EUR, odnosno za 17,7% više nego krajem 2007. jer je doseglo 39,1 mlrd. EUR. Visok rast duga ponajprije je određen nastavkom snažnog zaduživanja trgovačkih društava. Dug sektora država nije se znatnije promijenio tijekom godine, tj. zabilježen je tek neznatan pad. Banke su, za razliku od 2007., povećale svoje inozemne obveze, no pritom valja istaknuti da su tijekom većeg dijela godine banke smanjivale svoj dug, a da je glavnina prirasta ostvarena u posljednjem tromjesečju.

Tablica 1.12. Bruto inozemni dug prema domaćim sektorima, na kraju razdoblja, u milijunima eura i postocima

Sektor dužnika	2005. ^a	2006. ^a	2007. ^a	2007. ^b	2008. ^b	Struktura				Indeksi		
						2005.	2006.	2007.	2008.	2006./05.	2007./06.	2008./07. ^b
1. Država	6.153	5.670	5.372	5.438	4.197	23,9	19,1	16,4	10,7	92,2	94,7	98,9
2. Središnja banka (HNB)	3	3	2	2	2	0,0	0,0	0,0	0,0	97,2	91,4	96,6
3. Banke	8.979	10.223	8.879	8.918	10.079	34,9	34,9	26,8	25,8	113,9	86,9	113,0
4. Ostali domaći sektori	8.176	10.500	14.743	14.937	19.836	31,7	35,9	44,9	50,7	128,4	140,1	123,0
5. Izravna ulaganja	2.451	2.878	3.953	3.959	5.010	9,5	9,8	11,9	12,8	117,5	136,6	126,6
Ukupno (1+2+3+4+5)	25.761	29.274	32.929	33.254	39.125	100,0	100,0	100,0	100,0	113,6	112,5	117,7

^a Prema starom sustavu izvještavanja, koji je uvjetovao prijavu svakoga kreditnog posla HNB-u.

^b Prema novom sustavu izvještavanja, kojim se prati odabrani uzorak trgovačkih društava.

Napomena: Indeksi za 2008./07. izračunati su na osnovi podataka za kraj 2007. u kojima je IAC reklasificiran u ostale domaće sektore.

Izvor: HNB

Najveći rast inozemnog duga u 2008. zabilježili su ostali domaći sektori (uglavnom trgovačka društva), i to ukupno za 4,9 mlrd. EUR. Međutim, spomenuti prirast uključuje i reklasifikaciju

HAC-a²⁷, kojom je dug ovog sektora početkom godine jednokratno uvećan za 1,2 mlrd. EUR. Isključi li se utjecaj te korekcije, inozemni dug trgovačkih društava povećao se za 3,5 mlrd. EUR (rast duga HAC-a tijekom godine iznosio je dodatne 0,2 mlrd. EUR), čime je i stopa rasta duga trgovačkih društava gotovo prepolovljena u odnosu na 2007. Na usporavanje rasta inozemnih obveza promatranog sektora najviše je utjecao upola manji prirast duga javnih trgovačkih društava od onoga zabilježenog u prethodnoj godini, a sličan je učinak imalo i sporije zaduživanje trgovačkih društava u privatnom i mješovitom vlasništvu. Dinamika rasta duga tijekom godine odgovarala je kretanjima u 2007., a najznačajniji rast ostvaren je u trećem tromjesečju. Međutim, krajem 2008. učinci svjetske financijske krize i posljedična ograničenost inozemnih izvora sredstava odrazili su se i na kretanje duga, koji je tijekom posljednja dva mjeseca čak blago smanjen. Unatoč tome, inozemne obveze poduzeća na kraju prosinca 2008. činile su više od polovine ukupnoga inozemnog duga.

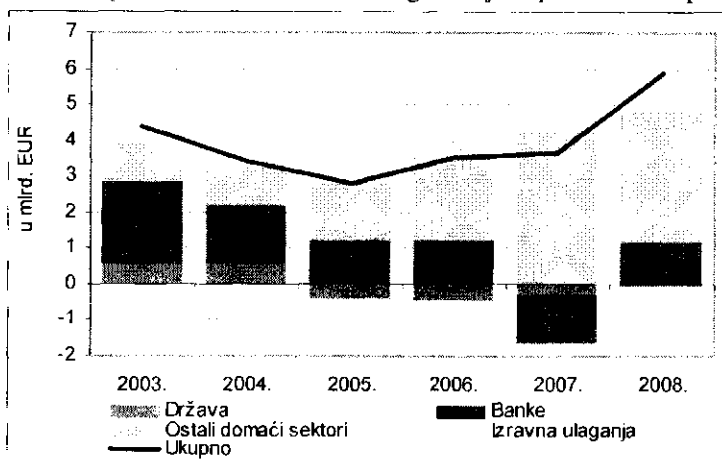
Slična dinamika bila je prisutna i kod duga s osnove inozemnih izravnih ulaganja (obuhvaćaju izravna dužnička ulaganja u poduzeća te hibridne i podređene instrumente banaka). Ukupno je u 2008. inozemni dug po ovoj osnovi porastao za 1,1 mlrd. EUR, što je gotovo istovjetno prirastu zabilježenom u 2007., a njegov je udio u ukupnom inozemnom dugu narastao na 12,8%.

Banke su u 2008., nakon što su godinu prije, potaknute mjerama HNB-a, smanjile svoj inozemni dug za 1,3 mlrd. EUR, ponovno povećale svoje inozemne obveze ukupno za 1,2 mlrd. EUR. Međutim, kretanja inozemnog duga bila su tijekom godine vrlo neujednačena pa je nakon rasta inozemnih obveza u prva dva mjeseca, kojim su banke nadomjestile sezonski pad domaćih izvora sredstava, dug neprekidno opadao. U listopadu je pak, zbog povlačenja deviznih depozita stanovništva uzrokovanog svjetskom financijskom krizom, došlo do izrazitog rasta inozemnog duga banaka. Tome je pridonijelo i financiranje potreba središnje države u uvjetima otežanog pristupa inozemnim izvorima sredstava. Stoga je u četvrtom tromjesečju inozemni dug sektora banaka narastao za 2,1 mlrd. EUR, dosegnuvši krajem prosinca 2008. godine 10,1 mlrd. EUR, odnosno 25,8% ukupnoga inozemnog duga.

Na kretanje inozemnog duga sektora države, koji obuhvaća središnju državu, republičke fondove i lokalnu državu, uvelike je utjecala već spomenuta reklasifikacija HAC-a, koja je rezultirala padom duga ovog sektora za 1,2 mlrd. EUR u 2008. Isključi li se učinak te promjene u sektorizaciji, smanjenje inozemnih obveza države iznosi tek 0,1 mlrd. EUR. Tome je u prvom redu pridonijelo smanjenje obveza središnje države, i to kao rezultat otplate samurajskih obveznica u srpnju te redovitih otplata Londonskom i Pariškom klubu. Javni sektor, koji osim države obuhvaća i HBOR te trgovačka društva u javnom i mješovitom vlasništvu, zabilježio je usporavanje rasta duga, ponajprije zbog slabijeg zaduživanja poduzeća u javnom vlasništvu. Potencijalni dug javnog sektora, odnosno dug privatnog sektora za koji jamči javni sektor, neprekidno se smanjuje već duži niz godina.

²⁷ Utjecaj promjene u sektorizaciji HBOR-a i HAC-a na serije podataka o inozemnom dugu opisan je u Biltenu HNB-a br. 146.

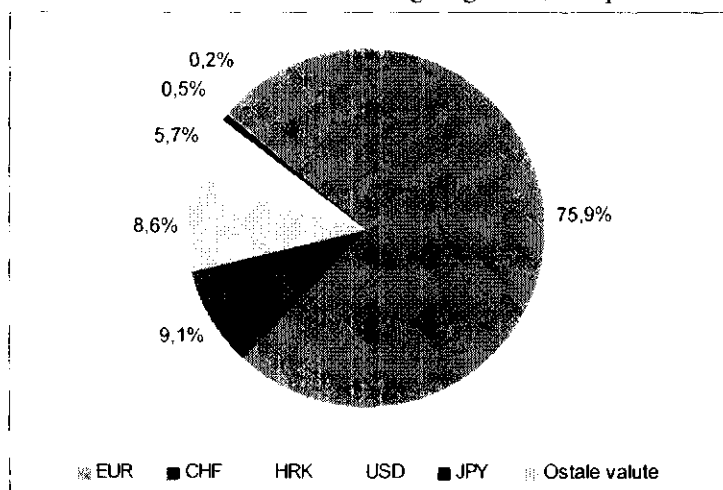
1.59. Doprinosi domaćih sektora godišnjem prirastu ukupnoga inozemnog duga

Izvor: HNB

U valutnoj strukturi inozemnog duga prevladava euro sa stabilnim udjelom od oko tri četvrtine (75,9%). Smanjenje inozemnog duga banaka nominiranog u švicarskim francima utjecalo je na smanjenje udjela te valute u ukupnom dugu, a isti je učinak na udio jena imala otplata samurajskih obveznica od strane države. Udio američkog dolara također je blago smanjen, dok je inozemni dug nominiran u kunama porastao za 1,4 postotna boda, prije svega na osnovi zaduživanja banaka.

1.60. Valutna struktura inozemnog duga RH, 31. prosinca 2008.

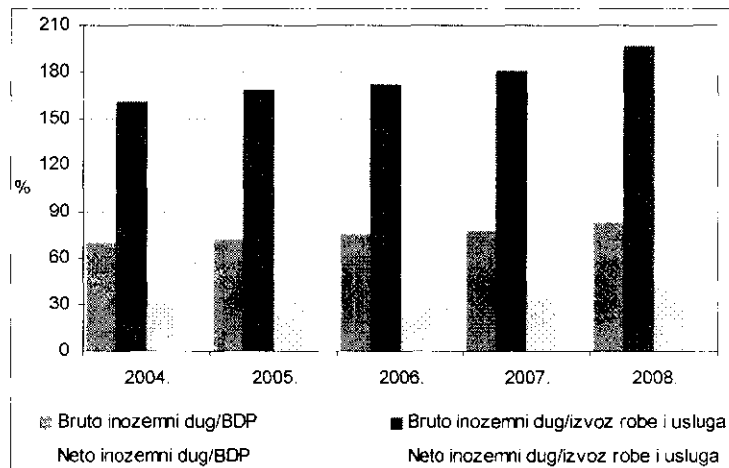
Izvor: HNB

Prema ročnoj strukturi trend rasta kratkoročnog duga nastavljen je i u 2008. Pritom je do njegova izrazitog povećanja došlo u prosincu, i to u cijelosti zbog porasta kratkoročnih inozemnih obveza banaka na osnovi gotovine i depozita u iznosu od 1,0 mlrd. EUR. Time je udio kratkoročnog u ukupnom dugu povećan u odnosu na prethodnu godinu, te je krajem prosinca 2008. iznosio 13,7%.

Rast bruto inozemnog duga tijekom 2008. nadmašio je rast nominalnog BDP-a te izvoza robe i usluga, zbog čega su se pogoršali relativni pokazatelji inozemne zaduženosti. Tako je inozemni dug iskazan kao udio u BDP-u za 2008. dosegnuo 82,6% ili za 5,0 postotnih bodova više nego na kraju 2007., a omjer duga i izvoza robe i usluga u istom se razdoblju povećao sa 181,5% na

197,3%. Slično je bilo kretanje relativnih pokazatelja neto duga, pri čemu je omjer duga i BDP-a porastao s 36,2% na 44,2%, dok se odnos neto duga te izvoza robe i usluga pogoršao s 84,6% na 105,5%.

1.61. Pokazatelji inozemne zaduženosti RH

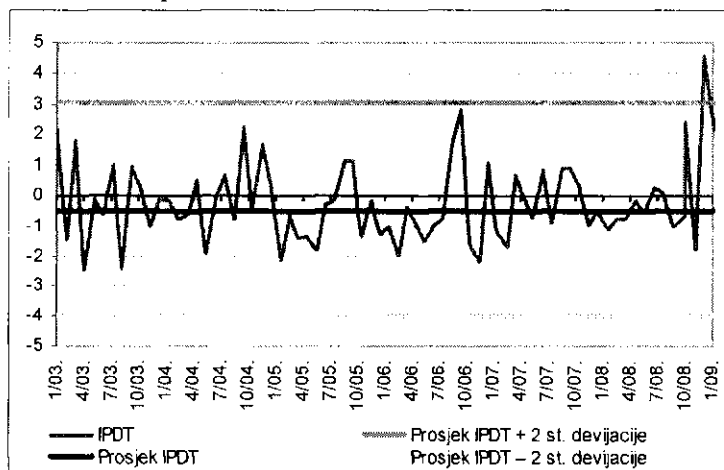
Izvor: HNB

Likvidnost u međunarodnim plaćanjima

Indeks pritiska na devizno tržište (IPDT)²⁸ tijekom većeg dijela 2008. godine nije znatnije odstupao od svoje dugoročne prosječne vrijednosti. Međutim, u posljednjem tromjesečju indeks je snažno porastao. To je bilo posljedica deprecijacije tečaja domaće valute i istodobnog pada međunarodnih pričuva izazvanog promjenama u instrumentariju monetarne politike (ukidanjem granične obvezne pričuve i smanjenjem devizne obvezne pričuve poslovnih banaka). Iako je vrijednost IPDT-a u prosincu prešla gornju kritičnu granicu, koja mehanički upućuje na pojavu mogućih poteškoća u međunarodnim plaćanjima, domaći su sektori tijekom cijelog razdoblja uredno servisirali svoje inozemne obveze.

²⁸ Indeks pritiska na devizno tržište (IPDT) izračunava se kao ponderirani prosjek mjesečne stope rasta tečaja kune prema euru (kraj razdoblja) i mjesečne stope rasta bruto međunarodnih pričuva, izraženih u eurima, uz standardne devijacije kao pondere. Prelazak IPDT-a preko kritične granice (plus dvije standardne devijacije) upućuje na moguće poteškoće u međunarodnim plaćanjima.

1.62. Indeks pritiska na devizno tržište

Izvor: HNB

1.2.9. Državne financije²⁹

Obilježja fiskalne politike u 2008.

Većim dijelom 2008. proračun konsolidirane opće države bio je obilježen snažnim rastom prihoda, dok se rast rashoda nakon prva tri mjeseca godine, kad je na snazi bilo privremeno financiranje koje zakonski ograničava državnu potrošnju, ubrzao. Međutim, kako se bližio kraj godine, sve nepovoljnija kretanja na tržištu rada te pad opće razine cijena i robnog uvoza rezultirali su podbačajem ukupnoga godišnjeg iznosa prihoda u odnosu na iznos planiran rebalansom proračuna. Zbog ostvarenih ušteda na rashodnoj strani proračuna takva se kretanja nisu negativno odrazila na planirani manjak.

Neto zaduživanje konsolidirane opće države (na gotovinskom načelu, prema metodologiji GFS 2001) u 2008. je godini iznosilo 2,6 mlrd. kuna ili 0,8% BDP-a. Treba istaknuti da su u 2008. izostali veći prihodi od prodaje financijske imovine. Međutim, država je povećala imovinu u obliku novca i depozita na računima pa je naposljetku dug opće države u 2008. porastao za 7,9 mlrd. kuna i dosegnuo iznos od 100,2 mlrd. kuna ili 29,3% nominalnog BDP-a. Pritom su niža razina duga i manji omjer duga i nominalnog BDP-a rezultat isključenja HAC-a iz obuhvata konsolidirane opće države i DZS-ove revizije kojom su podaci o BDP-u povišeni.

Navedena izmjena posljedica je usklađivanja metodologije u području javnih financija s Eurostatovim pravilima. Tako je Ministarstvo financija u srpnju iz konsolidirane opće države isključilo Hrvatske autoceste d.o.o. (HAC), te je slijedom toga izvršena revizija za cijelu 2008., ali ne i za prethodne godine. Kako bi se mogli analizirati podaci o kretanjima prihoda i rashoda te transakcija u nefinancijskoj i financijskoj imovini i obvezama, podaci MF-a za 2007. godinu korigirani su isključivanjem HAC-a iz ukupnog agregata.

²⁹ Tekst ovog poglavlja zasniva se na podacima Ministarstva financija.

U promatranom razdoblju došlo je i do nekoliko zakonskih izmjena u području javnih financija. U srpnju je donesen izmijenjeni Zakon o porezu na dohodak³⁰, kojim se neoporezivi dio dohotka povećao s 1.600 kuna na 1.800 kuna mjesečno, čime su se ujedno promijenili i porezni razredi. Kako se ne bi znatnije smanjili prihodi jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, jer su upravo ti porezi njihov glavni izvor financiranja, u srpnju je na snagu stupio i Zakon o izmjenama i dopunama zakona o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave³¹, na temelju kojeg se njihov udio u prihodima od poreza na dohodak dodatno povećao.

Prihodi i rashodi konsolidirane opće države

Prema preliminarnim podacima MF-a u 2008. su ostvareni prihodi konsolidirane opće države u iznosu od 134,7 mlrd. kuna, što na godišnjoj razini odgovara povećanju od 7,5%. Kako je pritom nominalni rast BDP-a bio nešto viši, udio ostvarenih prihoda u BDP-u smanjio se na 39,4%.

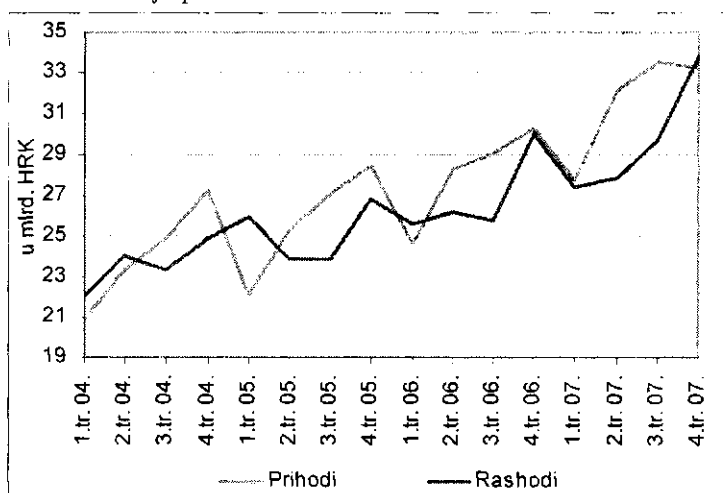
Sve izraženije usporavanje gospodarske aktivnosti tijekom posljednjih mjeseci 2008. godine odrazilo se na smanjenu potražnju za uvozom, a time i na usporavanje rasta prihoda od PDV-a. Tome je djelomice pridonio i pad inflacije mjerene indeksom potrošačkih cijena, koja je sredinom godine povoljno djelovala na državne prihode. Unatoč tome, prihodi su od PDV-a, zajedno s prihodima od socijalnih doprinosa, najviše pridonijeli rastu ukupnih prihoda konsolidirane opće države. Prihodi od poreza na dobit, pod utjecajem povoljnih gospodarskih kretanja u prethodnoj godini, porasli su za 19,7%, a to je ipak nešto slabiji rast nego u 2007. S druge strane, prihodi od trošarina pali su u odnosu na prethodnu godinu za 2,4%. Usporavanje uvoza cestovnih vozila pratili su prihodi od trošarina na automobile, koji su tako na razini godine imali tek blagi porast. Najveće smanjenje zabilježeno je kod prihoda od trošarina na naftne derivate, velikim dijelom zbog odluke Vlade RH iz svibnja 2008. kojom su smanjene trošarine na sve vrste bezolovnih benzina za 25 lipa po litri, ali i stagnacije realnog prometa motornim gorivima i mazivima u trgovini na malo. S druge strane, prihodi od trošarina na duhanske preradevine u posljednja su dva mjeseca 2008. snažno rasli, što se povoljno odrazilo i na stopu rasta na razini cijele godine. Čini se da su na kretanja u studenome i prosincu 2008. utjecala najavljena povećanja trošarina na duhanske preradevine od 1. siječnja 2009. zbog obveze postupnog usklađivanja s visinom trošarina u Europskoj uniji. To je vjerojatno potaknulo njihovu povećanu proizvodnju i uvoz, kako bi se što duže odgodilo podizanje prodajne cijene.

Blago povećanje zaposlenosti na godišnjoj razini i rast prosječne nominalne bruto plaće rezultirali su rastom prihoda od socijalnih doprinosa za 9,4%, koji su tako dosegнули iznos od 40,7 mlrd. kuna. Pritom su doprinosi poslodavaca ostvareni u većem iznosu od očekivanog, dok su najviše podbacili doprinosi samozaposlenih ili nezaposlenih. Unatoč spomenutim zakonskim izmjenama prihodi od poreza na dohodak pod utjecajem kretanja na tržištu rada povećali su se za 8,3%.

³⁰ NN, br. 73/2008.

³¹ NN, br. 73/2008.

1.63. Kretanje prihoda i rashoda

Izvori: MF; izračun HNB-a

Rashodi konsolidirane opće države iznosili su u 2008. godini 130,0 mlrd. kuna, što je za 1,5 mlrd. kuna manje u odnosu na planirani iznos. Unatoč tome, ostvarena je zamjetna godišnja stopa rasta od 8,5%, iako je njihov udio u BDP-u, kao i na strani prihoda, smanjen u odnosu na prethodnu godinu te je iznosio 38,0%.

Najveći doprinos godišnjem rastu rashoda dali su rashodi za socijalne naknade, koji ujedno imaju i najveći udio u proračunu konsolidirane opće države. Oni su u 2008. iznosili 53,3 mlrd. kuna, što je povećanje od 9,3%. Glede strukture ove kategorije rashoda najviše je utrošeno na socijalne naknade iz osiguranja, koje uključuju veći dio mirovina i mirovinskih primanja te rashode za zdravstvo, a na godišnjoj su razini uvećane za 10,0%. Njihovom rastu zasigurno su pridonijele isplate ranije dospelih obveza u zdravstvu, kao i povećanje prosječne isplaćene mirovine te prosječnog broja korisnika mirovine. Nešto sporiji bio je rast naknada za socijalnu pomoć, koje se između ostalog sastoje se od trajnih prava hrvatskih branitelja, doplatka za djecu, porodiljnih naknada i pomoći za uzdržavanje.

Osim socijalnih naknada u strukturi proračuna opće države svojim se udjelom izdvajaju naknade zaposlenima u javnim i državnim službama. Ti su rashodi u 2008. dosegli iznos od 33,6 mlrd. kuna i pritom imali godišnji rast od 9,3%. Povećanje ove vrste rashoda posljedica je rasta broja zaposlenih u obrazovanju, zdravstvu, socijalnoj skrbi te užoj javnoj upravi i obrani, ali i sporazuma između Vlade i sindikata zaposlenih u javnim službama, kojim je utvrđen rast osnovice za obračun plaća za razdoblje od 2007. do 2009. godine³².

Znatna sredstva u protekloj su godini utrošena i na korištenja dobara i usluga (16,3 mlrd. kuna), subvencije (8,1 mlrd. kuna) te kamate plaćene u zemlji i inozemstvu (5 mlrd. kuna).

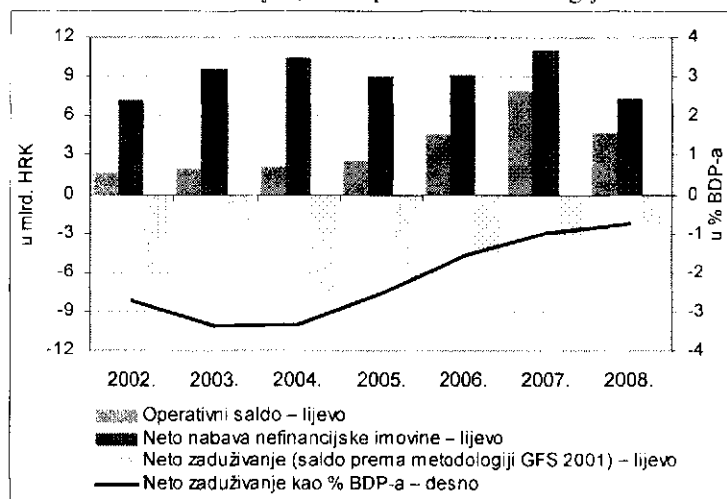
³² Osnovica za izračun plaća uvećana je na temelju Sporazuma o osnovici za plaće u javnim službama i Sporazuma o dodacima na plaću u obrazovanju i znanosti, koje su u studenome 2006. potpisali Vlada i sindikati zaposlenih u javnim službama.

Saldo konsolidirane opće države i transakcije u nefinancijskoj imovini te financijskoj imovini i obvezama

Kretanja prihoda i rashoda rezultirala su pozitivnim operativnim saldonom u visini od 4,7 mlrd. kuna. Istodobno je u nabavu nefinancijske imovine uloženo 8,8 mlrd. kuna, što je na razini ulaganja iz 2007., ali znatno manje nego što je bilo planirano rebalansom proračuna. Posebno je zamjetan pad ulaganja HC-a u izgradnju i održavanje cestovne infrastrukture, koja su u odnosu na prošlu godinu manja za 0,5 mlrd. kuna. Kako je neto nabava nefinancijske imovine ipak bila znatno veća od pozitivnog operativnog salda, ostvareno je neto zaduživanje konsolidirane opće države prema metodologiji GFS 2001 od 2,6 mlrd. kuna ili 0,8% BDP-a (na gotovinskom načelu).

Treba napomenuti da je isključenje HAC-a iz obuhvata konsolidirane opće države imalo velik utjecaj na iznos i strukturu salda jer je HAC u proteklim godinama imao znatan udio u ukupnoj nabavi nefinancijske imovine, a kapitalni transferi HAC-u koji su se prije isključenja konsolidirali, postali su sada čisti rashod konsolidirane opće države.

1.64. Neto zaduživanje (saldo prema metodologiji GFS 2001), na gotovinskom načelu

Napomena: U 2008. godini HAC je isključen iz obuhvata konsolidirane opće države.
Izvor: HNB

Financijska imovina konsolidirane opće države povećana je u 2008. za 3,2 mlrd. kuna. Povećanje se u cijelosti odnosi na domaću financijsku imovinu, dok je inozemna financijska imovina blago smanjena. Pritom je povećanje domaće financijske imovine pretežno posljedica zamjetnog porasta novca i depozita. Povećanje imovine zabilježeno je i u obliku danih zajmova, dok je u suprotnom smjeru djelovala prodaja 4,2% dionica T-HT-a i 12,5% dionica Petrokemije d.d. radnicima spomenutih poduzeća.

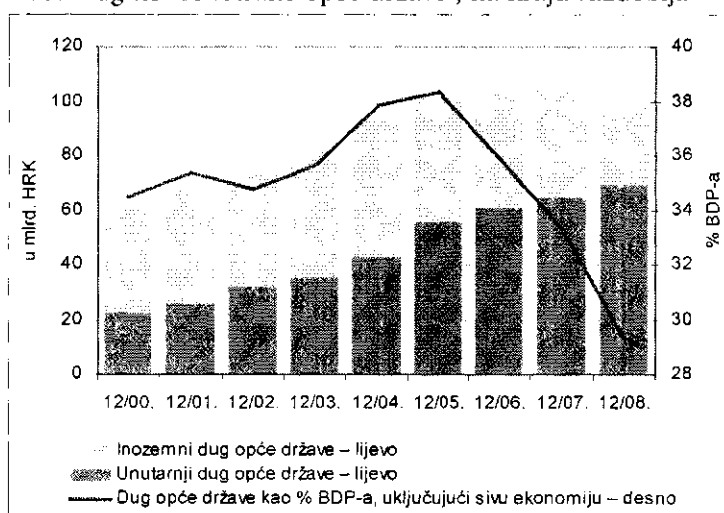
Kako je u 2008. godini izostalo djelomično financiranje negativnog salda smanjenjem financijske imovine, država je znatno povećala svoje financijske obveze. One su tako na razini konsolidirane opće države, nakon smanjenja u 2007., u protekloj godini uvećane za 5,8 mlrd. kuna. Pritom su nova kreditna zaduživanja na domaćem tržištu i izdani trezorski zapisi povećali domaće obveze, dok su istodobno otplate dospjelih inozemnih obveza rezultirale smanjenjem inozemnih financijskih obveza.

Državni dug

Nakon isključenja HAC-a iz obuhvata konsolidirane opće države u statistici duga HNB-a, počevši od siječnja 2008., razina državnog duga znatno je smanjena u odnosu na podatke objavljene prije toga. Osim toga, DZS-ova revizija podataka o BDP-u dovela je do poboljšanja pokazatelja relativne zaduženosti države. Na kraju 2008. dug opće države iznosio je tako 100,3 mlrd. kuna ili 29,3% nominalnog BDP-a. U odnosu na kraj prethodne godine³³ dug je povećan za 7,9 mlrd. kuna, pri čemu je u njegovoj strukturi nastavljen rast unutarnjeg duga.

S druge strane, potencijalni dug države u obliku izdanih jamstava u 2008. je godini gotovo udvostručen, s obzirom na to da je najveći dio duga HAC-a pokriven državnim jamstvima. Osim toga, u skladu sa Zakonom o Hrvatskoj banci za obnovu i razvitak³⁴, država jamči za sve njezine obveze pa je i cjelokupni dug HBOR-a pribrojen iznosu jamstava, koja su tako iznosila 44,5 mlrd. kuna.

1.65. Dug konsolidirane opće države, na kraju razdoblja

Izvor: HNB

Zbog nepovoljne svjetske financijske situacije, odnosno otežanog pristupa inozemnim tržištima kapitala, jedinice opće države u 2008. su se godini u najvećoj mjeri zaduživale na domaćem tržištu. Tako je unutarnji dug na kraju 2008. dosegnuo iznos od 69,5 mlrd. kuna, a njegov se udio u ukupnom dugu povećao na 69,3%. Sredstava prikupljena na unutarnjem tržištu iskorištena su za financiranje proračunskog manjka, kao i za otplatu obveza po prijašnjim zaduživanjima. Tijekom godine na naplatu su stigle domaće petogodišnje obveznice u iznosu od 1 mlrd. kuna, samurajske obveznice nominalnog iznosa od 25 mlrd. JPY i 200 mil. EUR vrijedno izdanje obveznica izdanih na domaćem tržištu 2001. godine. Osim toga, država je otplatila i ovogodišnje rate obveza Londonskom i Pariškom klubu ukupnog iznosa od oko 136 mil. EUR.

Struktura unutarnjeg duga pokazuje kako se tijekom 2008. država pretežno oslanjala na zaduživanje putem bankovnih kredita, no pred kraj godine intenziviralo se kratkoročno

³³ Radi usporedivosti serija iz podataka o dugu opće države za prosinac 2007. također je isključen HAC.

³⁴ NN, br. 138/2006.

financiranje izdavanjem trezorskih zapisa. Tako je krajem studenoga MF održao aukciju na kojoj su izdani trezorski zapisi na rok od dvije godine u nominalnom iznosu od 2,7 mlrd. kuna, a koje su gotovo u cijelosti upisali nebankarski investitori. U prosincu je izdano dodatnih 5,7 mlrd. kuna trezorskih zapisa pa se njihov udio u ukupnom unutarnjem dugu povećao s prošlogodišnjih 19,5% na 24,1% na kraju 2008. Unutarnji dug izvanproračunskih korisnika povećao se za 1,0 mlrd. kuna, pretežno na osnovi novih zaduživanja HC-a kojima su financirane nove investicije u cestogradnji, a dug se lokalne države smanjio za 0,2 mlrd. kuna.

Refinanciranje dospjelih inozemnih obveza na domaćem tržištu, ali i namirivanje novih financijskih potreba na tom tržištu rezultirali su smanjenjem inozemnog duga konsolidirane opće države za 0,4 mlrd. kuna. Pritom je smanjenje u cijelosti ostvareno na razini Republike Hrvatske, dok je dug izvanproračunskih korisnika uvećan za 0,4 mlrd. kuna. Inozemni dug jedinica lokalne države, koji čini tek nešto više od 10% njihova ukupnog duga, u 2008. se godini blago povećao.

2. Instrumenti monetarne politike i upravljanje međunarodnim pričuvama

2.1. Instrumenti monetarne politike u 2008.

S produblјivanjem financijske krize, zbog novonastalih okolnosti vezanih uz inflatorne pritiske u prvoj polovini 2008. i otežanog refinanciranja dugova privatnog i državnog sektora u drugoj polovini godine, instrumenti monetarne politike Hrvatske narodne banke doživjeli su više izmjena. Uz postojeću usmjerenost na usporavanje rasta inozemnog duga radi smanjenja rasta plasmana banaka i zaustavljanja daljnjeg širenja manjka na tekućem računu platne bilance, HNB je nastojao osigurati i dovoljno sredstava bankama u uvjetima intenziviranja svjetske financijske krize, čija je izravna posljedica bilo i znatno otežano inozemno zaduživanje. Stoga je HNB promjenom dijela instrumenata oslobodio kunsku i deviznu likvidnost, kojom je olakšano poslovanje banaka i financiranje domaćih sektora u uvjetima ograničenog pristupa stranom kapitalu. Posljedica svjetske financijske krize bili su i pritisci na slabljenje kune pa je dio mjera djelovao na smanjenje kunske likvidnosti u razdobljima deprecijacijskih pritisaka.

Tijekom 2008. i nadalje su bili korišteni instrumenti granične obvezne pričuve, posebne obvezne pričuve te upisa obveznih blagajničkih zapisa HNB-a, kojima se izravno utjecalo na povećanje troška inozemnih izvora sredstava banaka i ograničavanje njihove kreditne multiplikacije. Međutim, zbog prenošenja svjetske financijske krize na realna kretanja u Hrvatskoj HNB je, ponajviše u posljednjem tromjesečju 2008. godine, vodio aktivnu politiku održavanja kunske i devizne likvidnosti bankovnog sustava do granica koje ne potiču inflaciju i deprecijaciju tečaja. Osim toga, u svibnju 2008. smanjena je stopa minimalno potrebnih deviznih potraživanja u odnosu na devizne obveze s 32% na 28,5%, čime su bankama osigurana devizna sredstva za financiranje države. Isto tako, u listopadu 2008. ukinuta je granična obvezna pričuva kako bi se bankama povećala devizna likvidnost. Osim toga, stopa obvezne pričuve u prosincu 2008. smanjena je sa 17% na 14%, što je dovelo do oslobađanja značajnog dijela prethodno imobiliziranih sredstava.

Glavni instrument kreiranja kunske likvidnosti tijekom cijele 2008. godine bile su operacije na otvorenom tržištu, a u posljednjem tromjesečju u povećanom je obujmu korišten i lombardni kredit. Naime, banke su, kako bi zadovoljile svoje potrebe za likvidnošću, bile primorane koristiti lombardni kredit kao sekundarni izvor likvidnosti, s obzirom na to da je HNB povremeno značajnije ograničavao iznos likvidnosti kreiran na obratnim repo aukcijama. Da bi se ograničila mogućnost kreiranja likvidnosti na inicijativu banaka, HNB je smanjio mogućnost korištenja lombardnoga kredita u odnosu na založeni iznos kolaterala na osnovi kojih se ti krediti odobravaju, te je kolateral za lombardne kredite ograničen na trezorske zapise Ministarstva financija s izvornim rokom dospijeaća do godine dana.

U posljednjem tromjesečju 2008., kad se javila pojačana potražnja za deviznim sredstvima zbog financijskih potreba državnog i privatnog sektora te povlačenja depozita dijela građana, HNB je proveo deviznu intervenciju prodaje deviza poslovnim bankama, istodobno smanjujući kunsku likvidnost. Isto tako, radi očuvanja stabilnosti na domaćem novčanom i deviznom tržištu te izbjegavanja inflatornih pritisaka, središnja je banka potkraj rujna 2008. donijela odluku kojom se gotovina u blagajnama banaka isključuje iz održavanja obvezne pričuve, čime se kunski dio obvezne pričuve održava samo na računima za namiru i na računima za pokriće minusa u Nacionalnom klirinškom sustavu.

Zbog znatno izmijenjenih okolnosti prouzročenih svjetskom financijskom krizom i nastojanja HNB-a da istodobno održi zadovoljavajuću razinu kunske i devizne likvidnosti te oslabi

deprecijacijske pritiske, tijekom posljednjeg tromjesečja 2008. povećala se kolebljivost prekonoćne kamatne stope, koja je često prelazila granice kamatnog raspona određenog kamatnim stopama na stalno raspoložive mogućnosti u obliku lombardnoga kredita i prekonoćnog depozita.

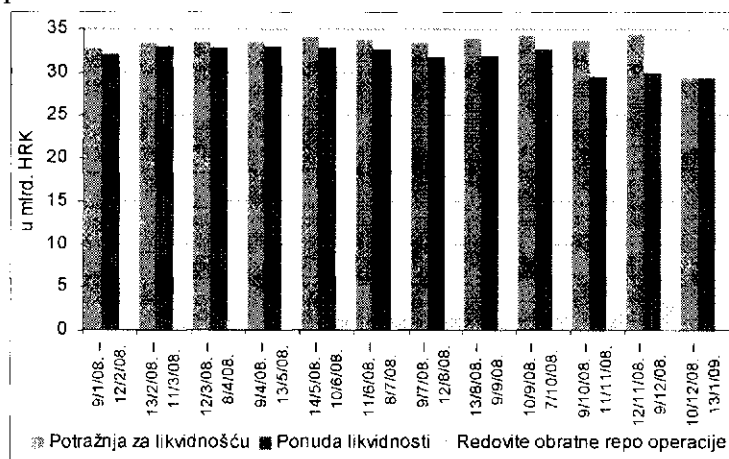
2.1.1. Operacije na otvorenom tržištu

Hrvatskoj narodnoj banci na raspolaganju su sljedeće vrste operacija na otvorenom tržištu:

- redovite operacije
- operacije fine prilagodbe
- strukturne operacije.

Obujam operacija na otvorenom tržištu utječe na kretanje kamatnih stopa na međubankovnom tržištu, na kojem se najveći dio transakcija odnosi na odobravanje prekonoćnih kredita. No, kamatne stope nisu primarni činitelj kojim se HNB rukovodi pri odlučivanju o obujmu operacija na otvorenom tržištu.

2.1. Ponuda i potražnja za likvidnošću, prosječno stanje u razdobljima održavanja obvezne pričuve

Izvor: HNB

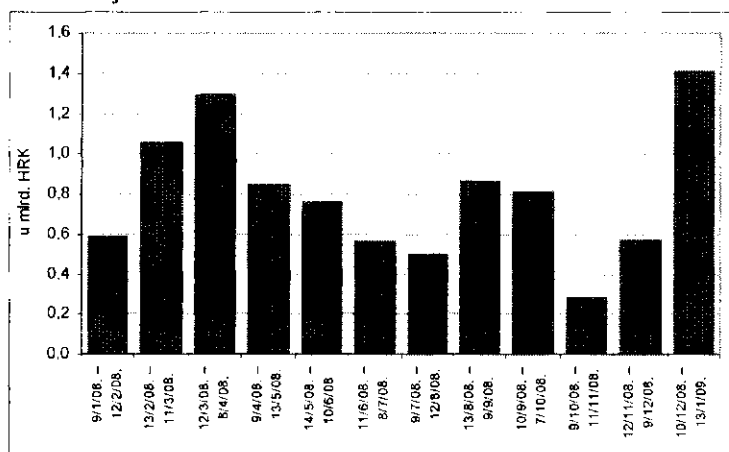
Potražnja za novčanim sredstvima određena je ukupnim iznosom kunskog dijela obvezne pričuve i potražnjom za viškom likvidnosti. Prosječno stanje ukupne potražnje za sredstvima iznosilo je tijekom 2008. godine 33,5 mlrd. kuna, od čega je kunski dio obvezne pričuve u prosjeku iznosio približno 32,7 mlrd. kuna, a prosječni višak likvidnosti približno 0,8 mlrd. kuna. Tako je prosječno stanje ukupne potražnje za likvidnošću tijekom 2008. bilo za 5,1% veće nego tijekom 2007. i uglavnom je proizlazilo iz porasta kunskog dijela obvezne pričuve. Prosječni se višak likvidnosti po razdobljima održavanja obvezne pričuve tijekom 2008. kretao u rasponu od 0,3 mlrd. kuna do 1,4 mlrd. kuna. Maksimalni iznos prosječnog viška likvidnosti od svih razdoblja održavanja obvezne pričuve zabilježen je u prosincu, kad je prosječni višak likvidnosti obično na višoj razini.

Ponudu novčanih sredstava određuju autonomni činitelji, odnosno stavke iz bilance HNB-a koje utječu na likvidnost bankovnog sustava. Najvažniji su autonomni činitelji neto inozemna aktiva, gotov novac izvan banaka i kunski depoziti države. Autonomni činitelji prosječno su tijekom

2008. iznosili 31,8 mlrd. kuna ili za 11,8% više nego tijekom 2007. Od autonomnih činitelja najveće je povećanje zabilježeno kod prosječnoga dnevnog stanja kunskih depozita države, čiji je porast iznosio 69,9%. Prosječno dnevno stanje gotovog novca izvan banaka bilo je za 7,0% veće u odnosu na prethodnu godinu, a porast neto inozemne aktive iznosio je 3,5%.

U rujnu 2008. izmijenjena je Odluka o obveznoj pričuvi tako da je račun gotovine u blagajni isključen iz skupine likvidnih kunskih potraživanja, kojima se u prosjeku može održavati kunski dio obvezne pričuve. Stoga se kunski dio obvezne pričuve od 9. listopada 2008. održava prosječnim dnevnim stanjem na računu za namiru i na računu sredstava za pokriće negativnog salda na obračunskom računu u NKS-u. Također, stanje blagajne banaka više nije dio potražnje za novčanim sredstvima, već dio autonomnih činitelja.

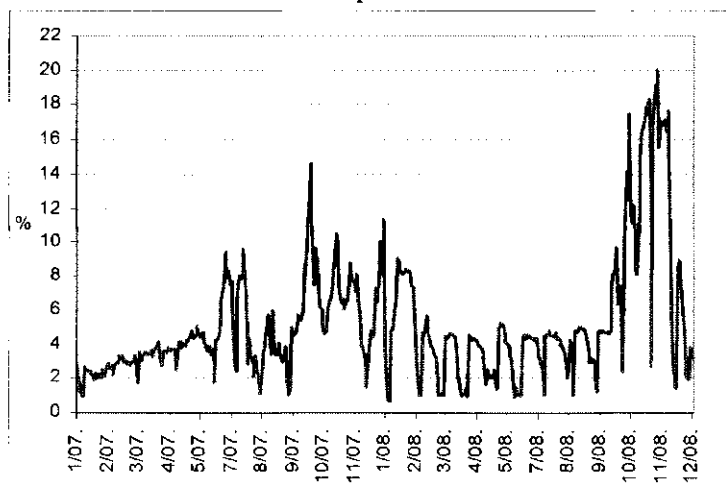
2.2. Prosječni višak likvidnosti u razdoblju održavanja obvezne pričuve, po razdobljima održavanja

Izvor: HNB

Prosječna razina i varijabilnost prekonoćne kamatne stope na novčanom tržištu ostvarene tijekom 2008. bile su veće nego u 2007., iako je prosječni višak likvidnosti bio veći od onoga u prethodnoj godini. Prekonoćna kamatna stopa kretala se tijekom 2008. u rasponu od 0,66% do 19,95%, za razliku od 2007., kad se kretala u rasponu od 0,92% do 14,59%. Stoga je koeficijent varijacije iznosio 79,38%, što je više od koeficijenta varijacije u 2007., koji je iznosio 51,54%.

2.3. Prekonoćna kamatna stopa

Izvor: HNB

Redovite operacije

Redovite operacije bankarskom sektoru osiguravaju najznatniji dio sredstava. Pomoću njih upravlja se likvidnošću u sustavu, a provode se redovitim obratnim repo operacijama u pravilu svakog tjedna (srijedom) na aukcijama s rokom dospelja od jednog tjedna. Na aukcijama mogu sudjelovati domaće banke, a prihvatljiv su kolateral trezorski zapisi MF-a u kunama. Gotovo sve aukcije bile su organizirane kao aukcije sa slobodnim formiranjem cijene. Jedino su krajem prosinca održane dvije aukcije s fiksnim formiranjem cijene, pri čemu je kod posljednje aukcije primijenjena i diskrecijska odluka HNB-a o prihvaćanju postotnog iznosa ponuda.

Obratne repo operacije HNB-a bile su tijekom 2008. glavni instrument kreiranja likvidnosti te su, u skladu s time, banke redovito sudjelovale na obratnim repo aukcijama. U 2008. godini održano je ukupno 47 obratnih repo aukcija, pri čemu banke nisu iskazale interes samo na jednoj aukciji, dok šest obratnih repo aukcija nije održano.

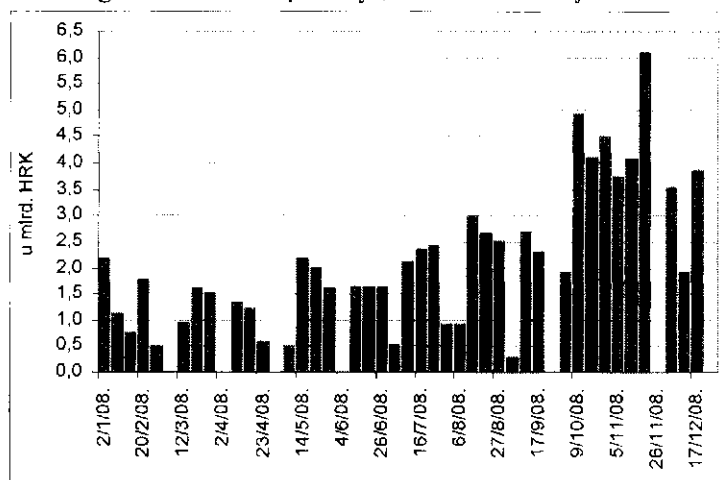
Kreiranje likvidnosti na redovitim obratnim repo aukcijama bilo je značajnije u prvom dijelu razdoblja održavanja obvezne pričuve, što upućuje na to da su banke i nadalje sklone osigurati veći dio obvezne pričuve već u tom dijelu razdoblja održavanja pričuve.

Ukupan iznos sredstava koji je plasiran bankama s te osnove u 2008. godini iznosio je 86,8 mlrd. kuna, što je gotovo upola manji iznos od ukupnog iznosa plasiranog u 2007. Iznos sredstava plasiranih na aukcijama u 2008. godini kretao se u rasponu od simbolične 0,3 mlrd. kuna u rujnu do 6,1 mlrd. kuna u studenome. Prosječno je dnevno stanje sredstava kreiranih na obratnim repo aukcijama u istom razdoblju iznosilo 1,7 mlrd. kuna. Najviše prosječno dnevno stanje sredstava zabilježeno je u razdoblju održavanja od 9. listopada 2008. do 11. studenoga 2008., u iznosu od 4,3 mlrd. kuna, pri čemu su se pojedinačni iznosi sredstava plasiranih na četiri aukcije u tom razdoblju kretali između 3,7 mlrd. kuna i 4,9 mlrd. kuna.

Tijekom 2008. godine banke su na aukcijama nudile različite kamatne stope i sudjelovale su s više ponuda. Na šest održanih aukcija ponude banaka u potpunosti su odbijene, dok je na ostalima postotak prihvaćanja ponuda po graničnoj stopi iznosio 100%, osim dviju aukcija

održanih u studenome, kad je taj postotak iznosio 75% odnosno 50%. Postotak prihvaćenih ponuda u odnosu na ukupno pristigle ponude kretao se između 39% i 100%, izuzimajući ponude koje su u potpunosti odbijene. Tijekom 2008. na obratnim je repo aukcijama prosječno sudjelovalo pet banaka s prosječno 1,8 ponuda po ponuđaču.

2.4. Pregled redovitih operacija, iznosi na aukcijama

Izvor: HNB

Operacije fine prilagodbe

Za razliku od redovitih operacija, kojima se isključivo povećava likvidnost u sustavu, operacije fine prilagodbe koriste se za privremeno smanjenje ili povećanje likvidnosti u sustavu. Te se operacije provode po potrebi radi upravljanja likvidnošću na tržištu i upravljanja kamatnim stopama, i to u situacijama u kojima treba neutralizirati učinke promjena kamatnih stopa uzrokovanih nepredviđenim fluktuacijama na tržištu. Operacije fine prilagodbe moguće je provoditi repo i obratnim repo operacijama te izravnim prodajama i kupnjama vrijednosnih papira i deviza. Zbog potencijalne potrebe za brzim djelovanjem u slučaju iznenadnih tržišnih fluktuacija zadržan je visok stupanj fleksibilnosti operacija fine prilagodbe pa njihova učestalost i dospijeće nisu standardizirani, a provode se na aukcijama putem nestandardnih ponuda ili bilateralnim putem s ograničenim brojem sudionika. Kao prihvatljiv kolateral služe trezorski zapisi MF-a u kunama.

Strukturne operacije

Treći su oblik operacija na otvorenom tržištu strukturne operacije, koje se primjenjuju u slučaju potrebe za dugoročnijom prilagodbom strukture likvidnosti. Provode se izravnim prodajama i kupnjama vrijednosnih papira te repo i obratnim repo operacijama. Mogu se koristiti za povećanje ili smanjenje likvidnosti u sustavu, pri čemu njihovo dospijeće i frekvencija nisu standardizirani. Izvršavaju se putem standardnih ponuda na aukcijama, na kojima sudjeluju poslovne banke, a prihvatljivih je kolaterala za taj oblik operacija više i obuhvaćaju sve vrste državnih vrijednosnih papira. Tijekom 2008. strukturne operacije nisu korištene.

2.1.2. Stalno raspoložive mogućnosti

Stalno raspoložive mogućnosti instrumenti su kojima se banke koriste na svoju inicijativu, neograničen broj dana u mjesecu, a služe za stabiliziranje neočekivanih promjena u kretanju likvidnosti banaka. Stalno raspoložive mogućnosti imaju prekonoćno dospjeće, a mogu se koristiti u obliku lombardnoga kredita u slučaju manjka sredstava ili novčanog depozita u slučaju viška sredstava. Njima su postavljene granice raspona kamatnih stopa na novčanom tržištu, pri čemu je kamatna stopa na lombardni kredit gornja granica kamatnog raspona, a kamatna stopa na prekonoćni depozit kod HNB-a donja granica kamatnog raspona.

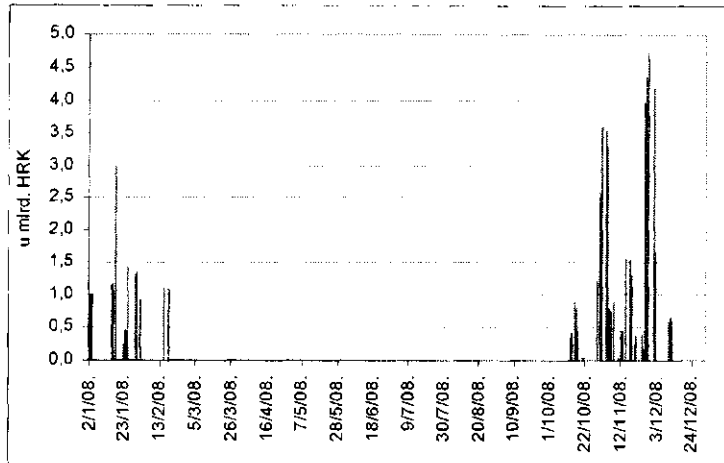
Lombardni kredit

Kamatnom stopom na korištenje lombardnim kreditom utvrđuje se gornja granica kamatnog raspona na novčanom tržištu, a ona je tijekom 2008. postavljena na 9,0%. Kredit se odobrava uz zalog, a u najvećem se dijelu 2008. mogao koristiti svakodnevno do iznosa 90% nominalne vrijednosti založenih trezorskih zapisa MF-a. U prosincu 2008. u dva je navrata izmijenjena Odluka o uvjetima za odobrenje kratkoročnoga kredita na osnovi zaloga vrijednosnih papira. Prvom je izmjenom, koja je na snagu stupila 10. prosinca 2008., ograničen prihvatljiv kolateral na trezorske zapise MF-a u kunama koji su izdani s izvornim rokom dospjeća do godine dana, jer su krajem godine izdani trezorski zapisi s rokom dospjeća od 728 dana. Osim toga, od 22. prosinca 2008. smanjen je postotak nominalne vrijednosti trezorskih zapisa na osnovi kojih HNB odobrava lombardne kredite s 90% na 50%, čime je ograničena mogućnost korištenja navedenim kreditima.

Lombardni kredit koristi se na zahtjev banke ili automatski u slučaju nevraćanja unutar dnevnoga kredita, i to isključivo na kraju radnog dana. Banke su obvezne lombardni kredit vratiti sljedećega radnog dana. HNB ima diskrecijsko pravo privremenoga ili trajnog uskraćivanja mogućnosti korištenja lombardnim kreditom.

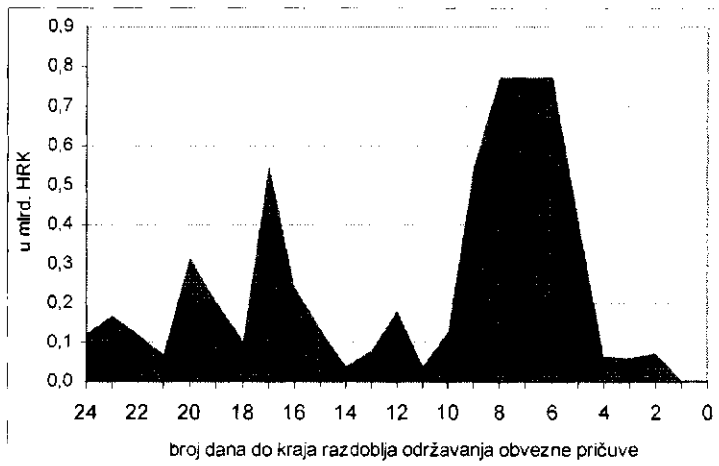
U 2008. godini lombardni kredit korišten je u prvom i posljednjem tromjesečju, pri čemu je u siječnju i veljači korišten 12 radnih dana, a potom nije korišten sve do listopada kada se njegovo korištenje ponovno intenziviralo. Iznosi odobrenoga lombardnoga kredita u 2008. kretali su se između 36,0 mil. kuna i 4,7 mlrd. kuna, a prosječni dnevni iznos korištenja lombardnim kreditom iznosio je 1,3 mlrd. kuna. Maksimalni prosječni iznos lombardnoga kredita za dane korištenja zabilježen je u prosincu 2008. na razini od 1,6 mlrd. kuna, dok je krajem studenoga 2008. odobren i najveći dnevni iznos lombardnoga kredita, od 4,7 mlrd. kuna. Minimalni prosječni dnevni iznos korištenja lombardnim kreditom od 1,0 mlrd. kuna zabilježen je u veljači 2008. Lombardni kredit korišten je u 2008. godini ukupno 46 dana, od kojih čak 34 dana u posljednja tri mjeseca 2008. Banke su se lombardnim kreditom koristile između tri i 19 radnih dana unutar jednog mjeseca, pri čemu je najveći broj dana korištenja lombardnim kreditom zabilježen u studenome 2008.

2.5. Pregled odobrenih lombardnih kredita, dnevna stanja

Izvor: HNB

2.6. Kretanje lombardnoga kredita u razdoblju održavanja obvezne pričuve, prosječna dnevna stanja

Izvor: HNB

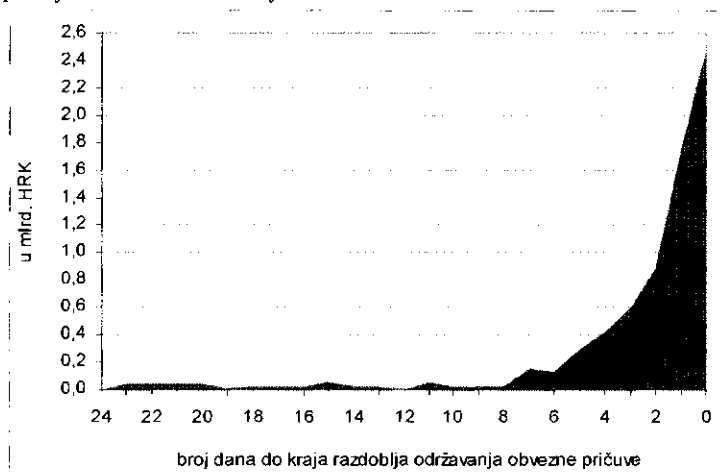
Novčani depozit

Višak likvidnosti na kraju dana banke mogu položiti u obliku novčanog depozita kod HNB-a. Korištenje novčanog depozita je prekonočno s rokom povrata bankama na početku sljedećega radnog dana. Na sredstva novčanog depozita HNB obračunava kamate po stopi od 0,5% godišnje, što je donja granica kamatnog raspona na novčanom tržištu. Sredstva koja banka položi u obliku novčanog depozita kod HNB-a ne uključuju se u održavanje obvezne pričuve, a središnja banka ima i diskrecijsko pravo privremenoga ili trajnog uskraćivanja mogućnosti polaganja novčanog depozita.

Tijekom cijele 2008. banke su se koristile mogućnošću prekonočnog deponiranja novčanih sredstava kod HNB-a, pri čemu je intenzivnije korištenje, u smislu broja dana, zabilježeno u prvoj polovini 2008. Unutar razdoblja održavanja obvezne pričuve prekonočni se depozit uobičajeno više koristio u drugom dijelu toga razdoblja, kad obično za pojedinu banku postaje

izvjesno da će uspjeti održati obveznu pričuvu. Najčešće povećanje prekonočnih depozita zabilježeno je neposredno prije novog razdoblja održavanja obvezne pričuve.

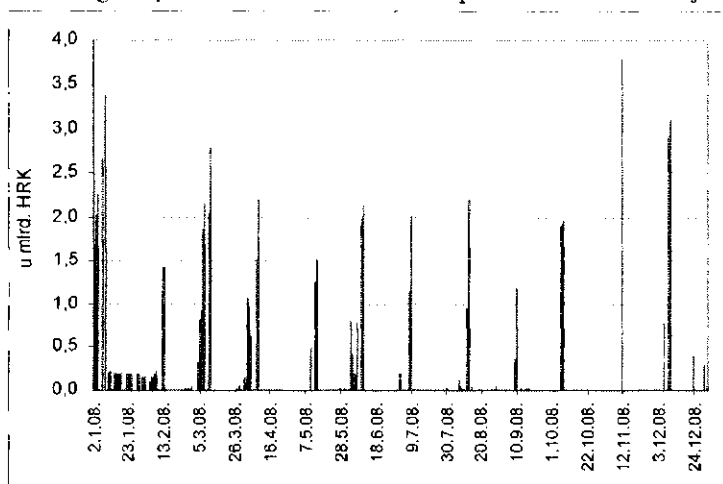
2.7. Kretanje prekonočnoga novčanog depozita u razdoblju održavanja obvezne pričuve prosječna dnevna stanja

Izvor: HNB

Novčani je depozit korišten tijekom 2008. prosječno dnevno iznosio 0,8 mlrd. kuna. Najveći dnevni iznos prekonočnoga novčanog depozita od 3,8 mlrd. kuna zabilježen je u studenome 2008., što je ujedno i maksimalni prosječni iznos za dane korištenja tijekom 2008. Prekonočni novčani depozit korišten je u 2008. godini ukupno 90 dana, a banke su se svakoga mjeseca koristile mogućnošću prekonočnog deponiranja između jednog i 20 radnih dana. Minimalni prosječni iznos za dane korištenja od 0,3 mlrd. kuna zabilježen je u rujnu 2008. Najveći broj dana korištenja prekonočnih depozita zabilježen je u siječnju 2008., kad su banke 20 dana deponirale sredstva kod središnje banke, pri čemu je prosječno depozit iznosio 0,7 mlrd. kuna.

2.8. Pregled prekonočnih novčanih depozita, dnevna stanja

Izvor: HNB

2.1.3. Obvezna pričuva

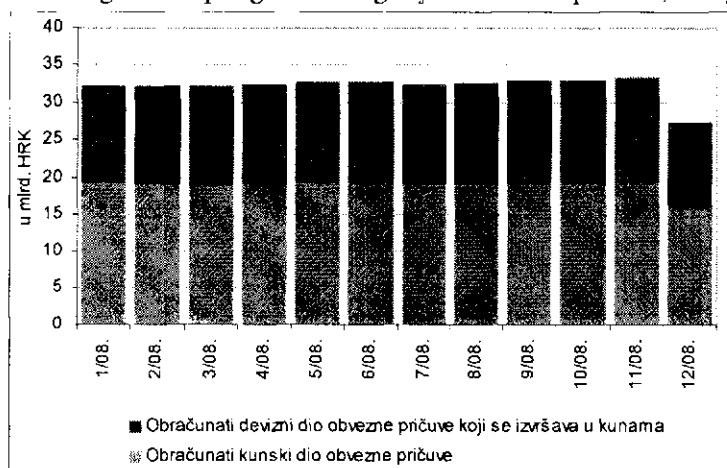
Obvezna pričuva bila je i u 2008. glavni instrument sterilizacije viška likvidnosti u bankovnom sustavu. Stopa obvezne pričuve u najvećem je dijelu godine iznosila 17%. Međutim, počevši s obračunom obvezne pričuve od 10. prosinca 2008., stopa obvezne pričuve banaka smanjena je sa 17% na 14%. Osnovica za obračun obvezne pričuve sastoji se od kunskoga i deviznog dijela. Od obračunatoga deviznog dijela obvezne pričuve 50% uključuje se u obračunati kunski dio obvezne pričuve i izvršava u kunama. Obračunsko razdoblje traje od prvoga do posljednjega kalendarskog dana u mjesecu, a razdoblje održavanja počinje druge srijede u mjesecu i traje do dana koji prethodi drugoj srijedi sljedećeg mjeseca. Postotak izdvajanja kunskog dijela obvezne pričuve na poseban račun kod HNB-a iznosi 70%, a postotak izdvajanja deviznog dijela obvezne pričuve iznosi 60% obračunate obvezne pričuve. Međutim, devizni dio obvezne pričuve obračunat na osnovi deviznih sredstava nerezidenata i deviznih sredstava primljenih od pravnih osoba u posebnom odnosu prema banci izdvaja se po stopi od 100%. Preostali dio obvezne pričuve može se održavati prosječnim dnevnim stanjima računa likvidnih potraživanja. Također, u listopadu 2008. izmijenjena je Odluka o obveznoj pričuvi, prema kojoj, počevši s obračunom obvezne pričuve od 9. listopada 2008., gotovina koju banke drže u blagajni više nije uključena u likvidna kunška potraživanja kojima se može održavati kunski dio obvezne pričuve.

Kunski i devizni dio obvezne pričuve

Kunski dio osnovice tijekom 2008. stalno je oscilirao. Najniža razina, od 111,6 mlrd. kuna, zabilježena je u veljači, a najviša razina, od 114,8 mlrd. kuna, u prosincu. Rast kunskog dijela osnovice tijekom 2008. iznosio je između 0,2% i 1,3% mjesečno. Od siječnja do prosinca ostvaren je porast kunskog dijela osnovice od 1,9%.

Kunski dio obvezne pričuve oscilirao je tijekom cijele 2008. godine (izuzevši prosinac) između razine od 32,2 mlrd. kuna ostvarene u razdoblju održavanja započetog u siječnju i razine od 33,4 mlrd. kuna u studenome. Nakon smanjenja stope obvezne pričuve sa 17% na 14%, u prosincu se razina kunskog dijela obvezne pričuve smanjila u odnosu na studeni za 17,9%, i to na najnižu razinu u 2008., od 27,4 mlrd. kuna. Time je, prvenstveno zbog smanjenja stope obvezne pričuve, od siječnja do prosinca ostvaren pad kunskog dijela obvezne pričuve od 14,7%.

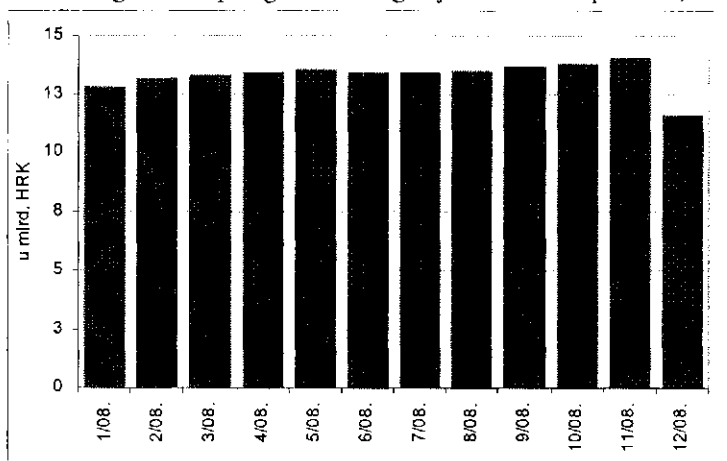
2.9. Pregled ukupnoga kunskog dijela obvezne pričuve, stanje u razdoblju održavanja

Izvor: HNB

Devizni dio osnovice u siječnju je iznosio 154,8 mlrd. kuna, što je ujedno bila i najniža razina u 2008. Do kraja godine devizni je dio osnovice nastavio rasti (izuzevši pad u svibnju i lipnju te neznatno smanjenje u studenome), pa je u prosincu dosegnuo najvišu razinu u 2008., od 169,6 mlrd. kuna, čime je ostvaren porast deviznog dijela osnovice na godišnjoj razini od 9,5%. Najveći mjesečni porast deviznog dijela osnovice od 2,9% zabilježen je u siječnju, dok je u preostalom dijelu 2008., promatrajući ukupno, mjesečni rast bio blaži.

2.10. Pregled ukupnoga deviznog dijela obvezne pričuve, stanje u razdoblju održavanja

Izvor: HNB

Devizni dio obvezne pričuve oscilirao je tijekom 2008. u skladu s kretanjem deviznog dijela osnovice, osim u razdoblju održavanja u prosincu, kad se devizni dio obvezne pričuve smanjio zbog smanjenja stope obvezne pričuve. Time je ostvareno smanjenje deviznog dijela obvezne pričuve za 9,5%, odnosno s razine od 12,8 mlrd. kuna u siječnju na 11,6 mlrd. kuna u prosincu.

Tijekom 2008. godine naknada na sredstva izdvojenoga kunskog dijela obvezne pričuve iznosila je 0,75%. Stopa remuneracije na izdvojeni devizni dio obvezne pričuve iznosila je za sredstva izdvojena u curima 50% ključne kamatne stope Europske središnje banke (engl. *ECB Minimum Bid Refinance Rate*), a za sredstva izdvojena u američkim dolarima 50% ključne kamatne stope Fed-a (engl. *U.S. Federal Funds Target Rate*).

2.1.4. Mjere za ograničavanje rasta plasmana i inozemnog zaduživanja

U 2008. godini primjenjivani su instrumenti bili granična obvezna pričuva, posebna obvezna pričuva i upis obveznih blagajničkih zapisa, usmjereni na usporavanje rasta inozemnog duga radi smanjenja rasta plasmana banaka i zaustavljanja daljnjeg produbljivanja manjka platne bilance. Međutim, zbog posljedica širenja svjetske financijske krize u listopadu 2008. ukinuta je granična obvezna pričuva, čime se povećala devizna likvidnost banaka.

Granična obvezna pričuva

U listopadu 2008. godine HNB je donio odluku o prestanku važenja Odluke o graničnoj obveznoj pričuvi. Naime, zbog jačanja krize na financijskim tržištima u drugom polugodištu i povećane potrebe za deviznom likvidnošću domaćih banaka ukinut je instrument granične obvezne pričuve, čime se bankovnom sustavu olakšalo devizno poslovanje.

Granična obvezna pričuva obračunavala se u prva tri tromjesečja 2008. te se osnovica za obračun granične obvezne pričuve sastojala od četiri dijela.

Prvi dio osnovice za obračun granične obvezne pričuve (GOP I) činila je pozitivna razlika između prosječnoga dnevnog stanja izvora sredstava primljenih od nerezidenata i pravnih osoba u posebnom odnosu s bankom u obračunskom te u početnom razdoblju, pri čemu se za početno razdoblje uzimalo razdoblje od 1. do 30. lipnja 2004.

Drugi dio osnovice za obračun granične obvezne pričuve (GOP II) izračunavao se na isti način kao i prvi dio osnovice, s tom razlikom da se za početno razdoblje uzimalo razdoblje od 1. do 30. studenoga 2005.

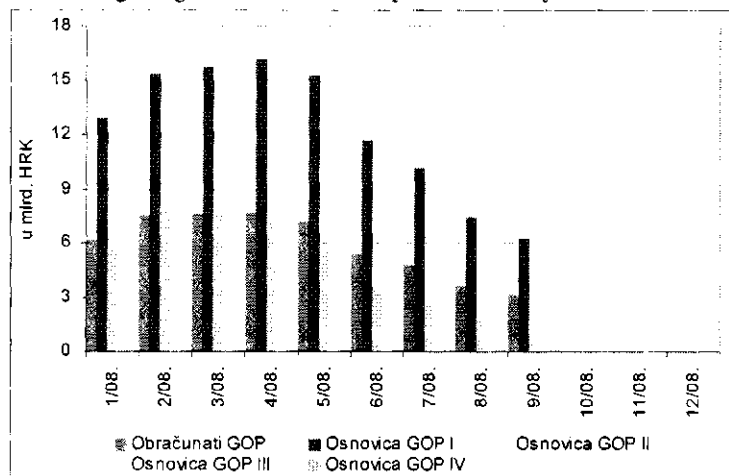
Treći dio osnovice za obračun granične obvezne pričuve (GOP III) činila je pozitivna razlika između prosječnoga dnevnog stanja sredstava prikupljenih od osoba koje obavljaju djelatnost financijskog najma (lizinga) i pojedinih pasivnih izvanbilančnih zapisa koji podrazumijevaju garancije i jamstva za račun stranih osoba u kunama i u stranoj valuti na osnovi kojih se domaće osobe zadužuju u inozemstvu u obračunskom te u početnom razdoblju, pri čemu se za početno razdoblje uzimalo razdoblje od 1. do 30. studenoga 2005.

Naposljetku, četvrti dio osnovice za obračun granične obvezne pričuve (GOP IV) činila je pozitivna razlika između prosječnoga dnevnog stanja sredstava primljenih od nerezidenata i pravnih osoba u posebnom odnosu s bankom koja se koriste za financiranje domaćih pravnih i fizičkih osoba u obliku sindiciranih kredita ili koje domaća banka plasira domaćim pravnim i fizičkim osobama u ime i za račun nalogodavca (mandatni poslovi), pri čemu se za početno razdoblje uzimalo razdoblje od 1. do 31. svibnja 2006.

Na osnovicu GOP-a I primjenjivala se stopa granične obvezne pričuve od 40%, na osnovicu GOP-a II stopa od 15%, dok je stopa granične obvezne pričuve za osnovice GOP III i GOP IV iznosila 55%. Cjelokupna granična obvezna pričuva izdvajala se u stranoj valuti na devizne račune HNB-a, a za izdvojena sredstva središnja banka nije plaćala naknadu.

Ukupno obračunata granična obvezna pričuva pala je u 2008. sa 6,2 mlrd. kuna u siječnju na 3,2 mlrd. kuna u rujnu, što je smanjenje od 48,5%. Takav trend upućivao je na učinkovitost te mjere u ograničavanju inozemnog zaduživanja banaka. Glede njezine mjesečne dinamike, vidljiv je rast granične obvezne pričuve sa 6,2 mlrd. kuna u siječnju na 7,7 mlrd. kuna u travnju, što je ujedno bio i maksimalni iznos u 2008. U sljedećim obračunskim razdobljima obračunata granična obvezna pričuva neprekidno se smanjivala te je u posljednjem obračunskom razdoblju u rujnu zabilježen minimalni iznos u 2008., od 3,2 mlrd. kuna.

2.11. Pregled granične obvezne pričuve, stanje na dan obračuna

Izvor: HNB

Kretanje osnovice za obračun granične obvezne pričuve bilo je slično kretanju obračunate granične pričuve, s time da su najznačajniji dio osnovice činili izvori sredstava od nerezidenata i pravnih osoba u posebnom odnosu s bankom, tako da je njihova dinamika najviše utjecala na dinamiku obračunate granične obvezne pričuve.

U siječnju 2008. ukupni izvori sredstava od nerezidenata i pravnih osoba u posebnom odnosu s bankom iznosili su 68,0 mlrd. kuna te su rasli do travnja, kad su dosegli 71,0 mlrd. kuna. U sljedećim su se obračunskim razdobljima ukupni izvori smanjivali sve do posljednjeg obračunskog razdoblja u rujnu, kad su se sredstva nerezidenata spustila na razinu od 59,1 mlrd. kuna, što je smanjenje od 13,0% u odnosu na početak godine. Sa smanjenjem izvora smanjivala se i osnovica za obračun granične obvezne pričuve s te osnove, i to s 12,9 mlrd. kuna na 6,3 mlrd. kuna.

Izvori sredstava primljeni od pravnih osoba koje obavljaju djelatnost financijskog najma (lizinga) smanjili su se s 219,0 mil. kuna u siječnju na 148,5 mil. kuna u rujnu, dok su garancije i jamstva u korist nerezidenata na osnovi kojih se domaće pravne osobe zadužuju u inozemstvu u istom razdoblju porasli s 4,1 mlrd. kuna na 4,3 mlrd. kuna. Zbog toga je porasla i osnovica za obračun granične obvezne pričuve s 214,9 mil. kuna u siječnju na 783,5 mil. kuna u rujnu.

Sredstva primljena od nerezidenata i pravnih osoba u posebnom odnosu s bankom za financiranje domaćih osoba u obliku sindiciranih kredita te sredstva nalogodavaca (mandatni poslovi) za plasmane domaćim osobama ukupno su u siječnju iznosila 1,6 mlrd. kuna, a do rujna su smanjena na 1,5 mlrd. kuna. U istom se razdoblju osnovica po tim sredstvima smanjila sa 101,8 mil. kuna na 88,3 mil. kuna.

Posebna obvezna pričuva

U 2008. godini i dalje je bila na snazi Odluka o posebnoj obveznoj pričuvi na obveze banaka po izdanim vrijednosnim papirima. Instrument posebne obvezne pričuve primjenjivao se kao mjera usporavanja rasta inozemnog zaduživanja banaka na osnovi izdanih dužničkih vrijednosnih papira.

Osnovicu za obračun posebne obvezne pričuve čini pozitivna razlika između prosječnoga dnevnog stanja izdanih dužničkih vrijednosnih papira u određenom obračunskom razdoblju i prosječnoga dnevnog stanja izdanih dužničkih vrijednosnih papira u početnom obračunskom razdoblju, pri čemu se za početno obračunsko razdoblje uzima razdoblje od 1. do 31. siječnja 2006. Osnovica se izračunava posebno za izdane vrijednosne papire u kunama, a posebno za one u devizama. Stanje izdanih vrijednosnih papira koje se uključuje u izračun prosječnoga dnevnog stanja izvora sredstava za obračun osnovice granične obvezne pričuve, ne uključuje se u obračun posebne obvezne pričuve. Obračun posebne obvezne pričuve obavlja se druge srijede u mjesecu primjenom stope od 55% na propisanu osnovicu. Cjelokupna posebna obvezna pričuva izdvaja se na račune kod središnje banke, i to kunski dio na račun posebne obvezne pričuve koji vodi HNB, a devizni dio u eurima i američkim dolarima na devizne račune HNB-a. Za sredstva posebne obvezne pričuve središnja banka ne plaća naknadu.

Posebna obvezna pričuva iznosila je u siječnju 2008. godine 31,9 mil. kuna i neprekidno se smanjivala do svibnja. Od svibnja do rujna 2008. obračunata posebna obvezna pričuva stalno je iznosila 29,3 mil. kuna, nakon čega se naglo smanjila, te je, prema obračunskom razdoblju iz studenoga 2008., u prosincu iznosila 9,5 mil. kuna.

Upis obveznih blagajničkih zapisa HNB-a

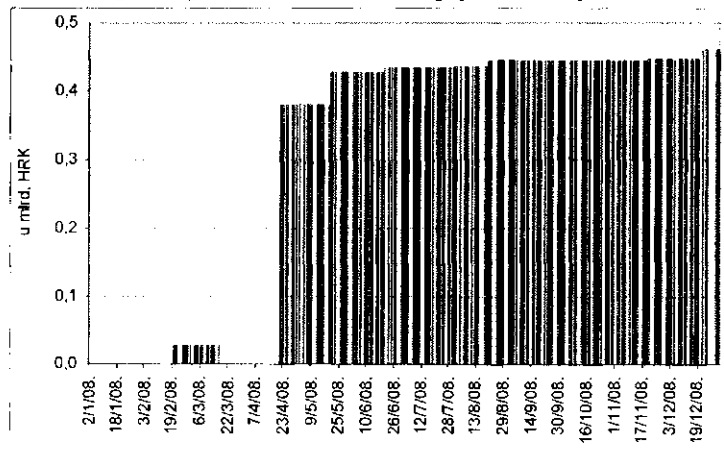
Ovaj je instrument uveden da bi se ostvario neposredan cilj: ograničavanje rasta plasmana banaka, koje neizravno pridonosi smanjenju rasta inozemnog duga banaka i stabilizaciji manjka na tekućem računu platne bilance.

U prosincu 2007. donesena je nova Odluka o upisu obveznih blagajničkih zapisa HNB-a, kojom su redefinirani svi ključni elementi Odluke za 2008. Kao i 2007. godine, dopušten je godišnji rast plasmana po stopi od 12% te je zadržan zaseban izračun bilančnih i izvanbilančnih stavaka, no postroženi su uvjeti upisa obveznih blagajničkih zapisa za banke koje su ostvarile porast plasmana veći od dopuštenoga, i to uvođenjem veće stope upisa obveznih blagajničkih zapisa i manje kamatne stope na upisane obvezne blagajničke zapise. Prema novoj odluci početni je datum za obračun obveznih blagajničkih zapisa 31. prosinca 2007., a početak svakoga obračunskog razdoblja 1. siječnja 2008. Dopuštena stopa rasta plasmana za prvo obračunsko razdoblje od 1. do 31. siječnja 2008. iznosi 1% te se u svakom idućem obračunskom razdoblju povećava za jedan postotni bod. Stopa upisa obveznih blagajničkih zapisa povećana je i iznosi 75% osnovice, dok se obvezni blagajnički zapisi izdaju uz godišnju kamatnu stopu od 0,25%. Obračun upisa obveznih blagajničkih zapisa HNB-a obavljao se 20. u mjesecu, a obvezni blagajnički zapisi upisivali su se na rok od 360 dana.

U ožujku 2008. izmjenom Odluke o upisu obveznih blagajničkih zapisa HNB-a u bilančni dio osnovice za izračun iznosa upisa obveznih blagajničkih zapisa uključeni su krediti i zajmovi odobreni rezidentima od pravnih osoba, koji su dotad činili zasebni dio osnovice.

Zbog navedene izmjene Odluke dospjeli su obvezno upisani blagajnički zapisi u iznosu od 27,8 mil. kuna koji su upisani u veljači, a prema novoj osnovici, koja je iznosila 0,4 mil. kuna, 20. ožujka 2008. izvršen je upis obveznih blagajničkih zapisa u iznosu od 0,3 mil. kuna. Nakon toga kumulirani upis obveznih blagajničkih zapisa neprekidno je rastao do kolovoza, kad je dosegao 445,8 mil. kuna. Budući da u rujnu i listopadu nije bilo dodatnog upisa, navedeni je iznos kumuliranog upisa u idućim mjesecima ostao nepromijenjen. Tek je u studenome 2008. kumulirani upis obveznih blagajničkih zapisa ponovno porastao i na kraju prosinca iznosio je 460,6 mil. kuna. U cijelom promatranom razdoblju maksimalni iznos obračunske osnovice, od 511,1 mil. kuna, ostvaren je u ožujku, dok u rujnu i listopadu 2008. nije bilo osnovice za upis obveznih blagajničkih zapisa.

2.12. Pregled upisanih obveznih blagajničkih zapisa HNB-a, dnevna stanja

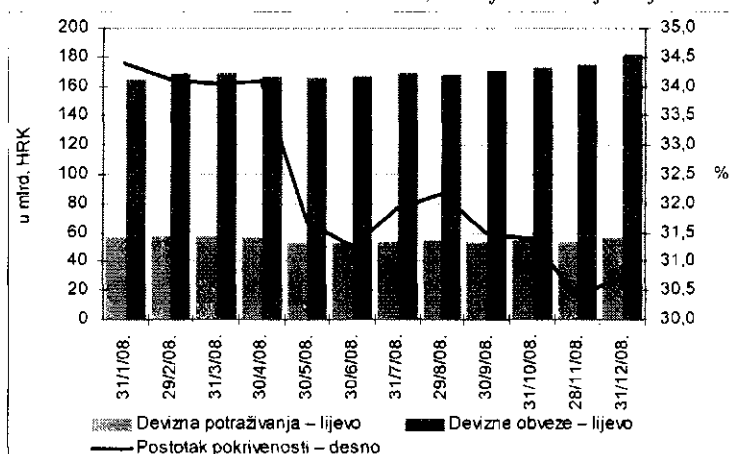
Izvor: HNB

2.1.5. Ostali instrumenti

Minimalno potrebna devizna potraživanja

Minimalno potrebna devizna potraživanja instrument su održavanja devizne likvidnosti banaka. Tijekom prva četiri mjeseca godine propisana minimalna devizna potraživanja iznosila su 32% deviznih obveza, potom je u svibnju 2008. donesena nova Odluka o minimalno potrebnim deviznim potraživanjima, kojom je propisani postotak smanjen na 28,5%. Obveza održavanja propisanog postotka je dnevna, a likvidnim deviznim potraživanjima smatraju se devizna potraživanja (osim potraživanja po kreditima) s preostalim rokom dospijeca do tri mjeseca.

2.13. Minimalna devizna likvidnost, stanje na kraju mjeseca

Izvor: HNB

Postotak pokrivenosti deviznih obveza deviznim potraživanjima u 2008. kretao se između maksimalno 34,40% na dan 31. siječnja i minimalno 30,41% na dan 28. studenoga. Postotak pokrivenosti na kraju godine iznosio je 30,76%.

Blagajnički zapisi HNB-a u kunama

Nematerijalizirani prenosivi blagajnički zapisi HNB-a nominirani u kunama, čiji je rok dospjeća 35 dana, prodaju se na aukcijama uz diskont, a sve obveze koje proistječu iz kupnje blagajničkih zapisa namiruju se na dan aukcije. HNB utvrđuje datum aukcije te pristup primarnom tržištu imaju domaće banke, podružnice stranih banaka i HBOR. Poslove depozitorija blagajničkih zapisa obavlja Središnja depozitarna agencija. Iako su blagajnički zapisi HNB-a u kunama dio operativnog okvira monetarne politike, u 2008. nisu se izdavali.

Kratkoročni kredit za likvidnost

Iako tijekom 2008. godine nije bilo potrebe za korištenjem kratkoročnim kreditom za likvidnost, krajem studenoga 2008. izmijenjeni su uvjeti i način njegova odobravanja u slučaju potrebe za učinkovitom, fleksibilnom i brzom pomoći središnje banke solventnim institucijama s likvidnosnim problemima. Tako se kratkoročni kredit za likvidnost odobrava uz financijsko osiguranje u obliku repo transakcije (repo kredita) ili kredita uz zalog, što znatno pojednostavljuje proces odobravanja kredita. Također, kolateral na osnovi kojeg se kredit za likvidnost odobrava šire je definiran, te uključuje blagajničke zapise HNB-a, vrijednosne papire MF-a, obveznice za koje je Republika Hrvatska zakonom preuzela obvezu da ih amortizira ili za koje garantira i ostale dužničke instrumente osiguranja koje HNB ocijeni prihvatljivima.

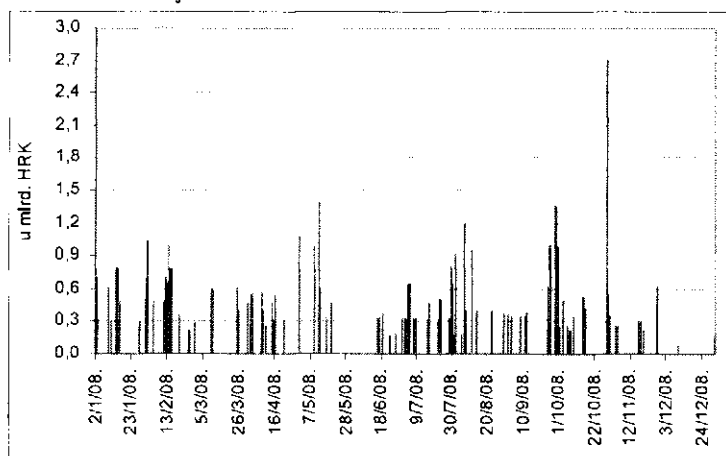
Kredit se može koristiti najviše 12 mjeseci. Kamatna stopa za korištenje kratkoročnim kreditom za likvidnost jednaka je stopi koja se naplaćuje na lombardni kredit uvećanoj za 0,5 postotnih bodova za razdoblje korištenja kreditom do tri mjeseca odnosno uvećanoj za 1 postotni bod za razdoblje korištenja kreditom duže od tri mjeseca.

Unutardnevni kredit

Unutardnevni kredit je instrument platnog prometa koji služi boljoj protočnosti platnih transakcija tijekom radnog dana. Banke se unutardnevnim kreditom mogu koristiti svakodnevno u obliku limita na računu za namiru, pri čemu je limit visina dopuštenoga negativnog stanja na računu za namiru. Kredit je kolateraliziran i pretežno se tijekom 2008. mogao se koristiti u visini do 90% nominalne vrijednosti založenih trezorskih zapisa MF-a. Međutim, krajem godine promijenjena je Odluka o uvjetima za odobrenje unutardnevnoga kredita na osnovi zaloga vrijednosnih papira. Izmjenom Odluke, koja je na snagu stupila 10. prosinca 2008., prihvatljivi kolateral na osnovi kojeg se odobravaju unutardnevni krediti ograničen je na trezorske zapise MF-a u kunama koji su izdani s izvornim rokom dospijeca do godine dana. Također, od 22. prosinca 2008. smanjen je postotak nominalne vrijednosti trezorskih zapisa na osnovi kojih HNB odobrava unutardnevne kredite s 90% na 50%.

Nevraćeni unutardnevni kredit na kraju radnog dana automatski se smatra zahtjevom za odobrenje lombardnoga kredita, i to u iznosu negativnog stanja na računu za namiru. Uskraćivanje mogućnosti korištenja, odnosno ograničenje iznosa lombardnoga kredita automatski podrazumijeva identična ograničenja u mogućnosti korištenja unutardnevnim kreditom. Na sredstva korištenoga unutardnevnoga kredita HNB ne zaračunava kamate.

2.14. Korištenje unutardnevnim kreditom

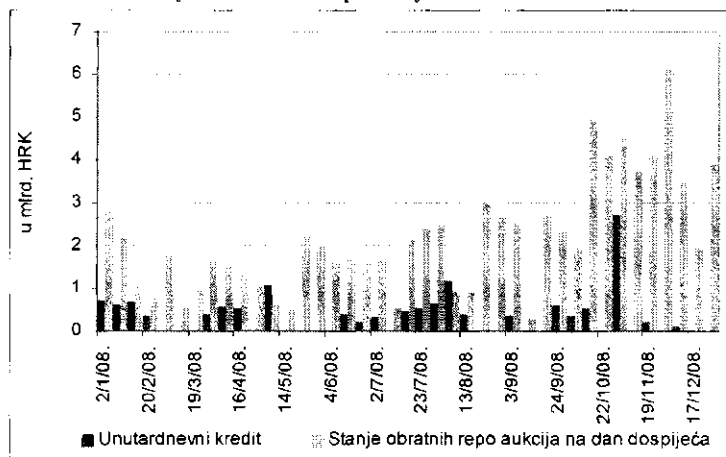

Izvor: HNB

Tijekom 2008. unutardnevni kredit koristio se 93 dana u prosječnom iznosu od 0,5 mlrd. kuna, a pojedinačni dnevni odobreni iznosi kretali su se od 90,0 mil. kuna do 2,7 mlrd. kuna. Najveći prosječni iznos za dane korištenja unutardnevnoga kredita zabilježen je u svibnju 2008., u iznosu od 0,8 mlrd. kuna, dok je najmanji prosječni iznos, od 0,1 mlrd. kuna, zabilježen u prosincu 2008. Najveći broj dana korištenja unutardnevnim kreditom zabilježen je u srpnju 2008., kad su se banke tom mogućnošću koristile 14 dana uz prosječni iznos kredita od 0,5 mlrd. kuna.

Vezano uz korištenje unutardnevnim kreditom na dane dospijeca redovitih operacija, od ukupno 47 održanih obratnih repo aukcija unutardnevni kredit koristio se 23 puta, tj. na 48,9% svih redovitih aukcija u 2008. godini. Prosječno je u tim danima unutardnevni kredit iznosio 0,6 mlrd. kuna, a pojedinačni odobreni dnevni iznosi kretali su se od 90,0 mil. kuna do 2,7 mlrd. kuna.

2.15. Korištenje redovitim operacijama

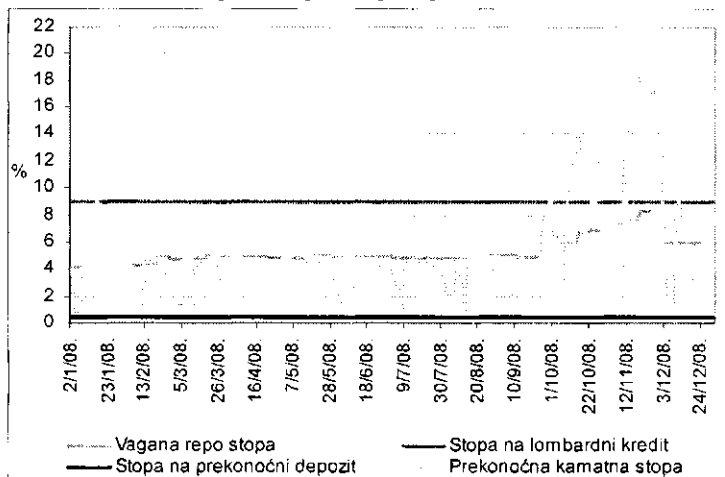

Izvor: HNB

2.1.6. Kamatne stope i naknade Hrvatske narodne banke

Kamatne stope na stalno raspoložive mogućnosti predstavljaju kamatni raspon koji bi trebao ograničavati raspon kretanja prekonoćne kamatne stope na novčanom tržištu. Kamatni raspon i njegove granice nisu se tijekom 2008. mijenjale, pri čemu je gornju granicu činila kamatna stopa na lombardni kredit, koja je iznosila 9,0% godišnje, a koja je u primjeni od 1. siječnja 2008. Donju granicu kamatnog raspona činila je kamatna stopa na prekonoćni depozit kod HNB-a, koja je iznosila 0,5% godišnje.

2.16. Kamatni raspon, repo stopa i prekonoćna kamatna stopa u 2008.

Izvor: HNB

Aktivnije upravljanje središnje banke likvidnošću u 2008. godini potaknulo je pojedine banke da na obratnim repo aukcijama sudjeluju s više od jedne ponude i s različitim kamatnim stopama, što je utjecalo na izraženiju diversifikaciju ponuđenih repo stopa, a time i na vaganu repo stopu. Broj ponuđenih kamatnih stopa na obratnim repo aukcijama tijekom 2008. kretao se između jedne i 13, a u prosjeku je bilo ponuđeno 3,7 kamatnih stopa po aukciji. U cijelom promatranom razdoblju najniža ponuđena repo stopa kretala se između 3,50% i 7,75%, a istodobno se najviša ponuđena repo stopa kretala između 3,50% i 9,15%. Vagana repo stopa tijekom godine kretala

se između 3,50% i 8,35%. Granična se repo stopa tijekom 2008. kretala između 4,10% u siječnju i 7,75% u studenome, a na posljednjim dvjema aukcijama održanima u 2008. primijenjena je fiksna repo stopa od 6,00%.

Stopa remuneracije na kunski dio obvezne pričuve iznosila je 0,75%, a stopa remuneracije na devizni dio obvezne pričuve iznosila je: za sredstva izdvojena u američkim dolarima – 50% Fedove ključne kamatne stope (engl. *U.S. Federal Funds Target Rate*), a za sredstva izdvojena u eurima – 50% ESB-ove ključne kamatne stope (engl. *ECB Minimum Bid Refinance Rate*).

2.2. Upravljanje međunarodnim pričuvama

Hrvatska narodna banka upravlja međunarodnim pričuvama Republike Hrvatske, koje su, na temelju Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci, dio bilance središnje banke. Način upravljanja pričuvama prilagođen je utvrđenoj monetarnoj i deviznoj politici, pri čemu se u upravljanju međunarodnim pričuvama središnja banka rukovodi prije svega načelima likvidnosti i sigurnosti. Međunarodne pričuve RH čine sva potraživanja i novčanice u konvertibilnoj stranoj valuti te sredstva u posebnim pravima vučenja.

2.2.1. Institucionalni i organizacijski okvir, načela upravljanja, rizici i načini upravljanja međunarodnim pričuvama

Institucionalni i organizacijski okvir upravljanja međunarodnim pričuvama

Savjet HNB-a određuje strategiju i politiku upravljanja međunarodnim pričuvama te odobrava okvir upravljanja rizicima. Komisija za upravljanje međunarodnim pričuvama razvija strategiju ulaganja međunarodnih pričuva u skladu s ciljevima koje je postavio Savjet HNB-a te donosi taktičke odluke u upravljanju međunarodnim pričuvama vodeći računa prije svega o tržišnim uvjetima. Direkcija za upravljanje međunarodnim pričuvama i deviznom likvidnošću zadužena je za ulaganje i održavanje likvidnosti međunarodnih pričuva na dnevnoj razini, za upravljanje rizicima te za izradu izvještaja Komisiji i Savjetu.

Načela upravljanja međunarodnim pričuvama te rizici u upravljanju međunarodnim pričuvama

Središnja banka upravlja međunarodnim pričuvama Republike Hrvatske na osnovi načela likvidnosti i sigurnosti ulaganja (članak 19. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci). Pritom održava visoku likvidnost pričuva i primjerenu izloženost rizicima te, uz dana ograničenja, nastoji ostvariti povoljne stope povrata svojih ulaganja.

Rizici prisutni u upravljanju međunarodnim pričuvama ponajprije su financijski rizici, dakle kreditni, kamatni i valutni rizik, no pozornost se pridaje i likvidnosnom i operativnom riziku. HNB ograničava izloženost kreditnom riziku ulaganjem u obveznice država visokog rejtinga, u kolateralizirane depozite i u nekolateralizirane depozite koji se plasiraju samo u banke najvišega kredibiliteta. Kamatni rizik, odnosno rizik pada vrijednosti portfelja međunarodnih pričuva zbog

neželjenih promjena kamatnih stopa, kontrolira se primjenom tzv. referentnih portfelja (engl. *benchmark portfolios*). Valutni rizik proizlazi iz fluktuacije međuvalutnih odnosa kune i eura te kune i američkog dolara. Valutna struktura međunarodnih pričuva HNB-a određuje se na osnovi valutne strukture obveza RH prema inozemstvu i valutne strukture uvoza robe i usluga. Likvidnosni rizik kontrolira se ulaganjem pričuva u lakoutržive obveznice i djelomično u depozitne instrumente s kratkim dospeljećem. Operativni rizik kontrolira se strogim odjeljivanjem funkcija i odgovornosti, točno propisanim metodologijama i procedurama te redovitim unutarnjim i vanjskim revizijama.

Način upravljanja međunarodnim pričuvama

Prema Odluci o upravljanju međunarodnim pričuvama Hrvatska narodna banka upravlja međunarodnim pričuvama na dva načina: 1) aktivno – na osnovi vlastitih odrednica i 2) pasivno – na osnovi ugovorenih deviznih obveza.

HNB aktivno upravlja dijelom ukupnih međunarodnih pričuva koji je formiran definitivnim otkupom deviza od banaka i MF-a prilikom deviznih intervencija HNB-a, i to u skladu sa zacrtanim referentnim portfeljima, čime se postiže adekvatan omjer dobiti i rizika. Drugim dijelom pričuva, formiranim na osnovi izdvojenih deviznih obveznih pričuva banaka, depozita MF-a, repo poslova i sredstava u posebnim pravima vučenja (engl. *special drawing rights*, SDR), HNB upravlja pasivno u ovisnosti o ugovorenim deviznim obvezama, a s ciljem zaštite od valutnoga i kamatnog rizika.

U terminologiji izvješćivanja o međunarodnim pričuvama HNB-a upotrebljavaju se još pojmovi bruto i neto pričuve. Pod pojmom bruto pričuva podrazumijevaju se ukupne međunarodne pričuve. Neto pričuve obuhvaćaju dio pričuva kojima HNB aktivno upravlja te sredstva u SDR-ima i efektivni strani novac.

2.2.2. Međunarodne pričuve u 2008.

Proteklu, 2008. godinu, obilježila je najsnažnija gospodarska kriza od 1930-ih godina. Tržišta dionica diljem svijeta zabilježila su velik pad, a mnoga su svjetska gospodarstva ušla u recesiju. Zbog bijega investitora u sigurnija ulaganja zamjetno su porasle cijene američkih i eurskih državnih obveznica, što se povoljno odrazilo i na učinak deviznih portfelja HNB-a.

Ukupne međunarodne pričuve HNB-a na dan 31. prosinca 2008. iznosile su 9,1 mlrd. EUR, što je za 186,5 mil. EUR (2,0%) manje u odnosu na kraj 2007. godine, kad su ukupne međunarodne pričuve iznosile 9,3 mlrd. EUR. Na pad ukupnih međunarodnih pričuva ponajviše su utjecale odluke o ukidanju granične obvezne pričuve i o smanjenju stope obvezne pričuve banaka sa 17% na 14%.

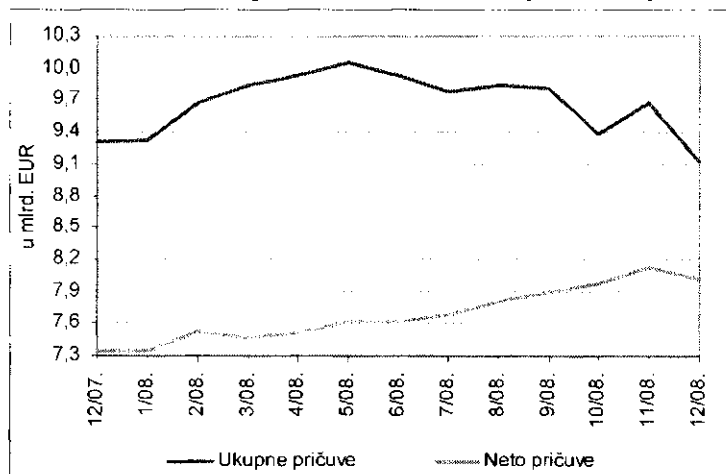
S druge strane, neto međunarodne pričuve, u koje nisu uključene devizna obvezna pričuva i granična obvezna pričuva, kao ni sredstva MF-a, porasle su u 2008. godini za 674,2 mil. EUR, s razine od 7,3 mlrd. EUR na kraju 2007. na 8,0 mlrd. EUR.

Tablica 2.1. Mjesečno kretanje ukupnih i neto međunarodnih pričuva HNB-a, na kraju razdoblja, u milijunima eura

Mjesec	Ukupne pričuve	Neto pričuve
Prosinac 2007.	9.307,21	7.348,07
Siječanj 2008.	9.332,62	7.350,00
Veljača 2008.	9.676,72	7.522,16
Ožujak 2008.	9.841,51	7.474,92
Travanj 2008.	9.928,35	7.509,93
Svibanj 2008.	10.051,06	7.623,55
Lipanj 2008.	9.941,03	7.612,38
Srpanj 2008.	9.788,65	7.679,58
Kolovoz 2008.	9.839,65	7.796,41
Rujan 2008.	9.808,56	7.896,77
Listopad 2008.	9.387,27	7.975,61
Studen 2008.	9.681,71	8.120,16
Prosinac 2008.	9.120,74	8.022,26
Razlika 12/08. - 12/07.	-186,47	674,19

Izvor: HNB

2.17. Međunarodne pričuve HNB-a, na kraju razdoblja

Izvor: HNB

Glavni činitelji promjene razine ukupnih međunarodnih pričuva tijekom 2008. na priljevnoj strani bili su:

- prihod od ulaganja ukupnih međunarodnih pričuva HNB-a u iznosu od 456,7 mil. EUR
- otkup deviza od banaka deviznim intervencijama HNB-a u iznosu od 409,1 mil. EUR
- otkup deviza od Ministarstva financija u iznosu od 270,9 mil. EUR
- međuvalutne promjene u iznosu od 46,9 mil. EUR proizašle iz rasta vrijednosti američkog dolara prema euru na kraju 2008. u odnosu na kraj 2007.,

a na odljevnoj strani:

- pad ukupne izdvojene devizne obvezne pričuve u iznosu od 852,4 mil. EUR (pri čemu je granična obvezna pričuva smanjena za 685,5 mil. EUR, a devizna obvezna pričuva za 166,9 mil. EUR)

- prodaja deviza bankama putem deviznih intervencija HNB-a u iznosu od 420,6 mil. EUR
- prodaja deviza Ministarstvu financija u iznosu od 85 mil. EUR.

Ukupan promet HNB-a na deviznom tržištu u 2008.

Hrvatska narodna banka tijekom 2008. intervenirala je na tržištu kupujući i prodajući devize u trgovini s domaćim bankama, Ministarstvom financija i stranim bankama. Transakcijama kupnje i prodaje na deviznom tržištu u 2008. godini međunarodne pričuve HNB-a uvećane su za neto iznos od 174,4 mil. EUR, čime je emitirano 1,2 mlrd. kuna.

Trima deviznim transakcijama i jednim ugovorom o razmjeni (engl. *swap*) s domaćim bankama HNB je u 2008. godini ukupno prodao 420,6 mil. EUR, dok je od banaka ukupno otkupio 409,1 mil. EUR. Ugovorom o razmjeni u studenome 2008. otkupljeno je 150 mil. EUR, a isti je iznos vraćen u prosincu. Sveukupno je u 2008. godini HNB bankama prodao 11,5 mil. EUR (neto), čime je sterilizirano 90,6 mil. kuna.

Ministarstvu financija HNB je u 2008. prodao 85 mil. EUR, dok je u istom razdoblju od MF-a otkupio 270,9 mil. EUR. Tako je u transakcijama s MF-om otkupljeno 185,9 mil. EUR (neto) i time emitirano 1,3 mlrd. kuna.

Tablica 2.2. Ukupni promet HNB-a na deviznom tržištu od 1. siječnja do 31. prosinca 2008. prema tečaju na dan valute, u milijunima

	Kupnja (1)		Prodaja (2)		Razlika (1 - 2)	
	EUR	HRK	EUR	HRK	EUR	HRK
Domaće banke	409,10	2.936,08	420,60	3.026,68	-11,50	-90,60
Ministarstvo financija	270,89	1.938,71	84,98	622,25	185,91	1.316,46
Strane banke	0,00	0,00	0,01	0,07	-0,01	-0,07
Ukupno	679,99	4.874,79	505,59	3.648,99	174,40	1.225,80

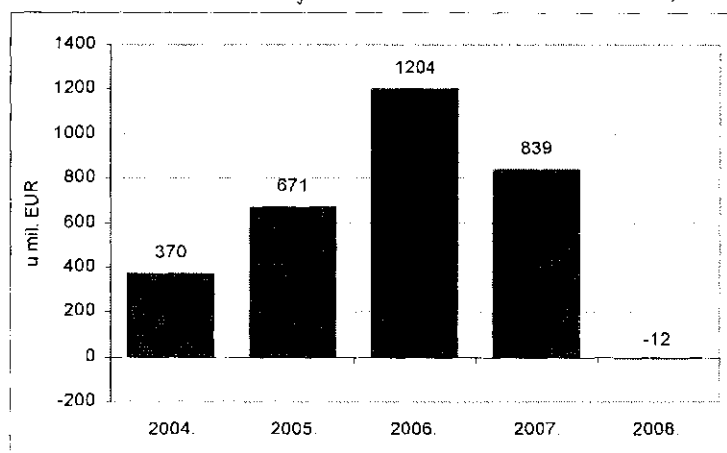
Izvor: HNB

Tablica 2.3. Devizne intervencije HNB-a s domaćim bankama od 1. siječnja do 31. prosinca 2008., prema tečaju na dan intervencije, u milijunima

Mjesec (broj interv.)	Kupnja deviza (1)		Prodaja deviza (2)		Razlika (1 - 2)	
	EUR	HRK	EUR	HRK	EUR	HRK
Siječanj	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Veljača (1)	189,10	1.370,19	0,00	0,00	189,10	1.370,19
Ožujak	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Travanj	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Svibanj	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Lipanj	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Srpanj	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kolovoz	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Rujan	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Listopad (1)	0,00	0,00	270,60	1.955,55	-270,60	-1.955,55
Studen (2)	220,00	1.565,89	0,00	0,00	220,00	1.565,89
Prosinac (1)	0,00	0,00	150,00	1.071,13	-150,00	-1.071,13
Ukupno	409,10	2.936,08	420,60	3.026,68	-11,50	-90,60

Izvor: HNB

2.18. Devizne intervencije HNB-a s domaćim bankama, u neto iznosima

Izvor: HNB

Rizici u upravljanju međunarodnim pričuvama i struktura ulaganja međunarodnih pričuva u 2008.

Kreditni rizik u upravljanju međunarodnim pričuvama

Kreditni rizik jest rizik nepodmirenja obveza, odnosno opasnost da se uložena sredstva neće pravodobno i/ili u potpunosti vratiti te da se neće vraćati planiranom dinamikom.

HNB ima tri razine zaštite od kreditnog rizika:

- HNB ulaže međunarodne pričuve samo u financijske institucije i države najvišega kreditnog rejtinga; pri ocjeni kreditne sposobnosti osobita se pozornost posvećuje rejtingima koje su objavile međunarodno priznate agencije za ocjenu kreditnog rejtinga
- ulaganja u pojedine financijske institucije i države ograničena su limitima i kvotama, čime se kreditni rizik diversificira
- dio pričuva uloženi u obratne repo ugovore kolateraliziran je, tj. osiguran tako da HNB pri deponiranju sredstava kod pojedine financijske institucije za osiguranje traži državne obveznice iste ili veće tržišne vrijednosti od vrijednosti plasiranih sredstava.

Odlukama Komisije za upravljanje međunarodnim pričuvama tijekom 2008. godine postrožene su smjernice upravljanja kreditnim rizikom, pa su ulaganja međunarodnih pričuva u nekolateralizirane depozite gotovo u potpunosti preusmjerena u sigurnije oblike imovine poput državnih obveznica, instrumenata Banke za međunarodne namire (BIS) i instrumenata središnjih banaka.

Tablica 2.4. Struktura ulaganja međunarodnih pričuva prema kreditnom riziku na dan 31. prosinca 2008., prema tržišnoj vrijednosti, u milijunima eura

Ulaganja	Neto pričuve	Obvezna pričuva	Granična obvezna pričuva	Ministarstvo financija	Ukupne pričuve	31.12.2008.	
						neto pričuve, %	ukupne pričuve, %
Državne obveznice ^a	6.491,91	1.086,60	-	-	7.578,51	80,92	83,09
Osigurane obveznice	613,84	7,00	-	-	620,84	7,65	6,81
Međunarodne financijske institucije	812,40	-	-	0,03	812,43	10,15	8,91
Središnje banke	-	-	-	-	-	-	-
Komercijalne banke	104,11	-	-	4,86	108,96	1,50	1,19
Ukupno	8.022,26	1.093,60	-	4,88	9.120,74	100,00	100,00

^a Uključuje i obratne repo ugovore jer su kolateralizirani državnim obveznicama.

Izvor: HNB

Prema stupnju izloženosti kreditnom riziku ukupne međunarodne pričuve podijeljene su na sredstva uložena u državne obveznice, osigurane obveznice, instrumente međunarodnih financijskih institucija, instrumente središnjih banaka te u instrumente komercijalnih banaka. Udio ukupnih međunarodnih pričuva uloženi u državne obveznice porastao je s 55,32%, koliko je zabilježeno na kraju 2007. godine, čak na 83,09%, odnosno na razinu od 7,6 mlrd. EUR na dan 31. prosinca 2008. Istodobno su smanjena ulaganja u komercijalne banke, pa su oročeni depoziti kod banaka na kraju 2008. iznosili tek 109 mil. EUR, odnosno 1,19% ukupnih međunarodnih pričuva. Promjena strukture ulaganja ukupnih međunarodnih pričuva posljedica je spomenutih odluka Komisije za međunarodne pričuve kojima je cilj smanjenje izloženosti kreditnom riziku u uvjetima krize na svjetskim financijskim tržištima. Na kraju 2008. u međunarodne financijske institucije bilo je uloženo 6,81% ukupnih međunarodnih pričuva, dok je udio ukupnih međunarodnih pričuva uloženi kod središnjih banaka iznosio 8,91%.

S obzirom na kreditni rejting, na kraju 2008. godine čak 85,64% ukupnih međunarodnih pričuva HNB-a bilo je uloženo u vrijednosne papire država i u banke najvišeg rejtinga, Aaa (prema agenciji za dodjelu kreditnih rejtinga Moody's). U vrijednosne papire država i u banke s rejtingom Aa1 bilo je uloženo 5,44%, a u države i banke s rejtingom Aa2 samo 2,50% međunarodnih pričuva. Preostali je dio ukupnih međunarodnih pričuva (6,42%) bio uloženi kod MMF-a i kod BIS-a.

Valutna struktura međunarodnih pričuva

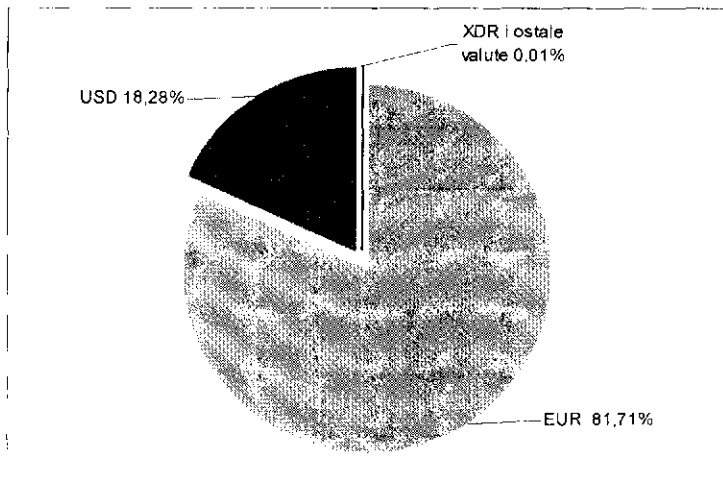
Savjet HNB-a je u Odluci o upravljanju međunarodnim pričuvama precizno utvrdio odrednice za izračun valutne strukture neto međunarodnih pričuva HNB-a, kao i valutne strukture dijela pričuva kojima se pasivno upravlja.

Valutna struktura neto međunarodnih pričuva usklađuje se dva puta godišnje s valutnom strukturom projiciranih iznosa otplata inozemnog duga (glavnice i kamate) RH za godinu unaprijed te s valutnom strukturom uvoza robe i usluga ostvarenog u proteklih godinu dana. Tako se upravljanje valutnim rizikom međunarodnih pričuva HNB-a mora promatrati u širem kontekstu jer se zapravo valutnom strukturom međunarodnih pričuva HNB-a nastoji umanjiti izloženost valutnom riziku koja proizlazi iz obveza RH prema inozemstvu.

Na dan 31. prosinca 2008. udio pričuva u eurima u neto međunarodnim pričuvama iznosio je 81,71%, a udio pričuva u američkim dolarima 18,28%.

Dijelom pričuva prikupljenih s osnove sredstava izdvojene devizne obvezne pričuve i granične obvezne pričuve, sredstava MF-a, repo poslova i sredstava u SDR-ima središnja banka upravlja pasivno ovisno o valutnoj strukturi ugovorenih deviznih poslova.

2.19. Valutna struktura neto međunarodnih pričuva na dan 31. prosinca 2008.

Napomena: XDR je međunarodna troslovnna oznaka posebnih prava vučenja.
Izvor: HNB

Kamatni rizik u upravljanju međunarodnim pričuvama

Kamatni rizik je rizik pada cijena obveznica, odnosno vrijednosti deviznih portfelja međunarodnih pričuva HNB-a zbog neželjenih promjena kamatnih stopa na tržištima instrumenata s fiksnim prinosom. Kamatni rizik međunarodnih pričuva HNB-a kontrolira se primjenom točno utvrđenih referentnih portfelja. Referentni portfelji zadovoljavaju traženi odnos rizika i dobiti, odnosno odražavaju dugoročnu strategiju ulaganja samih pričuva.

Rezultati i analiza upravljanja deviznim portfeljima HNB-a u 2008.

Stopa povrata neto eurskog portfelja HNB-a u 2008. godini iznosila je 5,68%¹, što je ujedno i najviša stopa povrata otkad postoje međunarodne pričuve HNB-a. U istom je razdoblju stopa povrata neto dolarskog portfelja HNB-a iznosila 4,57%. Prosječna veličina eurskog portfelja HNB-a kojim se tijekom 2008. godine aktivno upravljalo iznosila je 6,3 mlrd. EUR, dok je prosječna veličina neto dolarskog portfelja iznosila 2,0 mlrd. USD.

Tablica 2.5. Ostvareni prihodi u 2008. te prosječne stope povrata deviznih portfelja HNB-a prema načelu tržišne vrijednosti, u milijunima originalne valute i postocima

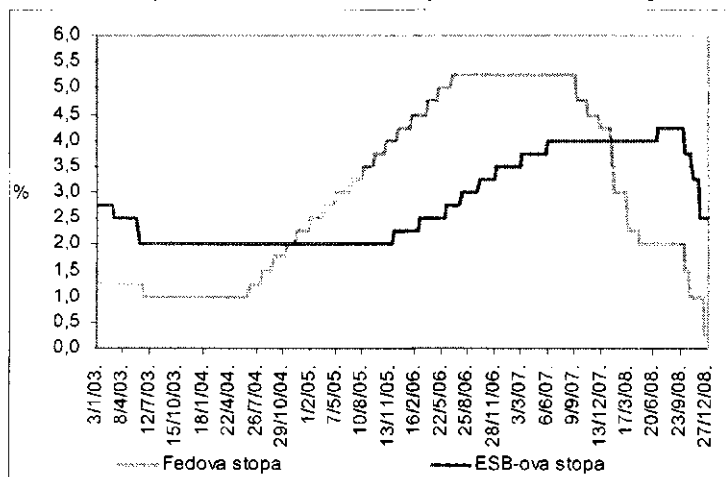
Portfelj	Ostvareni prihod	Pros. uloženi iznos	Godišnja stopa povrata					
	2008.		2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.
Eurski	350,47	6.295,19	2,61	2,71	2,19	2,41	3,94	5,68
Dolarski	88,03	2.021,09	1,38	1,29	2,78	4,67	6,23	4,57

Izvor: HNB

¹ Godišnje stope povrata prilagođene su metodologiji GIPS (engl. *Global Investment Performance Standards*).

U 2008. godini eurskim portfeljem kojim se aktivno upravljalo ostvaren je prihod od 350,5 mil. EUR, dok je dolarskim portfeljem u istom razdoblju ostvaren prihod od 88,0 mil. USD (otprilike 61,4 mil. EUR).

2.20. Kretanje Fedove i ESB-ove ključne kamatne stope

Izvori: ESB; Fed

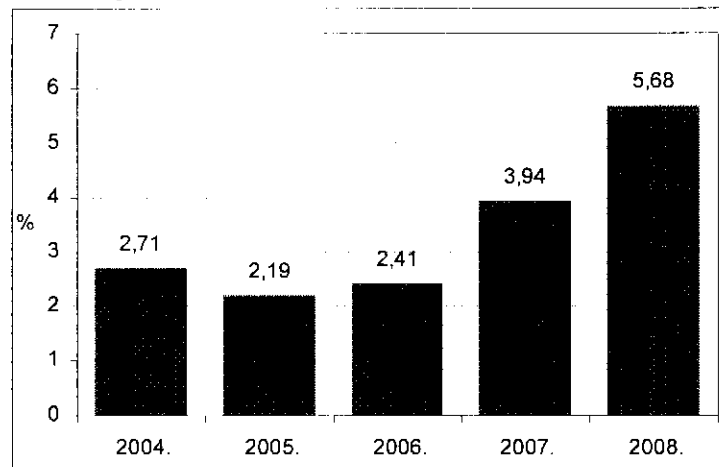
Europska središnja banka povisila je u srpnju 2008. svoju referentnu repo stopu s razine od 4,00% na 4,25%, dok je u razdoblju od rujna do kraja godine, u uvjetima produbljenja financijske krize, u tri navrata snizila tu stopu. Time je do kraja 2008. ESB-ova referentna stopa spuštena na 2,50%.

Američka središnja banka u 2008. je snizivala svoju referentnu kamatnu stopu sedam puta. Time se Fedova referentna kamatna stopa u 2008. godini spustila s 4,25% na rekordno nisku razinu od 0,25%.

Relativno visoke stope povrata eurskog i dolarskog neto portfelja HNB-a u 2008. godini prvenstveno su rezultat velikog pada prinosa na dugoročne eurske i dolarske državne obveznice i jakog porasta njihovih cijena. Taj je rast posljedica velike potražnje za sigurnijim oblicima ulaganja prouzročene krizom koja je tijekom 2008. zavladała svjetskim financijskim tržištima.

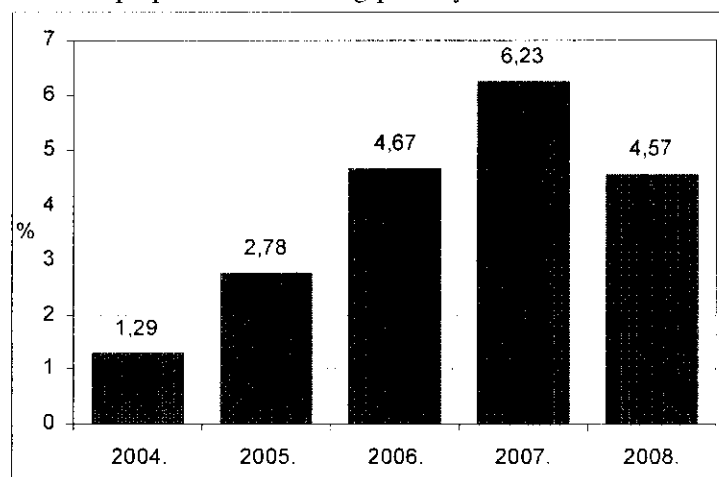
Drugi razlog relativno visokih stopa povrata jest i razmjerno velik udio obveznica u neto portfeljima HNB-a, koji je tijekom 2008. godine dodatno porastao. Odlukama Komisije za međunarodne pričuve smanjen je udio nekolateraliziranih depozita, dok je povećan udio državnih obveznica, čime se povećala sigurnost i likvidnost međunarodnih pričuva.

2.21. Stope povrata eurskog portfelja HNB-a

Izvor: HNB

2.22. Stope povrata dolarskog portfelja HNB-a

Izvor: HNB

3. Bankarski sektor

3. Bankarski sektor¹

Usporavanje rasta aktive bankovnog sustava započeto u 2007. nastavljeno je i u 2008. godini. Rast ukupnih plasmana i potencijalnih obveza banaka također je znatno usporen, i to ponajviše zbog sporijeg rasta bruto kredita koji čine najvažniju sastavnicu ukupnih plasmana. Za razliku od prijašnjih godina, u kojima je kreditna aktivnost banaka bila usmjerena prema stanovništvu, u 2008. godini krediti stanovništvu usporili su rast, a na ukupno povećanje iznosa odobrenih kredita najviše je utjecao brži rast kredita državnim jedinicama i trgovačkim društvima.

Ispravci vrijednosti i rezervacije za ukupne plasmane i potencijalne obveze blago su porasli u odnosu na kraj 2007. godine. Zbog bržeg rasta ukupnih plasmana i potencijalnih obveza njihova je pokrivenost ispravcima vrijednosti i rezervacijama smanjena u 2008. godini. Za razliku od ispravaka vrijednosti i rezervacija, loši plasmani banaka, odnosno djelomično nadoknadivi i nenadoknadivi plasmani i potencijalne obveze rasli su brže od ukupnih plasmana i potencijalnih obveza, što je utjecalo na blago povećanje njihova udjela u ukupnim plasmanima i potencijalnim obvezama na kraju 2008.

Rast dobiti banaka nastavljen je i u 2008. godini, premda u manjoj mjeri nego godinu prije. Takva su kretanja najvećim dijelom rezultat rasta kamatnih prihoda, i to osobito kod velikih banaka. Iako je dobit prije oporezivanja rasla brže nego godinu prije, profitabilnost poslovanja banaka u cjelini nije se povećala jer su ulaganja banaka rezultirala istim prinosom na jedinicu prosječne aktive kao i na kraju 2007. godine.

Dokapitalizacijama banaka provedenima tijekom 2008. godine povećao se njihov jamstveni kapital, no pod utjecajem izmjene regulative i veće izloženosti rizicima porasli su i kapitalni zahtjevi, zbog čega je stopa adekvatnosti kapitala banaka na kraju 2008. godine smanjena u odnosu na kraj 2007. godine.

3.1. Poslovanje banaka

Ulaskom Obrtničke štedne banke d.d., Zagreb u bankovni sustav Republike Hrvatske broj bankarskih institucija povećao se za jedan, pa su bankovni sustav na kraju 2008. godine činile 33 banke, jedna štedna banka i pet stambenih štedionica (Tablica 3.1.). Ukupna aktiva bankovnog sustava iznosila je 377,7 mlrd. kuna, odnosno 110,4% vrijednosti bruto domaćeg proizvoda.

U travnju 2008. godine odobrenje za rad dobila je A štedna banka malog poduzetništva d.d., Zagreb, a u lipnju 2008. godine odobrenje je dobila i Obrtnička štedna banka d.d., Zagreb kao prva štedno-kreditna zadruga koja se preoblikovala u štednu banku. Naime, početkom 2007. godine na snagu su stupili zakonski propisi² na temelju kojih su štedno-kreditne zadruge bile dužne donijeti odluku o preustroju poslovanja, tj. odluku o nastavku poslovanja kao kreditna unija ili štedna banka ili odluku o prestanku rada. Na dan 31. prosinca 2008. A štedna banka

¹ Svi financijski podaci za 2008. godinu zasnivaju se na privremenim nerevidiranim izvješćima banaka, štednih banaka i stambenih štedionica, a podaci za prethodne godine zasnivaju se na revidiranim izvješćima banaka i stambenih štedionica.

² Zakon o kreditnim unijama (NN, br. 141/2006.) i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o bankama (NN, br. 141/2006.)

malog poduzetništva d.d., Zagreb nije bila upisana u sudski registar, odnosno nije obavljala poslovanje. Obrtnička štedna banka d.d., Zagreb upisana je u sudski registar 17. srpnja 2008. te je započela s poslovanjem i dostavom izvješća u Hrvatsku narodnu banku.

Tablica 3.1. Broj bankarskih institucija, na kraju razdoblja

Banke	2006.	2007.	2008.
Broj banaka na početku godine	34	33	33
Banke pripojene drugim bankama	-1	–	–
Broj banaka na kraju godine	33	33	33
Štedne banke			
Broj štednih banaka na početku godine	–	–	0
Broj štednih banaka koje su dobile odobrenje za rad	–	–	2
Broj štednih banaka na kraju godine	–	–	1 ^a
Stambene štedionice			
Broj stambenih štedionica na početku godine	4	5	5
Stambene štedionice koje su dobile odobrenje za rad	1	–	–
Broj stambenih štedionica na kraju godine	5	5	5

^a A štedna banka malog poduzetništva d.d., Zagreb, na dan 31.12.2008. nije bila upisana u sudski registar i nije obavljala poslovanje.

Izvor: HNB

Prema kriteriju veličine udjela aktive u ukupnoj aktivi svih banaka³, Obrtnička štedna banka d.d., Zagreb uključena je u skupinu malih banaka, zbog čega je broj malih banaka povećan s 23 na 24, dok je broj velikih i srednjih banaka ostao nepromijenjen – šest odnosno četiri.

Usporavanje rasta aktive banaka iz 2007. godine nastavljeno je i u 2008. Niže stope rasta aktive zabilježene su kod svih grupa banaka, a najizraženije smanjenje stope rasta i njezinu najnižu vrijednost na kraju 2008. ostvarile su srednje banke. Velike su banke, nakon dvije godine zabilježenog pada udjela, povećale svoj udio u ukupnoj aktivi svih banaka, dok je udio malih banaka ostao nepromijenjen. Za razliku od banaka, stambene su štedionice u 2008. udvostručile stopu rasta aktive (s 2,7% na 6,3%), što ipak nije bilo dovoljno za povećanje udjela u ukupnoj aktivi bankovnog sustava. Udio stambenih štedionica smanjen je s 1,9%, koliko je iznosio na kraju 2007., na 1,8% na kraju prošle godine.

Tablica 3.2. Grupe banaka usporedivih značajki i udio njihove aktive u aktivi svih banaka na kraju razdoblja

	Broj banaka			Udio (%)		
	2006.	2007.	2008.	2006.	2007.	2008.
Velike banke	6	6	6	80,2	79,0	79,4
Srednje banke	4	4	4	12,0	12,9	12,5
Male banke	23	23	24 ^a	7,8	8,1	8,1
Ukupno	33	33	34	100,0	100,0	100,0

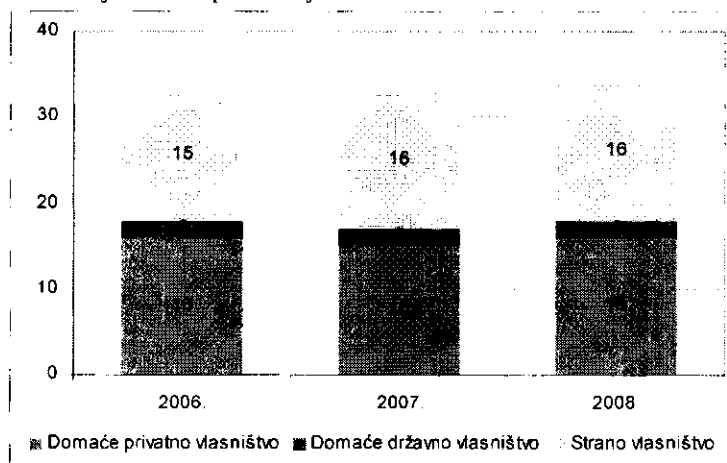
^a Obrtnička štedna banka d.d., Zagreb, uključena je u grupu malih banaka.

Izvor: HNB

³ Banke (uključujući štedne banke) podijeljene su u tri grupe usporedivih značajki ovisno o veličini udjela aktive banke u ukupnoj aktivi svih banaka na kraju izvještajnog razdoblja: velike, srednje i male banke. Velike banke su one banke čija je aktiva veća od 5% ukupne aktive svih banaka, srednje banke su one banke čija je aktiva veća od 1% i manja od 5% ukupne aktive svih banaka, a male banke su one banke čija je aktiva manja od 1% ukupne aktive svih banaka.

Grupa velikih banaka jedina je grupa čiji se udio u ukupnoj aktivi svih banaka povećao u odnosu na kraj 2007. godine (Tablica 3.2.). Ukupna aktiva svih banaka porasla je za 7,4%, dok je aktiva velikih banaka ostvarila porast od 8,0%. Aktiva srednjih banaka ostvarila je znatno nižu stopu rasta od prosječne (samo 4,0%) pa joj je, nakon snažnog rasta u 2007. godini (20,9%) i s time povezanog povećanja udjela, na kraju 2008. godine udio smanjen na 12,5% aktive banaka. Aktiva malih banaka ostvarila je rast od 7,4% te je njezin udio u ukupnoj aktivi svih banaka ostao nepromijenjen u odnosu na kraj 2007. i iznosio je 8,1%.

3.1. Broj banaka prema sjedištu vlasnika i vrsti vlasništva, na kraju razdoblja

Izvor: HNB

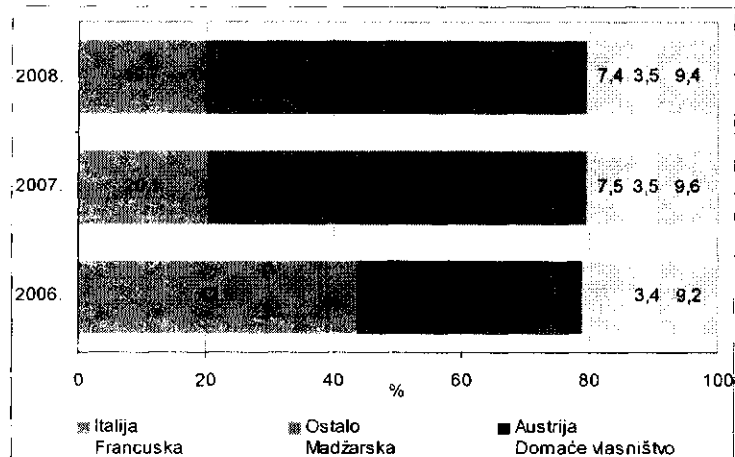
Usprkos povećanju broja banaka u domaćem vlasništvu zbog početka rada Obrtničke štedne banke d.d., Zagreb (Slika 3.1.), udio domaćih banaka u ukupnoj aktivi svih banaka blago se smanjio (s 9,6% na 9,4%). Razlog je tome smanjenje udjela aktive banaka u većinskom vlasništvu države na 4,5% (Tablica 3.3.) zbog niske stope rasta aktive (samo 0,1%) u jednoj od dviju banaka u većinskom državnom vlasništvu.

Tablica 3.3. Aktiva banaka prema sjedištu vlasnika i vrsti vlasništva, u postocima

	Udio aktive pojedine grupe banaka u ukupnoj aktivi banaka		
	2006.	2007.	2008.
Banke u većinskom vlasništvu domaćih dioničara	5,0	4,9	4,9
Banke u većinskom vlasništvu države	4,2	4,7	4,5
Banke u većinskom vlasništvu stranih dioničara	90,8	90,4	90,6
Ukupno	100,0	100,0	100,0

Izvor: HNB

3.2. Aktiva banaka prema domicilu dioničara, na kraju razdoblja

Napomena: Pod domicilom dioničara u ovom se prikazu podrazumijeva sjedište dioničkog društva ili prebivalište vlasnika (fizičke osobe).

Izvor: HNB

Udio banaka u većinskom vlasništvu stranih dioničara na kraju 2008. godine iznosio je 90,6% aktive banaka, tj. povećan je u odnosu na kraj 2007. za 0,2 postotna boda. Za povećanje udjela banaka u vlasništvu stranaca najzaslužnije je sedam banaka u vlasništvu austrijskih dioničara, čija je aktiva zabilježila najvišu stopu rasta (8,5%) te je dosegla udio od 59,7% ukupne aktive svih banaka (Slika 3.2.). S udjelom od 19,7% slijedilo je pet banaka u vlasništvu talijanskih dioničara, dok su po jednu banku imali dioničari iz Francuske, Madžarske, San Marina i Luksemburga. Zbog reorganizacije poslovanja unutar matice u 2007. je godini najveća banka u RH, u podjeli banaka prema domicilu dioničara, premještena iz grupe talijanskih u grupu austrijskih banaka, a rast njezine aktive u 2008. godini imao je najveći utjecaj na rast aktive austrijskih banaka. Banke u vlasništvu talijanskih dioničara ostvarile su stopu rasta nižu od prosječne (5,6% nasuprot 7,4%), zbog čega im je udio u ukupnoj aktivi banaka u 2008. godini smanjen. Kretanje njihova udjela pod izrazitim je utjecajem kretanja u drugoj najvećoj banci u RH, koja u grupi talijanskih banaka ima dominantan udio.

3.1.1. Struktura bilance banaka

Struktura aktive banaka

Ograničavanje rasta plasmana banaka već je 2007. godine rezultiralo sporijim rastom aktive te je njezina godišnja stopa rasta na kraju 2007. godine bila znatno niža u odnosu na godinu prije (13,3% prema 17,0% na kraju 2006.). Nastavak primjene mjere o upisu obveznih blagajničkih zapisa HNB-a tijekom 2008. godine⁴, uz nepovoljna kretanja u međunarodnom i domaćem okružju, utjecao je na daljnje usporavanje godišnje stope rasta aktive banaka. Ona je na kraju 2008. godine iznosila 7,4%, što je njezina najniža vrijednost ostvarena tijekom proteklih deset godina.

Ukupna aktiva svih banaka na kraju 2008. godine u usporedbi s krajem 2007. bila je veća za 25,7 mlrd. kuna i iznosila je 370,8 mlrd. kuna (Tablica 3.4.). Kod većine banaka (njih 29) u

⁴ Odluka o upisu obveznih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke (NN, br. 132/2007. i 29/2008.)

promatranom je razdoblju ostvaren rast aktive, dok se u četirima bankama aktiva smanjila. Najveću godišnju stopu rasta aktive na kraju 2008. godine imale su velike banke (8,0%), a nešto manju stopu povećanja imale su male banke (7,5%). Nakon višegodišnjeg razdoblja tijekom kojeg su srednje banke bilježile najveći godišnji rast, na kraju 2008. njihova je stopa rasta aktive bila najmanja te je iznosila 4,0%.

Više od polovine iznosa ukupnog povećanja aktive banaka tijekom 2008. godine (16,4 mlrd. kuna od ukupno 25,7 mlrd. kuna) ostvareno je u posljednjem tromjesečju, pa je stopa rasta aktive u tom tromjesečju bila najveća (4,6%). Budući da je veći dio imovine banaka nominiran u stranim valutama ili indeksiran uz strane valute (60,7% na kraju 2008.), znatan utjecaj na spomenuti rast u posljednjem tromjesečju imala je deprecijacija tečaja kune prema valutama koje su najviše zastupljene u valutnoj strukturi bilance banaka (euro, švicarski franak i američki dolar)⁵.

Za razliku od prethodne dvije godine u kojima je bila istaknuta promjena valutne strukture bilance banaka u korist povećanja udjela stavki u kunama, tijekom 2008. godine zabilježena su suprotna kretanja, koja su u bilanci banaka rezultirala povećanjem udjela stavki izloženih valutnom riziku. Ukupna kunska imovina banaka smanjila se u odnosu na stanje na kraju 2007. godine za 0,9 mlrd. kuna (0,6%), pa je veći porast u usporedbi s rastom ukupne imovine ostvario njezin devizni dio i kunski dio uz valutnu klauzulu (26,6 mlrd. kuna ili 13,4%), ponajprije odražavajući rast kunskih kredita uz valutnu klauzulu.

Tablica 3.4. Struktura aktive banaka, na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	2006.			2007.			2008.		
	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena
1. Gotovina i depoziti kod HNB-a	49.615,2	16,5	15,7	51.415,9	14,9	5,6	42.678,7	11,6	-17,0
1.1. Gotovina	3.931,0	1,3	17,4	4.551,7	1,3	15,8	5.401,8	1,5	18,7
1.2. Depoziti kod HNB-a	45.684,2	15,0	15,5	46.864,2	13,6	2,6	37.276,9	10,1	-20,5
2. Depoziti kod bankarskih institucija	26.005,6	8,5	12,5	55.118,0	10,2	35,0	55.961,0	9,7	2,4
3. Trezorski zapisi i blagajnički zapisi HNB-a	8.077,2	2,7	15,3	8.748,7	2,5	8,3	10.062,5	2,7	15,0
4. Vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti koji se drže radi trgovanja	7.730,4	2,5	-6,7	8.515,5	2,5	10,2	6.857,1	1,8	-19,7
5. Vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti raspoloživi za prodaju	12.678,2	4,2	7,5	11.326,4	3,3	-10,7	12.482,0	3,4	10,2
6. Vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti koji se drže do dospijeća	5.511,9	1,1	-55,1	3.556,7	1,0	6,8	4.798,8	1,3	35,7
7. Vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti kojima se aktivno ne trguje, a koji se vrednuju prema fer vrijednosti kroz RDG	460,1	0,2	-58,2	700,0	0,2	52,1	669,0	0,2	-4,1
8. Derivatna financijska imovina	280,9	0,1	90,7	276,0	0,1	-1,8	122,2	0,0	-55,7
9. Krediti financijskim institucijama	4.055,4	1,3	4,3	6.949,8	2,0	72,2	5.796,7	1,5	-16,6
10. Krediti ostalim komitentima	183.740,0	60,5	24,1	209.319,6	60,7	13,9	240.844,0	63,0	15,1
11. Ulaganja u podružnice, pridružena društva i zajedničke potihvate	1.675,5	0,6	5,0	1.705,9	0,5	1,7	1.791,0	0,5	5,1
12. Preuzeta imovina	445,6	0,1	25,1	355,7	0,1	-20,2	591,6	0,1	10,1
13. Materijalna imovina (minus amortizacija)	4.434,1	1,5	5,6	4.510,4	1,3	1,7	4.506,3	1,2	-0,1
14. Kamate, naknade i ostala imovina	4.787,8	1,6	-2,4	5.471,0	1,6	14,3	6.861,4	1,9	25,4
15. Manje: Posebne rezerve za identificirane gubitke na skupnoj osnovi	2.672,6	0,9	18,1	2.866,2	0,8	7,2	3.046,0	0,8	6,5
Ukupno imovina	304.605,5	100,0	17,0	345.081,4	100,0	13,5	370.756,8	100,0	7,4

Izvor: HNB

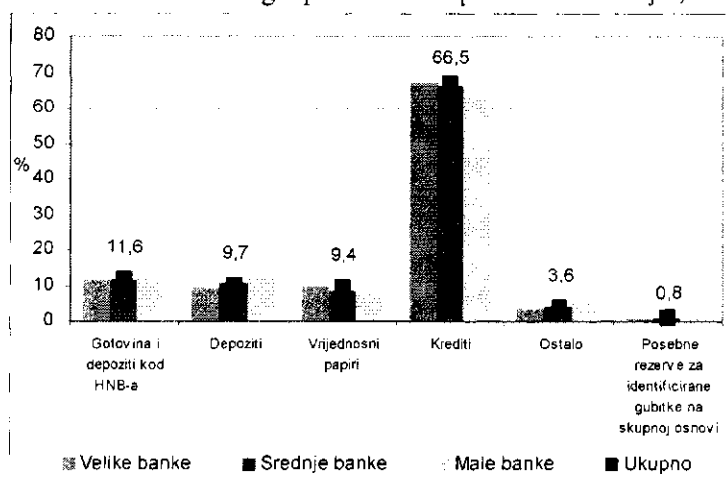
Najveću relativnu promjenu u aktivi banaka na kraju 2008. godine u odnosu na kraj 2007. zabilježili su depoziti kod HNB-a, koji su se smanjili za 20,5%, odnosno za 9,6 mlrd. kuna. Promjene su odraz nastojanja HNB-a da u drugoj polovini 2008. godine ublaži utjecaj

⁵ Isključivanjem utjecaja jačanja ovih triju valuta, koje čine 99,2% devizne imovine i kunske imovine banaka s valutnom klauzulom, a uz pretpostavku svodenja pozicija s valutnom klauzulom na srednji tečaj HNB-a, rast aktive banaka u zadnjem tromjesečju 2008. iznosio bi 2,1%.

financijske krize na likvidnost banaka, a odnosile su se na ukidanje granične obvezne pričuve⁶ te na smanjenje stope obvezne pričuve banaka sa 17% na 14%⁷. U prvoj polovini 2008. godine HNB je smanjio obveznu minimalnu pokrivenost deviznih obveza deviznim potraživanjima s 32% na 28,5%⁸ kako bi omogućio lakše financiranje potreba države te sudjelovanje banaka u kreditnom aranžmanu refinanciranja otplate inozemnog i domaćega javnog duga⁹. Potonja je promjena utjecala na relativno blago povećanje iznosa depozita kod stranih banaka u odnosu na kraj 2007. godine (za 2,4%).

Posljedica svih navedenih promjena u odnosu na kraj 2007. godine u aktivi banaka jest smanjenje udjela gotovine i depozita kod HNB-a za 3,3 postotna boda te udjela depozita kod bankarskih institucija za 0,5 postotnih bodova. Istodobno je udio kredita porastao za 3,8 postotnih bodova te je na kraju 2008. godine iznosio visokih 66,5% (Slika 3.3.).

3.3. Struktura aktive grupa banaka usporedivih značajki, na kraju 2008.

Izvor: HNB

Tijekom 2008. godine ukupni se iznos kredita povećao za 30,4 mlrd. kuna ili 14,0%. Povećanje kredita u 2008. godini bilo je izraženije od povećanja ukupne aktive, zbog čega je i godišnja stopa njihova rasta bila gotovo dvostruko veća od stope rasta ukupne aktive.

Kredit velikih banaka porasli su nešto brže od godišnje stope rasta kredita svih banaka u 2008. (14,6%). Kod srednjih banaka porast kredita iznosio je 12,7%, a najmanja stopa rasta kredita zabilježena je kod malih banaka (10,8%). U strukturi aktive velikih banaka udio kredita bio je najveći te je iznosio 67,0%. Najmanji udio kredita u aktivi i nadalje su imale male banke (62,9%), dok je kod srednjih banaka taj udio iznosio 66,1%.

⁶ Prema Odluci o graničnoj obveznoj pričuvi (NN, br. 146/2005., 69/1996. i 130/2007.), banke su bile dužne dio prirasta inozemnog duga izdvojiti na račun kod HNB-a. Odluka o prestanku važenja Odluke o graničnoj obveznoj pričuvi (NN, br. 116/2008.) stupila je na snagu 10. listopada 2008.

⁷ Odluka o izmjeni Odluke o obveznoj pričuvi (NN, 139/2008.) i Ispravak Odluke o obveznoj pričuvi (NN, br. 139/2008.).

⁸ Odluka o minimalno potrebnim deviznim potraživanjima (NN, br. 29/2008.).

⁹ U svibnju 2008. godine Vlada RH donijela je Odluku o zaduživanju Republike Hrvatske deviznim kreditom sindiciranim kod domaćih banaka u iznosu od 760 mil. EUR. Vodeći aranžeri kredita bili su: Zagrebačka banka d.d., Privredna banka Zagreb d.d., Raiffeisenbank Austria d.d., SG-Splitska banka d.d., Erste & Steiermärkische Bank d.d. i Hypo Alpe-Adria-Bank d.d.

Unatoč visokom rastu kredita, na kraju 2008. godine banke u cjelini nisu premašile dopuštenu stopu rasta dijela imovine koji se u smislu Odluke o upisu obveznih blagajničkih zapisa HNB-a smatra plasmanima (12%), s obzirom na to da je ostvareni rast tog dijela imovine iznosio 10,6%. Razlog tome jest povećanje kredita sektoru državnih jedinica, za koje se prema odredbama spomenute Odluke umanjuju plasmani, dok su krediti ostalim sektorima, osim trgovačkim društvima i neprofitnim institucijama, rasli sporije nego proteklih godina.

Na kraju 2008. godine ulaganja banaka u vrijednosne papire, uključujući i trezorske zapise MF-a, bila su za 6,2% veća nego 2007. te su iznosila 34,8 mlrd. kuna. Povećanje ukupnih ulaganja u vrijednosne papire bilo je posljedica većih ulaganja u dužničke instrumente (za 8,4%), u prvom redu u trezorske zapise MF-a (za 15,0%) i strane obveznice (za 20,2%). Ti instrumenti ujedno čine najvažniji oblik ulaganja banaka u vrijednosne papire, pa se na obveznice odnosilo 53,3%, a na trezorske zapise MF-a 29,4% ukupnih ulaganja u vrijednosne papire. Više od polovine iznosa ukupnih ulaganja u vrijednosne papire (52,7%) banke su na kraju 2008. godine rasporedile u portfelj raspoloživ za prodaju. Vrijednost ulaganja banaka u vlasničke vrijednosne papire na kraju 2008. godine bila je za 52,4% manja nego na kraju 2007. Do smanjenja je došlo kod gotovo svih sektora, a najviše kod trgovačkih društava (za 66,9%), na što je vjerojatno utjecao i pad cijena dionica. Takva promjena rezultirala je smanjenjem udjela vlasničkih vrijednosnih papira u ukupnom iznosu ulaganja u vrijednosne papire s 3,7% na kraju 2007. na 1,7% na kraju 2008.

Struktura pasive banaka

Na kraju 2008. godine primljeni depoziti banaka iznosili su 247,8 mlrd. kuna, što je u odnosu na stanje na kraju 2007. porast od 14,7 mlrd. kuna, odnosno 6,3% (Tablica 3.5.). Nakon 18,2% u 2006. i 14,9% u 2007. godini, godišnja stopa rasta depozita znatno je usporena, a prirast depozita dvostruko je manji od iznosa njihova porasta u 2007. godini (30,2 mlrd. kuna).

Usporavanje rasta depozita u 2008. posljedica je smanjenja depozita trgovačkih društava i depozita ostalih bankarskih institucija (investicijski fondovi, stambene štedionice i dr.), dok je rast depozita stanovništva i većinskih stranih vlasnika najviše utjecao na ostvareno povećanje ukupnih depozita u odnosu na kraj 2007. godine.

Tablica 3.5. Struktura pasive banaka, na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

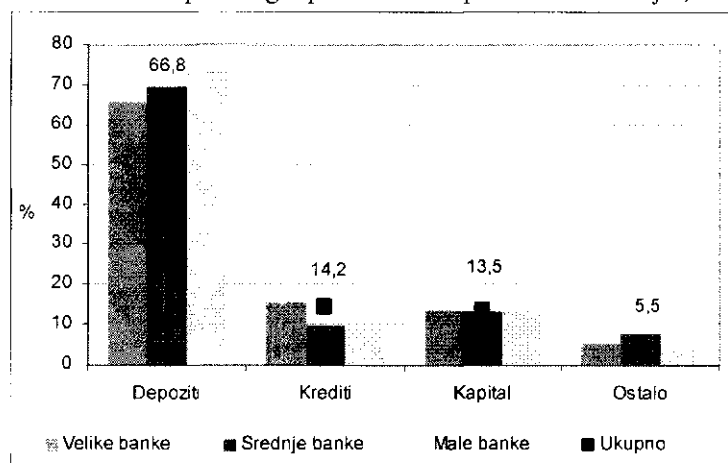
	2006.			2007.			2008.		
	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena
1. Krediti od financijskih institucija	15.102,5	5,0	9,1	20.573,0	6,0	36,2	19.270,0	5,2	-6,3
1.1. Kratkoročni	7.286,7	2,4	-0,8	11.325,6	3,3	55,4	8.314,0	2,2	-26,6
1.2. Dugoročni	7.815,8	2,6	20,3	9.247,4	2,7	18,3	10.956,0	3,0	18,5
2. Depoziti	202.950,5	66,6	18,2	233.108,0	67,6	14,9	247.813,9	66,8	6,3
2.1. Na žiroračunima i tekućim računima	37.696,5	12,4	29,2	45.284,0	13,1	20,1	41.313,1	11,1	-8,8
2.2. Štedni	26.601,4	8,7	1,8	26.859,4	7,8	1,0	25.640,1	6,9	-4,5
2.3. Oročeni	138.652,5	45,5	19,1	160.964,5	46,6	16,1	180.860,7	48,8	12,4
3. Ostali krediti	39.762,9	13,1	9,9	31.738,8	9,2	-20,2	33.230,6	9,0	4,7
3.1. Kratkoročni	10.028,1	3,3	22,1	5.528,8	1,6	-44,9	8.323,2	2,2	50,5
3.2. Dugoročni	29.734,8	9,8	6,3	26.210,1	7,6	-11,9	24.907,3	6,7	-5,0
4. Derivatne financijske obveze i ostale financijske obveze kojima se trguje	221,6	0,1	-0,9	367,5	0,1	65,9	1.378,3	0,4	329,4
5. Izdani dužnički vrijednosni papiri	3.583,4	1,2	3,5	3.476,7	1,0	-3,0	3.392,3	0,9	-2,4
5.1. Kratkoročni	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-
5.2. Dugoročni	3.583,4	1,2	3,5	3.476,7	1,0	-3,0	3.392,3	0,9	-2,4
6. Izdani podređeni instrumenti	758,1	0,2	-1,6	225,7	0,1	-70,2	53,3	0,0	-76,4
7. Izdani hibridni instrumenti	552,4	0,2	-37,7	636,6	0,2	15,2	2.055,7	0,6	222,9
8. Kamate, naknade i ostale obveze	10.413,5	3,4	6,5	11.781,4	3,4	13,1	13.383,8	3,6	13,6
Ukupno obveze	273.344,9	89,7	15,4	301.907,8	87,5	10,4	320.778,0	86,5	6,3
Ukupno kapital	31.260,3	10,3	33,3	43.175,6	12,5	38,1	49.978,8	13,5	15,8
Ukupno obveze i kapital	304.605,3	100,0	17,0	345.081,4	100,0	13,3	370.756,8	100,0	7,4

Izvor: HNB

U odnosu na stanje na kraju 2007. godine, depoziti su najviše porasli kod velikih banaka (7,0%). Kod malih banaka godišnja je stopa rasta iznosila 6,7%, a kod srednjih banaka 1,9%. U promatranome jednogodišnjem razdoblju primljeni su se depoziti smanjili kod osam banaka, a stopa smanjenja kretala se od 1% do visokih 34,2%. Udio depozita u pasivi smanjio se kod svih banaka. Najveći udio depozita u pasivi na kraju 2008. godine imale su male banke (73,6%), a najmanji velike banke (65,7%). Zbog niske stope rasta udio depozita u pasivi srednjih banaka ostvario je najveći pad (za 1,4 postotna boda) te je iznosio 69,6%.

Ukupni kapital banaka bio je za 6,8 mlrd. kuna (odnosno za 15,8%) veći u odnosu na stanje na kraju 2007. godine. Izmjena pravila za izračun stope adekvatnosti kapitala i mjere usmjerene na ograničavanje inozemnog zaduživanja i održavanje devizne likvidnosti rezultirale su valom dokapitalizacija u protekle tri godine. Zahvaljujući kapitalnim ulaganjima te zadržavanju većeg dijela ostvarene dobiti, udio kapitala u pasivi u promatranom je razdoblju bio u stalnom porastu. Na kraju 2008. godine taj je udio iznosio 13,5% (Slika 3.4.), što je za gotovo jedan postotni bod više nego na kraju 2007. godine, a visina spomenutog pokazatelja bila je gotovo izjednačena kod svih grupa banaka. Kako bi održale minimalnu stopu adekvatnosti kapitala, banke su tijekom 2008. godine izdavale hibridne instrumente te je njihov iznos na kraju 2008. godine bio za 1,4 mlrd. kuna veći nego na kraju 2007. godine.

3.4. Struktura pasive grupa banaka usporedivih značajki, na kraju 2008.

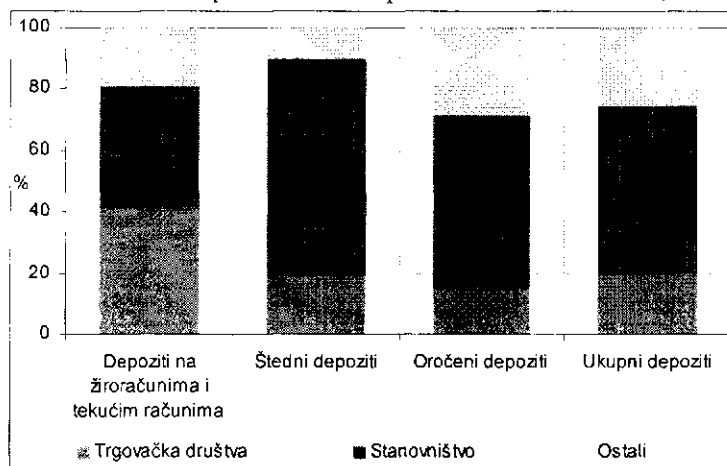
Izvor: HNB

Ukupni iznos primljenih kredita zabilježio je vrlo malu promjenu u odnosu na stanje na kraju 2007. godine. Ti su izvori porasli po godišnjoj stopi od 0,4%, zbog čega je njihov udio u pasivi banaka smanjen s 15,2% na kraju 2007. na 14,2% na kraju 2008. godine. Najveći dio ukupnog iznosa primljenih kredita odnosio se na kredite primljene od nerezidenata (63,1%), koji obuhvaćaju i većinske strane vlasnike banaka od kojih su banke primile 43,3% ukupnog iznosa kredita.

Iako su primljeni krediti u odnosu na stanje na kraju 2007. godine najviše porasli kod grupe malih banaka (5,8%), u odnosu na ostale grupe banaka male su se banke na kraju 2008. godine još uvijek najmanje koristile ovim izvorom financiranja, koji je činio 8,9% njihove pasive. Znatno veći udio primljenih kredita u pasivi imale su velike banke (15,4%), a kod srednjih je banaka ovaj udio iznosio 9,5%.

Ukupni depoziti trgovačkih društava na kraju 2008. godine bili su za 4,4 mlrd. kuna (8,2%) manji u odnosu na kraj 2007. Još znatnije smanjenje od depozita trgovačkih društava ostvarili su depoziti financijskih institucija (18,0%, odnosno 3,5 mlrd. kuna), zbog čega je udio tih dvaju sektora u ukupnim depozitima smanjen. Udio depozita trgovačkih društava u ukupnim depozitima na kraju 2008. godine iznosio je 19,9% (naprama 23,1% na kraju 2007.), a udio depozita financijskih institucija iznosio je 6,4% (u odnosu na 8,3% na kraju 2007.). Nakon povećanja za 2,6 postotnih bodova, depoziti stanovništva su s udjelom od 54,9% na kraju 2008. godine i dalje činili najveći dio ukupnih depozita (Slika 3.5.).

3.5. Struktura depozita banaka po vrstama i sektorima, na kraju 2008.

Izvor: HNB

Promatra li se ročnost depozita, vidljivo je da su u odnosu na kraj 2007. godine porasli jedino oročeni depoziti (20,0 mlrd. kuna, odnosno 12,4%) te je na kraju 2008. njihov udio u ukupnim depozitima iznosio 73,0%. Cjelokupni iznos povećanja depozita stanovništva i najveći dio povećanja depozita nerezidenata odnosio se na oročene depozite. Depoziti na žiroračunima i tekućim računima su na kraju 2008. godine bili za 8,8% manji nego na kraju prethodne godine, najviše zbog smanjenja tih depozita trgovačkih društava, dok je smanjenje štednih depozita za 4,5% bilo pod utjecajem smanjenja štednih depozita stanovništva.

Zbog provedenih dokapitalizacija banaka tijekom 2008. godine te ostvarene dobiti tekuće godine zabilježeno je povećanje kunskog dijela na strani pasive banaka za 5,8 mlrd. kuna (3,5%). Istodobno su stavke u kunama uz valutnu klauzulu smanjene za 1,9 mlrd. kuna (10,6%), dok su one u stranim valutama, zahvaljujući povećanju oročenih deviznih depozita, porasle za 21,8 mlrd. kuna (13,7%). Stanovništvo je na kraju 2008. godine u bankama deponiralo 12,8 mlrd. kuna, odnosno 15,5% više depozita u stranim valutama nego na kraju 2007. godine. Nakon tog povećanja depoziti stanovništva u stranim valutama iznosili su 95,5 mlrd. kuna, što je činilo 70,3% ukupnih depozita stanovništva na kraju 2008. godine. Pod utjecajem povećanja deviznih depozita stanovništva porasli su ukupni devizni depoziti, i to za 18,7 mlrd. kuna ili 15,3%. Iznos navedenog povećanja bio je veći od rasta ukupnih depozita jer su depoziti u kunama uz valutnu klauzulu gotovo svih sektora bili manji za ukupno 4,0 mlrd. kuna ili 36,4%, dok su kunski depoziti ostali na razini s kraja 2007. godine. Zbog takvih je promjena udio deviznih depozita u promatranome jednogodišnjem razdoblju porastao za jedan postotni bod te je na kraju 2008. iznosio 56,9% ukupnih depozita. Istodobno je udio kunskih depozita neznatno smanjen (s 40,9% na 40,3%), a smanjen je i udio kunskih depozita uz valutnu klauzulu (s 3,2% na 2,8%).

3.1.2. Kapital banaka

Zabilježeno povećanje bilančnoga kapitala banaka u 2008. godini od 15,8% bilo je dvostruko manje od rasta zabilježenog u prethodnim dvjema godinama, kad je godišnja stopa rasta kapitala premašivala 30% (Tablica 3.6.). Povećanjem od 6,8 mlrd. kuna bilančni kapital banaka dosegao je na kraju prošle godine 50,0 mlrd. kuna. Polovina prirasta, odnosno 3,4 mlrd. kuna, ostvarena je u prvom tromjesečju, s porastom od 7,9%, dok se u preostalome dijelu 2008. godine porast kapitala smanjivao iz tromjesečja u tromjesečje (uz pad od 3,2%, 2,5% odnosno 1,5%).

Nešto manje od polovine porasta ukupnoga bilančnoga kapitala rezultat je porasta dioničkoga kapitala od 3,1 mlrd. kuna. Rasporedom dobiti iz 2007. godine porasle su stavke statutarnih i ostalih kapitalnih rezervi te zadržane dobiti za 3,3 mlrd. kuna. Te dvije stavke kapitala bržim su rastom od rasta dioničkoga kapitala povećale svoje udjele u ukupnome bilančnom kapitalu.

Do najvećeg je porasta dioničkoga kapitala došlo u prvom tromjesečju 2008. godine, kad su dokapitalizirane tri banke iz grupe velikih banaka u ukupnom iznosu od 2,4 mlrd. kuna. U drugom je tromjesečju dokapitalizirano šest malih banaka s ukupno 0,5 mlrd. kuna, a u posljednjem tromjesečju još dvije banke iz skupine malih banaka s 0,2 mlrd. kuna.

U visini porasta bilančnoga kapitala prednjačila je grupa velikih banaka s porastom od 17,0%, kapital malih banaka porastao je nešto sporije, odnosno za 16,5%, dok je znatno manji bio porast bilančnoga kapitala grupe srednjih banaka (7,9%).

Tablica 3.6. Struktura bilančnoga kapitala banaka, na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	2006.			2007.			2008.		
	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena
1. Dionički kapital	16.584,2	53,1	43,9	25.179,3	58,3	51,8	28.287,6	56,6	12,3
2. Dobit/gubitak tekuće godine	3.394,8	10,9	4,5	4.067,4	9,4	19,8	4.694,1	9,4	15,4
3. Zadržana dobit/gubitak	5.716,8	11,9	48,7	4.212,0	9,8	13,5	5.694,1	11,4	35,2
4. Zakonske rezerve	882,4	2,8	10,5	1.054,3	2,4	19,5	969,4	1,9	-8,1
5. Statutarne i ostale kapitalne rezerve	6.662,0	21,3	24,5	8.644,2	20,0	29,8	10.511,7	21,0	21,6
6. Nerealizirani dobitak/gubitak s osnove vrijednosnog usklađivanja financijske imovine raspoložive za prodaju	14,6	0,0	-37,8	30,7	0,1	109,9	-142,7	-0,5	-
7. Rezerve proizašle iz transakcija zaštite	8,3	0,0	-	-0,8	0,0	-	0,0	0,0	-
8. Dobit/gubitak prethodne godine	-2,7	0,0	-	-15,6	0,0	396,5	-35,3	-0,1	159,9
Ukupno kapital	31.260,3	100,0	33,3	43.173,6	100,0	58,1	49.978,8	100,0	13,8

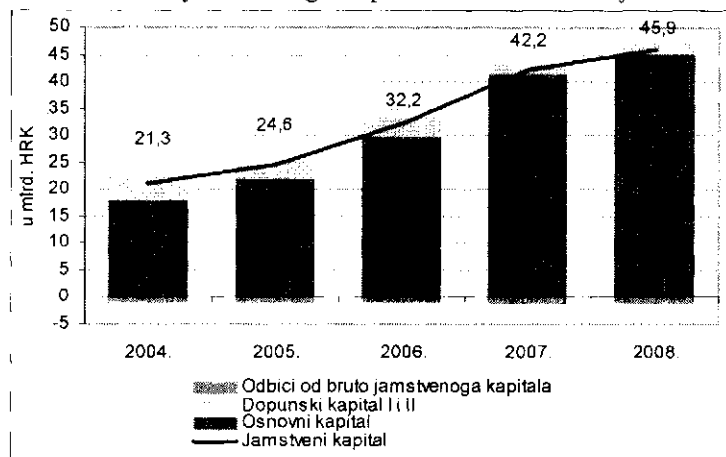
Izvor: HNB

Jamstveni kapital banaka porastao je za 3,7 mlrd. kuna (8,8%) te je na kraju 2008. godine iznosio 45,9 mlrd. kuna (Slika 3.6.). Navedeno povećanje gotovo je isključivo posljedica kretanja u prvom tromjesečju, tj. porasta jamstvenoga kapitala od 9,2% u prva tri mjeseca 2008. godine. U iduća dva tromjesečja njegov rast bio je manji od 1%, a u posljednjem tromjesečju jamstveni se kapital smanjio za 0,7%, odnosno za 0,3 mlrd. kuna. Tako je jamstveni kapital na kraju 2008. godine bio za 0,2 mlrd. kuna niži u odnosu na kraj prvog tromjesečja 2008. godine (46,1 mlrd. kuna). Gotovo sav porast jamstvenoga kapitala odnosio se na porast osnovnoga kapitala (3,6 mlrd. kuna), dok je dopunski kapital I pridonio ukupnom porastu sa samo 0,1 mlrd. kuna. Iako je bruto vrijednost dopunskoga kapitala I (vrijednost prije umanjivanja za odbitke) u 2008. godini porasla za 35,3%, zbog isključivanja rezervi za identificirane gubitke na skupnoj osnovi iz jamstvenoga kapitala¹⁰ iznos dopunskoga kapitala I koji se uključuje u jamstveni kapital povećao se samo za 6,9%. Dopunski kapital II, čiji je iznos i u prethodnim razdobljima bio zanemariv, u potpunosti je nestao iz ukupnoga jamstvenoga kapitala svih banaka.

¹⁰ Obveza isključivanja formiranih rezervi na skupnoj osnovi iz jamstvenoga kapitala propisana je izmjenama i dopunama Upute za jedinstvenu primjenu Odluke o adekvatnosti kapitala banaka (NN, br. 41/2006.). U skladu s odredbama, banke su 30. lipnja 2006. započele postupno isključivati formirane rezerve za identificirane gubitke na skupnoj osnovi iz dopunskoga kapitala I, a taj je proces završen isključivanjem cjelokupnog iznosa rezervi za identificirane gubitke na skupnoj osnovi u izvješćima koja se odnose na 31. prosinca 2008.

Obračun jamstvenoga kapitala na kraju 2008. godine sastavljen je prema nerevidiranim privremenim podacima i nije uključio dobit tekuće godine. Odluku o njezinu uključivanju u kapital banke će donijeti nakon provedene revizije poslovanja i utvrđivanja konačnoga financijskog rezultata za prošlu godinu. Valja očekivati da će nakon raspoređivanja dobiti iznos jamstvenoga kapitala, a time i njegova godišnja stopa rasta, biti veći od navedenog.

3.6. Struktura jamstvenoga kapitala banaka, na kraju razdoblja

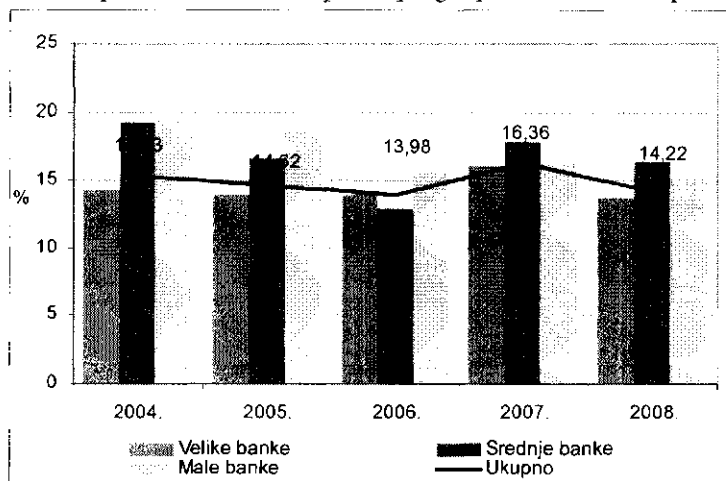

Izvor: HNB

Stopa adekvatnosti kapitala smanjila se krajem 2008. godine u odnosu na kraj 2007. godine za 2,14 postotnih bodova i iznosila je 14,22% (Slika 3.7.). To je ponajprije bila posljedica trostruko bržeg porasta ponderirane bilančne aktive, uključujući i izvanbilančne stavke (27,0%), u odnosu na porast jamstvenoga kapitala.

Kao i na kraju 2007. godine, najvišu stopu adekvatnosti kapitala od 16,38% (uz smanjenje za 1,45 postotnih bodova) iskazala je grupa srednjih banaka. Kod grupe malih banaka smanjenje stope bilo je najblaže (sa 16,32% na 15,15%), dok se stopa adekvatnosti kapitala velikih banaka smanjila u najvećoj mjeri, za 2,3 postotna boda, te je i nadalje imala najnižu vrijednost među svim grupama banaka (13,78%). Iako na kraju 2008. nijedna banka nije iskazala stopu adekvatnosti kapitala nižu od propisane (10%), dvije su banke, od kojih jedna pripada grupi velikih banaka, iskazale stopu adekvatnosti kapitala manju od 11%.

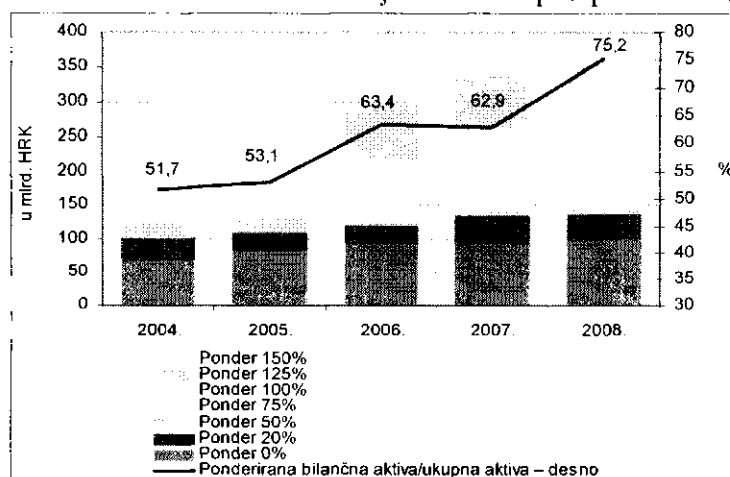
3.7. Stopa adekvatnosti kapitala po grupama banaka usporedivih značajki, na kraju razdoblja

Izvor: HNB

Iako je neto vrijednost aktive koja se ponderira stupnjevima rizika na kraju 2008. godine bila za 8,0% viša u usporedbi s prethodnom godinom (što je neznatno više od povećanja cjelokupne aktive koje je iznosilo 7,4%), ponderirani iznos aktive porastao je za čak 28,4%, odnosno za 61,7 mlrd. kuna. Uzrok takvog povećanja u najvećoj je mjeri povećanje pondera za potraživanja od klijenata s neusklađenom deviznom pozicijom sa 75% odnosno 125% na 100% odnosno 150% početkom 2008. godine¹¹. To je uz istodobno 29,0%-tno povećanje same neto vrijednosti potraživanja ponderiranih najvišim ponderom od 150% (prije 125%), rezultiralo povećanjem njihova ponderiranog iznosa za 54,7%, odnosno za 51,1 mlrd. kuna. Preostali dio povećanja ukupnoga ponderiranog iznosa od 10,6 mlrd. kuna odnosi se na povećanje ponderiranog iznosa potraživanja ponderiranih sa 100% (prije 75%), koji je, unatoč porastu njihove neto vrijednosti od samo 1,4%, porastao za 9,3%.

3.8. Bilančna aktiva banaka uključena u ukupnu ponderiranu aktivu, na kraju razdoblja

Izvor: HNB

Unutar strukture ukupnoga kapitalnog zahtjeva udio kapitalnog zahtjeva za tržišne rizike od 3,2% na kraju 2007. godine smanjio se do kraja 2008. na 1,8%. Kapitalni zahtjev za kreditni rizik istodobno se povećao za 27,0%, čineći 98,2% ukupnoga kapitalnog zahtjeva.

¹¹ Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o adekvatnosti kapitala banaka (NN, br. 130/2007.).

3.1.3. Kvaliteta aktive banaka

Godišnja stopa rasta ukupnih plasmana i potencijalnih obveza¹² se, nakon 25,4% u 2006.¹³ te 13,4% u 2007., u 2008. godini spustila na 6,8%. Najvažnija sastavnica plasmana, tj. krediti porasli su za 13,8% pod utjecajem ubrzanog rasta kredita trgovačkim društvima i državnim jedinicama, dok su krediti stanovništvu usporili rast.

Na kraju 2008. godine plasmani i potencijalne obveze banaka iznosili su 423,2 mlrd. kuna, od čega se 59,7% odnosilo na kredite. Po visini udjela slijedili su depoziti sa 17,2%, a zatim potencijalne obveze koje su činile 16,5% plasmana i potencijalnih obveza. Potencijalne obveze su se u 2008. povećale za samo 1,1%, a u njihovoj strukturi dominirali su neiskorišteni okvirni krediti (45,2%) i garancije (32,0%), dok se preostali iznos odnosio na nepokrivene akreditive, avalirane mjenice i sve ostale potencijalne obveze. Udio imovine raspoložive za prodaju iznosio je 4,2% ukupnih plasmana i potencijalnih obveza, a preostalih 2,4% odnosilo se na imovinu koja se drži do dospijeca, ugrađene derivate i ostala potraživanja. U odnosu na kraj 2007. godine u distribuciji plasmana i potencijalnih obveza najviše se povećao udio danih kredita (za 3,7 postotnih bodova), dok je najveće smanjenje (za 3,4 postotna boda) bilo ono udjela depozita.

Od 26,8 mlrd. kuna, koliko je u 2008. godini iznosio rast plasmana i potencijalnih obveza banaka, 23,4 mlrd. kuna odnosilo se na rast plasmana i potencijalnih obveza velikih banaka. Stopa rasta plasmana i potencijalnih obveza u velikim je bankama iznosila 7,4%, u malima 6,3%, a najniža je bila u srednjim bankama, samo 3,1%.

Dok su se ukupni plasmani i potencijalne obveze u promatranome jednogodišnjem razdoblju povećali za 6,8%, loši plasmani i potencijalne obveze (djelomično nadoknadivi i nenadoknadivi plasmani, tj. skupine B i C) porasli su za 10,4%, povećavši time svoj udio sa 3,1% na 3,2% ukupnih plasmana i potencijalnih obveza, što je jednako udjelu s kraja 2006. godine (Tablica 3.7.). U protekle tri godine stopa rasta loših plasmana i potencijalnih obveza ima trend rasta¹⁴, što se djelomično može povezati sa sazrijevanjem kreditnog portfelja banaka, tj. sa znatnim udjelom dugoročnih kredita čija kvaliteta obično slabi protokom vremena. Na kraju 2008. udio kredita s izvornim dospeljem duljim od tri godine iznosio je 66,9%, a udio kredita s preostalim dospeljem duljim od tri godine 42,2% ukupnih kredita.

¹² Plasmani i potencijalne obveze koji su izloženi kreditnom riziku i koji podliježu raspoređivanju u rizične skupine utvrđeni su Odlukom o klasifikaciji plasmana i potencijalnih obveza banaka (NN, br. 17/2003., 149/2005. i 74/2008.).

¹³ Visoka stopa rasta plasmana i potencijalnih obveza u 2006. godini pod djelomičnim je utjecajem uključivanja dužničkih vrijednosnih papira raspoloživih za prodaju u plasmane i potencijalne obveze koji se raspoređuju u rizične skupine. Isključivanjem vrijednosnih papira raspoloživih za prodaju iz podataka za 2006., godišnja stopa rasta plasmana i potencijalnih obveza iznosila bi 19,4%.

¹⁴ U 2006. godini stopa rasta loših plasmana i potencijalnih obveza iznosila je 2,5%, a u 2007. godini 7,9%.

Tablica 3.7. Klasifikacija plasmana i potencijalnih obveza banaka po rizičnim skupinama, na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	2006.		2007.		2008.	
	Iznos	Udio	Iznos	Udio	Iznos	Udio
Potpuno nadoknadivi plasmani (skupina A)	338.327,5	96,8	384.204,3	96,9	409.732,6	96,8
Djelomično nadoknadivi plasmani (skupina B)	7.129,1	2,0	7.946,5	2,0	9.223,8	2,2
Nenadoknadivi plasmani (skupina C)	4.173,1	1,2	4.270,3	1,1	4.257,0	1,0
Ukupno	349.629,8	100,0	396.421,2	100,0	423.213,4	100,0

Izvor: HNB

Visoku stopu rasta loših plasmana i potencijalnih obveza u 2008. godini ostvarila je grupa srednjih banaka (30,0%), slijede velike banke sa stopom rasta od 8,1% te male s 4,4%. Stoga je i omjer loših i ukupnih plasmana i potencijalnih obveza najviše porastao u srednjim bankama (za 0,9 postotnih bodova), gdje je na kraju 2008. godine iznosio 4,1%. U velikim bankama ovaj je omjer također zabilježio pogoršanje, tj. blagi rast (na 2,8%), a unatoč smanjenju omjer je i nadalje bio najviši u malim bankama, gdje je iznosio 5,8%.

Loši plasmani i potencijalne obveze podliježu umanjenju vrijednosti za iznos gubitka zbog nemogućnosti potpune naplate (skupine B i C), a plasmani i potencijalne obveze klasificirane u rizičnu skupinu A podliježu rezerviranjima za identificirane gubitke na skupnoj osnovi. Ukupan iznos ovih ispravaka vrijednosti i rezervacija povećan je u 2008. za 4,3%, pa je, zbog bržeg rasta ukupnih plasmana i potencijalnih obveza, pokrivenost ukupnih plasmana i potencijalnih obveza banaka ukupnim ispravicima vrijednosti i rezervacijama smanjena te je na kraju 2008. godine iznosila 2,4% (Tablica 3.8.). Posebne rezerve za identificirane gubitke na skupnoj osnovi na kraju 2008. godine banke su formirale u visini od 0,9% plasmana i potencijalnih obveza rizične skupine A.

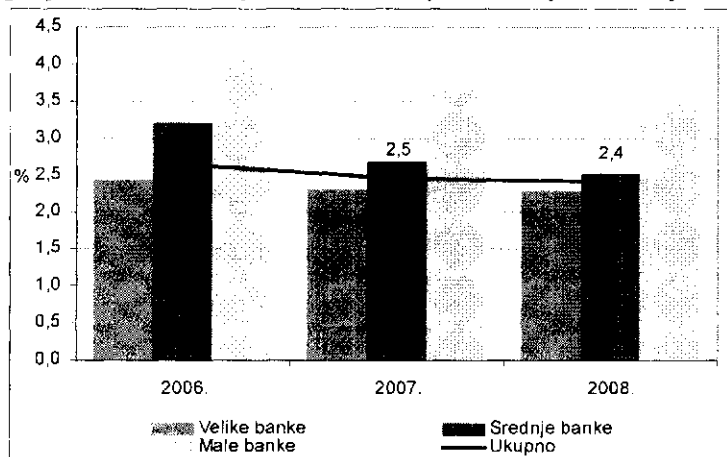
Tablica 3.8. Ispravci vrijednosti i rezervacije banaka, na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	2006.	2007.	2008.
Ukupni ispravci vrijednosti plasmana i rezervacije za identificirane gubitke po potencijalnim obvezama	9.246,9	9.774,6	10.199,5
– ispravci vrijednosti plasmana i rezervacije za identificirane gubitke po potencijalnim obvezama	6.195,9	6.290,3	6.520,4
– rezervacije za identificirane gubitke na skupnoj osnovi	3.051,0	3.484,3	3.679,1
Ukupni plasmani i potencijalne obveze	349.629,8	396.421,2	423.213,4
Relativni omjer (%): ukupni ispravci vrijednosti i rezervacije/ukupni plasmani i potencijalne obveze	2,6	2,5	2,4

Izvor: HNB

Pokrivenost ukupnih plasmana i potencijalnih obveza banaka ukupnim ispravicima vrijednosti i rezervacijama bila je na kraju 2008. i nadalje najviša u grupi malih banaka (3,5%), iako je, kao i kod drugih grupa banaka, došlo do njezina smanjenja u odnosu na kraj 2007. godine (Slika 3.9.). U grupi srednjih banaka pokrivenost je iznosila 2,5%, a najmanja je bila u grupi velikih banaka, gdje je iznosila 2,3%.

3.9. Pokrivenost plasmana i potencijalnih obveza ispravcima vrijednosti i rezervacijama, po grupama banaka usporedivih značajki, na kraju razdoblja

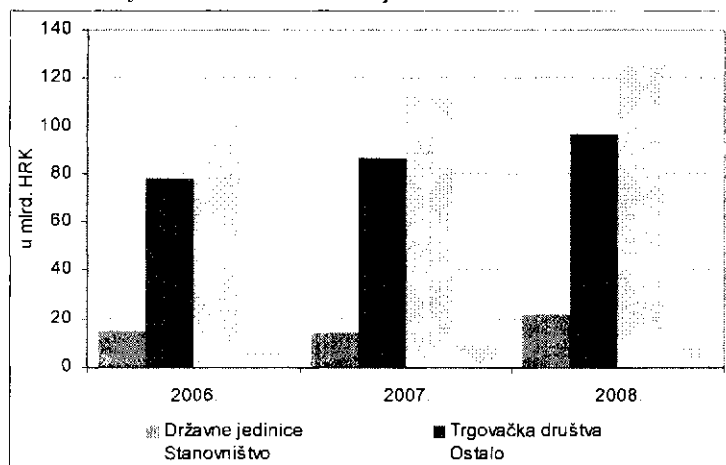

Izvor: HNB

Ukupni bruto krediti banaka povećali su se u 2008. godini za 30,6 mlrd. kuna te su na kraju godine iznosili 252,7 mlrd. kuna. Tako je zabilježena godišnja stopa rasta u 2008. iznosila 13,8%, što je za jedan postotni bod manje nego u 2007. godini. U velikim bankama porast kredita iznosio je 25,4 mlrd. kuna ili 14,4%, dok su u srednjim bankama krediti porasli za 12,1%, a u malim bankama za 10,4%.

U odnosu na 2007. godinu, u 2008. je ubrzan rast kredita trgovačkim društvima (s 10,1% na 12,3%), dok je stopa rasta kredita stanovništvu smanjena s 18,1% na 12,1%. Ipak, usporedbom nominalnih prirasta vidljivo je da je najizraženije povećanje kredita (13,8 mlrd. kuna) zabilježeno kod stanovništva, dok su krediti trgovačkim društvima povećani za 10,6 mlrd. kuna (Slika 3.10.). Sporiji rast kredita stanovništvu ponajprije je rezultat usporavanja rasta gotovinskih, okvirnih i ostalih kredita koji su u 2008. povećani za 10,9% (5,4 mlrd. kuna). Stambeni krediti stanovništvu zabilježili su porast od 15,7% (7,1 mlrd. kuna), a visoku stopu rasta ostvarili su i krediti po kreditnim karticama (12,3% ili 0,6 mlrd. kuna). Krediti državnim jedinicama porasli su u 2008. godini za 50,1% (7,2 mlrd. kuna), tako da je u sektorskoj distribuciji kredita, uz blagi porast udjela sektora nerezidenata, još samo udio državnih jedinica također zabilježio povećanje. Tako je udio kredita državnim jedinicama, nakon povećanja za 2,1 postotni bod, na kraju 2008. dosegao 8,5% ukupnih danih kredita banaka. Krediti stanovništvu činili su 49,8%, a krediti trgovačkim društvima 38,3% ukupnih kredita.

3.10. Stanje bankovnih kredita prema vrsti korisnika, na kraju razdoblja

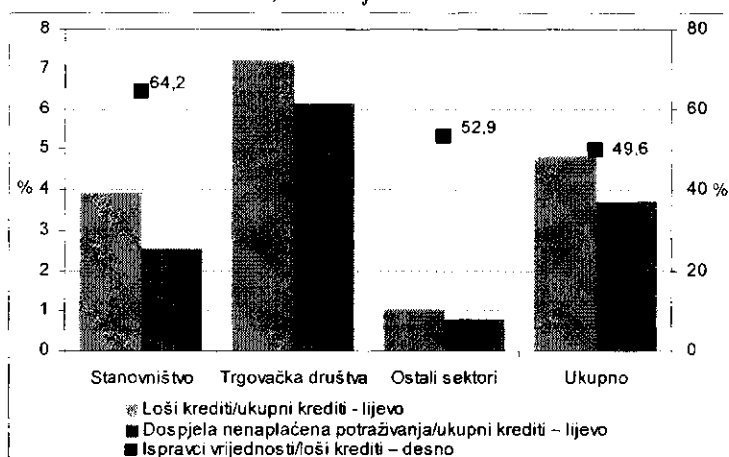
Izvor: HNB

U promatranome jednogodišnjem razdoblju grupa velikih banaka povećala je iznos kredita odobrenih državnim jedinicama za 6,4 mlrd. kuna (46,6%), pa je ova grupa banaka na kraju 2008. u ukupnim kreditima državnim jedinicama imala udio od 93,4%, dok su u njezinoj sektorskoj distribuciji kredita državne jedinice sudjelovale s 10,0%. Kod srednjih banaka povećanje kredita stanovništvu bilo je izraženije nego povećanje kredita trgovačkim društvima, dok su kod malih banaka najviše rasli krediti trgovačkim društvima. Velike su banke najviše povećale kredite stanovništvu, ali su krediti trgovačkim društvima ostvarili nešto višu stopu rasta. Grupa malih banaka jedina je grupa kod koje u sektorskoj distribuciji kredita najveći udio imaju krediti trgovačkim društvima (51,9%). Kod velikih i srednjih banaka po visini udjela prednjače krediti stanovništvu s 50,4% odnosno 52,4%.

Kao što je rast ukupnih plasmana i potencijalnih obveza pod dominantnim utjecajem rasta danih kredita, tako i rast loših plasmana i potencijalnih obveza najviše ovisi o porastu loših kredita. U 2008. godini loši krediti povećali su se za 14,0% (naprama 5,9% u 2007.) te je njihov udio u distribuciji ukupnih loših plasmana i potencijalnih obveza povećan na 90,4%. Promatrano po sektorima, najveći porast iznosa loših kredita ostvaren je kod stanovništva (756,0 mil. kuna, odnosno 18,0%). Loši krediti trgovačkim društvima povećali su se za 647,6 mil. kuna ili 10,2% te su i nadalje stavka s najvećim udjelom u sektorskoj distribuciji loših kredita (57,3%).

Rast loših kredita nije utjecao na pogoršanje osnovnog pokazatelja kvalitete kredita. Tako je udio loših u ukupnim kreditima ostao nepromijenjen u odnosu na kraj 2007. godine, tj. iznosio je 4,8% (Slika 3.11.), i to zbog porasta ukupnih kredita za 13,8%. Promatrano po sektorima, najveće povećanje omjera loših i ukupnih kredita ostvareno je kod nerezidenata, gdje je ovaj pokazatelj dosegnuo najvišu vrijednost (9,4%) među svim sektorima. Udio loših kredita u ukupnim kreditima odobrenima stanovništvu također je povećan (na 3,9%), za što je ponajprije zaslužan porast loših gotovinskih, okvirnih i ostalih kredita stanovništvu (552,4 mil. kuna ili 19,5%), a veću stopu rasta ostvarili su jedino loši krediti po kreditnim karticama (42,7 mil. kuna ili 70,3%) i loši stambeni krediti stanovništvu (168,2 mil. kuna ili 23,2%).

3.11. Kvaliteta kredita, na kraju 2008.

Izvor: HNB

U grupi srednjih banaka omjer loših i ukupnih kredita povećan je s 5,2% na 6,0%, dok su ostale grupe banaka zabilježile smanjenje ovog pokazatelja te je on u malim bankama iznosio 8,0%, a u velikima najpovoljnijih 4,3%. Najvišu stopu rasta loših kredita ostvarile su srednje banke (31,5%) kod kojih je rast loših kredita stanovništvu iznosio čak 50,9%, pa je omjer loših i ukupnih kredita stanovništvu u ovoj grupi banaka povećan s 3,2%, koliko je iznosio na kraju 2007., na 4,2% na kraju 2008. godine. U velikim bankama rast loših kredita iznosio je 12,7%, a u malim bankama 4,2%.

Dospjela nenaplaćena potraživanja po kreditima¹⁵ povećala su se tijekom 2008. godine za 23,9%, pa je njihov udio u kreditima povećan s 3,4% na kraju 2007. na 3,7% na kraju 2008. (Slika 3.11.). Time je narušen višegodišnji trend pada navedenog pokazatelja. Visoki rast dospelih nenaplaćenih potraživanja od trgovačkih društava uzrokovao je povećanje njihovog udjela u kreditima trgovačkim društvima s 5,0% na 6,1%, dok je kod stanovništva ovaj pokazatelj blago smanjen te je iznosio 2,5%.

Tijekom većeg dijela 2008. godine kuna je jačala u odnosu na euro, dok je u posljednjem tromjesečju uslijedilo njezino slabljenje, što je rezultiralo tek nešto nižim tečajem na kraju godine od onoga s kraja 2007. S druge strane, u promatranome jednogodišnjem razdoblju tečaj kune prema švicarskom franku deprecirao je 11,3%, pa su otplatne rate za kredite nominirane ili vezane uz švicarski franak na kraju 2008. bile znatno veće od onih s kraja 2007. Klijenti koji nemaju devizne prihode ili su im oni nedovoljni kako bi se postigla usklađenost valutne pozicije zbog ovakvih kretanja tečaja mogu imati poteškoće u otplati deviznih kredita i kunskih kredita s valutnom klauzulom. Spomenuti valutno inducirani kreditni rizik (VIKR) posebno je izražen u visokoeuroiziranim (dolariziranim) sustavima, pa tako i u domaćem bankovnom sustavu.

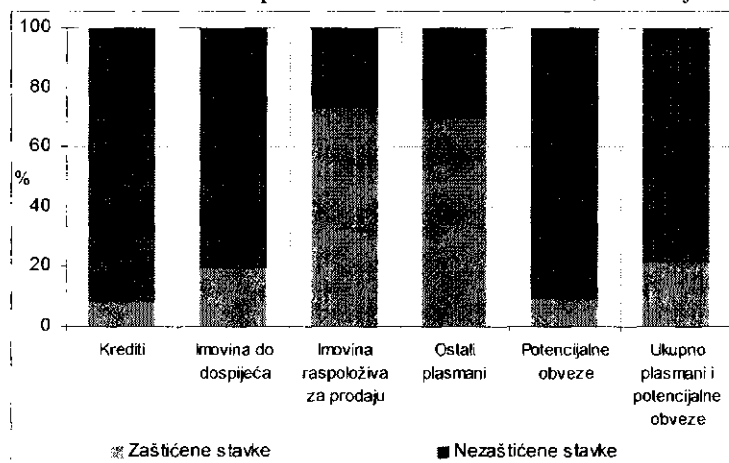
Za razliku od 2007. godine, kad je došlo do jačanja kunskog dijela bilance banaka, tijekom 2008. godine povećavao se udio plasmana i potencijalnih obveza izloženih VIKR-u, tj. deviznih (i indeksiranih) plasmana i potencijalnih obveza. Na kraju 2008. godine plasmani i potencijalne obveze izloženi VIKR-u činili su 57,1% ukupnih plasmana i potencijalnih obveza, što je najviša vrijednost ovog pokazatelja zabilježena od ožujka 2007. Od ukupnog iznosa plasmana i potencijalnih obveza izloženih VIKR-u njih 21,1% bilo je zaštićeno od utjecaja VIKR-a, dok se

¹⁵ Za kredite koji nisu u cijelosti dospjeli uključen je samo dospjeli dio potraživanja.

preostalih 78,8% odnosilo na nezaštićene plasmane, tj. plasmane onim klijentima koji imaju neusklađenu deviznu poziciju (Slika 3.12.).

U 2008. godini došlo je do rasta kunskih kredita s valutnom klauzulom (16,5%), a njihov je udio u ukupnim kreditima povećan s 52,6% na 53,7%. Također, povećan je i udio deviznih kredita (na 11,7%), dok je udio kunskih kredita smanjen na 34,6% ukupnih kredita. Rast deviznih kredita i kunskih kredita s valutnom klauzulom posljedica je rasta eurskih kredita, uključujući i kunske kredite s valutnom klauzulom u eurima, od 25,8%. Krediti u švicarskim francima, uključujući i kunske kredite s valutnom klauzulom u švicarskim francima, zabilježili su porast od 10,9%, no realno su, kad se isključi utjecaj promjene tečaja, bili niži nego na kraju 2007. Udio kredita nezaštićenih od djelovanja VIKR-a na kraju 2008. iznosio je 91,5%, dok je godinu prije iznosio 88,8%.

3.12. Struktura neto plasmana izloženih VIKR-u, na kraju 2008.

Izvor: HNB

Udio plasmana (isključujući potencijalne obveze) osiguranih kvalitetnim instrumentima osiguranja na kraju 2008. godine iznosio je 45,7% ukupnih plasmana, a instrumenti osiguranja pokrivali su 89,2% vrijednosti plasmana koji su predmet osiguranja. Kvalitetnim instrumentima osiguranja smatraju se stambena i poslovna nekretnina, depoziti, jamstva ili vrijednosni papiri domaćih državnih jedinica i HNB-a, državnih jedinica i središnjih banaka zemalja članica OECD-a, domaćih banaka, banaka zemalja članica OECD-a, ali i svi ostali instrumenti koje su banke svojim aktima definirale kao kvalitetne instrumente osiguranja. Najvažniji instrumenti osiguranja plasmana bile su stambene i poslovne nekretnine (37,2% odnosno 22,3% osiguranog iznosa potraživanja), a slijede ostali instrumenti (definirani od strane banaka) s 22,7%.

Najveći udio osiguranih plasmana u ukupnim plasmanima među svim grupama banaka imale su velike banke (47,9%), koje osim stambenih nekretnina i interno definiranih instrumenata značajno koriste i jamstva i vrijednosne papire. Slijede male banke s udjelom osiguranih plasmana od 39,2% te poslovnom nekretninom kao dominantnim instrumentom osiguranja. U srednjim bankama udio osiguranih plasmana od 35,9% pod utjecajem je izrazito niskog udjela osiguranih plasmana u jednoj od banaka iz te grupe.

3.1.4. Kvaliteta zarade banaka

Nakon iznimno snažnog rasta u 2007., porast dobiti nastavljen je i u 2008., premda u manjoj mjeri nego godinu prije, a u cijelosti je posljedica rasta dobiti velikih banaka. Povećanje kamatnih prihoda, koje je bilo osnovni izvor rasta dobiti u 2008. godini, rezultat je restrukturiranja aktive, tj. rasta udjela danih kredita te istodobnog rasta njihove cijene. Unatoč rastu dobiti, profitabilnost poslovanja banaka zadržana je na prošlogodišnjoj razini jer su ulaganja banaka rezultirala istim prinosom na jedinicu prosječne aktive kao i na kraju 2007. godine.

U 2008. godini banke su ostvarile dobit prije oporezivanja u iznosu od 5,8 mlrd. kuna (Tablica 3.9.). Stopa povećanja dobiti prije oporezivanja iznosila je 13,7% te je bila znatno niža nego prethodne godine, kad je iznosila 20,5%.

Povećanje ukupne dobiti banaka i zadržavanje profitabilnosti poslovanja na razini s kraja 2007. godine bilo je isključivo rezultat rasta dobiti kod velikih banaka. Dobit prije oporezivanja velikih banaka porasla je za 19,3%, pa su velike banke ostvarile 89,2% ukupne dobiti prije oporezivanja svih banaka. Kod srednjih banaka zabilježeno je smanjenje dobiti za 11,3%, a kod malih banaka dobit je bila za 28,8% manja nego na kraju 2007. godine. Zbog navedenih promjena dodatno je smanjen udio dobiti srednjih i malih banaka u ukupnoj dobiti, s 9,1% na kraju 2007. na 7,1% na kraju 2008. kod srednjih banaka te s 5,9% na 3,7% kod malih banaka. Udjeli spomenutih grupa banaka u ukupnoj dobiti banaka znatno su manji od udjela njihove aktive u aktivi svih banaka. Slabiji rezultat srednjih i malih banaka uglavnom je posljedica gubitaka od aktivnosti trgovanja i usklađivanja vrijednosti ulaganja u vrijednosne papire s tržišnim cijenama.

Od 34 banke njih 29 ostvarilo je dobit prije oporezivanja u ukupnom iznosu od 5.928 mil. kuna, a pet je malih banaka iskazalo gubitke u ukupnom iznosu od 123 mil. kuna. Udio banaka koje su poslovale s gubitkom u ukupnoj aktivi svih banaka iznosio je 0,8%.

Neto prihod banaka (zbroy neto kamatnog i neto nekamatnog prihoda) povećao se u 2008. godini za 13,4%, i to zahvaljujući rastu svih njegovih sastavnica, a ponajviše neto kamatnih prihoda. Dok je osnovni izvor rasta dobiti u 2007. godini bio temeljen na povećanju prihoda od naknada i provizija za bankovne proizvode i usluge (platni promet, investicijsko bankarstvo, kartično poslovanje, elektroničko bankarstvo i dr.), na kraju 2008. godine rast tih prihoda bio je znatno niži (5,0% u odnosu na 27,7% u 2007.), pa je u strukturi neto prihoda ponovno povećan udio neto kamatnih prihoda (sa 67,5% u 2007. na 69,2%). Istodobno je smanjen udio nekamatnih prihoda, osobito neto prihoda od provizija i naknada (s 22,4% na kraju 2007. na 20,7%), dok je udio ostalih nekamatnih prihoda zadržan na razini iz 2007. godine od 10,1%.

Tablica 3.9. Račun dobiti i gubitka banaka, u milijunima kuna i postocima

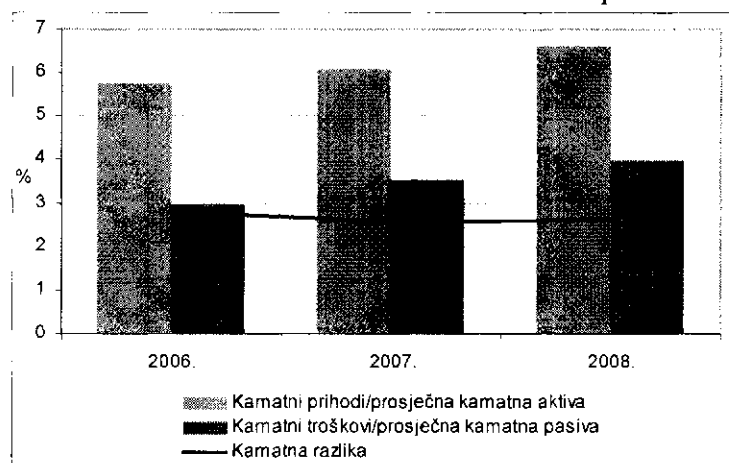
	2006.		2007.		2008.	
	Iznos	Promjena	Iznos	Promjena	Iznos	Promjena
Ukupno kamatni prihodi	14.887,9	15,3	18.246,9	22,6	21.755,3	19,2
Ukupno kamatni troškovi	7.197,2	21,8	9.690,8	34,6	11.808,8	21,9
Neto kamatni prihod	7.690,7	9,8	8.556,1	11,3	9.946,5	16,3
Ukupno prihodi od provizija i naknada	3.598,1	8,3	4.207,6	16,9	4.342,8	3,2
Ukupno troškovi provizija i naknada	1.374,3	-0,8	1.368,2	-0,4	1.361,8	-0,5
Neto prihod od provizija i naknada	2.223,8	14,7	2.839,4	27,7	2.981,0	3,0
Ostali nekamatni prihodi	1.897,8	7,8	2.077,3	9,5	2.303,5	10,9
Ostali nekamatni troškovi	899,3	25,1	795,7	-11,5	855,4	7,5
Neto ostali nekamatni prihod	998,5	-4,2	1.281,6	28,4	1.448,1	13,0
Neto nekamatni prihod	3.222,2	8,1	4.121,0	27,9	4.429,1	7,5
Opći administrativni troškovi i amortizacija	5.996,1	10,4	6.607,9	10,2	7.532,6	14,0
Neto prihod od poslovanja prije rezerviranja za gubitke	4.916,8	7,9	6.069,2	23,4	6.843,0	12,8
Troškovi vrijednosnog usklađivanja i rezerviranja za identificirane gubitke	203,9	9,4	530,6	160,2	843,2	58,9
Troškovi rezerviranja za identificirane gubitke na skupnoj osnovi	476,6	40,7	433,4	-9,1	194,9	-35,0
Ukupno troškovi rezerviranja za gubitke	680,5	29,6	964,0	41,7	1.038,0	7,7
Dobit/gubitak prije oporezivanja	4.236,3	5,1	5.105,1	20,5	5.805,0	13,7
Porez na dobit	841,5	7,6	1.037,7	23,3	1.110,9	7,1
Dobit/gubitak tekuće godine	3.394,8	4,5	4.067,4	19,8	4.694,1	15,4

Izvor: HNB

Najveći dio porasta neto prihoda banaka rezultat je povećanja neto kamatnih prihoda za 16,3%, u prvom redu zahvaljujući povećanju tih prihoda kod velikih banaka (17,7%), dok je kod srednjih i malih banaka porast ovih prihoda iznosio 11,6%, odnosno 11,7%. U 2008. godini rast kamatnih troškova iznosio je 2,1 mlrd. kuna (21,9%), a banke su povećale kamatne prihode za 3,5 mlrd. kuna (19,2%), što je utjecalo na daljnji porast njihova omjera s 53,1%, koliko je iznosio na kraju 2007. godine, na 54,3% na kraju 2008. godine. Kamatni prihodi od odobrenih kredita kod svih su sektora, osim stanovništva i državnih jedinica, rasli nešto sporije nego u 2007. godini. Tako je u 2008. godini rast ukupnih kamatnih prihoda od kredita iznosio 19,7%, a u 2007. godini 21,3%. Veći opseg kreditiranja države tijekom 2008. godine odrazio se na povećanje kamatnih prihoda od kredita ovome sektoru za 27,1%, dok je kod sektora stanovništva povećanje kamatnih prihoda bilo manje i iznosilo je 18,6%. Kako je rast kredita stanovništvu u 2008. godini usporen, povećanje kamatnih prihoda po ovoj osnovi može se pripisati većoj cijeni kredita, a osobito povećanju kamatnih stopa na dugoročne kredite.

Unatoč nepovoljnim promjenama na financijskom tržištu te otežanim uvjetima financiranja koji su utjecali na povećanje kamatnih stopa na depozite i veći prosječni trošak zaduživanja, rast kamatnih troškova ipak je bio usporen. Takva su kretanja posljedica promjena u obvezama banaka, u kojima je u odnosu na 2007. godinu zabilježen manji rast primljenih kredita i depozita, koji generiraju glavninu kamatnih troškova. Troškovi primljenih kredita porasli su u 2008. za 9,5%, a troškovi primljenih depozita za 24,4%. Zbog donekle ujednačenih promjena u dijelu kamatnih prihoda od prosječne kamatne aktive te kamatnih troškova od prosječne kamatne pasive, nije došlo do promjene kamatne razlike te je ona zadržana u visini od 2,6 postotnih bodova, koliko je iznosila i na kraju 2007. godine (Slika 3.13.).

3.13. Prihod od kamatne aktive i trošak kamatne pasive banaka, na kraju razdoblja

Izvor: HNB

Neto prihodi od provizija i naknada na godišnjoj su razini porasli za 5,0%, što je znatno manje nego 2007., kad je godišnja stopa rasta iznosila 27,7%. Prihodi od naknada za usluge platnog prometa nastavili su rasti umjereno (2,6%), prihodi od provizija i naknada za ostale bankovne usluge (investicijskog poslovanja, kartičnog poslovanja, elektroničkog bankarstva, naknada za vođenje depozitnih računa i dr.) rasli su znatno sporije nego u 2007., a trošak provizija i naknada blago je smanjen. Povećanje prihoda od ostalih bankovnih usluga tijekom 2008. godine iznosilo je 83,5 mil. kuna (3,7%), odnosno višestruko manje od povećanja u 2007., koje je iznosilo 520,2 mil. kuna ili 29,9%. Uzrok je tome vjerojatno u manjem obujmu poslova investicijskog bankarstva, a moguće i u manjim prihodima od vezane prodaje (engl. *cross-selling*), odnosno u manjim prihodima od prodaje dodatnih usluga uz osnovni proizvod, do čega je moglo doći zbog usporavanja rasta kredita, ali i zbog zasićenosti tržišta.

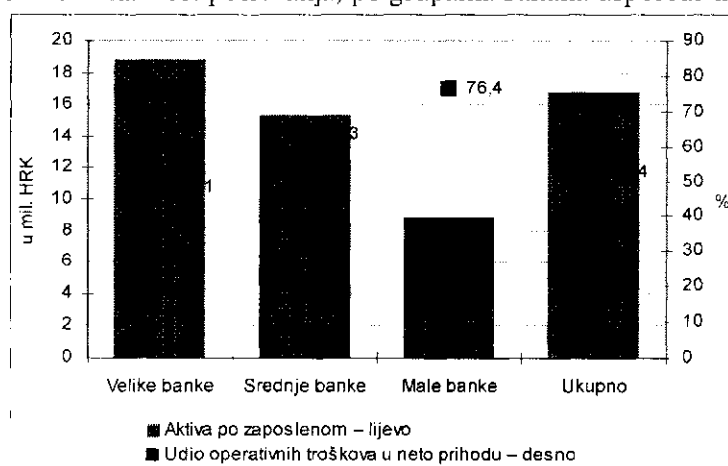
Ostali nekamatni prihodi i dalje su nastavili blago rasti, pa je stopa njihova povećanja u 2008. godini iznosila 10,9%. Međutim, rast ovih prihoda isključivo je rezultat njihova povećanja kod velikih banaka (29,3%), dok su kod srednjih i malih banaka ti prihodi znatno smanjeni (za 36,1% odnosno 50,8%). Za razliku od 2007. godine, kad su, zahvaljujući povoljnim kretanjima na tržištu kapitala, banke ostvarile dobit od aktivnosti trgovanja, na kraju 2008. godine gubitak banaka od trgovanja iznosio je 2,1 mlrd. kuna, a ponajviše je uzrokovan gubitkom od trgovanja derivatima u iznosu od 2,5 mlrd. kuna. Ti derivati, premda su zbog složenih pravila računovodstva zaštite iskazani kao derivati namijenjeni trgovanju, bankama zapravo ne služe u špekulativne svrhe, već kao zaštita od rizika, a većina ih za odnosnu varijablu ima tečaj i služi zaštiti od valutnog rizika. Zbog toga gubitke od trgovanja derivatima treba promatrati u kontekstu istodobno zabilježene dobiti od obračunatih tečajnih razlika, a koja je iznosila 3,2 mlrd. kuna. Jedino su male banke ostvarile dobit od trgovanja, zahvaljujući trgovanju devizama. Trgovanje vrijednosnim papirima rezultiralo je gubitkom kod svih grupa banaka u ukupnom iznosu od 334,7 mil. kuna. Zahvaljujući dobiti od svođenja pozicija bilance s valutnom klauzulom na ugovoreni tečaj, prije svega kod velikih banaka, banke su u konačnici ostvarile povećanje ostalih nekamatnih prihoda.

Rast općih troškova poslovanja (opći administrativni troškovi i amortizacija) u 2008. je godini bio nešto brži u odnosu na 2007. (14,0% u usporedbi s 10,2%), ponajprije zbog rasta troškova zaposlenika za 16,4%. Zbog manjeg rasta neto prihoda blago je smanjena troškovna efikasnost banaka, što je vidljivo u povećanju omjera troškova poslovanja i neto prihoda s 52,1% na 52,4%

(Slika 3.14.). Promatranjem vrijednosti ovog pokazatelja kod grupa banaka usporedivih značajki uočljivo je da su troškovnu efikasnost povećale jedino velike banke. Naime, vrijednost ovog pokazatelja smanjila se jedino kod te grupe banaka te je iznosila 48,1%. Kod malih i srednjih banaka došlo je do pogoršanja ovog pokazatelja zbog bržeg rasta općih troškova poslovanja od neto prihoda, pa je vrijednost pokazatelja i dalje bila najveća kod malih banaka (76,4%), dok je kod srednjih banaka iznosila 63,3% (Slika 3.14.).

Broj zaposlenika u bankama u 2008. se godini povećao za 7,0% te je na kraju godine u bankama bilo zaposleno 22.065 osoba. Iznos aktive po zaposlenom neznatno je povećan, s 16,7 mil. kuna na kraju 2007. na 16,8 mil. kuna na kraju 2008., odnosno porastao je za 0,4%. U odnosu na kraj 2007. godine nisu zabilježene znatnije promjene u iznosu aktive po zaposlenom promatrane kod grupa banaka usporedivih značajki. Tako su na kraju 2008. godine najveći iznos aktive po zaposleniku i dalje imale velike banke (18,9 mil. kuna), dok je taj pokazatelj za srednje banke iznosio 15,3 mil. kuna, a za male banke najnižih 8,8 mil. kuna.

3.14. Efikasnost poslovanja, po grupama banaka usporedivih značajki, na kraju 2008.

Izvor: HNB

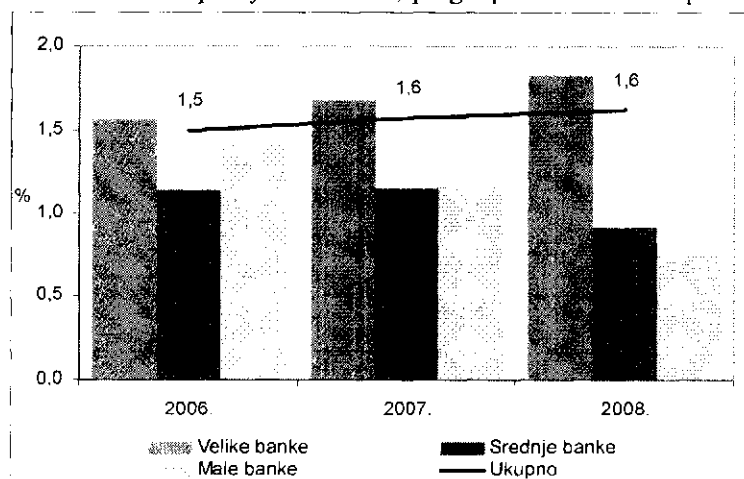
Ukupni troškovi rezerviranja za gubitke na kraju 2008. godine bili su za 7,7% veći nego na kraju 2007., čemu je pridonijelo povećanje troškova rezerviranja za identificirane gubitke na pojedinačnoj osnovi za 58,9%, dok su troškovi rezerviranja za identificirane gubitke na skupnoj osnovi bili manji za 55,0%. Povećanje troškova rezerviranja za identificirane gubitke na pojedinačnoj osnovi može se povezati s padom kvalitete ukupnih plasmana i potencijalnih obveza, odnosno s povećanjem loših plasmana i potencijalnih obveza, u prvom redu loših kredita (rizične skupine B i C) za 14,0%. Više nego upola manja stopa povećanja plasmana i potencijalnih obveza rizične skupine A u 2008. godini (6,6%) u usporedbi s 2007. godinom (13,6%) razlog je manjim troškovima rezerviranja za identificirane gubitke na skupnoj osnovi.

Unatoč rastu ukupnih kamatnih prihoda i neto prihoda u 2008. godini, profitabilnost prosječne aktive (engl. *Return on Average Assets* – ROAA)¹⁶ nije se povećala te je, kao i na kraju 2007. godine, prinos na prosječnu aktivu iznosio 1,6% (Slika 3.15.). Zadržavanje ovog pokazatelja za sve banke na prošlogodišnjoj razini posljedica je rasta profitabilnosti prosječne aktive kod grupe velikih banaka (s 1,7% na 1,8%), koja je jedina zabilježila povećanje dobiti. Smanjenje dobiti kod srednjih i malih banaka rezultiralo je padom pokazatelja na vrijednost manju od 1%. Tako je

¹⁶ ROAA se izračunava na osnovi dobiti prije oporezivanja, a ROAE na osnovi dobiti poslije oporezivanja.

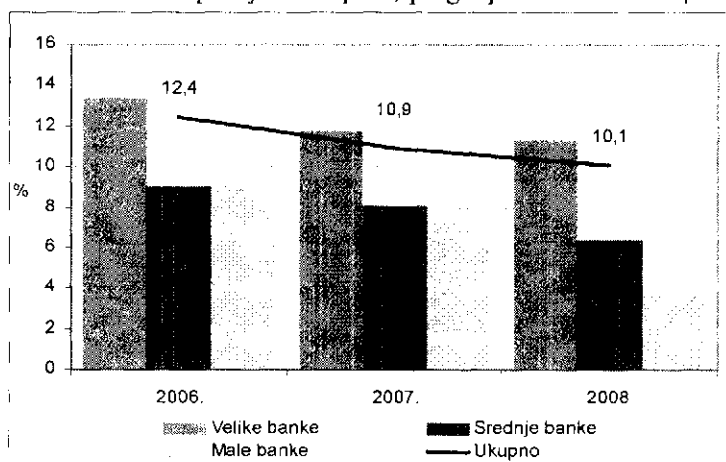
kod srednjih banaka profitabilnost prosječne aktive smanjena s 1,2% na 0,9%, a kod malih banaka s 1,2% na 0,7%.

3.15. Prinos na prosječnu aktivu, po grupama banaka usporedivih značajki, na kraju razdoblja

Izvor: HNB

3.16. Prinos na prosječni kapital, po grupama banaka usporedivih značajki, na kraju razdoblja

Izvor: HNB

Silazni trend vrijednosti pokazatelja profitabilnosti kapitala banaka (engl. *Return on Average Equity – ROAE*⁴⁰), pod utjecajem većeg rasta kapitala od rasta dobiti, nastavljen je i u 2008. godini. Profitabilnost kapitala, tj. prinos na prosječni kapital, kod svih je banaka smanjena za 0,8 postotnih bodova te je iznosila 10,1% (Slika 3.16.). Navedeni se pokazatelj kod velikih banaka smanjio s 11,8% na 11,3%, kod srednjih banaka s 8,1% na 6,3%, a kod malih banaka sa 7,2% na 3,7%.

3.1.5. Likvidnost banaka

Stopa rasta depozita u 2008. godini bila je dvostruko niža u usporedbi s godinom prije, i to zbog smanjenja depozita trgovačkih društava i smanjenja depozita investicijskih fondova i ostalih financijskih institucija.

U prvoj polovini 2008. godine, zbog smanjenja depozita trgovačkih društava, blago su smanjeni ukupni depoziti (0,3%), pa je njihovo povećanje u 2008. posljedica rasta ostvarenog u drugoj polovini godine. U trećem je tromjesečju sezonski priljev od turizma rezultirao rastom depozita (4,1%), i to posebice depozita stanovništva. Početkom zadnjeg tromjesečja, zbog vijesti o poteškoćama u poslovanju inozemnih banaka matica, došlo je do povlačenja depozita u domaćim bankama. Ne bi li zaustavio takva kretanja, HNB je ukidanjem mjere o graničnoj obveznoj pričuvni bankama osigurao potrebnu deviznu likvidnost. Potom je uslijedila izmjena propisa o osiguranju depozita, tj. povećanje osiguranog iznosa depozita sa 100 tis. kuna na 400 tis. kuna¹⁷. Spomenute promjene povoljno su utjecale na zaustavljanje povlačenja depozita stanovništva do kraja listopada 2008. Iako je u četvrtom tromjesečju realizirana isplata dioničara Ine vezana uz transakciju preuzimanja dijela dionica od strane MOL-a, sveukupno je u posljednja tri mjeseca, osim nerezidenata, došlo do smanjenja depozita svih sektora. Rast depozita nerezidenata (11,0 mlrd. kuna ili 42,0%), ponajprije depozita većinskih stranih vlasnika, nadoknadio je pad depozita ostalih sektora i rezultirao tromjesečnom stopom rasta ukupnih depozita od 2,4%. Promatrano na godišnjoj razini, rast depozita stanovništva (11,7%) i depozita većinskih stranih vlasnika (32,3%) najviše je pridonio ukupnom povećanju depozita u 2008. godini.

Ukupni depoziti porasli su u 2008. za 6,3%, a povećanje kredita iznosilo je 14,0%, pa se visina danih kredita i primljenih depozita gotovo izjednačila te se njihov omjer dodatno znatno povećao (za 6,7 postotnih bodova), pa je na kraju 2008. iznosio 99,5% (Tablica 3.10.).

Tablica 3.10. Pokazatelji likvidnosti banaka, na kraju razdoblja, u postocima

	2006.	2007.	2008.
Dani krediti/primljeni depoziti	92,5	92,8	99,5
Primljeni krediti/ukupna aktiva	18,0	15,2	14,2
Neto međubankovna pozicija	3,3	5,2	2,9

Izvor: HNB

Porast primljenih kredita bio je nizak (samo 0,4%), što je ograničilo povećanje ukupnih primljenih kredita i depozita na 5,2% (manje od polovine porasta krajem 2007. godine, koji je iznosio 10,7%). Zbog porasta aktive od 7,4% udio primljenih kredita u aktivi smanjio se za 1,0 postotni bod, a navedeni se odnos trajno snizuje od kraja 2005. godine. Neto međubankovna pozicija (razlika između sredstava plasiranih financijskim institucijama i sredstava primljenih od njih u odnosu na ukupnu aktivu) znatno se smanjila, i to zbog smanjenja depozita izdvojenih kod HNB-a.

Navedeno povećanje primljenih kredita od 0,4%, odnosno 0,2 mlrd. kuna, u cijelosti je realizirano zahvaljujući povećanju kredita primljenih od stranih financijskih institucija u visini od 1,9 mlrd. kuna, s obzirom na to da su se krediti svih ostalih kreditora smanjili (Tablica 3.11.). U tom je povećanju kredita primljenih od stranih financijskih institucija presudan bio doprinos povećanja kredita primljenih od većinskoga stranog vlasnika za 5,1 mlrd. kuna. Pritom treba spomenuti i da su depoziti stranog vlasnika zabilježili vrlo visok porast (32,2%). Time su navedeni depoziti povećali svoj udio u ukupnim depozitima na 11,8%, a krediti primljeni od stranog vlasnika na 43,3% udjela u ukupnim primljenim kreditima banaka. Udio ukupnih izvora sredstava od stranog vlasnika, tj. primljenih kredita i depozita od stranog vlasnika, povećao se s 15,2% krajem 2007. na 17,3% na kraju 2008.

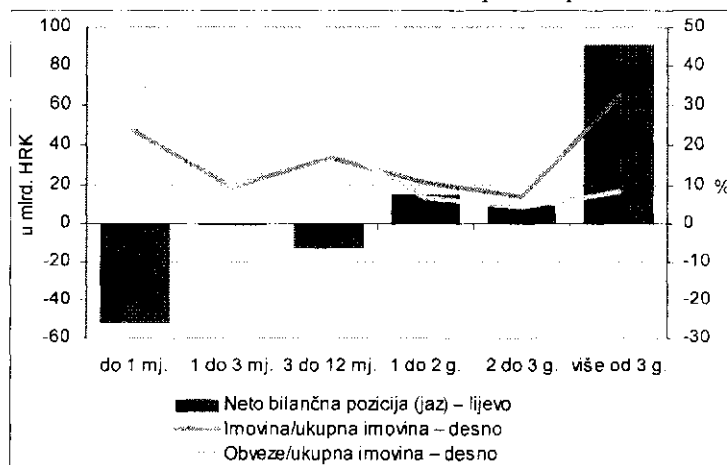
¹⁷ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju depozita (NN, br. 119/2008.).

Tablica 3.11. Struktura primljenih kredita banaka, na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	2006.			2007.			2008.		
	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena
Kreditni od državnih jedinica	272,9	0,5	-48,3	183,3	0,4	-32,8	125,7	0,2	-31,4
Kreditni od financijskih institucija	15.102,5	27,5	9,1	20.573,0	39,3	36,2	19.270,0	36,7	-6,3
Kreditni od trgovačkih društava	0,0	0,0	-	189,4	0,4	-	3,5	0,0	-98,1
Kreditni od stranih financijskih institucija	39.489,9	72,0	12,4	31.117,8	59,5	-21,2	32.972,0	62,8	6,0
Kreditni od ostalih nerezidenata	360,5	0,7	-24,8	248,3	0,5	-31,1	129,3	0,2	-47,9
Ukupno primljeni krediti	54.865,4	100,0	9,7	52.311,8	100,0	-4,7	52.500,6	100,0	0,4
Kreditni od većinskoga stranog vlasnika	22.925,5	41,8	29,5	17.600,8	33,6	-23,2	22.735,6	43,3	29,2

Izvor: HNB

3.17. Ročnost imovine i obveza banaka prema preostalom dospjeću, na kraju 2008.

Izvor: HNB

Analiza ročne usklađenosti imovine i obveza¹⁸ (Slika 3.17.) ukazuje na manjak imovine nad obvezama (tzv. negativni jaz) u svim trima kategorijama preostalog kratkoročnog dospjeća (do jednog mjeseca, od jednoga do tri mjeseca, od tri do 12 mjeseci), pri čemu se negativni kumulativni jaz kratkoročnog razdoblja povećao sa 16,2% aktive, koliko je iznosio na kraju 2007., na 17,8% aktive na kraju 2008. godine. Razlog je tome povećanje negativnog jaza u kategoriji preostalog dospjeća od tri do 12 mjeseci, do kojeg je došlo zbog povećanja primljenih oročenih depozita koji ulaze u ovu kategoriju te promjene jaza u kategoriji preostalog dospjeća od jednoga do tri mjeseca iz pozitivnog u negativni, a zbog smanjenja depozita kod HNB-a i drugih bankarskih institucija koji ulaze u ovu kategoriju. Pozitivni kumulativni jaz dugoročnog razdoblja (više od godine dana) također je povećan, i to pod utjecajem znatnog povećanja pozitivnog jaza u kategoriji preostalog dospjeća većeg od tri godine. Taj je jaz na kraju 2008. godine iznosio 24,6% aktive, dok je krajem 2007. bio upola manji (12,5%). Uzrok njegova rasta je povećanje danih kredita s preostalim dospjećem duljim od tri godine, a zatim i smanjenje primljenih oročenih depozita te primljenih kredita od stranih banaka koji ulaze u ovu kategoriju.

¹⁸ Razlika između iznosa neto imovine i obveza (u koje nije uključen kapital) s istim preostalim rokom do dospjeća.

3.2. Poslovanje stambenih štedionica

Na kraju 2008. godine na području Republike Hrvatske poslovalo je pet stambenih štedionica. Njihova je ukupna imovina iznosila gotovo 7,0 mlrd. kuna, što je u odnosu na kraj 2007. godine porast od 6,3%. U samo jednoj stambenoj štedionici imovina se smanjila u odnosu na kraj 2007. godine.

Tijekom 2008. godine nastavljen je trend smanjenja udjela imovine stambenih štedionica u ukupnoj imovini bankovnog sustava prisutan od 2005. godine, što je rezultat nastavka sporijeg rasta imovine stambenih štedionica od rasta ukupne imovine banaka. Tako se udio imovine stambenih štedionica smanjio s 1,9% na kraju 2007. godine na 1,8% na kraju 2008.

Sve su stambene štedionice, osim jedne koja je bila u većinskome državnom vlasništvu, bile u izravnom ili neizravnome većinskom vlasništvu stranih dioničara, tako da je 98,4% ukupne aktive stambenih štedionica na kraju 2008. godine bilo u stranom vlasništvu. To je nešto niže od 99,1% s kraja 2007. godine, što je rezultat snažnog rasta spomenute stambene štedionice u domaćem državnom vlasništvu u odnosu na prosjek svih stambenih štedionica. Tri su stambene štedionice bile u većinskom vlasništvu dioničara iz Austrije, a njihova je aktiva na kraju 2008. činila 76,2% ukupne aktive stambenih štedionica (smanjenje udjela od 1,7 postotnih bodova u odnosu na 2007.). S udjelom od 22,2% u ukupnoj aktivni (porast udjela od jednoga postotnog boda u odnosu na 2007.) na drugom je mjestu bila štedionica u većinskom vlasništvu dioničara iz Italije, dok se preostalih 1,6% odnosilo na aktivu štedionice u domaćem državnom vlasništvu.

3.2.1. Struktura bilance stambenih štedionica

Rast imovine stambenih štedionica, ostvaren tijekom 2008. godine, većim je dijelom bio financiran povećanjem dioničkoga kapitala i izdanim hibridnim instrumentima, dok su depoziti stambenih štediša (ujedno i najvažniji izvor financiranja) porasli za skromnih 4,3% (Tablica 3.13.). Trend rasta odobrenih kredita i dalje je prisutan, a kreditna je aktivnost stambenih štedionica, osim novim kapitalom, uglavnom omogućena restrukturiranjem plasmana, odnosno smanjenjem ulaganja u vrijednosne papire, slično kao i 2007. godine. Na kraju 2008. neto krediti činili su 58,2% imovine stambenih štedionica, što je za 8,1 postotni bod više nego na kraju 2007. godine (Tablica 3.12.). Smanjenje portfelja vrijednosnih papira djelomično je i posljedica prelijevanja svjetske financijske krize na domaće tržište kapitala, zbog čega je, osim znatnog pada vrijednosti dionica, došlo i do pada vrijednosti državnih obveznica koje čine glavninu ulaganja stambenih štedionica.

Glavninu ukupnih izvora sredstava stambenih štedionica na kraju 2008. godine činili su oročeni depoziti stanovništva, čiji je udio u ukupnoj pasivi stambenih štedionica iznosio 90,5%. U odnosu na kraj 2007. godine depoziti su porasli za 4,3%, i to uglavnom u posljednjem tromjesečju (slično kao i tijekom nekoliko proteklih godina), radi ostvarivanja prava na državna poticajna sredstva.

Tablica 3.12. Struktura aktive stambenih štedionica, na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	2006.			2007.			2008.		
	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena
1. Gotovina i depoziti kod HNB-a	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-
1.1. Gotovina	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-
1.2. Depoziti kod HNB-a	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-
2. Depoziti kod bankarskih institucija	111,5	1,8	-84,5	47,1	0,7	-57,8	259,7	3,7	451,7
3. Trezorski zapisi MF-a i blagajnički zapisi HNB-a	347,7	5,5	-55,5	255,5	3,9	-26,5	327,7	4,7	28,2
4. Vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti koji se drže radi trgovanja	284,4	4,5	-27,2	156,8	2,4	-44,9	76,5	1,1	-51,2
5. Vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti raspoloživi za prodaju	1.058,3	16,6	49,7	1.246,4	19,0	17,8	1.121,1	16,1	-10,1
6. Vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti koji se drže do dospelja	1.505,3	20,5	49,9	871,2	13,3	-33,2	695,1	10,0	-20,2
7. Vrijednosni papiri i drugi financijski instrumenti kojima se aktivno ne trguje, a koji se vrednuju prema fer vrijednosti kroz RDC	1.260,6	19,8	-8,8	528,4	8,1	-58,1	241,4	3,5	-54,3
8. Derivatna financijska imovina	5,4	0,1	-	6,7	0,1	23,3	0,0	0,0	-100,0
9. Krediti financijskim institucijama	69,9	1,1	-73,5	106,5	1,6	52,4	275,9	3,9	157,2
10. Krediti ostalim komitentima	1.715,0	26,9	135,4	3.172,3	48,5	85,2	3.780,7	54,3	19,2
11. Ulaganja u podružnice, pridružena društva i zajedničke podvrate	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-
12. Preuzeta imovina	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-
13. Materijalna imovina (minus amortizacija)	7,0	0,1	-14,4	8,1	0,1	15,1	8,8	0,1	8,7
14. Kamate, naknade i ostala imovina	250,8	3,9	-22,5	196,0	3,0	-21,9	230,3	3,3	17,5
15. Manje: Posebne rezerve za identificirane gubitke na skupnoj osnovi	10,5	0,6	9,5	50,1	0,8	23,9	58,0	0,8	15,8
Ukupno imovina	6.371,4	100,0	3,8	6.544,8	100,0	2,7	6.957,5	100,0	6,5

Izvor: HNB

Neto krediti su na kraju 2008. godine iznosili 4,1 mlrd. kuna, od čega se 2,8 mlrd. kuna odnosilo na kreditiranje stambenih štediša, dok je preostalih 1,2 mlrd. kuna neto kredita bilo plasirano republičkim fondovima i bankama. U odnosu na kraj 2007. kreditiranje na osnovi stambene štednje povećano je u prosjeku za 28,6%. Sve stambene štedionice osim jedne zabilježile su visoke stope rasta stambenih kredita, što je, zbog njihova slabog značaja u ukupnom iznosu stambenih kredita bankarskog sektora, na kraju 2008. godine rezultiralo neznatnim povećanjem udjela stambenih štedionica u ukupnim stambenim kreditima bankarskog sektora, s 4,7% na 5,2%.

Znatne promjene u bilanci stambenih štedionica tijekom 2008. godine bilježe se i za ulaganja u vrijednosne papire, koja su smanjena za 19,5% u odnosu na 2007. godinu te im se udio u ukupnoj aktivi stambenih štedionica smanjio za 11,3 postotna boda (s 46,7% aktive na kraju 2007. na 35,4% aktive na kraju 2008.). Portfelj vrijednosnih papira i dalje su činila dva instrumenta: trezorski zapisi MF-a, na koje se odnosilo 13,3% ulaganja, i obveznice RH, na koje se odnosilo 86,7% ukupnih ulaganja u vrijednosne papire.

Na kraju 2008. godine vrijednosni papiri uglavnom su bili raspoređeni u portfelj raspoloživ za prodaju (54,9%), a taj se portfelj jedini povećao u odnosu na stanje na kraju 2007. godine, i to za 3,1%. Ostali su se portfelji vrijednosnih papira smanjili, posebice portfelj vrijednosnih papira i drugih financijskih instrumenata kojima se aktivno ne trguje, a koji se vrednuje prema fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka (za 66,2%), pa je na kraju 2008. godine u njega bilo raspoređeno samo 9,8% vrijednosnih papira. Portfelj vrijednosnih papira i drugih financijskih instrumenata koji se drže do dospelja bio je za 9,6% manji te je u njega bilo raspoređeno 32,2% vrijednosnih papira. Najmanje vrijednosnih papira bilo je raspoređeno u portfelj koji se drži radi trgovanja (3,1%), a u odnosu na stanje na kraju 2007. godine on je bio manji za 51,2%.

Tablica 3.13. Struktura pasive stambenih štedionica, na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	2006.			2007.			2008.		
	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena
1. Krediti od financijskih institucija	0,0	0,0	-	0,2	0,0	100,0	0,1	0,0	-18,2
1.1. Kratkoročni	0,0	0,0	-	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
1.2. Dugoročni	0,0	0,0	-	0,2	0,0	100,0	0,1	0,0	-18,2
2. Depoziti	5.803,6	91,1	5,2	6.038,4	92,5	4,0	6.298,1	90,5	4,5
2.1. Na žiroračunima i tekućim računima	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-
2.2. Štedni	0,0	0,0	-	0,0	0,0	18,2	0,0	0,0	2,6
2.3. Oroženi	5.803,6	91,1	5,2	6.038,3	92,5	4,0	6.298,1	90,5	4,5
3. Ostali krediti	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-
3.1. Kratkoročni	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-
3.2. Dugoročni	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-
4. Derivatne financijske obveze i ostale financijske obveze kojima se trguje	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-
5. Izdani dužnički vrijednosni papiri	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-
5.1. Kratkoročni	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-
5.2. Dugoročni	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-
6. Izdani podređeni instrumenti	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-
7. Izdani hibridni instrumenti	61,7	1,0	497,5	59,9	0,6	-33,3	91,3	1,5	128,6
8. Kamate, naknade i ostale obveze	512,5	4,9	-19,7	223,9	5,4	-28,4	252,7	3,6	12,9
Ukupno obveze	6.177,8	97,0	4,4	6.302,3	96,3	2,0	6.642,3	95,5	5,4
Ukupno kapital	193,6	3,0	-12,1	242,5	3,7	25,3	315,1	4,5	29,9
Ukupno obveze i kapital	6.371,4	100,0	3,8	6.544,8	100,0	2,7	6.957,3	100,0	6,3

Izvor: HNB

Najveći dio aktive stambenih štedionica i u 2008. bio je nominiran u kunama i indeksiran uz stranu valutu te su na kraju godine te stavke činile 91,0% ukupne aktive stambenih štedionica.

Omjer primljenih depozita i danih kredita u stambenim štedionicama na kraju 2008. godine iznosio je 64,4%. Taj je omjer u odnosu na omjer na kraju 2007. godine (54,3%) povećan zahvaljujući rastu kredita bržem od rasta depozita. Promatra li se taj omjer na razini sektora stanovništva, vidljivo je da je na kraju 2008. godine gotovo polovina depozita stambenih štediša (45,2%) bila plasirana u obliku stambenih kredita. Na kraju 2007. godine taj je udio iznosio 36,7%.

3.2.2. Kapital stambenih štedionica

Ukupni kapital stambenih štedionica na kraju 2008. godine iznosio je 315,1 mil. kuna i bio je veći za 29,9% u odnosu na stanje na kraju 2007. godine (Tablica 3.14.). Na povećanje ukupnoga kapitala najviše je utjecalo povećanje dioničkoga kapitala za 26,3%, nakon dokapitalizacija koje su tijekom 2008. godine provedene u četirima stambenim štedionicama.

Ukupni se kapital stambenih štedionica u 2008. povećao u odnosu na kraj 2007. godine s osnove rasta dioničkoga kapitala za 93,8 mil. kuna i s osnove ostvarene dobiti tekuće godine za dodatnih 9,9 mil. kuna. Negativan utjecaj na kretanje ukupnoga kapitala imalo je povećanje gubitaka s osnove vrijednosnog usklađivanja financijske imovine raspoložive za prodaju u ukupnom iznosu od 31,1 mil. kuna. Rast ukupnoga kapitala blago je utjecao na promjenu njegova udjela u ukupnoj pasivi stambenih štedionica, pa je na kraju 2008. godine taj udio iznosio 4,5%.

Tablica 3.14. Struktura bilančnoga kapitala stambenih štedionica, na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	2006.			2007.			2008.		
	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena	Iznos	Udio	Promjena
1. Dionički kapital	287,5	148,5	41,4	557,1	147,3	24,2	450,9	143,1	26,3
2. Dobit/gubitak tekuće godine	-54,5	-28,2	-204,2	-44,7	-18,4	-17,9	9,9	3,1	-122,2
3. Zadržana dobit/gubitak	-37,1	-19,2	-30,8	-15,9	-6,6	-57,1	-61,6	-19,5	286,5
4. Zakonske rezerve	2,5	1,2	19,6	2,5	1,0	8,1	3,4	1,1	37,0
5. Statutarne i ostale kapitalne rezerve	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-
6. Nerealizirani dobitak/gubitak s osnove vrijednosnog usklađivanja financijske imovine raspoložive za prodaju	-13,1	-6,8	-143,9	-56,5	-23,3	330,5	-87,6	-27,8	33,1
7. Rezerve proizašle iz transakcija zaštite	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-
8. Dobit/gubitak prethodne godine	8,5	4,4	-162,6	0,0	0,0	-	0,0	0,0	-
Ukupno kapital	193,6	100,0	-12,1	242,5	100,0	25,3	315,1	100,0	29,9

Izvor: HNB

Jamstveni kapital stambenih štedionica na kraju 2008. godine iznosio je 382,1 mil. kuna i bio je za 35,0% veći nego na kraju 2007. Dokapitalizacija je utjecala na rast bruto osnovnoga kapitala za 26,4%, dok je dopunski kapital I bio pod dvojakim utjecajem: povećanje putem izdavanja hibridnih instrumenata nadomjestilo je smanjenje zbog isključivanja dijela rezervi za identificirane gubitke na skupnoj osnovi iz jamstvenoga kapitala¹⁹. Rezultat je bilo povećanje dopunskoga kapitala I za 85,9%. Povećanje osnovnoga kapitala bilo je umanjeno velikim rastom odbitaka, ponajviše zbog većega kapitalnoga gubitka, odnosno nerealiziranoga gubitka s osnove vrijednosnog usklađivanja imovine raspoložive za prodaju, koji je na kraju 2008. godine iznosio 87,6 mil. kuna. Nerealizirani gubitak s osnove vrijednosnog usklađivanja imovine raspoložive za prodaju iskazale su tri stambene štedionice, međutim glavnina toga gubitka rezultat je poslovanja jedne stambene štedionice čiju su gotovo cjelokupnu imovinu činila ulaganja u vrijednosne papire, koja su najvećim dijelom raspoređena u portfelj raspoloživ za prodaju. Promatrano pomoću omjera iskazanoga nerealiziranoga gubitka i vrijednosti portfelja na izvještajni datum bilance, taj gubitak u navedenoj stambenoj štedionici čini 8,3% odnosnog portfelja.

Unatoč povećanju jamstvenoga kapitala na kraju 2008. godine u odnosu na kraj 2007. godine, stopa adekvatnosti kapitala stambenih štedionica smanjena je s 14,51% na 12,74%. Osnovni je razlog povećanje stambenih kredita stanovništvu odobrenih s valutnom klauzulom, tj. dužnicima koji uglavnom nemaju usklađenu deviznu poziciju, zbog čega se povećala izloženost stambenih štedionica valutno induciranom kreditnom riziku. Osim toga, HNB je tijekom 2007. godine povećao pondere, a time i kapitalne zahtjeve²⁰. Tako je na kraju 2008. godine neto vrijednost aktive koja se ponderira porasla za 6,5%, dok je istodobno njezin ponderirani iznos u odnosu na stanje na kraju 2007. bio veći za 63,1%. Ukupni kapitalni zahtjev ipak je povećan nešto manje (za 53,8%), i to pod utjecajem smanjenja kapitalnog zahtjeva za tržišne rizike, što je posljedica smanjenja ulaganja stambenih štedionica u vrijednosne papire.

¹⁹ Odluka o izmjenama i dopunama Upute za jedinstvenu primjenu Odluke o adekvatnosti kapitala banaka (NN, br. 41/2006.)

²⁰ Odluka o izmjenama i dopunama Upute za jedinstvenu primjenu Odluke o adekvatnosti kapitala banaka (NN, br. 14/2008.)

3.2.3. Kvaliteta aktive stambenih štedionica

Ukupni plasmani i potencijalne obveze tijekom 2008. godine zabilježili su rast od 16,5% u odnosu na kraj 2007., a glavninu tog porasta činili su potpuno nadoknadivi plasmani (A plasmani) koji su porasli za 16,3%. Istodobno su loši plasmani (B i C plasmani) porasli za 74,4%, ali je njihov rast, iako relativno važan, tek minimalno utjecao na opadanje kvalitete plasmana (Tablica 3.15.). Razlog je tome i dalje relativno nizak iznos loših plasmana (31,0 mil. kuna), jednako kao i njihov udio u ukupnim plasmanima i potencijalnim obvezama (0,5%). Loše plasmane iskazale su dvije stambene štedionice.

Tablica 3.15. Klasifikacija plasmana i potencijalnih obveza stambenih štedionica po rizičnim skupinama, na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	2006.		2007.		2008.	
	Iznos	Udio	Iznos	Udio	Iznos	Udio
Potpuno nadoknadivi plasmani	4.540,7	99,8	5.670,3	99,7	6.593,7	99,5
Djelomično nadoknadivi plasmani	5,7	0,1	14,9	0,3	24,6	0,4
Nenadoknadivi plasmani	1,4	0,0	2,9	0,1	6,5	0,1
Ukupno	4.547,8	100,0	5.688,1	100,0	6.626,7	100,0

Izvor: HNB

Najveći dio neto plasmana stambenih štedionica, odnosno 6,0 mlrd. kuna ili 89,8% neto plasmana na kraju 2008. godine, bio je izložen valutno induciranoj kreditnoj riziku. Posljedica je to sektorske distribucije plasmana uvjetovane zakonskim ograničenjima na temelju kojih štedionice sredstva mogu plasirati uglavnom dvama sektorima – stanovništvu i državnim jedinicama. Kako ti sektori obično nemaju usklađenu deviznu poziciju, neto plasmani stambenih štedionica izloženi VIKR-u uglavnom su bili nezaštićeni (90,0%), a samo 10,0% izloženih plasmana bilo je zaštićeno od utjecaja toga rizika.

Ukupni ispravci vrijednosti plasmana i rezervacije za potencijalne obveze nastavili su rasti znatno brže od plasmana i potencijalnih obveza (69,1%), što je utjecalo na nastavak trenda blagog rasta omjera ispravaka vrijednosti i rezervacija prema ukupnim plasmanima i potencijalnim obvezama. Zbog strukture ukupnih plasmana i potencijalnih obveza, u kojoj prevladavaju potpuno nadoknadivi plasmani, glavninu ukupnih ispravaka vrijednosti i rezervacija i nadalje su činile rezervacije za identificirane gubitke procijenjene na skupnoj osnovi.

Tablica 3.16. Ispravci vrijednosti i rezervacije stambenih štedionica, na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	2006.	2007.	2008.
Ukupni ispravci vrijednosti plasmana i rezervacije za identificirane gubitke po potencijalnim obvezama	44,8	57,6	69,8
– ispravci vrijednosti plasmana i rezervacije za identificirane gubitke po potencijalnim obvezama	3,6	6,4	10,7
– rezervacije za identificirane gubitke na skupnoj osnovi	41,2	51,2	59,0
Ukupni plasmani i potencijalne obveze	4.547,8	5.688,1	6.626,7
Relativni omjer (%): ukupni ispravci vrijednosti i rezervacije/ukupni plasmani i potencijalne obveze	1,0	1,0	1,1

Izvor: HNB

3.2.4. Kvaliteta zarade stambenih štedionica

Stambene su štedionice, za razliku od prethodnih dviju godina, 2008. godinu zaključile s 17,2 mil. kuna dobiti prije oporezivanja (Tablica 3.17.), i to u prvom redu zahvaljujući povećanju prihoda od odobrenih kredita. Dvije stambene štedionice iskazale su dobit u ukupnom iznosu od 31,8 mil. kuna, dok su tri stambene štedionice iskazale gubitak u ukupnom iznosu od 14,6 mil. kuna.

Tablica 3.17. Račun dobiti i gubitka stambenih štedionica, u milijunima kuna i postocima

	2006.		2007.		2008.	
	Iznos	Promjena	Iznos	Promjena	Iznos	Promjena
Ukupno kamatni prihodi	264,9	9,9	301,4	13,8	344,2	14,2
Ukupno kamatni troškovi	186,8	10,1	195,2	4,5	208,3	6,7
Neto kamatni prihod	78,0	9,5	106,2	36,1	135,9	27,9
Ukupno prihodi od provizija i naknada	78,6	3,5	77,2	-1,8	76,6	-0,7
Ukupno troškovi provizija i naknada	10,0	25,2	11,4	14,2	9,6	-15,9
Neto prihod od provizija i naknada	68,6	1,0	65,8	-4,1	67,0	1,9
Ostali nekamatni prihodi	-50,5	-177,4	-43,5	-13,9	-18,7	-57,0
Ostali nekamatni troškovi	34,3	10,5	30,4	-11,5	25,6	-15,8
Neto ostali nekamatni prihod	-84,8	-347,8	-73,9	-12,9	-44,3	-40,0
Neto nekamatni prihod	-16,2	-115,9	-8,1	-50,2	22,7	
Opći administrativni troškovi i amortizacija	113,7	4,5	128,4	12,9	127,9	-0,4
Neto prihod od poslovanja prije rezerviranja za gubitke	-51,9	-180,4	-30,3	-41,6	30,7	-
Troškovi vrijednosnog usklađivanja i rezerviranja za identificirane gub	2,9	338,5	3,4	16,1	5,7	66,7
Troškovi rezerviranja za identificirane gubitke na skupnoj osnovi	3,8	-73,6	10,0	166,1	7,8	-21,5
Ukupno troškovi rezerviranja za gubitke	6,7	-55,0	13,4	100,2	13,5	1,0
Dobit/gubitak prije oporezivanja	-58,6	-217,9	-43,7	-25,4	17,2	-
Porez na dobit	-4,1	61,0	1,0	-	7,3	620,9
Dobit/gubitak tekuće godine	-54,5	-204,2	-44,7	-17,9	9,9	-

Izvor: HNB

Neto prihod stambenih štedionica na kraju 2008. godine iznosio je 158,6 mil. kuna i bio je za 61,6% veći nego na kraju 2007. godine. Povećanju neto prihoda najviše je pridonio rast neto kamatnog prihoda za 27,9%. Gubici od vrijednosnih papira kojima se aktivno ne trguje, a koji se vrednuju prema fer vrijednosti kroz račun dobiti i gubitka znatno su smanjeni (za 72,7%) te su na kraju 2008. godine iznosili 9,2 mil. kuna (na kraju 2007. godine ovi su gubici iznosili 33,9 mil. kuna). Međutim, zbog povećanja portfelja vrijednosnih papira raspoloživih za prodaju istodobno su porasli nerealizirani gubici od vrijednosnog usklađivanja imovine raspoložive za prodaju (s 3,2 mil. kuna na 8,3 mil. kuna ili za 158,4%). Neto prihod od provizija i naknada neznatno se povećao (za 1,9%), i to isključivo zbog smanjenja troškova na toj osnovi.

Neto kamatni prihod stambenih štedionica na kraju 2008. godine bio je za 27,9% veći u odnosu na stanje na kraju 2007. godine. Najveći dio tog prihoda rezultat je rasta prihoda od odobrenih stambenih kredita (za 46,4%), ali i prihoda od kredita odobrenih republičkim fondovima te djelomično bankama u obliku prekonoćnih kredita (koji su odobravani po relativno visokim kamatnim stopama u posljednjem tromjesečju 2008. godine). Zbog smanjenja ulaganja u vrijednosne papire stambene su štedionice ostvarile 16,0% niže prihode od tih ulaganja. Kao rezultat svega navedenog, kamatni prihodi ostvareni od odobrenih kredita (200,1 mil. kuna) prvi su put bili veći od kamatnih prihoda od ulaganja u vrijednosne papire (138,2 mil. kuna) te su činili većinu ukupno ostvarenih kamatnih prihoda (58,1%).

Ukupni kamatni troškovi u promatranom su razdoblju porasli za 6,7%, ponajviše zbog povećanja obveza s osnove primljenih depozita stambenih štediša (za 5,9%), ali prvi put i s osnove primljenih kredita od financijskih institucija (radi se o kratkoročnom repo kreditu matične banke jednoj stambenoj štedionici). Znatno smanjenje troškova provizija i naknada za 15,9% u odnosu na 2007. godinu djelomično je nadomjestilo smanjenje prihoda od naknada za bankovne usluge (za 0,8%), pa je ukupno ostvareni neto prihod od provizija i naknada bio za 1,9% viši nego na kraju 2007. godine. Blagi pozitivan utjecaj na konačni ostvareni poslovni rezultat imalo je i neznatno smanjenje općih administrativnih troškova i amortizacije od 0,4%, i to zbog smanjenja ostalih administrativnih troškova za 9,2%. Ukupni troškovi rezerviranja za gubitke bilježe povećanje troškova rezerviranja za identificirane gubitke na pojedinačnoj osnovi u odnosu na 2007. godinu, dok troškovi rezerviranja za identificirane gubitke na skupnoj osnovi bilježe smanjenje u gotovo istom iznosu. Stoga je konačan učinak troškova rezerviranja bio malen (povećanje troška za oko 1,0%).

3.3. Izvješće o poslovima bonitetne regulative i nadzora bankovnog sustava

Hrvatska narodna banka provodi nadzor nad poslovanjem banaka, štednih banaka, stambenih štedionica i kreditnih unija kako bi zaštitila štediše i deponente te očuvala stabilnost i sigurnost bankovnog sustava. Zadaci HNB-a iz djelokruga nadzora obuhvaćaju obavljanje poslova izdavanja i oduzimanja odobrenja za rad navedenih institucija i drugih odobrenja i suglasnosti propisanih relevantnim zakonima²¹, donošenje podzakonskih propisa te nadziranje njihova poslovanja. Provjera zakonitosti poslovanja banaka i upravljanja bankovnim rizicima provodi se izravnim nadzorima, specijalističkim izravnim nadzorima te bonitetnim nadzorima.

3.3.1. Izravni nadzor

U 2008. godini izravnim nadzorima poslovanja bile su obuhvaćene 24 banke čija je aktiva činila 82,3% bankovnog sustava RH prema privremenim nerevidiranim podacima za 31. prosinca 2008. godine. Osim banaka, izravnim nadzorima bilo je obuhvaćeno i 10 nebankarskih financijskih institucija, točnije 10 štedno-kreditnih zadruga.

Tijekom 2008. godine ukupno su obavljena 34 izravna nadzora banaka i 15 izravnih nadzora štedno-kreditnih zadruga. Nadzor štedno-kreditnih zadruga obavljen je u okviru postupka licenciranja, a na temelju njihova zahtjeva za izdavanjem odobrenja za rad. Kod pet štedno-kreditnih zadruga ujedno je obavljen i izvanredni izravni nadzor procjene informacijskog sustava.

²¹ Zakonske ovlasti HNB-a vezane uz funkciju nadzora proizlaze iz Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci, Zakona o bankama, Zakona o stambenoj štednji i državnom poticanju stambene štednje te Zakona o kreditnim unijama.

Tablica 3.18. Broj izravnih nadzora banaka i iznos pregledane aktive

	2007.	2008.
Broj nadzora cjelokupnog poslovanja	4	9
Broj nadzora pojedinih područja poslovanja	27	25
Ukupan broj izravnih nadzora	31	34
Pregledana aktiva u izravnom nadzoru (u tis. kuna)	192.555.478	310.966.446
Pregledana aktiva u izravnom nadzoru po djelatniku (u tis. kuna)	4.813.887	7.774.161

Izvor: HNB

Na temelju obavljenih izravnih nadzora u 2008. godini te utvrđenih nezakonitosti i nepravilnosti koje su konstatirane u izdanim zapisnicima, HNB je naložio mjere za otklanjanje utvrđenih nezakonitosti i nepravilnosti u poslovanju te mjere za poboljšanje stanja. Izdano je 19 rješenja s nadzornim mjerama, a u tijeku je izdavanje dodatnih dvaju rješenja po obavljenim izravnim nadzorima u 2008. godini, što sveukupno čini 21 izdano rješenje.

Izravnim nadzorima cjelokupnog poslovanja u 2008. godini bile su obuhvaćene srednje i male banke, dok su velike banke bile obuhvaćene ciljanim izravnim nadzorima određenih područja poslovanja. Tijekom 2008. godine obavljeno je devet cjelokupnih izravnih nadzora i četiri ciljana izravna nadzora. Područje likvidnosti, kao i područje tržišnih rizika, bilo je predmetom triju ciljanih izravnih nadzora, a obavljen je i jedan ciljani izravni nadzor dokapitalizacije.

Specijalističkim izravnim nadzorom poslovanja tijekom 2008. godine bilo je obuhvaćeno 19 banaka, a kod dviju banaka izravni specijalistički nadzor obavljen je dva puta. Ukupno je u 2008. godini obavljen 21 specijalistički izravni nadzor, pri čemu su se dva nadzora odnosila na nadzor informacijskih sustava, šest na nadzor sustava unutarnjih kontrola, a provedba mjera monetarne i devizne politike bila je predmet 13 izravnih nadzora.

3.3.2. Bonitetna analiza

Osnovni zadatak bonitetne analize jest praćenje rizičnosti poslovanja banaka. Procjena se ponajviše zasniva na analizi propisanih financijskih izvješća te drugih izvješća koja banke na zahtjev dostavljaju HNB-u.

U prvoj polovini 2008. godine proširena je postojeća metodologija izrade pisanih analiza te je dosadašnja procjena četiriju komponenata poslovanja banke (kapitala, aktive, zarade i likvidnosti) proširena na ocjenu dodatnih dviju komponenti: tržišnih rizika i upravljanja bankom. Svakom od navedenih analiziranih područja dodjeljuje se odgovarajuća komponentna ocjena te, naposljetku, konačna kompozitna ocjena za svaku pojedinu banku. Kvaliteta upravljanja bankom, koja ujedinjava procjenu adekvatnosti upravljanja svim rizicima u banci, najvažnija je komponenta u procjeni rizičnosti cjelokupnog poslovanja banke. Osim bonitetne analize pojedinačnih banaka, neprekidno se radi na unapređenju bonitetne analize konsolidiranih izvješća grupa banaka.

Na osnovi analize financijskih izvješća tijekom 2008. godine sastavljeno je i dostavljeno 18 zapisnika o utvrđenim nezakonitostima te izdano 15 rješenja za provođenje mjera. Najčešći razlog sastavljanja zapisnika bila su prekoračenja izloženosti prema jednoj osobi ili osobi u posebnom odnosu.

Kretanja na globalnim financijskim tržištima u 2008. godini i mogućnost njihova utjecaja na domaći bankovni sustav upozorili su na nužnost pojačanog praćenja likvidnosnih rizika banaka. Stoga je radi adekvatnog praćenja i pravodobne informiranosti HNB-a u drugoj polovini 2008. godine intenzivirano praćenje likvidnosnih rizika na razini pojedinačne banke i sustava u cjelini uvođenjem izvješća o likvidnosti, koje su banke na dnevnoj osnovi dostavljale HNB-u.

Radi poboljšanja komunikacije i suradnje s bankama te pravodobnog informiranja HNB-a o planiranim aktivnostima banaka, od 2008. godine održavali su se redoviti godišnji sastanci s bankama. Navedenim aktivnostima obuhvaćene su sve banke.

Tijekom 2008. godine, na osnovi potpisanih sporazuma o razumijevanju, intenzivirana je suradnja sa stranim supervizorima bankarskih grupacija kojima pripadaju domaće banke. Održan je niz sastanaka s predstavnicima mjerodavnih regulatora banaka matica. Neki su sastanci održani kao unaprijed dogovoreni redoviti sastanci na kojima su razmijenjene informacije o poslovanju i kvaliteti poslovanja matica, odnosno njihovih kćeri koje posluju u Hrvatskoj. Također su razmijenjeni određeni planovi povezani s nadzorom, od planirane izmjene regulative do konkretnih planova povezanih s izravnim nadzorom. Drugi su sastanci bili povezani s donošenjem nove regulative HNB-a kojom se želi implementirati pravna stečevina EU, a na kojima su razmijenjena iskustva i praksa u primjeni pojedinih segmenata te regulative. Jedan od primjera takve suradnje jest sudjelovanje predstavnika HNB-a na sastancima povezanim s naprednim pristupima mjerenju kreditnog i operativnog rizika, odnosno predvalidacijskim postupcima koji se odnose na grupe banaka čije članice posluju i u Republici Hrvatskoj.

U okviru intenziviranja aktivnosti u segmentu procjene rizika na konsolidiranoj razini matice u EU, što podupire i zahtijeva Europski odbor bankovnih supervizora, tijekom 2008. godine izrađeno je šest supervizorskih izvješća za potrebe mjerodavnih regulatora.

Također, tijekom 2008. godine intenzivirana je suradnja s Hrvatskom agencijom za nadzor financijskih usluga (Hanfa), u okviru koje se redovito razmjenjuju informacije o zajedničkim subjektima nadzora.

Kao i u prethodnim godinama, krajem 2008. godine održani su razgovori s vanjskim revizorima banaka kako bi se osigurala pravodobna razmjena informacija o poslovanju banaka. Pritom su revizori iznijeli preliminarne nalaze predrevizije, a revizorima pojedinih banaka skrenuta je posebna pozornost na one dijelove poslovanja koji zahtijevaju pojačanu kontrolu (reviziju) radi donošenja što kvalitetnijeg mišljenja o financijskom stanju institucije.

3.3.3. Licenciranje i tržišno natjecanje

U 2008. godini izdano je ukupno 98 rješenja iz područja licenciranja i tržišnog natjecanja, a odnose se na odlučivanje o zahtjevima za izdavanje prethodne suglasnosti za imenovanje članova uprave banke, za stjecanje kvalificiranog udjela u temeljnom kapitalu banke, za eksternalizaciju unutarnje revizije, za stjecanje udjela u temeljnom kapitalu drugoga trgovačkog društva od strane banaka, za pripajanje banaka i drugih trgovačkih društava bankama, za izmjenu općih uvjeta poslovanja stambenih štedionica te za odlučivanje o zahtjevima za izdavanje odobrenja za pružanje financijskih usluga od strane banaka i odobrenja za rad štednih banaka i kreditnih unija. S obzirom na to da su, u skladu sa Zakonom o kreditnim unijama, štedno-kreditne

zadruga bile obvezne do 31. prosinca 2007. podnijeti zahtjev HNB-u za izdavanje odobrenja za rad kao kreditne unije, odnosno do 1. ožujka 2008. zahtjev za izdavanje odobrenja za rad kao štedne banke, u 2008. godini izdano je 28 odobrenja za rad kreditne unije i dva odobrenja za rad štedne banke (od čega je jedna nastala preoblikovanjem štedno-kreditne zadruge, a druga je novoosnovana štedna banka), dok je 20 zahtjeva za izdavanje odobrenja za rad štedne banke odbijeno. Također je izdano jedno rješenje kojim je dopuštena koncentracija na bankarskom tržištu.

3.3.4. Novi propisi iz područja poslovanja i nadzora kreditnih institucija i kreditnih unija

Hrvatski je sabor u rujnu 2008. godine donio Zakon o kreditnim institucijama²² (u nastavku teksta: Zakon), koji je zamijenio dotadašnji Zakon o bankama²³ iz 2002. godine. Novi Zakon donesen je ponajprije stoga kako bi se domaća bankarska regulativa u cijelosti uskladila s relevantnim direktivama EU²⁴ iz tog područja te time osigurali uvjeti za primjenu Basel II²⁵ standarda. Zakon je stupio na snagu 1. siječnja 2009., no s obzirom na to da su u određenim segmentima novine bile iznimno važne, kreditnim je institucijama ostavljen dodatni rok do 1. srpnja 2009. za usklađivanje njihova poslovanja. Riječ je prije svega o odredbama o adekvatnosti jamstvenoga kapitala, velikim izloženostima, ulaganju u kapital nefinancijskih institucija i u materijalnu imovinu, ovlaštenjima prokurista, sastavu nadzornog odbora, internom kapitalu, provođenju analiza scenarija koji se odnosi na upravljanje likvidnosnim rizikom, planu za slučaj nepredviđenih okolnosti i planu kontinuiteta poslovanja, eksternalizaciji poslovnih aktivnosti, javnom objavljivanju informacija, funkciji praćenja usklađenosti i uporabi naprednoga elektroničkog potpisa. Osim toga, Zakon sadrži i određene odredbe koje postaju provedive pristupanjem Republike Hrvatske u punopravno članstvo Europske unije, stoga te odredbe Zakona stupaju na snagu danom ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju.

Izmjena Zakona inicirala je i izmjenu cjelokupne podzakonske regulative te je u siječnju 2009. godine u Narodnim novinama objavljen skup od dvadeset i dvije odluke koje (osim Odluke o efektivnoj kamatnoj stopi kreditnih institucija i kreditnih unija te ugovaranju usluga s potrošačima i Odluke o uvjetima i postupku izdavanja suglasnosti HNB-a za imenovanje predsjednika i člana uprave kreditne institucije) stupaju na snagu 1. srpnja 2009.

Segment adekvatnosti kapitala reguliran je trima podzakonskim aktima: Odlukom o jamstvenom kapitalu kreditnih institucija, Odlukom o adekvatnosti jamstvenoga kapitala kreditnih institucija i Odlukom o izvješćima o jamstvenom kapitalu i kapitalnim zahtjevima kreditnih institucija.

Područja upravljanja rizicima i sustava unutarnjih kontrola u kreditnim institucijama također su detaljnije propisana novim podzakonskim aktima, i to Odlukom o upravljanju rizicima, Odlukom o upravljanju likvidnosnim rizikom, Odlukom o upravljanju kamatnim rizikom u knjizi

²² NN, br. 117/2008.

²³ NN, br. 84/2002. i 141/2006.

²⁴ Direktive 2006/48/EC i 2006/49/EC usvojene od strane Europskog parlamenta i Vijeća 14. lipnja 2006., a objavljene u Službenom listu EU-a (engl. *Official Journal of the European Union*) od 30. lipnja 2006.

²⁵ Basel II je naziv koji se rabi za dokument *International convergence of capital measurement and capital standards, A Revised Framework* Baselskog odbora za superviziju banaka.

banke, Odlukom o sustavu unutarnjih kontrola, Odlukom o ograničenju ulaganja kreditnih institucija u kapital nefinancijskih institucija i materijalnu imovinu, Odlukom o obvezi rezerviranja sredstava za sudske sporove koji se vode protiv kreditne institucije, Odlukom o eksternalizaciji i Odlukom o postupku procjenjivanja adekvatnosti internoga kapitala kreditne institucije.

Zbog svog značaja kreditni je rizik detaljnije propisan Odlukom o klasifikaciji plasmana i izvanbilančnih obveza kreditnih institucija, Odlukom o izvješćivanju o dužnicima kreditne institucije čiji dug prelazi određeni iznos te Odlukom o velikim izloženostima kreditnih institucija.

Višegodišnje iskustvo u superviziji ukazalo je na potrebu unapređivanja odluka koje su dosad regulirale pitanje supervizije, konsolidacije i vanjske revizije. Stoga je usvojena nova Odluka o načinu provedbe supervizije kreditnih institucija i izricanju supervizorskih mjera, nova Odluka o superviziji grupe kreditnih institucija na konsolidiranoj osnovi, Odluka o uvjetima i postupku izdavanja prethodne suglasnosti Hrvatske narodne banke za imenovanje predsjednika i člana uprave kreditne institucije, Odluka o pobližim uvjetima osnivanja, poslovanja i prestanka podružnice kreditne institucije iz treće države u Republici Hrvatskoj, Odluka o predstavništvima kreditne institucije sa sjedištem izvan Republike Hrvatske i Odluka o sadržaju revizije u kreditnim institucijama.

S obzirom na to da primjenom Basel II standarda u superviziji kreditnih institucija, osim upravljanja rizicima samih kreditnih institucija i supervizije koje nad njima provodi nadležno ovlašteno tijelo, važnu ulogu dobiva i javnost, donesena je Odluka o javnoj objavi bonitetnih zahtjeva kreditnih institucija, kojom se postiže tržišna disciplina.

Cjelokupna je nova regulativa prije konačnog usvajanja prošla javnu raspravu. Zakon o kreditnim institucijama dva je puta prošao razdoblje javne rasprave, u okviru kojeg je održana i prezentacija nacrtu Zakona članovima uprava kreditnih institucija te dvodnevni seminar za viši i srednji menadžment kreditnih institucija u lipnju 2008. godine. U istom su mjesecu Zakon i podzakonski akti, koji su usklađivani s pravnom stečevinom Europske unije, prezentirani i Europskoj komisiji. Nakon dobivanja pozitivne ocjene od Europske komisije konačni je prijedlog Zakona o kreditnim institucijama 25. lipnja 2008. upućen Ministarstvu financija u daljnju proceduru. S obzirom na složenost i obuhvat podzakonskih akata koji su promijenjeni, u studenome 2008. godine održana je i trodnevna radionica za kreditne institucije, na kojoj su prezentirane najvažnije odluke.

Osim Zakona o kreditnim institucijama, u prvoj polovini 2008. HNB je izradio i prijedlog Zakona o institucijama za elektronički novac, kojim se obavlja usklađivanje s Direktivom 2000/46/EC²⁶ o preuzimanju, bavljenju i razumnom nadzoru poslovanja institucija elektroničkog novca. Zakon o institucijama za elektronički novac regulira područje koje dosad nije bilo regulirano posebnim zakonom te prvi put definira pojam elektroničkog novca koji će pridonijeti jednoznačnom identificiranju institucija za elektronički novac u Hrvatskoj. Konačni je prijedlog Zakona o institucijama za elektronički novac 25. lipnja 2008. upućen Ministarstvu financija te je 26. rujna 2008. prihvaćen u Hrvatskom saboru. Usvojeni Zakon o institucijama za elektronički novac objavljen je u Narodnim novinama²⁷, a na snagu je stupio 1. siječnja 2009.

²⁶ Direktiva 2000/46/EC koju su donijeli Europski parlament i Vijeće 18. rujna 2000.

²⁷ NN, br. 117/2008.

Osim ovih dvaju zakona, u prosincu 2008. donesen je i Zakon o financijskim konglomeratima²⁸ kojim je izvršeno usklađivanje s Direktivom 2002/87/EC²⁹. Za izradu tog Zakona bila je osnovana mješovita radna skupina, koju su činili zaposlenici MF-a, Hanfe i HNB-a.

²⁸ NN, br. 147/2008.

²⁹ Direktiva 2002/87/EC koju su donijeli Europski parlament i Vijeće 16. prosinca 2002.

4. Platni promet

4.1. Međubankovni platni sustavi

Obračun međubankovnih platnih transakcija preko Hrvatskog sustava velikih plaćanja (HSVP) i Nacionalnoga klirinškog sustava (NKS) u 2008. provodio se u skladu s utvrđenim pravilima namire na računima banaka u međubankovnim platnim sustavima.

U radu međubankovnih platnih sustava tijekom 2008. nisu zabilježena znatnija vremenska odstupanja od termina propisanih planom izvršenja plaćanja, odnosno značajnije situacije koje bi na bilo koji način utjecale na sigurnost rada međubankovnih platnih sustava kao temeljne infrastrukture platnog prometa u zemlji. Dostupnost HSVP-a sudionicima u platnom sustavu iznosila je visokih 99,45%, a problemi koji su u manjoj mjeri uvjetovali poteškoće u korištenju uslugama toga platnog sustava bili su uzrokovani tehničko-tehnološkim razlozima ili problemima zbog telekomunikacijske mreže SWIFT.

Analiziraju li se statistički pokazatelji o međubankovnome platnom prometu u zemlji, u 2008. je u usporedbi s 2007. uočljiv trend porasta broja i vrijednosti platnih transakcija provedenih preko NKS-a te porasta broja transakcija provedenih preko HSVP-a.

Hrvatski sustav velikih plaćanja

Preko HSVP-a u 2008. namirene su ukupno 275.844 platne transakcije, pri čemu je prosječna vrijednost transakcije iznosila 11,9 mil. kuna. U odnosu na 2007. broj platnih transakcija namirenih preko HSVP-a povećao se za 10,5%, dok se kod vrijednosti transakcija bilježi smanjenje od 12,8%. Najveći broj i vrijednost platnih transakcija zabilježeni su u listopadu.

Analiza strukture razmijenjenih platnih poruka pokazuje da se čak 61,6% poruka odnosi na platne poruke kojima se uglavnom koriste klijenti banaka (MT103). Platne poruke kojima se koriste banke (MT202) čine 32,1%, a direktni transferi 6,4% ukupno razmijenjenih poruka. Direktni transferi su platne poruke kojima se koristi središnja banka za izvršenje svojih zakonskih obveza i za upravljanje platnim sustavima te, među ostalim, i za izvršavanje plaćanja po nalogu banaka u uvjetima kad banke imaju komunikacijske probleme.

Tablica 4.1. Transakcije u HSVP-u u 2008.

Mjesec	HSVP	
	Broj transakcija	Vrijednost transakcija (u mil. kuna)
Siječanj	22.126	291.731
Veljača	20.965	244.407
Ožujak	20.214	228.772
Travanj	22.152	243.668
Svibanj	21.910	226.250
Lipanj	22.323	239.686
Srpanj	24.413	285.638
Kolovoz	19.687	244.728
Rujan	25.508	251.688
Listopad	27.583	379.331
Studeni	23.619	346.252
Prosinac	27.344	308.555
Ukupno	275.844	3.290.706

Izvor: HNB

Tablica 4.2. Pregled izvršenih transakcija u HSVP-u

	2007.	2008.
Broj transakcija	249.541	275.844
Vrijednost transakcija (u mil. kuna)	3.775.688	3.290.706
Prosječna vrijednost transakcija (u mil. kuna)	15	12

Izvor: HNB

Tablica 4.3. Indeks koncentracije u HSVP-u

	Broj transakcija	Vrijednost transakcija (u mil. kuna)
5 banaka ^a	164.562	1.688.494
Udio (u %)	59,66	51,31
Ukupno	275.844	3.290.706

^a Banke s najvećim udjelom u broju i vrijednosti transakcija

Izvor: HNB

Indeks koncentracije pokazuje da pet banaka u ukupnom broju i vrijednosti namirenih platnih transakcija preko HSVP-a sudjeluje s više od 50%.

Nacionalni klirinški sustav

Preko NKS-a u 2008. izvršeno je 127,8 milijuna platnih transakcija, pri čemu je njihova prosječna vrijednost iznosila 6.319 kuna. U odnosu na 2007. godinu broj platnih transakcija izvršenih preko NKS-a povećao se za 4,4%, a vrijednost za 1,3%. Najveća vrijednost transakcija (51%) obračunata je u III. obračunskom ciklusu. U odnosu na ukupan broj transakcija izvršenih preko NKS-a, u propisanim vremenima trajanja II. i III. obračunskog ciklusa obračunat je isti broj platnih transakcija (36%). Najveći broj i vrijednost platnih transakcija preko NKS-a evidentirani su u srpnju.

Tablica 4.4. Transakcije u NKS-u u 2008.

Mjesec	NKS	
	Broj transakcija	Vrijednost transakcija (u mil. kuna)
Siječanj	9.827.199	61.213
Veljača	9.762.186	60.506
Ožujak	10.291.496	62.242
Travanj	11.048.691	70.711
Svibanj	10.684.103	64.376
Lipanj	10.870.721	68.077
Srpanj	11.794.965	79.259
Kolovoz	9.693.960	61.860
Rujan	11.040.815	68.813
Listopad	11.180.776	75.572
Studeni	9.956.726	57.989
Prosinac	11.630.749	76.835
Ukupno	127.782.387	807.453

Izvor: Fina

Tablica 4.5. Pregled izvršenih transakcija u NKS-u

	2007.	2008.
Broj transakcija (u mil.)	122,43	127,78
Vrijednost transakcija (u mil. kuna)	797.195	807.453
Prosječna vrijednost transakcija (u kunama)	6.511	6.319

Izvor: Fina

Tablica 4.6. Ukupan broj i vrijednost transakcija po ciklusima NKS-a u 2008.

	I. ciklus	II. ciklus	III. ciklus	Ukupno
Broj transakcija	35.184.371	46.540.715	46.057.301	127.782.387
Udio (u %)	28	36	36	100
Vrijednost transakcija (u mil. kuna)	148.025	246.875	412.553	807.453
Udio (u %)	18	31	51	100

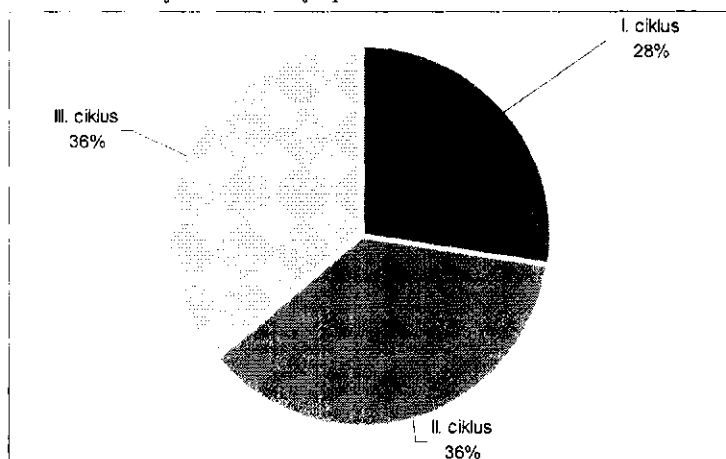
Napomena: I. obračunski ciklus – od 18.15 T-1 do 8.30 T0

II. obračunski ciklus – od 8.30 T0 do 12.30 T0

III. obračunski ciklus – od 12.30 T0 do 18.15 T0

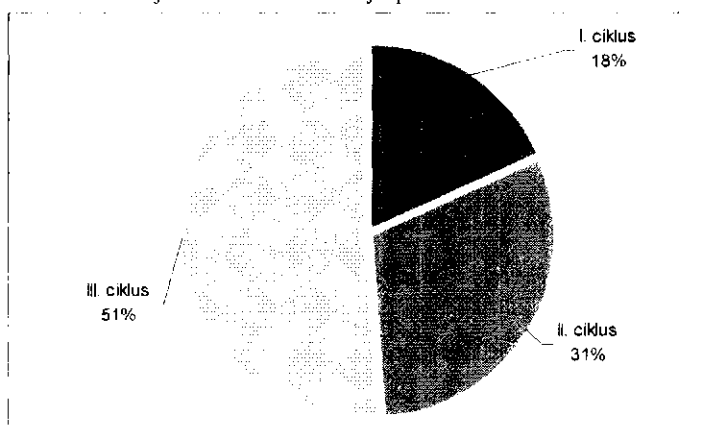
Izvor: Fina

4.1. Udio broja transakcija po ciklusima NKS-a u 2008.

Izvor: Fina

4.2. Udio vrijednosti transakcija po ciklusima NKS-a u 2008.

Izvor: Fina

Tablica 4.7. Indeks koncentracije u NKS-u

	Broj transakcija	Vrijednost transakcija (u mil. kuna)
5 banaka ^a	91.150.812	498.564
Udio (u %)	71,33	61,75
Ukupno	127.782.387	807.453

^a Banke s najvećim udjelom u broju i vrijednosti transakcija

Izvor: Fina

Indeks koncentracije pokazuje da pet banaka sudjeluje sa 71,33% u ukupnom broju platnih transakcija, odnosno sa 61,75% u ukupnoj vrijednosti platnih transakcija izvršenih preko NKS-a.

4.2. Međubankovna/međuinstitucionalna suradnja u području platnog prometa

Nacionalni odbor za platni promet (NOP) održao je sjednicu na kojoj je članicama (Hrvatska narodna banka, Ministarstvo financija i udruge banaka) predstavljen novi propis iz područja platnog prometa, tj. Zakon o konačnosti namire u platnim sustavima i sustavima za namiru financijskih instrumenata. Osim toga, članice NOP-a upoznate su s radnom verzijom prijedloga Zakona o uslugama platnog prometa, koji bi trebao biti donesen do kraja drugog tromjesečja 2009. Također, na sjednici NOP-a raspravljano je o pojedinim otvorenim pitanjima vezanima uz donošenje i primjenu Zakona o osobnome identifikacijskom broju, s obzirom na to da će se OIB upotrebljavati i u platnom prometu. Članice NOP-a upoznate su i s materijalom HNB-a pod nazivom "Smjernice bankama i ostalim institucijama kojima je rukovanje gotovim novcem poslovna djelatnost", kojim se nastoji osigurati da se redistribuiranje novčanica (daljnja upotreba onih novčanica koje su zaprimljene iz optjecaja, a ne isključivo iz gotovinskih centara) obavlja pod uvjetom da je provjerena prikladnost i autentičnost takvih novčanica. Na taj se način osigurava jedinstvena obrada gotovog novca kod svih korisnika, kao i zaštita od krivotvorina.

Vijeće sudionika NKS-a, u čijem radu sudjeluju predstavnici HNB-a, poslovnih banaka i Financijske agencije, održalo je jednu tematsku godišnju sjednicu. Na njoj je, među ostalim, predstavljen pregled poslovanja NKS-a u 2008., a predstavnici Fine održali su prezentacije o poslovanju i projektu reinžinjeriranja NKS-a te informirali nazočne o uspješno završenom projektu i o prijelazu sa starog na novi informatičko-aplikativni sustav NKS-a.

4.3. Statistička izvješća o podacima iz platnog prometa

U skladu s Odlukom o obvezi dostavljanja Izvješća o podacima platnog prometa, HNB je od obveznika dostave podataka (svih banaka i kartičnih kuća) u okviru propisanih rokova zaprimio, obradio i učinio javno dostupnima statističke podatke o platnom prometu.

Tablica 4.8. Podaci o broju transakcijskih računa, 31. prosinca 2008.

Računi poslovnih subjekata	413.513
Računi za redovno poslovanje poslovnih subjekata	381.145
Podračuni poslovnih subjekata	32.368
Računi građana	5.109.742
Žiro računi	953.421
Tekući računi	4.035.838
Ostali računi građana ^a	120.483
Ukupno	5.523.255

^a Računi građana za posebne namjene i računi nerezidenata – fizičkih osoba s prebivalištem u inozemstvu.

Izvor: HNB

Poslovni subjekti i građani u bankama imaju ukupno otvoreno 5.523.255 računa. Od ukupnog broja računa poslovnih subjekata otvorenih u bankama čak 92,2% računa čine računi za redovno poslovanje, dok se samo 7,8% računa odnosi na podračune poslovnih subjekata.

Građani imaju u bankama otvorena 5.109.742 računa, što čini 92,5% od svih otvorenih računa u bankama. Tekući računi u odnosu na ukupan broj računa građana zastupljeni su sa 78,98%, žiroračuni sa 18,66%, a 2,36% čine "ostali računi građana".

Tablica 4.9. Broj poslovnih jedinica banaka, bankomata i POS (EFTPOS) uređaja, stanje 31. prosinca 2008.

	Ukupno
1. Poslovne jedinice	1.252
2. Bankomati ukupno	3.342
2.1. Bankomati u vlasništvu banaka	2.761
2.2. Bankomati u vlasništvu druge pravne osobe	581
3. POS (EFTPOS) uređaji ukupno	79.994
3.1. POS (EFTPOS) uređaji u vlasništvu banaka	53.331
3.2. POS (EFTPOS) uređaji u vlasništvu druge pravne osobe	26.663

Izvor: HNB

Na području RH na dan 31. prosinca 2008. evidentirane su ukupno 1.252 poslovne jedinice banaka. Od ukupnog broja bankomata u zemlji 82,6% nalazi se u vlasništvu banaka, a preostalih 17,4% u vlasništvu je drugih pravnih osoba. Od ukupno 79.994 POS (EFTPOS) uređaja 66,7% je u vlasništvu banaka, a ostali su u vlasništvu drugih pravnih osoba.

Tablica 4.10. Broj korisnika prema vrsti usluge, 31. prosinca 2008.

Građani	
Internet	559.711
Telebanking	0
Mobilni telefon	209.358
Fiksni telefon	239.858
Direktni debitni transfer	391.973
Trajni nalog	1.015.750
POS (EFTPOS)	3.652.936
Ostalo	25.577
Poslovni subjekti	
Internet	150.668
Telebanking	6.413
Mobilni telefon	8.647
Fiksni telefon	11.575
Direktni debitni transfer	4.616
Trajni nalog	6.548
POS (EFTPOS)	193.368
Ostalo	58.053

Izvor: HNB

U tablici 4.10. dan je prikaz raspoloživih tehničko-tehnoloških usluga (servisa) pomoću kojih banke omogućuju svojim klijentima dodatne načine zadavanja plaćanja na teret njihovih transakcijskih računa u banci.

Tablica 4.11. Izdane platne kartice i izvršena kartična plaćanja prema vrstama kartica

Vrsta kartice	Opće i poslovne validne platne kartice			
	Broj platnih kartica u optjecaju ^a	Udio	Ukupno transakcije	
			Broj	Vrijednost (u kunama)
Kreditne kartice	192.727	2,3%	3.019.382	1.148.441
Revolving kartice	743.355	8,8%	29.917.684	7.955.340
Kartice s odgođenom naplatom	559.137	6,6%	29.567.562	12.358.325
Charge kartice	574.679	6,8%	29.557.737	10.198.515
Debitne kartice	6.297.301	74,4%	161.927.393	81.190.527
Prepaid kartice	93.060	1,1%	76.442	34.181
Ostalo	3.725	0,0%	34.986	14.364
Ukupno	8.463.984	100,0%	254.101.186	112.897.495

^a Izvještajno razdoblje na dan 31. prosinca 2008.

Izvor: HNB

U RH su 31. prosinca 2008. bile evidentirane ukupno 8.463.984 validne platne kartice u optjecaju, pri čemu 94,9% kartica čine opće (platne kartice izdane na ime građana), a 5,1% poslovne platne kartice (platne kartice izdane na ime poslovnih subjekata). Promatrano po vrstama platnih kartica, najzastupljenije su debitne kartice, koje čine 74,40% od ukupnog broja kartica.

Tablica 4.12. Platne kartice prema funkcijama, 31. prosinca 2008.

	Opće		Poslovne	
	Broj kartica prema funkciji	Udio pojedine kartice u ukupnom broju	Broj kartica prema funkciji	Udio pojedine kartice u ukupnom broju
Ukupan broj platnih kartica u optjecaju	8.031.278		432.706	
Funkcija				
Za plaćanje	8.016.117	1,00	432.706	1,00
Za podizanje gotovog novca	7.903.732	0,98	432.158	1,00
Čekovno jamstvo	4.365.295	0,54	20.800	0,05
E-novac	0	0	0	0
Chip	5.782.185	0,72	308.057	0,71
Co-branding	77.756	0,01	3.000	0,01
Affinity	47.710	0,01	0	0,00
Međunarodna (prihvatljiva u inozemstvu)	7.960.524	0,99	293.500	0,68
Ostalo	70.510	0,01	184	0,00

Napomena: Jedna platna kartica može imati više funkcija.

Izvor: HNB

Na dan 31. prosinca 2008. u RH bilo je evidentirano 8.031.278 općih platnih kartica u optjecaju. Od ukupnog broja platnih kartica izdanih građanima čak 99,81% ima funkciju izvršenja plaćanja za kupljenu robu ili usluge na prodajnim mjestima. Isto tako, 98,41% platnih kartica ima funkciju podizanja gotovog novca i gotovo su sve platne kartice prihvatljive u inozemstvu (99,12%).

U Republici Hrvatskoj nema evidentiranih platnih kartica koje imaju funkciju e-novca.

Od 432.706 poslovnih platnih kartica u optjecaju u RH sve poslovne platne kartice imaju funkciju plaćanja (100%) i gotovo sve funkciju podizanja gotovog novca (99,87%), dok prihvatljivost poslovnih kartica u inozemstvu iznosi 67,78%.

4.4. Usklađivanje domaće regulative platnog prometa s pravnom stečevinom Europske unije

U okviru prilagodbe hrvatskog zakonodavstva s pravnom stečevinom EU donesen je Zakon o konačnosti namire u platnim sustavima i sustavima za namiru financijskih instrumenata¹, kojim je nacionalna regulativa usklađena s odredbama Direktive 98/26/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 19. svibnja 1998. o konačnosti namire u platnim sustavima i sustavima za namiru vrijednosnica. Zakon je stupio na snagu 1. siječnja 2009., izuzevši pojedine odredbe koje na snagu stupaju danom ulaska RH u Europsku uniju.

Navedenim se Zakonom uređuju konačnost namire u sustavima za namiru naloga za prijenos, posljedice postupaka zbog insolventnosti nad sudionikom u sustavu, prava i obveze koje proizlaze iz sudjelovanja ili su u vezi sa sudjelovanjem sudionika u sustavu te prava primatelja instrumenta osiguranja u slučaju postupka nad davateljem instrumenta osiguranja zbog insolventnosti. Zakon također definira sudionike u sustavima te obveze nadležnih tijela RH vezano za vođenje evidencije sustava, kao i obavještanje Europske komisije.

Zakon je izrađen u suradnji s Hrvatskom agencijom za nadzor financijskih usluga i Središnjom depozitarnom agencijom, s obzirom na to da uz konačnost namire u platnim sustavima uređuje i konačnost namire u sustavima za namiru financijskih instrumenata.

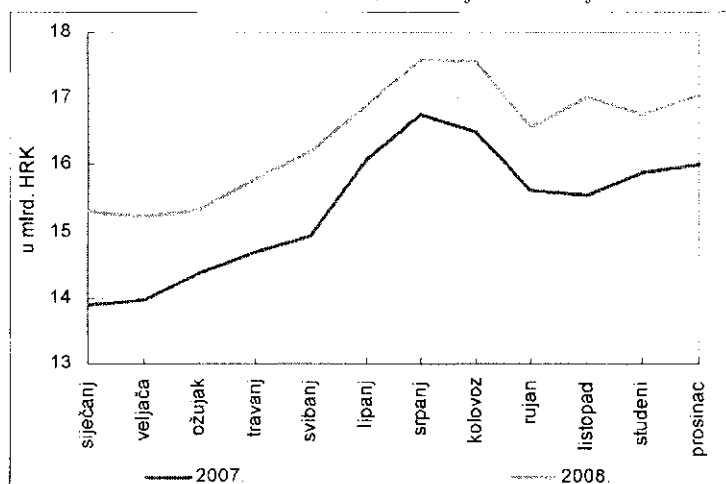
¹ NN, br. 117/2008.

5. Poslovanje trezora

5.1. Stanje i kretanje gotovog novca izvan banaka

Na dan 31. prosinca 2008. stanje gotovog novca izvan banaka iznosilo je 17,1 mlrd. kuna i bilo je za 6,5% više nego na kraju 2007. godine. Ostvareni rast gotovog novca od 6,5% u 2008. bio je za 3,1 postotni bod manji nego u 2007.

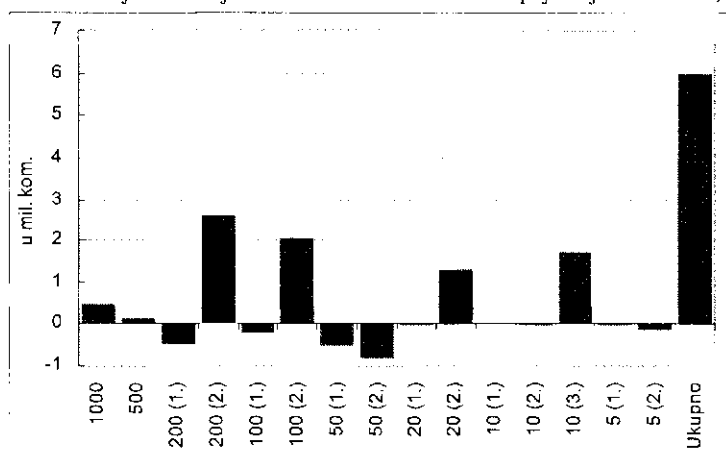
5.1. Gotov novac izvan banaka, na kraju razdoblja

Izvor: HNB

U optjecaju, odnosno izvan trezora HNB-a i izvan gotovinskih centara, na dan 31. prosinca 2008. bila su 141,2 mil. komada novčanica u vrijednosti od 16,2 mlrd. kuna. U usporedbi sa stanjem na kraju 2007. godine, u 2008. količina novčanica izvan trezora povećana je za 4,4%, dok je ukupna vrijednost svih novčanica izvan trezora HNB-a i gotovinskih centara povećana za 6,5%.

5.2. Promjena broja komada novčanica u optjecaju u 2008., u usporedbi s 2007.

Napomena: Redni brojevi u zagradama uz apoen označavaju seriju izdanja.

Izvor: HNB

Ukupna količina novčanica u optjecaju u 2008. godini povećana je u usporedbi s 2007. za 6,0 mil. kom., od čega se 2,6 mil. kom. ili 43,3% odnosi na apoen od 200 kuna. Preostali apoeni, od 1000, 500, 100, 50, 20 i 10 kuna, porasli su količinski u optjecaju ukupno za 3,4 mil. kom. ili

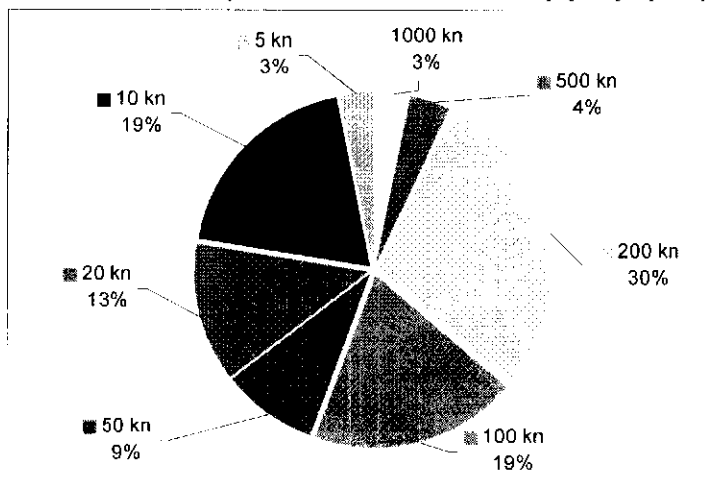
56,7%, pri čemu se najviše povećala količina apoeni od 100 kuna (za 2,0 mil. kom. ili 58,8%). Ukupna količina novčanica od 5 kuna u optjecaju smanjena je za 0,1 mil. kom. jer se za podmirivanje potreba za tim apoenom koristi isključivo kovani novac.

U listopadu i studenome 2008. pokrenut je postupak za donošenje odluke o povlačenju iz optjecaja novčanica od 50, 100 i 200 kuna s datumom izdanja 31. listopada 1993. s obzirom na to da je, prema podacima o stanju i kretanju novčanica navedenih apoeni i izdanja na dan 31. listopada 2008., utvrđeno da je u optjecaju preostalo ukupno 3,4 mil. kom. ili 2,4% od ukupne količine novčanica u optjecaju.

Pokretanje postupka temeljilo se i na podatku o stanju kakvoće navedenih novčanica u optjecaju te dostatne zalihe novčanica istih apoeni s datumom izdanja 7. ožujka 2002. unaprijeđenom zaštitom od krivotvorenja.

Slijedom navedenog, u studenome 2008. Savjet HNB-a donio je Odluku o povlačenju iz optjecaja novčanica od 50, 100 i 200 kuna s datumom izdanja 31. listopada 1993.¹ Proces povlačenja započet je 1. prosinca 2008. i bit će okončan 31. prosinca 2009., a navedeni će apoeni i izdanja od 1. siječnja 2010. prestati biti zakonsko sredstvo plaćanja.

5.3. Struktura ukupne količine novčanica u optjecaju po apoenima na kraju 2008.

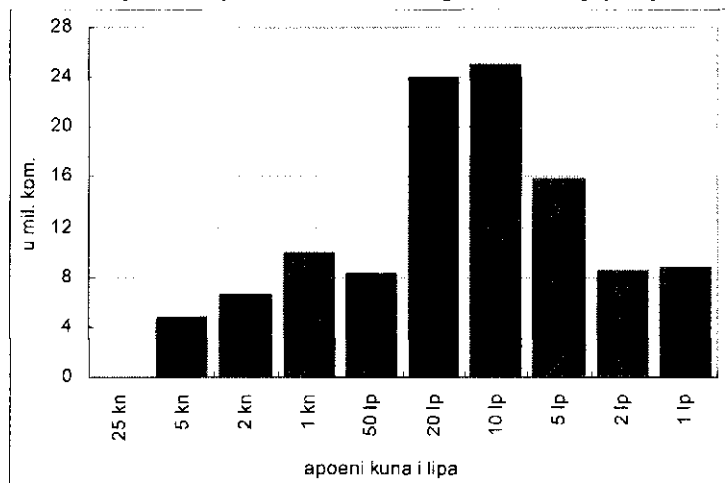
Izvor: HNB

U optjecaju su u 2008. godini količinski bile najviše zastupljene novčanice u apoenima od 200 kuna (udio od 30%) i od 100 kuna (udio od 19%), čija je ukupna vrijednost iznosila 10,8 mlrd. kuna ili 66,6% ukupne vrijednosti novčanica u optjecaju te godine. Navedenim dvama apoenima banke se najviše koriste pri isplati putem bankomata, što je i rezultiralo visokom zastupljenošću tih apoeni u strukturi novčanica u optjecaju.

Količina kovanog novca izvan trezora HNB-a na dan 31. prosinca 2008. iznosila je 1,49 mlrd. kom., a njihova ukupna vrijednost 0,82 mlrd. kuna. Na kraju 2008. količina kovanog novca izvan trezora HNB-a bila je za 8,1% veća u odnosu na stanje na kraju 2007. godine, dok je njihova ukupna vrijednost bila za 7,9% veća. Količina kovanog novca u optjecaju tijekom 2008. godine ukupno je povećana za 112 mil. kom. Najveći udio u tom povećanju imao je apoen od 10 lipa (22,3%), kojega je u 2008. godini u optjecaju bilo za 25,0 mil. kom. više nego u 2007.

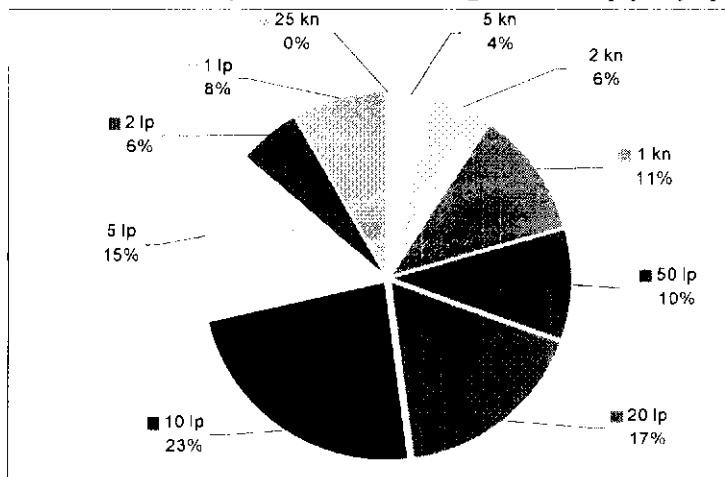
¹ NN, br. 135/2008.

5.4. Promjena broja komada kovanog novca u optjecaju u 2008., u usporedbi s 2007.

Izvor: HNB

5.5. Struktura ukupne količine kovanog novca u optjecaju po apoenima, na kraju 2008.

Izvor: HNB

Među kovanicama količinski je u 2008. godini u optjecaju bio najviše zastupljen apoen od 10 lipa (352 mil. kom., što čini 23,6% ukupne količine kovanog novca u optjecaju), dok je vrijednosno u optjecaju najviše bio zastupljen apoen od 5 kuna (u iznosu od 288,3 mil. kuna, što čini 35,0% ukupne vrijednosti kovanog novca u optjecaju).

5.2. Opskrba gotovim novcem

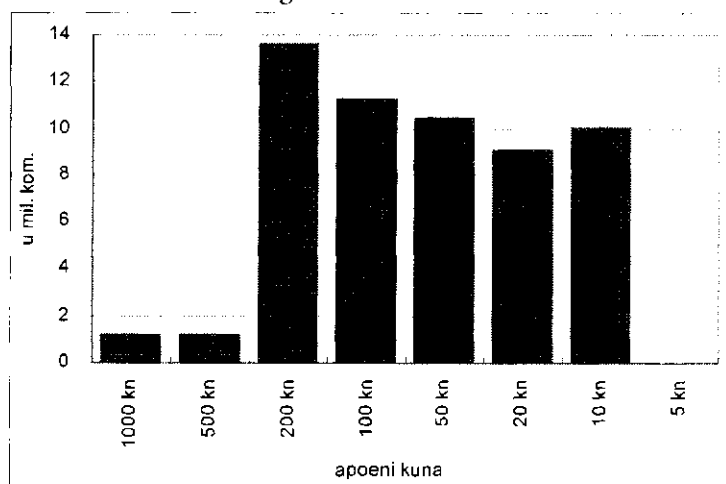
Za podmirivanje potreba banaka za gotovim novcem na osnovi njihovih narudžba i održavanje primjerene zalihe u gotovinskim centrima tijekom 2008. godine iz trezora HNB-a u gotovinske centre izdano je ukupno 6,5 mlrd. kuna u novčanicama (57,0 mil. kom.) i 64,0 mil. kuna kovanog novca (112,6 mil. kom.). Ukupna vrijednost izdanih novčanica bila je za 0,9 mlrd. kuna ili 14,1% manja u odnosu na 2007. godinu, dok je povećanje broja komada iznosilo 5,1 mil. kom. ili 9,7%. Ukupna vrijednost izdanoga kovanog novca smanjena je za 29,1%, a broj komada kovanog novca smanjen je za 11,6%.

Dio zahtjeva gotovinskih centara za kovanim novcem podmiren je prijenosom viška kovanog novca iz jednoga gotovinskog centra u drugi, a na taj je način tijekom 2008. preneseno 5,8 mil. kom. kovanog novca u iznosu od 9,0 mil. kuna.

Iako je na kraju 2008. ostvaren rast gotovog novca u optjecaju od 6,5% u odnosu na kraj 2007., ukupna izdana vrijednost gotovog novca iz trezora HNB-a tijekom 2008. smanjena je za 14,2%.

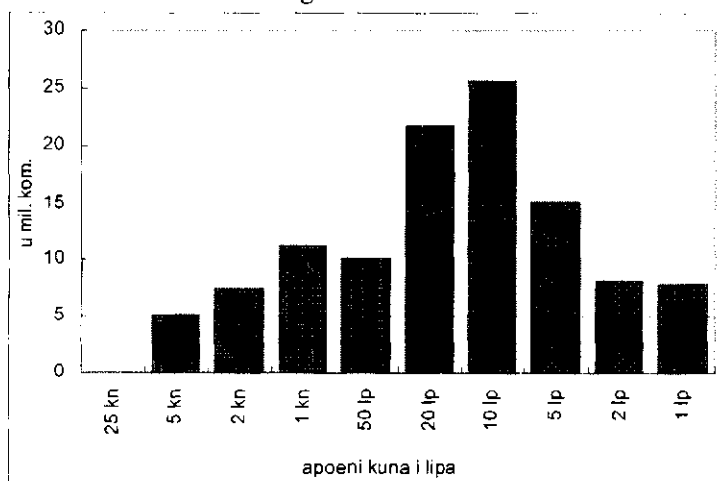
Ukupno smanjenje iznosa gotovog novca izdanog tijekom 2008. iz trezora HNB-a, unatoč povećanju stanja gotovog novca u optjecaju, rezultat je racionalizacije mreže gotovinskih centara provedene u razdoblju od siječnja do svibnja 2007., kojom je smanjen broj gotovinskih centara s 22 na 10. Time je gotov novac iz zatvorenih gotovinskih centara aktivno uključen u optjecaj te je postignut njegov veći obrtaj, posebno kod kreditnih institucija.

5.6. Novčanice izdane gotovinskim centrima u 2008.

Izvor: HNB

5.7. Kovani novac izdan gotovinskim centrima u 2008.

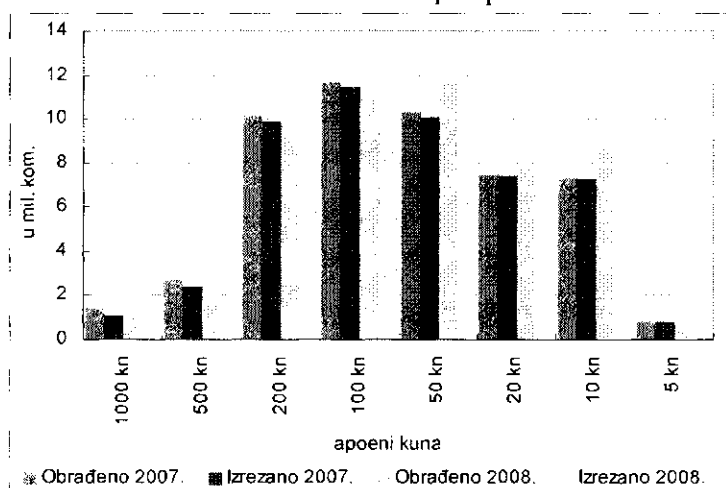

Izvor: HNB

5.3. Povlačenje i obrada dotrajalih novčanica

Tijekom 2008. godine Direkcija trezora preuzela je iz gotovinskih centara ukupno 48,2 mil. kom. novčanica u ukupnoj vrijednosti od 4,9 mlrd. kuna. Na sustavu za obradu novčanica ukupno je obrađeno 53,5 mil. kom. novčanica (pri čemu je 5,3 mil. kom. novčanica preuzeto u 2007.), od čega je 97,4% ili 52,2 mil. kom. (u vrijednosti od 5,6 mlrd. kuna) automatski izrezano jer novčanice svojom kakvoćom nisu zadovoljile utvrđene kriterije za daljnje podmirivanje optjecaja.

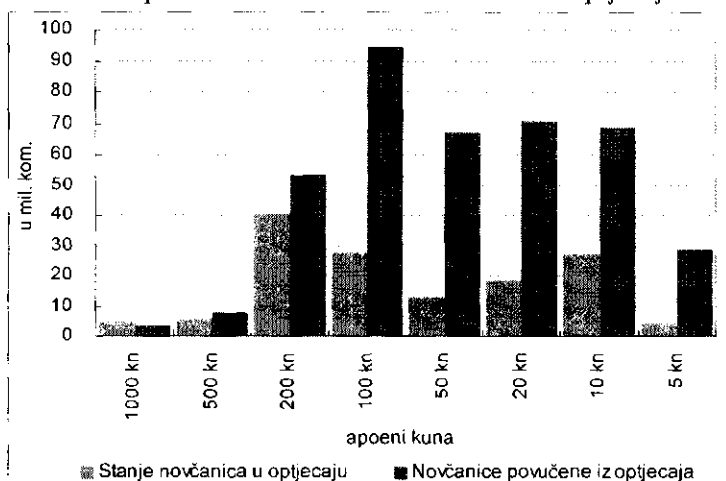
5.8. Obradene i izrezane novčanice po apoenima

Izvor: HNB

Prema iskazanim podacima indeks obnove optjecaja tijekom 2008. iznosio je 37 (uništene novčanice/optjecaj x 100), s obzirom na to da je količina novčanica u optjecaju 31. prosinca 2008. iznosila 141,2 mil. kom., a uništeno je 52,2 mil. kom.

5.9. Odnos povučenih novčanica i novčanica u optjecaju u 2008.

Izvor: HNB

5.4. Vještačenje novčanica

U 2008. godini u postupku vještačenja sumnjivih primjeraka novčanica registrirano je 717 komada krivotvorenih novčanica u ukupnoj vrijednosti od 132.770 kuna. U odnosu na 2007. godinu broj registriranih krivotvorina povećan je za 1,8%, a najviše su krivotvorene novčanice u apoeni od 200 kuna, tako da se na njega odnosi 305 komada krivotvorenih novčanica ili 42,5%. Na osnovi navedenih pokazatelja može se ustvrditi da je tijekom 2008. na milijun komada novčanica u optjecaju registrirano pet komada krivotvorenih novčanica.

Tablica 5.1. Registrirane krivotvorine novčanica kuna u 2008.

Apoeni	1000	500	200	100	50	20	10	5	Ukupno
Komadi	33	44	305	96	100	78	61	0	717
Udio (u %)	4,6	6,1	42,5	13,4	13,9	10,9	8,5	0,0	100,0

Izvor: HNB

Tijekom 2008., na temelju Odluke o osnivanju Nacionalnog centra za borbu protiv krivotvorenja, Nacionalnog centra za analizu novčanica i Nacionalnog centra za analizu kovanog novca², u Hrvatskoj narodnoj banci osnovani su navedeni centri u svrhu poduzimanja i provođenja mjera za sprječavanje krivotvorenja i otkrivanja krivotvorina.

Centri su osnovani u skladu s obvezama preuzetim iz Međunarodne konvencije o sprječavanju krivotvorenja novca koje je Republika Hrvatska potpisnica te iz Sporazuma koje je tijekom 2008. Hrvatska narodna banka zaključila s Europskom središnjom bankom na zaštiti novčanica eura od krivotvorenja, odnosno s Europskom komisijom/OLAF-om na zaštiti kovanog novca eura od krivotvorenja.

U realizaciji Odluke o osnivanju nacionalnih centara zasebnim su projektom provedeni postupci koji su uključivali: adaptaciju prostora, zapošljavanje i osposobljavanje vještaka, nabavu opreme, formiranje sustava za analizu i praćenje sumnjivih primjeraka novčanica i kovanog novca te izradu izvještaja o vještačenju. Nacionalni su centri tijekom studenoga i prosinca 2008. započeli s probnim radom.

Početak rada nacionalnih centara HNB će ujedno ispuniti preuzetu obvezu provedbe zaključka Vlade RH od 12. srpnja 2007.³ vezanog uz peto mjerilo za zatvaranje pristupnih pregovora RH i Europske unije u poglavlju Financijska kontrola (zakonsko i administrativno usklađivanje s Uredbom Vijeća br. 1338/2001, kojom se utvrđuju mjere nužne za zaštitu eura od krivotvorenja).

5.5. Izdavanje prigodnoga kovanog novca

Tijekom 2008. godine HNB je izdao numizmatički komplet optjecajnoga kovanog novca kuna i lipa s godinom izdanja "2008." u količini od 1000 kompleta. HNB je u 2008. izdao prigodni zlatni kovani novac od 1000 kuna naziva „500. obljetnica rođenja Marina Držića“ u količini od 2000 primjeraka.

² NN, br. 37/2008.

³ Klasa 910-04/00-03/06, Ur. broj: 5030109-07-20

Osim toga, u suradnji s Hrvatskim novčarskim zavodom d.o.o., kojemu je ugovorno povjerio financiranje izrade, izradu i prodaju, HNB je izdao sljedeća izdanja prigodnoga kovanog novca:

- srebrni kovani novac od 150 kuna naziva „Stari hrvatski brodovi – Dubrovačka karaka“ u količini od 5000 primjeraka
- srebrni kovani novac od 150 kuna naziva „Benedikt Kotruljević“ u količini od 2000 primjeraka
- zlatni kovani novac od 1000 kuna naziva „Andrija Mohorovičić“ u količini od 2000 primjeraka.

6. Javnost rada

Hrvatska narodna banka javnost rada smatra važnom pretpostavkom za vjerodostojnost svog djelovanja. Stoga osobitu pozornost posvećuje što potpunijem i razumljivijem informiranju domaće i međunarodne javnosti o svojim ciljevima i mjerama za njihovo ostvarivanje, kao i o rezultatima svojih aktivnosti.

Primjenom različitih oblika informiranja HNB je i tijekom 2008. godine redovito obavještavao javnost o svim važnijim aspektima svog djelovanja. Priopćenja za javnost o odlukama Savjeta HNB-a, najvišeg tijela središnje banke, objavljujvana su neposredno nakon sjednica na kojima su odluke donesene. Priopćenjima se također izvještavalo o operacijama na otvorenom tržištu, intervencijama na deviznom tržištu, kao i o drugim mjerama poduzimanima radi ostvarivanja zadaća HNB-a.

Na internetskoj stranici HNB-a www.hnb.hr omogućen je uvid u novu zakonsku i podzakonsku regulativu koja se odnosi na djelovanje središnje banke te u upute i obrasce za primjenu važećih propisa. Osim toga, na stranici su objavljujvani i nacrti zakona i podzakonskih akata kako bi se javnost o njima mogla očitovati.

Uz postojeće redovite i povremene publikacije koje HNB izdaje, objavljena je i nova redovita publikacija pod nazivom Financijska stabilnost. Sve su publikacije objavljene na internetskoj stranici središnje banke, a najvažnije među njima su, u tiskanom izdanju te na hrvatskom i engleskom jeziku, dostavljene zainteresiranim institucijama državne vlasti, političkim strankama, bankama i drugim financijskim i gospodarskim tvrtkama, obrazovnim ustanovama, knjižnicama i institutima, međunarodnim organizacijama i zainteresiranim znanstvenicima.

Nakon donošenja posebno važnih odluka vezanih uz monetarnu politiku i druge zadaće središnje banke, organizirani su sastanci s novinarima koji prate financije i bankarski sektor kako bi se поближе upoznali s promjenama te o njima što potpunije i razumljivije izvijestili širu javnost.

HNB je također organizirao i nekoliko stručnih skupova na kojima je relevantna javnost (predstavnicima banaka, državnih institucija i dr.) imala priliku u izravnom kontaktu s predstavnicima HNB-a detaljnije razjasniti pitanja vezana uz važeću ili pripremljenu zakonsku regulativu poslovanja banaka i drugih područja iz nadležnosti središnje banke. Međunarodnoj afirmaciji rada HNB-a pridonijela je organizacija Dubrovačke ekonomske konferencije, koja je 2008. godine održana četrnaestu godinu zaredom.

Tijekom 2008. godine HNB je primio više od tri tisuće pismenih i usmenih upita koje su središnjoj banci elektroničkom poštom, telefaksom, poštom ili telefonom uputili građani, poduzeća, predstavnici medija, državne institucije, veleposlanstva i dr. Tražene informacije odnosile su se na sva područja djelovanja HNB-a. Na spomenute je upite HNB nastojao odgovoriti u najkraćem mogućem roku.

Za dvije skupine gimnazijskih učenika iz Zagreba, studente Sveučilišta u Zagrebu te za studente i postdiplomante iz sedamnaest europskih zemalja uključenih u Ljetnu školu Ekonomskog fakulteta u Rijeci organizirani su posjeti HNB-u i predavanja o zatraženim temama kako bi budući mladi stručnjaci produbili svoja znanja o djelovanju HNB-a.

7. Međunarodna suradnja

7.1. Aktivnosti HNB-a u okviru odnosa Republike Hrvatske s Europskom unijom

Tijekom 2008. godine ostvaren je daljnji napredak u procesu pregovora o pristupanju Republike Hrvatske EU, pri čemu je HNB sudjelovao u procesu pregovora kao nositelj ili sunositelj pregovora za četiri poglavlja: Sloboda kretanja kapitala, Financijske usluge, Ekonomska i monetarna politika te Financijski nadzor.

Među navedenim pregovaračkim poglavljima najdalje su odmaknuli pregovori vezani uz poglavlje Ekonomska i monetarna politika. Naime, stupanjem na snagu novog Zakona o HNB-u stvoreni su preduvjeti za ispunjavanje mjerila za zatvaranje poglavlja. Nakon pozitivne ocjene od strane Europske komisije i rasprave o spremnosti za zatvaranje tog poglavlja na Radnoj skupini za proširenje Vijeća EU, navedeno je pregovaračko poglavlje na Međuvladinoj konferenciji 19. prosinca 2008. privremeno zatvoreno.

U okviru poglavlja Financijske usluge postavljeno je pet mjerila koja Republika Hrvatska mora ispuniti za privremeno zatvaranje poglavlja, najvećim dijelom vezanih uz usklađivanje zakonodavstva s pravnom stečevinom EU iz područja rada kreditnih institucija, osiguranja, infrastrukture financijskog tržišta, investicijskih usluga i tržišta vrijednosnih papira. U skladu s time, Hrvatski je sabor tijekom 2008. godine donio cijeli niz novih (ili izmjena postojećih) zakona: Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju, Zakon o kreditnim institucijama, Zakon o institucijama za elektronički novac i Zakon o konačnosti namire u platnim sustavima i sustavima za namiru financijskih instrumenata, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju depozita te Zakon o financijskim konglomeratima.

Za otvaranje pregovaračkog poglavlja Sloboda kretanja kapitala bilo je nužno zadovoljiti dva mjerila vezana uz kupnju nekretnina od strane nerezidenata (državljana država članica EU) te uz sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma, a koja su početkom 2008. i formalno ispunjena. Stoga je Europska komisija u travnju 2008. zaključila da je Republika Hrvatska spremna za otvaranje navedenoga pregovaračkog poglavlja te je predsjedajućem EU u lipnju dostavljeno pregovaračko stajalište. Ipak, pregovori tijekom 2008. godine nisu otvoreni, premda je to bilo očekivano na Međuvladinoj konferenciji u listopadu, a potom i u prosincu.

Jedno od pet mjerila za zatvaranje pregovora u poglavlju Financijski nadzor pripada u djelokrug HNB-a. Riječ je o poduzimanju mjera nužnih za zaštitu eura od krivotvorenja. U skladu s time, unutar HNB-a su u ožujku 2008. osnovani nacionalni centri za borbu protiv krivotvorenja te analizu novčanica i kovanog novca. Probni rad tih centara završio je krajem veljače 2009., a centri postaju potpuno operativni s početkom ožujka.

Glede ispunjenja obveza predviđenih Nacionalnim programom Republike Hrvatske za pristupanje Europskoj uniji za 2008. godinu, HNB je tijekom 2008. ispunio sve provedbene mjere iz svoje nadležnosti predviđene Programom. Stručne službe HNB-a također su sudjelovale u izradi redovitoga godišnjega Nacionalnog programa Republike Hrvatske za pristupanje EU za 2009. godinu, i to u dijelu koji se odnosio na gospodarske kriterije, slobodu kretanja kapitala, financijske usluge, ekonomsku i monetarnu politiku te financijski nadzor. Taj program sadrži prikaz aktivnosti povezanih s procesom pristupanja u idućem razdoblju, s naglaskom na mjere vezane uz usklađivanje hrvatskog zakonodavstva s pravnom stečevinom EU u 2009. godini. Program je prihvaćen na sjednici Vlade održanoj u prosincu 2008.

Stručne su službe HNB-a tijekom 2008. godine sudjelovale i u izradi petoga Pretpristupnoga ekonomskog programa za razdoblje 2009. – 2011. (PEP), i to u dijelu koji se odnosi na tekuća makroekonomska kretanja, srednjoročni makroekonomski program i financijski sektor. Riječ je o dokumentu koji je jednom godišnje obvezna izraditi svaka zemlja sa statusom kandidata za članstvo u EU kako bi se pripremila za sudjelovanje u procedurama multilateralnog nadzora i koordinacije ekonomske politike EU.

Predstavnici HNB-a sudjelovali su tijekom 2008. godine također u radu ili u pripremi materijala za tijela koja su osnovana na temelju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, a to su Pododbor za ekonomska i financijska pitanja i statistiku te Pododbor za unutrašnje tržište i tržišno natjecanje. Na sastancima navedenih tijela dan je pregled tekućih makroekonomskih kretanja u RH, osobito onih povezanih s monetarnom i tečajnom politikom te vanjskim sektorom, a razgovaralo se i o kretanjima u financijskom sektoru. Stručne službe HNB-a također su pripremile i odgovarajuće materijale za sastanke Odbora za stabilizaciju i pridruživanje te Vijeća za stabilizaciju i pridruživanje.

Daljnji napredak u procesu pristupanja EU potvrđuje i redovito godišnje Izvješće Europske komisije o napretku RH za 2008. godinu objavljeno u studenome 2008. Izvješće ocjenjuje kako je međunarodna financijska kriza do trenutka pisanja Izvješća imala samo manji utjecaj na hrvatsko gospodarstvo i financijski sektor, ali upozorava na činjenicu da sve veći manjak na tekućem računu platne bilance, kao i visoka razina inozemne zaduženosti stvaraju značajnu potrebu za inozemnim financiranjem. U tom smislu, vanjske neravnoteže čine hrvatsko gospodarstvo osjetljivim na mogući prekid dotoka kapitala. Ocijenjeno je kako je HNB ostvario vrlo dobar napredak u poboljšanju analitičkih kapaciteta za izradu dugoročnih procjena stabilnosti financijskog sektora. Što se tiče poglavlja koja su u djelokrugu HNB-a, u Izvješću se za poglavlje Sloboda kretanja kapitala navodi da je postignut određen napredak, i to uglavnom u obradi zahtjeva za dozvolu stjecanja nekretnina za državljane EU, u području platnih sustava te u području usvajanja akcijskog plana i novih zakona u području borbe protiv pranja novca. Međutim, Izvješće upućuje na potrebu daljnjeg jačanja administrativnih kapaciteta, poboljšanja zakonodavstva te ulaganja dodatnih napora za njihovu primjenu i provedbu. Kad je riječ o poglavlju Financijske usluge, sveukupna je ocjena da je postignut dobar napredak. Štoviše, u području bankarstva i financijskih konglomerata ocjenjuje se da je ostvaren znatan napredak, posebno glede donošenja relevantnih zakona. Iako se Okvir za superviziju još uvijek razvija, sadašnje nadzorne tehnike nisu rizik za uspješnu primjenu Basela II, a poboljšana je i suradnja između stranih i domaćih nadzornih tijela. Što se tiče poglavlja Ekonomska i monetarna politika, u Izvješću se ističe znatan napredak u usklađivanju s pravnom stečevinom, posebno glede donošenja novog Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci. Dostatan napredak ostvaren je daljnjim ograničavanjem povlaštenog pristupa državnih tijela financijskim institucijama. U području ekonomske politike upozoreno je na sporo provođenje strukturnih reformi i na jaz između donesenih zakonodavnih mjera i njihove stvarne primjene. Naposljetku, glede poglavlja Financijski nadzor, u Izvješću se navodi kako je na području zaštite eura od krivotvorenja ostvaren dobar napredak. Međutim, potrebni su daljnji naponi kako bi se osigurala učinkovita primjena propisa i jačanje kapaciteta novih centara za borbu protiv krivotvorenja.

Radi razmjene iskustava HNB je tijekom 2008. godine nastavio s ostvarivanjem kontakata s predstavnicima središnjih banaka država članica EU, kao i s predstavnicima Europske središnje banke i drugih institucija EU. Među ostalim, može se istaknuti boravak predstavnika Austrijske narodne banke u Zagrebu, prilikom kojeg su razmijenjene informacije o ekonomskim i

institucionalnim aspektima EU integracija i ulozi središnje banke u održavanju financijske stabilnosti.

7.2. Međunarodni monetarni fond (MMF)

Kvota RH pri MMF-u ostala je u 2008. nepromijenjena (365,1 mil. SDR), kao i njezina glasačka prava (0,18% ukupnih glasačkih prava). Interesi RH u MMF-u kontinuirano se ostvaruju preko Konstitutivne skupine u čijem se sastavu, uz RH, nalazi još 12 zemalja (Armenija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Cipar, Crna Gora, Gruzija, Izrael, Makedonija, Moldavija, Nizozemska, Rumunjska i Ukrajina). Glasačka snaga Skupine iznosi 4,8% cjelokupne glasačke snage, a njome rukovodi nizozemski predstavnik, koji obnaša dužnost izvršnog direktora.

Suradnja i razmjena mišljenja sa stručnjacima MMF-a nastavljena je i u 2008. godini, pri čemu treba istaknuti posjet zamjenika glavnog direktora MMF-a Murila Portugala i njegovih suradnika. Tijekom svoga dvodnevnog boravka zamjenik glavnog direktora susreo se s najvišim predstavnicima Ministarstva financija i HNB-a.

Redovite godišnje konzultacije s RH povezane s člankom IV. Statuta MMF-a zaključene su 9. svibnja 2008. Tom je prigodom Odbor izvršnih direktora MMF-a, na temelju Izvješća misije MMF-a, koja je u RH boravila krajem veljače i početkom ožujka 2008. godine, i održane rasprave, pohvalio snažan gospodarski rast Hrvatske popraćen znatnim porastom zaposlenosti. Također je pohvaljen napredak u provođenju politika, posebice smanjenje manjka opće države od 2003. godine i stalno jačanje financijskog nadzora. Istodobno je izražena zabrinutost glede rasta manjka tekućeg računa platne bilance, visine inozemnog duga i porasta inflacije. Što se tiče tečajne politike, izvršni su direktori ustvrdili da je realni tečaj načelno u skladu s fundamentima i potvrdili prednosti održavanja stabilnog tečaja u okolnostima visoke eurizacije i osjetljivosti na bilančne neusklađenosti. Imajući na umu da je za daljnju uspješnost takve politike potrebna podrška drugih ekonomskih politika, pozdravljena je namjera hrvatskih vlasti o nastavku smanjivanja manjka opće države do ciljanoga fiskalnog uravnoteženja planiranog za 2011. godinu. Prema mišljenju izvršnih direktora, veći bi dio fiskalne prilagodbe (među ostalim i uštede svakog viška prihoda) bilo poželjno ostvariti u prvom dijelu mandata Vlade, a na tom bi tragu bilo dobro ostvariti ciljani fiskalni manjak od 1% BDP-a ili manje u 2009. godini. To bi pružilo neposrednu podršku smanjenju istaknutih makroekonomskih neravnoteža, ali i omogućilo povećanje vjerodostojnosti ostvarenja preporučenih ciljeva. U osvrtu na druge politike naglašena je važnost ubrzanja strukturnih reformi koje bi trebale pridonijeti smanjenju ranjivosti, povećanju životnog standarda te uspješnom zaključenju pregovora o pristupanju EU, kao i važnost čvrste bonitetne politike i kvalitetnog nadzora financijskog sektora. Članovi misije MMF-a izradili su i dvije studije: jednu o procjeni hrvatske vanjske stabilnosti, a drugu o učinkovitosti zdravstvene, obrazovne i socijalne potrošnje u Hrvatskoj. Zaključci spomenutih studija predstavljeni su predstavnicima HNB-a i MF-a, kao i predstavnicima stručne javnosti.

Istodobno s Izvješćem misije u svezi s konzultacijama po članku IV. Statuta MMF-a za 2008. godinu, Odbor izvršnih direktora prihvatio je zaključno Izvješće (engl. *Financial Sector Stability Assessment – FSSA Update*) zajedničke misije MMF-a i Svjetske banke za ponovnu procjenu financijskog sustava (engl. *Financial Sector Assessment Program Update*), koja je krajem 2007. godine, na poziv hrvatskih vlasti, posjetila Hrvatsku. Izvršni direktori istaknuli su da je hrvatski financijski sustav zdrav te pohvalili mjere hrvatskih vlasti za jačanje nadzora bankarskog i

nebankarskog sektora, kao i plan hrvatskih vlasti za izradu izvješća o financijskoj stabilnosti za buduće razdoblje. Ipak, trajne napetosti na svjetskom financijskom tržištu i bilančne ranjivosti zahtijevaju održavanje visokih bonitetnih standarda i pažljivo praćenje kreditne prakse banaka i upravljanja rizikom. Spomenuto je izvješće, u nešto kraćem obliku i pod nazivom *Financial Sector Assessment*, u srpnju 2008. prihvatio i Odbor izvršnih direktora Svjetske banke. Zanimljivo je napomenuti da je u zajedničkom projektu MMF-a i Svjetske banke za procjenu financijskog sustava od njegovog uvođenja 2000. godine sudjelovalo više od dvije trećine zemalja članica, od čega je u polovini njih, kao i u Hrvatskoj, provedena ili se provodi i ponovna procjena.

Posjeti izaslanstava HNB-a MMF-u u 2008. godini bili su obilježeni i razgovorima o opisanim temama vezanima uz konzultacije po članku IV. Statuta MMF-a i uz ocjenu financijskog sustava (*FSSA Update*), kao i sudjelovanjem u radu upravljačkih tijela MMF-a (Konstitutivne skupine, Međunarodnoga monetarnog i financijskog odbora te Odbora guvernera). Tom su se prilikom hrvatski predstavnici pobliže upoznali s aktivnostima MMF-a.

Uz izvršavanje redovitih zadataka, MMF je u prvoj polovini 2008. godine svoje napore posebno usmjerio na dovršavanje zadataka utvrđenih u okviru srednjoročne strategije razvoja planirane još 2006. U tom smislu valja istaknuti donošenje dviju rezolucija (Rezolucije br. 63-2 i Rezolucije br. 63-3) od strane Odbora guvernera, čijim je prihvaćanjem pokrenut postupak prihvaćanja izmjena i dopuna Statuta MMF-a u zemljama članicama. Izmjena Statuta predložena Rezolucijom br. 63-2 odnosi se na povećanje osnovnih glasova zemalja članica i omogućavanje imenovanja drugog zamjenika izvršnih direktora izabranim od najmanje 19 zemalja članica. Prihvaćanjem ove izmjene na snagu bi stupilo i drugo povećanje kvota zemalja članica od 9,6%, čime bi se ukupna MMF-ova kvota, zajedno s prvim povećanjem provedenim na temelju Rezolucije br. 61-5 iz 2006. godine (tzv. Singapurska rezolucija), povećala za 11,5%. Drugi krug povećanja kvota odnosio bi se na 54 dotad podzastupljene zemlje, među kojima se ne nalazi RH. Izmjena Statuta predložena Rezolucijom br. 63-3 odnosi se na proširenje MMF-ovih ulagačkih ovlaštenja, što je jedan od elemenata novog modela dugoročnog financiranja MMF-a. Hrvatska je prihvatila predložene izmjene i dopune Statuta MMF-a odgovarajućim Uredbama Vlade objavljenima u Narodnim novinama/Međunarodni ugovori br. 5 od 13. kolovoza 2008. U skladu s odredbama Statuta MMF-a te će izmjene i dopune stupiti na snagu kad ih prihvati barem tri petine zemalja članica s barem 85% ukupne glasačke snage.

Početak 2008. godine uspješno je završena i inicijativa za financijsku pomoć Liberiji radi podmirenja dospjelih neplaćenih obveza te zemlje prema MMF-u, a kojoj je pridonijela i Republika Hrvatska.

Kad je u drugoj polovini 2008. godine svjetska financijska kriza poprimila zabrinjavajuće razmjere, prioriteti rada MMF-a postali su financijska i savjetodavna pomoć sve većem broju zemalja članica radi prevladavanja posljedica krize. MMF je tako u razdoblju od listopada 2008. godine do kraja siječnja 2009. godine iz Računa općih sredstava, ponajprije u obliku tzv. *stand-by* aranžmana, najteže pogođenim zemljama odobrio više od 32,0 mlrd. SDR. Istodobno je pojačan rad na istraživanju uzroka krize i identificiranju reformi potrebnih za uspostavu novoga svjetskoga financijskog sustava, čime bi se spriječilo ponavljanje sličnih situacija u budućnosti.

Hrvatska je i u 2008. godini nastavila s korištenjem tehničke pomoći MMF-a, pri čemu se posebice može istaknuti tehnička pomoć pružena stručnjacima HNB-a na području makroekonomskog modeliranja i prognoziiranja.

HNB slijedom svoje uloge fiskalnog agenta RH i depozitara MMF-a (što je regulirano Zakonom o prihvaćanju članstva Republike Hrvatske u Međunarodnom monetarnom fondu i drugim međunarodnim financijskim organizacijama na temelju sukcesije) vodi depozitne račune MMF-a te u ime i za račun RH uredno podmiruje obveze koje proizlaze iz sukcesijom naslijeđenih obveza po alokaciji posebnih prava vučenja (u 2008. godini ukupno 1,3 mil. SDR).

7.3. Banka za međunarodne namire (BIS)

Na redovnoj Godišnjoj općoj skupštini BIS-a održanoj 30. lipnja 2008. prihvaćeno je Godišnje izvješće BIS-a i donesena odluka o isplati dividende u iznosu od 265 SDR po dionici.

Redoviti sastanci guvernera središnjih banaka članica BIS-a, na kojima se raspravlja o nizu aktualnih tema iz područja međunarodnog bankarstva i financija, znatan su poticaj suradnji središnjih banaka na tim područjima. U razvoju te suradnje važno mjesto zauzima i rad niza odbora i stručnih tijela koji djeluju pod okriljem BIS-a, u čijem radu sudjeluju i predstavnici HNB-a.

Važan oblik suradnje HNB i BIS ostvaruju na području upravljanja međunarodnim pričuvama.

7.4. Suradnja s ostalim međunarodnim financijskim institucijama

Najveći dio suradnje HNB-a s ostalim međunarodnim financijskim institucijama odnosi se na suradnju s razvojnim bankama u kojima je RH član: Skupinom Svjetske banke, Europskom bankom za obnovu i razvoj te Međuameričkom razvojnom bankom. Članstvo RH u tim je bankama regulirano posebnim zakonima, čijim je odredbama Ministarstvo financija RH određeno kao nadležno tijelo za suradnju sa Skupinom Svjetske banke, Europskom bankom za obnovu i razvoj i Međuameričkom razvojnom bankom, te je ovlašteno u ime RH obavljati sve poslove i transakcije koji su dopušteni prema sporazumima o osnivanju tih institucija. HNB obavlja funkciju depozitara, tj. vođenja svih depozitnih računa u vlasništvu navedenih međunarodnih financijskih organizacija, a u ime i za račun tih financijskih institucija, te obavlja financijske transakcije s tim organizacijama kao platni agent države – Republike Hrvatske. Preko HNB-a također se koriste i otplaćuju sredstva na osnovi strukturnih zajmova koje je Međunarodna banka za obnovu i razvoj odobrila RH.

Osim što su obavili navedene zakonski propisane zadatke, predstavnici HNB-a i u 2008. su godini na sastancima s predstavnicima Svjetske banke te Europske banke za obnovu i razvoj razmjenjivali informacije o makroekonomskoj situaciji u Hrvatskoj i o planiranoj strategiji tih razvojnih banaka u RH.

7.5. Devizni sustav i mjere devizne politike Republike Hrvatske

Pravni temelj deviznog sustava RH jest Zakon o deviznom poslovanju¹. Podzakonskim propisima iz tog područja definirane su mjere za provođenje devizne politike. Njima se određuje stupanj slobode kretanja kapitala između rezidenata i nerezidenata, kao i uvjeti i način korištenja stranih sredstava plaćanja i kuna između rezidenata te između rezidenata i nerezidenata.

7.5.1. Sloboda kretanja kapitala

Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju, koji je stupio na snagu 1. veljače 2005., Hrvatska se obvezala ukinuti ograničenja u plaćanjima i prijenosima po tekućim i kapitalnim poslovima. Ograničenja u plaćanjima i prijenosima zadržana su samo kod određenih kapitalnih poslova. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o deviznom poslovanju², koji je na snagu stupio u prosincu 2006., određeno je da se preostala ograničenja po kapitalnim poslovima ukinu 1. siječnja 2009. Međutim, radi zaštite Hrvatske od neželjenih učinaka kretanja kapitala u uvjetima svjetske financijske i gospodarske krize, donesena je Uredba o izmjenama i dopunama Zakona o deviznom poslovanju³, kojom je ukidanje preostalih ograničenja odgođeno do 1. siječnja 2010. Iznimka je ograničenje odobravanja financijskih kredita nerezidentima s dospijećem kraćim od godine dana, čije je ukidanje odgođeno do 1. kolovoza 2009.

Na temelju postojećih ograničenja u plaćanjima i prijenosima po kapitalnim poslovima tijekom 2008. godine izdano je 355 odobrenja za otvaranje računa i držanje sredstava na računu u inozemstvu, s ukupnim stanjem na tim računima u iznosu od oko 20 mil. USD. Domaćim bankama izdano je 631 odobrenje za prijenos gotovine u kunama preko državne granice za poslove kupoprodaje sa stranim bankama. Za bezgotovinske prijenose sredstava s osnove pomoći i poklona izdano je 108 odobrenja, dok su za plaćanja i naplate u gotovom novcu u poslovanju s nerezidentima izdana 23 odobrenja. Tijekom 2008. godine rezidentima fizičkim osobama izdano je 20 odobrenja za iznošenje strane gotovine iz Republike Hrvatske.

7.5.2. Poslovanje s ovlaštenim mjenjačima

HNB na temelju Zakona o deviznom poslovanju pravnim osobama i obrtima izdaje odobrenja za obavljanje mjenjačkih poslova. Tijekom 2008. ovlaštenim mjenjačima izdano je 66 odobrenja za obavljanje mjenjačkih poslova te je ukupan broj aktivnih odobrenja na kraju 2008. iznosio 1.255. Prema pravnom obliku 63% ovlaštenih mjenjača su društva s ograničenom odgovornošću, 26% obrti, 9% dionička društva, a 2% su ostale pravne osobe. U 2008. ovlaštenim mjenjačima oduzeta su 22 odobrenja za obavljanje mjenjačkih poslova.

Tijekom 2008. završen je i postupak revizije odobrenja koja su izdana tijekom 2006. Revizija tih predmeta izvršena je zbog stupanja na snagu Zakona o izmjeni i dopuni Zakona o deviznom

¹ NN, br. 96/2003., 140/2005. i 132/2006.

² NN, br. 132/2006.

³ NN, br. 150/2008.

poslovanju⁴ u prosincu 2006., čime je proširen opseg kaznenih djela na temelju kojih se procjenjuje ispunjavanje kriterija prikladnosti i primjerenosti. Stoga je tijekom postupka revizije provedena proširena provjera ispunjavanja kriterija prikladnosti i primjerenosti za sve fizičke i pravne osobe povezane s ovlaštenim mjenjačima kojima su odobrenja izdana tijekom 2006.

Ovlašteni mjenjači obvezni su koristiti se zaštićenim računalnim programom za koji je HNB izdao certifikat. Upotreba certificiranih računalnih programa uvedena je radi jačanja fiskalne i financijske discipline i u izravnoj je vezi s provođenjem politike sprječavanja pranja novca. Tijekom 2008. izdana su dva certifikata.

Prema podacima o prometu ovlaštenih mjenjača, koje prima i obrađuje HNB, ovlašteni su mjenjači u 2008. godini ostvarili promet s fizičkim osobama u iznosu od oko 27,5 mlrd. kuna. Od tog iznosa na otkup strane gotovine i čekova koji glase na stranu valutu odnosi se 17,0 mlrd. kuna, a na prodaju 10,5 mlrd. kuna. Najveći dio prometa (92%) ovlaštenih mjenjača s fizičkim osobama ostvaren je u eurima. Razliku između otkupa i prodaje strane gotovine, u iznosu od 6,5 mlrd. kuna, ovlašteni mjenjači prodali su poslovnim bankama.

7.5.3. Aktivnosti u vezi sa sprječavanjem pranja novca, financiranja terorizma i krivotvorenja strane gotovine

U ožujku 2007. osnovan je Odbor Hrvatske narodne banke za sprječavanje pranja novca i sprječavanje financiranja terorizma, čiji je zadatak suradnja s drugim nadležnim državnim tijelima radi praćenja i primjene pravne stečevine EU u ovom području. Da bi se postigao navedeni cilj, u RH osnovane su Međuinstitucionalna radna skupina za sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma te Međuresorna radna skupina za suzbijanje terorizma, u kojima je i predstavnik HNB-a.

Na 26. plenarnoj sjednici posebnog Odbora Vijeća Europe MONEYVAL održanoj početkom travnja u Strasbourgu obranjeno je Izvješće trećega kruga procjene pravosudnog, financijskog i represivnog sustava RH. Uz predstavnike stalne hrvatske delegacije, u radu sjednice sudjelovalo je i pet predstavnika HNB-a.

Tijekom 2008. Odbor je intenzivno surađivao s Uredom za sprječavanje pranja novca glde izrade novog Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma⁵, kao i donošenja Pravilnika za provedbu navedenog Zakona. U suradnji s Hrvatskom gospodarskom komorom i Uredom za sprječavanje pranja novca u listopadu 2008. održan je seminar za banke, štedne banke i stambene štedionice o tumačenju novog Zakona i njegovoj primjeni u praksi.

Radi provođenja mjera protiv krivotvorenja strane gotovine HNB je tijekom 2008. provodio postupak obavještavanja banaka o povlačenju i stavljanju u optjecaj stranih originalnih novčanica te je obavještavao poslovne banke, Ministarstvo financija i Finu o obilježjima krivotvorina strane gotovine koje su otkrivene u RH.

⁴ NN, br. 132/2006.

⁵ NN, br. 87/2008.

HRVATSKA NARODNA BANKA

FINANCIJSKA IZVJEŠĆA
za godinu koja je završila 31. prosinca 2008.

HRVATSKA NARODNA BANKA
BEOGRADSKA CESTA 10
10000 ZAGREB
TEL: +385 1 4622 111
FAX: +385 1 4622 112
E-MAIL: info@hnb.hr
WEB: www.hnb.hr

HRVATSKA NARODNA BANKA
BEOGRADSKA CESTA 10
10000 ZAGREB
TEL: +385 1 4622 111
FAX: +385 1 4622 112
E-MAIL: info@hnb.hr
WEB: www.hnb.hr

HRVATSKA NARODNA BANKA
BEOGRADSKA CESTA 10
10000 ZAGREB
TEL: +385 1 4622 111
FAX: +385 1 4622 112
E-MAIL: info@hnb.hr
WEB: www.hnb.hr

HRVATSKA NARODNA BANKA
BEOGRADSKA CESTA 10
10000 ZAGREB
TEL: +385 1 4622 111
FAX: +385 1 4622 112
E-MAIL: info@hnb.hr
WEB: www.hnb.hr

SADRŽAJ

	stranica
Izvešće neovisnog revizora	2
Račun dobiti i gubitka	3
Bilanca	4
Izvešće o promjenama u kapitalu	5
Izvešće o novčanom toku	6
Bilješke uz financijska izvješća	7

izvješće neovisnog revizora

Guverneru i Savjetu Hrvatske narodne banke

Obavili smo reviziju priloženih financijskih izvješća Hrvatske narodne banke (u nastavku teksta: Banka), koja uključuju Bilancu na dan 31. prosinca 2008., Račun dobiti i gubitka, Izvješće o promjenama u kapitalu i Izvješće o novčanom toku za godinu koja je tada završila te sažetak značajnih računovodstvenih politika i bilježaka, a koja su prikazana na stranicama od 3 do 42.

Odgovornosti uprave

Uprava je odgovorna za sastavljanje i objektivni prikaz navedenih financijskih izvješća u skladu sa zakonskom računovodstvenom regulativom koja se primjenjuje u Republici Hrvatskoj i u skladu sa Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci. Odgovornosti uprave obuhvaćaju utvrđivanje, uvođenje i održavanje internih kontrola koje su bitne za sastavljanje i objektivni prikaz financijskih izvješća, bez značajnih pogrešnih prikaza uzrokovanih prijevarom ili pogreškom; odabir i primjenu odgovarajućih računovodstvenih politika te utvrđivanje razumnih računovodstvenih prosudaba primjenjenih danim okolnostima.

Odgovornost revizora

Naša je odgovornost izraziti mišljenje o tim financijskim izvješćima na osnovi obavljene revizije. Reviziju smo obavili u skladu s Međunarodnim revizijskim standardima. Ti standardi zahtijevaju da se revizor pridržava etičkih pravila te da se revizija planira i provede do razine koja je potrebna za postizanje razumnog uvjerenja o tome da u financijskim izvješćima nema značajnih pogrešnih prikaza.

Revizija uključuje provođenje postupaka radi pribavljanja revizorskih dokaza o iznosima i drugim podacima objavljenima u financijskim izvješćima. Odabir postupaka ovisi o prosudbi revizora, uključujući i procjenu rizika značajnih pogrešnih prikaza u financijskim izvješćima uzrokovanih prijevarom ili pogreškom. U procjenjivanju tih rizika revizor razmatra interne kontrole koje su bitne za sastavljanje i objektivni prikaz financijskih izvješća Banke, kako bi odredio odgovarajuće revizorske postupke u danim okolnostima, ali ne i zato da bi izrazio mišljenje o djelotvornosti internih kontrola u Banci. Revizija također uključuje procjenjivanje primijenjenih računovodstvenih politika i primjerenost utvrđenih računovodstvenih procjena uprave, kao i ocjenu cjelokupnog prikaza financijskih izvješća.

Vjerujemo da su nam pribavljeni revizorski dokazi dostatni i čine razumnu osnovu za izražavanje našeg mišljenja.

Mišljenje

Prema našem mišljenju financijska izvješća pružaju istinit i objektivni prikaz financijskog položaja Banke na dan 31. prosinca 2008. te rezultata njezina poslovanja i novčanog toka za godinu koja je završila na navedeni datum i u skladu su s hrvatskim računovodstvenim propisima te Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci.

Ernst & Young d.o.o.
M. Sachsa 1
Zagreb, Republika Hrvatska,
2. ožujka 2009. godine

Ernst & Young KFT
Váci ut 20
Budimpešta, Republika Mađarska,
2. ožujka 2009. godine

RAČUN DOBITI I GUBITKA

<i>(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)</i>	Bilješka	2008.	2007.
Kamatni i srodni prihodi	3	2.084.696	2.510.132
Kamatni i srodni rashodi	4	(568.102)	(614.766)
		1.516.594	1.895.366
Prihodi od naknada i provizija		6.104	6.632
Troškovi naknada i provizija		(4.641)	(3.591)
		1.463	3.041
Prihodi od dividenda		4.852	5.111
Neto rezultat od ulaganja – metoda udjela		1.758	2.416
Neto rezultat trgovanja vrijednosnim papirima	5	1.723.143	756.132
Neto rezultat revalorizacije plemenitih metala	5	(338)	249
		1.722.805	756.381
Neto tečajne razlike	6	451.185	(1.116.607)
Ostali prihodi	7	17.823	6.674
		3.716.480	1.552.382
Troškovi poslovanja	8	(330.565)	(319.314)
Smanjenje/(povećanje) rezervacija	9	1.105	(425)
		3.387.020	1.232.643
– raspoređeno u opće pričuve		(2.044.525)	(747.935)
– raspoređeno u državni proračun		(1.342.495)	(484.708)

Bilješke na stranicama 7 do 42 sastavni su dio ovih financijskih izvješća

BILANCA

<i>(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)</i>	Bilješka	31. 12. 2008.	31. 12. 2007.
Imovina			
Gotovina i sredstva na tekućim računima kod drugih banaka	10	1.473.516	8.212
Depoziti kod drugih banaka	11	13.186.457	33.130.840
Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	12	52.136.879	34.959.357
Kredit	13	111	4.163.719
Sredstva kod Međunarodnoga monetarnog fonda	14	2.904.533	2.878.705
Ulaganja u vlasničke vrijednosne papire	15	57.441	53.372
Obračunate kamate i ostala imovina	16	174.046	227.577
Materijalna i nematerijalna imovina	17	581.531	557.526
UKUPNO IMOVINA		70.514.514	75.981.288
Obveze			
Novčаницe i kovani novac u optjecaju	18	20.479.274	19.313.241
Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	19	37.298.672	46.888.780
Obveze prema državi i državnim institucijama	20	249.323	216.468
Obveze prema Međunarodnome monetarnom fondu	21	2.897.961	2.871.894
Obračunate kamate i ostale obveze	22	1.477.831	624.288
Ukupno obveze		62.403.061	69.914.671
Kapital			
Temeljni kapital	23	2.500.000	2.500.000
Pričuve	23	5.611.353	3.566.617
Ukupno kapital		8.111.453	6.066.617
UKUPNO KAPITAL I OBVEZE		70.514.514	75.981.288

Financijska izvješća prikazana na stranicama 3 do 42 odobrili su dana 2. ožujka 2009.

Direktor Direkcije računovodstva:

Ivan Branimir Jurković

Guverner:

dr. sc. Željko Rohatinski

Bilješke na stranicama 7 do 42 sastavni su dio ovih financijskih izvješća.

IZVJEŠĆE O PROMJENAMA U KAPITALU

(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	Temeljni kapital	Opće pričuvc	Revalorizacijske pričuvc	Nerealizirana dobit/gubitak	Višak prihoda nad rashodima	Ukupno kapital
Stanje 1. siječnja 2007.	2.500.000	2.439.410	241.873	3.990	0	5.185.273
Preneseno u opće pričuvc iz revalorizacijskih pričuvc		5.390	(5.390)			
Revalorizacija poslovnih zgrada			134.620			134.620
Tečajne razlike s osnove financijske imovine raspoložive za prodaju				(2.672)		(2.672)
Preneseno u opće pričuvc iz nerealizirane dobiti		5.113		(5.113)		
Opće pričuvc za prodane stanove		1.461				1.461
Višak prihoda nad rashodima					1.232.643	1.232.643
Višak prihoda nad rashodima raspoređen u opće pričuvc		747.935			(747.935)	
Višak prihoda nad rashodima raspoređen u proračun					(484.708)	(484.708)
Stanje 31. prosinca 2007./1. siječnja 2008.	2.500.000	3.199.309	371.103	(3.795)	0	6.066.617
Tečajne razlike s osnove financijske imovine raspoložive za prodaju				311		311
Preneseno u opće pričuvc iz revalorizacijskih pričuvc		6.252	(6.252)			0
Višak prihoda nad rashodima					3.387.020	3.387.020
Višak prihoda nad rashodima raspoređen u opće pričuvc		2.044.525			(2.044.525)	0
Višak prihoda nad rashodima raspoređen u proračun					(1.342.495)	(1.342.495)
Stanje 31. prosinca 2008.	2.500.000	5.250.086	364.851	(3.484)	0	8.111.453

Bilješke na stranicama 7 do 42 sastavni su dio ovih financijskih izvješća

IZVJEŠĆE O NOVČANOM TOKU

<i>(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)</i>	2008.	2007.
Novčani tok od poslovnih aktivnosti		
Primljene kamate	2.164.805	2.437.797
Plaćene kamate	(585.716)	(624.906)
Primljene naknade i provizije	6.029	6.463
Plaćene naknade i provizije	(4.209)	(3.604)
Primljene dividende	4.855	5.111
Ostali primici	16.086	22.077
Plaćeni troškovi	<u>(255.632)</u>	<u>(242.825)</u>
	<u>1.346.218</u>	<u>1.600.113</u>
Promjene u poslovnim sredstvima i obvezama		
Smanjenje/(povećanje) depozita kod drugih banaka	19.688.136	(578.384)
Smanjenje/(povećanje) kredita	4.163.608	(266.592)
(Kupnja) vrijednosnih papira namijenjenih trgovanju	(14.431.815)	(4.039.350)
(Povećanje)/smanjenje ostalih sredstava	(56.220)	360.859
Povećanje ostalih obveza	9.934	89
(Smanjenje) obveza prema MMF-u	(24)	(18)
Povećanje novca u optjecaju	1.166.098	2.006.514
(Smanjenje) obveza prema bankama i drugim financijskim institucijama	(8.373.863)	(439.718)
Povećanje/(smanjenje) obveza prema državi	<u>37.065</u>	<u>(437.365)</u>
	<u>2.202.919</u>	<u>(3.393.965)</u>
Neto novac od poslovnih aktivnosti	<u>3.549.137</u>	<u>(1.793.852)</u>
Novčani tok od ulagačkih aktivnosti		
Kupnja nekretnina i opreme	<u>(60.817)</u>	<u>(42.632)</u>
Neto novac od ulagačkih aktivnosti	<u>(60.817)</u>	<u>(42.632)</u>
Novčani tok od financijskih aktivnosti		
Neto emisija blagajničkih zapisa HNB-a	(1.530.514)	1.991.118
Uplate u proračun Republike Hrvatske	<u>(484.935)</u>	<u>(104.911)</u>
Neto novac od financijskih aktivnosti	<u>(2.015.449)</u>	<u>1.886.207</u>
Učinak promjene tečaja – (negativne) tečajne razlike	<u>(7.816)</u>	<u>(49.487)</u>
Neto povećanje novca	<u>1.465.055</u>	<u>236</u>
Novac na početku godine	<u>13.788</u>	<u>13.552</u>
Novac na kraju godine (bilješka br. 25)	<u>1.478.843</u>	<u>13.788</u>

Bilješke na stranicama 7 do 42 sastavni su dio ovih financijskih izvješća

BILJEŠKA br. 1 – OPĆI PODACI I RAČUNOVODSTVENI STANDARDI

1.1 Opći podaci

Hrvatska narodna banka središnja je banka Republike Hrvatske sa sjedištem u Zagrebu, na Trgu hrvatskih velikana 3. Njezin je status utvrđen Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci. Hrvatska narodna banka u vlasništvu je Republike Hrvatske, koja jamči za njezine obveze, a u ostvarivanju svojeg cilja i u izvršavanju svojih zadataka samostalna je i neovisna.

Osnovni cilj Hrvatske narodne banke jest održavanje stabilnosti cijena. Hrvatska narodna banka podupire gospodarsku politiku Republike Hrvatske i, ne dovodeći u pitanje ostvarivanje svojeg cilja, pritom djeluje u skladu s načelima otvorenoga tržišnoga gospodarstva i slobodne konkurencije.

Hrvatska narodna banka obavještava Hrvatski sabor o financijskom stanju, stupnju ostvarenja stabilnosti cijena i provedbi monetarne politike, a zastupa je guverner Hrvatske narodne banke.

Zadaci koje Hrvatska narodna banka obavlja u okviru Ustava i Zakona jesu:

- utvrđivanje i provođenje monetarne i devizne politike
- držanje međunarodnih pričuva Republike Hrvatske i upravljanje njima
- izdavanje novčanica i kovanog novca
- izdavanje i oduzimanje odobrenja i suglasnosti u skladu sa zakonima kojima se uređuje poslovanje kreditnih institucija, kreditnih unija, institucija za platni promet i sustava za namiru platnih transakcija te devizno poslovanje i poslovanje ovlaštenih mjenjača
- obavljanje poslova supervizije i nadzora u skladu sa zakonima kojima se uređuje poslovanje kreditnih institucija, kreditnih unija, institucija za platni promet i sustava za namiru platnih transakcija
- vođenje računa kreditnih institucija i obavljanje platnog prometa po tim računima, davanje kredita kreditnim institucijama i primanje u depozit sredstava kreditnih institucija
- uređivanje i unapređivanje sustava platnog prometa
- obavljanje zakonom utvrđenih poslova za Republiku Hrvatsku
- donošenje podzakonskih propisa u poslovima iz svoje nadležnosti i
- obavljanje ostalih, zakonom utvrđenih poslova.

1.2. Računovodstveni standardi

Financijski izvještaji Hrvatske narodne banke pripremljeni su u skladu sa Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci i računovodstvenim standardima koje je prihvatio i objavio hrvatski Odbor za standarde financijskog izvještavanja.

Tijekom 2007. godine ti su se standardi sastojali od Međunarodnih računovodstvenih standarda (MRS) odnosno Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja (MSFI) te uputa za njihovu primjenu koje je Odbor za međunarodne računovodstvene standarde (engl. IASB) objavio do 31. ožujka 2004. (Odluka o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja koju je donio hrvatski Odbor za standarde financijskog izvještavanja, a objavljena je u "Narodnim novinama", br. 140 od 23. prosinca 2006.).

U 2008. godini hrvatski Odbor za standarde financijskog izvještavanja donio je:

- Odluku o objavljivanju Tumačenja Odbora za tumačenje međunarodnog financijskog izvještavanja 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 ("Narodne novine", br. 30 od 12. ožujka 2008.), koja obuhvaćaju:
 - Tumačenje 1 – Promjene postojećih obveza za dekomisijom, obnovom i sličnih obveza (IFRIC 1)
 - Tumačenje 2 – Udjeli članova u zadružnim subjektima i slični instrumenti (IFRIC 2)
 - Tumačenje 4 – Utvrđivanje da li sporazum sadrži najam (IFRIC 4)
 - Tumačenje 5 – Pravo na udjele temeljem uloga u fondovima za stavljanje izvan pogona, obnovu i sanaciju okoliša (IFRIC 5)
 - Tumačenje 6 – Osnove proizašle iz sudjelovanja na specifičnim tržištima – otpad električne i elektroničke opreme (IFRIC 6)
 - Tumačenje 7 – Primjena prepravljivanja prema MRS-u 29 "Financijsko izvještavanje u uvjetima hiperinflacije" (IFRIC 7)
 - Tumačenje 8 – Djelokrug MSFI-ja 2 (IFRIC 8)
 - Tumačenje 9 – Ponovna procjena ugrađenih derivativa (IFRIC 9)
 - Tumačenje 10 – Financijsko izvještavanje za razdoblja tijekom godine i umanjenje (IFRIC 10)
 - Tumačenje 11 – MSFI 2 – Transakcije dionicama grupe i trezorskim dionicama (IFRIC 11)
- Odluku o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja 6 i 7 ("Narodne novine", br. 30 od 12. ožujka 2008.):
 - MSFI 6 – Istraživanje i procjena mineralnih resursa
 - MSFI 7 – Financijski instrumenti: objavljivanje

1.2. Računovodstveni standardi (nastavak)

- Odluku o izmjenama Odluke o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja ("Narodne novine", br. 130 od 10. studenoga 2008.), koja se odnosi:
 - na MRS 21 – Učinci promjene tečaja stranih valuta, točka 30
 - na MRS 39 – Financijski instrumenti: priznavanje i mjerenje, točka 67

- Odluku o izmjenama i dopunama Odluke o objavljivanju Međunarodnih standarda financijskog izvještavanja ("Narodne novine", br. 137 od 26. studenoga 2008.), koja se odnosi:
 - na Izmjene MRS-a 39 – Financijski instrumenti: priznavanje i mjerenje, točka 50
 - na Izmjene i dopune MRS-a 39 i MSFI-ja 7 (dopuštene reklasifikacije).

Hrvatska narodna banka prihvatila je u tekućoj godini Međunarodni standard financijskog izvještavanja br. 7 "Financijski instrumenti: objavljivanje" (MSFI 7). Utjecaj je novog standarda proširenje prikaza financijskih instrumenata Hrvatske narodne banke u ovim financijskim izvješćima, a njegovo je težište na rizicima. MSFI 7 zahtijeva objavljivanje kvantitativnih i kvalitativnih informacija o izloženosti rizicima (kreditni, valutni, kamatni i rizik likvidnosti, analiza osjetljivosti na valutni i kamatni rizik te metode mjerenja rizika i upravljanja rizicima). Ostale spomenute objave nisu djelovale na promjene u računovodstvenim politikama HNB-a, te nisu imale utjecaj na iznose u izvještajima ovog i prethodnih razdoblja.

Financijska izvješća sastavljena su primjenom obračunske metode i načela povijesnog troška, osim kod određene financijske imovine i obveza te nabavne vrijednosti materijalne imovine, koji su iskazani po njihovim fer vrijednostima.

Financijska izvješća izražena su u tisućama kuna.

Izrada financijskih izvješća prema općeprihvaćenim računovodstvenim načelima zahtijeva upotrebu procjena i pretpostavka koje utječu na iznose sredstava i obveza na dan financijskih izvješća te na iznose prihoda i rashoda za izvještajno razdoblje. Te se procjene temelje na najboljim saznanjima rukovodstva o aktualnim događajima i radnjama, a stvarni se rezultati na kraju mogu razlikovati od tih procjena.

BILJEŠKA br. 2 – SAŽETAK ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA

2.1. Kamatni prihodi i rashodi

Kamatni prihodi i rashodi priznaju se u Računu dobiti i gubitka na obračunskoj osnovi.

Prihodi od kamata za financijske instrumente s kuponom prikazani su u Računu dobiti i gubitka na poziciji pod nazivom "kamatni i srodni prihodi", a prihodi od kamate za instrumente bez kupona (diskont) na poziciji pod nazivom "neto rezultat trgovanja vrijednosnim papirima".

2.2. Prihodi od naknada i provizija i troškovi naknada i provizija

Prihodi od naknada i provizija zarađeni pružanjem usluga Hrvatske narodne banke priznaju se u trenutku pružanja usluge.

Troškovi naknada i provizija iskazuju se u Računu dobiti i gubitka u razdoblju u kojem su usluge primljene.

2.3. Prihodi od dividenda

Prihodi od dividenda na vlasničke vrijednosne papire priznaju se u Računu dobiti i gubitka u trenutku nastanka prava na primitak dividende.

2.4. Prihodi i rashodi na osnovi tečajnih razlika

Transakcije u stranim valutama preračunavaju se u kune prema tečaju važećem na dan transakcije. Monetarna imovina i obveze iskazani u stranim valutama ponovo se preračunavaju na dan bilance primjenom tečaja važećeg na taj datum. Dobici i gubici nastali preračunavanjem iskazuju se u Računu dobiti i gubitka za razdoblje u kojem su nastali. Preračunavanje se vrši prema srednjem tečaju Hrvatske narodne banke, osim posebnih prava vučenja (SDR), koja se preračunavaju u kune prema tečaju Međunarodnoga monetarnog fonda.

Tečajne razlike nastale zbog promjene valutnih tečajeva iskazuju se u Računu dobiti i gubitka kao nerealizirani dobiti ili gubici u razdoblju kada se pojave. Tečajne razlike za vlasničke vrijednosne papire klasificirane u portfelj raspoloživ za prodaju priznaju se direktno u kapitalu. Prihodi i rashodi nastali pri kupoprodaji deviza uključuju se u realizirane prihode i rashode razdoblja u kojem su nastali.

Tečajevi najznačajnijih valuta na dan 31. prosinca 2008. iznosili su:

1 USD = 5,155504 HRK (2007.: 4,985456 HRK)

1 EUR = 7,324425 HRK (2007.: 7,325131 HRK)

1 XDR = 7,940868 HRK (2007.: 7,878267 HRK).

2.5. Prihodi i rashodi rezerviranja

Rashodi nastali na osnovi ispravka vrijednosti za identificirane gubitke priznaju se u Računu dobiti i gubitka na kraju obračunskog razdoblja na koje se odnose. Ako se potraživanje naplati, iznos rezervacija se smanjuje i iskazuje u korist prihoda izvještajnog razdoblja kada su naplaćeni. Za financijsku imovinu koja se iskazuje prema fer vrijednosti ne vrše se rezerviranja.

Rezervacija se također priznaje kao potencijalna obveza. Hrvatska narodna banka priznaje rezervaciju ako ima sadašnju pravnu ili izvedenu obvezu koja je nastala na temelju prošlih događaja, ako postoji vjerojatnost da će za podmirenje obveze biti potreban odljev resursa te ako je moguće pouzdano procijeniti iznos obveze. Ako sva tri navedena uvjeta nisu ispunjena, rezervacija se ne priznaje.

2.6. Financijski instrumenti

2.6.1. Klasifikacija

Financijska imovina Hrvatske narodne banke razvrstava se u sljedeće kategorije:

a) Financijska imovina prema fer vrijednosti u Računu dobiti i gubitka

Ova kategorija obuhvaća utržive dužničke vrijednosne papire u koje Hrvatska narodna banka ulaže sredstva međunarodnih pričuva kojima upravlja, radi stjecanja dobiti od kamatnih prihoda ili promjene fer vrijednosti financijskog instrumenta.

b) Zajmovi i potraživanja

Ova kategorija obuhvaća kredite koje je Hrvatska narodna banka odobrila bez namjere kratkoročnog ostvarivanja dobiti.

c) Financijska imovina raspoloživa za prodaju

Ova kategorija financijske imovine obuhvaća ulaganja Hrvatske narodne banke u vlasničke vrijednosne papire.

2.6.2. Priznavanje i prestanak priznavanja

Hrvatska narodna banka priznaje i prestaje priznavati financijske instrumente na datum namire. Svi dobiti i gubici nastali zbog promjene fer vrijednosti financijskih instrumenata priznaju se posljednjeg dana izvještajnog razdoblja.

2.6. Financijski instrumenti (nastavak)

2.6.2. Priznavanje i prestanak priznavanja (nastavak)

Hrvatska narodna banka prestaje priznavati financijske instrumente (u cijelosti ili djelomično) kada njezina prava na primitak novčanih tokova od financijskog instrumenta isteknu ili kada izgubi kontrolu nad ugovornim pravima toga financijskog instrumenta. To se događa kada Hrvatska narodna banka prenese sve rizike i koristi od vlasništva na drugi poslovni subjekt ili kada se to pravo realizira, Hrvatska narodna banka ga napusti ili ono istekne. Hrvatska narodna banka prestaje priznavati financijsku obvezu samo kada ta financijska obveza prestane postojati na način da je podmirena, otkazana ili je istekla.

2.6.3. Utvrđivanje vrijednosti

Vrijednost financijskih instrumenata početno se priznaje prema njihovoj fer vrijednosti uvećanoj, u slučaju financijske imovine ili financijske obveze koja se ne vodi po fer vrijednosti u računu dobiti i gubitka, za transakcijske troškove.

Poslije početnog priznavanja vrijednosni papiri koji se drže radi trgovanja naknadno se mjere prema fer vrijednosti, koja odgovara kotiranoj tržišnoj cijeni na aktivnom financijskom tržištu. Dobici i gubici od promjene fer vrijednosti vrijednosnih papira koji se drže radi trgovanja priznaju se u Računu dobiti i gubitka i prikazani su na poziciji pod nazivom "neto rezultat trgovanja vrijednosnim papirima". Tečajne razlike prikazane su na poziciji pod nazivom "neto tečajne razlike".

Financijski instrumenti koji nemaju kotiranu tržišnu cijenu i koji imaju fiksno dospjeće, mjere se amortiziranim iznosom primjenom metode efektivne kamatne stope.

Financijski instrumenti koji nemaju fiksno dospjeće i kotirane tržišne cijene i čija se fer vrijednost ne može pouzdano izmjeriti, mjere se prema trošku ulaganja umanjenom za umanjenje vrijednosti (ako postoji).

2.7. Umanjenje vrijednosti financijske imovine

Financijska imovina procjenjuje se na datum bilance kako bi se utvrdilo postoji li objektivni dokaz umanjenja vrijednosti financijske imovine. Ako postoji takav dokaz, procjenjuje se nadoknadivi iznos te imovine i priznaje gubitak od umanjenja vrijednosti imovine. Kriterij za procjenu umanjenja vrijednosti financijske imovine jest vremenska dospelost potraživanja.

2.8. Repo ugovori i obratni repo ugovori

Hrvatska narodna banka ugovara kupnje/prodaje vrijednosnih papira ugovarajući ponovnu prodaju/kupnju u biti istih instrumenata na određeni datum u budućnosti po fiksnoj cijeni. Vrijednosni papiri koji su kupljeni s obvezom ponovne prodaje u budućnosti, ne priznaju se u Bilanci.

2.8. Repo ugovori i obratni repo ugovori (nastavak)

Izdaci koji se temelje na tim ugovorima priznaju se kao depoziti dani bankama ili drugim financijskim institucijama, a osigurani su odgovarajućim vrijednosnim papirima iz ugovora o reotkupu. Vrijednosni papiri prodani na temelju ugovora o reotkupu ne isknjižuju se, već se i dalje iskazuju u Bilanci u skladu s računovodstvenom politikom za tu financijsku imovinu. Primici od prodaje vrijednosnih papira priznaju se kao obveze prema bankama ili financijskim institucijama. Razlika između cijene kod prodaje i cijene kod ponovne kupnje raspodjeljuje se tijekom razdoblja transakcije i uključuje u kamatne prihode ili kamatne rashode.

2.9. Depoziti kod drugih banaka

Depoziti kod domaćih i stranih banaka jesu iznosi na računima koji nemaju karakter transakcijskog novca i priznaju se u nominalnoj vrijednosti.

2.10. Blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke

Blagajnički zapisi uključuju zapise u kunama i priznaju se u nominalnoj vrijednosti.

2.11. Sredstva kod Međunarodnoga monetarnog fonda

Sredstva kod Međunarodnoga monetarnog fonda nominirana su u posebnim pravima vučenja (SDR).

2.12. Zlato i drugi plemeniti metali

Zlato i drugi plemeniti metali priznaju se prema tržišnoj vrijednosti. Dobici i gubici nastali zbog promjene fer vrijednosti priznaju se u Računu dobiti i gubitka izvještajnog razdoblja u kojem su nastali.

2.13. Gotovina u optjecaju

Zakonito sredstvo plaćanja u Republici Hrvatskoj je kuna. Novčanice i kovani novac u optjecaju iskazuju se u nominalnoj vrijednosti.

2.14. Novac i novčani ekvivalenti

U Izvješću o novčanom toku pod novcem su iskazani gotovina i sredstva na tekućim računima kod stranih banaka i Međunarodnoga monetarnog fonda.

2.15. Oporezivanje

Hrvatska narodna banka nije obveznik poreza na dobit.

2.16. Materijalna i nematerijalna imovina

Materijalna i nematerijalna imovina priznaju se u Bilanci prema trošku nabave umanjenom za akumuliranu amortizaciju, osim zgrada, koje su iskazane prema revaloriziranim vrijednostima umanjenim za akumuliranu amortizaciju. Pri obračunu amortizacije upotrebljava se linearna metoda.

Revalorizacijski dobitak iskazan je kao posebna stavka u kapitalu. Gubici iz revalorizacije terete revalorizacijske rezerve do visine prije priznatih revalorizacijskih viškova, a gubici iznad prije priznatih viškova terete račun dobiti i gubitka izvještajnog razdoblja.

Primijenjene su sljedeće godišnje stope amortizacije:

	2008.	2007.
	%	%
Poslovne zgrade	2,5	2,5
Stanovi	3,0	3,0
Garaže	2,5	2,5
Sustav za grijanje i hlađenje	20,0	20,0
Sustav za vatrodjavu	20,0	20,0
Mobilni telefoni	50,0	50,0
Telefonska centrala i aparati	25,0	25,0
Uredska oprema	25,0	25,0
Oprema restorana	25,0	25,0
Strojevi i ostala oprema	20,0	20,0
Namještaj	20,0	20,0
Sigurnosni sefovi	10,0	10,0
Vozila	25,0	25,0
Poslužitelji i ostala računalna oprema	25,0	25,0
Programska podrška i osobna računala	33,33	33,33
Nematerijalna imovina	25,0	25,0
Sustav za sigurnost i videonadzor	25,0	25,0

2.17. Raspoređivanje

Višak prihoda nad rashodima raspoređuje se u skladu s člankom 57. Zakona o Hrvatskoj narodnoj banci.

BILJEŠKA br. 3 – KAMATNI I SRODNI PRIHODI

<i>(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)</i>	2008.	2007.
Depoziti	1.320.364	1.755.621
Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	643.154	606.726
Međunarodni monetarni fond	47	70
Kreditni domaćim bankama	120.577	141.894
Ostalo	554	5.821
	<u>2.084.696</u>	<u>2.510.132</u>

BILJEŠKA br. 4 – KAMATNI I SRODNI RASHODI

<i>(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)</i>	2008.	2007.
Obvezna pričuva u kunama	169.721	161.586
Obvezna pričuva u stranoj valuti	148.806	179.857
Obvezni blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke u kunama	803	2.016
Repo transakcije	247.442	269.557
Ostalo	1.330	1.950
	<u>568.102</u>	<u>614.766</u>

**BILJEŠKA br. 5 – NETO REZULTAT TRGOVANJA VRIJEDNOSNIM PAPIRIMA
I REVALORIZACIJE PLEMITIH METALA**

<i>(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)</i>	2008.	2007.
Neto rezultat kupoprodaje i promjena fer vrijednosti vrijednosnih papira namijenjenih trgovanju	1.723.143	756.132
Neto rezultat revalorizacije plemenitih metala	(338)	249
	<u>1.722.805</u>	<u>756.381</u>

BILJEŠKA br. 6 – NETO TEČAJNE RAZLIKE

<i>(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)</i>	2008.	2007.
Neto tečajne razlike	451.185	(1.116.607)
	<u>451.185</u>	<u>(1.116.607)</u>

BILJEŠKA br. 7 – OSTALI PRIHODI

<i>(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)</i>	2008.	2007.
Prihodi od prodaje numizmatičkih zbirki	1.164	2.549
Ostali prihodi	16.659	4.125
	17.823	6.674

BILJEŠKA br. 8 – TROŠKOVI POSLOVANJA

<i>(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)</i>	2008.	2007.
Troškovi za zaposlenike (bilješka br. 8.1)	164.229	155.799
Materijalni i administrativni troškovi i usluge	86.353	92.962
Troškovi izrade novčanica i kovanog novca kuna	48.153	42.877
Troškovi amortizacije	31.830	27.676
	330.565	319.314

U okviru troškova poslovanja kratkoročne naknade zaposlenicima iznose 164.229 tisuća kuna (2007.: 155.799 tisuća kuna), od čega se 5.397 tisuća kuna odnosi na rukovodstvo Hrvatske narodne banke (2007.: 4.689 tisuća kuna). Naknade članovima Savjeta Hrvatske narodne banke iznose 3.146 tisuća kuna (2007.: 3.054 tisuće kuna), od čega se 1.348 tisuća kuna (2007.: 1.303 tisuće kuna) odnosi na rukovodstvo Hrvatske narodne banke.

BILJEŠKA br. 8.1 – TROŠKOVI ZA ZAPOSLENIKE

<i>(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)</i>	2008.	2007.
Neto plaće	68.770	64.847
Doprinosi iz plaća i na plaće	40.950	39.034
Porezi i prirezi	20.461	20.066
Ostali troškovi za zaposlenike	34.048	31.852
	164.229	155.799

Prosječan broj zaposlenika u 2008. godini bio je 601 (2007.: 593).

BILJEŠKA br. 9 – SMANJENJE/POVEĆANJE REZERVACIJA

(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	2008.	2007.
a) Obračunate kamate i potraživanja		
Novi ispravci vrijednosti	–	6.005
Naplaćeni iznosi	–	(11.425)
b) Rezervacije za rizike i troškove		
Nove rezervacije	5.567	12.332
Ukinute rezervacije	(6.672)	(6.487)
	<u>(1.105)</u>	<u>425</u>

**BILJEŠKA br. 10 – GOTOVINA I SREDSTVA NA TEKUĆIM RAČUNIMA
KOD DRUGIH BANAKA**

<i>(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)</i>	31. 12. 2008.	31. 12. 2007.
Novac u blagajni HNB-a	823	1.000
Devizna efektivna u trezoru HNB-a	1.467.845	3.372
Sredstva na tekućim računima kod stranih banaka	4.848	3.840
	<u>1.473.516</u>	<u>8.212</u>

BILJEŠKA br. 11 – DEPOZITI KOD DRUGIH BANAKA

<i>(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)</i>	31. 12. 2008.	31. 12. 2007.
Depoziti kod stranih središnjih banaka	4.475.949	298.629
Depoziti kod stranih poslovnih banaka	8.696.933	32.817.899
Depoziti kod domaćih poslovnih banaka	13.575	14.312
	<u>13.186.457</u>	<u>33.130.840</u>

Zemljopisna koncentracija depozita kod drugih banaka:

<i>(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)</i>	31. 12. 2008.	31. 12. 2007.
Hrvatska	13.575	14.312
Europa	12.916.653	32.817.899
SAD	256.229	298.629
	<u>13.186.457</u>	<u>33.130.840</u>

Najveća individualna izloženost kreditnom riziku na dan 31. 12. 2008. iznosila je 3.932.368 tisuća kuna (31. 12. 2007.: 3.050.471 tisuću kuna). Depoziti su bez kolaterala.

BILJEŠKA br. 12 – VRIJEDNOSNI PAPIRI NAMIJENJENI TRGOVANJU

<i>(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)</i>	31. 12. 2008.	31. 12. 2007.
Vrijednosni papiri nominirani u EUR	37.839.659	28.605.007
Vrijednosni papiri nominirani u USD	14.297.220	6.354.330
	<u>52.136.879</u>	<u>34.959.337</u>

BILJEŠKA br. 13 – KREDITI

a) Krediti prema namjeni

<i>(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)</i>	31. 12. 2008.	31. 12. 2007.
Krediti domaćim bankama		
– repo krediti	–	2.814.500
– lombardni krediti	–	1.349.100
– interventni krediti	59.804	63.228
Ostali krediti	<u>792</u>	<u>800</u>
Bruto iznos kredita	<u>60.596</u>	<u>4.227.628</u>
Ispravci za umanjenje vrijednosti kredita	<u>(60.485)</u>	<u>(63.909)</u>
	<u>111</u>	<u>4.163.719</u>

b) Promjene u ispravcima za umanjenje vrijednosti

<i>(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)</i>	31. 12. 2008.	31. 12. 2007.
Stanje 1. siječnja	63.909	63.909
Isknjiženje	<u>(3.424)</u>	<u>–</u>
Stanje 31. prosinca	<u>60.485</u>	<u>63.909</u>

Hrvatska narodna banka na izvještajni datum nije imala dospjelih potraživanja za koje nije izvršeno umanjenje. Umanjenje vrijednosti izvršeno je u prethodnim razdobljima za potraživanja prema bankama u stečaju i likvidaciji.

BILJEŠKA br. 14 – SREDSTVA KOD MEĐUNARODNOGA MONETARNOG FONDA

<i>(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)</i>	31. 12. 2008.	31. 12. 2007.
Članska kvota	2.899.206	2.873.129
Sredstva u posebnim pravima vučenja (SDR) i depoziti	<u>5.327</u>	<u>5.576</u>
	<u>2.904.533</u>	<u>2.878.705</u>

BILJEŠKA br. 15 – ULAGANJA U VLASNIČKE VRIJEDNOSNE PAPIRE

<i>(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)</i>	31. 12. 2008.	31. 12. 2007.
Članski ulozi u ostalim međunarodnim institucijama	39.546	39.235
Ulaganja u domaća trgovačka društva	17.895	16.137
	<u>57.441</u>	<u>55.372</u>

Članski ulozi u ostalim međunarodnim institucijama odnose se na dionice Banke za međunarodne namire u Baselu i dionice SWIFT-a (međunarodnoga međubankovnoga telekomunikacijskog servisa). Ulaganja u domaća trgovačka društva čine udio Hrvatske narodne banke u kapitalu Hrvatskoga novčarskog zavoda.

BILJEŠKA br. 16 – OBRAČUNATE KAMATE I OSTALA IMOVINA

<i>(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)</i>	31. 12. 2008.	31. 12. 2007.
Obračunate kamate	33.575	106.782
Plaćeni troškovi budućeg razdoblja	102.968	94.857
Numizmatika	12.302	9.005
Zlato i drugi plemeniti metali	3.345	3.627
Ostala imovina	88.396	80.060
	<u>240.586</u>	<u>294.331</u>
Ispravak vrijednosti	<u>(66.540)</u>	<u>(66.754)</u>
	<u>174.046</u>	<u>227.577</u>

<i>(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)</i>	31. 12. 2008.	31. 12. 2007.
Promjene u ispravcima vrijednosti		
Stanje 1. siječnja	(66.754)	(77.888)
Novi ispravci vrijednosti	–	(6.005)
Naplaćeni iznosi	–	11.426
Isknjiženje	214	5.713
Stanje 31. prosinca	<u>(66.540)</u>	<u>(66.754)</u>

U okviru plaćenih troškova budućeg razdoblja najveći udio imaju unaprijed plaćeni troškovi izrade novčanica i kovanog novca kuna, koji iznose 99.363 tisuće kuna (2007.: 91.704 tisuće kuna).

BILJEŠKA br. 17 – MATERIJALNA I NEMATERIJALNA IMOVINA

(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	Zemljište i zgrade	Računala	Namještaj i oprema	Motorna vozila	Ostala imovina	Investicije u tijeku	Softver i licencije	Ukupno
Stanje 31. prosinca 2006.								
Nabavna ili revalorizirana vrijednost	308.430	65.665	39.892	7.088	3.495	83.621	17.159	525.350
Akumulirana amortizacija	<u>(36.042)</u>	<u>(50.713)</u>	<u>(26.163)</u>	<u>(5.854)</u>	<u>–</u>	<u>–</u>	<u>(10.193)</u>	<u>(128.965)</u>
Neto knjigovodstvena vrijednost	<u>272.388</u>	<u>14.952</u>	<u>13.729</u>	<u>1.234</u>	<u>3.495</u>	<u>83.621</u>	<u>6.966</u>	<u>396.385</u>
za godinu koja je završila 31. prosinca 2007.								
Početna neto knjigovodstvena vrijednost	272.388	14.952	13.729	1.234	3.495	83.621	6.966	396.385
Nove nabavke	–	–	–	–	162	54.051	–	54.213
Prijenos u upotrebu	234	9.834	4.292	4.827	94	(27.281)	8.000	–
Revalorizacija	134.620	–	–	–	–	–	–	134.620
Neto otpisi i isknjiženje	–	(9)	(7)	–	–	–	–	(16)
Amortizacijski trošak za razdoblje	<u>(6.277)</u>	<u>(10.481)</u>	<u>(4.388)</u>	<u>(1.738)</u>	<u>–</u>	<u>–</u>	<u>(4.792)</u>	<u>(27.676)</u>
Zaključno neto knjigovodstveno stanje	<u>400.965</u>	<u>14.296</u>	<u>13.626</u>	<u>4.323</u>	<u>3.751</u>	<u>110.391</u>	<u>10.174</u>	<u>557.526</u>
Stanje 31. prosinca 2007.								
Nabavna ili revalorizirana vrijednost	403.921	73.992	43.717	9.798	3.751	110.391	25.160	670.730
Akumulirana amortizacija	<u>(2.956)</u>	<u>(59.696)</u>	<u>(30.091)</u>	<u>(5.475)</u>	<u>–</u>	<u>–</u>	<u>(14.986)</u>	<u>(113.204)</u>
Neto knjigovodstvena vrijednost	<u>400.965</u>	<u>14.296</u>	<u>13.626</u>	<u>4.323</u>	<u>3.751</u>	<u>110.391</u>	<u>10.174</u>	<u>557.526</u>

BILJEŠKA br. 17 – MATERIJALNA I NEMATERIJALNA IMOVINA (nastavak)

(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	Zemljište i zgrade	Računala	Namještaj i oprema	Motorna vozila	Ostala imovina	Investicije u tijeku	Softver i licencije	Ukupno
Stanje 31. prosinca 2007.								
Nabavna ili revalorizirana vrijednost	403.921	73.992	43.717	9.798	3.751	110.391	25.160	670.730
Akumulirana amortizacija	<u>(2.956)</u>	<u>(59.696)</u>	<u>(30.091)</u>	<u>(5.475)</u>	<u>–</u>	<u>–</u>	<u>(14.986)</u>	<u>(113.204)</u>
Neto knjigovodstvena vrijednost	<u>400.965</u>	<u>14.296</u>	<u>13.626</u>	<u>4.323</u>	<u>3.751</u>	<u>110.391</u>	<u>10.174</u>	<u>557.526</u>
za godinu koja je završila 31. prosinca 2008.								
Početna neto knjigovodstvena vrijednost	400.965	14.296	13.626	4.323	3.751	110.391	10.174	557.526
Nove nabavke	–	–	–	–	159	55.687	–	55.846
Prijenos u upotrebu	6.959	18.721	32.211	1.168	18	(69.977)	10.900	–
Revalorizacija	–	–	–	–	–	–	–	–
Neto otpisi i isknjiženje	–	(1)	(10)	–	–	–	–	(11)
Amortizacijski trošak za razdoblje	<u>(7.299)</u>	<u>(9.137)</u>	<u>(6.392)</u>	<u>(1.594)</u>	<u>–</u>	<u>–</u>	<u>(7.408)</u>	<u>(31.830)</u>
Zaključno neto knjigovodstveno stanje	<u>400.625</u>	<u>23.879</u>	<u>39.435</u>	<u>3.897</u>	<u>3.928</u>	<u>96.101</u>	<u>13.666</u>	<u>581.531</u>
Stanje 31. prosinca 2008.								
Nabavna ili revalorizirana vrijednost	410.880	91.969	74.757	10.967	3.928	96.101	36.059	724.661
Akumulirana amortizacija	<u>(10.255)</u>	<u>(68.090)</u>	<u>(35.322)</u>	<u>(7.070)</u>	<u>–</u>	<u>–</u>	<u>(22.393)</u>	<u>(143.130)</u>
Neto knjigovodstvena vrijednost	<u>400.625</u>	<u>23.879</u>	<u>39.435</u>	<u>3.897</u>	<u>3.928</u>	<u>96.101</u>	<u>13.666</u>	<u>581.531</u>

Posljednju revalorizaciju imovine (zemljišta i zgrada) proveli su 2007. godine neovisni stručnjaci. Fer vrijednost je određena na temelju tržišnih podataka. Kad bi se zemljište i zgrade vodili prema trošku nabave umanjenom za amortizaciju, neto knjigovodstvena vrijednost na dan 31. prosinca 2008. bila bi 35.774 tisuće kuna. Dugotrajna materijalna imovina Hrvatske narodne banke nije opterećena ni hipotekarnim ni fiducijarnim teretom.

BILJEŠKA br. 18 – NOVČANICE I KOVANI NOVAC U OPTJECAJU

(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	2008.	2007.
Gotov novac stavljen u optjecaj – početno stanje 1. siječnja	19.313.241	17.307.271
Povećanje gotovog novca u optjecaju tijekom godine	1.166.033	2.005.970
Gotov novac stavljen u optjecaj – ukupno stanje 31. prosinca	20.479.274	19.313.241

Kune	Nominalna vrijednost	31. 12. 2008.		31. 12. 2007.	
		Kom.	Vrijednost u tis. kuna	Kom.	Vrijednost u tis. kuna
Kovani novac	0,01	125.312.129	1.253	116.509.963	1.165
Kovani novac	0,02	83.118.680	1.662	74.540.728	1.491
Kovani novac	0,05	216.729.762	10.836	200.743.987	10.037
Kovani novac	0,10	352.870.548	35.287	327.784.875	32.779
Kovani novac	0,20	255.419.423	51.084	231.459.045	46.292
Kovani novac	0,50	146.703.782	73.352	138.337.727	69.169
Kovani novac	1	168.676.952	168.677	158.650.236	158.650
Kovani novac	2	82.390.927	164.782	75.734.044	151.468
Kovani novac	5	57.647.532	288.238	52.793.744	263.969
Kovani novac	25	1.117.556	27.939	1.120.969	28.024
Novčanice	5	4.281.755	21.409	4.435.879	22.179
Novčanice	10	27.391.199	273.912	25.713.301	257.133
Novčanice	20	18.582.564	371.651	17.330.715	346.614
Novčanice	50	12.590.842	629.542	13.930.108	696.505
Novčanice	100	27.477.540	2.747.754	25.671.780	2.567.178
Novčanice	200	40.604.879	8.120.976	38.457.970	7.691.594
Novčanice	500	5.510.439	2.755.220	5.383.573	2.691.787
Novčanice	1.000	4.735.700	4.735.700	4.277.207	4.277.207
UKUPNO		1.631.162.209	20.479.274	1.512.875.851	19.313.241

BILJEŠKA br. 19 – OBVEZE PREMA BANKAMA I DRUGIM FINANCIJSKIM INSTITUCIJAMA

<i>(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)</i>	31. 12. 2008.	31. 12. 2007.
Obvezna pričuva u kunama	19.222.748	22.275.561
Obvezna pričuva u stranoj valuti	8.005.097	14.249.760
Ostali primljeni depoziti domaćih banaka	9.590.210	8.352.233
Primljeni depoziti stranih banaka i drugih financijskih institucija	16.622	17.210
Sredstva izdvojena po nalogu suda	3.391	2.898
Obvezni blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke u kunama	460.604	1.991.118
	<u>37.298.672</u>	<u>46.888.780</u>

BILJEŠKA br. 20 – OBVEZE PREMA DRŽAVI I DRŽAVNIM INSTITUCIJAMA

<i>(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)</i>	31. 12. 2008.	31. 12. 2007.
Kunski depoziti	213.552	143.151
Devizni depoziti	35.771	73.317
	<u>249.323</u>	<u>216.468</u>

BILJEŠKA br. 21 – OBVEZE PREMA MEĐUNARODNOME MONETARNOM FONDU

<i>(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)</i>	31. 12. 2008.	31. 12. 2007.
Mjenice nominirane u kunama	2.890.695	2.864.694
Ostali računi Međunarodnoga monetarnog fonda	7.266	7.200
	<u>2.897.961</u>	<u>2.871.894</u>

Kunske mjenice odnose se na članstvo Republike Hrvatske u Međunarodnome monetarnom fondu.

BILJEŠKA br. 22 – OBRAČUNATE KAMATE I OSTALE OBVEZE

<i>(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)</i>	31. 12. 2008.	31. 12. 2007.
Obračunate kamate	17.040	24.044
Obveze prema zaposlenicima	6.519	5.924
Porezi i doprinosi	6.141	5.668
Obveze prema Ministarstvu financija	1.347.661	490.160
Obveze prema dobavljačima	15.563	20.320
Ostale obveze	84.907	78.172
	<u>1.477.831</u>	<u>624.288</u>

U okviru su ostalih obveza i dugoročne rezervacije za troškove i rizike, od kojih se na rezervacije za sudske sporove odnosi 19.110 tisuća kuna (2007.: 18.310 tisuća kuna), a na rezervacije za primanja zaposlenika 14.275 tisuća kuna (2007.: 16.180 tisuća kuna).

BILJEŠKA br. 23 – KAPITAL

Kapital Hrvatske narodne banke sastoji se od temeljnoga kapitala i pričuva.

Temeljni kapital u iznosu od 2.500.000 tisuća kuna drži isključivo Republika Hrvatska, nije prenosiv i ne može biti predmetom zaduživanja.

Pričuve se sastoje od općih i posebnih pričuva. Opće pričuve formiraju se radi pokrića općih rizika poslovanja Hrvatske narodne banke i njihova visina nije ograničena, a formiraju se u skladu sa Zakonom o Hrvatskoj narodnoj banci. Posebne pričuve formiraju se radi pokrića identificiranih gubitaka u skladu s odlukom koju donosi Savjet Hrvatske narodne banke.

Iz viška prihoda nad rashodima u opće pričuve Hrvatske narodne banke raspoređeno je 2.044.525 tisuća kuna u 2008.

BILJEŠKA br. 24 – POTENCIJALNE I PREUZETE OBVEZE I SUSTAV TREZORSKIH ZALIHA

Sudski sporovi: Na dan 31. prosinca 2008. u tijeku je bilo nekoliko pravnih sporova. Prema mišljenju rukovodstva i internih pravnih savjetnika Hrvatske narodne banke postoji mogućnost da Hrvatska narodna banka izgubi neke sporove, stoga su rezervirana sredstva za potencijalne gubitke u tim sporovima u iznosu od 19.110 tisuća kuna (vidi bilješku br. 22).

Preuzete obveze za kapitalna ulaganja: Na dan 31. prosinca 2008. Hrvatska narodna banka imala je preuzetih obveza za kapitalna ulaganja u iznosu od 27.124 tisuće kuna (2007.: 33.414 tisuća kuna).

Sustav trezorskih zaliha:

(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31. 12. 2008.	31. 12. 2007.
Novčanice i kovani novac koji nisu u optjecaju	85.606.614	84.762.350
Zalihe državnih biljega i obrazaca mjenica	406.879	244.349
	86.013.493	85.006.699

BILJEŠKA br. 25 – NOVAC I NOVČANI EKVIVALENTI

(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	31. 12. 2008.	31. 12. 2007.
Novac u blagajni HNB-a	823	1.000
Devizna efektivna u trezoru HNB-a	1.467.845	3.372
Sredstva na tekućim računima kod stranih banaka	4.848	3.840
Sredstva u posebnim pravima vučenja (SDR) i depoziti kod MMF-a	5.327	5.576
	1.478.843	13.788

BILJEŠKA br. 26 – RASPOREĐIVANJE

<i>(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)</i>	31. 12. 2008.	31. 12. 2007.
Višak prihoda nad rashodima	3.387.020	1.232.643
Raspoređeno u opće pričuve	(2.044.525)	(747.935)
Raspoređeno u državni proračun	<u>(1.342.495)</u>	<u>(484.708)</u>
	<u>–</u>	<u>–</u>

BILJEŠKA br. 27 – FER VRIJEDNOST FINACIJSKE AKTIVE I PASIVE

Fer vrijednosti financijske imovine i obveza Hrvatske narodne banke približno su jednake računovodstvenim vrijednostima zbog kratkoročnosti instrumenata, osim financijskih instrumenata klasificiranih za trgovanje, koji su prikazani po kotiranoj vrijednosti, stoga njihova knjigovodstvena vrijednost odgovara fer vrijednosti.

BILJEŠKA br. 28 – UPRAVLJANJE RIZICIMA

Hrvatska narodna banka upravlja međunarodnim pričuvama Republike Hrvatske na osnovi načela likvidnosti i sigurnosti ulaganja. Pritom održava visoku likvidnost pričuva i primjerenu izloženost rizicima te, uz dana ograničenja, nastoji ostvariti povoljne stope povrata svojih ulaganja.

Rizici prisutni u upravljanju međunarodnim pričuvama ponajprije su financijski rizici, dakle kreditni, kamatni i valutni rizik, ali velika se pozornost pridaje i likvidnosnom i operativnom riziku.

BILJEŠKA br. 28.1 – KREDITNI RIZIK

Kreditni rizik je rizik nepodmirenja obveza odnosno opasnost da se uložena sredstva neće u potpunosti vratiti.

Hrvatska narodna banka kreditnu izloženost promatra s aspekta vrste i kvalitete instrumenta, kredibilnosti izdavatelja i zemlje izdavatelja, te rabi nekoliko razina zaštite od kreditnog rizika:

- HNB plasira sredstva samo partnerima visokoga kreditnog rejtinga; ocjena kreditne sposobnosti temelji se na rejtingima koje su objavile velike međunarodne agencije za procjenu rejtinga (Moody's, Standard & Poor's i Fitch)
- plasmani pojedinim partnerima i zemljama limitirani su, čime se kreditni rizik diversificira
- dio plasmana osiguran je tako da HNB pri deponiranju sredstava kod pojedine financijske institucije za osiguranje traži državne obveznice iste ili veće tržišne vrijednosti od vrijednosti plasiranih sredstava.

Izloženost kreditnom riziku ograničava se ulaganjem u obveznice država rejtinga od Aaa do Aa3 (po agenciji Moody's), u obratne repo ugovore kod komercijalnih banaka rejtinga od Aaa do A3, u depozite kod središnjih banaka rejtinga od Aaa do Aa3 i depozite kod međunarodnih financijskih institucija, kao i u depozite koji se plasiraju u komercijalne banke rejtinga od Aaa do A1.

Hrvatska narodna banka može ulagati međunarodne pričuve kod komercijalnih banaka čije su kratkoročne obveze najmanje dvije agencije ocijenile jednom od dviju najviših ocjena.

BILJEŠKA br. 28.1 – KREDITNI RIZIK (nastavak)

28.1.1 Koncentracija kreditnog rizika po vrsti imovine

(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

	2008.	2007.
Državni vrijednosni papiri	52.136.879	34.812.532
Osigurane obveznice	–	146.805
Ukupno vrijednosni papiri	52.136.879	34.959.337
Obratni repo ugovori	3.885.855	3.200.450
Depoziti	5.019.732	28.909.605
Devizni tekući računi	4.848	3.840
Depoziti kod međunarodnih financijskih institucija	4.289.046	1.099.954
Ukupno depoziti	13.199.481	33.213.849
Kreditni (bankama u RH)	2.204	4.167.279
Ukupno krediti	2.204	4.167.279
SVEUKUPNO	65.338.564	72.340.465

BILJEŠKA br. 28.1 – KREDITNI RIZIK (nastavak)

28.1.2 Kreditni rizik prema kreditnom rejtingu partnera

(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

Rejting (Moody's)	31. 12. 2008.	31. 12. 2007.
	Državni vrijednosni papiri	Državni vrijednosni papiri
Aaa	50.565.847	34.135.442
Aa1	695.192	–
Aa2	875.840	677.090
Ukupno	52.136.879	34.812.532
	Osigurane obveznice	Osigurane obveznice
Aaa	–	146.805
Ukupno	–	146.805
UKUPNO	52.136.879	34.959.337
VRIJEDNOSNI PAPIRI		
	Obratni repo ugovori	Obratni repo ugovori
Aaa	953.083	298.641
Aa1	2.932.772	2.901.809
Ukupno	3.885.855	3.200.450
	Depoziti	Depoziti
Aaa	4.226.505	2.688
Aa1	3.680	13.329.156
Aa2	794.319	12.481.230
Aa3	60	2.292.917
A1	–	807.454
Bez rejtinga	16	–
Ukupno	5.024.580	28.913.445
	Depoziti kod međunarodnih financijskih institucija	Depoziti kod međunarodnih financijskih institucija
Bez rejtinga	4.289.046	1.099.954
Ukupno	4.289.046	1.099.954
UKUPNO DEPOZITI	13.199.481	33.213.849
	Kreditni (bankama u RH)	Kreditni (bankama u RH)
Bez rejtinga	2.204	4.167.279
UKUPNO KREDITI	2.204	4.167.279
SVEUKUPNO	65.338.564	72.340.465

BILJEŠKA br. 28.1 – KREDITNI RIZIK (nastavak)

28.1.3 Zemljopisna koncentracija kreditnog rizika

(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

Stanje 31. prosinca 2008.

Instrumenti	Eurozona	Ostalo	Ukupno
Državni vrijednosni papiri	49.180.129	2.956.750	52.136.879
Ukupno vrijednosni papiri	49.180.129	2.956.750	52.136.879
Obratni repo ugovori	2.932.771	953.084	3.885.855
Depoziti	4.434.340	590.240	5.024.580
Depoziti kod međunarodnih financijskih institucija	–	4.289.046	4.289.046
Ukupno depoziti	7.367.111	5.832.370	13.199.481
Kreditni (bankama u RH)	–	2.204	2.204
Ukupno krediti	–	2.204	2.204
SVEUKUPNO 31. prosinca 2008.	56.547.240	8.791.324	65.338.564

BILJEŠKA br. 28.1 – KREDITNI RIZIK (nastavak)

28.1.3 Zemljopisna koncentracija kreditnog rizika (nastavak)

(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

Stanje 31. prosinca 2007.

Instrumenti	Eurozona	Ostalo	Ukupno
Državni vrijednosni papiri	32.012.504	2.800.028	34.812.532
Osigurane obveznice	–	146.805	146.805
Ukupno vrijednosni papiri	32.012.504	2.946.833	34.959.337
Obratni repo ugovori	700.571	2.499.879	3.200.450
Depoziti	17.868.670	11.044.775	28.913.445
Depoziti kod međunarodnih financijskih institucija	–	1.099.954	1.099.954
Ukupno depoziti	18.569.241	14.644.608	33.213.849
Kreditni (bankama u RH)	–	4.167.279	4.167.279
Ukupno krediti	–	4.167.279	4.167.279
SVEUKUPNO 31. prosinca 2007.	50.581.745	21.758.720	72.340.465

BILJEŠKA br. 28.2 – VALUTNI RIZIK

Hrvatska narodna banka većinu svoje imovine drži u stranoj valuti, zbog čega je izložena valutnom riziku, odnosno fluktuaciji međuvalutnih odnosa između kune i eura te između kune i američkog dolara. Te međuvalutne promjene utječu na Račun dobiti i gubitka, a preko toga i na konačni financijski rezultat.

Valutna struktura neto međunarodnih pričuva uskladuje se dva puta godišnje s valutnom strukturom projiciranih iznosa otplate inozemnog duga (glavnice i kamate) RH za godinu unaprijed te s valutnom strukturom uvoza robe i usluga ostvarenog u proteklih godinu dana. Tako se upravljanje valutnim rizikom međunarodnih pričuva HNB-a mora promatrati u širem kontekstu jer se valutnom strukturom međunarodnih pričuva HNB-a nastoji umanjiti izloženost valutnom riziku koja proizlazi iz obveza RH prema inozemstvu.

Dijelom pričuva prikupljenih s osnove sredstava izdvojene devizne obvezne pričuve i granične obvezne pričuve, sredstava Ministarstva financija, repo poslova te sredstava u posebnim pravima vučenja (SDR) središnja banka upravlja pasivno, u skladu s valutnom strukturom ugovorenih deviznih obveza.

Hrvatska narodna banka izložena je valutnom riziku samo za neto međunarodne pričuve, dok se ostala sredstva međunarodnih pričuva investiraju u istoj valuti u kojoj su stvorene obveze i zbog toga taj dio portfelja nije izložen valutnom riziku.

BILJEŠKA br. 28.2 – VALUTNI RIZIK (nastavak)

28.2.1 Analiza osjetljivosti – utjecaj promjena valutnih tečajeva za određeni postotak na Račun dobiti i gubitka

Analiza osjetljivosti za 2008.

(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

2008.	USD	EUR
	+/-5%	+/-1%
Utjecaj promjene tečaja na rezultat Računa dobiti i gubitka	537.000/(537.000)	465.000/(465.000)

Gornja tablica pokazuje osjetljivost rezultata Računa dobiti i gubitka HNB-a u slučaju porasta/pada tečaja EUR/HRK za $\pm 1\%$ i u slučaju porasta/pada tečaja USD/HRK za $\pm 5\%$. Prema podacima za prethodna razdoblja godišnja kolebljivost tečaja USD/HRK veća je oko 5 puta od kolebljivosti tečaja EUR/HRK.

Positivan broj znači povećanje rezultata Računa dobiti i gubitka ako tečaj kune padne u odnosu na relevantnu valutu za odabrani postotak, dok negativan broj znači smanjenje rezultata Računa dobiti i gubitka ako se zabilježi porast tečaja kune.

U slučaju tečaja EUR/HRK nižeg za 1% na datum 31. prosinca 2008. rezultat Računa dobiti i gubitka HNB-a bio bi manji približno za 465.000 tisuća kuna, dok bi u slučaju tečaja USD/HRK nižeg za 5% rezultat Računa dobiti i gubitka bio manji približno za 537.000 tisuća kuna.

Metodologija izračuna

Iznos neto eurskih i neto dolarskih međunarodnih pričuva sa stanjem na dan bilance pomnožen je s razlikom tečaja EUR/HRK odnosno USD/HRK koji je vrijedio na datum bilance i istih tečajeva koji su uvećani/umanjeni za odabrani postotak.

Analiza osjetljivosti za 2007.

(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

2007.	USD	EUR
	+/-5%	+/-1%
Utjecaj promjene tečaja na rezultat Računa dobiti i gubitka	494.000/(494.000)	440.000/(440.000)

BILJEŠKA br. 28.2 – VALUTNI RIZIK (nastavak)

28.2.2 Izloženost HNB-a valutnom riziku – analiza imovine i obveza po pojedinim valutama

<i>(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)</i>	EUR	USD	XDR	Ostale strane valute	HRK	Ukupno
Stanje 31. prosinca 2008.						
Imovina						
Gotovina i sredstva na tekućim računima kod drugih banaka	1.467.479	1.699	-	4.300	38	1.473.516
Depoziti kod drugih banaka	12.349.837	823.045	-	-	13.575	13.186.457
Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	37.839.659	14.297.220	-	-	-	52.136.879
Kredit	-	-	-	-	111	111
Sredstva kod MMF-a	-	-	2.904.533	-	-	2.904.533
Ulaganja u vlasničke vrijednosne papire	77	-	59.469	-	17.895	57.441
Obračunate kamate i ostala imovina	16.360	62	2	-	157.622	174.046
Materijalna i nematerijalna imovina	-	-	-	-	581.531	581.531
Ukupno imovina	51.673.412	15.122.026	2.944.004	4.300	770.772	70.514.514
Obveze						
Novčanice i kovani novac u optjecaju	-	-	-	-	20.479.274	20.479.274
Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	3.625.935	4.379.162	-	-	29.293.575	37.298.672
Obveze prema državi i državnim institucijama	32.390	196	-	3.185	213.552	249.323
Obveze prema MMF-u	-	-	2.897.961	-	-	2.897.961
Obračunate kamate i ostale obveze	2.506	1.041	-	115	1.474.169	1.477.831
Ukupno obveze	3.660.831	4.380.399	2.897.961	3.300	51.460.570	62.403.061
Neto pozicija	48.012.581	10.741.627	46.043	1.000	(50.689.798)	8.111.453

BILJEŠKA br. 28.2 – VALUTNI RIZIK (nastavak)

<i>(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)</i>	EUR	USD	XDR	Ostale strane valute	HRK	Ukupno
Stanje 31. prosinca 2007.						
Imovina						
Gotovina i sredstva na tekućim računima kod drugih banaka	3.484	1.718	–	2.958	52	8.212
Depoziti kod drugih banaka	29.506.939	3.575.584	–	34.005	14.312	33.130.840
Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	28.605.007	6.354.330		–	–	34.959.337
Kredit	–	–	–	–	4.163.719	4.163.719
Sredstva kod MMF-a	–		2.878.705	–	–	2.878.705
Ulaganja u vlasničke vrijednosne papire	77	–	39.158	–	16.137	55.372
Obračunate kamate i ostala imovina	77.285	10.606	9	5	139.672	227.577
Materijalna i nematerijalna imovina	–	–	–	–	557.526	557.526
Ukupno imovina	<u>58.192.792</u>	<u>9.942.238</u>	<u>2.917.872</u>	<u>36.968</u>	<u>4.891.418</u>	<u>75.981.288</u>
Obveze						
Novčanice i kovani novac u optjecaju		–	–	–	19.313.241	19.313.241
Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	14.184.516	65.245	–	–	32.639.019	46.888.780
Obveze prema državi i državnim institucijama	37.155	573	–	33.588	143.152	216.468
Obveze prema MMF-u	–	–	2.871.894	–	–	2.871.894
Obračunate kamate i ostale obveze	7.752	64	–	–	616.472	624.288
Ukupno obveze	<u>14.229.423</u>	<u>65.882</u>	<u>2.871.894</u>	<u>35.588</u>	<u>52.711.884</u>	<u>69.914.671</u>
Neto pozicija	<u>43.963.369</u>	<u>9.876.356</u>	<u>45.978</u>	<u>1.380</u>	<u>(47.820.466)</u>	<u>6.066.617</u>

BILJEŠKA br. 28.3 – KAMATNI RIZIK

Kamatni rizik je rizik pada vrijednosti deviznih portfelja, odnosno vrijednosti deviznih portfelja međunarodnih pričuva HNB-a zbog neželjenih promjena kamatnih stopa na tržištima instrumenata s fiksnim prinosom. Kamatni rizik međunarodnih pričuva HNB-a kontrolira se primjenom precizno definiranih referentnih portfelja. Referentni portfelji zadovoljavaju traženi odnos rizika i dobiti, odnosno odražavaju dugoročnu strategiju ulaganja samih pričuva.

Kao i kod valutnog rizika, HNB ima otvorenu kamatnu izloženost samo s neto međunarodnim pričuvama jer ostalom deviznom imovinom upravlja u skladu s ročnošću preuzetih obveza.

Kamatni rizik neto međunarodnih pričuva HNB ograničava strateškim modificiranim prosječnim vremenom vezivanja (strateški modificirani *duration*) kraćim od godine dana.

BILJEŠKA br. 28.3 – KAMATNI RIZIK (nastavak)

28.3.1 Analiza osjetljivosti zbog izloženosti neto međunarodnih pričuva HNB-a promjenama kamatnih stopa

Analiza osjetljivosti za 2008.

(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

2008.	USD	EUR
Porast/pad krivulje prinosa	+/-50 b. b.	+/-50 b. b.
Utjecaj promjene razine krivulje prinosa na Račun dobiti i gubitka	(45.000)/45.000	(194.000)/194.000

Kad bi na datum 31. prosinca 2008. cijela dolarska krivulja prinosa bila na višoj razini za 50 baznih bodova (0,5%), rezultat Računa dobiti i gubitka HNB-a bio bi manji približno za 45.000 tisuća kuna, dok bi u slučaju više razine eurske krivulje prinosa za 50 baznih bodova konačni rezultat Računa dobiti i gubitka bio manji približno za 194.000 tisuća kuna.

U slučaju niže razine krivulja prinosa za 50 baznih bodova rezultat Računa dobiti i gubitka bio bi veći za približno iste iznose.

Metodologija izračuna

Iznos neto dolarskih, tj. neto eurskih pričuva s datumom 31. prosinca 2008. pomnožen je s modificiranim prosječnim vremenom vezivanja (modificirani *duration*) i s 50 baznih bodova u postotnom obliku (0,5%). Modificirano prosječno vrijeme vezivanja označuje za koliko će stotih dijelova postotka pasti vrijednost portfelja ako krivulja prinosa poraste za 1 postotni bod.

Analiza osjetljivosti za 2007.

(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)

2007.	USD	EUR
Porast/pad krivulje prinosa	+/-50 b. b.	+/-50 b. b.
Utjecaj promjene razine krivulje prinosa na Račun dobiti i gubitka	(41.000)/41.000	(183.000)/183.000

BILJEŠKA br. 28.3 – KAMATNI RIZIK (nastavak)

28.3.2 Analiza kamatnog rizika

U sljedećim tablicama prikazane su imovina i obveze Hrvatske Narodne Banke analizirane u skladu s razdobljima promjene kamatnih stopa koje se određuju na osnovu preostalog dospijeca i ugovornog razdoblja promjene kamatnih stopa, ovisno što je kraće.

<i>(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)</i>	Do 1 mjeseca	Od 1 do 3 mjeseca	Od 3 mj. do 1 godine	Od 1 do 5 godina	Beskamatno	Ukupno
Stanje 31. prosinca 2008.						
Imovina						
Gotovina i sredstva na tekućim računima kod drugih banaka	-	-	-	-	1.473.516	1.473.516
Depoziti kod drugih banaka	10.887.093	2.285.789	-	-	13.575	13.186.457
Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	52.136.879	-	-	-	-	52.136.879
Kredit	111	-	-	-	-	111
Sredstva kod MMF-a	1.204	-	-	-	2.903.329	2.904.533
Ulaganja u vlasničke vrijednosne papire	-	-	-	-	57.441	57.441
Obračunate kamate i ostala imovina	-	-	-	-	174.046	174.046
Materijalna i nematerijalna imovina	-	-	-	-	581.531	581.531
Ukupno imovina	63.025.287	2.285.789	-	-	5.203.438	70.514.514
Obveze						
Novčanice i kovani novac u optjecaju	-	-	-	-	20.479.274	20.479.274
Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	27.227.846	331	460.273	-	9.610.222	37.298.672
Obveze prema državi i državnim institucijama	4.227	-	-	-	245.096	249.323
Obveze prema MMF-u	-	-	-	-	2.897.961	2.897.961
Obračunate kamate i ostale obveze	-	-	-	-	1.477.831	1.477.831
Ukupno obveze	27.232.073	331	460.273	-	34.710.384	62.403.061
Neto pozicija	35.793.214	2.285.458	(460.273)	-	(29.506.946)	8.111.453

Hrvatska narodna banka
Financijska izvješća za godinu koja je završila 31. prosinca 2008.

BILJEŠKA br. 28.3 – KAMATNI RIZIK (nastavak)

<i>(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)</i>	Do 1 mjeseca	Od 1 do 3 mjeseca	Od 3 mj. do 1 godine	Od 1 do 5 godina	Beskamatno	Ukupno
Stanje 31. prosinca 2007.						
Imovina						
Gotovina i sredstva na tekućim računima kod drugih banaka	-	-	-	-	8.212	8.212
Depoziti kod drugih banaka	26.240.588	6.875.940	-	-	14.312	33.130.840
Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	34.959.337	-	-	-	-	34.959.337
Kredit	4.163.719	-	-	-	-	4.163.719
Sredstva kod MMF-a	1.486	-	-	-	2.877.219	2.878.705
Ulaganja u vlasničke vrijednosne papire	-	-	-	-	55.372	55.372
Obračunate kamate i ostala imovina	-	-	-	-	227.577	227.577
Materijalna i nematerijalna imovina	-	-	-	-	557.526	557.526
Ukupno imovina	65.365.130	6.875.940	-	-	3.740.218	75.981.288
Obveze						
Novčanice i kovani novac u optjecaju	-	-	-	-	19.313.241	19.313.241
Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	37.282.101	-	1.991.118	-	7.615.561	46.888.780
Obveze prema državi i državnim institucijama	13.206	-	-	-	203.262	216.468
Obveze prema MMF-u	-	-	-	-	2.871.894	2.871.894
Obračunate kamate i ostale obveze	-	-	-	-	624.288	624.288
Ukupno obveze	37.295.307	-	1.991.118	-	30.628.246	69.914.671
Neto pozicija	28.069.823	6.875.940	(1.991.118)	-	(26.888.028)	6.066.617

BILJEŠKA br. 28.4 – LIKVIDNOSNI RIZIK

Likvidnosni rizik proizlazi iz nemogućnosti podmirenja dospjelih obveza ili ostalih obveza iz poslovanja Hrvatske narodne banke u ugovorenom roku. Zbog toga Hrvatska narodna banka svojom strategijom upravljanja deviznom likvidnošću mora dnevno osigurati dostatnu raspoloživost sredstava za namiru svih dospjelih i ugovorenih obveza.

Likvidnosni rizik kontrolira se ulaganjem međunarodnih pričuva u lakoutržive obveznice i djelomično u depozitne instrumente s kratkim dospeljećem.

Likvidna sredstva obuhvaćaju svu imovinu koju je moguće unovčiti u roku od jednog do tri dana. HNB ulaže ukupne međunarodne pričuve u depozite ročnosti do tri mjeseca i u vrijednosne papire dospeljeca do pet godina s tim da su vrijednosni papiri unovčivi u svakom trenutku.

Tijekom 2008. u prosjeku je dnevno bilo likvidno 90% neto međunarodnih pričuva.

Minimalna likvidnost tijekom 2008. iznosila je 72,9%.

Maksimalna likvidnost tijekom 2008. iznosila je 94,2%.

Na dan 31. prosinca 2008. udio likvidnih sredstava u neto međunarodnim pričuvama HNB-a bio je kako slijedi:

1) vrijednosni papiri	81,36%
2) dnevno dospeljeca depozita	2,70%
3) FIXBIS i FRIBIS depoziti	7,20%
4) gotovina u trezoru	2,50%.
5) "repo pool" kod Federa	0,44%.

BILJEŠKA br. 28.4 – LIKVIDNOSNI RIZIK (nastavak)

Sljedeće tablice prikazuju financijske obveze Hrvatske narodne banke razvrstane prema vremenu preostalom od datuma bilance do ugovornog roka dospijeca. Analiza je izvedena iz nediskontiranih novčanih tokova financijskih obveza baziranih na najranijem očekivanom datumu dospijeca, a uključuje novčane tokove kamata i glavnica.

<i>(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)</i>	Do 1 mjeseca	Od 1 do 3 mjeseca	Od 3 mj. do 1 godine	Od 1 do 5 godina	Dulje od 5 godina	Ukupno
Stanje 31. prosinca 2008.						
Obveze						
Novčanice i kovani novac u optjecaju	20.479.274	-	-	-	-	20.479.274
Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	36.821.447	331	460.273	-	16.621	37.298.672
Obveze prema državi i državnim institucijama	249.323	-	-	-	-	249.323
Obveze prema MMF-u	-	-	-	-	2.897.961	2.897.961
Obračunate kamate i ostale obveze	59.111	1.353.058	34.516	38.126	2.347	1.487.158
Ukupno obveze	57.609.155	1.353.389	494.789	38.126	2.916.929	62.412.388

<i>(Svi iznosi izraženi su u tisućama kuna)</i>	Do 1 mjeseca	Od 1 do 3 mjeseca	Od 3 mj. do 1 godine	Od 1 do 5 godina	Dulje od 5 godina	Ukupno
Stanje 31. prosinca 2007.						
Obveze						
Novčanice i kovani novac u optjecaju	19.313.241	-	-	-	-	19.313.241
Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	46.871.570	-	-	-	17.210	46.888.780
Obveze prema državi i državnim institucijama	216.468	-	-	-	-	216.468
Obveze prema MMF-u	-	-	-	-	2.871.894	2.871.894
Obračunate kamate i ostale obveze	66.322	493.141	34.490	38.126	2.574	634.653
Ukupno obveze	66.467.601	493.141	34.490	38.126	2.891.678	69.925.036

**Članovi Savjeta i rukovodstvo
Hrvatske narodne banke**

Članovi Savjeta Hrvatske narodne banke

Predsjednik Savjeta
dr. sc. Željko Rohatinski

prof. dr. Boris Cota
Davor Holjevac
prof. dr. Vlado Leko
dr. sc. Branimir Lokin
dr. sc. Željko Lovrinčević
Relja Martić
mr. sc. Adolf Matejka
prof. dr. Silvije Orsag
mr. sc. Tomislav Presečan
prof. dr. Jure Šimović
dr. sc. Sandra Švaljek
prof. dr. Mladen Vedriš
prof. dr. Boris Vujčić

Rukovodstvo Hrvatske narodne banke

dr. sc. Željko Rohatinski, guverner
prof. dr. Boris Vujčić, zamjenik guvernera
Davor Holjevac, viceguverner
Relja Martić, viceguverner
mr. sc. Adolf Matejka, viceguverner
mr. sc. Tomislav Presečan, viceguverner

Izvršni direktori

Sektor za istraživanja i statistiku – mr. sc. Ljubinko Jankov
Sektor za centralnobankarske operacije – mr. sc. Irena Kovačec
Sektor za devizne poslove –
Sektor bonitetne regulative i nadzora banaka – Željko Jakuš
Sektor za planiranje, kontroling i računovodstvo – mr. sc. Diana Jakelić
Sektor platnog prometa – Neven Barbaroša
Sektor za informatičke tehnologije – mr. sc. Mario Žgela
Sektor podrške poslovanju – Boris Ninić
Sektor za međunarodnu suradnju – mr. sc. Michael Faulend

**Popis banaka
i stambenih štedionica
31. prosinca 2008.**

Popis banaka

BANCO POPOLARE CROATIA d.d.
Savska 131
10000 Zagreb
Tel: + 385 1/6345-666
Telefaks: + 385 1/6190-615
SWIFT: BPCR HR22

BANKA BROD d.d.
I. pl. Zajca 21
35000 Slavonski Brod
Tel.: + 385 35/ 445-711
Telefaks: + 385 35/ 445-755
SWIFT: BBRD HR 22

BANKA KOVANICA d.d.
P. Preradovića 29
42000 Varaždin
Tel.: + 385 42/403-403
Telefaks: + 385 42/212-148
SWIFT: SKOV HR 22

BANKA SPLITSKO-DALMATINSKA d.d.
114. brigade 9
21000 Split
Tel.: + 385 21/540-280
Telefaks: + 385 21/540-290
SWIFT: DALM HR 22

CENTAR BANKA d.d.
Amruševa 6
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1 /4803-444
Telefaks: + 385 1/4803-441
SWIFT: CBZG HR 2X

CREDO BANKA d.d.
Zrinsko-Frankopanska 58
21000 Split
Tel.: + 385 21/380-655
Telefaks: + 385 21/380-682
SWIFT: CDBS HR 22

CROATIA BANKA d.d.
Kvaternikov trg 9
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/2391-111
Telefaks: + 385 1/2391-470
SWIFT: CROA HR 2X

ERSTE & STEIERMÄRKISCHE BANK
d.d.
Jadranski trg 3a
51000 Rijeka
Tel.: + 385 51/208-211
Telefaks: + 385 51/330-525
SWIFT: ESBC HR 22

HRVATSKA POŠTANSKA BANKA d.d.
Jurišićeva 4
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/4804-539
Telefaks: + 385 1/4804-528
SWIFT: HPBZ HR 2X

HYPO ALPE-ADRIA-BANK d.d.
Slavonska avenija 6
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/6030-063
Telefaks: + 385 1/6035-100
SWIFT: HAAB HR 22

IMEX BANKA d.d.
Tolstojeva 6
21000 Split
Tel.: + 385 21/406-100
Telefaks: + 385 21/348-453
SWIFT: IMXX HR 22

ISTARSKA KREDITNA BANKA UMAG
d.d.
Ernesta Miloša 1
52470 Umag
Tel.: + 385 52/702-300
Telefaks: + 385 52/702-388
SWIFT: ISKB HR 2X

JADRANSKA BANKA d.d.
A. Starčevića 4
22000 Šibenik
Tel.: + 385 22/242-242
Telefaks: + 385 22/335-881
SWIFT: JADR HR 2X

KARLOVAČKA BANKA d.d.
I. G. Kovačića 1
47000 Karlovac
Tel.: + 385 47/614-200
Telefaks: + 385 47/614-206
SWIFT: KALC HR 2X

KREDITNA BANKA ZAGREB d.d.
Ul. grada Vukovara 74
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/6167-300
Telefaks: + 385 1/6116-466
SWIFT: KREZ HR 2X

KVARNER BANKA d.d.
Mljekarski trg 3
51000 Rijeka
Tel.: + 385 51/353-555
Telefaks: + 385 51/353-566
SWIFT: BFKK HR 22

MEĐIMURSKA BANKA d.d.
V. Morandinića 37
40000 Čakovec
Tel.: + 385 40/340-000
Telefaks: + 385 40/340-010
SWIFT: MBCK HR 2X

NAVA BANKA d.d.
Tratinska 27
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/3656-777
Telefaks: + 385 1/3656-700
SWIFT: NAVB HR 22

OTP BANKA HRVATSKA d.d.
Domovinskog rata 3
23000 Zadar
Tel.: +385 23/201-500
Telefax: +385 23/201-859
SWIFT: OTPV HR 2X

PARTNER BANKA d.d.
Vončinina 2
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/4602-260
Telefaks: + 385 1/4602-288
SWIFT: PAZG HR 2X

PODRAVSKA BANKA d.d.
Opatička 1a
48300 Koprivnica
Tel.: + 385 48/65-50
Telefaks: + 385 48/622-542
SWIFT: PDKC HR 2X

PRIMORSKA BANKA d.d.
Scarpina 7
51000 Rijeka
Tel.: + 385 51/355-704
Telefaks: +385 51/332-762
SWIFT: SPRM HR 22

PRIVREDNA BANKA ZAGREB d.d.
Račkoga 6
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1 /4723-344
Telefaks: + 385 1/4723-131
SWIFT: PBZG HR 2X

RAIFFEISENBANK AUSTRIA d.d.
Petrinjska 59
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/4566-466
Telefaks: + 385 1/4566-481
SWIFT: RZBH HR 2X

SAMOBORSKA BANKA d.d.
Trg kralja Tomislava 8
10430 Samobor
Tel.: + 385 1/3362-530
Telefaks: + 385 1/3361-523
SWIFT: SMBR HR 22

SLATINSKA BANKA d.d.
Vladimira Nazora 2
33520 Slatina
Tel.: + 385 33/551-526
Telefaks: + 358 33/551-138
SWIFT: SBSL HR 2X

SLAVONSKA BANKA d.d.
Kapucinska 29
31000 Osijek
Tel.: + 385 31/231-231
Telefaks: + 385 31/201-039
SWIFT: SLBO HR 2X

VENETO BANKA d.d.
Draškovićeva 58
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/4802-666
Telefaks: + 385 1/4802-685
SWIFT: CCBZ HR 2X

SOCIÉTÉ GÉNÉRALE – SPLITSKA
BANKA d.d.
R. Boškovića 16
21000 Split
Tel.: + 385 21/304-304
Telefaks: + 385 21/312-586
SWIFT: SOGE HR 22

VOLKSBANK d.d.
Varšavska 9
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/4801-300
Telefaks: + 385 1/4801-365
SWIFT: VBCR HR 22

ŠTEDBANKA d.d.
Slavonska avenija 3
10000 Zagreb
Tel.: 385 1/6306-666
Telefaks: 385 1/6187-016
SWIFT: STED HR 22

ZAGREBAČKA BANKA d.d.
Paromlinska 2
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/6104-000
Telefaks: + 385 1/6110-555
SWIFT: ZABA HR 2X

VABA d.d. BANKA VARAŽDIN
Aleja kralja Zvonimira 1
42000 Varaždin
Tel.: + 385 42/659-400
Telefaks: + 385 42/659-401
SWIFT: VBVZ HR 22

Popis štednih banaka

OBRTNIČKA ŠTEDNA BANKA d.d.
10 000 Zagreb, Ilica 49/I
Tel.: +385 1/6401-800
Telefaks: +385 1/6401-819
SWIFT: OBAN HR 22

Popis predstavništava inozemnih banaka

BANK FÜR KÄRNTEN UND STEIERMARK AG, Zagreb
COMMERZBANK AKTIENGESELLSCHAFT, Zagreb
DEUTSCHE BANK AG, Zagreb
KOMERCIJALNA BANKA A.D., Zagreb
LHB INTERNATIONALE HANDELSBANK AG, Zagreb
UNION DE BANQUES ARABES ET FRANÇAISES – UBAF, Zagreb

Popis stambenih štedionica

HPB – STAMBENA ŠTEDIONICA d.d.
Praška 5
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/4805-008
Telefaks: + 385 1/4888-164

PBZ STAMBENA ŠTEDIONICA d.d.
Radnička cesta 44
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/6363-730
Telefaks: + 385 1/6363-731

PRVA STAMBENA ŠTEDIONICA d.d.
Savska 60
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/6065-111
Telefaks: + 385 1/6065-120

**RAIFFEISEN STAMBENA
ŠTEDIONICA d.d.**
Radnička cesta 43
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/6006-100
Telefaks: +385 1/6006-199

**WÜSTENROT STAMBENA
ŠTEDIONICA d.d.**
Heinzlova 33a
10000 Zagreb
Tel.: + 385 1/4803-788
Telefaks: + 385 1/4803-798

Statistički pregled

Sadržaj

Tablica A1: Monetarni i kreditni agregati.....	5
Tablica B1: Bilanca monetarnih institucija.....	4
Tablica B2: Broj banaka i štedionica obuhvaćenih monetarnom statistikom i njihova klasifikacija prema veličini bilančne aktive.....	4
Tablica C1: Bilanca Hrvatske narodne banke (aktiva).....	5
Tablica D1: Konsolidirana bilanca banaka.....	6
Tablica D2: Inozemna aktiva banaka.....	6
Tablica D3: Potraživanja banaka od središnje države.....	6
Tablica D4: Potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora.....	7
Tablica D5: Distribucija kredita banaka po institucionalnim sektorima.....	7
Tablica D6: Depozitni novac kod banaka.....	7
Tablica D7: Štedni i oročeni depoziti kod banaka.....	8
Tablica D8: Devizni depoziti kod banaka.....	8
Tablica D9: Obveznice i instrumenti tržišta novca.....	8
Tablica D10: Inozemna pasiva banaka.....	9
Tablica D11: Depoziti središnje države kod banaka.....	9
Tablica D12: Ograničeni i blokirani depoziti kod banaka.....	9
Tablica E1: Agregirana bilanca stambenih štedionica.....	10
Tablica F1: Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke.....	11
Tablica F2: Pasivne kamatne stope Hrvatske narodne banke.....	11
Tablica F3: Obvezne pričuve banaka.....	12
Tablica F4: Indikatori likvidnosti banaka.....	12
Tablica G1: Kamatne stope banaka na kunske kredite bez valutne klauzule.....	13
Tablica G2: Kamatne stope banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite odobrene u eurima.....	13
Tablica G3: Kamatne stope banaka na kunske depozite bez valutne klauzule.....	14
Tablica G4a: Kamatne stope banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite.....	15
Tablica G4b: Kamatne stope banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite.....	15
Tablica G5: Trgovanje banaka stranim sredstvima plaćanja.....	16
Tablica H1: Platna bilanca – svodna tablica.....	17
Tablica H2: Platna bilanca – roba i usluge.....	18
Tablica H3: Platna bilanca – dohodak i tekući transferi.....	18
Tablica H4: Platna bilanca – izravna i portfeljna ulaganja.....	19
Tablica H5: Platna bilanca – ostala ulaganja.....	20
Tablica H6: Platna bilanca – svodna tablica.....	21
Tablica H7: Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke i devizne pričuve banaka.....	22
Tablica H8: Međunarodne pričuve i devizna likvidnost.....	25
Tablica H9: Godišnji i mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva Hrvatske narodne banke.....	24
Tablica H10: Srednji devizni tečajevi Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja.....	24
Tablica H11: Indeksi efektivnih tečajeva kune.....	25
Tablica H12: Bruto inozemni dug prema domaćim sektorima.....	26
Tablica H13: Bruto inozemni dug javnog sektora, privatnog sektora za koji jamči javni sektor i privatnog sektora za koji ne jamči javni sektor.....	27
Tablica H14: Projekcija otplate bruto inozemnog duga po domaćim sektorima.....	28
Tablica H15: Bruto inozemni dug ostalih domaćih sektora.....	29
Tablica H16: Stanje međunarodnih ulaganja – svodna tablica.....	30
Tablica H17: Stanje međunarodnih ulaganja – izravna ulaganja.....	30
Tablica H18: Stanje međunarodnih ulaganja – portfeljna ulaganja.....	31
Tablica H19: Stanje međunarodnih ulaganja – ostala ulaganja.....	32
Tablica I1: Konsolidirana središnja država prema razinama državne vlasti.....	33
Tablica I2: Operacije državnog proračuna.....	34
Tablica I3: Dug središnje države.....	34
Tablica J1: Indeksi potrošačkih cijena i cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima.....	35
Tablica J2: Temeljni indeksi potrošačkih cijena.....	35
Tablica J3: Prosječne mjesečne neto plaće.....	36
Tablica J4: Indeksi pouzdanja, očekivanja i raspoloženja potrošača.....	36
Metodologija.....	37

Tablica A1: Monetarni i kreditni agregati
na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

Godina	Mjesec	Primarni novac	Novčana masa M1	Novčana masa M1a	Ukupna likvidna sredstva M4	Neto domaća aktiva	Plasmani	Mjesečne stope rasta					Plasmani
								Primarni novac	Novčana masa M1	Novčana masa M1a	Ukupna likvidna sredstva M4	Neto domaća aktiva	
1999.	prosinac ^a	10.310,0	13.858,9	13.965,7	56.659,3	40.003,8	55.875,8	-1,53	5,46	5,48	2,28	0,55	-4,58
2000.	prosinac	11.717,3	18.050,3	18.256,4	73.061,1	44.043,9	60.883,8	7,32	10,04	9,89	3,66	10,46	2,66
2001.	prosinac	17.803,2	23.703,5	23.936,5	106.071,4	57.410,0	74.964,5	8,01	13,00	11,96	11,65	5,40	1,16
2002.	prosinac	23.027,9	30.869,8	31.876,7	116.141,8	83.324,4	97.463,7	10,72	6,11	6,79	1,65	7,92	2,13
2003.	prosinac	30.586,2	33.888,7	34.630,9	128.893,1	96.121,7	111.661,4	8,90	1,78	1,93	0,14	3,11	0,66
2004.	prosinac	33.924,4	34.362,1	33.186,5	139.947,7	108.205,1	127.308,6	8,69	2,86	2,68	0,23	2,15	1,99
2005.	prosinac	40.390,8	38.817,1	39.855,4	154.647,0	131.343,2	149.168,3	9,38	4,34	3,87	-0,02	1,84	1,94
2006.	prosinac	46.331,2	48.521,0	49.141,7	182.458,6	134.844,1	183.379,3	3,17	4,75	4,07	1,57	3,38	2,99
2007.	prosinac	51.923,9	57.878,3	58.663,4	215.822,1	166.373,3	210.828,4	3,73	6,71	6,62	3,95	3,34	2,63
2008.	siječanj	47.405,3	52.247,9	53.025,1	208.400,5	164.016,4	209.357,2	-8,70	-9,73	-9,61	-3,44	-1,42	-0,70
	veljača	49.093,1	51.224,9	51.909,7	209.602,6	165.568,9	211.926,6	3,36	-1,96	-2,10	0,58	0,93	1,23
	ožujak	49.977,8	52.807,2	53.387,0	211.620,2	168.073,0	215.026,9	1,80	3,09	2,85	0,96	1,31	1,46
	travanj	49.011,4	52.720,0	53.290,5	212.882,5	168.815,9	216.245,9	-1,93	-0,17	-0,18	0,60	0,44	0,57
	svibanj	51.169,9	53.193,2	53.789,3	212.929,3	168.417,3	217.536,4	4,40	0,90	0,94	0,02	-0,24	0,60
	lipanj	51.173,3	54.400,3	55.022,9	216.046,6	170.686,6	220.228,6	0,01	2,27	2,29	1,46	1,33	1,24
	srpanj	50.631,4	53.452,9	56.207,8	221.249,4	171.529,8	221.589,9	-1,06	1,93	2,13	2,41	0,49	0,62
	kolovoz	52.228,3	53.652,7	56.462,4	226.433,4	171.626,0	222.951,4	3,13	0,36	0,45	2,34	0,06	0,61
	rujan	49.771,0	53.677,3	54.458,2	226.852,3	172.079,4	224.512,8	-4,70	-3,33	-3,33	0,18	0,26	0,70
	listopad	52.549,8	52.693,8	53.323,3	223.431,1	174.031,6	228.871,1	5,38	-1,83	-2,08	-1,30	1,13	1,94
	studeni	53.204,1	51.033,7	51.638,3	218.114,2	173.421,1	228.500,3	5,03	-3,11	-3,13	-2,39	-0,33	-0,16
	prosinac	49.743,0	53.222,3	56.044,6	223.018,5	183.279,1	232.982,1	-9,89	8,17	8,49	3,17	3,68	1,96

^a Plasmani su jednokratno smanjeni u iznosu od 2.759,4 milijuna kuna.

Tablica B1: Bilanca monetarnih institucija
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2007.	2008.											
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
AKTIVA													
1. Imovna aktiva (neto)	40.445,5	44.584,1	44.031,7	43.547,2	44.086,5	44.512,0	45.160,0	49.719,6	51.809,4	54.773,1	49.419,5	44.697,1	41.774,2
2. Plasmani	228.076,1	224.205,6	226.518,9	231.039,6	231.148,9	232.210,1	234.626,1	233.853,3	231.539,4	239.395,2	244.488,2	242.065,6	254.509,8
2.1. Potraživanja od središnje države (neto)	15.217,7	14.848,4	14.942,3	15.012,7	15.103,0	14.673,6	14.307,9	14.365,5	14.568,0	14.882,3	15.017,1	15.065,2	21.587,7
2.2. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	207.398,7	209.881,5	210.287,5	215,428,2	214,562,7	215,937,1	218,495,7	219,692,4	221,507,7	222,656,4	227,261,8	226,560,3	231,472,7
2.3. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	1.640,0	509,8	644,1	457,6	693,5	506,1	691,5	534,3	702,5	688,1	539,2	640,3	441,0
2.4. Potraživanja od nebankarskih finansijskih institucija	1.789,7	465,9	995,1	941,1	987,8	1.001,2	1.041,4	1.103,1	1.098,1	1.134,5	1.070,1	1.090,7	1.067,9
Ukupno (1+2)	275.522,6	268.589,7	270.552,6	274.586,8	275,415,4	276,722,1	279,986,1	285,575,0	292,348,8	294,168,2	293,907,7	286,758,7	296,309,5
PASIVA													
1. Novčana masa	57.878,3	52.247,9	51.224,9	52.807,2	52.720,0	55.193,2	54.403,5	55,452,0	55,652,7	53,517,3	52,693,8	51,033,7	55,222,5
2. Štedni i oročeni depoziti	53.644,9	51,485,8	53,531,9	53,120,9	53,619,0	52,626,4	52,001,2	52,990,8	54,225,1	55,976,0	52,779,4	51,019,0	50,070,9
3. Devizni depoziti	103.090,1	101.837,9	103,649,8	104,780,9	105,536,8	106,574,2	108,678,4	111,967,5	113,547,7	117,957,6	113,514,4	113,422,8	113,194,8
4. Obveznice i instrumenti tržišta novca	1.208,8	830,9	975,9	931,1	931,6	717,5	96,2	858,2	1.011,9	1,261,5	2,668,5	2,678,7	2,531,1
5. Ograničeni i blokirani depoziti	2.280,0	2,557,9	2,644,9	2,388,8	2,679,1	3,204,8	2,890,7	2,982,0	3,401,0	4,333,1	3,666,3	3,519,4	3,094,2
6. Ostalo (neto)	57.419,6	57,611,3	58,305,2	60,577,8	59,308,9	60,588,0	61,449,3	61,343,6	62,421,5	63,310,6	66,790,3	65,525,1	68,196,9
Ukupno (1+2+3+4+5+6)	275.522,6	268.589,7	270.552,6	274.586,8	275,415,4	276,722,1	279,986,1	285,575,0	292,348,8	294,168,2	293,907,7	286,758,7	296,309,5

Tablica B2: Broj banaka i štedionica obuhvaćenih monetarnom statistikom i njihova klasifikacija prema veličini bilančne aktive

Godina	Mjesec	Ukupan broj banaka	Banke klasificirane po veličini bilančne aktive							Ukupan broj štedionica	Štedionice klasificirane po veličini bilančne aktive		
			Manje od 100 mil. kn	Od 100 do 500 mil. kn		Od 500 mil. do 2 mlrd. kn		10 i više mlrd. kn	Manje od 10 mil. kn		Od 10 do 100 mil. kn		100 i više mil. kn
				Od 100 do 500 mil. kn	Od 500 mil. do 1 mlrd. kn	Od 1 do 2 mlrd. kn	Od 2 do 10 mlrd. kn				Od 10 do 100 mil. kn	100 i više mil. kn	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
1999.	prosinac	53	4	23	7	7	10	2	30	5	21	4	
2000.	prosinac	45	3	15	9	6	10	2	29	5	19	5	
2001.	prosinac	44	3	13	7	7	10	4	21	4	12	5	
2002.	prosinac	46	4	13	7	9	8	5	10	3	5	2	
2003.	prosinac	42	2	13	8	5	8	6	7	3	2	2	
2004.	prosinac	39	1	12	9	6	5	6	6	3	5	—	
2005.	prosinac	36	1	10	6	8	5	6	3	2	1	—	
2006.	prosinac	35	2	6	5	10	4	8	3	2	1	—	
2007.	prosinac	35	2	5	2	12	5	9	2	1	1	—	
2008.	siječanj	35	2	5	3	11	5	9	2	1	1	—	
	veljača	35	2	5	4	10	5	9	2	1	1	—	
	ožujak	35	2	5	3	11	5	9	2	1	1	—	
	travanj	35	2	5	3	11	5	9	2	1	1	—	
	svibanj	35	2	5	3	11	5	9	2	1	1	—	
	lipanj	35	2	5	3	11	5	9	2	1	1	—	
	srpanj	35	2	5	3	10	6	9	2	1	1	—	
	kolovoz	36	2	7	2	10	6	9	2	1	1	—	
	rujan	36	2	7	2	10	6	9	2	1	1	—	
	listopad	36	2	7	2	10	6	9	2	1	1	—	
	studeni	36	2	7	1	11	6	9	2	1	1	—	
	prosinac	36	2	7	1	11	6	9	2	1	1	—	

Tablica C1: Bilanca Hrvatske narodne banke (aktiva)

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2007.	2008.											
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
AKTIVA													
1. Inozemna aktiva	68.177,8	67.661,5	70.423,3	71.417,7	72.118,4	72.875,9	72.036,6	70.686,3	70.469,3	69.718,0	67.457,1	69.013,5	66.805,5
1.1. Zlato	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.2. Posebna prava vučenja	5,6	7,5	4,4	8,5	8,3	6,0	6,0	7,1	4,7	4,7	7,9	3,5	5,3
1.3. Pričuva pozicija kod MMF-a	1,3	1,2	1,2	1,2	1,3	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,3	1,5	1,5
1.4. Efektivna i depoziti po vidjenju u stranim bankama	7,2	9,5	9,4	9,5	9,2	6,4	8,9	9,2	9,1	9,0	1.432,4	1.447,1	1.472,7
1.5. Oročeni depoziti u stranim bankama	33.204,4	32.813,1	32.818,5	33.943,9	33.984,8	32.127,8	25.421,8	23.793,3	24.138,5	21.856,9	17.496,5	15.758,5	13.189,3
1.6. Plasmani u vrijednosne papire u devizama	34.959,3	34.850,1	37.589,7	35.454,9	36.114,7	40.734,4	46.598,6	46.875,5	46.515,8	47.846,1	48.492,3	51.801,0	52.136,9
1.7. Nekonvertibilna devizna aktiva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Potraživanja od središnje države	1,0	-	-	-	-	-	-	-	-	0,9	-	-	2,2
2.1. Potraživanja u kunama	1,0	-	-	-	0,0	-	-	1,0	-	0,9	-	-	2,2
2.2. Potraživanja u devizama	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	67,9	67,9	67,9	67,8	67,8	65,3	65,5	65,2	65,2	65,2	65,2	64,2	64,2
4. Potraživanja od banaka	4.178,3	15,7	538,0	1.538,0	14,4	1.627,4	1.666,5	953,0	2.570,2	13,7	3.629,9	4.745,1	13,9
4.1. Krediti banaka	4.178,3	14,6	533,2	1.538,0	14,4	1.627,4	1.666,5	953,0	2.556,4	13,7	3.629,9	4.745,1	13,9
Lombardni krediti	1.349,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3.616,2	4.731,5	-
Kratkoročni kredit za likvidnost	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ostali krediti	14,7	14,6	14,5	14,4	14,4	14,2	14,1	14,0	15,8	15,7	15,7	15,6	13,9
Obratne repo transakcije	2.814,5	0,0	918,7	1.323,6	-	1.613,2	1.652,4	939,0	2.542,6	-	-	-	-
4.2. Dospjela nenaplaćena potraživanja	-	1,2	4,8	-	-	-	-	-	15,8	-	-	-	-
5. Potraživanja od ostalih bankovskih institucija	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ukupno (1+2+3+4+5)	72.425,1	67.745,2	71.029,2	73.023,5	72.200,5	74.568,5	73.769,5	71.704,6	73.105,7	69.796,8	71.152,3	73.822,8	66.885,8

Tablica C1: Bilanca Hrvatske narodne banke (pasiva)

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2007.	2008.											
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
PASIVA													
1. Primarni novac	51.923,9	47.405,3	49.093,1	49.977,8	49.011,4	51.169,9	51.173,5	50.631,4	52.228,3	49.771,0	52.549,8	53.204,1	49.745,0
1.1. Gotov novac izvan banaka	16.007,5	15.316,2	15.239,2	13.336,6	15.787,5	16.197,4	16.908,8	17.586,9	17.567,4	16.556,3	17.032,7	16.752,6	17.051,0
1.2. Blagajne banaka	3.305,8	2.833,2	2.802,4	2.959,3	2.825,5	3.056,8	3.340,4	3.276,2	3.325,8	3.117,4	3.121,4	2.877,6	3.428,5
1.3. Depoziti banaka	32.610,6	29.253,8	31.053,5	31.681,9	30.398,4	31.935,7	30.924,4	29.768,4	31.537,0	30.097,3	32.395,8	33.573,9	29.263,7
Računi za namiru banaka	7.553,9	6.550,7	8.320,8	8.913,8	7.237,0	8.467,4	7.308,6	6.577,7	7.996,5	6.559,3	8.812,2	11.726,0	9.520,3
Izdvojena obvezna pričuva	22.275,6	22.553,2	22.659,9	22.623,7	22.780,0	23.022,2	22.981,1	22.753,5	22.894,7	23.092,0	23.157,5	23.399,5	19.222,7
Upisani obvezni blagajnički zapisi HNB-a	1.991,1	-	27,8	0,3	381,5	429,1	434,7	437,1	445,8	446,0	446,0	448,4	460,6
Prekonoćni depoziti	790,0	150,0	45,0	144,0	-	17,0	-	-	-	-	-	-	60,0
1.4. Depoziti ostalih bankovskih institucija	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.5. Depoziti ostalih domaćih sektora	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Ograničeni i blokirani depoziti	14.286,0	14.351,6	15.654,1	17.056,6	17.548,6	17.613,2	16.890,8	15.253,9	14.652,0	13.372,7	10.002,5	10.007,1	8.064,1
2.1. Izdvojena devizna obvezna pričuva	14.257,5	14.298,2	15.613,8	17.001,4	17.493,0	17.556,0	16.829,1	15.197,7	14.597,3	13.314,5	9.945,8	9.946,6	8.008,3
2.2. Ograničeni depoziti	28,6	53,4	40,3	55,2	53,6	57,2	61,7	56,2	54,7	58,2	56,4	60,5	55,8
2.3. Blokirani devizni depoziti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Inozemna pasiva	17,2	15,9	14,1	12,6	11,5	16,8	14,7	14,8	14,1	13,0	12,8	18,2	16,6
3.1. Krediti MMF-a	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.2. Obveze prema međunarodnim organizacijama	17,2	15,9	14,1	12,6	11,5	16,8	14,7	14,7	14,1	13,0	12,8	18,2	16,6
3.3. Obveze prema stranim bankama	-	-	-	-	-	-	0,1	0,0	-	0,0	0,0	0,0	-
4. Depoziti središnje države	199,1	172,2	177,5	307,7	321,9	324,5	396,7	463,2	513,0	441,2	619,3	547,7	206,9
4.1. Depozitni novac	125,8	131,2	136,0	266,1	285,8	303,2	376,3	430,4	500,2	436,2	442,2	493,3	171,1
Depozitni novac Republike Hrvatske	100,3	71,4	105,6	120,4	135,3	127,4	130,9	102,9	94,4	110,6	79,7	134,0	43,0
Depozitni novac republičkih fondova	25,4	59,9	30,4	145,6	150,5	377,8	445,4	347,6	405,8	325,6	362,4	361,3	128,2
4.2. Devizni depoziti Republike Hrvatske	73,3	41,0	41,5	41,6	36,1	19,3	20,4	12,8	12,8	5,0	177,1	52,4	35,8
4.3. Blagajnički zapisi HNB-a	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Blagajnički zapisi HNB-a	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5.1. Blagajnički zapisi HNB-a u kunama	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5.2. Blagajnički zapisi HNB-a u stranoj valuti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6. Kapitalni računi	6.664,5	6.484,8	6.772,4	6.250,5	5.994,5	5.930,1	5.788,1	6.034,8	6.388,9	6.640,2	6.672,6	8.776,7	9.362,4
7. Ostalo (neto)	-665,6	-684,6	-684,0	-581,7	-687,4	-686,0	-694,5	-693,3	-690,3	-441,4	-704,4	-731,0	-707,1
Ukupno (1+2+3+4+5+6+7)	72.425,1	67.745,2	71.029,2	73.023,5	72.200,5	74.568,5	73.769,5	71.704,6	73.105,7	69.796,8	71.152,3	73.822,8	66.885,8

Tablica D4: Potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2007.	2008.											
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1. Kunska potraživanja	194.476,7	194.923,8	197.186,1	200.365,0	201.282,0	202.891,0	205.478,4	207.110,4	208.122,1	209.653,9	215.688,6	212.112,4	216.550,8
1.1. Instrumenti tržišta novca	2.147,4	2.167,2	2.200,2	2.384,7	2.516,4	2.419,9	2.440,1	2.446,5	2.353,4	2.492,4	2.685,9	2.673,0	2.674,5
1.2. Obveznice	1.566,0	1.685,8	1.648,4	1.575,2	1.551,7	1.560,7	1.588,8	1.356,6	1.446,2	1.419,0	1.398,1	1.599,1	1.341,4
1.3. Krediti	188.462,5	188.701,1	191.007,0	194.078,4	195.112,5	196.761,5	199.335,5	200.936,9	201.968,3	203.527,2	207.522,8	205.994,5	210.424,0
1.4. Dionice	2.500,8	2.569,8	2.350,5	2.326,8	2.321,5	2.349,1	2.316,5	2.370,4	2.354,2	2.215,3	2.083,7	2.086,1	2.090,8
2. Devizna potraživanja	12.854,0	12.889,7	13.053,5	12.995,5	13.212,9	12.980,9	12.952,0	12.756,8	12.963,4	12.967,5	13.508,0	14.425,7	14.877,8
2.1. Vrijednosni papiri	249,2	215,0	198,0	180,6	175,1	166,2	164,5	107,2	108,6	104,6	117,2	112,4	109,3
2.2. Krediti	12.604,9	12.674,7	12.855,5	12.814,7	13.059,8	12.814,7	12.787,6	12.649,7	12.854,8	12.862,7	13.390,9	14.311,2	14.768,5
Ukupno (1+2)	207.330,7	207.813,5	210.239,6	213.360,5	214.494,9	215.871,9	218.430,4	219.867,2	221.085,5	222.621,2	227.196,6	226.536,1	231.408,6

Tablica D5: Distribucija kredita banaka po institucionalnim sektorima
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2007.	2008.											
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
KUNSKI KREDITI													
1. Krediti središnjoj državi	7.982,0	7.893,3	8.329,1	9.137,3	8.344,1	8.097,9	8.248,9	7.817,9	7.846,0	8.026,3	7.901,7	8.048,0	7.926,5
1.1. Krediti Republici Hrvatskoj	2.957,5	2.914,9	3.302,0	3.902,1	2.937,7	2.867,6	2.719,2	2.722,8	2.813,4	2.945,9	2.866,1	2.785,8	2.930,4
1.2. Krediti republičkim fondovima	5.024,5	4.978,5	5.027,2	5.235,2	5.411,5	5.250,3	5.529,7	5.095,1	5.032,6	5.080,4	5.035,5	5.262,5	4.996,1
2. Krediti lokalnoj državi	1.867,5	1.841,2	1.776,4	1.776,6	1.778,4	1.748,7	1.737,8	1.709,2	1.732,1	1.690,4	1.688,4	1.604,9	1.786,9
3. Krediti trgovačkim društvima	74.601,7	73.287,0	74.311,7	75.615,8	75.961,6	76.851,7	77.441,2	79.202,9	79.696,9	80.433,1	80.894,5	81.211,9	82.431,7
4. Krediti stanovništvu	112.593,3	113.512,9	114.918,9	116.668,0	117.370,4	118.326,9	119.751,3	120.024,8	120.539,3	121.401,7	124.930,0	123.077,5	126.203,5
U tome: Stanbeni krediti	95.218,6	45.957,2	46.665,6	47.476,4	47.345,7	47.532,1	48.271,9	48.205,4	48.459,6	48.904,5	51.197,2	49.924,8	52.305,5
5. Krediti ostalim bankarskim institucijama	213,6	40,5	89,5	95,2	141,1	45,3	177,6	65,7	172,7	144,1	142,6	420,5	56,1
6. Krediti nebankarskim financijskim institucijama	947,6	614,9	672,2	654,5	712,1	735,9	736,8	623,4	787,0	852,0	776,4	799,4	741,4
A. Ukupno (1+2+3+4+5+6)	197.695,7	197.249,7	200.097,8	203.963,4	204.369,8	205.640,4	208.196,7	209.643,0	210.774,0	212.529,6	218.344,0	215.262,2	219.128,0
DEVIZNI KREDITI													
1. Krediti središnjoj državi	4.539,2	4.440,9	4.444,1	5.294,8	5.636,4	5.859,2	7.584,4	8.294,4	8.544,9	8.625,3	10.061,7	10.175,8	12.548,0
1.1. Krediti Republici Hrvatskoj	4.120,1	4.047,6	4.048,1	4.901,2	5.243,0	5.465,9	6.837,8	7.324,5	7.561,8	7.669,9	9.096,4	9.024,4	9.542,9
1.2. Krediti republičkim fondovima	419,1	393,3	396,0	393,7	393,4	393,3	746,6	969,8	983,5	955,3	965,3	1.094,4	5.005,1
2. Krediti lokalnoj državi	8,7	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4	7,4	6,1	6,1	6,0	6,7	6,6	5,5
3. Krediti trgovačkim društvima	12.294,5	12.326,0	12.487,5	12.467,5	12.693,7	12.469,7	12.438,2	12.513,2	12.506,4	12.520,7	13.059,8	13.415,3	14.416,8
4. Krediti stanovništvu	311,6	343,3	346,6	334,8	338,7	337,6	342,0	330,3	342,3	336,0	324,4	324,4	346,1
5. Krediti ostalim bankarskim institucijama	74,0	45,2	0,0	0,0	10,9	62,4	48,0	17,3	27,2	54,0	26,7	36,9	1,7
6. Krediti nebankarskim financijskim institucijama	668,0	74,4	154,1	104,4	98,1	87,1	105,4	86,3	122,5	120,2	114,0	119,4	145,5
B. Ukupno (1+2+3+4+5+6)	17.886,0	17.337,2	17.433,8	18.214,0	18.785,2	18.823,5	20.523,4	21.047,7	21.549,4	21.642,2	25.595,3	24.688,2	27.461,1
UKUPNO (A+B)	215.491,7	214.586,9	217.531,6	222.179,4	223.093,0	224.464,7	229.021,1	230.691,5	232.323,4	234.171,8	238.937,5	239.850,5	246.589,1

Tablica D6: Depozitni novac kod banaka
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2007.	2008.											
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1. Lokalna država	2.689,4	2.704,8	2.062,5	1.974,4	1.992,5	1.992,9	1.776,0	1.812,0	2.106,6	1.997,9	2.177,5	2.527,0	2.441,1
2. Trgovačka društva	19.599,3	15.676,4	15.021,2	16.179,8	15.552,8	15.479,5	15.914,6	16.576,5	16.393,9	16.205,9	14.319,7	14.097,0	16.896,1
3. Stanovništvo	17.896,7	17.477,3	17.182,8	17.418,4	17.597,3	17.559,2	17.904,5	18.089,0	18.054,9	17.806,2	17.584,4	17.024,0	17.620,1
4. Ostale bankarske institucije	481,1	329,4	365,2	356,9	661,1	409,7	426,5	516,2	402,9	512,3	505,0	185,8	295,0
5. Nebankarske financijske institucije	1.205,2	1.145,0	1.354,6	1.342,1	1.133,2	1.553,3	1.472,6	1.075,5	1.127,2	801,6	1.275,6	670,0	921,1
6. Manje: Čekovi banaka i obračun čekova banaka	0,9	-1,2	-0,7	-0,9	-4,4	-0,8	-2,5	-0,9	-0,8	-0,8	-0,8	-0,7	-0,7
Ukupno (1+2+3+4+5+6)	41.870,8	36.931,7	35.985,7	37.470,7	36.932,5	36.995,9	37.491,7	37.866,1	38.084,7	37.121,0	35.661,3	34.501,1	38.171,2

Tablica D7: Štedni i oročeni depoziti kod banaka

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2007.	2008.											
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1. Štedni depoziti	3.086,1	3.055,2	3.119,0	3.022,1	3.033,5	3.014,4	2.983,3	2.937,3	2.959,5	2.929,8	2.826,5	2.744,5	2.770,5
1.1. Lokalna država	2,5	2,8	2,7	2,4	2,0	2,0	2,0	1,9	1,5	1,6	0,4	0,4	0,0
1.2. Trgovačka društva	154,7	115,6	160,8	158,7	182,7	159,6	139,3	131,7	137,6	124,1	146,6	139,2	108,8
1.3. Stanovništvo	2.929,0	2.936,8	2.955,5	2.860,9	2.848,5	2.847,8	2.838,0	2.799,7	2.816,4	2.800,0	2.670,5	2.622,0	2.657,7
1.4. Ostale bankarske institucije	-	-	-	-	-	5,0	4,0	4,0	4,0	4,0	9,0	9,0	-
1.5. Nebankarske financijske institucije	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3,9	3,7
2. Oročeni depoziti i depoziti s otkaznim rokom	50.558,8	50.408,6	50.432,9	50.098,8	50.640,7	49.610,0	49.017,9	50.053,5	51.263,7	51.046,3	49.947,9	48.274,5	47.500,1
2.1. Lokalna država	549,3	1.110,1	1.209,3	1.356,8	1.405,6	1.419,4	1.534,6	1.676,2	1.746,5	1.787,1	1.773,7	1.728,3	726,0
2.2. Trgovačka društva	18.414,8	17.861,2	17.476,3	16.545,1	16.506,9	14.491,9	15.987,1	14.727,1	15.557,7	16.129,1	16.287,8	16.534,2	16.268,0
2.3. Stanovništvo	20.479,1	21.134,4	21.959,1	22.779,2	23.278,6	23.221,2	23.412,0	23.452,5	23.486,6	23.074,2	22.177,8	22.506,1	22.721,6
2.4. Ostale bankarske institucije	6.386,5	5.190,8	4.435,5	4.537,5	4.105,7	4.456,2	3.983,3	4.154,6	4.461,5	3.901,7	3.262,1	2.527,3	2.563,4
2.5. Nebankarske financijske institucije	4.728,9	5.112,1	5.352,7	4.902,2	5.343,8	6.001,2	6.100,9	6.043,1	6.011,3	6.154,2	6.446,4	5.178,4	5.021,1
Ukupno (1+2)	53.644,9	53.463,8	53.551,9	53.120,9	53.674,0	52.624,4	52.001,2	52.990,8	54.223,1	53.976,0	52.774,4	51.019,0	50.070,5

Tablica D8: Devizni depoziti kod banaka

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2007.	2008.											
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1. Štedni depoziti	22.845,0	23.430,9	22.187,5	22.521,8	21.416,5	22.406,3	22.797,1	22.564,7	23.410,4	23.772,6	22.467,3	21.561,5	21.262,2
1.1. Lokalna država	27,5	14,5	14,5	9,8	9,8	9,8	26,1	12,9	11,6	9,2	9,4	9,2	22,1
1.2. Trgovačka društva	5.543,6	6.472,8	5.176,3	5.326,3	4.795,8	5.459,1	5.896,7	5.413,1	5.601,6	5.910,0	5.409,2	5.027,9	5.132,0
1.3. Stanovništvo	16.720,8	16.409,5	16.300,3	16.139,1	16.091,2	16.404,7	16.263,5	16.667,6	17.267,6	17.154,5	16.529,0	16.053,2	15.662,8
1.4. Ostale bankarske institucije	251,7	231,7	261,6	353,8	249,8	242,2	224,0	286,7	208,9	176,0	156,5	103,5	121,4
1.5. Nebankarske financijske institucije	301,5	302,4	434,7	490,8	270,0	290,6	384,9	184,2	320,8	522,9	363,2	163,6	303,9
2. Oročeni depoziti	80.245,1	78.407,1	81.662,3	82.459,1	84.120,5	83.967,9	83.881,3	89.402,9	92.157,3	94.165,0	92.847,1	92.061,3	95.932,6
2.1. Lokalna država	2,1	2,0	2,0	1,9	3,9	3,9	2,0	2,0	2,1	2,1	2,4	2,4	2,3
2.2. Trgovačka društva	10.391,9	8.218,5	9.708,7	9.597,6	9.929,1	9.589,6	9.959,0	10.694,9	11.476,4	11.617,3	12.059,4	11.719,6	11.215,5
2.3. Stanovništvo	66.465,7	67.096,1	68.665,8	69.660,4	70.853,9	71.820,5	73.044,5	75.183,7	77.040,5	79.055,2	77.261,5	77.120,0	80.419,6
2.4. Ostale bankarske institucije	1.038,6	899,7	940,9	1.039,3	1.160,0	776,3	764,6	1.022,5	1.078,3	1.062,1	980,5	912,9	808,2
2.5. Nebankarske financijske institucije	2.346,8	2.190,7	2.344,9	2.139,9	2.173,4	1.777,5	2.111,2	2.499,8	2.540,2	2.428,3	2.543,3	2.306,4	3.487,0
Ukupno (1+2)	103.090,1	101.837,9	103.849,8	104.980,9	105.536,8	106.374,2	108.678,4	111.967,5	115.547,7	117.937,6	115.314,4	113.422,8	117.194,8

Tablica D9: Obveznice i instrumenti tržišta novca

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2007.	2008.											
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1. Instrumenti tržišta novca (neto)	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
2. Obveznice (neto)	632,0	629,7	619,4	637,8	638,5	472,9	452,4	460,3	461,0	434,3	482,6	501,1	609,5
3. Primljeni krediti	576,0	220,4	335,7	292,3	312,3	263,8	513,3	377,1	550,1	826,4	2.185,2	2.116,8	1.920,8
3.1. Lokalna država	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.2. Trgovačka društva	152,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,9	3,7	3,6	3,8	3,5
3.3. Ostale bankarske institucije	266,4	202,4	336,0	263,8	283,3	236,8	496,3	377,1	546,2	820,7	2.073,8	2.094,7	1.719,2
3.4. Nebankarske financijske institucije	156,6	18,0	19,7	26,6	27,0	27,0	17,0	-	-	2,0	107,7	18,3	198,0
Ukupno (1+2+3)	1.208,8	850,9	975,9	931,1	951,6	737,5	966,5	838,2	1.011,9	1.261,5	2.668,5	2.618,7	2.531,1

Tablica E1: Agregirana bilanca stambenih štedionica
na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2007.	2008.											
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
AKTIVA													
1. Pričuve kod središnje banke	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Potraživanja od središnje države	4.036,5	3.815,2	3.772,9	3.750,6	3.712,5	3.664,3	3.658,2	3.642,2	3.617,0	3.580,2	3.560,6	3.521,8	3.395,5
3. Potraživanja od ostalih domaćih sektora	2.220,4	2.265,7	2.339,0	2.389,9	2.454,3	2.490,5	2.545,3	2.586,5	2.601,7	2.643,9	2.719,6	2.734,9	2.837,9
U tome: Potraživanja od stanovništva	2.220,4	2.265,7	2.339,0	2.389,9	2.454,3	2.490,5	2.545,3	2.586,5	2.601,7	2.643,9	2.719,6	2.734,9	2.837,9
4. Potraživanja od banaka	133,6	112,5	94,7	78,6	68,8	93,9	187,5	181,6	197,0	217,6	204,5	253,4	533,7
5. Potraživanja od ostalih bankarskih institucija	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ukupno (1+2+3+4+5)	6.390,5	6.213,5	6.206,7	6.219,1	6.235,6	6.248,7	6.391,1	6.410,3	6.413,7	6.447,7	6.484,7	6.490,1	6.787,1
PASIVA													
1. Oročeni depoziti	6.037,9	5.904,2	5.881,1	5.886,8	5.900,5	5.895,0	5.906,0	5.901,0	5.872,2	5.853,3	5.902,0	5.810,9	6.297,6
2. Obveznice i instrumenti tržišta novca	40,1	39,7	39,8	44,8	44,9	44,8	91,0	105,4	123,6	153,8	190,7	232,5	91,3
3. Kapitalni račun	305,0	287,3	292,4	298,7	309,5	299,1	348,3	364,0	365,4	389,0	336,1	363,4	390,6
4. Ostalo (neto)	9,6	-17,7	-6,7	-11,2	-19,3	9,9	45,8	39,8	52,4	51,6	53,8	63,3	7,4
Ukupno (1+2+3+4)	6.390,5	6.213,5	6.206,7	6.219,1	6.235,6	6.248,7	6.391,1	6.410,3	6.413,7	6.447,7	6.484,7	6.490,1	6.787,1

Tablica F1: Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke

u postocima, na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Eskontna stopa HNB-a	Repo stopa HNB-a ^a	Aktivne kamatne stope					
				Na lombardne kredite ^b	Na interventne kredite za premošćivanje nelikvidnosti	Na kredite korištene unutar jednog dana ^b	Na kratkoročni kredit za likvidnost	Na nepravilno obračunatu ili manje izdvojenu obveznu pričuvu ^b	Na nepropisno korištena sredstva i dospjele nenaplaćene obveze
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1999.	prosinac	7,90	-	13,00	19,00	-	14,00	19,00	18,00
2000.	prosinac	5,90	-	12,00	18,00	-	13,00	18,00	18,00
2001.	prosinac	5,90	-	10,00	-	-	11,00	15,00	18,00
2002.	prosinac	4,50	-	9,50	-	-	10,50	15,00	15,00
2003.	prosinac	4,50	-	9,50	-	-	10,50	15,00	15,00
2004.	prosinac	4,50	-	9,50	-	-	10,50	15,00	15,00
2005.	prosinac	4,50	3,50	7,50 ^c	-	-	8,50 ^c	15,00	15,00
2006.	prosinac	4,50	3,50	7,50	-	-	8,50	15,00	15,00
2007.	prosinac	9,00 ^d	4,06	7,50	-	-	8,50	15,00	15,00
2008.	siječanj	9,00	4,13	9,00	-	-	10,00	15,00	15,00
	veljača	9,00	4,63	9,00	-	-	10,00	15,00	15,00
	ožujak	9,00	4,96	9,00	-	-	10,00	15,00	15,00
	travanj	9,00	4,95	9,00	-	-	10,00	15,00	15,00
	svibanj	9,00	5,05	9,00	-	-	10,00	15,00	15,00
	lipanj	9,00	4,99	9,00	-	-	10,00	15,00	15,00
	srpanj	9,00	4,83	9,00	-	-	10,00	15,00	15,00
	kolovoz	9,00	4,92	9,00	-	-	10,00	15,00	15,00
	rujan	9,00	4,98	9,00	-	-	10,00	15,00	15,00
	listopad	9,00	6,60	9,00	-	-	10,00	15,00	15,00
	studeni	9,00	7,94	9,00	-	-	10,00	15,00	15,00
	prosinac	9,00	6,00	9,00	-	-	10,00	15,00	15,00

^a Vagani prosjek vaganih repo stopa ostvarenih na redovitim obratnim repo aukcijama HNB-a u izvještajnom mjesecu. ^b Lomovi u serijama podataka nastali zbog izmjena instrumentarija HNB-a opisani su u metodološkim obrazloženjima. ^c Od 14. prosinca 2005.

^d Od 31. prosinca 2007.

Tablica F2: Pasivne kamatne stope Hrvatske narodne banke

u postocima, na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na sredstva izdvojene obvezne pričuve ^a	Kamatne stope na upisane obvezne blag. zapise HNB-a	Kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise HNB-a s rokom dospijeća ^a				Kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise HNB-a u stranoj valuti s rokom dospijeća				Kamatne stope na prekoćne depozite kod HNB-a	
				Od 7 dana	Od 35 dana	Od 70 dana	Od 105 dana	Od 55 dana	Od 61 dana	Od 91 dana	Od 104 dana		
													5
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1999.	prosinac	5,90	-	10,50	11,53	12,50	-	4,85	3,50	-	-	-	-
2000.	prosinac	4,50	-	8,63	7,00	7,70	-	3,51	4,83	-	-	-	-
2001.	prosinac	2,00	-	3,30	4,20	4,85	-	2,62	5,00	-	-	-	-
2002.	prosinac	1,75	-	2,08	-	-	-	2,40	2,68	-	-	-	-
2003.	prosinac	1,25	0,50	-	-	-	-	1,75	1,48	-	-	-	-
2004.	prosinac	1,25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2005.	prosinac	0,75	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50
2006.	prosinac	0,75	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50
2007.	prosinac	0,75	0,75	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50
2008.	siječanj	0,75	0,75	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50
	veljača	0,75	0,75	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50
	ožujak	0,75	0,75	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50
	travanj	0,75	0,75	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50
	svibanj	0,75	0,75	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50
	lipanj	0,75	0,75	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50
	srpanj	0,75	0,75	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50
	kolovoz	0,75	0,75	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50
	rujan	0,75	0,75	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50
	listopad	0,75	0,75	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50
	studeni	0,75	0,75	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50
	prosinac	0,75	0,75	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,50

^a Lomovi u serijama podataka nastali zbog izmjena instrumentarija HNB-a opisani su u metodološkim obrazloženjima.

Tablica F3: Obvezne pričuve banaka

prosječna dnevna stanja i stope, u milijunima kuna i postocima

Godina	Mjesec	Vagana prosječna stopa obvezne pričuve	Obračunata obvezna pričuva			Ostali obvezni depoziti kod HNB-a	Izdvojena obvezna pričuva		Prosječna stopa remuneracije na kunska imobilizirana sredstva	Prosječna stopa remuneracije na devizna izdvojena sredstva
			Ukupno	U kunama	U stranoj valuti		U kunama	U stranoj valuti		
1	2	3	4=5+6	5	6	7	8	9	10	11
1999.	prosinac	30,50	13.579,0	4.210,1	9.368,9	37,3	3.695,1	4.606,5	5,62
2000.	prosinac	23,22	16.245,8	4.646,8	11.599,0	5,0	4.191,6	5.544,6	4,05
2001.	prosinac	19,67	21.187,1	8.691,5	12.495,5	—	6.287,8	5.950,0	1,97	2,73
2002.	prosinac	19,00	25.985,1	11.447,1	14.538,0	—	8.156,7	7.139,9	1,72	2,16
2003.	prosinac	19,00	31.009,4	18.023,8	12.985,6	109,4	12.459,8	6.850,2	1,17	1,47
2004.	prosinac	18,00	33.615,7	20.040,9	13.574,8	430,1	14.664,1	10.171,3	1,22	1,56
2005.	prosinac	18,00	37.424,5	24.997,9	12.426,6	3.940,2	17.497,7	9.271,4	0,52	0,92
2006.	prosinac	17,00	40.736,4	28.966,1	11.770,4	7.332,5	20.257,0	8.780,9	0,52	1,06
2007.	prosinac	17,00	44.465,9	31.809,1	12.656,8	6.641,1	22.266,4	9.203,5	0,53	1,29
2008.	siječanj	17,00	44.828,6	32.068,2	12.760,4	5.207,2	22.447,7	9.274,6	0,52	1,17
	veljača	17,00	45.269,3	32.262,1	13.007,2	5.521,6	22.580,7	9.482,8	0,52	1,41
	ožujak	17,00	45.550,5	32.293,9	13.256,6	6.778,8	22.604,0	9.701,4	0,52	1,05
	travanj	17,00	45.815,3	32.440,9	13.374,4	7.654,2	22.708,6	9.794,0	0,52	0,84
	svibanj	17,00	46.172,4	32.701,9	13.470,5	8.075,3	22.891,3	9.851,7	0,52	1,00
	lipanj	17,00	46.264,6	32.807,9	13.456,7	7.906,1	22.965,5	9.806,9	0,52	0,83
	srpanj	17,00	45.952,0	32.547,1	13.404,9	6.627,5	22.783,0	9.695,6	0,52	0,80
	kolovoz	17,00	46.045,8	32.586,8	13.459,0	5.733,9	22.810,8	9.688,3	0,52	1,08
	rujan	17,00	46.495,1	32.862,2	13.632,9	4.741,9	23.003,5	9.731,1	0,52	0,99
	listopad	17,00	46.766,9	32.996,1	13.770,8	2.046,7	23.097,3	9.731,9	0,52	1,17
	studeni	17,00	47.233,1	33.267,0	13.966,1	463,5	23.286,9	9.917,4	0,52	1,43
	prosinac	14,87	41.474,4	29.179,7	12.294,7	461,9	20.425,8	8.807,0	0,52	0,81

Tablica F4: Indikatori likvidnosti banaka

prosječna dnevna stanja i stope, u milijunima kuna i postocima

Godina	Mjesec	Slobodna novčana sredstva		Stopa primarne likvidnosti	Korišteni sekundarni izvori likvidnosti	Blagajnički zapisi HNB-a u kunama	Blagajnički zapisi HNB-a u stranoj valuti	Trezorski zapisi MF-a u kunama
		U kunama	U stranoj valuti					
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1999.	prosinac	179,6	1,30	1.183,6	1.311,1	1.507,6	373,9
2000.	prosinac	638,8	10.721,4	3,32	80,1	2.485,3	1.692,7	2.006,5
2001.	prosinac	794,4	17.247,4	3,23	2,6	2.656,2	2.650,8	3.560,9
2002.	prosinac	1.225,0	10.398,0	3,33	0,6	4.965,5	1.273,9	4.279,5
2003.	prosinac	451,6	20.561,4	0,98	501,6	0,0	4.316,0	3.073,2
2004.	prosinac	1.495,5	26.126,1	2,64	0,0	0,0	0,0	4.581,7
2005.	prosinac	672,5	20.493,4	0,96	0,2	0,0	0,0	4.163,3
2006.	prosinac	840,8	20.239,1	0,83	0,0	0,0	0,0	5.993,7
2007.	prosinac	1.161,5	30.412,6	1,03	330,4	0,0	0,0	4.449,4
2008.	siječanj	791,6	29.493,9	0,70	670,3	0,0	0,0	7.990,6
	veljača	866,1	28.898,6	0,76	251,0	0,0	0,0	7.100,2
	ožujak	1.209,2	27.133,6	1,08	1,7	0,0	0,0	6.771,8
	travanj	970,7	24.928,8	0,87	0,0	0,0	0,0	6.934,5
	svibanj	799,1	23.353,8	0,71	0,0	0,0	0,0	6.463,4
	lipanj	633,7	22.088,0	0,56	0,0	0,0	0,0	6.266,8
	srpanj	517,9	24.730,7	0,46	0,0	0,0	0,0	5.786,2
	kolovoz	733,5	27.287,8	0,63	2,7	0,0	0,0	5.280,1
	rujan	802,7	28.409,0	0,71	0,0	0,0	0,0	6.014,5
	listopad	411,7	28.675,2	0,36	366,6	0,0	0,0	3.542,4
	studeni	469,2	26.975,7	0,41	1.711,2	0,0	0,0	3.728,7
	prosinac	1.168,7	28.101,4	1,03	289,1	0,0	0,0	6.171,2

Tablica G1: Kamatne stope banaka na kunske kredite bez valutne klauzule
mjesecne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na tržištu novca		Ukupni prosjek	Kamatne stope na kunske kredite bez valutne klauzule							
		Na prekonoćne kredite	Na ostale kredite		Na kratkoročne kredite			Na dugoročne kredite				
					Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima	Stanomništvu	Ukupni prosjek	Oktivni	Ostali	Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1999.	prosinac	9,92	12,78	13,54	13,52	10,55	20,83	20,84	20,39	15,14	15,51	14,16
2000.	prosinac	2,59	4,45	10,45	10,45	6,81	20,50	20,53	19,05	9,90	9,64	12,97
2001.	prosinac	2,49	2,18	9,51	9,49	5,43	18,81	18,85	14,88	11,42	10,06	13,14
2002.	prosinac	1,58	1,89	10,91	11,24	7,44	15,16	15,28	9,84	7,32	6,48	7,88
2003.	prosinac	5,47	7,02	11,45	11,80	8,02	14,89	15,01	12,58	8,51	6,14	10,69
2004.	prosinac	3,55	6,02	11,44	11,71	8,33	14,19	14,27	12,29	9,31	6,90	11,16
2005.	prosinac	2,29	3,61	9,91	9,99	7,71	11,26	13,18	5,35	8,75	6,48	10,33
2006.	prosinac	2,02	3,52	9,07	9,37	6,75	11,84	13,21	4,67	7,55	5,86	9,14
2007.	prosinac	5,33	6,71	9,32	9,74	7,39	12,34	13,19	4,95	7,50	6,60	8,01
2008.	siječanj	6,67	6,97	9,90	10,21	7,81	12,17	12,89	4,91	8,16	7,40	8,42
	veljača	4,07	6,42	9,95	10,27	7,62	12,18	12,92	5,29	8,43	7,55	8,99
	ožujak	2,69	5,78	9,69	9,92	7,36	12,15	12,90	4,92	8,40	7,20	9,02
	travanj	2,44	5,85	10,11	10,45	7,78	12,39	13,42	5,66	8,43	7,50	9,05
	svibanj	2,66	5,20	9,66	9,90	7,58	11,95	12,72	5,36	8,36	7,17	9,28
	lipanj	3,20	5,31	9,47	9,65	7,38	11,91	12,68	5,56	8,43	7,32	9,32
	srpanj	3,40	5,30	9,63	9,79	7,44	12,16	12,91	5,34	8,72	7,96	9,45
	kolovoz	3,49	5,14	10,01	10,16	7,56	12,25	12,91	4,50	8,85	7,89	9,71
	rujan	4,51	5,42	10,07	10,21	7,84	12,20	12,91	5,22	8,90	7,74	9,66
	listopad	9,87	9,60	10,66	10,82	8,81	12,27	12,93	4,57	9,25	8,22	9,76
	studeni	17,14	15,03	10,97	11,15	9,45	12,41	13,02	4,49	9,19	8,53	9,93
	prosinac	5,21	7,59	10,71	10,89	8,98	12,33	12,97	4,96	9,05	8,10	10,33
Relativna važnost ^a		-	-	69,67	62,84	26,93	35,90	33,01	2,89	6,84	3,95	2,89

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije kredita u ukupnim kreditima puštenim u tečaj u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

Napomena: Zbog promjene metodologije statistike kamatnih stopa od 1. siječnja 2002. došlo je do loma u vremenskoj seriji, što se posebice odražava na kamatne stope prikazane u stupcima 5, 6 i 7. Naime, iz kratkoročnih kredita trgovačkim društvima isključeni su, među ostalim, međubankovni krediti, odobravani uz relativno niske kamatne stope. Na porast kamatnih stopa utječe i metodologija ponderiranja, pri čemu se za sve komponente koriste iznosi novodobrenih kredita, uz iznimku okvirnih kredita, za koje se kao ponder koriste knjigovodstvena stanja, a čiji je relativan udio novim obuhvatom porastao.

Tablica G2: Kamatne stope banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite odobrene u eurima

mjesecne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na kunske kredite s valutnom klauzulom									Kamatne stope na kredite u eurima		
		Ukupni prosjek	Na kratkoročne kredite			Na dugoročne kredite			Ukupni prosjek	Na kratkoročne kredite	Na dugoročne kredite		
			Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima	Stanomništvu	Ukupni prosjek	Trgovačkim društvima	Stanomništvu				Ostali	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1999.	prosinac	12,55	13,66	13,54	17,21	10,81	10,46	11,65	6,75	7,43	6,07
2000.	prosinac	10,74	11,17	11,10	11,59	10,32	9,41	11,64	7,70	7,49	8,05
2001.	prosinac	9,29	9,45	9,45	11,30	9,20	7,52	10,79	5,94	5,76	7,27
2002.	prosinac	8,23	9,34	8,72	11,37	7,98	6,37	9,50	7,42	10,17	5,61	6,66	5,44
2003.	prosinac	7,07	7,21	7,00	8,66	7,05	5,76	8,04	6,02	9,70	5,62	6,22	5,18
2004.	prosinac	6,89	7,23	7,09	8,47	6,77	5,53	7,73	5,71	8,79	5,34	5,92	4,85
2005.	prosinac	6,18	6,22	6,34	7,91	6,07	5,18	6,98	4,69	8,10	5,29	5,28	4,50
2006.	prosinac	6,36	6,36	6,29	8,33	6,22	6,21	8,22	4,75	7,27	5,65	6,19	5,34
2007.	prosinac	6,73	6,86	6,86	6,84	6,86	6,91	6,80	5,12	8,24	6,79	6,79	4,10
2008.	siječanj	6,86	6,99	7,01	6,92	6,85	6,75	6,87	4,82	8,47	6,31	6,63	6,23
	veljača	6,97	6,98	7,00	6,15	6,97	6,53	7,43	5,44	8,65	7,11	7,23	6,82
	ožujak	7,16	6,83	6,91	6,46	7,26	6,39	7,75	5,65	8,79	6,83	7,44	6,63
	travanj	7,31	7,21	7,06	8,33	7,34	6,62	7,90	3,75	8,92	6,96	7,96	6,82
	svibanj	7,60	7,32	7,21	8,26	7,68	6,53	8,16	3,84	9,21	6,77	7,05	6,37
	lipanj	7,67	7,47	7,35	8,70	7,73	6,74	8,25	5,85	9,46	6,97	7,72	6,89
	srpanj	7,42	7,43	7,37	8,52	7,41	6,83	7,79	3,90	8,92	7,15	7,18	7,13
	kolovoz	7,57	7,77	7,63	8,81	7,51	7,06	7,75	5,66	8,70	7,14	7,18	7,10
	rujan	7,54	7,67	7,57	8,69	7,49	7,21	7,63	3,98	8,47	7,36	7,31	7,11
	listopad	7,79	8,26	8,75	8,68	7,62	7,40	7,74	6,64	8,52	7,61	7,87	7,13
	studeni	8,04	8,42	8,38	9,00	7,81	7,67	7,88	6,06	9,01	7,38	7,59	7,38
	prosinac	7,73	8,20	8,18	8,65	7,43	6,92	7,89	6,08	9,02	7,08	7,17	6,85
Relativna važnost ^a		24,59	9,72	9,29	6,43	14,87	7,08	7,79	2,99	4,80	5,74	4,22	1,52

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije kredita u ukupnim kreditima puštenim u tečaj u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

Tablica G3: Kamatne stope banaka na kunske depozite bez valutne klauzule

mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na kunske depozite bez valutne klauzule								
		Ukupni prosjek	Na žiroračunima i tekućim računima	Ukupni prosjek	Na oronjene depozite			Na dugoročne depozite		
					Ukupni prosjek	Stanovništva	Trgovačkih društava	Ukupni prosjek	Stanovništva	Trgovačkih društava
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1999.	prosinac	4,27	2,24	8,87	8,79	9,62	8,38	10,96	11,56	10,18
2000.	prosinac	3,40	1,64	7,20	7,13	7,44	7,05	8,89	9,19	8,63
2001.	prosinac	2,76	1,40	5,68	5,60	6,35	5,38	7,35	7,93	6,70
2002.	prosinac	1,55	0,94	3,64	3,53	4,39	2,86	6,05	7,24	3,23
2003.	prosinac	1,66	0,75	4,46	4,46	3,62	4,69	4,58	4,90	2,82
2004.	prosinac	1,83	0,74	4,11	4,11	3,93	4,13	4,10	4,65	3,50
2005.	prosinac	1,58	0,61	3,36	3,34	3,89	3,23	4,12	5,04	3,49
2006.	prosinac	1,91	0,36	2,98	2,94	4,10	2,69	4,32	4,98	3,11
2007.	prosinac	2,67	0,49	5,42	5,34	4,47	5,48	6,28	5,45	6,45
2008.	siječanj	3,00	0,47	5,79	5,63	4,57	5,80	7,84	5,56	8,49
	veljača	2,79	0,46	5,01	4,92	4,80	4,95	5,92	5,33	6,04
	ožujak	2,62	0,46	4,48	4,32	4,69	4,22	5,82	5,43	5,91
	travanj	2,62	0,45	4,11	3,98	4,69	3,82	5,78	5,45	5,92
	svibanj	2,57	0,44	4,20	4,08	4,68	3,93	5,28	5,41	5,26
	lipanj	2,52	0,44	4,16	4,16	4,64	4,02	4,17	5,46	3,86
	srpanj	2,57	0,44	4,23	4,24	4,65	4,12	4,11	5,36	3,81
	kolovoz	2,39	0,42	4,01	4,31	4,61	4,23	1,96	5,26	1,33
	rujan	2,82	0,43	5,20	4,88	4,53	4,97	7,12	5,21	7,59
	listopad	3,24	0,43	7,52	7,55	4,97	8,07	7,28	5,91	7,81
	studeni	3,78	0,47	10,25	10,60	5,30	11,60	7,32	5,85	7,68
	prosinac	2,92	0,43	5,65	5,60	5,34	5,64	6,58	5,88	6,83
Relativna važnost^a		60,28	27,43	30,56	29,11	3,47	25,63	1,45	0,40	1,06

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije depozita u ukupnim depozitima primljenim u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

Tablica G4a: Kamatne stope banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite

mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na štedne depozite po videnju i oročene depozite s valutnom klauzulom				Kamatne stope na devizne depozite					
		Ukupni prosjek	Na kratkoročne depozite	Na dugoročne depozite	Ukupni prosjek	Na štedne depozite po videnju					
						Stanovništva		Trgovačkih društava			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
1999.	prosinac	6,62	6,91	1,10	4,23	1,80	1,95	2,04	0,78	1,30	
2000.	prosinac	5,54	5,94	2,16	3,47	1,03	0,99	1,23	0,65	1,29	
2001.	prosinac	4,58	4,92	2,56	2,60	0,71	0,71	0,81	0,82	0,40	
2002.	prosinac	2,92	3,45	1,48	2,55	0,50	0,52	0,41	0,52	0,58	
2003.	prosinac	5,48	5,74	5,55	2,22	0,51	0,35	0,23	0,23	0,15	
2004.	prosinac	4,17	3,61	5,19	2,65	0,31	0,54	0,22	0,22	0,21	
2005.	prosinac	5,99	3,63	4,77	2,61	0,27	0,27	0,17	0,27	0,76	
2006.	prosinac	5,67	3,50	4,07	2,94	0,25	0,23	0,17	0,52	0,44	
2007.	prosinac	3,98	3,76	4,35	3,44	0,25	0,22	0,15	0,56	0,43	
2008.	siječanj	4,00	3,66	4,47	3,36	0,26	0,22	0,15	0,38	0,56	
	veljača	4,25	3,91	5,36	3,49	0,25	0,23	0,15	0,56	0,49	
	ožujak	4,12	3,84	4,57	3,46	0,27	0,22	0,16	0,43	0,56	
	travanj	3,89	4,27	4,34	3,56	0,25	0,22	0,15	0,58	0,52	
	svibanj	4,03	3,98	5,15	3,50	0,25	0,21	0,15	0,41	0,28	
	lipanj	4,13	4,02	5,32	3,45	0,28	0,21	0,15	0,53	0,26	
	srpanj	3,95	3,80	4,49	3,57	0,24	0,21	0,15	0,38	0,26	
	kolovoz	3,81	3,79	4,95	3,56	0,25	0,21	0,15	0,57	0,40	
	rujan	4,18	3,77	4,71	3,61	0,25	0,21	0,15	0,41	0,21	
	listopad	3,71	4,08	4,41	3,79	0,24	0,21	0,15	0,56	0,24	
	studenj	3,75	3,94	4,35	3,79	0,23	0,20	0,15	0,54	0,52	
	prosinac	4,09 ^b	4,05	4,42	3,97	0,21	0,20	0,15	0,26	0,13	
Relativna važnost^a		0,47	0,39	0,08	39,24	16,12	10,84	1,58	3,36	0,54	

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije depozita u ukupnim depozitima primljenim u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

^b Od ukupnog iznosa depozita na koje se odnosi ova kamatna stopa, 19,70 posto odnosi se na trgovačka društva.

Tablica G4b: Kamatne stope banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite

mjesečne vagane prosječne kamatne stope, u postocima na godišnjoj razini

Godina	Mjesec	Kamatne stope na devizne depozite										
		Na oročene depozite										
		Ukupni prosjek	Na kratkoročne depozite				Na dugoročne depozite					
			Ukupni prosjek	Stanovništva		Trgovačkih društava		Ukupni prosjek	Stanovništva		Trgovačkih društava	
EUR	USD	EUR		USD	EUR	USD	EUR		USD			
1	2	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
1999.	prosinac	5,43	5,17	4,93	6,39	3,97	6,00	6,59	6,64	8,09	3,66	6,77
2000.	prosinac	4,57	4,36	3,65	5,15	4,59	6,62	3,36	5,17	6,61	3,97	8,53
2001.	prosinac	3,54	3,35	3,42	3,23	3,60	2,44	4,59	4,72	4,42	4,58	0,23
2002.	prosinac	3,13	2,96	3,27	2,21	2,89	1,43	4,59	4,69	3,84	3,46	2,30
2003.	prosinac	2,64	2,46	2,83	1,65	2,29	1,08	3,69	4,71	3,13	2,85	1,64
2004.	prosinac	2,85	2,65	3,01	1,69	2,46	2,28	4,20	4,85	3,13	3,61	2,63
2005.	prosinac	3,07	2,94	2,99	1,76	2,63	4,34	3,69	4,25	0,48	4,39	6,61
2006.	prosinac	3,82	3,76	3,16	2,05	4,24	5,84	4,25	4,47	2,26	4,79	4,61
2007.	prosinac	4,32	4,25	3,47	2,60	5,10	5,33	4,80	4,83	3,84	3,15	2,19
2008.	siječanj	4,17	4,09	3,45	2,60	4,83	5,01	4,70	4,75	3,69	4,51	5,92
	veljača	4,32	4,25	3,53	2,60	5,11	4,34	4,79	4,84	3,88	4,52	4,87
	ožujak	4,18	4,10	3,51	2,53	4,93	3,97	4,73	4,78	3,46	4,99	2,70
	travanj	4,15	4,06	3,62	2,56	4,64	3,81	4,83	4,88	3,82	4,22	2,29
	svibanj	4,06	3,98	3,65	2,56	4,51	3,55	4,71	4,72	3,96	3,61	3,01
	lipanj	4,05	3,95	3,51	2,60	4,60	3,70	4,73	4,77	3,73	4,60	2,93
	srpanj	4,14	4,01	3,65	2,75	4,82	3,35	3,00	4,80	3,76	0,77	5,13
	kolovoz	4,24	4,17	3,68	2,66	5,01	3,52	4,72	4,76	3,94	4,37	3,13
	rujan	4,29	4,17	3,71	2,74	4,89	3,42	4,94	4,98	4,04	4,96	1,82
	listopad	4,54	4,37	3,88	2,80	5,00	4,07	3,32	3,33	3,94	0,38	3,13
	studenj	4,17	3,96	3,87	2,62	4,15	3,66	3,34	3,41	3,83	4,91	3,01
	prosinac	4,15	3,95	4,33	2,69	4,13	1,84	3,31	3,57	3,38	3,32	2,38
Relativna važnost^a		23,12	20,27	8,34	0,52	9,46	1,95	2,85	2,73	0,08	0,04	0,00

^a Relativna važnost izračunava se kao postotni udio pripadne kategorije depozita u ukupnim depozitima primljenim u izvještajnom mjesecu (prema podacima za posljednje izvještajno razdoblje obuhvaćeno u tablici).

Tablica G5: Trgovanje banaka stranim sredstvima plaćanja
u milijunima eura, tekući tečaj

	2007.	2008.											
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
A. Kupnja stranih sredstava plaćanja													
1. Pravne osobe	3.217,9	2.880,1	2.168,1	2.776,6	3.892,2	3.559,5	2.394,9	3.019,2	2.193,7	2.775,4	2.715,4	1.962,8	2.720,4
2. Fizičke osobe	292,1	514,2	278,8	327,0	356,8	378,3	430,1	548,8	502,3	458,9	469,5	330,6	375,9
2.1. Domaće fizičke osobe	261,1	302,1	264,7	306,3	327,1	333,0	375,3	449,7	395,8	391,4	447,2	309,8	350,6
2.2. Strane fizičke osobe	31,0	12,1	14,1	20,7	29,7	45,3	60,8	99,1	106,5	47,5	22,3	20,8	25,4
3. Domaće banke	2.862,9	2.547,3	2.361,8	1.339,1	1.502,2	954,3	872,4	1.080,4	1.371,8	1.683,8	2.637,1	1.843,1	2.024,1
4. Strane banke	516,3	582,1	384,6	427,1	180,2	675,0	576,1	706,0	671,1	807,4	907,5	672,8	952,5
5. Hrvatska narodna banka	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	270,6	-	150,0
Ukupno (1+2+3+4+5)	6.889,2	6.123,8	5.193,3	4.869,8	5.731,4	5.567,1	4.279,6	5.534,5	4.738,9	5.705,5	7.000,2	4.809,3	6.220,9
B. Prodaja stranih sredstava plaćanja													
1. Pravne osobe	3.023,8	2.897,0	2.319,9	2.860,6	3.799,3	3.817,2	2.620,9	3.432,7	2.471,6	3.262,7	3.027,4	2.153,8	2.784,6
2. Fizičke osobe	320,1	302,1	433,7	307,6	260,4	296,7	262,1	444,8	346,7	483,8	636,4	263,4	324,7
2.1. Domaće fizičke osobe	318,6	300,1	433,5	305,9	259,0	294,2	259,9	441,6	343,0	482,1	632,5	262,0	321,3
2.2. Strane fizičke osobe	1,5	2,0	2,2	1,8	1,4	2,5	2,2	3,2	3,7	5,7	3,9	1,5	3,1
3. Domaće banke	2.862,9	2.547,3	2.361,8	1.339,1	1.502,2	954,3	872,4	1.080,4	1.371,8	1.683,8	2.637,1	1.843,1	2.024,1
4. Strane banke	395,9	392,8	267,9	206,9	266,1	657,3	480,7	616,1	623,2	758,7	907,5	634,7	783,7
5. Hrvatska narodna banka	167,8	-	189,1	-	-	-	-	-	-	-	-	220,0	-
Ukupno (1+2+3+4+5)	6.770,5	6.139,3	5.574,5	4.714,2	5.628,1	5.725,6	4.236,1	5.594,0	4.813,2	6.191,0	7.208,5	5.116,0	5.917,1
C. Neto kupnja stranih sredstava plaćanja banaka (A-B)													
1. Pravne osobe	194,1	-16,9	-151,8	-84,0	92,9	-257,8	-226,0	-433,5	-277,9	487,3	312,0	-172,0	64,3
2. Fizičke osobe	-28,0	12,2	-136,9	19,4	96,4	81,6	174,0	104,0	135,6	-46,9	-166,8	67,1	49,3
2.1. Domaće fizičke osobe	-37,5	2,0	-168,9	0,4	68,1	38,8	115,4	8,1	52,8	-90,7	-185,3	47,8	29,0
2.2. Strane fizičke osobe	9,6	10,1	11,9	18,9	28,5	42,8	58,5	95,9	102,8	45,7	18,5	19,4	20,2
3. Strane banke	120,4	-10,7	116,6	220,3	-86,0	17,7	95,5	89,9	47,9	48,7	-	18,1	168,8
4. Hrvatska narodna banka	-167,8	-	189,1	-	-	-	-	-	-	-	270,6	-220,0	150,0
Ukupno (1+2+3+4)	118,7	-15,5	-381,2	155,6	103,3	-158,5	43,5	239,5	74,5	483,5	-208,2	306,7	503,8
Bilješka: Ostale transakcije Hrvatske narodne banke													
Kupnja stranih sredstava plaćanja	2,5	0,1	0,1	0,2	0,9	102,2	0,4	1,5	0,1	1,3	155,4	3,0	0,3
Prodaja stranih sredstava plaćanja	3,0	50,7	33,0	-	-	-	-	-	-	0,0	-	-	-

Tablica H1: Platna bilanca – svodna tablica^a

u milijunima eura

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008. ^b	2008.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr. ^c
A. TEKUĆE TRANSAKCIJE (1+6)	-1.433,7	-1.975,6	-2.715,2	-3.236,7	-4.454,2	-2.530,3	-1.822,5	1.859,0	-1.940,4
1. Roba, usluge i dohodak (2+3)	-2.625,5	-3.159,5	-3.822,6	-4.279,6	-5.494,4	-2.771,7	-2.103,3	1.592,1	-2.211,4
1.1. Prihodi	14.952,8	15.990,2	17.884,8	19.612,9	21.180,5	3.404,4	5.412,9	8.146,7	3.916,5
1.2. Rashodi	-17.578,3	-19.149,7	-21.707,3	-23.892,5	-26.674,8	-6.176,2	-7.516,2	-6.854,6	-6.127,9
2. Roba i usluge (3+4)	-1.935,3	-2.200,2	-2.639,6	-3.168,1	-3.904,5	-2.466,0	-1.300,8	1.855,8	-1.993,5
2.1. Prihodi	14.243,5	15.272,9	16.992,1	18.317,3	19.834,6	3.072,6	3.043,1	8.090,5	3.628,3
2.2. Rashodi	-16.198,8	-17.473,2	-19.631,7	-21.485,4	-23.739,1	-5.558,6	-6.343,9	-6.234,7	-3.621,8
3. Roba	-6.724,2	-7.518,0	-8.344,2	-9.434,0	-10.866,2	-2.365,0	-3.106,6	-2.731,6	-2.463,1
3.1. Prihodi	6.606,8	7.220,3	8.463,6	9.192,5	9.743,4	2.226,2	2.491,9	2.679,3	2.346,0
3.2. Rashodi	-13.330,9	-14.738,3	-16.807,8	-18.628,5	-20.609,6	-4.791,2	-5.598,5	-5.410,9	-4.809,0
4. Usluge	4.768,9	5.317,7	5.704,5	6.265,9	6.961,7	99,0	1.803,7	4.587,4	469,6
4.1. Prihodi	7.636,7	8.052,6	8.528,5	9.124,8	10.091,2	846,5	2.551,2	5.411,2	1.282,4
4.2. Rashodi	-2.867,8	-2.734,9	-2.823,9	-2.858,9	-3.129,5	-747,4	-745,4	-823,9	-812,8
5. Dohodak	-670,2	-959,2	-1.182,9	-1.111,6	-1.589,8	-303,7	-802,5	-263,7	-217,9
5.1. Prihodi	709,3	717,3	892,7	1.295,6	1.345,9	331,8	369,8	356,1	288,2
5.2. Rashodi	-1.379,6	-1.676,5	-2.075,6	-2.407,1	-2.935,7	-637,5	-1.172,3	-619,8	-506,1
6. Tekući transferi	1.191,8	1.183,8	1.107,4	1.043,0	1.040,2	221,4	280,9	266,9	271,0
6.1. Prihodi	1.584,6	1.628,4	1.639,5	1.376,1	1.689,1	349,7	418,1	408,5	512,8
6.2. Rashodi	-392,8	-444,6	-532,1	-533,1	-649,0	-128,3	-157,2	-141,6	-241,8
B. KAPITALNE I FINACIJSKE TRANSAKCIJE	2.560,4	3.013,5	3.670,4	4.139,5	5.634,4	1.998,7	1.730,8	0,1	1.901,5
B1. Kapitalne transakcije	31,4	53,8	-133,8	34,5	32,1	4,8	12,0	8,9	6,3
B2. Financijske transakcije, isključujući med. pričuve	2.529,0	3.781,6	5.216,4	4.826,6	5.272,0	2.689,8	1.814,5	-391,3	1.159,2
1. Izravna ulaganja	670,8	1.276,1	2.356,6	3.482,8	2.811,2	1.081,9	859,5	259,8	630,0
1.1. U inozemstvo	-278,8	-191,8	-208,2	-184,1	-118,9	138,9	-151,1	-57,5	-49,3
1.2. U Hrvatsku	949,6	1.467,9	2.764,8	3.666,9	2.930,1	943,0	1.010,6	297,3	679,3
2. Portfeljna ulaganja	287,1	-1.177,9	-542,3	-2,9	-354,9	152,1	-28,3	-64,0	-614,7
2.1. Sredstva	-736,1	-571,2	-472,5	-413,7	-204,1	270,4	60,7	8,0	-527,1
2.2. Obveze	1.023,2	-606,7	-69,8	410,8	-350,7	-118,3	-89,0	-55,9	-87,5
3. Financijski derivati	0,0	-88,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Ostala ulaganja	1.614,1	3.771,8	3.202,1	1.346,7	3.013,7	1.455,8	983,5	-367,3	1.143,9
4.1. Sredstva	-498,3	982,0	-692,3	-1.633,4	-1.376,5	334,4	125,1	-779,1	-1.250,9
4.2. Obveze	2.112,4	2.789,7	3.894,4	3.000,1	4.390,2	1.121,4	858,2	211,8	2.400,8
B3. Međunarodne pričuve	-43,0	-821,8	-1.412,2	-721,6	330,4	-695,9	-95,8	383,0	739,1
C. NETO POGREŠKE I PROPUSTI	-1.126,7	-1.037,9	-955,2	-902,8	-1.180,2	351,6	91,7	-1.859,4	33,9

^a HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od siječnja 1999.). Nadalje, HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008. ^b Preliminarni podaci

Napomena: U poziciji neto pogrešaka i propusta nalazi se i protustavka dijela prihoda od usluga putovanja koji se odnosi na takve prihode koji nisu zabilježeni u evidenciji banaka.

Tablica H2: Platna bilanca – roba i usluge

u milijunima eura

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008. ^a	2008.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr. ^a
Roba	-6.724,2	-7.518,0	-8.344,2	-9.434,0	-10.866,2	-2.565,0	-3.106,6	2.731,6	-2.465,1
1. Prihodi	6.606,8	7.220,3	8.463,6	9.192,5	9.743,4	2.226,2	2.491,9	2.679,3	2.346,0
1.1. Izvoz (fob) u vanjskotrgovinskoj statistici	6.453,8	7.069,4	8.251,6	9.001,6	9.514,4	2.176,7	2.441,8	2.601,9	2.294,1
1.1. Prilagodbe za obuhvat	153,0	150,9	212,0	191,0	228,9	49,5	50,1	77,4	51,9
2. Rashodi	-13.350,9	-14.738,3	-16.807,8	-18.626,5	-20.609,6	-4.791,2	-5.598,5	-5.410,9	-4.809,0
2.1. Uvoz cif u vanjskotrgovinskoj statistici	-13.354,4	-14.949,5	-17.104,7	-18.826,6	-20.819,0	-4.860,0	-5.657,8	-5.447,0	-4.854,2
2.2. Prilagodbe za obuhvat	-474,7	-346,4	-341,1	-370,4	-421,4	-78,5	-112,2	-128,9	-101,9
2.3. Prilagodbe za klasifikaciju	498,1	557,6	638,0	570,4	630,8	147,3	171,4	165,0	147,1
Usluge	4.768,9	5.317,7	5.704,6	6.265,9	6.961,7	99,0	1.805,7	4.587,4	469,6
1. Prijevoz	299,3	376,1	443,3	487,6	508,5	95,8	135,8	180,5	96,6
1.1. Prihodi	791,3	880,3	1.006,7	1.122,4	1.209,4	246,8	320,4	371,5	270,7
1.2. Rashodi	-492,0	-504,2	-563,4	-634,8	-700,9	-150,9	-184,6	-191,2	-174,1
2. Putovanja – turizam	4.822,3	5.394,9	5.708,7	6.035,2	6.686,7	118,9	1.725,1	4.396,4	448,4
2.1. Prihodi	5.505,6	5.998,9	6.293,3	6.752,6	7.449,2	307,8	1.886,6	4.612,5	642,2
2.1.1. Poslovni razlozi	328,2	504,0	388,4	389,2	386,4	46,6	147,6	106,8	85,4
2.1.2. Osobni razlozi	3.177,4	5.494,9	5.904,9	6.363,4	7.062,8	261,3	1.738,9	4.505,7	556,8
2.2. Rashodi	-683,3	-604,1	-584,6	-717,3	-762,4	-189,0	-165,5	-216,2	-195,8
2.2.1. Poslovni razlozi	-297,3	-267,4	-229,3	-266,9	-261,3	-61,7	-62,8	-66,3	-70,4
2.2.2. Osobni razlozi	-386,0	-336,7	-355,3	-450,4	-501,2	-127,2	-102,7	-149,9	-125,4
2.3. Ostale usluge	-352,7	-433,3	-447,6	-256,9	-233,5	-115,7	-55,1	10,7	-75,4
2.3.1. Prihodi	1.339,8	1.173,4	1.228,5	1.249,8	1.432,7	291,9	344,2	427,2	369,4
2.3.2. Rashodi	-1.692,5	-1.626,6	-1.676,0	-1.506,7	-1.666,2	-407,5	-399,3	-416,5	-444,8

^a Preliminarni podaci

Tablica H3: Platna bilanca – dohodak i tekući transferi

u milijunima eura

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008. ^a	2008.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr. ^a
Dohodak	-670,2	-959,2	-1.182,9	-1.111,6	-1.389,8	-305,7	-802,5	-263,7	-217,9
1. Naknade zaposlenima	233,9	259,7	373,2	494,2	364,1	130,4	138,5	140,1	155,1
1.1. Prihodi	268,3	289,2	404,3	527,8	599,7	137,4	147,4	149,1	165,7
1.2. Rashodi	-34,4	-29,5	-31,1	-33,6	-35,6	-7,0	-8,9	-9,0	-10,6
2. Dohodak od izravnih ulaganja	-441,6	-739,0	-1.002,0	-920,7	-1.157,3	-228,8	-715,2	-136,6	-56,9
2.1. Prihodi	175,6	112,7	80,7	177,1	188,7	42,8	81,0	61,8	3,1
Od čega: Zadržana dobit	165,8	63,8	64,0	125,3	126,4	29,4	64,2	31,9	0,8
2.2. Rashodi	-617,3	-851,8	-1.082,7	-1.097,8	-1.346,1	-271,7	-796,1	-218,4	59,9
Od čega: Zadržana dobit	-291,7	-570,5	-717,5	-483,3	-509,5	-37,8	392,6	-86,6	7,5
3. Dohodak od portfeljnih ulaganja	-250,0	-217,6	-175,9	-162,9	-145,1	-38,1	-38,2	-37,1	-31,7
3.1. Prihodi	32,7	46,2	57,4	74,5	74,6	16,9	16,6	17,8	23,4
3.2. Rashodi	-282,7	-263,8	-233,3	-237,4	-219,8	-55,1	-54,8	-54,9	55,1
4. Dohodak od ostalih ulaganja	-212,5	-262,3	-378,2	-522,2	-851,4	-169,2	-187,6	-210,1	-284,5
4.1. Prihodi	232,6	269,1	350,3	316,2	483,0	134,6	124,8	127,3	96,1
4.2. Rashodi	-445,2	-531,5	-728,6	-1.038,4	-1.334,3	-303,8	-312,4	337,6	-380,6
Tekući transferi	1.191,8	1.183,8	1.107,4	1.043,0	1.040,2	221,4	280,9	266,9	271,0
1. Država	2,6	9,7	-8,6	-16,7	-50,4	-24,7	-22,7	0,8	-3,8
1.1. Prihodi	180,1	219,6	253,7	260,2	347,4	48,3	57,4	81,9	159,7
1.2. Rashodi	-177,5	-209,9	-264,4	-276,8	-397,7	-72,9	-80,1	-81,2	-163,5
2. Ostali sektori	1.189,2	1.174,1	1.116,0	1.059,6	1.090,5	246,1	303,3	266,1	274,8
2.1. Prihodi	1.404,5	1.408,8	1.383,8	1.316,0	1.341,7	301,5	360,6	326,6	333,1
2.2. Rashodi	-215,3	-234,6	-267,7	-256,3	-251,2	-55,4	-57,1	-60,4	-78,3

^a Preliminarni podaci

Tablica H4: Platna bilanca – izravna i portfeljna ulaganja^a

u milijunima eura

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008. ^b	2008.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr. ^b
Izravna ulaganja	670,8	1.276,1	2.556,6	3.482,8	2.811,2	1.081,9	859,5	259,8	650,0
1. Izravna ulaganja u inozemstvo	-278,8	-191,8	-208,2	-184,1	-118,9	158,9	-151,1	-57,5	-49,5
1.1. Vlasnička ulaganja i zadržana dobit	-259,6	-121,0	-211,9	-239,7	-235,6	121,1	-172,1	-99,6	-85,0
1.1.1. Sredstva	-260,0	-122,2	-211,9	-243,0	-235,6	121,1	-172,1	-99,6	-85,0
1.1.2. Obveze	0,4	1,5	0,0	3,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2. Ostala ulaganja	-19,2	70,9	3,7	55,6	116,7	17,8	21,0	42,1	55,7
1.2.1. Sredstva	-23,6	-59,8	-13,9	21,7	117,8	17,4	17,2	48,0	35,2
1.2.2. Obveze	4,4	-11,1	17,6	33,9	-1,1	0,4	3,8	-5,9	0,5
2. Izravna ulaganja u Hrvatsku	949,6	1.467,9	2.764,8	3.666,9	2.930,1	943,0	1.010,6	297,5	679,5
2.1. Vlasnička ulaganja i zadržana dobit	611,4	1.363,5	2.460,9	2.682,3	2.310,1	403,2	768,2	361,7	777,1
2.1.1. Sredstva	-22,4	0,0	-0,1	0,0	-7,7	0,0	0,0	-0,1	-7,5
2.1.2. Obveze	633,8	1.363,5	2.461,0	2.682,3	2.317,8	403,2	768,2	361,8	784,6
2.2. Ostala ulaganja	338,2	104,4	303,8	984,6	620,0	539,8	242,4	-64,4	-97,8
2.2.1. Sredstva	-17,8	0,0	16,6	-2,6	-24,0	-2,2	-2,0	16,2	-36,1
2.2.2. Obveze	356,0	104,4	287,3	987,2	644,0	541,9	244,4	-80,6	-61,7
Portfeljna ulaganja	287,1	-1.177,9	-542,3	-2,9	-554,9	152,1	-28,3	-64,0	-614,7
1. Sredstva	-736,1	-571,2	-472,5	-415,7	-204,1	270,4	60,7	-8,0	-527,1
1.1. Ulaganja u dionice i vlasničke udjele	-39,1	-193,0	-320,5	-843,5	152,7	192,4	-38,8	-8,1	7,5
1.1.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.2. Banke	0,0	0,0	2,6	-0,6	6,8	-0,3	3,9	3,2	0,0
1.1.3. Ostali sektori	-39,1	-193,0	-323,1	-842,8	145,9	192,7	-42,7	-11,4	7,5
1.2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	-696,9	-378,2	-152,0	429,7	-356,9	78,0	99,5	0,1	-534,5
1.2.1. Obveznice	-567,1	-396,3	98,7	323,0	-310,3	21,8	104,4	-18,8	-417,8
1.2.1.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2.1.2. Banke	-575,0	-360,2	142,4	261,1	-115,9	28,9	123,1	-5,7	-264,2
1.2.1.3. Ostali sektori	7,9	-36,3	-43,7	61,9	-194,4	-7,1	-18,7	15,1	-153,6
1.2.2. Instrumenti tržišta novca	-129,9	18,3	-250,6	106,7	-46,6	56,2	-4,9	18,8	-116,7
1.2.2.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2.2.2. Banke	-129,9	18,3	-250,6	106,7	-46,7	56,2	0,9	15,0	-116,7
1.2.2.3. Ostali sektori	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	-5,8	5,8	0,0
2. Obveze	1.023,2	-606,7	-69,8	410,8	-350,7	-118,3	-89,0	-55,9	-87,5
2.1. Ulaganja u dionice i vlasničke udjele	141,6	89,2	325,7	315,7	-110,1	-54,5	61,4	-59,1	-98,0
2.1.1. Banke	0,8	-12,8	41,7	10,4	25,6	5,1	16,0	4,4	10,4
2.1.2. Ostali sektori	140,7	102,0	284,0	305,3	-135,7	-29,4	45,5	-43,4	-108,4
2.2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	881,6	-695,9	-395,6	95,1	-240,6	-83,8	-150,4	-16,9	10,4
2.2.1. Obveznice	915,6	-695,9	-395,6	95,1	-240,6	-84,7	-149,5	-16,9	10,4
2.2.1.1. Država	429,6	-690,5	-463,7	-276,4	-208,0	-96,6	-139,3	6,9	21,1
2.2.1.2. Banke	453,2	3,2	1,2	1,0	-1,6	4,8	4,8	-14,3	3,2
2.2.1.3. Ostali sektori	32,8	-8,6	66,9	370,5	-31,1	7,1	-15,0	-9,4	-15,8
2.2.2. Instrumenti tržišta novca	-34,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	-0,9	0,0	0,0
2.2.2.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2.2. Banke	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2.3. Ostali sektori	-34,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	-0,9	0,0	0,0

^a HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od siječnja 1999.). Nadalje, HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008. ^b Preliminarni podaci

Napomena: U poziciji neto pogrešaka i propusta nalazi se i protustavka dijela prihoda od usluga putovanja koji se odnosi na takve prihode koji nisu zabilježeni u evidenciji banaka.

Tablica H5: Platna bilanca – ostala ulaganja^a

u milijunima eura

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008. ^b	2008.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr. ^b
Ostala ulaganja, neto	1.614,1	3.771,8	3.202,1	1.346,6	3.007,0	1.455,8	965,6	-566,4	1.154,0
1. Sredstva	-498,3	982,0	-692,3	-1.653,4	-1.576,5	334,4	125,1	-779,1	-1.256,9
1.1. Trgovinski krediti	-188,1	-134,8	-33,3	-99,6	-132,4	-34,7	-168,7	-44,6	115,6
1.1.1. Država	0,0	-0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.1.1. Dugoročni krediti	0,0	-0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.1.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.2. Ostali sektori	-188,1	-134,6	-33,3	-99,6	-132,4	-34,7	-168,7	-44,6	115,6
1.1.2.1. Dugoročni krediti	18,1	10,7	-4,9	-63,5	26,7	3,7	3,2	12,0	7,8
1.1.2.2. Kratkoročni krediti	-206,1	-145,3	-28,4	-36,1	-159,0	-38,4	-171,8	-56,6	107,8
1.2. Krediti	43,8	-116,8	-153,1	-4,5	-108,2	-25,7	-21,4	-37,0	-24,2
1.2.1. Država	-1,8	-1,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2.1.1. Dugoročni krediti	-1,8	-1,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2.1.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2.2. Banke	3,7	-28,5	-80,4	-32,6	-67,1	-4,6	-7,2	-28,7	-26,6
1.2.2.1. Dugoročni krediti	-0,1	-20,5	-58,9	-25,4	-27,0	-4,1	-3,2	-16,2	-3,5
1.2.2.2. Kratkoročni krediti	3,9	-8,0	-21,5	-7,3	-40,2	-0,5	-4,1	-12,5	-23,1
1.2.3. Ostali sektori	41,8	-86,8	-72,7	28,1	-41,1	-21,1	-14,2	-8,2	2,4
1.2.3.1. Dugoročni krediti	43,2	-87,8	-73,0	28,1	-37,3	-20,8	-11,4	-6,8	1,7
1.2.3.2. Kratkoročni krediti	-1,3	1,0	0,3	0,0	-3,8	-0,3	-2,8	-1,5	0,7
1.3. Gotovina i depoziti	-354,1	1.233,6	-505,9	-1.549,4	-1.335,9	394,8	315,2	697,6	-1.348,5
1.3.1. Država	72,7	-44,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.3.2. Banke	-446,7	1.313,7	-462,1	-1.317,1	-136,4	498,1	428,3	-757,8	-305,0
1.3.3. Ostali sektori	19,8	-35,6	-43,8	-252,3	-1.199,5	-103,4	-113,1	60,2	-1.045,2
1.4. Ostala aktiva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Obveze	2.112,4	2.789,7	3.894,4	3.000,1	4.592,2	1.121,4	858,2	211,8	2.400,8
2.1. Trgovinski krediti	-34,5	15,1	18,5	313,5	-3,2	-158,0	454,5	-175,9	-125,8
2.1.1. Država	-0,3	0,4	-0,7	-0,6	-0,5	-0,3	-0,2	-0,1	-0,1
2.1.1.1. Dugoročni krediti	-0,3	0,4	-0,7	-0,6	-0,5	-0,3	-0,2	-0,1	-0,1
2.1.1.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.2. Ostali sektori	-34,2	14,7	19,2	314,1	-2,7	-157,7	454,7	-175,8	-125,7
2.1.2.1. Dugoročni krediti	-16,7	27,4	-3,7	165,0	34,9	10,0	39,8	-3,9	-11,0
2.1.2.2. Kratkoročni krediti	-17,5	-12,7	22,9	149,2	-37,5	-167,8	414,9	-171,9	-112,7
2.2. Krediti	1.676,4	2.405,8	3.059,2	2.890,3	3.703,9	871,7	1.019,7	647,1	1.165,4
2.2.1. Hrvatska narodna banka	-367,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.1.1. Krediti i zajmovi MMF-a	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.1.1.1. Povučena kreditna sredstva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.1.1.2. Otplate	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.1.2. Kratkoročni krediti	-367,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2. Država	425,8	248,1	165,0	161,0	96,7	-32,4	90,1	-21,8	60,7
2.2.2.1. Dugoročni krediti	425,8	248,1	165,0	161,0	65,0	-32,4	90,1	-21,8	29,0
2.2.2.1.1. Povučena kreditna sredstva	795,5	590,1	477,8	523,5	330,1	30,7	132,3	41,5	105,6
2.2.2.1.2. Otplate	-369,7	-342,0	-312,8	-362,3	-265,2	-63,1	-62,2	-63,3	-76,7
2.2.2.2. Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	31,7	0,0	0,0	0,0	51,7
2.2.3. Banke	650,4	826,0	541,2	-1.065,0	115,2	32,4	-50,3	-582,8	716,0
2.2.3.1. Dugoročni krediti	741,7	281,1	419,5	-630,8	-276,1	-56,2	-162,9	-198,8	141,9
2.2.3.1.1. Povučena kreditna sredstva	1.260,0	1.236,1	2.833,6	1.216,2	609,4	47,6	62,3	144,1	355,4
2.2.3.1.2. Otplate	-518,3	-955,0	-2.414,1	-1.847,0	-883,4	-103,8	-225,2	-342,9	-213,4
2.2.3.2. Kratkoročni krediti	-91,2	544,9	121,7	-434,2	391,3	88,6	112,6	-584,0	574,0
2.2.4. Ostali sektori	967,9	1.331,7	2.333,0	3.794,4	3.492,0	871,7	979,9	1.231,7	388,7
2.2.4.1. Dugoročni krediti	932,4	1.277,2	2.264,1	3.184,9	3.175,7	805,6	826,5	1.130,6	413,0
2.2.4.1.1. Povučena kreditna sredstva	2.232,5	2.686,4	4.266,4	5.960,8	6.700,9	1.467,6	1.741,1	2.170,3	1.321,9
2.2.4.1.2. Otplate	-1.300,1	-1.409,2	-2.002,3	-2.775,9	-3.525,2	-661,9	-914,6	-1.039,7	-908,9
2.2.4.2. Kratkoročni krediti	35,5	34,5	88,9	609,5	316,2	66,0	133,3	121,2	-24,3
2.3. Gotovina i depoziti	487,5	366,1	814,0	-206,4	890,2	406,9	-616,4	-239,2	1.338,8
2.3.1. Država	0,0	0,0	0,1	-0,1	-0,1	-0,6	0,3	-0,3	0,3
2.3.2. Banke	487,5	366,1	813,9	-206,4	881,6	407,5	-636,4	-238,0	1.368,5
2.3.3. stali sektori	0,0	-0,1	0,1	0,1	8,7	0,0	19,7	-0,9	-10,2
2.4. Ostale obveze	3,0	2,8	2,7	2,7	1,3	0,8	0,3	-0,3	0,4

^a HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od siječnja 1999.). Nadalje, HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008. ^b Preliminarni podaci
 Napomena: U poziciji neto pogrešaka i propusta nalazi se i protustavka dijela prihoda od usluga putovanja koji se odnosi na takve prihode koji nisu zabilježeni u evidenciji banaka.

Tablica H6: Platna bilanca – svodna tablica^a

u milijunima kuna

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008. ^b	2008.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr. ^b
A. TEKUĆE TRANSAKCIJE (1+6)	-11.167,9	-14.828,6	-20.050,6	-23.878,5	-32.436,0	-18.572,7	-13.281,6	13.366,3	-13.948,1
1. Roba, usluge i dohodak (2+5)	-20.094,6	-23.586,7	-28.159,6	-31.529,4	-39.779,5	-20.185,4	-15.263,8	11.504,3	-15.834,6
1.1. Prihodi	111.525,2	117.995,0	130.768,8	143.733,6	152.874,9	24.803,9	39.267,5	60.747,3	28.056,2
1.2. Rashodi	-131.619,8	-141.581,7	-158.928,4	-175.263,0	-192.654,4	-44.989,2	-54.531,4	-49.243,0	-43.890,8
2. Roba i usluge (3+4)	-15.083,2	-16.508,1	-19.521,1	-23.353,0	-28.262,3	-17.960,4	-9.435,7	13.407,8	-14.274,0
2.1. Prihodi	106.225,6	112.693,7	124.229,1	134.230,9	143.154,5	22.387,8	36.585,4	58.191,3	23.990,1
2.2. Rashodi	-121.308,8	-129.201,8	-143.750,2	-157.583,9	-171.416,8	-40.348,2	-46.021,1	-44.783,5	-40.264,1
3. Roba	-50.327,5	-53.568,1	-61.083,9	-69.218,6	-78.503,3	-18.688,4	-22.543,4	-19.621,5	-17.650,2
3.1. Prihodi	49.507,8	53.397,7	61.988,6	67.424,8	70.350,1	16.219,9	18.080,6	19.252,6	16.797,1
3.2. Rashodi	-99.835,3	-108.965,8	-123.072,5	-136.643,4	-148.853,4	-34.908,2	-40.624,0	-38.873,9	-34.447,3
4. Usluge	35.244,3	39.060,0	41.562,8	45.863,6	50.241,0	728,0	13.107,7	33.029,1	3.376,2
4.1. Prihodi	56.717,8	59.296,0	62.240,6	66.806,1	72.804,4	6.167,9	18.504,8	38.938,7	9.193,0
4.2. Rashodi	-21.473,5	-20.236,0	-20.677,7	-20.940,5	-22.563,4	-5.439,9	-5.397,1	-5.909,6	-5.816,8
5. Dohodak	-5.011,4	-7.078,6	-8.638,5	-8.176,4	-11.517,2	-2.225,0	-5.828,1	-1.903,5	-1.560,6
5.1. Prihodi	5.299,6	5.301,3	6.539,7	9.502,7	9.720,4	2.416,1	2.682,1	2.356,0	2.066,1
5.2. Rashodi	-10.311,0	-12.379,9	-15.178,1	-17.679,1	-21.237,6	-4.641,1	-8.510,3	-4.459,5	-5.626,7
6. Tekući transferi	8.926,8	8.758,1	8.109,0	7.650,9	7.343,5	1.612,7	1.982,2	1.862,0	1.886,3
6.1. Prihodi	11.872,9	12.047,2	12.005,6	11.562,1	11.937,7	2.548,1	2.948,5	2.846,7	3.594,4
6.2. Rashodi	-2.946,1	-3.289,1	-3.896,5	-3.911,1	-4.594,2	-935,4	-966,2	-984,7	-1.707,9
B. KAPITALNE I FINANCIJSKE TRANSAKCIJE	18.727,4	22.064,2	26.919,8	30.251,9	40.808,4	14.575,5	12.578,4	5,0	15.649,5
B1. Kapitalne transakcije	235,5	396,8	-980,5	253,4	231,4	35,2	87,4	64,2	44,6
B2. Financijske transakcije, isključujući med. pričuve	18.491,9	21.667,4	27.900,3	29.998,5	38.577,0	14.540,3	12.491,0	-5,8	15.604,9
1. Izravna ulaganja	4.452,8	9.093,0	18.726,0	25.591,1	20.344,9	7.867,2	6.238,5	1.726,8	4.512,4
1.1. U inozemstvo	-2.077,2	-1.415,4	-1.525,6	-1.353,7	-853,7	1.008,7	-1.097,6	-413,1	-333,7
1.2. U Hrvatsku	6.530,0	10.508,5	20.251,6	26.944,8	21.200,6	6.858,5	7.336,1	2.139,9	4.866,2
2. Portfeljna ulaganja	2.097,8	-8.725,0	-4.008,6	-29,7	-5.909,0	1.123,5	-190,8	-449,4	-4.392,1
2.1. Sredstva	-5.563,8	-4.193,8	-3.483,3	-3.050,8	-1.412,1	1.972,7	440,0	-52,0	-3.772,8
2.2. Obveze	7.661,6	-4.529,2	-525,3	3.021,2	-2.496,9	-849,4	-630,8	-397,4	-619,3
3. Financijski derivati	0,0	-659,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Ostala ulaganja	12.277,9	28.034,2	23.496,2	9.752,0	21.833,0	10.609,1	7.139,1	-4.091,6	8.176,4
4.1. Sredstva	-3.680,4	7.419,8	-5.121,6	-12.079,4	-11.269,9	2.441,9	909,5	-5.610,0	-9.011,3
4.2. Obveze	15.958,3	20.614,4	28.617,9	21.831,4	33.103,0	8.167,2	6.229,6	-1.518,4	17.187,7
B3. Međunarodne pričuve	-336,5	-6.075,4	-10.313,4	-5.315,0	-2.308,1	-5.059,2	-695,8	2.754,9	5.308,1
C. NETO POGREŠKE I PROPUSTI	-7.559,5	-7.235,6	-6.869,2	-6.373,4	-8.572,4	3.997,1	703,2	-13.371,3	298,6

^a HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od siječnja 1999.). Nadalje, IIAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008. ^b Preliminarni podaci
 Napomena: U poziciji neto pogrešaka i propusta nalazi se i protustavka dijela prihoda od usluga putovanja koji se odnosi na takve prihode koji nisu zabilježeni u evidenciji banaka.

Tablica H7: Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke i devizne pričuve banaka^a

na kraju razdoblja, u milijunima eura

Godina	Mjesec	Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke							Devizne pričuve banaka
		Ukupno	Posebna prava vučenja	Pričuvena pozicija u MMF-u	Zlato	Devize			
						Ukupno	Valuta i depoziti	Obveznice i zadužnice	
1999.	prosinac	3.012,7	188,7	0,2	–	2.823,7	2.449,8	373,9	1.344,7
2000.	prosinac	3.783,2	158,5	0,2	–	3.624,5	2.763,0	861,5	2.310,7
2001.	prosinac	5.333,6	122,9	0,2	–	5.210,5	3.469,7	1.740,7	4.056,0
2002.	prosinac	5.651,3	2,3	0,2	–	5.648,8	3.787,8	1.861,0	2.581,6
2003.	prosinac	6.554,1	0,7	0,2	–	6.553,2	3.346,0	3.207,2	3.927,1
2004.	prosinac	6.436,2	0,6	0,2	–	6.435,4	3.173,3	3.262,0	4.220,1
2005.	prosinac	7.438,4	0,9	0,2	–	7.437,3	3.834,5	3.602,8	2.958,4
2006.	prosinac	8.725,3	0,7	0,2	–	8.724,4	4.526,9	4.197,5	3.315,0
2007.	prosinac	9.307,4	0,8	0,2	–	9.306,5	4.533,9	4.772,5	4.388,9
2008.	siječanj	9.332,8	1,0	0,2	–	9.331,6	4.527,3	4.804,2	4.316,4
	veljača	9.676,9	0,6	0,2	–	9.676,1	4.510,9	5.165,2	4.112,5
	ožujak	9.841,7	1,1	0,2	–	9.840,4	4.954,5	4.885,9	3.904,5
	travanj	9.928,5	1,1	0,2	–	9.927,2	4.955,3	4.971,9	3.711,8
	svibanj	10.051,2	0,8	0,2	–	10.050,2	4.432,0	5.618,2	3.485,7
	lipanj	9.941,2	0,8	0,2	–	9.940,2	3.509,5	6.430,7	3.542,5
	srpanj	9.788,8	1,0	0,2	–	9.787,7	3.296,2	6.491,4	4.027,1
	kolovoz	9.839,8	0,7	0,2	–	9.839,0	3.371,8	6.467,2	4.220,4
	rujan	9.808,7	0,7	0,2	–	9.807,9	3.076,3	6.731,6	4.304,8
	listopad	9.387,5	1,1	0,2	–	9.386,2	2.637,9	6.748,3	4.551,8
	studen	9.682,0	0,8	0,2	–	9.681,0	2.413,8	7.267,2	4.342,4
	prosinac	9.120,9	0,7	0,2	–	9.120,0	2.001,8	7.118,2	4.644,5

^a Međunarodne pričuve Republike Hrvatske čine samo devizne pričuve HNB-a.

Tablica H9: Godišnji i mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva Hrvatske narodne banke

Godina	Mjesec	HRK/EUR	HRK/ATS	HRK/FRF	HRK/100 ITL	HRK/CHF	HRK/GBP	HRK/USD	HRK/DEM
1999.		7,581823	0,550993	1,155840	0,391568	4,739965	11,514804	7,122027	3,876528
2000.		7,653852	0,554774	1,163773	0,394256	4,903244	12,530514	8,287369	3,903127
2001.		7,471006	0,542939	1,138947	0,385845	4,946810	12,010936	8,339153	3,819865
2002.		7,406976				5,049125	11,795108	7,872490	
2003.		7,564248				4,978864	10,943126	6,704449	
2004.		7,495680				4,854986	11,048755	6,031216	
2005.		7,400047				4,780586	10,821781	5,949959	
2006.		7,322849				4,656710	10,740292	5,839170	
2007.		7,336019				4,468302	10,731537	5,365993	
2008.		7,223178				4,533618	9,101622	4,934417	
2008.	siječanj	7,326929				4,516125	9,821601	4,987008	
	veljača	7,266515				4,516712	9,689673	4,933374	
	ožujak	7,266614				4,623619	9,389891	4,689464	
	travanj	7,265563				4,558372	9,128528	4,606358	
	svibanj	7,254953				4,467798	9,161309	4,663891	
	lipanj	7,247010				4,487972	9,154517	4,665242	
	srpanj	7,229828				4,469877	9,111242	4,580458	
	kolovoz	7,196063				4,437266	9,088553	4,797094	
	rujan	7,126375				4,463702	8,911952	4,953398	
	listopad	7,158248				4,703842	9,080911	5,355413	
	studeni	7,141435				4,726069	8,634967	5,609362	
	prosinac	7,196956				4,669888	8,015481	5,377415	

Tablica H10: Srednji devizni tečajevi Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja

Godina	Mjesec	HRK/EUR	HRK/ATS	HRK/FRF	HRK/100 ITL	HRK/CHF	HRK/GBP	HRK/USD	HRK/DEM
1999.		7,679009	0,558055	1,170657	0,396588	4,784268	12,340257	7,647654	3,926215
2000.		7,598334	0,552192	1,158359	0,392421	4,989712	12,176817	8,155344	3,884966
2001.		7,370030	0,535601	1,123354	0,380630	4,977396	12,101856	8,356043	3,768237
2002.		7,442292				5,120256	11,451442	7,145744	
2003.		7,646909				4,901551	10,860544	6,118506	
2004.		7,671234				4,971314	10,824374	5,636883	
2005.		7,375626				4,744388	10,753209	6,233626	
2006.		7,345081				4,571248	10,943208	5,578401	
2007.		7,325131				4,412464	9,963453	4,985456	
2008.		7,324425				4,911107	7,484595	5,155504	
2008.	siječanj	7,249864				4,492696	9,752306	4,896241	
	veljača	7,277476				4,536797	9,547987	4,823034	
	ožujak	7,256652				4,612377	9,160126	4,593981	
	travanj	7,263753				4,498794	9,241416	4,665224	
	svibanj	7,250440				4,453861	9,231525	4,677703	
	lipanj	7,246264				4,509187	9,127427	4,594968	
	srpanj	7,221125				4,427965	9,180758	4,633084	
	kolovoz	7,161648				4,431987	8,895352	4,858978	
	rujan	7,107741				4,480139	8,929323	4,961427	
	listopad	7,185881				4,844850	9,097203	5,469956	
	studeni	7,128034				4,600512	8,531459	5,539349	
	prosinac	7,324425				4,911107	7,484595	5,155504	

Tablica H11: Indeksi efektivnih tečajeva kune

indeksi 2001. = 100

Godina	Mjesec	Nominalni efektivni tečaj kune	Realni efektivni tečaj kune; deflator	
			Indeks cijena pri proizvođačima	Indeks potrošačkih cijena
1999.	prosinač	99,25	102,78	102,09
2000.	prosinač	101,63	100,07	101,91
2001.	prosinač	99,07	98,63	98,89
2002.	prosinač	95,99	95,63	96,26
2003.	prosinač	94,18	94,55	94,71
2004.	prosinač	90,42	90,61	90,85
2005.	prosinač	91,52	94,33	90,99
2006.	prosinač	88,42	92,44	87,96
2007.	prosinač	85,58	88,97	83,10
2008.	siječanj	85,50	87,75	82,55
	veljača	84,74	87,36	82,25
	ožujak	83,57	86,65	81,32
	travanj	83,12	86,77	80,57
	svibanj	83,30	87,36	80,50
	lipanj	85,25	87,34	80,28
	srpanj	82,69	86,10	79,67
	kolovoz	83,45	85,93	80,55
	rujan	83,60	85,66	80,62
	listopad	85,71	86,82	82,58
	studen	86,62	86,52	82,79
	prosinač	86,03	85,28 ^a	82,12 ^a

^a Preliminarni podaci

Napomena: Od 1. siječnja 2001. serija cijena koja se odnosi na eurozonu uključuje i Grčku, od 1. siječnja 2007. Sloveniju te od 1. siječnja 2008. Cipar i Maltu. Slovenija je 1. siječnja 2007. postala članicom Ekonomske i monetarne unije, te se u skladu s tim ponder pripisan slovenskom tolaru (0,2%) pridružuje euru, čiji ponder sada iznosi 70,8% (prije 70,6%). Ponderi pripisani američkom dolaru (27,2%), funti sterlinga (1,0%) te švicarskom franku (1,0%) se ne mijenjaju.

Tablica H13: Bruto inozemni dug javnog sektora, privatnog sektora za koji jamči javni sektor i privatnog sektora za koji ne jamči javni sektor^a

u milijunima eura

	2007.	2008.											
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1. Bruto inozemni dug javnog sektora	9.399,7	9.390,0	9.350,7	9.332,3	9.192,2	9.450,5	9.545,7	9.575,0	9.780,3	10.060,4	10.309,7	10.371,5	10.247,8
Kratkoročni	56,9	312,9	93,2	97,7	83,8	118,9	111,4	121,9	114,8	105,8	121,1	129,5	184,6
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	35,6	89,5	74,4	74,6	34,4	86,0	76,2	88,9	89,6	90,5	105,2	105,9	164,1
Gotovina i depoziti	2,3	2,2	1,9	1,7	1,6	2,3	2,0	2,0	2,0	1,8	1,8	2,6	2,3
Trgovinski kredit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	14,0	21,3	16,9	21,3	27,9	30,6	33,2	31,0	23,2	13,7	14,1	20,9	18,2
Kasnjenja otplate glavnice	17,3	17,1	12,9	12,9	19,9	26,7	29,4	26,7	21,6	12,7	12,9	20,0	17,3
Kasnjenja otplate kamata	1,7	4,2	4,0	8,4	8,0	3,9	3,8	4,3	1,6	0,9	1,2	0,9	1,1
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	9.341,0	9.275,3	9.255,7	9.232,8	9.106,7	9.329,9	9.432,6	9.451,4	9.665,8	9.952,8	10.186,9	10.240,3	10.061,3
Obveznice	3.890,9	3.891,7	3.834,0	3.803,1	3.787,7	3.802,7	3.647,4	3.614,7	3.643,7	3.670,2	3.720,4	3.742,3	3.714,5
Kredit	5.235,5	5.177,6	5.201,2	5.210,4	5.073,3	5.283,4	5.514,7	5.579,3	5.798,6	5.992,8	6.177,5	6.241,5	6.088,5
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	9,6	9,7	19,7	9,6	10,2	19,5	11,4	11,7	10,6
Trgovinski kredit	214,6	203,9	220,5	219,4	236,1	234,1	250,9	247,7	261,3	270,5	277,6	244,4	267,9
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Izravna ulaganja	1,8	1,8	1,8	1,8	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7	1,7
2. Bruto inozemni dug privatnog sektora za koji jamči javni sektor	138,1	113,1	111,6	109,3	109,8	110,4	106,5	81,8	83,2	82,7	85,2	85,6	80,3
Kratkoročni	9,8	9,7	8,4	8,1	8,2	8,2	8,1	6,6	6,9	7,0	7,6	7,7	7,1
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski kredit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	9,8	9,7	8,4	8,1	8,2	8,2	8,1	6,6	6,9	7,0	7,6	7,7	7,1
Kasnjenja otplate glavnice	8,4	8,4	7,2	7,0	7,0	7,1	7,0	6,6	6,9	7,0	7,5	7,7	7,1
Kasnjenja otplate kamata	1,4	1,3	1,2	1,1	1,1	1,1	1,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	128,3	103,4	103,3	101,2	101,7	102,2	98,4	75,2	76,3	75,6	77,6	78,0	73,2
Obveznice	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	128,3	103,4	103,3	101,2	101,7	102,2	98,4	75,2	76,3	75,6	77,6	78,0	73,2
Gotovina i depoziti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Trgovinski kredit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Izravna ulaganja	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Bruto inozemni dug privatnog sektora za koji ne jamči javni sektor	23.716,0	24.446,5	25.265,4	25.521,6	25.653,3	25.655,5	25.750,4	25.973,6	25.690,7	26.103,5	27.455,0	28.051,2	28.796,5
Kratkoročni	2.882,1	3.043,2	3.246,8	3.493,9	3.743,6	3.682,1	3.510,1	3.106,6	2.861,4	2.769,5	3.340,9	3.659,7	4.564,9
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,8	1,5	0,9	0,6	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit	485,9	950,2	1.113,2	1.142,3	1.481,3	1.450,4	1.375,5	1.352,9	1.315,8	1.116,2	1.517,0	1.612,1	1.641,0
Gotovina i depoziti	1.648,8	1.820,9	1.925,6	2.129,4	1.981,3	1.858,3	1.537,1	1.440,9	1.418,1	1.352,7	1.540,7	1.790,2	2.670,3
Trgovinski kredit	34,2	32,9	30,8	34,5	32,8	31,0	33,3	44,0	46,6	39,4	36,6	38,3	39,5
Ostale obveze	215,2	238,4	177,6	186,8	247,6	342,2	362,5	268,8	264,8	261,2	246,6	219,3	213,5
Kasnjenja otplate glavnice	172,7	189,8	140,7	147,3	203,4	300,8	312,4	219,4	215,4	209,4	194,1	169,4	150,2
Kasnjenja otplate kamata	42,5	48,6	36,9	39,3	42,2	41,3	50,1	49,4	49,5	51,8	52,5	49,4	63,3
Ostalo	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni	16.877,1	17.376,6	17.844,9	17.621,5	17.465,2	17.459,9	17.802,8	18.162,2	18.088,9	18.509,4	19.211,6	19.601,0	19.223,1
Obveznice	365,0	567,1	571,3	575,7	537,8	561,6	563,6	546,5	548,6	549,0	547,7	546,6	530,0
Kredit	13.749,5	13.987,3	14.295,5	14.490,3	14.528,1	14.664,9	14.774,9	15.302,0	15.260,9	15.326,6	15.900,3	15.853,5	16.162,4
Gotovina i depoziti	2.493,9	2.754,3	2.909,5	2.489,7	2.316,5	2.173,0	2.404,2	2.253,7	2.218,1	2.373,7	2.703,3	3.141,5	2.455,0
Trgovinski kredit	68,6	67,9	68,6	65,8	62,7	60,5	60,0	59,9	61,3	60,1	60,0	59,6	55,0
Ostale obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Izravna ulaganja	3.956,0	4.026,6	4.173,8	4.406,2	4.444,5	4.513,5	4.637,4	4.701,8	4.740,5	4.824,6	4.902,3	4.790,4	5.008,5
Ukupno (1+2+3)	33.253,8	33.949,6	34.727,7	34.963,2	34.955,3	35.216,4	35.402,6	35.630,3	35.554,2	36.246,5	37.849,8	38.508,1	39.124,6

^a HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od prosinca 1998.). Nadalje, HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008.

Tablica H16: Stanje međunarodnih ulaganja – svodna tablica^a

u milijunima eura

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008. ^a	2008.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr. ^b
1. Stanje međunarodnih ulaganja, neto	-15.371,4	-20.246,8	-29.972,2	-39.924,6	-35.492,2	-38.950,6	-37.643,7	-36.999,8	-35.492,2
2. Sredstva	15.118,2	16.042,5	18.242,8	21.148,7	21.057,8	20.480,4	20.486,3	21.048,7	21.057,8
2.1. Izravna ulaganja u inozemstvo	1.563,4	1.729,8	1.833,1	2.315,9	2.558,3	2.236,5	2.481,5	2.555,4	2.558,3
2.2. Portfeljna ulaganja	1.506,0	2.136,8	2.575,9	3.021,2	2.413,4	2.413,4	2.355,8	2.042,5	2.413,4
2.2.1. Vlasnička ulaganja	176,8	418,0	720,4	1.601,6	543,1	1.075,7	1.116,3	817,3	543,1
2.2.2. Dužnička ulaganja	1.329,1	1.718,8	1.855,4	1.419,6	1.870,4	1.337,7	1.239,5	1.225,2	1.870,4
Obveznice	1.168,7	1.571,6	1.464,0	1.139,2	1.488,0	1.116,3	1.018,6	1.024,6	1.488,0
Instrumenti tržišta novca	160,4	147,1	391,4	280,4	382,4	221,4	221,0	200,6	382,4
2.3. Izvedeni financijski instrumenti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.4. Ostala ulaganja	5.612,7	4.737,6	5.108,5	6.504,2	6.965,1	5.988,9	5.707,8	6.642,1	6.965,1
2.4.1. Trgovinski krediti	222,2	262,9	230,5	248,9	224,7	233,2	235,0	231,2	224,7
2.4.2. Krediti	102,2	146,2	239,5	296,4	435,9	325,1	362,3	412,3	435,9
2.4.3. Gotovina i depoziti	5.288,2	4.328,5	4.638,3	5.958,9	6.304,5	5.430,6	5.112,4	5.998,7	6.304,5
2.4.4. Ostala aktiva	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.5. Međunarodne pričuve HNB-u	6.436,1	7.438,4	8.725,3	9.307,4	9.120,9	9.841,7	9.941,2	9.808,7	9.120,9
3. Obveze	30.489,5	36.289,4	48.215,0	61.073,3	56.550,0	59.431,1	58.130,0	58.048,6	56.550,0
3.1. Izravna ulaganja u Hrvatsku	9.114,2	12.332,4	20.782,0	30.660,4	21.862,9	27.769,5	26.363,0	25.756,5	21.862,9
3.2. Portfeljna ulaganja	5.981,5	5.530,4	5.442,4	5.840,7	4.837,9	5.486,0	5.214,5	5.091,1	4.837,9
3.2.1. Vlasnička ulaganja	488,1	646,5	1.037,5	1.416,6	572,7	1.106,4	1.003,5	871,9	572,7
3.2.2. Dužnička ulaganja	5.493,4	4.883,8	4.404,8	4.424,2	4.265,2	4.379,7	4.211,0	4.219,2	4.265,2
Obveznice	5.493,4	4.883,8	4.404,8	4.424,2	4.265,2	4.378,8	4.211,0	4.219,2	4.265,2
Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	0,0	0,0	0,0
3.3. Izvedeni financijski instrumenti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.4. Ostala ulaganja	15.393,9	18.426,6	21.990,6	24.572,2	29.849,2	26.173,5	26.552,5	27.201,0	29.849,2
3.4.1. Trgovinski krediti	155,5	194,1	183,3	522,1	362,4	319,7	346,3	369,8	362,4
3.4.2. Krediti	11.578,7	14.047,4	16.896,6	19.332,1	24.120,3	21.018,8	21.859,2	22.821,1	24.120,3
3.4.3. Gotovina i depoziti	3.242,7	3.635,6	4.398,3	4.145,0	5.127,6	4.620,8	3.945,3	3.728,2	5.127,6
3.4.4. Ostala pasiva	417,0	549,5	512,5	773,0	238,8	216,1	403,7	281,9	238,8

^a HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od prosinca 1998.). Nadalje, HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008. ^b Preliminarni podaci

Tablica H17: Stanje međunarodnih ulaganja – izravna ulaganja

u milijunima eura

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008. ^a	2008.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr. ^b
Izravna ulaganja, neto	-7.550,7	-10.602,7	-18.948,9	-28.344,5	-19.304,6	-25.533,0	-23.881,5	-23.201,1	-19.304,6
1. Izravna ulaganja u inozemstvo	1.563,4	1.729,8	1.833,1	2.315,9	2.558,3	2.236,5	2.481,5	2.555,4	2.558,3
1.1. Vlasnička ulaganja i zadržana dobit	1.502,3	1.610,4	1.725,0	2.214,9	2.368,5	2.078,1	2.301,0	2.370,4	2.368,5
1.1.1. Sredstva	1.502,3	1.610,4	1.725,0	2.214,9	2.368,5	2.078,1	2.301,0	2.370,4	2.368,5
1.1.2. Obveze	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2. Ostala ulaganja	61,2	119,3	108,2	101,0	189,7	158,4	180,5	185,0	189,7
1.2.1. Sredstva	89,6	138,0	144,8	175,4	220,2	189,8	215,5	214,1	220,2
1.2.2. Obveze	28,4	18,7	36,6	74,4	30,5	31,4	35,1	29,1	30,5
1.3. Financijski derivati (neto)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Izravna ulaganja u Hrvatsku	9.114,2	12.332,4	20.782,0	30.660,4	21.862,9	27.769,5	26.363,0	25.756,5	21.862,9
2.1. Vlasnička ulaganja i zadržana dobit	7.116,4	9.920,6	17.961,3	26.826,1	16.907,4	23.420,8	21.788,9	20.975,0	16.907,4
2.1.1. Sredstva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.2. Obveze	7.116,4	9.920,6	17.961,3	26.826,1	16.907,4	23.420,8	21.788,9	20.975,0	16.907,4
2.2. Ostala ulaganja	1.997,8	2.411,8	2.820,7	3.834,3	4.955,5	4.348,7	4.574,1	4.781,5	4.955,5
2.2.1. Sredstva	19,9	20,1	21,1	24,2	24,3	28,0	30,0	15,7	24,3
2.2.2. Obveze	2.017,7	2.431,9	2.841,8	3.858,5	4.979,8	4.376,7	4.604,1	4.797,2	4.979,8
2.3. Financijski derivati (neto)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

^a Preliminarni podaci

Tablica H18: Stanje međunarodnih ulaganja – portfeljna ulaganja^a

u milijunima eura

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008. ^b	2008.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr. ^b
Portfeljna ulaganja, neto	-4.475,5	-3.393,6	-2.866,5	-2.819,5	-2.424,5	-3.072,7	-2.858,7	-3.048,6	-2.424,5
1. Sredstva	1.506,0	2.136,8	2.575,9	3.021,2	2.413,4	2.413,4	2.355,8	2.042,5	2.413,4
1.1. Ulaganja u dionice i vlasničke udjele	176,8	418,0	720,4	1.601,6	543,1	1.075,7	1.116,3	817,3	543,1
1.1.1. Banke	5,1	5,9	6,7	8,3	9,7	6,6	15,2	10,7	9,7
1.1.2. Ostali sektori	171,8	412,1	713,7	1.593,3	533,4	1.069,0	1.101,1	806,6	533,4
1.2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	1.329,1	1.718,8	1.855,4	1.419,6	1.870,4	1.337,7	1.239,5	1.225,2	1.870,4
2. Obveze	5.981,5	5.530,4	5.442,4	5.840,7	4.837,9	5.486,0	5.214,5	5.091,1	4.837,9
2.1. Ulaganja u dionice i vlasničke udjele	488,1	646,5	1.037,5	1.416,6	572,7	1.106,4	1.003,5	871,9	572,7
2.1.1. Banke	64,7	84,0	156,7	168,0	68,5	141,5	113,3	93,2	68,5
2.1.2. Ostali sektori	423,4	562,6	880,8	1.248,5	504,3	964,8	890,2	778,6	504,3
2.2. Ulaganja u dužničke vrijednosne papire	5.493,4	4.883,8	4.404,8	4.424,2	4.265,2	4.379,7	4.211,0	4.219,2	4.265,2
2.2.1. Obveznice	5.493,4	4.883,8	4.404,8	4.424,2	4.265,2	4.378,8	4.211,0	4.219,2	4.265,2
2.2.1.1. Država	4.291,2	3.663,4	3.109,1	2.756,9	2.621,9	2.695,0	2.537,6	2.509,2	2.621,9
2.2.1.2. Banke	453,2	456,6	457,9	459,0	456,8	463,8	468,6	454,2	456,8
2.2.1.3. Ostali sektori	749,0	763,9	837,8	1.208,3	1.186,4	1.220,0	1.204,8	1.195,8	1.186,4
2.2.2. Instrumenti tržišta novca	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	0,0	0,0	0,0
2.2.2.1. Ostali sektori	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	0,0	0,0	0,0

^a HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od prosinca 1998.). Nadalje, HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008. ^b Preliminarni podaci

Tablica H19: Stanje međunarodnih ulaganja – ostala ulaganja^a

u milijunima eura

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008. ^b	2008.			
						1.tr.	2.tr.	3.tr.	4.tr. ^b
Ostala ulaganja, neto	-9.781,2	-13.689,0	-16.882,1	-18.068,0	-22.884,1	-20.186,6	-20.844,7	-20.558,9	-22.884,1
1. Sredstva	5.612,7	4.737,6	5.108,5	6.504,2	6.965,1	5.988,9	5.707,8	6.642,1	6.965,1
1.1. Trgovinski krediti	222,2	262,9	230,5	248,9	224,7	233,2	233,0	231,2	224,7
1.1.1. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.1.2. Ostali sektori	222,2	262,9	230,5	248,9	224,7	233,2	233,0	231,2	224,7
Dugoročni krediti	181,4	190,9	177,5	228,8	202,6	216,6	213,6	210,6	202,6
Kratkoročni krediti	40,8	72,0	53,0	20,1	22,1	16,6	19,4	20,5	22,1
1.2. Krediti	102,2	146,2	239,5	296,4	433,9	325,1	362,3	412,3	433,9
1.2.1. Hrvatska narodna banka	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5	0,6	0,6
Dugoročni krediti	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5	0,6	0,6
1.2.2. Država	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dugoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
1.2.3. Banke	81,6	113,2	188,5	214,8	283,3	220,6	226,7	258,8	283,3
Dugoročni krediti	62,6	85,3	140,0	160,0	193,6	168,6	171,2	190,4	193,6
Kratkoročni krediti	19,0	27,9	48,5	54,8	91,7	52,0	55,5	68,4	91,7
1.2.4. Ostali sektori	20,0	32,3	50,4	81,1	150,0	104,0	133,1	152,9	150,0
Dugoročni krediti	18,7	32,0	50,2	81,0	146,8	105,6	132,0	148,3	146,8
Kratkoročni krediti	1,3	0,3	0,2	0,1	3,3	0,3	3,1	4,6	3,3
1.3. Gotovina i depoziti	5.288,2	4.328,5	4.638,3	5.958,9	6.304,5	5.430,6	5.112,4	5.998,7	6.304,5
1.3.1. Država	8,9	54,2	26,4	69,8	90,8	62,9	74,7	101,3	90,8
1.3.2. Banke	4.319,7	3.112,2	3.499,9	4.715,1	4.863,6	4.171,1	3.739,0	4.338,3	4.863,6
1.3.3. Ostali sektori	959,7	1.162,1	1.111,9	1.174,0	1.350,0	1.196,5	1.298,7	1.538,8	1.350,0
1.4. Ostala aktiva	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Obveze	15.393,9	18.426,6	21.990,6	24.372,2	29.849,2	26.175,5	26.552,5	27.201,0	29.849,2
2.1. Trgovinski krediti	155,5	194,1	183,3	322,1	362,4	319,7	346,3	369,8	362,4
2.1.1. Država	2,1	2,6	1,9	1,2	0,7	1,0	0,8	0,7	0,7
Dugoročni krediti	2,1	2,6	1,9	1,2	0,7	1,0	0,8	0,7	0,7
Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.1.2. Ostali sektori	153,4	191,5	181,3	320,9	361,7	318,8	345,5	369,0	361,7
Dugoročni krediti	129,8	163,7	145,4	289,8	322,2	284,3	310,2	329,6	322,2
Kratkoročni krediti	23,7	27,8	35,9	31,1	39,5	34,5	35,3	39,4	39,5
2.2. Krediti	11.578,7	14.047,4	16.896,6	19.332,1	24.120,3	21.018,8	21.859,2	22.821,1	24.120,3
2.2.1. Hrvatska narodna banka	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kredit i zajmovi MMF-a	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.2.2. Država	2.250,6	2.484,8	2.557,8	2.608,4	1.570,6	1.408,9	1.499,9	1.509,7	1.570,6
Dugoročni krediti	2.250,6	2.484,8	2.557,8	2.608,4	1.538,9	1.408,9	1.499,9	1.509,7	1.538,9
Kratkoročni krediti	0,0	0,0	0,0	0,0	31,7	0,0	0,0	0,0	31,7
2.2.3. Banke	4.037,3	4.887,5	5.367,8	4.275,8	4.495,0	4.372,4	4.314,3	3.765,9	4.495,0
Dugoročni krediti	3.517,4	3.822,7	4.217,3	3.565,1	3.373,9	3.570,8	3.400,4	3.222,0	3.373,9
Kratkoročni krediti	519,9	1.064,8	1.150,4	710,8	1.121,1	801,6	913,9	544,0	1.121,1
2.2.4. Ostali sektori	5.290,8	6.675,1	8.971,0	12.447,9	18.054,8	15.237,6	16.043,0	17.545,4	18.054,8
Dugoročni krediti	5.192,3	6.542,1	8.816,1	11.766,9	17.401,9	14.822,2	15.507,4	16.882,9	17.401,9
Kratkoročni krediti	98,5	133,0	155,0	681,0	652,9	415,4	535,6	662,6	652,9
2.3. Gotovina i depoziti	3.242,7	3.635,6	4.398,3	4.145,0	5.127,6	4.620,8	3.943,3	3.728,2	5.127,6
2.3.1. Hrvatska narodna banka	2,4	2,6	2,6	2,3	2,3	1,7	2,0	1,8	2,3
2.3.2. Banke	3.240,3	3.632,9	4.395,7	4.142,6	5.125,3	4.619,1	3.941,3	3.726,4	5.125,3
2.4. Ostale obveze	417,0	549,5	512,5	773,0	238,8	216,1	403,7	281,9	238,8

^a HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije. Reklasifikacija se odnosi na cijelu statističku seriju (od prosinca 1998.). Nadalje, HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na dio statističke serije od siječnja 2008. ^b Preliminarni podaci

Tablica 11: Konsolidirana središnja država prema razinama državne vlasti*

u milijunima kuna

	2007.	2008.								
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.
1. PRIHODI (A+B)	10.233,2	10.061,0	9.117,2	8.983,3	11.736,2	9.681,1	9.802,8	11.690,9	9.507,9	9.802,1
A) Državni proračun	9.738,1	9.849,9	8.765,3	8.729,1	11.427,8	9.329,9	9.467,2	11.353,7	8.977,1	9.447,3
B) Izvanproračunski korisnici	475,1	211,1	351,6	254,2	308,4	351,2	333,6	337,2	530,8	354,9
1. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Hrvatski zavod za zapošljavanje	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Hrvatske vode	279,7	103,7	133,4	174,3	186,2	158,2	170,2	193,3	143,2	229,1
5. Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost	119,3	76,2	119,3	66,3	66,5	132,3	72,5	113,0	99,8	111,2
6. Hrvatske autoceste	33,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Hrvatske ceste	29,6	3,3	28,1	3,0	2,7	9,5	3,0	3,0	3,1	3,0
8. Državna agencija za osiguranje štetnih uloga i sanaciju banaka	4,6	24,2	65,4	1,9	46,6	30,3	82,0	23,3	73,2	0,8
9. Hrvatski fond za privatizaciju	8,4	1,7	3,3	8,7	6,4	0,9	8,0	2,4	2,4	1,8
2. RASHODI (A+B)	11.460,1	7.986,8	9.281,1	9.203,2	9.693,6	9.470,3	9.524,9	10.612,3	9.077,2	9.870,4
A) Državni proračun	10.527,3	7.712,2	9.075,1	8.963,0	9.380,9	9.151,2	8.984,7	10.193,9	8.706,8	9.517,7
B) Izvanproračunski korisnici	932,8	274,6	205,9	240,2	312,8	319,3	540,2	418,4	370,5	352,7
1. Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Hrvatski zavod za zapošljavanje	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Hrvatske vode	369,6	137,7	28,2	87,1	131,7	167,7	275,9	164,9	174,7	233,3
5. Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost	113,3	46,3	102,6	73,1	67,1	72,8	58,2	89,1	76,1	119,1
6. Hrvatske autoceste	217,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Hrvatske ceste	218,7	82,2	70,0	63,2	103,3	69,9	196,1	134,9	112,8	171,1
8. Državna agencija za osiguranje štetnih uloga i sanaciju banaka	1,4	1,2	0,8	14,3	4,3	3,7	1,0	1,6	1,1	2,3
9. Hrvatski fond za privatizaciju	10,9	7,0	4,3	6,3	8,1	3,2	4,0	7,8	3,6	9,4
NETO/BRUTO OPERATIVNI SALDO (1-2)	-1.226,9	2.074,2	-1.63,9	225,9	2.040,5	210,6	277,9	1.078,6	230,7	68,2
3. PROMJENA NETO VRIJEDNOSTI: TRANSAKCIJE (3.1.+3.2.-3.3.)	-1.226,9	2.074,2	-1.63,9	225,9	2.040,5	210,6	277,9	1.078,6	230,7	68,2
3.1. PROMJENA NETO NEFINANCIJSKE IMOVINE	1.373,0	111,4	118,9	70,7	361,4	280,6	313,0	263,8	169,7	406,4
Nabava	1.439,1	136,3	139,6	116,4	388,4	303,5	337,8	432,0	387,6	427,5
A) Državni proračun	117,6	76,4	46,8	69,6	323,6	190,1	128,4	232,0	329,4	331,8
B) Izvanproračunski korisnici	721,5	59,8	92,8	46,7	64,8	104,3	209,3	179,4	38,2	93,7
Prodaja	66,2	24,9	20,7	43,7	27,0	22,8	24,8	168,2	17,9	21,1
A) Državni proračun	52,3	22,2	20,0	23,7	25,8	19,3	23,9	29,7	17,8	23,2
B) Izvanproračunski korisnici	13,6	2,6	0,1	22,0	1,2	3,2	0,9	138,5	0,1	2,1
NETO POZAJMLJIVANJE/ZADUŽIVANJE (1-2-3.1.)	-2.599,8	1.962,8	-282,8	-296,6	1.679,1	-70,0	-35,0	814,8	-139,0	-474,7
TRANSAKCIJE U FINANCIJSKOJ IMOVINI I OBAVEZAMA (FINANCIJANJE) (3.3.-3.2.)	2.599,8	-1.962,8	282,8	296,6	1.679,1	70,0	35,0	-814,8	139,0	474,7
3.2. PROMJENA NETO FINANCIJSKE IMOVINE	-2.488,4	-1.163,6	131,3	676,8	1.326,2	-278,0	31,1	1.033,4	700,6	-463,0
3.2.1. Tužemna imovina	-2.493,0	-1.163,6	131,3	676,8	1.326,2	-283,3	29,3	1.033,4	700,6	-463,0
A) Državni proračun	3.008,2	-1.176,1	-84,8	604,2	1.273,9	-362,3	-52,2	712,4	780,0	-374,6
B) Izvanproračunski korisnici	515,1	-12,5	216,3	72,6	52,3	279,0	81,5	343,1	79,4	-90,4
3.2.2. Inozemna imovina	4,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
A) Državni proračun	4,7	0,0	0,0	0,0	0,0	3,3	1,8	0,0	0,0	0,0
B) Izvanproračunski korisnici	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,3	1,8	0,0	0,0	0,0
3.2.3. Monetarna zlato i SDR	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.3. PROMJENA NETO OBEVZA	111,5	799,2	414,3	973,4	-332,9	-208,0	66,2	240,6	561,6	9,6
3.3.1. Tužemne obveze	-230,7	-326,3	341,7	1.034,1	320,6	1.019,9	1.408,1	637,0	-378,1	73,3
A) Državni proračun	192,9	-321,1	343,6	1.063,3	-297,2	-1.113,0	1.068,3	392,0	536,0	-37,1
B) Izvanproračunski korisnici	-443,6	-3,1	1,9	29,2	23,7	93,1	339,8	244,9	-22,1	38,8
3.3.2. Inozemne obveze	362,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
A) Državni proračun	26,6	-472,9	72,6	-60,7	-32,3	811,9	-1.341,9	-396,3	16,3	83,6
B) Izvanproračunski korisnici	335,5	467,4	0,3	-38,9	-43,2	730,3	-1.339,7	-405,8	16,3	9,4

* HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na statističku seriju od, uključujući, siječnja 2008.

Napomena: Na gotovinskom načelu

Metodološka obrazloženja nalaze se u Mjesečnom statističkom prikazu Ministarstva financija.

Izvor: Ministarstvo financija

Tablica I2: Operacije državnog proračuna^a

u milijunima kuna

	2007.	2008.								
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.
1. PRIHODI	9.770,1	9.849,9	8.765,5	8.729,1	11.428,0	9.329,9	9.467,2	11.553,7	8.977,1	9.447,3
1.1. Porezi	4.675,8	5.940,1	5.181,6	5.190,2	7.258,4	5.614,3	5.626,6	7.511,7	5.306,3	5.655,4
1.2. Socijalni doprinosi	5.209,7	3.385,9	3.177,7	3.202,5	3.274,4	3.523,9	3.424,4	3.504,2	3.588,4	3.416,2
1.3. Pomoći	102,8	35,4	16,4	38,3	91,6	20,7	20,4	38,5	47,7	33,7
1.4. Ostali prihodi	1.781,8	490,5	389,8	298,1	803,5	371,1	395,9	299,2	234,8	312,0
2. RASHODI	12.328,1	7.831,1	9.168,1	9.083,4	9.513,9	9.333,7	9.141,6	10.404,6	8.905,9	9.485,6
2.1. Naknade zaposlenima	2.555,0	2.406,9	2.367,2	2.362,8	2.417,2	2.423,6	2.472,8	2.723,9	2.446,4	2.506,7
2.2. Korištenje dobara i usluga	1.087,7	582,2	449,8	480,2	784,9	580,7	533,4	801,9	528,5	573,7
2.3. Potrošnja dugotrajne imovine	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2.4. Kamate	319,4	289,1	1.105,8	334,6	277,9	338,3	334,9	296,6	397,2	386,9
2.5. Subvencije	662,7	359,5	636,6	884,3	723,2	574,0	389,7	533,7	328,7	672,1
2.6. Pomoći	2.429,2	256,8	252,1	314,3	397,4	566,0	425,1	564,6	460,5	419,4
2.7. Socijalne naknade	4.474,2	3.847,0	3.941,1	4.208,3	4.252,0	4.211,3	4.323,6	4.751,8	4.184,1	4.532,3
2.8. Ostali rashodi	799,8	289,6	415,4	479,0	661,2	619,8	642,1	730,1	560,8	594,3
3. PROMJENA NETO VRIJEDNOSTI: TRANSAKCIJE	-2.557,9	2.018,8	-402,5	-334,3	1.914,0	-3,8	323,6	949,1	71,2	-38,3
3.1. Promjena neto nefinancijske imovine	663,1	34,2	26,2	45,9	297,8	179,5	104,6	222,9	311,7	308,6
3.1.1. Dugotrajna imovina	650,4	53,0	24,7	42,3	282,3	137,2	87,2	204,0	281,5	300,2
3.1.2. Zalihe	-7,2	0,0	-0,2	0,7	-1,1	-0,1	0,0	-0,1	6,0	7,5
3.1.3. Pohranjene vrijednosti	0,6	0,1	1,2	0,4	0,8	0,8	1,3	0,8	0,5	0,0
3.1.4. Neproizvedena imovina	21,2	1,0	0,5	2,6	13,7	21,6	16,1	18,2	23,7	0,9
3.2. Promjena neto financijske imovine	-3.003,5	1.176,1	-84,8	604,2	1.273,9	-537,0	-50,4	712,4	-780,0	-374,6
3.2.1. Tuzemna imovina	-3.008,2	1.176,1	-84,8	604,2	1.273,9	-562,3	-52,2	712,4	-780,0	-374,6
3.2.2. Inozemna imovina	4,7	0,0	0,0	0,0	0,0	5,3	1,8	0,0	0,0	0,0
3.2.3. Monetarno zlato i SDR	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3.3. Promjena neto obveza	219,5	-788,5	343,9	1.004,4	-342,4	-375,7	-271,4	-13,8	-539,5	-27,7
3.3.1. Tuzemne obveze	192,9	-321,1	343,9	1.063,3	-297,2	-1.113,0	1.068,3	392,0	536,0	-37,1
3.3.2. Inozemne obveze	26,6	-467,4	0,3	-58,9	-45,2	-759,3	-1.339,7	-405,8	-10,5	9,1

^a HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. Reklasifikacija se odnosi na statističku seriju od, uključujući, siječnja 2008.

Napomena: Na gotovinskom načelu

Metodološka obrazloženja nalaze se u Mjesečnom statističkom prikazu Ministarstva financija.

Izvor: Ministarstvo financija

Tablica I3: Dug središnje države^a

na kraju razdoblja, u milijunima kuna

	2007.	2008.											
	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
1. Unutarnji dug središnje države	62.879,1	58.065,5	59.205,3	60.597,9	60.420,4	59.398,0	60.844,1	61.396,3	60.608,1	60.717,6	61.061,3	63.453,1	67.753,6
1.1 Unutarnji dug Republike Hrvatske	56.306,5	55.874,8	56.422,9	57.669,9	57.497,4	56.402,5	57.575,2	57.890,3	57.147,8	57.136,1	57.540,4	59.393,0	63.969,8
Treznorski zapisi	11.973,3	11.665,3	11.825,5	11.874,6	12.140,9	12.030,3	12.038,2	11.913,1	11.136,0	10.906,0	9.748,0	12.119,0	16.273,2
Instrumenti tržišta novca	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,7
Obveznice	38.795,2	38.596,1	38.628,1	38.536,3	38.573,4	37.436,6	37.409,4	37.342,7	37.076,2	37.079,8	37.301,6	37.109,4	36.108,3
Krediti Hrvatske narodne banke	1,0	-	-	-	0,0	-	1,0	-	0,3	-	-	-	2,2
Krediti banaka	5.735,0	5.613,4	5.969,3	7.239,0	6.783,1	6.935,6	8.124,6	8.634,5	8.934,7	9.150,3	10.190,8	10.363,2	11.064,4
1.2 Unutarnji dug republičkih fondova	6.332,6	2.790,7	2.782,4	2.928,0	2.923,0	2.993,3	3.271,0	3.306,0	3.358,3	3.381,3	3.319,9	3.861,5	3.732,3
Instrumenti tržišta novca	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Obveznice	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Krediti banaka	6.332,6	2.790,7	2.782,4	2.928,0	2.923,0	2.993,3	3.271,0	3.306,0	3.358,3	3.381,3	3.319,9	3.861,5	3.732,3
2. Inozemni dug središnje države	39.610,7	30.299,8	30.108,9	29.580,1	29.441,2	30.376,7	29.061,4	28.690,9	28.776,9	28.819,3	29.732,5	29.684,4	30.477,8
2.1 Inozemni dug Republike Hrvatske	29.424,0	28.925,8	28.652,5	28.123,3	27.993,3	28.853,3	27.559,9	27.257,3	27.344,0	27.340,2	28.163,0	28.123,4	28.651,3
Instrumenti tržišta novca	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Obveznice	20.597,3	20.158,2	19.873,3	19.556,8	19.431,2	19.470,3	18.388,3	18.222,7	18.244,7	18.261,0	18.788,5	18.757,1	19.204,2
Krediti	9.026,7	8.767,6	8.779,3	8.566,5	8.562,1	9.383,2	9.171,6	9.034,7	9.099,3	9.079,1	9.376,6	9.366,3	9.447,4
2.2 Inozemni dug republičkih fondova	10.186,7	1.374,0	1.456,4	1.456,8	1.447,8	1.523,2	1.501,5	1.433,5	1.432,8	1.479,1	1.567,5	1.561,0	1.826,2
Instrumenti tržišta novca	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Obveznice	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Krediti	10.186,7	1.374,0	1.456,4	1.456,8	1.447,8	1.523,2	1.501,5	1.433,5	1.432,8	1.479,1	1.567,5	1.561,0	1.826,2
3. Ukupno (1+2)	102.449,8	88.965,3	89.314,2	90.178,0	89.861,6	89.774,7	89.905,3	90.087,2	89.382,9	89.336,9	90.792,8	93.139,5	98.230,8
Dodatak: Izdana jamstva Republike Hrvatske	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-domuća	8.110,6	11.395,6	11.408,0	10.947,4	11.431,7	11.271,0	11.579,3	11.033,0	11.300,5	11.340,2	11.601,5	11.623,3	13.276,3
-inozemna	19.024,2	27.376,1	27.678,7	28.033,3	27.129,6	27.683,5	29.429,0	29.328,4	29.815,9	30.946,4	31.640,3	31.621,9	31.431,1

^a HBOR je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor nebankarske financijske institucije, a HAC je reklasificiran iz podsektora republički fondovi u podsektor državna trgovačka društva. U ovoj tablici dug HBOR-a u dijelu 2. Inozemni dug središnje države reklasificiran je od, uključujući, prosinca 1998., u dijelu 1. Unutarnji dug središnje države reklasificiran je od, uključujući, lipnja 1999., a dug HAC-a reklasificiran je od, uključujući, siječnja 2008.

Tablica J1: Indeksi potrošačkih cijena i cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima

Godina	Mjesec	Bazni indeksi, 2005. = 100			Lančani indeksi				Godišnji mjesečni indeksi			
		Indeksi potrošačkih cijena			Indeksi potrošačkih cijena			Cijene pri proizvođačima	Indeksi potrošačkih cijena			Cijene pri proizvođačima
		Ukupno	Dobra	Usluge	Ukupno	Dobra	Usluge		Ukupno	Dobra	Usluge	
1999.	prosinac	85,3	87,2	78,5	100,6	100,8	100,0	100,3	103,9	103,1	106,5	105,9
2000.	prosinac	90,0	92,0	82,8	100,4	100,4	100,1	100,2	105,5	105,5	105,5	111,2
2001.	prosinac	92,1	95,2	88,5	100,4	100,4	100,5	99,0	102,4	101,3	106,8	96,9
2002.	prosinac	93,8	94,2	92,6	100,4	100,6	99,6	99,9	101,8	101,1	104,6	102,5
2003.	prosinac	95,4	95,7	94,6	100,3	100,2	100,5	100,0	101,7	101,6	102,2	101,0
2004.	prosinac	98,0	98,0	98,0	100,7	100,9	100,2	99,3	102,7	102,3	103,6	104,8
2005.	prosinac	101,6	101,4	102,0	100,5	100,5	100,5	99,7	103,6	103,5	104,1	102,7
2006.	prosinac	103,7	102,8	106,4	100,0	100,0	100,2	100,0	102,0	101,4	104,2	101,9
2007.	prosinac	109,7	109,5	110,0	101,2	101,2	101,5	100,4	105,8	106,6	103,4	105,8
2008.	siječanj	110,4	109,9	111,9	100,7	100,4	101,7	102,3	106,2	107,0	105,7	107,4
	veljača	110,3	109,5	112,6	99,9	99,6	100,7	100,3	105,8	106,4	105,8	107,5
	ožujak	110,9	110,4	112,4	100,6	100,8	99,8	100,8	105,7	106,4	103,5	107,6
	travanj	111,7	111,4	112,5	100,7	100,9	100,1	100,4	105,7	106,2	104,0	107,7
	svibanj	115,0	115,0	112,5	101,1	101,4	100,0	101,3	106,4	107,1	104,1	108,7
	lipanj	113,8	113,8	113,4	100,7	100,7	100,8	101,3	107,6	108,5	104,7	109,6
	srpanj	113,9	113,7	114,3	100,1	99,9	100,8	102,4	108,4	109,6	104,6	112,0
	kolovoz	113,6	113,1	114,7	99,7	99,5	100,3	99,9	107,4	108,3	104,4	111,0
	rujan	113,8	113,8	113,5	100,2	100,6	98,9	99,9	106,4	107,0	104,4	110,5
	listopad	113,7	113,8	112,9	99,9	100,0	99,5	98,9	105,9	106,4	104,3	108,8
	studenj	113,5	113,2	114,2	99,9	99,5	101,1	98,5	104,7	104,6	105,1	106,5
	prosinac	112,8	112,2	114,7	99,4	99,1	100,3	98,7	102,9	102,4	104,3	104,7

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica J2: Temeljni indeksi potrošačkih cijena

Godina	Mjesec	Bazni indeksi, 2005. = 100 ^a			Lančani indeksi			Godišnji indeksi		
		Ukupno	Dobra	Usluge	Ukupno	Dobra	Usluge	Ukupno	Dobra	Usluge
1999.	prosinac	89,8	91,1	82,3	100,1	100,1	100,1	102,9	102,9	103,0
2000.	prosinac	92,8	93,9	86,5	100,4	100,4	100,2	103,3	103,0	105,0
2001.	prosinac	93,9	94,6	89,8	99,8	99,7	100,3	101,2	100,8	103,8
2002.	prosinac	95,0	95,6	91,9	100,0	100,1	99,4	101,2	101,0	102,4
2003.	prosinac	96,2	96,4	94,7	100,2	100,1	101,0	101,2	100,9	103,0
2004.	prosinac	98,4	98,5	97,4	100,1	100,1	100,4	102,3	102,2	102,9
2005.	prosinac	101,3	101,4	101,0	100,1	100,0	100,5	103,0	102,9	103,7
2006.	prosinac	103,6	103,6	103,6	99,8	99,7	100,3	102,3	102,2	102,5
2007.	prosinac	108,8	109,1	107,2	100,8	100,8	100,4	103,0	103,3	103,3
2008.	siječanj	108,7	108,8	108,2	99,9	99,7	101,0	103,3	103,6	103,8
	veljača	108,7	108,7	108,8	100,0	99,9	100,5	103,1	103,3	103,7
	ožujak	109,3	109,3	109,1	100,5	100,6	100,3	103,1	103,4	103,8
	travanj	110,1	110,3	109,2	100,7	100,8	100,1	103,3	103,3	104,0
	svibanj	111,3	111,4	110,3	101,0	101,1	101,0	103,6	103,8	104,3
	lipanj	112,4	112,2	112,8	101,0	100,7	102,3	106,5	106,7	105,7
	srpanj	112,1	111,6	115,2	99,8	99,4	102,1	106,8	107,0	105,8
	kolovoz	112,5	111,9	116,0	100,4	100,3	100,7	106,6	106,8	105,3
	rujan	113,1	113,0	113,2	100,5	101,0	97,6	106,5	106,6	105,2
	listopad	113,5	113,7	112,0	100,3	100,6	99,0	103,9	106,0	103,3
	studenj	114,0	114,3	112,3	100,5	100,5	100,2	103,6	103,6	103,2
	prosinac	113,3	113,5	112,5	99,4	99,3	100,2	104,2	104,0	103,0

^a Od siječnja 2007. DZS objavljuje indeks potrošačkih cijena na novoj bazi: 2005. = 100.

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica J3: Prosječne mjesečne neto plaće

u tekućim cijenama, u kunama

Godina	Mjesec	Prosječne mjesečne neto plaće	Lančani indeksi	Godišnji mjesečni indeksi	Godišnji kumulativni indeksi
1999.	prosinac	3.262,0	100,9	111,2	114,0
2000.	prosinac	3.499,0	99,9	107,3	108,9
2001.	prosinac	3.582,0	96,6	102,4	106,5
2002.	prosinac	3.839,0	98,0	107,2	105,0
2003.	prosinac	4.045,0	99,8	105,4	105,9
2004.	prosinac	4.312,0	99,1	106,6	105,9
2005.	prosinac	4.473,0	97,3	103,7	104,9
2006.	prosinac	4.735,0	97,0	105,9	105,2
2007.	prosinac	4.958,0	96,6	104,7	105,2
2008.	siječanj	5.019,0	101,2	105,9	105,9
	veljača	4.993,0	99,5	107,4	106,7
	ožujak	5.042,0	101,0	105,3	106,2
	travanj	5.036,0	99,9	106,0	106,2
	svibanj	5.174,0	102,7	106,1	106,2
	lipanj	5.167,0	99,9	106,6	106,2
	srpanj	5.234,0	101,3	107,8	106,3
	kolovoz	5.184,0	99,0	106,5	106,5
	rujan	5.203,0	100,4	109,7	106,8
	listopad	5.263,0	101,2	108,1	107,0
	studenj	5.397,0	102,5	105,2	106,8
	prosinac	5.410,0	100,3	109,1	107,0

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica J4: Indeksi pouzdanja, očekivanja i raspoloženja potrošača

indeksni bodovi, originalni podaci

Godina	Mjesec	Kompozitni indeksi			Indeksi odgovora						
		Indeks pouzdanja potrošača	Indeks očekivanja potrošača	Indeks raspoloženja potrošača	I1	I2	I3	I4	I7	I8	I11
1999.	listopad	-33,7	-14,9	-46,3	-38,4	-12,1	-49,9	-17,6	35,5	-50,7	-69,7
2000.	listopad	-20,9	3,5	-32,2	-26,2	1,2	-22,0	5,7	26,9	-48,3	-63,6
2001.	listopad	-27,0	-11,4	-35,6	-29,6	-10,0	-35,9	-12,7	22,9	-41,3	-62,3
2002.	listopad	-25,2	-8,3	-29,3	-22,6	-5,1	-31,2	-11,5	20,1	-34,1	-64,0
2003.	listopad	-22,2	-4,5	-23,0	-21,5	-2,6	-26,5	-6,4	14,7	-27,1	-65,2
2004.	listopad	-23,9	-7,9	-22,0	-19,1	-4,1	-30,5	-11,6	22,5	-16,5	-57,3
2005.	prosinac	-26,4	-13,7	-23,6	-16,4	-5,9	-34,4	-21,3	27,6	-25,9	-50,6
2006.	prosinac	-18,9	-4,7	-15,4	-10,9	1,1	-22,4	-10,5	16,9	-12,9	-49,4
2007.	prosinac	-24,7	-15,5	-24,5	-16,8	-9,8	-31,8	-21,2	12,8	-25,0	-54,8
2008.	siječanj	-21,0	-12,4	-22,8	-15,5	-6,9	-29,8	-17,9	9,1	-25,1	-50,0
	veljača	-24,2	-16,1	-28,1	-21,1	-8,0	-35,7	-24,2	10,0	-27,5	-54,4
	ožujak	-24,1	-13,7	-27,2	-21,9	-6,4	-38,4	-20,9	14,9	-21,2	-54,2
	travanj	-20,5	-11,4	-24,7	-21,5	-6,3	-30,7	-16,4	6,4	-21,8	-53,0
	svibanj	-26,8	-18,9	-29,4	-22,5	-10,7	-40,6	-27,0	12,1	-25,1	-57,3
	lipanj	-34,7	-32,0	-34,9	-28,6	-23,8	-49,4	-40,1	17,6	-26,7	-57,4
	srpanj	-30,5	-26,3	-35,0	-29,1	-17,4	-48,2	-35,1	13,5	-27,8	-56,0
	kolovoz	-29,5	-24,7	-34,4	-25,8	-17,5	-45,6	-31,8	15,6	-31,8	-53,2
	rujan	-29,3	-22,8	-36,4	-30,2	-17,3	-48,5	-28,2	15,1	-30,6	-56,7
	listopad	-28,0	-19,5	-33,7	-25,9	-10,9	-44,3	-28,1	20,0	-30,8	-53,1
	studenj	-32,4	-24,3	-30,9	-25,5	-17,6	-45,8	-30,9	28,0	-21,5	-53,0
	prosinac	-42,0	-33,3	-40,9	-30,7	-25,9	-51,8	-40,6	43,4	-40,3	-57,9

Metodologija

Klasifikacija i iskazivanje podataka o potraživanjima i obvezama

Podaci o potraživanjima i obvezama financijskih institucija klasificiraju se prema institucionalnim sektorima i financijskim instrumentima. Institucionalni sektori su sljedeći: financijske institucije, središnja država, ostali domaći sektori i inozemstvo. Sektor financijske institucije obuhvaća sljedeće podsektore: središnja banka, banke, ostale bankarske institucije i nebankarske financijske institucije. Središnja banka je Hrvatska narodna banka. Banke su institucije kojima je Hrvatska narodna banka izdala odobrenje za obavljanje bankarskih poslova u skladu sa Zakonom o bankama, uključujući i štedionice u prijelaznom razdoblju. U sektor banke ne uključuju se banke u stečaju i bivše filijale banaka čije je sjedište izvan Republike Hrvatske. Ostale bankarske institucije su stambene štedionice, štedno-kreditne zadruge i investicijski fondovi. Nebankarske financijske institucije su financijske institucije koje nisu klasificirane kao banke ili kao ostale bankarske institucije (npr. društva za osiguranje, mirovinski fondovi).

Središnja država obuhvaća podsektor Republika Hrvatska i podsektor republički fondovi. Do prosinca 2003. podsektor Republika Hrvatska obuhvaćao je organe državne uprave, uključujući Hrvatske ceste, Hrvatske autoceste i Državnu agenciju za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka, a podsektor republički fondovi obuhvaća Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Hrvatski fond za privatizaciju, Hrvatske vode i Hrvatsku banku za obnovu i razvitak.

Od siječnja 2004. Hrvatske ceste, Hrvatske autoceste te Državna agencija za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka reklasificirani su iz podsektora Republika Hrvatska u podsektor republički fondovi.

Ostali domaći sektori su: organi lokalne države, državna i ostala trgovačka društva te stanovništvo, uključujući obrtnike i neprofitne institucije koje pružaju usluge stanovništvu. Podsektor ostala trgovačka društva obuhvaća i banke u stečaju. U pojedinim tablicama ostali domaći sektori dijele se u sljedeće podsektore: lokalna država, koja obuhvaća jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, trgovačka društva, koja obuhvaćaju državna i ostala trgovačka društva, te stanovništvo, koje uključuje i obrtnike i neprofitne institucije.

Sektor inozemstvo obuhvaća strane fizičke i pravne osobe.

Svi podaci o potraživanjima i obvezama odnose se na stanje na kraju razdoblja, pri čemu se devizne pozicije iskazuju u kunskoj protuvrijednosti prema srednjem tečaju Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja.

Tablica A1: Monetarni i kreditni agregati

U tablici se iskazuju podaci o nekim osnovnim monetarnim i kreditnim agregatima te njihove mjesečne stope rasta. U rujnu 1999. godine provedena je revizija svih monetarnih agregata. U starijim publikacijama HNB-a podaci o potraživanjima i obvezama štedionica nisu obuhvaćeni u izračunu monetarnih agregata.

Primarni novac u cijelosti je preuzet iz Bilance Hrvatske narodne banke (Tablica C1).

Novčana masa M1 definirana je jednako kao i istoimena pozicija u Bilanci monetarnih institucija (Tablica B1) te obuhvaća gotov novac izvan banaka, depozite ostalih bankarskih institucija i ostalih domaćih sektora kod Hrvatske narodne banke te depozitni novac kod banaka. Novčana masa M1a obuhvaća gotov novac izvan banaka i depozitni novac kod banaka uvećan za depozitni novac središnje države kod banaka.

Ukupna likvidna sredstva M4 obuhvaćaju novčanu masu M1, štedne i oročene depozite, devizne depozite te obveznice i instrumente tržišta novca (navedene komponente preuzete su iz Bilance monetarnih institucija (Tablica B1)).

Neto domaća aktiva definirana je kao razlika između ukupnih likvidnih sredstava i inozemne aktive (neto).

Plasmani su potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija.

U svibnju 1999. godine pokrenut je stečajni postupak nad nekoliko banaka, koje su zbog toga isključene iz monetarne statistike. Prema podacima za travanj 1999. udio tih banaka u monetarnom agregatu M1 iznosio je 259,3 mil. kuna, a u monetarnom agregatu M4 iznosio je 4.035,8 mil. kuna. Podaci za lipanj 1999. godine bit će usporedivi s podacima za srpanj 1999. godine ako se stavka Plasmani banaka poveća za iznos od 3.513,5 mil. kuna.

Tablica B1: Bilanca monetarnih institucija

Bilanca monetarnih institucija prikazuje konsolidirane podatke iz Bilance Hrvatske narodne banke (Tablica C1) i Konsolidirane bilance banaka (Tablica D1).

Inozemna aktiva (neto) jest razlika između zbroja inozemnih aktiva Hrvatske narodne banke i banaka i zbroja inozemnih pasiva Hrvatske narodne banke i banaka.

Plasmani su zbroj odgovarajućih stavki iz Bilance Hrvatske narodne banke i Konsolidirane bilance banaka, s tim da su potraživanja od središnje države iskazana neto, tj. umanjena za depozite središnje države kod Hrvatske narodne banke i kod banaka.

Novčana masa zbroj je gotovog novca izvan banaka, depozita ostalih bankarskih institucija kod Hrvatske narodne banke, depozita ostalih domaćih sektora kod Hrvatske narodne banke i depozitnog novca kod banaka (stavka Depozitni novac iz Konsolidirane bilance banaka, Tablica D1.).

Stavke Štedni i oročeni depoziti, Devizni depoziti te Obveznice i instrumenti tržišta novca u cijelosti su preuzete iz Konsolidirane bilance banaka, dok je stavka Ograničeni i blokirani depoziti zbroj pripadnih stavki iz Bilance Hrvatske narodne banke (isključujući blokirane depozite banaka kod Hrvatske narodne banke) i Konsolidirane bilance banaka. Ostalo (neto) su neraspoređene stavke pasive umanjene za neraspoređene pozicije aktive.

Tablica B2: Broj banaka i štedionica obuhvaćenih monetarnom statistikom i njihova klasifikacija prema veličini bilančne aktive

U tablici se iskazuje ukupan broj banaka i štedionica u prijelaznom razdoblju, koje mjesečno izvješćuju Hrvatsku narodnu banku i čije je poslovanje prikazano u Konsolidiranoj bilanci banaka. Monetarnom statistikom obuhvaćene su i institucije u likvidaciji, a do veljače 2005. godine i institucije koje su izgubile odobrenje za rad, a nisu pokrenule postupak likvidacije.

Posebna pravila izvješćivanja vrijedila su za štedionice do

lipnja 1995. godine. Štedionice nisu bile obvezne izvješćivati središnju banku o svom poslovanju, tako da su u podacima do lipnja 1995. obuhvaćene samo štedionice koje su o svom poslovanju dragovoljno izvješćivale Hrvatsku narodnu banku. Od srpnja 1995. godine podacima su obuhvaćene sve registrirane štedionice.

U tablici se također iskazuje klasifikacija banaka i štedionica prema veličini bilančne aktive.

Tablica C1: Bilanca Hrvatske narodne banke

U tablici se iskazuju podaci o potraživanjima i obvezama monetarnih vlasti.

Inozemna aktiva obuhvaća sljedeće oblike deviznih i kunskih potraživanja od stranih fizičkih i pravnih osoba: zlato, posebna prava vučenja, pričuvna pozicija kod Međunarodnoga monetarnog fonda, efektivni strani novac u trezoru, sredstva na tekućim računima kod stranih banaka, oročni depoziti kod stranih banaka i pripadajuće obračunate kamate, plasmani u vrijednosne papire u devizama i ostala potraživanja.

Potraživanja od središnje države su krediti i dospjela potraživanja od državnog proračuna Republike Hrvatske. Prema Zakonu o Hrvatskoj narodnoj banci, koji je na snazi od travnja 2001. godine, Hrvatska narodna banka ne može odobravati kredite Republici Hrvatskoj, pa se u okviru te stavke iskazuju samo dospjela potraživanja od državnog proračuna nastala na osnovi obavljanja platnog prometa, te na osnovi obveza izvršenih prema Međunarodnome monetarnom fondu i stranim bankama. Do travnja 2001. godine u kunske kredite državnog proračunu bili su svrstavani kratkoročni krediti odobreni za premošćivanje neusklađenosti između prijecanja prihoda i izvršavanja rashoda državnog proračuna, dugoročni krediti odobreni na osnovi posebnih uređaba Vlade Republike Hrvatske i dospjela potraživanja od državnog proračuna, dok je stavka Devizni krediti državnog proračunu bila protustavka obvezi prema Međunarodnome monetarnom fondu nastaloj na osnovi sukcesije članstva u toj instituciji.

Potraživanja od ostalih domaćih sektora su krediti i dospjela nenaplaćena potraživanja od ostalih domaćih sektora, uključujući banke u stečaju.

Potraživanja od banaka su krediti bankama i dospjela nenaplaćena potraživanja od banaka. Krediti bankama su lombardni krediti, kratkoročni krediti za likvidnost, ostali krediti te obratne repo transakcije. U stavku Lombardni krediti uključeni su i krediti bankama za premošćivanje nelikvidnosti, koji su u prosincu 1994. godine zamijenjeni lombardnim kreditima. Kratkoročni krediti za likvidnost, koji se odobravaju od početka 1999. godine, također služe za premošćivanje nelikvidnosti. Ostali krediti su: interventni krediti, specijalni krediti za premošćivanje nelikvidnosti banaka odobravani prijašnjih godina (inicijalni krediti, prefinansirajući krediti), dospjeli, a nenaplaćeni krediti te depoziti Hrvatske narodne banke kod banaka. Od travnja 2005. godine obratne repo transakcije provode se tjedno. Dospjela nenaplaćena potraživanja od banaka uključuju prekoračenja raspoloživih sredstava na njihovim računima za namiru (do polovine 1994.) te neurednosti banaka pri izdvajanju i održavanju obvezne pričuve.

Od svibnja 1999. potraživanja od ostalih domaćih sektora uključuju i potraživanja IINB-a po kreditima iz primarne emisije nenaplaćenim od banaka nad kojima je pokrenut stečajni postupak. Pri reklasifikaciji štedionica iz podsektora ostale bankarske institucije u podsektor banke revidirani su podaci u stavkama Potraživanja od banaka i Potraživanja od

ostalnih bankarskih institucija.

Primarni novac čine gotov novac izvan banaka, novčana sredstva u blagajnama banaka, depoziti banaka kod Hrvatske narodne banke, depoziti ostalih bankarskih institucija kod Hrvatske narodne banke i depoziti ostalih domaćih sektora kod Hrvatske narodne banke. Depozite banaka čine novčana sredstva na računima za namiru banaka, sredstva obvezne pričuve izdvojena na posebne račune kod Hrvatske narodne banke (u koja je od ožujka 2006. uključena i posebna obvezna pričuva izdvojena na obveze po izdanim vrijednosnim papirima), obvezno upisani blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke te prekonoćni depoziti banaka. Depoziti ostalih bankarskih institucija su do rujna 2005. godine novčana sredstva na računima za namiru stambenih štedionica. Depoziti ostalih domaćih sektora su novčana sredstva na žiroračunima ostalih domaćih sektora, koji se na temelju zakona i drugih pravnih propisa uključuju u depozit kod Hrvatske narodne banke.

Ograničeni i blokirani depoziti obuhvaćaju izdvojenu deviznu obveznu pričuvu i pripadajuće obračunate kamate, ograničene depozite i blokirane devizne depozite. Na određene devizne izvore sredstava banke izdvajaju deviznu obveznu pričuvu na posebne račune IINB-a, a od kolovoza 2004. i graničnu obveznu pričuvu. Ograničeni depoziti su kunska sredstva izdvojena po nalogu suda ili na temelju propisa te u razdoblju od svibnja 1999. do travnja 2002. i depoziti banaka u stečaju. Blokirani devizni depoziti su sredstva koja su bila izdvajana na posebne račune kod Hrvatske narodne banke za podmirenje dospjelih neplaćenih obveza prema inozemnim vjerovnicima.

Inozemna pasiva obuhvaća kredite primljene od Međunarodnoga monetarnog fonda, obveze prema međunarodnim financijskim institucijama i stranim bankama s pripisanim obračunatim kamatama.

Depoziti središnje države su depozitni novac i devizni računi Republike Hrvatske i republičkih fondova kod Hrvatske narodne banke te blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke koje su dragovoljno upisale institucije iz sektora središnja država.

Blagajnički zapisi su dragovoljno upisani blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke u kunama i stranoj valuti, osim blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke koje su dragovoljno upisale institucije iz sektora središnja država.

Kapitalski računi uključuju pričuve, rezervacije i račune prihoda i rashoda.

Ostalo (neto) su neraspoređeni računi pasive umanjeni za neraspoređene račune aktive Bilance Hrvatske narodne banke.

Radi reklasifikacije štedionica iz podsektora ostale bankarske institucije u podsektor banke revidirani su podaci u stavkama Gotov novac izvan banaka, Blagajne banaka. Depoziti banaka i Depoziti ostalih bankarskih institucija.

Tablica D1: Konsolidirana bilanca banaka

U konsolidiranu bilancu banaka uključeni su podaci o potraživanjima i obvezama banaka. Konsolidirana su međusobna potraživanja i obveze između banaka.

Pričuve banaka kod središnje banke su kunske i devizne. Kunske pričuve su novčana sredstva banaka u blagajnama i kunska novčana sredstva banaka na računima kod središnje banke. Devizne pričuve su devizna novčana sredstva na deviznim računima Hrvatske narodne banke.

Inozemna aktiva su sljedeći oblici deviznih i kunskih potraživanja od stranih fizičkih i pravnih osoba: strani efektivni novac u blagajnama, sredstva na tekućim računima

i oročeni depoziti kod inozemnih banaka (uključujući loro akreditive i ostala pokrića), vrijednosni papiri, krediti i dionice.

Potraživanja od središnje države su sljedeći oblici kunskih i deviznih potraživanja: vrijednosni papiri i krediti.

Potraživanja od ostalih domaćih sektora obuhvaćaju sljedeće oblike kunskih i deviznih potraživanja: instrumente tržišta novca, obveznice, kredite (uključujući akceptne kredite) i dionice.

Potraživanja od ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija obuhvaćaju iste oblike kunskih i deviznih potraživanja, s tim da potraživanja od ostalih bankarskih institucija obuhvaćaju još i depozite.

Stavke Depozitni novac, Štedni i oročeni depoziti, Devizni depoziti te Obveznice i instrumenti tržišta novca obuhvaćaju obveze banaka prema ostalim domaćim sektorima, ostalim bankarskim institucijama te nebankarskim financijskim institucijama.

Depozitni novac uključuje novčana sredstva na žiroračunima i tekućim računima te obveze banaka po izdanim kunskim instrumentima plaćanja, a umanjuje se za novčana sredstva u platnom prometu (odnosno za čekove u blagajnama banaka i čekove poslane na naplatu).

Štedni i oročeni depoziti su kunski štedni depoziti po videnju te kunski oročeni depoziti i kunski depoziti s otkaznim rokom.

Devizni depoziti su devizni depoziti po videnju, devizni oročeni depoziti i devizni depoziti s otkaznim rokom.

Obveznice i instrumenti tržišta novca su neto obveze banaka po izdanim vrijednosnim papirima i primljeni krediti. Izdani podređeni i hibridni instrumenti koje su upisali inozemni investitori nisu obuhvaćeni ovom stavkom.

Inozemna pasiva obuhvaća sljedeće oblike deviznih i kunskih obveza prema stranim fizičkim i pravnim osobama: žiroračune i tekuće račune, štedne depozite (uključujući loro akreditive i ostala pokrića), oročene depozite, primljene kredite i dospjele obveze. U sklopu primljenih kredita iskazuju se i izdani podređeni i hibridni instrumenti koje su upisali inozemni investitori.

Depoziti središnje države su svi oblici kunskih i deviznih obveza (osim ograničenih i blokiranih depozita) banaka prema središnjoj državi.

Kreditni primljeni od središnje banke su krediti primljeni od Hrvatske narodne banke i depoziti Hrvatske narodne banke kod banaka, pri čemu se kao krediti tretiraju i poslovi reotkupa vrijednosnih papira.

Ograničeni i blokirani depoziti obuhvaćaju sljedeće obveze banaka: kunske i devizne ograničene depozite ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija, nebankarskih financijskih institucija, središnje države te stranih pravnih i fizičkih osoba i blokirane devizne depozite stanovništva regulirane Zakonom o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske.

Kapitalski računi su dionički kapital, dobit ili gubitak prethodne i tekuće godine, zadržana dobit (gubitak), zakonske pričuve, statutarne i ostale kapitalne pričuve, rezerve proizašle iz transakcija zaštite, nerealizirana dobit (gubitak) s osnove vrijednosnog usklađivanja financijske imovine raspoložive za prodaju te ispravci vrijednosti i posebne rezerve za identificirane gubitke na skupnoj osnovi.

Ostalo (neto) su neraspoređeni računi pasive umanjeni za neraspoređene račune aktive, uključujući fer vrijednost deriviranih financijskih instrumenata.

Tablice D2 – D12

Ovaj skup tablica (osim Tablice D5) razrađeni je prikaz odgovarajućih pozicija aktive i pasive Konsolidirane bilance banaka (Tablica D1).

Tablica D2: Inozemna aktiva banaka

U tablici se iskazuju potraživanja banaka od stranih fizičkih i pravnih osoba.

Inozemna aktiva banaka obuhvaća deviznu inozemnu aktivnu i kunsku inozemnu aktivnu. I u sklopu devizne i u sklopu kunske inozemne aktive posebno su prikazana potraživanja od stranih banaka i potraživanja od stranaca (ukupno i po financijskim instrumentima).

Tablica D3: Potraživanja banaka od središnje države

U tablici se iskazuju kunska i devizna potraživanja banaka od središnje države. U kunskim potraživanjima od Republike Hrvatske stavka Vrijednosni papiri obuhvaća i Obveznice za blokiranu deviznu štednju građana izdane na temelju Zakona o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske.

Tablica D4: Potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora

U tablici se iskazuju kunska i devizna potraživanja banaka od ostalih domaćih sektora, klasificirana prema financijskim instrumentima: instrumenti tržišta novca (uključujući faktoring i forfaiting od siječnja 2004. godine), krediti (uključujući akceptne kredite i kupljena potraživanja) i dionice.

Tablica D5: Distribucija kredita banaka po institucionalnim sektorima

U tablici se iskazuju podaci o kunskim i deviznim kreditima banaka domaćim sektorima, pri čemu krediti obuhvaćaju i akceptne kredite, financijski najam (leasing), izvršena plaćanja na osnovi garancija i drugih jamstva i kupljena potraživanja, a do prosinca 2003. godine i faktoring i forfaiting.

Tablica D6: Depozitni novac kod banaka

U tablici se iskazuje depozitni novac kod banaka, klasificiran prema domaćim institucionalnim sektorima.

Depozitni novac je zbroj novčanih sredstava na žiroračunima i tekućim računima ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija umanjen za novčana sredstva u platnom prometu (odnosno za čekove u blagajnama banaka i čekove poslane na naplatu). Obveze banaka po izdanim kunskim instrumentima plaćanja uključene su u sektor stanovništvo.

Tablica D7: Štedni i oročeni depoziti kod banaka

U tablici se iskazuju kunski štedni i oročeni depoziti ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija kod banaka.

Tablica D8: Devizni depoziti kod banaka

U tablici se iskazuju devizni štedni i oročeni depoziti ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija kod banaka. Devizni štedni depoziti su svi devizni depoziti po videnju i izdani devizni instrumenti plaćanja, a devizni oročeni depoziti obuhvaćaju i devizne depozite s otkaznim rokom.

Tablica D9: Obveznice i instrumenti tržišta novca

U tablici se iskazuju neto obveze banaka na osnovi izdanih vrijednosnih papira i krediti primljeni od ostalih domaćih sektora, ostalih bankarskih institucija i nebankarskih financijskih institucija.

Instrumenti tržišta novca (neto) obuhvaćaju neto obveze banaka na osnovi izdanih blagajničkih zapisa, izdanih njenica, akceptiranih mjenica i ostalih izdanih vrijednosnih papira.

Obveznice (neto) obuhvaćaju neto obveze banaka na osnovi izdanih kunskih i deviznih obveznica, te izdanih podređenih i hibridnih instrumenata, osim onih koje su upisali inozemni investitori.

Primljeni krediti iskazani su ukupno i klasificirani prema institucionalnim sektorima.

Tablica D10: Inozemna pasiva banaka

U tablici se iskazuju ukupne devizne i kunske obveze banaka prema stranim fizičkim i pravnim osobama, osim ograničenih kunskih i deviznih depozita stranih fizičkih i pravnih osoba.

Inozemna pasiva banaka obuhvaća deviznu inozemnu pasivu i kunsku inozemnu pasivu.

I u sklopu devizne i u sklopu kunske inozemne pasive posebno su prikazane obveze prema stranim bankama i obveze prema strancima (ukupno i po financijskim instrumentima). Stavke Krediti obuhvaćaju i izdane podređene i hibridne instrumente koje su upisali inozemni investitori.

Tablica D11: Depoziti središnje države kod banaka

U tablici se iskazuju ukupne kunske i devizne obveze banaka prema središnjoj državi, osim ograničenih (kunskih i deviznih) depozita središnje države kod banaka.

U tablici su odvojeno iskazani kunski i devizni depoziti Republike Hrvatske i republičkih fondova. Kunski depoziti obuhvaćaju depozitni novac, štedne depozite, oročene depozite i depozite s otkaznim rokom te kredite primljene od središnje države. Devizni depoziti obuhvaćaju štedne depozite, oročene depozite i depozite s otkaznim rokom te refinancirane kredite.

Tablica D12: Ograničeni i blokirani depoziti kod banaka

U tablici se iskazuju ograničeni depoziti (kunski i devizni) i blokirani depoziti stanovništva.

Blokirani devizni depoziti uključuju devizne depozite stanovništva regulirane Zakonom o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske.

Tablica E1: Agregirana bilanca stambenih štedionica

U agregiranu bilancu stambenih štedionica uključeni su podaci o potraživanjima i obvezama stambenih štedionica. Sva potraživanja i sve obveze stambenih štedionica odnose se isključivo na domaće sektore.

Pričuve stambenih štedionica kod središnje banke su novčana sredstva stambenih štedionica u blagajnama, a do rujna 2003. godine i kunska novčana sredstva stambenih štedionica na računima kod središnje banke.

Potraživanja od središnje države su kunska potraživanja od Republike Hrvatske i republičkih fondova.

Potraživanja od ostalih domaćih sektora obuhvaćaju prije svega kunske kredite dane lokalnoj državi i stanovništvu.

Potraživanja od banaka obuhvaćaju kredite dane bankama kao i depozite kod banaka, uključujući, od listopada 2003. godine, račune za redovno poslovanje kod banaka.

Potraživanja od ostalih bankarskih institucija obuhvaćaju plasmane u investicijske fondove.

Stavka Oročeni depoziti su oročeni depoziti lokalne države i stanovništva.

Obveznice i instrumenti tržišta novca su neto obveze stambenih štedionica na osnovi izdanih obveznica i primljeni krediti.

Kapitalski računi su dionički kapital, dobit ili gubitak prethodne i tekuće godine, zadržana dobit (gubitak), zakonske pričuve, statutarne i ostale kapitalne pričuve, rezerve proizašle iz transakcija zaštite, nerealizirana dobit (gubitak) s osnove vrijednosnog usklađivanja financijske imovine raspoložive za prodaju te ispravci vrijednosti i posebne rezerve za nidentificirane gubitke. Ostalo (neto) su neraspoređeni računi pasive umanjeni za neraspoređene račune aktive.

Tablica F1: Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke

U tablici su iskazane kamatne stope prema kojima Hrvatska narodna banka obračunava i naplaćuje kamate na plasmane iz primarne emisije i na sva druga potraživanja.

Aktivne kamatne stope Hrvatske narodne banke utvrđuju se odlukama Savjeta Hrvatske narodne banke na godišnjoj razini. Iznimno, od lipnja 1995. godine Hrvatska narodna banka je na lombardne kredite obračunavala i naplaćivala kamate po stopi koja je za 1.5 postotnih bodova bila veća od vagane prosječne kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke, koji su služili kao zalog za lombardne kredite, onda kada je ta vagana prosječna kamatna stopa bila veća od 16,5%. U skladu s tim, u tablici se od lipnja 1995. godine do kolovoza 1996. godine iskazuje vagana prosječna kamatna stopa na lombardne kredite.

Vremenske scrije iskazane u tablici sadržavaju određene lomove zbog izmjena instrumentarija Hrvatske narodne banke.

U stupcu 4 prikazani su vagani prosjeci vaganih repo stopa ostvarenih na redovitim obratnim repo aukcijama Hrvatske narodne banke u izvještajnom mjesecu.

Podaci iskazani u stupcu 7 do rujna 1994. godine odnose se na kamatne stope na posebne kredite za isplate štednih uloga i za plaćanja s tekućih računa građana, a od listopada 1994. godine do rujna 1997. godine na kamatne stope na dnevne kredite za štedne uloge i tekuće račune građana u kunama. Za razliku od posebnih kredita, dnevni se krediti

vraćaju istoga dana. Od listopada 1997. godine taj instrument zamjenjuje se dnevnim kreditom za premošćivanje tekuće nelikvidnosti do visine nominalne vrijednosti blagajničkih zapisa HNB-a založenih u tu svrhu, a od prosinca 1998. godine do travnja 1999. godine inkorporira se u lombardni kredit, s diferenciranom kamatnom stopom za njegovo korištenje tijekom jednoga dana.

Podaci iskazani u stupcu 8 odnose se za razdoblje do prosinca 1994. godine na kamatne stope na inicijalne kredite za premošćivanje nelikvidnosti, od 18. ožujka 1998. na kamatnu stopu na kredit za premošćivanje nelikvidnosti bankama nad kojima je pokrenut postupak za ocjenu mogućnosti i ekonomske opravdanosti sanacije i restrukturiranja banke, a od voljače 1999. godine na kamatnu stopu na kratkoročni kredit za likvidnost. Od prosinca 1999. godine ta se kamatna stopa odnosi na kratkoročne kredite za likvidnost korištene s rokom dužim od 3 mjeseca te se određuje kao kamatna stopa na lombardni kredit uvećana za 1 postotni bod. Za korištenje kratkoročnoga kredita za likvidnost s rokom do 3 mjeseca primjenjuje se kamatna stopa na lombardni kredit uvećana za 0,5 postotnih bodova.

Tablica F2: Pasivne kamatne stope Hrvatske narodne banke

U tablici su iskazane kamatne stope prema kojima Hrvatska narodna banka obračunava i plaća kamate na sredstva deponirana kod Hrvatske narodne banke te na izdane vrijednosne papire.

Kamatne stope Hrvatske narodne banke na sredstva izdvojene obvezne pričuve utvrđuju se odlukom Savjeta Hrvatske narodne banke. Do travnja 2005. godine izdvojena sredstva obvezne pričuve obuhvaćaju sredstva obračunate obvezne pričuve izdvojena na posebnom računu obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke te sredstva koja se, u svrhu održavanja prosječnoga dnevnog stanja obvezne pričuve, izdvajaju na račune za namiru banaka i na poseban račun u Hrvatskoj narodnoj banci za namiru neto pozicije iz Nacionalnoga kliničkog sustava, a od travnja 2005. godine obuhvaćaju sredstva obračunate obvezne pričuve izdvojena na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke (stupac 3).

Kamatne stope na obvezno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke utvrđuju se odlukom Savjeta Hrvatske narodne banke.

Kamatna stopa na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke formira se na aukcijama blagajničkih zapisa. U stupcima 5, 6 i 7 iskazuju se vagane prosječne kamatne stope postignute na aukcijama blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke. Od studenoga 1994. godine do siječnja 2001. godine iskazane su kamatne stope na dragovoljno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke s rokom dospijeća od 91 dan (stupac 7), odnosno 182 dana (stupac 8).

Od travnja 1998. godine u stupcima od 9 do 13 iskazuju se vagane prosječne kamatne stope postignute na aukcijama dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa u stranoj valuti. Blagajnički zapisi upisuju se u eurima i američkim dolarima (do prosinca 1998. godine u njemačkim markama i američkim dolarima). Kamatna stopa izračunata je kao vagani prosjek upisanih iznosa tih dviju valuta.

U stupcu 14 iskazuje se kamatna stopa na prekonoćni depozit kod Hrvatske narodne banke.

Tablica F3: Obvezne pričuve banaka

U tablici se iskazuju osnovni podaci o mjesečnim prosjecima dnevnih stanja obveznih pričuva banaka kod Hrvatske narodne banke u kunama i u stranoj valuti. Štedionice se uključuju od srpnja 1999. godine.

U stupcu 3 iskazana je ukupna vagana prosječna stopa obvezne pričuve kao postotni udio ukupno obračunate obvezne pričuve u kunama i u stranoj valuti (stupac 4) u osnovici za obračun obvezne pričuve.

Obračunata obvezna pričuva (stupac 4) jest propisani iznos sredstava koji su banke dužne izdvojiti na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke ili održavati prosječnim dnevnim stanjem na svojim računima za namiru i u blagajnama, odnosno na računima likvidnih deviznih potraživanja (koja uključuju efektivni strani novac i čekove u stranoj valuti, likvidna devizna potraživanja na računima kod prvoklasnih inozemnih banaka i blagajničke zapise Hrvatske narodne banke u stranoj valuti).

U stupcu 5 iskazuje se iznos obračunate obvezne pričuve u kunama. Od siječnja 1995. godine do prosinca 2000. godine taj se iznos poklapa s instrumentom obvezne pričuve, dok je do prosinca 1994. godine obuhvaćao dva instrumenta: obveznu pričuvu i zahtjev za održavanje minimalne likvidnosti banaka (osim u dijelu u kojem su banke tom zahtjevu udovoljavale dragovoljnim upisom blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke). U prosincu 2000. obavljena je unifikacija obvezne pričuve u kunama i u stranoj valuti. U tom smislu unificirani su stopa obvezne pričuve, obračunska razdoblja te rokovi izdvajanja i održavanja obvezne pričuve, kao i postotak minimalnog izdvajanja obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke. Od rujna 2001. godine stupac 5 obuhvaća i dio obvezne pričuve u stranoj valuti koji se izdvaja/održava u kunama.

U stupcu 6 iskazuje se iznos obračunate obvezne pričuve u stranoj valuti, tj. propisani iznos sredstava koje su banke dužne izdvojiti na devizne račune Hrvatske narodne banke ili održavati prosječnim dnevnim stanjem na računima likvidnih potraživanja. Do studenoga 2000. godine osnovicu za obračun čini prosječno stanje devizne štednje stanovništva s preostalim rokom dospijeća do 3 mjeseca, a od prosinca 2000. godine osnovica se sastoji od deviznih izvora sredstava, i to redovnih deviznih računa, posebnih deviznih računa, deviznih računa i štednih uloga po viđenju, primljenih deviznih depozita, primljenih deviznih kredita te obveza po izdanim vrijednosnim papirima u stranoj valuti (osim vlasničkih vrijednosnih papira banke). Od studenoga 2001. godine osnovica uključuje i hibridne i podređene instrumente.

U stupcu 7 iskazuje se ukupan iznos ostalih obveznih depozita kod Hrvatske narodne banke koji obuhvaća obvezno upisane blagajničke zapise Hrvatske narodne banke, dio dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke kojima su se banke koristile za održavanje propisane minimalne likvidnosti, posebnu obveznu pričuvu do srpnja 1995. godine te od ožujka 2006. godine posebnu obveznu pričuvu na obveze po izdanim vrijednosnim papirima, obveznu pričuvu na devizne depozite, devizne kredite inozemnih banaka i garancije za takve kredite te graničnu obveznu pričuvu (od kolovoza 2004. godine do listopada 2008. godine).

U stupcu 8 iskazuje se dio ukupne obračunate obvezne pričuve u kunama koji su banke izdvojile na račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke (do prosinca 1994. godine taj se iznos poklapa s instrumentom obvezne pričuve, a od siječnja 1995. godine utvrđuje se minimalni postotak

obračunate obvezne pričuve koji su banke dužne izdvojiti na poseban račun obvezne pričuve kod Hrvatske narodne banke). Od travnja 2005. godine postotak izdvajanja kunskog dijela obvezne pričuve je fiksna i iznosi 70%.

U stupcu 9 iskazuje se dio ukupno obračunate obvezne pričuve u stranoj valuti koji su banke izdvojile na devizne račune Hrvatske narodne banke. Postotak izdvajanja deviznog dijela obvezne pričuve obračunatog na osnovi deviznih sredstava nerezidenata i deviznih sredstava primljenih od pravnih osoba u posebnom odnosu prema banci iznosi 100%, a postotak izdvajanja preostalog deviznog dijela obvezne pričuve iznosi 60%.

U stupcu 10 iskazuje se vagana prosječna stopa remuneracije svih oblika kunskih imobiliziranih sredstava, koja uključuju obračunatu obveznu pričuvu i ostale obvezne depozite kod HNB-a.

U stupcu 11 iskazuje se vagana prosječna stopa remuneracije na izdvojena sredstva u stranoj valuti, uključujući sredstva granične obvezne pričuve (od kolovoza 2004. godine do listopada 2008. godine). Od lipnja 2005. godine Hrvatska narodna banka plaća naknadu po stopi koja je za izdvojena sredstva u američkim dolarima jednaka 50% U.S. Federal Funds Target Rate, a u eurima 50% ECB Minimum Bid Refinance Rate na dan izdvajanja deviznog dijela obvezne pričuve.

Tablica F4: Indikatori likvidnosti banaka

U tablici se iskazuju mjesečni prosjeci dnevnih stanja nekih indikatora likvidnosti banaka. Štedionice se uključuju od srpnja 1999. godine.

Stupac 3 iskazuje slobodna novčana sredstva u kunama, definirana kao ukupna novčana sredstva banke (na računu za namiru i u blagajni) umanjena za minimalno prosječno stanje na računu za namiru i u blagajni, propisano odlukama Hrvatske narodne banke.

U stupcu 4 iskazuju se slobodna novčana sredstva u stranoj valuti, definirana kao sredstva za održavanje obvezne pričuve u stranoj valuti (efektivni strani novac i čekovi u stranoj valuti, likvidna devizna potraživanja na računima kod prvoklasnih inozemnih banaka i blagajnički zapisi Hrvatske narodne banke u stranoj valuti) umanjena za minimalno potrebno stanje tih sredstava u istom razdoblju.

U stupcu 5 iskazuje se stopa primarne likvidnosti kao postotni udio mjesečnog prosjeka dnevnih stanja slobodnih novčanih sredstava u kunama (stupac 3) u mjesečnom prosjeku dnevnih stanja depozita koji čine osnovicu za obračun obvezne pričuve.

U stupcu 6 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja korištenih sekundarnih izvora likvidnosti. Sekundarni izvori likvidnosti obuhvaćaju: lombardne kredite (od prosinca 1994. godine), kratkoročne kredite za likvidnost (od veljače 1999. godine) te nepodmirene dospelje obveze prema Hrvatskoj narodnoj banci.

U stupcu 7 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke u kunama (do prosinca 1994. godine taj je iznos bio umanjen za dio dragovoljno upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke kojima su se banke služile za održavanje propisane minimalne likvidnosti).

U stupcu 8 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja upisanih blagajničkih zapisa Hrvatske narodne banke u stranoj valuti (u eurima i američkim dolarima).

U stupcu 9 iskazuje se mjesečni prosjek dnevnih stanja upisanih trezorskih zapisa Ministarstva financija u kunama. Do rujna 2002. iskazuje se diskontirana vrijednost trezorskih

zapisa, a od listopada 2002. godine iskazuje se njihova nominalna vrijednost.

Tablica G1: Kamatne stope banaka na kunske kredite bez valutne klauzule

U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske kredite bez valutne klauzule, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazivali su se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka (bez štedionica) na kunske kredite bez valutne klauzule odobrene pravnim osobama (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske kredite bez valutne klauzule odobrene samo trgovačkim društvima i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Do veljače 1996. godine u stupcima 3 i 4 iskazivale su se kamatne stope na međubankovnom novčanom tržištu, prema podacima Tržišta novca Zagreb. Od ožujka 1996. godine nadalje iskazuju se kamatne stope na novčanom tržištu izračunate kao vagani mjesečni prosjek vaganih dnevnih stopa ostvarenih posebno u trgovini prekonocnim kreditima, a posebno u trgovini ostalim kreditima na Tržištu novca Zagreb. U razdoblju od svibnja 1998. godine do siječnja 2001. godine povrat kredita dobivenih na prekonocnom međubankovnom tržištu bio je osiguran sredstvima obvezne pričuve banaka izdvojene kod HNB-a. U stupcima od 5 do 13 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka razvrstani prema ročnosti i prema sektorima, pri čemu kamatne stope na kratkoročne kredite trgovačkim društvima uključuju i kamatne stope na kredite s dospeljem na zahtjev.

Podaci o kamatnim stopama banaka na kunske kredite bez valutne klauzule dobiveni su na osnovi redovitih izvješća banaka. Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka su iznosi kredita koji su uz pripadajuću kamatnu stopu pušteni u tečaj u izvještajnom mjesecu, osim kamatnih stopa na okvirne kredite na žiroračunima i tekućim računima, za koje su vagani prosjeci izračunati na osnovi stanja tih kredita na kraju izvještajnog mjeseca.

Tablica G2: Kamatne stope banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite odobrene u eurima

U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite odobrene u eurima, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazivali su se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka (bez štedionica) na kunske kredite s valutnom klauzulom i kredite u eurima (odnosno njemačkim markama) odobrene pravnim osobama (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite u eurima odobrene samo trgovačkim društvima i stanovništvu, iskazani na godišnjoj razini.

Podaci o kamatnim stopama banaka na kunske kredite s valutnom klauzulom i na kredite u eurima dobiveni su na osnovi redovitih izvješća banaka. Osnova za izračunavanje

vaganih prosjeka su iznosi kredita koji su uz pripadajuću kamatnu stopu pušteni u tečaj u izvještajnom mjesecu.

U stupcima od 3 do 11 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka razvrstani prema ročnosti i prema sektorima, pri čemu kamatne stope na kratkoročne kredite trgovačkim društvima uključuju i kamatne stope na kredite s dospjećem na zahtjev.

Kamatne stope na kredite odobrene u eurima prikazane u stupcima 12, 13 i 14 odnose se do prosinca 2001. godine na kredite puštene u tečaj u njemačkim markama u izvještajnom mjesecu, a od siječnja 2002. godine na kredite puštene u tečaj u eurima, pri čemu se vagani prosjeci izračunavaju na osnovi njihove protuvrijednosti u kunama, obračunate po tekućem tečaju. Krediti pušteni u tečaj u ostalim stranim valutama nisu obuhvaćeni ovom tablicom.

Tablica G5: Kamatne stope banaka na kunske depozite bez valutne klauzule

U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske depozite bez valutne klauzule, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazivali su se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka (bez štedionica) na kunske depozite bez valutne klauzule primljene od pravnih osoba (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske depozite bez valutne klauzule primljene od trgovačkih društava i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Podaci o kamatnim stopama na kunske depozite bez valutne klauzule banaka dobiveni su na osnovi redovitih izvješća banaka.

U stupcu 3 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na ukupne kunske depozite (depozite na žiroračunima i tekućim računima, štedne depozite stanovništva po viđenju i oročene depozite) bez valutne klauzule. U stupcu 4 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na depozite na žiroračunima i tekućim računima trgovačkih društava bez valutne klauzule (do prosinca 2001. godine pravnih osoba) i stanovništva, dok se u stupcu 5 iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na ukupne oročene depozite bez valutne klauzule.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka kod kunkskih oročenih depozita bez valutne klauzule su iznosi primljeni tijekom izvještajnog mjeseca, dok su kod žiroračuna i tekućih računa osnova za izračunavanje vaganih prosjeka knjigovodstvena stanja tih depozita na kraju izvještajnog mjeseca. Pri izračunavanju prosječnih kamatnih stopa na ukupne kunske depozite bez valutne klauzule (stupac 3) sve su komponente vagane na osnovi stanja pripadajućih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Kunski i devizni depoziti koji služe kao polog za odobravanje kredita obuhvaćeni su podacima u tablici, dok se ograničeni depoziti (sredstva deponirana za plaćanje uvoza i ostali ograničeni depoziti) ne uključuju u izračunavanje vaganih prosjeka.

Tablica G4 a i b: Kamatne stope banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i na devizne depozite

U tablici se iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i

devizne depozite, iskazani na godišnjoj razini.

Do prosinca 2001. godine iskazivali su se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka (bez štedionica) na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite primljene od pravnih osoba (koje su uključivale trgovačka društva, javni sektor, financijske institucije, neprofitne organizacije i nerezidente) i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Od siječnja 2002. godine iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa banaka na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite primljene od trgovačkih društava i stanovništva, iskazani na godišnjoj razini.

Podaci o kamatnim stopama na kunske depozite s valutnom klauzulom i devizne depozite banaka dobiveni su na osnovi redovitih izvješća banaka.

U stupcu 3 iskazuju se vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na ukupne kunske štedne depozite po viđenju i oročene depozite s valutnom klauzulom trgovačkih društava (do prosinca 2001. godine pravnih osoba) i stanovništva, dok se u stupcima 4 i 5 iskazuju vagani prosjeci mjesečnih kamatnih stopa na kratkoročne odnosno dugoročne oročene depozite.

Kamatne stope na devizne depozite odnosile su se do prosinca 2001. godine na depozite primljene u njemačkim markama i američkim dolarima, dok se od siječnja 2002. godine odnose na depozite primljene u eurima i američkim dolarima, pri čemu se vagani prosjeci izračunavaju na osnovi njihove protuvrijednosti u kunama, obračunate po tekućem tečaju. Depoziti primljeni u ostalim stranim valutama nisu obuhvaćeni podacima iskazanim u ovoj tablici.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka kod kunkskih oročenih depozita s valutnom klauzulom i oročenih deviznih depozita su iznosi primljeni tijekom izvještajnog mjeseca, dok su kod štednih depozita po viđenju s valutnom klauzulom osnova za izračunavanje vaganih prosjeka knjigovodstvena stanja tih depozita na kraju izvještajnog mjeseca. Pri izračunavanju prosječnih kamatnih stopa na ukupne kunske depozite s valutnom klauzulom (stupac 3) od siječnja 2002. godine sve su komponente vagane na osnovi stanja pripadajućih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Prosječna kamatna stopa na ukupne devizne depozite prikazana u stupcu 6 odnosi se na vagani prosjek mjesečnih kamatnih stopa na štedne depozite po viđenju i na oročene devizne depozite, pri čemu su sve komponente vagane na osnovi stanja pripadajućih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka mjesečnih kamatnih stopa na ukupne devizne štedne depozite po viđenju (stupac 7) jesu stanja pripadajućih depozita na kraju izvještajnog razdoblja.

Osnova za izračunavanje vaganih prosjeka mjesečnih kamatnih stopa na ukupne devizne oročene depozite (stupac 12) jesu iznosi pripadajućih depozita koji su primljeni tijekom izvještajnog mjeseca. Isto se odnosi i na vagane prosjeke mjesečnih kamatnih stopa na ukupne kratkoročne devizne oročene depozite (stupac 13) i na ukupne dugoročne devizne oročene depozite (stupac 18).

Tablica G5: Trgovanje banaka stranim sredstvima plaćanja

Podaci o trgovanju banaka stranim sredstvima plaćanja obuhvaćaju promptne (spot) transakcije kupnje i prodaje stranih sredstava plaćanja na domaćem deviznom tržištu. Promptni poslovi su ugovorene transakcije kupoprodaje deviza koje se realiziraju najkasnije u roku od 48 sati.

Transakcije su klasificirane prema kategorijama sudionika (pravne i fizičke osobe, domaće i strane banke i Hrvatska narodna banka). Izvor podataka su izvješća banaka o trgovanju stranim sredstvima plaćanja i podaci iz statistike platnog prometa s inozemstvom.

Ostale transakcije HNB-a obuhvaćaju prodaje i kupnje stranih sredstava plaćanja koje Hrvatska narodna banka obavlja za Ministarstvo financija.

Tablice H1 – H6: Platna bilanca

Platna bilanca Republike Hrvatske sistematičan je prikaz vrijednosti ekonomskih transakcija hrvatskih rezidenata s inozemstvom u određenom razdoblju. Sastavlja se u skladu s metodologijom koju je preporučio Međunarodni monetarni fond (Priručnik za sastavljanje platne bilance, 5. izdanje, 1993.). Tri su vrste izvora podataka za sastavljanje platne bilance: 1. izvješća državnih institucija (Državnog zavoda za statistiku i Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje), 2. specijalizirana izvješća Hrvatske narodne banke (o ostvarenom platnom prometu s inozemstvom, dužničkim odnosima s inozemstvom, monetarnoj statistici i međunarodnim pričuvama) te 3. procjene i statistička istraživanja koje provodi Hrvatska narodna banka.

Platna bilanca Republike Hrvatske iskazuje se u tri valute: u euru (EUR), u američkom dolaru (USD) i kuni (HRK). U sva tri slučaja koriste se isti izvori podataka i primjenjuju se ista načela obuhvata transakcija i kompiliranja pojedinih stavki. Izvorni podaci iskazani su u raznim valutama, pa je vrijednost transakcija potrebno preračunati iz originalne valute u izvještajnu valutu upotrebom tečajeva s tečajnice Hrvatske narodne banke na jedan od sljedećih načina:

- primjenom srednjih tečajeva na dan transakcije,
- primjenom prosječnih mjesečnih ili tromjesečnih srednjih tečajeva kad nije poznat datum transakcije,
- primjenom tečaja na kraju razdoblja za izračun promjene vrijednosti transakcija između dva razdoblja; iz stanja iskazanih na kraju razdoblja u originalnoj valuti izračunava se vrijednost promjene u originalnoj valuti, koja se primjenom prosječnoga srednjeg tečaja u promatranom razdoblju preračunava u vrijednost promjene u izvještajnoj valuti.

Stavke platne bilance koje se odnose na izvoz i uvoz robe slažu se od podataka Državnog zavoda za statistiku o ostvarenoj robnoj razmjeni Republike Hrvatske s inozemstvom. Ti se podaci u skladu s preporučenom metodologijom prilagođuju za obuhvat i klasifikaciju. U skladu s tom metodologijom, izvoz i uvoz robe iskazuju se u platnoj bilanci prema paritetu fob. Vrijednost izvoza prema tom paritetu već je sadržana u spomenutom izvješću DZS-a, dok se vrijednost uvoza prema paritetu fob procjenjuje uz pomoć istraživanja Hrvatske narodne banke koje se provodi na stratificiranom uzorku uvoznika, na osnovi čijih se rezultata procjenjuje udio usluga prijevoza i osiguranja za koji se umanjuje originalna vrijednost uvoza prema paritetu cif iz navedenog izvješća DZS-a. U razdoblju od 1993. do 2001. godine taj je udio iznosio 7,10% (procijenjen samo na uzorku najvećih i velikih uvoznika), dok od 2002. godine on iznosi 3,73%. Hrvatska narodna banka ponovo je provela istovrsnu anketu krajem 2006. godine (za uvoz u prethodnoj godini). Nova je anketa pokazala da se udio troškova prijevoza i osiguranja nastavio smanjivati te iznosi 3,03%. Taj se udio počeo primjenjivati od obračuna za prvo tromjesečje 2007. godine. U razdoblju od 1993. do 1996.

vrijednost uvoza dopunjavala se procjenom uvoza u slobodne carinske zone, koji je od 1997. uključen u statistiku robne razmjene. Od 1996. godine izvoz i uvoz robe dopunjuju se podacima o popravcima robe i opskrbi brodova i zrakoplova u pomorskim i zračnim lukama. Osim toga, od 1999. godine, na osnovi rezultata Istraživanja o potrošnji inozemnih putnika u Hrvatskoj i domaćih putnika u inozemstvu, stavka izvoza robe dopunjuje se procijenjenom vrijednošću robe prodane stranim putnicima i turistima i iznesene iz Republike Hrvatske, a stavka uvoza robe dopunjuje se procijenjenom vrijednošću robe koju su hrvatski građani osobno uvezli iz susjednih zemalja (troškovi za tzv. shopping).

Na računu usluga zasebno se vode usluge prijevoza, putovanja – turizma i ostale usluge. Prihodi i rashodi s osnove usluga prijevoza su u razdoblju od 1993. do 1998. preuzimani iz evidencije platnog prometa s inozemstvom. Počevši od 1999. godine, prihodi i rashodi s osnove prijevoza robe i putnika, kao i vrijednost pratećih usluga, koji zajedno čine ukupnu vrijednost tih usluga, sastavljaju se na osnovi rezultata Istraživanja o transakcijama povezanim s uslugama međunarodnog prijevoza, što ga provodi HNB. Zbog izrazito velike populacije cestovnih prijevoznika, prihodi i rashodi s osnove cestovnog prijevoza ne preuzimaju se iz toga istraživanja, nego se sastavljaju upotrebom podataka o ostvarenom platnom prometu s inozemstvom. Kod usluge prijevoza robe rashodi se dopunjuju dijelom troškova prijevoza i osiguranja koji se odnosi na uvoz robe koji pripada nerezidentima, a koji se procjenjuje na osnovi svođenja vrijednosti uvoza prema paritetu cif na vrijednost uvoza prema paritetu fob.

Prihodi od usluga pruženih stranim putnicima i turistima, kao i rashodi koje su domaći putnici i turisti imali u inozemstvu prikazuju se na poziciji Putovanja – turizam. U razdoblju od 1993. do 1998. ta se pozicija procjenjivala upotrebom različitih izvora podataka koji nisu osiguravali potpuni obuhvat u skladu s preporučenom metodologijom, pa je stoga Hrvatska narodna banka od druge polovine 1998. godine počela provoditi Istraživanje o potrošnji inozemnih putnika u Hrvatskoj i domaćih putnika u inozemstvu i koristiti se njegovim rezultatima pri kompilaciji stavaka na poziciji Putovanja – turizam. Od početka 1999. godine rezultati toga istraživanja, koje se zasniva na anketiranju putnika (stratificirani uzorak) na graničnim prijelazima, kombiniraju se s podacima Ministarstva unutarnjih poslova o ukupnom broju stranih i domaćih putnika te s podacima o distribuciji stranih putnika prema državama iz priopćenja o turizmu Državnog zavoda za statistiku kako bi se procijenile odgovarajuće stavke platne bilance.

Pozicija Ostale usluge sastavlja se upotrebom različitih izvora podataka: osim prihoda i rashoda koji se odnose na usluge osiguranja i komunikacijske usluge, koji se od 2001. utvrđuju uz pomoć specijaliziranih statističkih istraživanja HNB-a, vrijednosti svih ostalih usluga preuzimaju se iz statistike ostvarenoga platnog prometa s inozemstvom.

Na računu dohotka transakcije se raspoređuju u četiri osnovne grupe. Stavka Naknade zaposlenima sastavlja se na osnovi ostvarenoga platnog prometa s inozemstvom. Dohoci od izravnih ulaganja, portfeljnih ulaganja, odnosno ostalih ulaganja prikazuju se odvojeno. U okviru dohotka od izravnih ulaganja, koji se izračunava na osnovi Istraživanja Hrvatske narodne banke o izravnim i ostalim vlasničkim ulaganjima, posebno se iskazuje podatak o zadržanoj dobiti. Za razliku od podataka o dividendama, taj podatak ne postoji za razdoblje od 1993. do 1996. jer se onda nije posebno iskazivao. Na osnovi statističkih podataka o

dužničkim odnosima s inozemstvom, počevši od 1997., dohodak od izravnih ulaganja uključuje i podatke o kamatama za kreditne odnose između vlasnički izravno povezanih rezidenata i nerezidenata. Dohodak od vlasničkih portfeljnih ulaganja sastavlja se na osnovi istog istraživanja, dok se podaci o dohotku od dužničkih portfeljnih ulaganja sastavljaju od 1999. godine na osnovi evidencije kreditnih odnosa s inozemstvom, koja obuhvaća i evidenciju dohotka koja se odnosi na dužničke vrijednosne papire u vlasništvu nerezidenata. Dohodak od ostalih ulaganja obuhvaća obračun kamata prema evidenciji kreditnih odnosa s inozemstvom. Valja spomenuti da je u 2007. došlo do promjene metodologije u dijelu koji se odnosi na evidenciju dohotka od dužničkih ulaganja, i to tako da je uvedeno evidentiranje dohotka na obračunskom načelu. Znači da se dohodak od dužničkih ulaganja odnosno kamate evidentiraju u trenutku njihova obračuna, a ne dospijea odnosno naplate. U tom smislu došlo je i do revizije povijesnih podataka od 1999. do 2006. godine.

Tekući transferi prikazuju se odvojeno za sektor država i za ostale sektore. Evidencija platnog prometa s inozemstvom koristi se kao glavni izvor podataka o tekućim transferima za oba sektora. Osim poreza i trošarina, mirovina te novčanih pomoći i darova, koji su uključeni u tekuće transfere oba sektora, sektor država obuhvaća još i podatke o međudržavnoj suradnji, a ostali sektori sadržavaju i podatke o radničkim doznakama. U tekuće se transfere kod sektora država također dodaju podaci o uvozu i izvozu robe bez plaćanja, koje dostavlja Državni zavod za statistiku. U razdoblju od 1993. do 1998. tekući transferi ostalih sektora obuhvaćali su i procjenu neregistriranih deviznih doznaka, koja je činila 15% pozitivne razlike između neklasificiranog priljeva i neklasificiranog odljeva sektora stanovništvo. Od 1993. do drugog tromjesečja 1996. Hrvatska narodna banka procjenjivala je i dio odljeva s osnove tekućih transfera. Od 2002. priljevi i odljevi po tekućim transferima ostalih sektora dopunjuju se podacima specijaliziranoga statističkog istraživanja HNB-a o međunarodnim transakcijama povezanim s uslugama osiguranja.

Kapitalni račun zasniva se na evidenciji platnog prometa s inozemstvom, i to na onom njegovu dijelu koji se odnosi na transfere iseljenika. Osim toga, u kapitalni račun uključuju se i transferi koji se ne mogu klasificirati u tekuće transfere, kao što su alokacija zlata bivše SFRJ ili ulaganja u prava i patente.

Inozemna izravna ulaganja obuhvaćaju vlasnička ulaganja, zadržanu dobit i dužničke odnose između vlasnički povezanih rezidenata i nerezidenata. Izravna vlasnička ulaganja su ulaganja kojima strani vlasnik stječe najmanje 10% udjela u temeljnom kapitalu trgovačkog društva, bez obzira na to je li riječ o ulaganju rezidenta u inozemstvo ili nerezidenta u hrvatske rezidente. Istraživanje Hrvatske narodne banke o inozemnim izravnim ulaganjima započelo je 1997. godine kad su poduzeća obuhvaćena istraživanjem dostavila i podatke o izravnim vlasničkim ulaganjima za razdoblje od 1993. do 1996. godine. Za isto razdoblje ne postoje podaci o zadržanoj dobiti i ostalom kapitalu izravnih ulaganja u koji se klasificiraju svi dužnički odnosi između povezanih rezidenata i nerezidenata (osim za bankarski sektor) i koji su postali dostupni tek nakon početka provođenja spomenutog istraživanja. Od 1999. godine podaci o dužničkim odnosima unutar izravnih ulaganja prikupljaju se na osnovi evidencije dužničkih odnosa s inozemstvom. Od 2007. godine Direkcija za statistiku HNB-a pokrenula je istraživanje o kupoprodaji nekretnina na teritoriju Republike Hrvatske od strane nerezidenata.

Obveznici izvješćivanja su javni bilježnici koji u okviru svojega redovnog posla saznaju za takve transakcije. Podaci o kupoprodaji nekretnina od strane hrvatskih nerezidenata u inozemstvu prikupljaju se u okviru sustava platnog prometa s inozemstvom. Te su kupoprodaje također dio izravnih ulaganja.

Podaci o portfeljnim vlasničkim ulaganjima prikupljaju se iz istog izvora kao i podaci o izravnim vlasničkim ulaganjima. Portfeljna dužnička ulaganja obuhvaćaju sva ulaganja u kratkoročne i dugoročne dužničke vrijednosne papire koja se ne mogu klasificirati u izravna ulaganja. U razdoblju od 1997. do 1998. ti su se podaci prikupljali istraživanjem Hrvatske narodne banke o izravnim i portfeljnim ulaganjima, dok se od 1999. godine koriste podaci o dužničkim odnosima s inozemstvom i podaci monetarne statistike za ulaganja banaka. Počevši od 2002. godine, ova se pozicija sastavlja i za investicijske fondove, a od 2004. i za mirovinske fondove.

Ostala ulaganja obuhvaćaju sva ostala nespomenuta dužnička ulaganja, osim ulaganja koja čine međunarodne pričuve. Ostala se ulaganja klasificiraju prema instrumentima, ročnosti i sektorima. Trgovinski krediti u razdoblju od 1996. do 2002. obuhvaćaju procjenu Hrvatske narodne banke za avansna plaćanja i odgode plaćanja koja je napravljena na osnovi uzorka najvećih i velikih uvoznika i izvoznika. Podaci o avansima procjenjuju se od 1996., dok se podaci o kratkoročnim odgodama plaćanja (najprije do 90 dana, zatim do 150 dana, a danas od 8 dana do 1 godine) prikupljaju od 1999. Od 2003. godine to je istraživanje zamijenjeno novim istraživanjem, a podatke za njega obvezna su dostavljati izabrana poduzeća bez obzira na svoju veličinu (stratificirani uzorak). Podaci o odgodama plaćanja s originalnim dospeljem dužim od godine dana preuzimaju se iz evidencije Hrvatske narodne banke o kreditnim odnosima s inozemstvom. Krediti koje su rezidenti odobrili nerezidentima, odnosno inozemni krediti kojima se koriste rezidenti, a odobrili su ih nerezidenti, a koji se ne mogu svrstati u izravna ulaganja ili u trgovinske kredite, svrstani su prema institucionalnim sektorima i ročnosti u odgovarajuće pozicije ostalih ulaganja. Izvor podataka tih pozicija je evidencija Hrvatske narodne banke o kreditnim odnosima s inozemstvom. Pozicija valuta i depozita pokazuje potraživanja rezidenata od inozemstva za stranu efektivu i depozite koji se nalaze u stranim bankama, kao i obveze hrvatskih banaka za depozite u vlasništvu nerezidenata. Izvor podataka za sektore država i banke je monetarna statistika, iz koje se na osnovi podataka o stanjima i valutnoj strukturi inozemne aktive i pasive procjenjuju transakcije iz kojih je uklonjen utjecaj tečaja. U razdoblju od 1993. do 1998. podaci o potraživanjima ostalih sektora na ovoj poziciji kompilirali su se na osnovi procjene Hrvatske narodne banke koja se zasnivala na dijelu neto deviznog priljeva stanovništva koji nije klasificiran u tekuće transfere. Od 1999. godine ova pozicija sadržava samo podatke prema tromjesečnim podacima Banke za međunarodne namire, dok se podaci u četvrtom tromjesečju 2001. i prva dva tromjesečja 2002. odnose na efekt promjene valuta država članica EMU u euro.

U razdoblju od 1993. do 1998. procjena transakcija u pozicijama međunarodnih pričuva napravljena je tako da su promjene u originalnim valutama pretvorene u američke dolare primjenom prosječnih mjesečnih tečajeva valuta sadržanih u pričuvama. Promjene salda međunarodnih pričuva od 1999. godine izračunavaju se na osnovi računovodstvenih podataka Hrvatske narodne banke.

Tablica H7: Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke i devizne pričuve banaka

Međunarodne pričuve Hrvatske narodne banke iskazuju se u skladu s Priručnikom za sastavljanje platne bilance (Međunarodni monetarni fond, 1993.) i uključuju ona potraživanja Hrvatske narodne banke od inozemstva koja se mogu koristiti za premošćivanje neusklađenosti međunarodnih plaćanja. Međunarodne pričuve sastoje se od posebnih prava vučenja, pričuvne pozicije u MMF-u, zlata, strane valute i depozita kod stranih banaka, te obveznica i zadužnica.

Devizne pričuve banaka uključuju stranu valutu i depozite domaćih banaka kod stranih banaka. Te su devizne pričuve dopunska rezerva likvidnosti za premošćivanje neusklađenosti međunarodnih plaćanja.

Tablica H8: Međunarodne pričuve i devizna likvidnost

Međunarodne pričuve i inozemna likvidnost iskazuju se u skladu s Predloškom o međunarodnim pričuvama i inozemnoj likvidnosti, koji je sastavio MMF. Detaljno objašnjenje Predloška nalazi se u materijalu MMF-a "International reserves and foreign currency liquidity: guidelines for a data template, 2001".

Prvi dio Predloška prikazuje ukupnu imovinu Hrvatske narodne banke u konvertibilnoj stranoj valuti. Službene međunarodne pričuve (I. A.) prikazuju one oblike imovine kojima se HNB može u bilo kojem trenutku koristiti za premošćivanje neusklađenosti međunarodnih plaćanja. Službene međunarodne pričuve uključuju: kratkoročne inozemne utržive dužničke vrijednosne papire, efektivni strani novac, devizne depozite po videnju, devizne oročene depozite koji se mogu razročiti prije dospijeca, devizne oročene depozite s preostalim dospeljem do godine dana, pričuvnu poziciju u MMF-u, posebna prava vučenja, zlato i obratne repo poslove s inozemnim utrživim dužničkim vrijednosnim papirima.

Drugi dio Predloška prikazuje fiksno ugovorene devizne neto obveze Hrvatske narodne banke i središnje države (isključujući republičke fondove), koje dospijevaju tijekom idućih 12 mjeseci. Devizni krediti, dužnički vrijednosni papiri i depoziti (II. 1.) uključuju buduća plaćanja kamata na deviznu obveznu pričuvenu banaka kod HNB-a (uključeno je samo plaćanje kamata za idući mjesec), plaćanja budućih dospelja izdanih blagajničkih zapisa HNB-a u stranoj valuti, buduće otplate glavnice i plaćanja kamata na kredite primljene od MMF-a, te buduće otplate glavnice i plaćanja kamata na devizne dugove središnje države (isključujući republičke fondove). Agregatna kratka i duga pozicija deviznih terminskih poslova (II. 2.) uključuje buduće naplate (predznak +) ili plaćanja (predznak -) koje rezultiraju iz međuvlutarinih swapova između HNB-a i domaćih banaka (privremene prodaje ili privremene kupnje deviza). Ostalo (II. 3.) uključuje buduća plaćanja s osnove repo poslova s inozemnim utrživim dužničkim vrijednosnim papirima.

Treći dio Predloška prikazuje ugovorene potencijalne neto devizne obveze Hrvatske narodne banke i središnje države (bez republičkih fondova), koje dospijevaju tijekom idućih 12 mjeseci. Potencijalne devizne obveze (III. 1.) uključuju buduće otplate glavnice i plaćanja kamata na inozemne kredite za koje jamči središnja država, te stanje devizne obvezne pričuvene banaka kod HNB-a (uključivanje devizne obvezne pričuvene zasniiva se na pretpostavkama da u budućnosti neće biti promjena stope ni promjena osnovice za

obračun devizne pričuvene, koja se sastoji od deviznih izvora sredstava, i to redovnih deviznih računa, posebnih deviznih računa, deviznih računa i štednih uloga po videnju, primljenih deviznih depozita, primljenih deviznih kredita te obveza po izdanim vrijednosnim papirima u stranoj valuti, osim vlasničkih vrijednosnih papira banke, te hibridnih i podređenih instrumenata). Neiskorišteni okvirni krediti prikazuju potencijalne priljeve (predznak +) ili odljeve (predznak -) koji bi nastali korištenjem tih kredita.

Četvrti dio Predloška prikazuje bilješke. Kratkoročni kunski dug s valutnom klauzulom (IV. a)) prikazuje obveze na temelju Zakona o pretvaranju deviznih depozita građana u javni dug Republike Hrvatske, koje dospijevaju tijekom idućih 12 mjeseci. Založena imovina (IV. c)) prikazuje oročene devizne depozite s ugovorenim dospeljem dužim od 3 mjeseca iz stavke I. B., koji također čine zalog. Repo poslovi s vrijednosnim papirima prikazuju vrijednost kolateralu koji su predmet repo poslova i obratnih repo poslova s vrijednosnim papirima, kao i način evidentiranja tih poslova u Predlošku.

Tablica H9: Godišnji i mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva Hrvatske narodne banke

Godišnji prosjeci srednjih deviznih tečajeva HNB-a izračunati su na osnovi srednjih deviznih tečajeva za radne dane u godini, prema tečajnicama HNB-a koje po datumu primjene pripadaju razdoblju izračuna.

Mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva HNB-a izračunati su na osnovi srednjih deviznih tečajeva za radne dane u mjesecu, prema tečajnicama HNB-a koje po datumu primjene pripadaju razdoblju izračuna.

Podaci o godišnjim i mjesečnim prosjecima srednjih deviznih tečajeva HNB-a prikazani su za odabrane valute od 1992. godine do danas i iskazani su u kunama. Za razdoblja izračuna od početka 1992. godine, kad je hrvatski dinar bio zakonito sredstvo plaćanja u Republici Hrvatskoj, pa do uvođenja kune 30. svibnja 1994. godišnji i mjesečni prosjeci iskazani su u kunskoj vrijednosti tako da su iznosi denominirani: dijeljenjem s tisuću (1.000).

Godišnji i mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva za euro u razdoblju od 1992. do kraja 1998. prosjeci su srednjih deviznih tečajeva koji su se primjenjivali za ECU.

Tablica H10: Srednji devizni tečajevi Hrvatske narodne banke na kraju razdoblja

Tablica prikazuje srednje devizne tečajeve HNB-a koji se primjenjuju posljednjega dana promatranog razdoblja.

Podaci o srednjim deviznim tečajevima HNB-a prikazani su za odabrane valute od 1992. godine do danas i iskazani su u kunama. Za razdoblja od početka vremenske serije 1992. godine do uvođenja kune 30. svibnja 1994. srednji devizni tečajevi koji se primjenjuju na kraju razdoblja iskazani su u kunskoj vrijednosti tako da su iznosi denominirani: dijeljenjem s tisuću (1.000).

Srednji devizni tečajevi za euro koji su se primjenjivali posljednjega dana promatranog razdoblja od 1992. do kraja 1998. srednji su devizni tečajevi na kraju razdoblja koji su se primjenjivali za ECU.

Tablica H11: Indeksi efektivnih tečajeva kune

Indeks nominalnoga efektivnog tečaja kune ponderirani je geometrijski prosjek indeksa bilateralnih nominalnih tečajeva kune prema euru, američkom dolaru, švicarskom

franku, funti sterlinga i slovenskom tolaru. Počevši od Biltena HNB-a broj 94 (lipanj 2004.) prikazane serije indeksa efektivnih tečajeva kune izračunate su u skladu s modifikacijama osnovne metodologije HNB-a za izračunavanje indeksa nominalnoga i realnoga efektivnog tečaja kune, koja je objavljena u Okviru 2. Biltena HNB-a broj 64 (listopad 2001.). Ponderi su određeni na osnovi prosječnog udjela pojedine inozemne valute u strukturi tekućeg dijela devizne bilance platnog prometa s inozemstvom u razdoblju od siječnja 2000. do prosinca 2003. godine (prije od srpnja 1996. do siječnja 2000.). Tako novi ponder pripisan euru iznosi 70,6% (prije 66,2%), američkom dolaru 27,2% (prije 30,7%), funti sterlinga 1,0% (prije 1,2%), švicarskom franku 1,0% (prije 1,6%) te slovenskom tolaru 0,2% (kao i prije). Bazno razdoblje za izračunavanje indeksa efektivnih tečajeva kune je 2001. godina (prije 1995. godina). Indeks nominalnoga efektivnog tečaja je agregatni pokazatelj prosječne vrijednosti domaće valute prema košarici stranih valuta. Povećanje indeksa nominalnoga efektivnog tečaja kune u određenom razdoblju pokazatelj je deprecijacije tečaja kune prema košarici valuta i obratno. Indeks realnoga efektivnog tečaja je ponderirani geometrijski prosjek indeksa bilateralnih tečajeva kune korigiranih odgovarajućim indeksima relativnih cijena (odnos indeksa cijena u zemljama partnerima i domaćih cijena). Za deflacioniranje se koriste indeksi cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima i indeksi potrošačkih cijena, odnosno ukupni harmonizirani indeks potrošačkih cijena za zemlje članice eurozone. Serija potrošačkih cijena u Hrvatskoj konstruirana je tako da se do prosinca 1997. godine koriste indeksi cijena na malo, a od siječnja 1998. indeksi potrošačkih cijena. Podaci za posljednja dva mjeseca su preliminarni. Također su moguće određene korekcije prijašnjih podataka u skladu s naknadnim izmjenama podataka koje objavljuju statistički uredi zemalja čije cijene ulaze u izračun indeksa realnoga efektivnog tečaja kune.

Tablica H12: Bruto inozemni dug prema domaćim sektorima

Inozemni dug obuhvaća sve obveze rezidenata na osnovi dužničkih vrijednosnih papira izdanih na inozemnim tržištima (po nominalnoj vrijednosti), kredita (uključujući repo ugovore) neovisno o ugovorenom dospeljeću, depozita primljenih od stranih osoba te trgovinskih kredita primljenih od stranih osoba s ugovorenim dospeljećem dužim od 180 dana (do 11. srpnja 2001. taj je rok iznosio 90 dana, a do 31. prosinca 2002. 150 dana).

Struktura inozemnog duga prikazuje se po domaćim sektorima identično kao u financijskom računu platne bilance. Sektor država prikazuje inozemne dugove opće države, koja uključuje Republiku Hrvatsku, republičke fondove (uključujući Državnu agenciju za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka, Hrvatske ceste i do 31. prosinca 2007. Hrvatske autoceste, koje se nakon tog datuma prikazuju u sklopu ostalih domaćih sektora u podsektoru javnih poduzeća) te lokalnu državu. Sektor središnja banka prikazuje dugove Hrvatske narodne banke. Sektor banke prikazuje dugove banaka. Ostali domaći sektori prikazuju dugove ostalih bankarskih institucija, nebankarskih financijskih institucija (uključujući Hrvatsku banku za obnovu i razvitak), trgovačkih društava, neprofitnih institucija i stanovništva, uključujući obrtnike. Izravna ulaganja prikazuju dužničke transakcije između kreditora i dužnika ostalih sektora, koji su međusobno vlasnički

povezani (minimalni vlasnički ulog je 10%).

Unutar svakoga sektora podaci se razvrstavaju prema ugovorenom dospeljeću, na kratkoročne i dugoročne dugove, te prema dužničkom instrumentu na osnovi kojega je nastala dužnička obveza. Pri tome je ročnost instrumenata koji se uključuju u poziciju Gotovina i depoziti za sektor banke raspoloživa od početka 2004. godine te se za ranija razdoblja ova pozicija u cijelosti iskazuje kao dugoročna.

Stanje bruto inozemnog duga uključuje nepodmirene dospeljele obveze s osnove glavnice i kamata, obračunate nedospeljele kamate te buduće otplate glavnice.

Stanja duga iskazuju se prema srednjem deviznom tečaju HNB-a na kraju razdoblja.

Objavljeni podaci preliminarni su do objave konačnih podataka platne bilance za izvještajno tromjesečje.

Tablica H13: Bruto inozemni dug javnog sektora, privatnog sektora za koji jamči javni sektor i privatnog sektora za koji ne jamči javni sektor

Tablica prikazuje bruto inozemni dug strukturiran s obzirom na ulogu javnog sektora.

Javni sektor pritom obuhvaća opću državu (koja uključuje Republiku Hrvatsku, republičke fondove i lokalnu državu), središnju banku, javna i mješovita poduzeća te HBOR. Javna poduzeća su poduzeća u 100%-tnom vlasništvu poslovnih subjekata iz javnog sektora. Mješovita poduzeća su poduzeća u kojima poslovni subjekt iz javnog sektora sudjeluje u vlasništvu mješovitog poduzeća s više od 30%.

Bruto inozemni dug privatnog sektora za koji jamči javni sektor čine inozemni dugovi poslovnih subjekata koji nisu obuhvaćeni definicijom javnog sektora, a za koje je jamstvo izdao bilo koji poslovni subjekt iz javnog sektora.

Bruto inozemni dug privatnog sektora za koji ne jamči javni sektor čine inozemni dugovi poslovnih subjekata koji nisu obuhvaćeni definicijom javnog sektora, a za koje ne postoji jamstvo javnog sektora.

Vrednovanje pozicija provedeno je jednako kao u Tablici H12.

Tablica H14: Projekcija otplate bruto inozemnog duga po domaćim sektorima

Tablica prikazuje stanje bruto inozemnog duga i projekciju otplate glavnice te procijenjena plaćanja kamata po srednjem tečaju HNB-a na kraju razdoblja. Projekcija otplate glavnice kod stavke Gotovina i depoziti nerezidenata izrađena je na osnovi dostupnih podataka monetarne statistike o izvornom i preostalom dospeljeću.

Procijenjena plaćanja kamata ne uključuju kamate na depozite nerezidenata, repo poslove te hibridne i podređene instrumente niti zatezne kamate s tih osnova. Buduća plaćanja kamata procijenjena su na osnovi kamatne stope koja vrijedi u trenutku zaključenja ugovora i ne obuhvaćaju varijacije kamatnih stopa koje su moguće kod kredita ugovorenih uz varijabilnu kamatnu stopu.

Projekcija otplate obračunatih nedospeljih kamata, koja je sastavni dio bruto inozemnog duga, uvećava projekciju otplate glavnice u prvom tromjesečnom razdoblju te, posljedično, umanjuje iznose procijenjene otplate kamata u prvom tromjesečnom razdoblju.

Tablica H16: Stanje međunarodnih ulaganja – svodna tablica

Tablica se sastavlja u skladu s metodologijom koju je preporučio Međunarodni monetarni fond u Priručniku za platnu bilancu (Balance of Payments Manual, 5. izdanje, 1993.). Izvori podataka su izvješća banaka, trgovačkih društava, Hrvatske narodne banke i Zagrebačke burze.

Međunarodna ulaganja Republike Hrvatske i u Republicu Hrvatsku iskazuju se u eurima (EUR) i američkim dolarima (USD). Ovisno o izvoru podataka, preračunavanje vrijednosti iz izvornih valuta u izvještajne obavlja se:

- primjenom tekućeg tečaja ili prosječnoga mjesečnoga srednjeg tečaja Hrvatske narodne banke za transakcije,
- primjenom srednjih tečajeva Hrvatske narodne banke na izvještajni datum za stanja.

Podaci o inozemnim izravnim i portfeljnim vlasničkim ulaganjima preuzimaju se iz statističkog istraživanja Hrvatske narodne banke. Stanja vlasničkih ulaganja prate se od početka 2001. godine i korigiraju se za promjene službenog indeksa Zagrebačke burze (CROBEX).

Portfeljna dužnička ulaganja i ostala ulaganja klasificirana su prema sektorima: Hrvatska narodna banka, država, banke i ostali sektori. Sektor država obuhvaća središnju državu i organe lokalne države. Sektor banke uključuje banke.

Pozicije Portfeljna dužnička ulaganja kod Sredstava i kod Obveza obuhvaćaju podatke o ulaganjima rezidenata u dužničke vrijednosne papire koje su izdali nerezidenti (sredstva) i ulaganja nerezidenata u dužničke vrijednosne papire koje su izdali rezidenti (obveze). Podaci o tim ulaganjima zasnovani su na registru inozemnih kredita Hrvatske narodne banke, u kojem se nalaze i potraživanja i obveze za obveznice i instrumente tržišta novca.

Pozicije Ostala ulaganja – Trgovinski krediti kod Sredstava i kod Obveza obuhvaćaju potraživanja spomenutih sektora od inozemstva i dugovanja spomenutih sektora inozemstvu s osnove trgovinskih kredita. Izvor podataka je registar kreditnih odnosa s inozemstvom Hrvatske narodne banke.

Pozicije Ostala ulaganja – Krediti kod Sredstava i kod Obveza obuhvaćaju podatke o odobrenim i primljenim kreditima između rezidenata i nerezidenata grupirane po sektorima. Izvor podataka je registar kreditnih odnosa s inozemstvom Hrvatske narodne banke.

Pozicija Ostala ulaganja – Gotovina i depoziti kod Sredstava pokazuje stanja ukupnih likvidnih deviznih sredstava banaka ovlaštenih za poslovanje s inozemstvom umanjena za dio deviznih sredstava koja banke deponiraju kao dio obvezne pričuve. Osim potraživanja banaka od inozemstva, prikazana su i potraživanja sektora država od inozemstva. Izvor podataka su izvješća države i banaka.

Pozicija Ostala ulaganja – Gotovina i depoziti kod Obveza pokazuje stanja ukupnih deviznih i kunskih obveza prikazanih sektora prema inozemstvu na osnovi tekućih računa, oročenih depozita i depozita s otkaznim rokom, depozita po viđenju te depozitnog novca. Izvor podataka su izvješća banaka.

Pozicija Međunarodne pričuve HNB-a sastavlja se na osnovi izvješća Direkcije računovodstva Hrvatske narodne banke koje sadržava podatke o njihovim stanjima i promjenama.

Tablica I3: Dug središnje države

Podaci o dugu središnje države sastavljeni su iz raspoloživih podataka i nisu usklađeni s podacima Ministarstva financija Republike Hrvatske. Dug središnje države sastoji se od unutarnjega i inozemnog duga. Izvori podataka za unutarnji dug središnje države su Mjesečni statistički prikaz Ministarstva financija, Bilanca Hrvatske narodne banke i Konsolidirana bilanca banaka. Izvor podataka za inozemni dug središnje države je statistika inozemnog duga koju sastavlja Hrvatska narodna banka. U dodatku je naveden podatak o izdanim jamstvima Republike Hrvatske. Izvor podataka o domaćim jamstvima su banke, a o inozemnim jamstvima statistika inozemnog duga koju sastavlja Hrvatska narodna banka.

Tablica J1: Indeksi potrošačkih cijena i cijena industrijskih proizvoda pri proizvođačima

Početkom 2004. godine Državni zavod za statistiku uveo je indeks potrošačkih cijena. Taj je pokazatelj kretanja cijena izrađen u skladu s metodološkim načelima koja su postavili Međunarodna organizacija rada (ILO) i Statistički ured Europske unije (Eurostat). Dana 17. veljače objavljeno je priopćenje o kretanju indeksa potrošačkih cijena u siječnju 2004. te vremenska serija indeksa potrošačkih cijena od siječnja 2001. DZS je naknadno izračunao i vremensku seriju indeksa potrošačkih cijena od siječnja 1998. do prosinca 2000. godine. U skladu s tim DZS je prestao objavljivati indeks cijena na malo i indeks troškova života, čija metodologija izračuna nije u zadovoljavajućoj mjeri bila usklađena s međunarodno prihvaćenim standardima. Osnovne značajke indeksa potrošačkih cijena prikazane su u Okviru 1. u Biltenu HNB-a broj 91 (2004.). Prosječna godišnja stopa inflacije potrošačkih cijena prikazana je u tablici Ekonomski indikatori u Biltenu HNB-a.

Tablica J2: Temeljni indeksi potrošačkih cijena

Temeljni indeks potrošačkih cijena izračunava se u Državnom zavodu za statistiku, a dobiva se tako da se iz košarice dobara i usluga za izračunavanje ukupnog indeksa potrošačkih cijena isključe cijene poljoprivrednih proizvoda i administrativno regulirane cijene (među ostalim, tu su svrstane i cijene električne struje i naftnih derivata). Ukupno je isključeno 111 dobara i usluga, čiji udio u košarici za izračunavanje indeksa potrošačkih cijena u 2005. godini iznosi 30,06% (od toga 6,93 postotnih bodova otpada na poljoprivredne proizvode, a 23,13 postotnih bodova na proizvode čije se cijene administrativno reguliraju). Isključivanje se provodi metodom nulnog pondera.

Tablica J4: Indeksi pouzdanja, očekivanja i raspoloženja potrošača

HNB-ova anketa pouzdanja potrošača provodi se od travnja 1999. godine prema metodologiji Europske komisije pod nazivom Zajednički harmonizirani program europskih anketa pouzdanja. Ovo se HNB-ovo anketno istraživanje do travnja 2005. godine provodilo jednom u tromjesečju (u siječnju, travnju, srpnju i listopadu). Od svibnja 2005. godine Hrvatska narodna banka anketno istraživanje provodi svakoga mjeseca, u suradnji s Europskom komisijom, koristeći se njezinom tehnikom i financijskom pomoći. Za izradu i provedbu Ankete odgovorna je jedino Hrvatska

narodna banka.

Upitnik sadrži ukupno 23 pitanja kojima se ispituje percepcija potrošača glede promjena ekonomskih pojava s kojima se oni svakodnevno susreću. Na osnovi odgovora iz Ankete o pouzdanju potrošača utvrđuje se vrijednost indeksa odgovora prema zadanoj metodologiji. Iz vrijednosti indeksa odgovora izračunava se i prati kretanje triju kompozitnih indeksa: indeksa pouzdanja potrošača (IPP), indeksa raspoložena potrošača (IRP) i indeksa očekivanja potrošača (IOP). Svaki navedeni kompozitni indeks za sebe aritmetička je sredina indeksa odgovora (I), tj. prosjek prethodno kvantificiranih odgovora na pojedina pitanja iz ankete:

$$I_i = \sum_{z=1}^k r_z \cdot w_i$$

gdje je: r vrijednost odgovora, w udio ispitanika koji su se opredijelili za pojedini odgovor (ponder), i pitanje iz upitnika, z ponuđeni/odabrani odgovor, k broj ponuđenih odgovora na pojedino pitanje.

Vrijednosti navedenih indeksa kreću se u rasponu $-100 < I_i < 100$. Veće vrijednosti indeksa u odnosu na prethodno razdoblje upućuju na porast očekivanja (optimizma) u pogledu specifičnog područja obuhvaćenog pojedinim pitanjem.

U tablici su prikazane vrijednosti odabranih indeksa odgovora na pitanja:

11: Kako se tijekom proteklih 12 mjeseci promijenila financijska situacija u vašem kućanstvu?

12: Što očekujete, kako će se tijekom sljedećih 12 mjeseci promijeniti financijska situacija u vašem kućanstvu?

13: Što mislite, kako se tijekom posljednjih 12 mjeseci promijenila ukupna ekonomska situacija u Hrvatskoj?

14: Što očekujete, kako će se tijekom sljedećih 12 mjeseci promijeniti ukupna ekonomska situacija u Hrvatskoj?

17: Što očekujete, kako će se tijekom sljedećih 12 mjeseci promijeniti broj nezaposlenih?

18: S obzirom na ukupnu ekonomsku situaciju, mislite li da je sada pravo vrijeme za kupnju trajnih dobara za kućanstvo (namještaja, stroja za pranje rublja, televizora i sl.)?

111: Koliko je vjerojatno da ćete tijekom sljedećih 12 mjeseci uspjeti išta uštedjeti?

Komponente kompozitnih indeksa su:

IPP: 12, 14, 17x(1), 111

IOP: 12, 14

IRP: 11, 13, 18.